

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος ΙΔ'
Πρακτικά Συνεδριάσεων
Φάκελοι 40-42

ΜΕΛΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Γεώργιος Μυλωνάκης,
Γενικός Γραμματέας
της Βουλής των Ελλήνων, Πρόεδρος
2. Νικόλαος Αναστασόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής Νεότερης
Ιστορίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
3. Παναγιώτης Ηλιόπουλος,
Αρχειονόμος
4. Παναγιώτης Ιωακειμίδης,
Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος
Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας
Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
5. Θεόδωρος Κουτσογιάννης,
υπάλληλος της Βουλής των Ελλήνων
6. Δημήτριος Μιχαλολιάκος,
Αντιπρόφρος Ιπτάμενος ε.α.
7. Ευάνθης Χατζηβασιλείου,
Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής
του Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
8. Γρηγόριος Ψαλλίδας,
Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας
του Ιόνιου Πανεπιστημίου

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

1. Τασούλα Ιερωνυμίδου,
Γενική Διευθύντρια
της Βουλής των Αντιπροσώπων
2. Συλβάνα Βανέζου,
Πρώτη Λειτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
3. Μιχάλη Μιχαήλ,
Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας
του Τμήματος Τουρκικών
και Μεσανατολικών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Κύπρου
4. Ανδρέας Νεοφύτου,
Πρώτος Γραμματέας
Κοινοβουλευτικών Επιτροπών
της Βουλής των Αντιπροσώπων
5. Πέτρος Παπαπολυβίου,
Αναπληρωτής Καθηγητής Σύγχρονης
Ελληνικής Ιστορίας του Τμήματος
Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου
6. Δημήτρης Ταλιαδώρος,
Ιστορικός-ερευνητής
7. Φλώρα Φλουρέντζου,
Πρώτη Λειτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
8. Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος ΙΔ'
Πρακτικά της Εξεταστικής Επιτροπής
της Βουλής των Ελλήνων

Συνεδριάσεις:
20 Ιανουαρίου έως 27 Ιανουαρίου 1987

Φάκελοι 40-42

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2025

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Θεοδώρα Πετρούλα,
Δ/ντρια του Γραφείου του Γενικού Γραμματέα
της Βουλής των Ελλήνων

Επιμέλεια: Ξανθή Μόρφη

Σχεδιαστική επιμέλεια - Σελιδοποίηση -
Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Ζαζάς

© 2025 Βουλή των Ελλήνων

ISBN (set): 978-960-560-158-4

ISBN (τόμ. ΙΔ'): 978-960-560-250-5

ISBN (τόμ. ΙΔ' σκληρόδετο):
978-960-560-251-2

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Επιμέλεια:
Συλβάνα Βανέζου, Φλώρα Φλουρέντζου,
Πρώτες Λειτουργοί
Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων

Επιστημονικός Σύμβουλος:
Πέτρος Παπαπολυβίου, Αναπληρωτής
Καθηγητής Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου

Υπεύθυνος Λειτουργός
για την ψηφιοποίηση του υλικού:
Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

© 2025 Βουλή των Αντιπροσώπων
ISBN (set): 978-9963-39-065-6
ISBN (τόμ. ΙΔ'): 978-9963-39-135-6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Οι εξεταζόμενοι μάρτυρες	11
Συνεδρίαση 20ής Ιανουαρίου 1987	13
[Κατάθεση: Αν. Σιαπκαράς, σσ. 49-108,	
Κ. Τριανταφύλλου, σσ. 109-185]	
Συνεδρίαση 22ας Ιανουαρίου 1987	187
[Κατάθεση: Γ. Καρούσος (2η ημέρα, σσ. 188-261, 264-424),	
Θθ. Κυριακόπουλος, σσ. 262-263]	
Συνεδρίαση 27ης Ιανουαρίου 1987	427
[Κατάθεση: Περ. Οικονόμου, σσ. 430-552,	
Αντ. Μπιτσάκης, σσ. 553-607]	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Βουλή των Ελλήνων και η Βουλή των Αντιπροσώπων συνεχίζουν, με την παράδοση στον ελληνικό και κυπριακό λαό του παρόντος τόμου, την έκδοση του πολύτομου έργου «Φάκελος Κύπρου», που περιλαμβάνει το μαρτυρικό υλικό που συνέλεξε η Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων, η οποία λειτούργησε κατά τα έτη 1986-1988, με στόχο την έρευνα, συγκέντρωση και αξιολόγηση στοιχείων αναφορικά με το εγκληματικό πραξικόπημα στην Κύπρο και την τουρκική εισβολή που ακολούθησε.

Όπως είναι γνωστό, στις 11 Ιουλίου 2017 η Βουλή των Ελλήνων ενέκρινε ομόφωνα την παράδοση του υλικού στη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία πραγματοποιήθηκε σε ειδική συνεδρία της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 14 Ιουλίου 2017 στη Λευκωσία.

Το ογκωδέστατο υλικό, αποτελούμενο από 139 φακέλους, περιέχει εμμάρτυρες καταθέσεις των πρωταγωνιστών, των υπευθύνων και όλων όσοι συμμετείχαν άμεσα ή ενεπλάκησαν έμμεσα στο χουντικό πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', καθώς και όλων όσων η δράση συνδέθηκε με τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε. Το εν λόγω υλικό δεν τέθηκε ποτέ στη βάσανο του θεσμικού και τελικού καταλογισμού ευθυνών, παραπέμπει ωστόσο, με όλες τις τυχόν αδυναμίες που μια προσωπική μαρτυρία ενδεχομένως περιέχει, ιδίως εκείνων που προφανώς φέρουν το στίγμα του εθνικού άγους του ολέθριου πραξικοπήματος και της συνεπεία αυτού τουρκικής εισβολής και στρατιωτικής, μέχρι σήμερα, κατοχής, στις βαρύτατες ιστορικές ευθύνες της επταετούς στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα σε βάρος της Κύπρου. Περαιτέρω, οι απαντήσεις και οι τοποθετήσεις που καταγράφονται στο πλαίσιο των μαρτυριών αυτών αποτελούν αυστηρά προσωπικές απόψεις του κάθε εξεταζόμενου από την Επιτροπή μάρτυρα, είτε αυτές αφορούν προσωπικές του ευθύνες είτε αφορούν ευθύνες που αυθαίρετα, λανθασμένα ή και κακόβουλα καταλογίζονται σε άλλα πρόσωπα και τρίτες χώρες ή, ακόμη, αποτελούν προσπάθεια απόσεισης ασήκωτων ιστορικών ευθυνών.

Η πρωτοβουλία των δύο κοινοβουλίων να προχωρήσουν από κοινού στην παρούσα έκδοση έχει ως στόχο να προσφέρει τόσο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στους αποδήμους μας όσο και στην επιστημονική κοινότητα πρόσβαση σε ιστορικό υλικό που μέχρι τώρα θεωρούνταν επτασφράγιστο μυστικό και να φωτίσει γνωστές και

άγνωστες πτυχές της κυπριακής τραγωδίας. Αποτελεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας κοινής προσπάθειας των δύο κοινοβουλίων για συγκέντρωση του όποιου σχετικού με τον Φάκελο της Κύπρου υλικού που υπάρχει διάσπαρτο σε διάφορα αρχεία, κρατικά και μη, με την ελπίδα να διανοιχθούν νέοι δρόμοι στην έρευνα και να διευρυνθεί το πεδίο της ιστορικής γνώσης. Έτσι ώστε να χυθεί κάποτε άπλετο φως στην πλέον σκοτεινή σελίδα της σύγχρονης ιστορίας μας.

Κωνσταντίνος Τασούλας
Πρόεδρος
της Βουλής των Ελλήνων

Αννίτα Δημητρίου
Πρόεδρος
της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΟΙ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ*

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΙΑΠΚΑΡΑΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 20/01/1987 και 29/01/1987

Γεννήθηκε το 1908 στην Κλένια Κορινθίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (23/07/1930). Υπηρέτησε, μεταξύ άλλων, στο Στρατηγείο Συμμαχικών Δυνάμεων Νότιας Ευρώπης του ΝΑΤΟ, στη Νάπολη ως Τμηματάρχης Κλάδου Σχεδίων και Επιχειρήσεων Εδάφους (06/07/1954 - 15/02/1957). Διετέλεσε Εθνικός Στρατιωτικός Αντιπρόσωπος της Ελλάδας στο Παρίσι (11/08/1961 - 02/01/1963) και Γενικός Επιθεωρητής Στρατού (27/04/1964 - 09/10/1965). Δεν υπηρέτησε στην Κύπρο. Αποστρατεύτηκε στις 09/10/1965 με τον βαθμό του αντιστράτηγου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 20/01/1987

Γεννήθηκε το 1935 στην Κιμμέρια Ξάνθης. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (02/08/1958). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως Διμοιρίτης Τ/Φ 1ου Τάγματος της ΕΛΔΥΚ (26/09/1963 - 17/05/1965) και Τμηματάρχης 3ου Τμ. Οργάνωσης του ΓΕΕΦ (13/09/1979 - 29/09/1980). Αποστρατεύτηκε στις 20/05/1987 με τον βαθμό του ταξίαρχου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 03/12/1986 και 22/01/1987

Γεννήθηκε το 1925 στον Αστακό Αιτωλοακαρνανίας. Ανθυπολοχαγός (05/03/1948), ταγματάρχης (01/05/1960), αντισυνταγματάρχης (05/02/1969), συνταγματάρχης (23/06/1974), ταξίαρχος (22/06/1976), υποστράτηγος (12/06/1979). Μετακινήθηκε στην Κύπρο με την ΕΛΔΥΚ/Μ (16/03/1964 - 02/08/1965). Διετέλεσε Διοικητής της 31ης Μοίρας Καταδρομών. Αποστρατεύτηκε στις 19/01/1982 με τον βαθμό του αντιστράτηγου.

ΟΘΩΝ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 22/01/1987 και 10/02/1987

Γεννήθηκε το 1921 στην Αθήνα. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (29/10/1940), αντιστράτηγος (28/11/1973). Δεν υπηρέτησε στην Κύπρο. Διετέλεσε Υπαρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων (28/11/1973 - 19/08/1974). Αποστρατεύτηκε στις 19/08/1974 με τον βαθμό του αντιστράτηγου.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 27/01/1987

Γεννήθηκε το 1929 στην Πάτρα. Κατετάγη στη Σχολή Αεροπορίας στις 26/01/1948, ανθυποσμηναγός (16/06/1949), επισμηναγός (04/09/1959), ταξίαρχος (09/01/1969), υποπτέραρχος (07/06/1972), αντιπτέραρχος (07/06/1974). Διετέλεσε Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας (23/01/1975 - 04/01/1978). Εξετέλεσε υπηρεσία στην Κύπρο από τις 07/07/1964 έως τις 15/07/1964. Αποστρατεύτηκε στις 18/01/1978 με τον βαθμό του αντιπτέραρχου και του απονεμήθηκε ο τίτλος του επίτιμου Αρχηγού Αεροπορίας. Το 1990 τού απονεμήθηκε ο βαθμός του πτεράρχου σε αποστρατεία.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή: 27/01/1987 και 24/09/1987

Γεννήθηκε το 1924 στην Κομοτηνή. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (12/05/1948), ταξίαρχος (22/06/1976). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως Διοικητής του 256ου ΤΠ (23/08/1967 - 04/05/1968). Τμηματάρχης του 7ου ΕΓ του ΓΕΕΦ (05/05/1968 - 03/09/1969), Διοικητής της II ΑΤΔ (02/07/1974 - 15/07/1974), Διοικητής της ΔΑΤ (15/07/1974 - 06/08/1974) και Διοικητής της V ΑΤΔ (06/08/1974 - 28/09/1975). Αποστρατεύτηκε στις 06/08/1976 με τον βαθμό του ταξίαρχου.

* Τα βιογραφικά σημειώματα των ως άνω μαρτύρων αντλήθηκαν από τα αρχεία που τηρούνται στην Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων του ΓΕΣ, στο Τμήμα Αρχείων της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού του Πολεμικού Ναυτικού και στη Διεύθυνση Β1 Στρατιωτικού Προσωπικού του ΓΕΑ.

* * *

Η φωτοαναστατική δημοσίευση των μαρτυρικών καταθέσεων στην αυθεντική δακτυλόγραφή τους μορφή συνεπάγεται και την αναπαραγωγή ανορθογραφιών, αλλά και ανακριβειών, όπως καταγράφονται από λάθος είτε του μάρτυρα είτε των δακτυλογράφων.

Με την περάτωση της έκδοσης του συνόλου του μαρτυρικού υλικού θα περιληφθεί στον τελευταίο τόμο αυτής ευρετήριο ονομάτων και τοπωνυμίων, το οποίο θα περιέχει τους αντίστοιχους όρους στην καθιερωμένη τους εκδοχή.

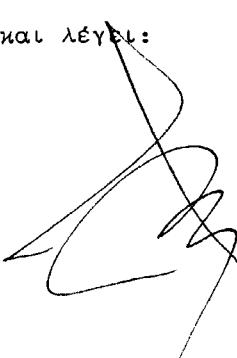
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Αθήνα, σήμερα 20 Ιανουαρίου 1987, ημέρα Τρίτη και ώρα 10.30 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρήστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ. κ. Α. Σιαπιαρά (1η μέρα) και Κ. Τριανταφύλλου.

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ. κ. Γ. Περάκης, Α. Δαμιανίδης, Ε. Παπαστεφανάκης, Α. Λιαροκάπης, Κ. Ζερβός, Ι. Κουτσογιάννης, Χ. Μαρκόπουλος, Α. Ντεντιδάκης, Ι. Παπαδονικολάκης, Γ. Δασκαλάκης, Γ. Παναγιωτόπουλος, Σ. Μπλέτσας, Α. Παυλίδης, Κ. Λάσκαρης, Α. Ξαρχάς, Χ. Φωτόπουλος, Α. Ζαΐμης, Μ. Παπαϊωνασταντίνου, Κ. Γιατράκος και Δ. Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας ηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

./.

1/1 ΔΔ (Α.Δ.) 20.1.87

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι, θα συζητήσουμε

ορισμένα διαδικαστικά θέματα πριν αρχίσει η εξέταση των μαρτύρων.

Θα ήθελα βέβαια να συζητηθούν ενώπιον δλων των μελών, αλλά δυστυχώς,

παρότι είπατε να είμαστε σήμερα εδώ στις 10:00, έχεις ήδη παρέλθει

η 10η πρωινή και έχουμε μόνο απαρτία.

Θα ήθελα να πω ότι, αν συνεχίσουμε έτσι όπως πάμε, δεν πρόκειται

να κάνουμε ποτέ πόρισμα. Και δεν πρόκειται να κάνουμε ποτέ πόρισμα,

διότι θα μας φάνε οι μάρτυρες πάρα πολύ χρόνο, ή θα αναγκασθούμε να

παραλείψουμε μάρτυρες, οι οποίοι ζητούν να εξετασθούν. Και αυτό

θα είναι εις βάρος της επιτροπής, διότι θα αναγκασθούν αυτοί να δημο-

σιεύσουν επιστολές ότι δεν τους καλέσαμε, ενώ προσεφέρθησαν κλπ.

Πολλοί από τους μάρτυρες αυτούς είναι επουσιώδεις, δηλαδή όλοι

είναι επουσιώδεις, Άλλα και μεταξύ αυτών που αποφασίσαμε εμείς να εξετά-

σουμε, υπάρχουν ορισμένοι που είναι κατά κάποιο τρόπο δεύτερης αξίας

από πλευράς σημασίας των καταθέσεών τους. Προτείνω να συγκροτήσουμε,

όπως έχουμε δικαιώμα από τον Κανονισμό, ένα τμήμα από μας με 5 μέλη,

στο οποίο να ανατεθεί η εξέταση αυτών των μαρτύρων σε μία άλλη Αίθουσα

και χωρίς εστενογραφημένα πρακτικά, δηλαδή με συνοπτικά πρακτικά

2/1 Δ.Δ. (Α.Δ.)

20.1.87

3

και με μαγνητόφωνο. όπως γίνεται στις κοινοβουλευτικές επιτροπές.

Αν αυτή η 5μελής επιτροπή κοινεί ότι η κατάθεση την οποία έδωσε ένας μάρτυρας δείχνει ότι πρόκειται περί ουσιώδους μάρτυρος, θα μπορεί να τον παραπέμψει στην επιτροπή για να τον εξετάσει.

Αν δεν γίνει έτσι, νομίζω ότι δεν πρόκειται να τελειώσουμε ποτέ και ήδη αρχίσαμε να βαλόμεθα από τον Τύπο, ότι καθυστερούμε ιλπ.

Λέω λοιπόν, ότι εμείς πρέπει να περιορισθούμε στην εξέταση των υπόλοιπων μαρτύρων, τους οποίους πρέπει να εξετάσουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Το λόγο παρακαλώ, κ.Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κ.Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, συμφωνώ με την άποψή σας, ότι αν ψάχουμε εδώ για παρουσία όλων των μελών, πράγματι θα περάσει πάρα πολύς καιρός. Αλλά εν πάσῃ περιπτώσει, θα πρότεινα να το αφήσουμε για τώρα.

Να σταματήσουμε την εξέταση του μάρτυρα στις 2.30' με την προσδοκία ότι θα προστεθούν κάποιοι από τους συναδέλφους. Εσείς, κ.Πρόεδρε, θα υπενθυμίζετε κατά τη διάρκεια της εξετάσεως, ότι θα γίνει συζήτηση μετά τη λήξη των εξετάσεων, διότι φοβάμαι ότι αυτό το διαδικαστικό θέμα κάπου θα σας μπερδέψει.

3 / 1 Δ.Δ. (Α.Δ.) 20.1.87

4

Θα πρότεινα λοιπόν, αφού έχουμε απαρτία, να προχωρήσουμε στην εξέταση των μαρτύρων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έχετε δίκιο, αλλά είχαμε πει ότι θα συζητηθούν στην αρχή της σημερινής συνεδρίασης τα διαδικαστικά θέματα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, το λόγο παρακαλώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν χρειάζεται να μιλήσουμε όλοι, κ.Αιαροκάπη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Θέλω να σας διευκολύνω, κ.Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κ.Αιαροκάπη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Η πρόταση του κ.Περράκη θα είχε λογική εξήγηση, αν στις 2.30 θα είμαστε πολλοί εδώ. Αλλά η πείρα διδάσκει ότι στις 2.30 θα διαρρεύσουμε και θα είμαστε πάλι λίγοι.

Κακώς πελαγοδρομούμε.

Κύριε Πρόεδρε, έχω την εντύπωση ότι το αποδεικτικό υλικό, τουλάχιστον από τη μεριά των ανθρώπων που είναι προσκείμενοι στη χούντα και στο πραξικόπημα, έχει συλλεχθεί. Πολύ σωστά είπατε να γίνει η 5μελής επιτροπή. Εγώ πλειοδοτώ και λέω ότι από τον κατάλογο των μαρτύρων που έχετε μπροστά σας πολλοί είναι οι επουσιώδεις και πρέπει να πάνε να εξετασθούν εκεί.

Δε νομίζω ότι θα πρέπει να πελαγοδρομούμε. Πρέπει να περατωθεί το θέμα.

Αιαροκάπη
Πρόεδρος

4/1 Δ.Δ. (Α.Δ.‡)

20.1.87

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Μάλιστα.

Οι μάρτυρες που είχαμε βάλει να εξετασθούν από μας, είναι αυτοί που ξέρετε και τους είχατε εγκρίνει. Έχουν αληθεί οι σημερινοί και οι της Πέμπτης. Άλλωστε δεν θα προφθάναμε να κάνουμε τίποτε άλλο. Για την Πέμπτη έχουν αληθεί οι κ.κ. Καρούζος και Κυριακόπουλος, τους οποίους είχαμε αναβάλει προχθές, και για σήμερα έχουμε τους κ.κ. Σιαπιαρά και Τριανταφύλλου, αυτούς που είχαμε κανονίσει δηλαδή. Απολείπονται τώρα από τους μάρτυρες που λέγαμε οι κ.κ. Μιχόπουλος, Τζούνης και ο στρατιωτικός ακόλουθος της Σόφιας κ. Δελιβάνης. Νομίζω ότι αυτοί μπορούν να παραπεμφθούν στην 5μελή επιτροπή και εμείς να ασχοληθούμε πλέον με τους εξής μάρτυρες: Γαλατσάνο, Παπανικολάου, Αραπάη, Ντάβο, τα μέλη της τότε Κυβερνήσεως Τσούμπα, Τσουμάνη, Λατσούδη, Κυπραίο, Γκιζίνη, Κόλια, Ανδρουτσόπουλο και τους Παπαδόπουλο και Ιωαννίδη.

Προτείνω να περιορισθούμε σ' αυτούς. Έτσι;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, το λόγο παρακαλώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κ. Ξαρχά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν ξέρω ποια είναι τα στοιχεία για

τους άλλους μάρτυρες που μας εισηγείσθε να τους στείλουμε στην

επιτροπή. Αλλά εγώ απορώ για τον αντισυνταγματάρχη Μιχόπουλο, ο οποίος

5/1 Δ.Δ. (Α.Δ.) 20.1.87

6

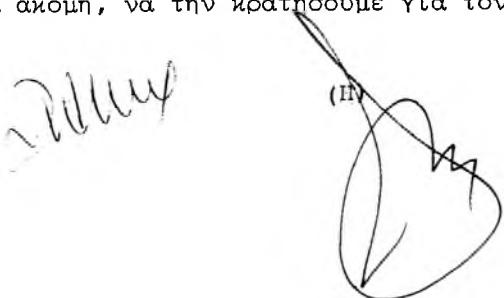
ήταν την εποχή της εισβολής διοικητής του τάγματος στην ακτή της

Κυρήνειας.

Αν δεν έλθει αυτός να μας πει γιατί το τάγμα του δεν έκανε ό,τι
έπρεπε να κάνει, αν είχε εντολές, αν, αν,...τότε τι κάνουμε;
Εξετάσαμε τους άλλους 2-3 που ήταν εκεί, που δεν ήταν σε θέση να μας
πουν τίποτε και θα αφήσουμε τον Μιχόπουλο;

Εγώ τον θεωρώ ουσιαστότατο μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Προσχωρώ στην άποψη του κ. Βαρχά,
ως προς τον Μιχόπουλο. Και σε μία τέτοια περίπτωση, θα ήθελα να πω
ότι υπάρχει και ένας άλλος, ο Αντώνης Μητσάκης, διοικητής Αμμοχώστου,
για τον οποίο καταγγέλονται κάποια πράγματα μέσα στην έκθεση
-δεν θυμάμαι ακριβώς- ότι ήταν έξω από την Αμμόχωστο οι Τούρκοι 3 μέρες
και ότι μετά εγκατέλειψε ο Μητσάκης την Αμμόχωστο και μπήκαν μέσα
οι Τούρκοι πανηγυρικά, ήρεμα, ήσυχα κλπ. Αν μπορούσαμε να κρατήσουμε
μία μέρα ακόμη, να την κρατήσουμε για τον Μιχόπουλο και τον Μητσάκη.

(Δ)

1/1---Ε---Α---Μ---20---1---87---

7

Βέβαια μένει ο κύριος Οικουνόμου, που ήταν Πτέραρχος τότε, μένει ο κύριος Τζούνης, μένει ο στρατιωτικός ακόλουθος στη Σόφια, ο κύριος Δελιβάνης.

Εάν αυτών οι καταθέσεις ενώπιον του πενταμελούς τμήματος της Επιτροπής ικριθεί οτι πρέπει να επαναληφθούν ενώπιον μας ή να δοθούν ας δοθούν .

Κύριοι συνάδελφοι, εάν καλήγουμε, τότε μπορούμε να πούμε δτι την Πέμπτη θα εξετασθεί ο κύριος Καφούζος με τον κύριο Κυριακόπουλο. Την Τρίτη να βάλουμε τον κύριο Μιχόπουλο και το κύριο Μητσάκη τον Διοικητή της Αμοχώστου. Και από κει και πέρα πλέον από της 29 του μηνός, από την άλλη Πέμπτη να αρχίσουμε από τον Γαλατσάνο.

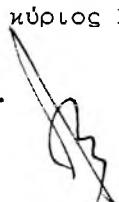
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μπορείτε να επαναλάβετε τελικά κύριε Πρόεδρε, ποιούς θα καλέσουμε; Είπατε τον Γαλατσάνο....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γαλατσάνο, Παπανικολάου, Αραπάκη Κυπραίο, Τσούμπα, Τσουμάνη. Αυτούς και τους δυό την ίδια μέρα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αυτούς για λίγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως για λίγο.

Ο κύριος Ντάβος, ο κύριος Γκιζίκης, ο κύριος Κόλιας, ο κύριος Ανδρουτσόπουλος, Παπαδόπουλος και Ιωαννίδης.

2/1 H. A.M. 20-1-87

8

Εάν έτσι κάνουμε, νομίζω ότι αρχές Μαρτίου αυτούς θα τους έχουμε
κλείσει όλους εμείς ώς επιτροπή και νομίζω ότι αρχές Μαρτίου επίσης
θα έχει κλείσει και το πενταμελές τμήμα τους υπολοίπους, οι οποίοι
δεν θα πρέπει να απασχολούν τόσο πολύ, όχι γιατί θα είναι το τμήμα πεν-
ταμελές, αλλά και διότι οι καταθέσεις των δεν θα είναι μακροσκελείς.

Από την κατάθεση του κυρίου Περδίκη βγήκε π.χ. ότι πρέπει να εξε-
τασθούν ο κύριος Τζαμαλούνας, ο κύριος Γρίβας ο κύριος Αρώνης ένας
Αλεξόπουλος και κάποιος άλλος, δεν ξέρω, μέσω των οποίων επικοινωνούσε
αυτός με τον κύριο Σταθόπουλο και με τον κύριο Μπονάνο. Ισχυρίζεται
ότι επικοινώνουσε μέσω αυτών. Συνεπώς πρέπει να μας βεβαιώσουνε αν
πράγματι έγινε αυτό το πράγμα, ή αν δεν έγινε. Γιατί, όπως βλέπω, υπάρχουν
και τα προσωπικά όλων αυτών, όπου ο ένας τα ρίχνει στον άλλον κλπ.
Συνεπώς πρέπει να εξετασθούν και αυτοί για να βεβαιωθεί το ασφαλές
του λόγου του κυρίου Περδίκη, ή το ανασφαλές.

'Υστερα είναι κάποιοι οι οποίοι μας έχουν ζητήσει να εξετασθούν.
Δεν νομίζω ότι πρέπει να τους αφήσουμε, γιατί αν τους αφήσουμε το πο-
λύ-πολύ θα δημιουργηθεί ένα ζήτημα στον Τύπο, γιατί δεν καλέσατε εκείνον
ή τον άλλον και ξέρετε πόσο ο Τύπος τα μεγαλοποιεί αυτά τα πράγματα
κλπ.

Θα σας διαβάσω ποιοι είναι αυτοί. Είναι ένας σύλλογος Λοκατέδων,

Δικαιο

3/1_H._A.M._20-1-87_

9

που θέλει δια του εκπροσώπου του να καταθέσει. Είναι ένας ψαράκης δημοσιογράφος ...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τι θα πει σύλλογος ΔΟ ΚΑΤΖΙΔΑΝΑΙ, αύριε Πρόεδρε;

Εδώ υπάρχει σύλλογος αξιωματικών καταδρομών που λειτουργεί ...

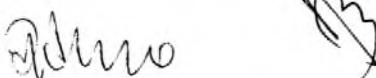
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι να σας πω; Δεν ξέρω. Όποιο δργανο ζητά να εξετασθεί διά εκπροσώπου του να αληθεύει να εξετασθεί στο πενταμελές τμήμα. Μήπως είναι αυτοί οι καταδρομείς που φτάσανε στην Κύπρο; Οπότε η καταθεσή των θα έχει κάποια σημασία. Και εν πάση περιπτώσει είναι και μια εκδήλωση περιφρονήσεως να μην τους εξετάσουμε. Πήγανε εκεί, κινδυνέψανε, μερικοί σκοτωθήκανε αλπ. και να μη τους εξετάσουμε, αυτό δεν πάει.

Βέβαια είναι και ο αντιστράτηγος αύριος Παπανικολάου, ο οποίος είναι προγραμματισμένος. Είναι ένας Παλαιμάς Επαμεινώνδας, αντιπλοίαρχος. Είναι ένας Σταύρος Σταύρος, που δεν ξέρω αν πρέπει να τον εξετάσουμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μου είπε και εμένα αύριε Πρόεδρε, οτι βρίσκεται σε κάποια φάση η υποθεσή του και επομένως

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς. Θα δούμε και αν χρειαστεί το κάνουμε στο τέλος.

Είναι ένας Τουμπούρης Γεώργιος, και είναι ένας Μαρκογιάννης Χρίστος,

4/1_H_A.M_20-1-87

10

που μας έχει παλαβώσει με τα γράμματα και μας και τον Πρόεδρο της Βουλής. Είναι ένας ξταφυλάς Γεώργιος, ο οποίος ισχυρίζεται ότι ήταν αληθωτός δεκανέας στα τεθωρακισμένα της Κύπρο από Ιανουαρίου 1974 μέχρι τον Απρίλιο του 1975. Είναι ο κύριος Διαμαντόπουλος, ο τέως Αντιπρόεδρος της Βουλής. Είναι ο κύριος Αργυρίου. Είναι ένας κύριος Μιχαλόπουλος, ο οποίος δύναται να εξετασθεί, γιατί αυτός ζητάει να εξετασθεί χωρίς την παρουσία του βουλευτού του ΚΚΕ. Αυτό βεβαίως αντίκειται στο Σύνταγμα. Επομένως δεν γίνεται.

παδιώντων
ΜΥ
ΔΗ

Από την Πενελλήνια επιτροπή γονέων και συγγενών των αδέλφων αιχμαλώτων και αγνοουμένων της Κυπριακής τραγωδίας, νομίζω ότι πρέπει να εξετασθεί κάποιος. Μάλιστα έχω και ένα ραντεβού *ανθρώπου* με τον πρόεδρο του προεδρείου αυτής της επιτροπής.

Σ
Διατάξεις
5.7.1

Είναι μια Μανωλοπούλου Στέλα, χήρα του Συνταγματάρχη πεζικού Γεωργίου Μανωλοπούλου, που πέθανε τον Ιούνιο του 1973 στο Τρίκομα, Κύπρου. Ιούνιο του 1973, τώρα τι σχέση μπορεί να έχει, αυτό δεν ξέρω.

ΔΗ

(ΠΑ)

*ΔΗΛΩΣ**ΔΗΛΩΣ*

111

1/1ΠΑ

ΒΠ

20.1.87

11

Είναι ένας Μιχαλακόπουλος, ταξίαρχος ο οποίος έχει στείλει επιστολές στον Πρόεδρο της Βουλής και στα ΝΕΑ. Είναι ένας Περιστερίδης και ένας Δ. Κούσουλας. Δεν ξέρω αν είναι ο συνταγματολόγος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτός είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός μας στέλνει το περιοδικό ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ, λέει δτι αναλαμβάνει την ευθύνη αυτού του κειμένου, στο οποίο κείμενο λέει σπουδαιότατα πράγματα και προσφέρετε να εξετασθεί. Για να μην τους μείνει λοιπόν το παράπονο, νομίζω ότι πρέπει να εξετασθούν ενώπιον της 5μελούς Επιτροπής.

Ορίστε κύριε Βαρχά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, κατανοώ τους λόγους που σας ωθούν σ' αυτή την εισήγηση. Όμως φαντάζεσθε αν αρχίσουμε εδώ - και είναι εύκολο να αρχίσουμε - όποιος στέλνει ένα γράμμα να τον καλεί η Επιτροπή να τον εξετάσει, τότε οι μισοί 'Ελληνες θα στείλουν ένα γράμμα και δεν θα τελειώσουμε ποτέ. Ήδη και σεις τώρα κάνοντας την εισήγησή σας διερωτηθήκατε τι θα μπορούσε να προσθέσει η κυρία τάδε που ήταν ο σύζυγός της εκεί το 1975. Ενδεχομένως να μπορεί. Αλλά με το ότι το ζητάει κάποιος, μόνο γι' αυτό θα τον καλέσει η Επιτροπή να τον εξετάσει; Μπορεί να χάσουμε χρόνο πολύ, μπορεί το πιθανότερο να αποπροσανατολισθεί το έργο της Επιτροπής, αλλά οι περισσότεροι απ' αυτούς θα έλθουν

Διαλύμανση

2/1ΠΑ

ΒΠ

20.1.87

12

ενδώ να βγάλουν προσωπικά απωθημένα. Δεν απορρίπτω *a priori*

όσους ζητούν να εξετασθούν, αλλά θα έλεγα να μας πει αυτός που ζητάει να εξετασθεί πάνω σε ποιό θέμα θα εξετασθεί για να έχουμε τουλάχιστον μια μικρή ένδειξη ότι είναι κάτι σοβαρό και να τον καλέσουμε. Διαφορετικά νομίζω ότι θα πάμε πάρα πολύ μακριά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω κατ' αρχήν ότι τέτοιος κίνδυνος δεν υπάρχει, γιατί δεν βλέπω πολύ προθυμία ούτε πολλές επιστολές.

Οπωσδήποτε φαίνεται το τι θέλει ο καθένας να καταθέσει, π.χ. αυτός

που είναι από τους λοκατζήδες ασφαλώς θέλει να καταθέσει για το

επεισόδιο των αεροπλάνων. Έζησε τα γεγονότα αυτά και θα μας πει

Γιατί βέβαια ζήρει
ίσως περισσότερα απ' αυτά που μας είπε ο στρατηγός που μας έλεγε *πόσοι* σκωτωθήκαν, λες και είχαν σκοτωθεί και άλλοτε στη διάρκεια της στα-

διοδοιμίας του μπροστά στα μάτια του και δεν ήξερε πόσοι. Περισσότερα νομίζω όταν μας πει ο λοκατζής.

Ο Διαμαντόπουλος π.χ. μας έχει στείλει σφρένα επιστολών.

Καταλαβαίνω τι θα πει περίπου και εγώ και σεις.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Εγώ ειλικρινά δεν καταλαβαίνω. Άλλα τι μπορεί να μας πει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν διαβάσετε τις επιστολές του θα δείτε τι θέλει. Να μην αφήσουμε την Επιτροπή εκτεθμένη στα πυρά

Άλλην

3/1ΠΑ

ΒΠ

20.1.87

του τύπου.

•13

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ας μας γράψει και αν φαίνεται γιατί θέλει να καταθέσει, να τον καλέσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν λέω ότι θα είμαι εκτεθειμένος εγώ, *Άν* αποφασίσετε εσείς τον διαγράφω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εδώ γίνεται συζήτηση και αποφασίζουμε και εμείς και εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Λιβανός έχει το λόγο και μετά ο κύριος Κουτσογιάννης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Νομίζω, ότι εκτός από τα πρόσωπα τα οποία μας ανακοινώσατε ότι θα καλέσουμε, έχουμε αποφασίσει και ορισμένες επανεξετάσεις κατ' αντιπαράσταση. 'Έχουμε να δούμε τις δύο ταινίες τις οποίες είχαμε προτείνει οι συνάδελφοι Πεπονής και 'Αννα Συνοδινού νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μία ταινία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Νομίζω δύο, εν πάσῃ περιπτώσει αν είναι μία, μία.

Οι δε επιστολές τις οποίες έστειλαν και οι λοκατζήδες, έχουν ανακοινωθεί σε μας από τις πρώτες κινδλας συνεδριάσεις. 'Αρα αυτό το οποίο τυχορίζεται ο κύριος Βαρχάς νομίζω ότι είναι λανθασμένη σκέψη διότι δεν ήλθαν άλλοι έκτοτε, οι ίδιοι παραμένουν. 'Αρα δεν πρόκειται να προστεθούν άλλοι, ούτε εμείς θα δημοσιεύσουμε στις εφημερίδες όποιος θέλει να έρθει. Μπορούμε μάλιστα να τάξουμε και όριο ότι έκλεισε πλέον η υποψηφιότης προς μαρτυρία.

*•13
K*

(179)

Κ.Β. 20.1.1987

14

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επομένως κλείνει εκεί ο κύκλος.

Εφόσον είμαστε πιο πρακτικοί, η πρόταση την οποία κάνετε γίνεται δεκτή, νομίζω ότι θα πρέπει να συγκριθεί αυτή την στιγμή επιτροπή. Είναι άλλωστε και απλό, δεδουμένου ότι είναι αναμφισβήτητο ότι ο κύριος Κάππιος, ο κύριος Γιατράκος και εγώ πρέπει να μετέχουμε, διότι εκπροσωπούμε διάφορες τάσεις, δεν μένει παρά να συμφωνήσει το Νέα Δημοκρατία. Ο κύριος Κάππιος ~~γίνεται~~ δεχθεί από προχθές που τα συζητήσαμε.

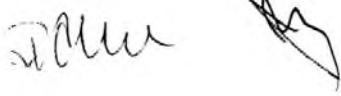
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Κάππιος μου εδήλωσε ότι δεν θέλει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Προχθές έλεγε ότι ήθελε. Καλά τέλος πάντων, άμα δεν θέλει, δεν θέλει. Άρα τότε δεν έχει παρά να ορίσει η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ από δύο εφόσον θα είναι πενταμελής, εάν είναι επταμελής από παραπάνω και να αποφασίσουμε από σήμερα πότε θα αρχίσουμε να συνέδριαζούμε. Να μην το τραβήξουμε άλλο, να κάνουμε αυτή την δουλειά σήμερα. Να αρχίσει η Επιτροπή αυτό το πάρεργο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Λοιπόν, ο κύριος Κουτσογιάννης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πρώτα -πρώτα να ζητήσω

συγγνώμη για την ακυρότητη, αλλά πρέπει να σας πω ότι από το

2/1 K K.B. 20.1.1987

15

χίλιον μέχρι την Βουλή έκανα μισή ώρα. Αυτό είναι το πρώτο.

Το δεύτερο που θα ήθελα να πω, είναι ότι, υπάρχει μία τάση από τον κύριο Ξαρχά που έτσι καταλαβαίνω, ότι το θέμα είναι να τελειώσουμε γρήγορα. Εγώ δεν πιστεύω ότι είναι αυτός ο στόχος μας. Ο στόχος μας είναι να βρούμε την αλήθεια. Εεκάδαρα πράγματα. Λοιπόν, εάν αυτοί οι δεκαπέντε άνθρωποι, δώδεκα, δέκα, πόσοι είναι, διατίθενται να εξετασθούν και με την διαδικασία που εσείς προτείνετε, και ανέφερε και ο κύριος Λιβανός τώρα, αυτοί οι άνθρωποι δεν πάρουν παραπάνω από μία μέρα. Δηλαδή εάν τους εξετάσουμε μισή ώρα, τον καθένα, μπορούμε να καταλάβουμε αμέσως τι θέλουνε να πούνε και αν αυτά είναι σημαντικά, για να τους φερουμε δώ πέρα στην Ολομέλεια.

Να τους παραπέμψουμε στην Ολομέλεια. Πιστεύω δηλαδή, ότι όχι μόνον πρέπει να εξετασθούν, αλλά και αν υπάρχουν και άλλοι τρεις, ~~καλοι~~ πέντε ακόμα, τί θα είναι αυτός; Διαδικασία δύο ημερών από την Επιτροπή. Θα βρεθεί πάρα πολύ γρήγορα, τι θέλουν να πούνε αυτοί οι άνθρωποι. Γιατί έτσι θα βοηθηθούμε να φθάσουμε στο συμπέρασμα.

Μπορεί κάποιος να τει νάτι σημαντικό, ~~Γιατί~~ όχι; Γιατί να το αποκλείσουμε δηλαδή; Αυτό είναι το δεύτερο.

Το τρίτο, τώρα, κύριε Πρόεδρε, δεν ξέρω εγώ επειδή δεν είχα έρθει

αλλα

3/1 K K.B. 20.1.1987

16

νωρίς και δεν ξέρω τι άλλο έχετε πει, 'Έχουμε πει από την αρχή από τις πρώτες συνεδριάσεις, έχουμε προτείνει ορισμένους μάρτυρες.

Εγώ συγκεκριμένα είχα προτείνει έναν αριθμό 35-40 μαρτύρων.

Θα πρέπει να δούμε και τον πίνακα αυτών των υπόλοιπων μαρτύρων,

Γιατί μέχρι στιγμής πράγματι, έχουμε εξετάσει ανθρώπους, οι οποίοι

έχουν εμπλακεί σ' αυτήν τη υπόθεση και ακούμε τι λένε αυτοί ή

κυρίως τι δεν λένε. Και πρέπει να ψάξουμε να βρούμε και αυτούς που

Γ ή αριστερά

κατά καιρούς ή σε εφημερίδες ή δεξιά^{τε}κεί πέρα έχουν γράψει πράγματα από τα οποία φάνεται ότι υπάρχουν στοιχεία ή εν πάσῃ περιπτώσει τα έχουν γράψει. Πρέπει, λοιπόν, να κληθούν και αυτοί.

'Έχουμε πει, . κατά κατηγορίες ποιοί είναι αυτοί οι μάρτυρες και γιατί πρέπει να κληθούν. Δεν έχω δει την διαδικασίακυτή ακόμα να προχωρήσει, βεβαίως δεν φθάσαμε εκεί ακόμα, το θέτω πάλι υπόψη δύμως για να αντιμετωπισθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα παρακαλέσω να έχετε υπόψη σας-

και μία άλλη για να μην ξαναμιλήσετε πάλι να εκτιμήσετε^{τε} πρότασή μου, να

με εξουσιοδοτήσετε να ζητήσω παράταση της προθεσμίας. Είχα πει προχθές ότι θα πρέπει να ζητήσω μια εξάμηνη παράταση της προθεσμίας. Η επιθυμία μου είναι μέσα σε τρεις μήνες να τελειώσουμε

Δελτίο

4/1 K K.B. 20.1.1987

17

για πολλούς και διαφόρους λόγους. Επειδή όμως αυτό αποτελεί ελπίδα απλή χωρίς να μπορεί κανείς να πει ότι θα είναι και υλοπότισμα, για 'αυτό πρέπει να ζητήσουμε όχι εξάμηνη προθεσμία που είπα, αλλά οκτάμηνη προθεσμία για τον εεής λόγο. Διότι η εξάμηνη προθεσμία από 3 Μαρτίου συμπληρώνεται στις 3 Σεπτεμβρίου και στις 3 Σεπτεμβρίου

Ολομέλεια της Βουλής δεν υπάρχει και συνεπώς πρέπει να πάμε τον Οκτώβριο πρώτη Δευτέρα συνεδριάζει + αρα πρέπει να παρέμετε επτάμισυ Ολομέλεια της μήνες ή οκτώ μήνες, ξέρω εγώ, για να έχουμε Βουλής, να μπορούμε να το καταθέσουμε το πορίσμα. Με εξουσιοδοτείτε να κάνω την αίτηση στην Βουλή για παράταση της προθεσμίας;

ΘΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η εξουσιοδότηση παρεσχέθη.

Οκτάμηνη θα ζητήσω. Ο κύριος Κάππιος είχε πει για τρίμηνη.

Το έχω υπόψη μου αυτό το πράγμα και βεβαιωθείτε ότι και εγώ προσωπικώς θέλω να είναι τρίμηνη, αλλά επειδή είναι δυνατόν, για να μην ξαναχρειαστεί πάλι τον Ιούνιο, στα πρόθυρα διακοπής των εργα-

Τ^ρ λόγω σιών της Βουλής **Τ^ρ** θέρους, να ξαναζητήσουμε πάλι άλλη προθεσμία, να πούμε οκτώ μήνες και να προσπαθήσουμε ώστε σε τρεις μήνες, δηλαδή, μέσα στον Ιούλιο να είμαστε εντάξει.

Ο κύριος Γιατράκος έχει το λόγο.

(ΓΡ)

(Κ.Λ.)

1/1ΓΡ.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

18

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ : Κύριε Πρόεδρε, ο κατάλογος αυτός των καινούργιων μαρτύρων, που υποτίθεται ότι αυτή η Επιτροπή που θα συσταθεί θα εξετάσει - για τη σύσταση της Επιτροπής συμφωνώ - νομίζω ότι έχει μέσα άτομα, τα οποία, ενδεχομένως, για προσωπικούς, υποκειμενικούς, θα ήθελαν να παρουσιαστούν στην Επιτροπή της Βουλής και κατά το κοινώς λεγόμενο να πούνε "το μακρύ τους και το κοντό τους". Δεν αντιλαμβάνομαι γιατί είμαστε τόσο εύκολοι να δεχθούμε τον οποιονδήποτε θέλει να καταθέσει στην Επιτροπή της Βουλής.

Για ποιό λόγο; Είπαμε ότι οι μάρτυρες οι οποίοι εξετάζονται εδώ ή θα εξετασθούν, θα έπρεπε να έχουν μία άμεσο επαφή με τα γεγονότα. Να έπαιξαν κάποιο ρόλο, έστω μηδαμινό, ο οποίος ρόλος αυτός θα μπορούσε, εάν τον αναφέρουν, ή έρθουν εδώ και μιλήσουν για το ρόλο που έπαιξαν, θα ενημέρωναν κατά κάποιο τρόπο την Επιτροπή της Βουλής. Κάποιοι νύριοι που βλέπω εδώ, ποιό ρόλο έπαιξαν εκείνη την εποχή; Δηλαδή ο οποιοσδήποτε στέλνει ένα γράμμα, γίνεται αποδεκτός και θα εξετασθεί από την Επιτροπή της Βουλής; Διότι υπάρχουν, ενδεχομένως, και άλλοι στόχοι των κυρίων αυτών που έστειλαν τα γράμματα. Σας ερωτώ και θα παρακαλούσα να ερωτηθούμε όλοι. Τι ρόλο έπαιξε ο κ. "χ"; Δεν θέλω να αναφέρω ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Να αναφέρετε.

2/ΙΓΡ.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

18

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ο κ. Ιάκωβος Διαμαντόπουλος, ή ο κ. Κούσουλας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Κούσουλας, νομίζω, ότι λέει

σε μιά μεριά στα "Πολιτικά Θέματα", ότι υπήρχε επαφή Ιωαννίδη και

τουρκικής ΚΥΠ. Να μην το έχετασσομε το άτομο αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δεν ξέρω κύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λέω, ότι μπορεί να λέει ψέματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ο καθένας λέει ότι είχε επαφή με τον Παπα-

δόπουλο και με τον Ιωαννίδη. Αυτό τι θα πεί, όμως, κύριε Πρόεδρε.

Λέει ότι είχα εγώ επαφή με τον Ιωαννίδη και τον Παπαδόπουλο και του

είπα αυτό κι' αυτό. Είχε άμεσο σχέση; Διατείνεται ότι είχε. Είναι

αυτό το ιριτήριο των μαρτύρων της Επιτροπής; Εν όψει του γεγονότος

ότι, όπως πολύ σωστά είπατε, βαλλόμεθα από τον Τύπο, τα γνωστά

έχουν αρχίσει ήδη να κυκλοφορούν, εάν δεν με απατά η μνήμη μου,

χθές, άλλωστε, διάβασα απάντηση του κ. Λυκουρέζου, ο οποίος

κατέληξε να πεί ότι αμφιβάλλω εάν θα παραπεμφθεί κανένας. Οι βολές

είναι πολλές και πολύπλευρες. Δεν διαφωνώ με το να εξετασθούν ορισμέ-

νοι απ' αυτούς, αλλά ας χρησιμοποιήσουμε κάποιο αυστηρότερο ιριτήριο,

από το γεγονός ότι αυτοί διατείνονται, ότι εγώ θα σας ενημερώσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κυρτάξτε, ο κ. Κούσουλας, περί το

οποίου...

Άλλο

47
47

3/1ΓΡ.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, τον κ. Κούσουλα τον είχα καθηγητή στο Πανεπιστήμιο στην Αμερική και είναι φίλος μου. Αλλά δεν ήταν αποτελεσματικό το λόγο της εξετάσεώς του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Οπως σας ανακοίνωσα ελήφθη μία επιστολή του κ. Κούσουλα από τις 15 Δεκεμβρίου 1986, στην οποία λέει ότι στέλνει αντίγραφο των "Πολιτικών Θεμάτων", του οποίου αναλαμβάνει την ευθύνη για την ακρίβεια του περιεχομένου και μας λέει: " Την Κυριακή φεύγω για την Ουάσι γιατων και θα επιστρέψω σε 6 περίπου εβδομάδες. Εάν για οποιονδήποτε λόγο θελήσετε να επικοινωνήσετε μαζί μου, το τηλέφωνό μου είναι, τάδε, τάδε. Εύχομαι επιτυχία στην προσπάθειά σας, με βαθειά εκτίμηση, ι.λ.π."

Και μας στέλνει αυτή την επιστολή, απ' την οποία βγαίνουν ορισμένα συμπεράσματα, για επικοινωνίες του Ιωαννίδη με τη ΣΙΑ. Αυτά δεν θα πρέπει να ξεκαθαριστούν;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ διαφωνώ απόλυτα με το συνάδελφο, κ. Γιατράκο, πριν ήταν η απόφαση αυτό στα πρακτικά, απ' ότι εσείς βλέπω πως ήταν επικοινωνίες του Ιωαννίδη με τη ΣΙΑ. Εφόσον, λοιπόν, ο Πρόεδρός μας ήταν ούτε είναι σοβαρά... -

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Αν αυτό το έχετε εσείς κ. Πρόεδρε, να τον καλέσετε.

4/1ΓΡ.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

21

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είναι δυνατόν αυτό που είπε ο κ. Βαρχάς. Αυτό θα διακριβωθεί. Δηλαδή, να μας πει τι ξέρει. Αυτή η 5μελής Υποεπιτροπή, θα τον καλέσει. Πως λέγεσαι, τι έχεις να μας πεις, για αείνο ή για το άλλο. Δεν είναι ουσιώδες, ή είναι ουσιώδες. Κι' αν είναι πολύ ουσιώδες θα έλθει εδώ. Η 5μελής ή 7μελής Επιτροπή, δεν ξέρω πως θα είναι, θα κρίνει εάν αυτά που λέγουν είναι ουσιώδη ή όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αυτό είναι, κύριε Πρόεδρε, η Επιτροπή θα κρίνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε ποιόν θα το πεί, σε μένα προσωπικά; Και γιατί να τον καλέσω εγώ προσωπικά; Κι' αυτό θα μπορούσε να γίνει, ίσως. Άλλα, γιατί να μην τον καλέσει η 5μελής ή 7ης Επιτροπή;

Αποφασίζετε, λοιπόν, τη σύσταση της Επιτροπής για την εξέταση των μαρτύρων αυτών, των θεωρουμένων δευτερευόντων; Και θα ιδούμε!

(N)

(ΓΡ)

1/1 N. B.Z. 20-1-87

22

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε Ξαρχά, να μου επιτρέψετε να δώσω τον λόγο στον κ. Περράκη ο οποίος από ώρα επιμόρνως μου το ζητά.

Ορίστε, κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, να μου επιτρέψετε να κάνω μία επιγραμματική θέρηση, δύσο το μπορώ, τί δηλαδή έχουμε κάνει μέχρι τώρα και πού πάει ο σκοπός αυτής της επιτροπής.

Η επιτροπή δύως το έχει αποδείξει η πράξη ασχολείται με το ζήτημα και η δουλειά της έχει τρία σκέλη. Το ένα είναι το ποινικό μέρος, το δεύτερο είναι το στρατιωτικό και το τρίτο είναι το πολιτικό μέρος.

Σε δύτι αφορά το ποινικό μέρος άν κάταν να ασχοληθεί μόνο με αυτό, νομίζω πώς δεν είχε λόγο υπάρξεως, γιατί οι δικαστικές αρχές θα μπορούσαν κατά τεκμήριο να κάνουν δουλειά.

'Αν κάταν μόνο το στρατιωτικό, ο σωστότερος φορέας θα κάταν η στρατιωτική δικαιοσύνη και τα όργανα που ασχολούνται με αυτά. Έχω την γνώμη ότι χωρίς να παραλείψουμε το ένα και το δύο, μαζί και δεν μπορούμε να παραλείψουμε το ποινικό μέρος, γιατί τί θα κάναμε εδώ, αυτό, λέω, που ενδιαφέρει την επιτροπή, είναι το πολιτικό μέρος.

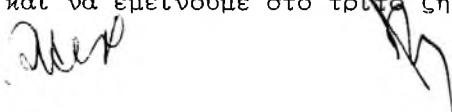
2/1 N. B.Z. 20-1-87

23

Μέχρι αυτή τη στιγμή έχουμε ένα πολύ μεγάλο υλικό που καλύπτει σχεδόν πλήρως το ποινικό μέρος, όπως και το στρατιωτικό. Εκεί που νομίζω, ότι πρέπει να δοθεί έμφαση υδιαίτατα, είναι το τελευταίο σκέλος που είναι το πολιτικό. Εγώ για παράδειγμα θα ήμουν ευχαριστημένος αν ο Πρόεδρος εξαντλούσε το ποινικό μέρος, για να μην ψάχνει η επιτροπή το ποινικό μέρος. Στο στρατιωτικό μέρος, αν θέλετε, κάποιος από τους συναδέλφους στρατιωτικούς να αναλάβουν να το εξαντλήσουν ώστε να μην ψάχνω εγώ για διάφορα πράγματα διας άν ήταν τα τουφέκια γεμάτα ή άδεια ή αν η διμοιρία ήταν εδώ ή παρακάτω.

Επανέρχομαι, λοιπόν, και λέω να επιμείνουμε στο πολιτικό μέρος γιατί ενώ έχουμε πολύ υλικό στο πρώτο και δεύτερο σκέλος, το τρίτο που είναι κατά την πεποίθησή μου αυτό που θα βοηθήσει την πατρίδα και το έθνος, είναι τι βγαίνει πολιτικά. Για μένα είναι πολύ σοβαρότερο ζήτημα που είναι η πηγή που είπε ότι μαζεύονται στρατεύματα από το Σύμφωνο της Βαρσοβίας. Είναι το σοβαρότερο από τα άλλα, δηλαδή πως παρατάχθηκαν τα στρατεύματα ή αν πήγαν εγκαίρως ή όχι.

Θα έλεγα, λοιπόν, κύριε Πρόεδρε, να μεθοδευτεί έτσι η συνέχεια ώστε να κατανεμηθούν αυτά τα πράγματα, αφού έχουμε το υλικό, και να μην ψαχνόμαστε ποιό μέρος ευθύνεται. Το ποινικό ζήτημα νομίζω έχει εξαντληθεί και να εμείνουμε στο τρίτο ζήτημα, δηλαδή το πολιτικό.

3/1 N. B.Z. 20-1-87

24

Συμπεραίνω λοιπόν και λέω κατ' αρχήν ναι, στην επιτροπή, βέβαια εκεί που τεκμαίρεται ότι πολύ λίγα πράγματα πολιτικά μπορούν να μας πούν, πάνε όλοι αυτοί στην επιτροπή, εξετάζοντας στρατιωτικά και πολιτικά και ότι έχουν να προσθέσσουν πολιτικό.

Σε ότι αφορά την αίθουσα εδώ η μεθόδευση που προτείνω και δεν επιμένω, αλλά εν πάσῃ περιπτώσει είμαι επίμονος στην διαδικασία, το ποινικό μέρος το τελειώνει ο Πρόεδρος και εξετάζουν οι πάροις από τους συναδέλφους το στρατιωτικό μέρος και από κεί και πέρα επιμένουμε στο πολιτικό.

Αυτή η άποψή μου κύριε Πρόεδρε νομίζω μας δίνει μία κατεύθυνση ώστε και να μαζευτεί η ύλη αλλά να είμαστε και περι γρήγοροι στην διουλειά μας. Αν έτσι έχει το πράγμα, μπορεί εγώ να μην έχω καμμία ερώτηση για τον οικοδήποτε μάρτυρα, αφού κρίνω αναγκαίο ότι δεν πρέπει να τον ρωτήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Βαρχάς έχει τον λόγο.

(N)

1/1

ν

(E.M)

20.1.87

25

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. Κατ' αρχήν, να δώσω μία εξήγηση σ' αυτό που είπε ο συνάδελφος κ. Κουτσογιάννης, υπάρχει μια τάση από εμένα να τελειώσουμε γρήγορα. Τον ευχαριστώ που με τιμά με την προσοχή του για όσα λέω εδώ μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αυτή η τάση είναι νομίζω η σωστή τάση.

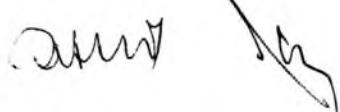
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. 'Ομως με προσέχει κατά το ήμισυ. Εγώ σε καμπιά περίπτωση ούτε είπα, ούτε είμαι διατεθειμένος να θυσιάσω την ουσία υπερ της ταχύτητος. Γι' αυτό και κατ' επανάληψη επρότεινα και δυσαρέστηση πολλούς συναδέλφους να αυξήσουμε τις συνεδριάσεις. Γιατί πρέπει να το καταλάβουμε, ένας βασικός λόγος που ο Τύπος μας κακομεταχειρίζεται κι εκεί ίσως έχει δίκιο είναι γιατί τραβάμε σε μάκρος.

Εγώ, λοιπόν, δεν είμαι διατεθειμένος να κλείσω το θέμα, αντίθετα θέλω να φτάσω στην ουσία, αλλά δεν μπορεί να τραβάμε δυο χρόνια.

Εχω υποστηρίξει κατ' επανάληψη να κάνουμε τέσσερις τις συνεδριάσεις.

Αυτή είναι η θέση μου.

'Οσον αφορά αυτά που είπε ο συνάδελφος κ. Περάκης, εγώ δεν νομίζω ότι εδώ τα θέματα είναι χωριστά, πολιτικό, στρατιωτικό, ποινικό το θέμα για μένα είναι πολιτικό, άλλο βέβαια αν στην εξέλιξή του θα κα

2/1 ν (E.M) 20.1.87

26

ταλήξει στην ποινική του μορφή, γιατί πολιτική ευθύνη ζητάει από κάποιουν που έχει νομένως εκλεγεί και λογοδοτεί σε ένα σώμα πολιτικό. Εδώ δεν έχουμε τέτοιο πράγμα. Γι' αυτό και η "πολιτική ευθύνη" είναι ουσιαστικά ποινική. Το θέμα για μας είναι ποιός φταίει και γιατί το έκανε, ποιός διέταξε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Βαρχά, όταν λέω πολιτικό μέρος δεν εννοώ την ευθύνη αλλά την πληροφόρηση, από πού έκεινά όλη αυτή η υπόθεση.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Κύριε Περράκη, το ίδιο πράγμα λέμε, δεν διαφωνούμε. Μας ενδιαφέρει να δούμε αν το κανόνι ήταν άδειο, ποιός έδωσε την εντολή και ποιός ήταν πίσω απ' αυτόν.

T. ar

Επίσης δυο λόγια για να ξαναγυρίσω στους μάρτυρες. Εγώ έστω κι αν είμαι μόνος, δεν νομίζω ότι όποιος γράφει και ζητά να εξετασθεί πρέπει να τον καλέσει η Επιτροπή. Σε τελευταία ανάλυση είναι και θέμα αύρους της Επιτροπής. Άλλοι μόνο δηλαδή / ο καθένας κατευθύνει την Επιτροπή πώς θα δουλέψει. Η Επιτροπή νομίζω υπεύθυνα και με πλήρη συνείδηση κάνει την δουλειά της. Για παράδειγμα, έχετε εδώ έναν αύριο Τούμπουρο Γεώργιο. Επειδή έγραψε αυτός, πρέπει να τον καλέσω εγώ;

'Η ο ι. Σταφυλάς, που ήταν δεκανέας κληρωτός. Μα, 50 δεκανείς κληρωτοί ήταν και άλλοι τόσοι αξιωματικοί. Δεν τους καλούμε. Μπορεί ενδεχομένως αυτός να ξέρει κιάτι σπουδαίο. Ας μου πει ότι θέλει να εξε-

Δεκτό

3/1 v (E.M) 20.1.87

28

τασθεί γι' αυτό το θέμα για να μπορέσουμε να αποφασίσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αν εξετάσουμε τις επιστολές τους,

κύριε Βαρχά, μπορεί να λένε δτι ξέρουν ιάποιο πράγμα. Δεν μπορώ να το έχω δεδομένο, είναι 30 άνθρωποι και δεν μπορώ να θυμάμαι 30 επιστολές.

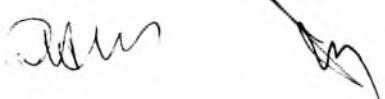
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, εκεί θα συμφωνήσω απόλυτα μαζί σας.

'Οπως μας δώσατε την εξήγηση και είναι γνωστός στους περισσότερους, ο κ. Κούσουλας. Κατ' αρχήν και το όνομά του δημιουργεί μια σοβαρότητα, δεν είναι ένας άνθρωπος τυχαίος, είναι γνωστός. Μας λέτε τι έγραψε και βεβαίως εκεί μπορούμε να κρίνουμε. Μπορώ να κρίνω τώρα τον κ. Σταφυλά, τον κ. Τσουμπουρό, ή τον κ. Μαρκογιάννη του οποίου έχω διαβάσει δύο γράμματα; Αυτός απ' ότι φαίνεται εκεί μέσα, έχει ένα πάθος κατά Καραμανλή. Προφανώς θέλει αυτό το πάθος να το φέρει μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Να το εκδηλώσει το πάθος, για να φανεί ενώπιον της Επιτροπής. Διδτι το να πει εναντίον του Καραμανλή δεν σημαίνει δτι απαγορεύεται.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Για νανέναν δεν απαγορεύεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πώς θα εκτιμηθεί αυτό το πράγμα είναι δικός σας λογαριασμός και δικός μου και δλων. Δεν είναι δυνατόν να πούμε επειδή έχει ένα πάθος - Πολλοί έχουν πάθος εναντίον του κ. Καρα-

4/1 ν (E.M) 20.1.87

28

μανλή ...

του κ.
 ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Μα, με το πάθος/ Μαρκογιάννη θα ασχοληθώ εγώ;
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν θα ασχοληθείτε εσείς. Θα ασχοληθεί
 το 5μελές τμήμα και εκείνο θα πει ότι αυτό είναι επουσιώδες. Αν κρί-
 νει ότι η κατάθεση του κ. Μαρκογιάννη είναι ουσιώδης, τότε θα πει
 τον παραπέμπω στην Επιτροπή.

Στη συνέχεια θα πάρει το λόγο ο κ. Παυλίδης, αλλά θα σας παρα-
 ναλέσω/το εξής: Περιμένει ο κ. Σαπιαράς, ο στρατηγός από τις 10.30'.
 Να είμαστε και λίγο συνεπείς.

(EZ)

(v)

1/1 E.Z. ----- A.M. 20-1-87

2P

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Να ορισθεί η επιτροπή, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μα, βλέπετε ότι διαδέχεται ο ένας των άλλον στις αγορεύσεις.

Ο κύριος Παυλίδης, έχει τον λόγο.

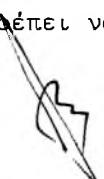
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εσείς μου δώσατε την αφορμή για να ζητήσω τον λόγο. Είπατε ότι δεν θυμάσθε το περιεχόμενο επιστολών αλπ. Αυτή η περίφημη υποεπιτροπή να συσταθεί τώρα και να ασχοληθεί πρώτα με το υλικό που έχετε στα χέρια σας και αν εκείνη κρίνει ότι κάτι εξ' αυτού είναι σημαντικό ας την εξουσιοδοτήσουμε να καλέσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι με την πρόταση του κυρίου Παυλίδη να συσταθεί η επιτροπή η οποία πρέπει να είναι έλεγα εγώ πενταμελής. Εάν βέβαια προβάλλεται από της πλευράς του κυρίου Λιβανού και του κυρίου Γιατράκου, η ανάγκη συμμετοχής των δύο αυτών και του κυρίου Κάππου, ως εκπροσώπων, τότε πρέπει να είναι επταμελής για να μπορεί να είναι δύο της Νέας Δημοκρατίας και δύο του ΠΑ.ΣΟ.Κ. τουλάχιστον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Να είναι και οι τρείς αυτοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τότε πρέπει να είναι τουλάχιστον επτά. Ποιοί θα είναι αυτοί οι επτά;

Επτά

2/1 ----- E.Z. ----- A.M. ----- 20-1-87

30

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Πρέπει να είναι τέσσερις του ΠΑ.ΣΟ.Κ. δύο της Νέα Δημοκρατίας.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα η αναλογία είναι βέβαια τέσσερις του ΠΑ.ΣΟ.Κ τρεις της Νέας Δημοκρατίας....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κυρίε Πρόεδρε, εάν προκύψει διαφωνία στην επιτροπή, εμείς δηλώνουμε ότι θα σεβαστούμε την πλειοψηφία του ΠΑ.ΣΟ.Κ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έχει δίκιο. Δύο - δύο λοιπόν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: 'Ότι και εάν ανακύψει θα συζητηθεί στην Ολομέλεια εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από την Νέα Δημοκρατία θέλει τε τον κύριο Λάσκαρη τον κύριο Παυλίδη και τον κύριο Παναγιωτόπουλο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παναγιωτόπουλος - Παυλίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, με συγχωρείτε. Και η αλφαριθμητική σειρά έτσι είναι. Παναγιωτόπουλος-Παυλίδης.

Από το ΠΑ.ΣΟ.Κ....

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Από το Προεδρείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από το Προεδρείο; Μάλιστα.

Ο κύριος Διβανός, ο κύριος Γιατράκος. 'Οσον αφορά τον κύριο Κάππο, ο κύριος Κάππος μου είπε ότι ήθελε να απαλλαγεί από αυτό το πράγμα. Αν θελήσει να μπει θα βρούμε τρόπο να μπει.

3/1 E.Z.A.M.20-1-8731

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η επιτροπή αποφασίζει ότι πρέπει να μπεί. Εάν δεν το θέλει....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επί του παρόντος δηλαδή, όπως τα είπαμε, είναι οκτώ. Δηλαδή το Προεδρείο, ο Παυλίδης, ο Παναγιωτόπουλος. ο Κάππος ήλπι.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: 'Όχι ολόκληρο το Προεδρείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, δύο.

Παναγιωτόπουλος, Παυλίδης, Μπασαγιάννης, Ζακολίκος, Λιβανός,
Γιατράκος και Κάππος. Εάν δεν θελήσει ο κύριος Κάππος, θα διούμε από
ποιόν θα αναπληρωθεί από εδώ μέσα.

Πώς θα λειτουργεί αυτή η επιτροπή. Νομίζω θα το αποφασίσει μοναχή της αν πρέπει να συνεδριάζει στην 140 αίθουσα και όχι εδώ μέσα.
Να συνεδριάζει σε μιά αίθουσα της Κοινοβουλευτικής Επιτροφής. Να συνέρχεται το πρωτό που ουδέποτε συνέρχονται οι Κοινοβουλευτικές Επιτροπές
και να κρατεί συνοπτικά πρακτικά με μαγνητόφωνο, όπως οι Κοινοβουλευτικές Επιτροπές, χωρίς να είναι στενογραφημένα τα πρακτικά.

Νομίζω, πως μπορεί μέσα σ' ενα σύντομο χρόνο να εξετάσει πολύ περισσότερους μάρτυρες από ότι θα εξετάσουμε εμείς. Η επιτροφή αυτή θα συνέλθει για να αποφασίσει ποιά μέρα θα αρχίσουν οι συνεδριάσεις.

4/1 E.Z. ----- A.M. ----- 20-1-87

32

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Τώρα θα αποφασίσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάνης): Είπαμε ότι την Τρίτη 27 του μηνός

έχει ήδη μπεί ο κύριος Μιχόπουλος και ο κύριος Μητρόπολης Διανικής.

πελεκάγιας

Μητρόπολης

(•)

(EZ)

1/1---Ω.Α.Μ.---20-1-87---

33

Στις 28 λοιπόν του μηνός θα αρχίσει

το μικρό τμήμα και για τις 28 του μηνός θα καλέσω από αυτούς εδώ
του μάρτυρες και θα δούμε τι θα γίνει.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Είπαμε ότι θα δούμε πρώτα το υλικό.

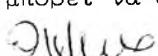
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επομένως πρέπει να συνέλθει η επιτροπή
πριν καλέσετε μάρτυρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, η επιτροπή η μικρή πρέπει να
συνέλθει για να αξιολογήσει, αλλά εγώ είπα πότε θα συνέλθει για να αρχί^{σει}
τις εργασίες της. Επομένως αύριο Τετάρτη 21 Ιανουαρίου παρα-
καλούνται τα μέλη της ~~πιντροπής~~ να έρθουν στις 12 το μεσημέρι . . .
στην αίθουσα 140 για να συσκεψθούμε ποιούς από αυτούς του ~~μέρτυρες~~
θα καλέσουμε για να κάνουμε τις αλήσεις για την άλλη Τετάρτη.

Θρίστε αύριε Περάκη έχετε το λόγο. .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ: Μια λέξη μόνο αύριε Πρόεδρε, που ενδιαφέρει όλους.

Θα παρακαλέσω, όχι βέβαια για να δοξάζονται τα ονομάτα μας στον Τύπο
αλλά καλό θα είναι όταν βρίσκετε αφορμή να υπενθυμίζετε ποιοί δου-
λεύουν εδώ και πόσες ώρες δουλεύουν. Γιατί εμενά στο γραφείο μου
και πιστέω σε όλους, μου λένε, σε ψάχνει ο κόσμος χάθηκες και τι
κάνεις. Βέρετε ότι το πρώτο βρισκόμαστε εδώ και το απόγευμα στη
Βουλή. Δεν μπορεί να απολογαπεθανείς για το που βρισκόμαστε.

2/1 O. A.M. 20-1-87

34

Κατά καιρούς λοιπόν αύριε Πρόεδρε, με κάποια αφορμή παρακαλώ να δίδετε τα ονόματά μας στον Τύπο. Και να δοξαστόμε δε χάλασε ο κόσμος. Δεν είναι βέβαια αυτή για causatης δικής μου προτάσεως, αλλά να ξέρουν ποιοί δουλεύουν εδώ και ποιές ώρες. Το πρωΐ είμαστε εδώ το βράδυ στη Βουλή και ενδιάμεσα κάποια επιτροπή που μας τυχαίνει ψάχνει κάποιος 15 μέρες και λέει, τι κάνει αυτός!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή να γράψω οτι μετέχουν της επιτροπής οι τάδε και τάδε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ: Δεν έχω αυτή τη στιγμή τη συνταγή, αλλά βρέστε μια αφορμή και ξανα δώστε τα ονόματα, γιατί κάποιοι τα έχουν ξεχάσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα ονόματα της επιτροπής και προχθές που με ξανα ρώτησαν τα είπα, αλλά και πάλι θα τα ξανά πω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΑΗΣ: Και το ποιές ώρες δουλεύει η επιτροπή για να φανεί αυτή η απασχόληση. Νομίζω οτι αφορά όλους τους συναδέλφους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το έχει δίκιο αύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οσάκις μου δίνεται η ευκαιρία εξαίρω το έργο της επιτροπής. Τους μίλησα στην τηλεόραση για τον όγκο των σελίδων, για τις ώρες που έχουμε συνεδριάσει για τους μάρτυρες που εξετάσαμε αλπ. Πρέπει να μου δίνεται η ευκαιρία, αλλιώς πως θα το κάνω; Ενπα ότι στερεύται δημοσιότητος οι επιτροπές. Εκτός αν

τίποτε

3/1_O_A_20-1-87

35

πρέπει να γινει μια νέα συνέντευξη επ'ευκαιρία και της παρατάσεως
την οποία ζητάμε και να τα πούμε αυτά τα πράγματα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παρουσία της τηλεοράσεως να εξηγήσετε το έργο
της επιτροπής μέχρι στιγμής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή να έρθει η τηλεόραση μια φορά εδώ
μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν έρθει η τηλεόραση θα έρθουν
και οι δημοσιογράφοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Πάλι, μόνον εσείς θα μιλήσετε κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να μιλήσω εγώ, αλλά πρέπει να είστε
και παρόντες εσείς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Να είστε σιγουρος ότι με την τηλεόραση θα
είναι πάντες παρόντες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έχω αντίρρηση. Βέβαια δεν μπορώ
να πάρω απόφαση γιατί αυτό θα το διούμε εν όψει και του άρθρου περί¹
απαγορεύσεως των συνεδριάσεων της επιτροπής". Πάντως αυτό δεν θα
είναι συνεδριάση θα είναι *press conference*. Αφήστε να το μορφωθούντων και
στο μυαλό μου. Προχωρόμεν, λοιπόν, και παρακαλείται η ειδική αυτή επι-
τροπή αύριο στις 12 ώρα να είναι στην αίθουσα 140.

214/14

(σ)

(ο)

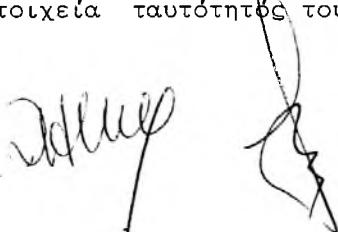
1/1 σ Γ.Π. 20-1-1987- 36 -

Παρακαλώ τον γραμματέα, να συνοδεύσει στην αίθουσα τον
μάρτυρα Αύριο Σιαπκαρά.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας Αύριος Σιαπκαράς).

Κύριε μάρτυρε, θα παρακαλέσω να απαντήσετε στις ερωτήσεις μου
σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητός σας.

(Ο μάρτυρε απαντώντας σε ερωτήσεις του αυρίου Προέδρου δίνει τα
ακόλουθα στοιχεία ταυτότητός του):

2/1 (σ)

(Γ.Π.)

20.1.87

3F

Επώνυμο : Σιαπκαράς.

'Όνομα : Ανδρέας

'Όνομα πατρός: Θωμάς

'Όνομα μητρός: Ελένη

Το Γένος : Σκούρτη

Τόπος γεννήσεως: Κλένια -Κορινθίας

'Έτος γεννήσεως : 1908

Κάτοικος : Αθηνών [REDACTED]

Επάγγελμα : Απόστρατος Αξιωματικός.

Θρήσκευμα: Χριστ. Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τώρα να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και να δώσετε τον νενομισμένο όρκο.

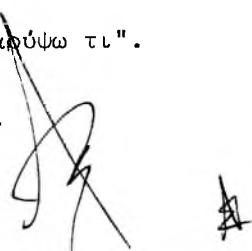
Παρακαλώ, επίσης, τους ακρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Ο μάρτυς θέτει το χέρι του στο Ευαγγέλιο και δίνει τον ακόλουθο όρκο).

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλην την αλήθεια,

και μόνον την αλήθεια χωρίς να προσθέσω ούτε να απορρύψω τι".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ να θίστε.

J

(σ)

1/1 ζ K.B. 20.1.1987

38

Στρατόπεδο μου για το θέμα το οποίο απασχολεί την

Επιτροπή το γνωρίζετε. Πρέπει να βρούμε την αλήθεια γύρω από όλες τις πτυχές της Κυπριακής τραγωδίας. Παρακαλώ μπορείτε να μας εκθέσετε όποιες απόψεις έχετε και όσα ξέρετε δηλαδή καθορίζοντάς μας αν τα ξέρετε όσα ξέρετε εξ ίδίας αντιλήψεως ή αν τα ξέρετε από πληροφορίες. Στην τελευταία δε περίπτωση να μας πείτε την πηγή των πληροφοριών σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι στο επίπεδο αυτό που γίνεται η έρευνα από ότι εμελέτησα και τα πρακτικά της Βουλής, θα πρέπει να περιοριστούμε στο ανώτατο επίπεδο πληροφοριών για το Κυπριακό. Και αυτό είναι η στρατηγική και το πολιτικό θέμα. Ό, τι θα πω θα είναι εν όψει του σκοπού.

Η ελληνική πολιτεία το 1954 είχε θεσσει ένα σκοπό επίσημο, ανταποκρινομένη στην απαίτηση των Κυπρίων για εθνική αποκατάσταση, Η Ελλάς, το επίσημο κράτος, προσέφυγε στον ΟΗΕ με αίτηση να αναγνωρισθεί στον λαό της Κύπρου το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως.

Επειδή είχα την τύχη από την αρχή όλης αυτής της προσπαθείας λόγω των θέσεων που είχα στον Στρατό, αλλά χαίων γεγονότων, δηλαδή παντρεύτηκα στην Κύπρο και είδα τον Μακάριο

ΑΝ
Σ

Σ

2/1 ζ K.B. 20.1.1987

39

το 1951. Περνούσε ο Στρατάρχης Παπάγος να πάει στην Ισπανία για να κινητοποιήσει τότε τις δυνάμεις για να μας ψηφίσουν στον ΟΗΕ και πέρασε από την Νεάπολη, ήμουν στο NATO και είχα μία μακρά συζήτηση με τον Στρατάρχη επ' αυτού του θέματος. Συνταγματάρχης ήμουν και ήμουν διευθυντής επιχειρήσεων στο NATO στην Νεάπολη.

Για λόγους τους οποίους δεν ξέρω - μπορεί να υποπτεύομαι - δύο ή τρεις φορές με είχε καλέσει ο Βασιλεύς Παύλος ακριβώς για να με ρωτήσει τι γνώμη έχω για το Κυπριακό. Δύο ή τρεις φορές ευρέθη/στο Παρίσι ως Υποστράτηγος δταν υπηρετούσα εκεί ως σύνδεσμος της Ελλάδος στο στρατηγείο της Νεάπολης στο Παρίσι. Αυτό λέγεται **S A P E** ~~ΕΛΛΗΝ~~ ~~ΕΛΛΗΝ~~ το ανώτερο στρατηγείο. Τότε ήταν στο Παρίσι.

The image shows several handwritten signatures and initials. On the left, there is a large, stylized signature that appears to be 'ΑΚ'. Below it, the initials '(AK)' are written. To the right of the '(AK)', there is a more fluid, cursive signature. Above the cursive signature, there is a small, distinct mark or initial.

(7)

1/1 A .K Ε.Γ. 20/ 1/87

40

Υπήρξε περίπτωση να έχω επαφές και συζητήσεις και να μου ζητηθούν επίσημα γνώμες από τον τότε Πρόδεδρο της Κυβερνήσεως αύριο Καραμανλή και τους διαφόρους Υπουργούς, που ερχόταν εκεί στις συσκέψεις.

Και επειδή μέσα στο NATO έβλεπα τις προσπάθειες, που γινόταν από τους

Συμμάχους για να εκτραπεί το πρόβλημα της Κύπρου, προς αντεθνική

Γεγράψως
ελληνική κατεύθυνση, πάντοτε προσπαθούσα να ενημέρωνω εγκαίρως από το Παρίσι ιδίως και από την Νεάπολη, τα κλιμάκια του ΓΕΘΑ και ΓΕΣ και υπάρχουν τέτοιες επιστολές προσωπικές σταλμένες ειδικώς για το υπουριακό στο ΓΕΣ, στο ΓΕΘΑ, στο Μακάριο και στην Κυβέρνηση.

Γράτι
Αυτά σας τα λέγω για να δείτε, επειδή το ενδιαφέρον εκινήθει από την αρχή και είχα δλα τα στοιχεία το παρακολούθησα πολύ στενά και προείδον με μαθηματική ακρίβεια τα γεγονότα πως θα πήγαιναν και τα εξέθεσα. 'Οπως και την εισβολή την είχα προειδεί και είχα δημοσιεύση εδώ άρθρα επί δικτατορίας.

Γράμου
Αυτές είναι η πηγές για αυτό σας τα λέω αυτά για να δείτε ότι μόνο σ' αυτό το κλιμάκιο θα μπορέσω να βοηθήσω την έρευνα.

Για να θεωρήσουμε τώρα το Κυπριακό, θα πρέπει να πάρουμε το μεγαλύτερο γεγονός και τούτο είναι η εισβολή.

Γράτις *εισβολή* στην Κύπρο, Τουρκίας και Αγγλίας προδιαγράφετο από

2/1 ΑΚ ΕΓ 20/1/87

41

ορισμένα γεγονότα με μαθηματική ακρίβεια. Θα σας πώ δύο.

Όταν αποσύρθει η μεραρχία που ήταν μία ~~επικυρωτή~~ πολιτική και στρατηγική πράξη, από την Κύπρο, ήμουν απόστρατος ψυσικά και είχα ορισμένες τότε πληροφορίες ακρίως από τον Ζήνωνα Ρωσίδη που ήταν στον ΟΗΕ σε μία επιτροπή ασφαλείας - ζεί ακόμα - και ο οποίος πάντοτε μου ζητούσε την επέμβαση μου νόμιμες ότι εγώ μπορούσα να κινώ τα πάντα έτσι νόμιζε γιατί εγώ είχα μιλήσει ανοιχτά στο Βασιλέα τότε και στη βασίλησα Φρειδερίκη, η οποία τότε αντιτίθετο στο Κυπριακό

για λόγους τότε σταθερότητος του θρόνου. - Οι θρόνοι δεν θέλουν τέτοιες

 επιδιώξεις όπως ο Γεώργιος ο Α' παρ' όλον^φ επί του Γεωργίου ο Βενιζέλος

έκανε μία μεγάλη Ελλάδα, όμως ήθελε μιά μικρά και ευτυχούσα Ελλάδα.

Δεν ήθελαν προβλήματα γιατί τα προβλήματα αυτά εμπλέκονται και δημιουργούν στο θρόνο αβεβαιότητα. Αυτός είναι κανών σε όλη την ιστορία και για όλους τους θρόνους.

Συνέταξα, λοιπόν, μία μελέτη, με την οποία με πρόσωπο εμπιστοσύνης του Μακαρίου, την έστειλα. Η πρόθεση μου ήταν να τον προλάβω και να μην πάει τότε στη Μόσχα για να μην περιπλακεί ακόμα το πρόβλημα.

3/1 AK A.D. 20.1.87

42

Διότι δική μου εκτίμηση ήταν στο στρατηγείο τότε που ήμουν

και στο NATO και είχα γράψει και χαρτιά, διτι η Ρωσία σε όλα τα

προβλήματα που είναι εκτός παραπετάσματος τηρεί μία πολιτική να μένουν αυτά τα προβλήματα ανοιχτά, διότι τότε τα εκμεταλλεύεται ~~και~~

μέσ πολιτικές. Ενώ τα προβλήματα που είναι μέσα στο παραπέτασμα με τρόπο άμεσο τα λύνει. Καλώς ή κακώς δεν έχει σημασία, αυτό είναι άλλο θέμα.

Επομένως το Κυπριακό ήταν ένα τέτοιο θέμα και άρα η πολιτική της

Ρωσίας ήταν να εμπλέξει το Κυπριακό σε μεγαλύτερο επίπεδο και να

επεκτραπεί ακόμη έξω από το σκοπό που ήταν η αυτοδιάθεση και να

χρονίζει. Διότι αυτές τις πληγές ακριβώς θέλουν τα καθεστώτα αυτά

να τις χρονίζουν δια να αντλούν πολιτικά οφέλη. Είναι κανόνας αυτός

των παραδέχονται δόλοι στην πολιτική της Αύσεως και στο NATO που

υπηρετούσα. Αυτό το σκοπό έχει η μελέτη αυτή. Η μελέτη αυτή

παρεκάλεσε το Μακάριο να μην την δημοσιεύσει και δεν έχει δημοσιευθεί

μέχρι σήμερα. Την έχω εδώ. Και αν θελήσει η Επιτροπή, καίτοι έχει πολλά

στοιχεία, που μπορεί να ζημιώσουν τώρα, διότι όπως σας είπα από τα

λίγα αυτά βλέπετε πού εμπλέκεται το θέμα, πήγαινα να προλάβω σε πολλά

αλιεμάκια -μπορεί λοιπόν να ζημιώσει τώρα το θέμα αν δηλητήριο αυτή η μελέτη

έλθει σε κοινή γνώση. Πάντως μένω στη διάθεσή σας και την έχω εδώ.

4/1 A.K. (A. Δ.) 20.1.87

Γρόλα Σ' αυτή λοιπόν τη μελέτη λέγω τι ακριβώς πρόκειται να γίνει.

Το βασικότερο στοιχείο της εξελίξεως αυτής ήταν η ενέργεια, που είχε γίνει το 1963 από τον Μακάριο, για να αναθεωρήσει 13 σημεία του Συντάγματος. Γυρίζω πίσω τώρα, για να συμπληρώσω τις μελέτες του

1971. Τότε ήμουν αντιστράτηγος, υπαρχηγός του Γενικού Επιτελείου

Εθνικής Αμύνης που τα καθήκοντα τότε με τον Κανονισμό — ήταν να

Πρότυπος συντονίζει το κοινό επιτελείο. Ήταν **Αεροπόρων**, **Ναυτικού**, **Γρ**

Εηράς. Ο Αρχηγός επέβλεπε. Το κύριο έργο τότε, σύμφωνα με τον Κανο-

νισμό ήταν του Υπαρχηγού. Και εγώ, όπου υπηρέτησα εννοούσα να εφαρμόζω

τους νόμους και όπου αυτοί δεν βιοθιούσαν στο έργο, όπως το αντιλαμβα-

νόμουν, έκανα προτάσεις, όπως έκανα τότε πρόταση, για να αναθεωρηθεί

το σχέδιο της ΚΥΠ, και το οποίο πλήρωσε η χώρα. Δεν το άφησαν όμως

έκανα την πρόταση στον **Άρβα** και στον Καραμανλή τότε. Έκανα λοιπόν

προτάσεις και τότε είχα βελτιώσει και το επιτελείο σε ορισμένα σημεία.

Πέρα από αυτά ήταν να στείλουμε στην Κύπρο ένα αλιμάκιο δικό μας, του

ΓΕΕΘΑ, για να έχουμε πληροφορίες τελείως χωριστού καναλιού.

Διότι μας έπαιζαν οι 'Αγγλοι και μπαίνανε μέσα και μας παίζανε με

τις πληροφορίες.

Το αλιμάκιο λοιπόν αυτό, το δικό μας, με ειδοποιεί εμένα προσωπικώς, ήλθε επάνω και μου λέει, "Στρατηγές,

Μάποια εμπλοκή πάνε να κάνουν

5/1 AK (A.Δ.)

20.1.87

44

στο Κυπριακό και θέλει ο Μακάριος να καταγγείλει το σύνταγμα.¹

Για να μη σας δημιουργηθεί καμμία απορία με τον τρόπο που ενήργησα εγώ, πώς δηλαδή παρέκαμψα Αρχηγούς και Υπουργούς, θα σας πω τούτο: Και στο NATO και στο ΓΕΕΘΑ και στις καταδρομές χειριζόμουν πράγματα με την πραγματικότητα. Αυτό που λέμε πραγματιστική κατάσταση.

Έξερα ότι οι υπηρεσίες εργάζοντο μέσα από τα Ανάτορα. Έξερα ότι οι υπηρεσίες εργάζοντο μέσα από την ΚΥΠ και επομένως τα επίσημα κανάλια -δυστυχώς το λέω αυτό και λυπάμαι- είχαν βραχυκυκλωθεί σε δλες τις μεγάλες υποθέσεις.

(z)

ΑΚ

1/17

ΒΠ

20.1.87

45

Μ' αυτές τις πληροφορίες, λοιπόν, αποφάσισα να επέμβω μόνος μου. Λέω "να μου κλείσετε ραντεβού αμέσως με τον υπουργό της Κύπρου, που πήγαινε στο Λονδίνο να κανονίσουνε τις λεπτομέρειες - είναι ο σημερινός Πρόεδρος Κυπριανού - να τον συναντήσω πριν πάει στο Λονδίνο". Και επειδή εγώ βεβαίως δεν θα μπορούσα να πάω εν στολή και παρατάξει, κλείσαμε ένα ραντεβού μετά από λίγες ημέρες εδώ στην Μεγάλη Βρετάννια νύχτα •
 Έτσι το λέω αυτό για να δείτε πώς επαγιδεύοντο οι Κύπριοι. Διότι - κάνω μια παρένθεση - εγώ προσωπικώς δεν καταλογίζω πουθενά κακή πρόθεση.
 Σε κανέναν. Αλλά αμέθεια σε μεγάλο βαθμό, αφέλεια και αίσθημα, ^{τα} δηλαδή,
 "Α: ο Άγγλος αυτός έχει παντρευτεί αυτή την Κύπρια είναι δικός μας και μας λέει αυτό", ενώ αυτός ήταν ίσο δργανο, που τους παρέσυρε.

Δεν θα σας πω τη συζήτηση. Του ζήτησα μόνο να μην είναι κανείς παρών, γιατί ήταν μαζί ο Κρανιδιώτης και κανά δύο άλλα δργανα.
 Τους έβαλε σε μια γωνία και οι δυό μας συζητήσαμε. Τον είχα ξανασυναντήσει τον Κυπριανού. Του λέω λοιπόν, "προσέξτε κάτι τι γίνεται το οποίο εμείς εκτιμούμε, το ΓΕΕΘΑ" • Όταν είπα "εγώ" διότι αυτή η εκτίμηση που σας λέω δεν ήταν μόνο δική μου ήταν δουλεμένη στο Επιτελείο, είχαμε διεύθυνση "Κ", που ήταν ή διεύθυνση του Κυπριακού. Υπήρχε μία στο γ Υπουργείο ~~το~~ δικό μας, Εθνικής Αμύνης και μία στο Υπουργείο Εξωτερικών.

2/12

ΒΠ

20.1.87

46

Αυτό θα το θέξω, διότι ήταν ολέθριο που βγάλανε αυτά τα κανάλια. Γιατί αυτή ακριβώς ήταν μια προσπάθεια, να γίνει με μυστικό τρόπο και έξω από τα επίσημα, τα πραγματικά, να το πούμε έτσι, του νόμου τα κανάλια. Του λέω λοιπόν: "Είναι μελετημένο το θέμα και θα σας παγιδεύσουμε". "'Ακουσε'" - μου λέει - "στρατηγέ, αυτή τη φορά" - ακούστε τώρα και κάντε κρίση - "οι Αγγλοι μας υποστηρίζουν. Εμείς είχαμε μελετήσει και είχαμε βάλει επτά σημεία και τα δίδουμε στον Αρμοστή και μας τα κάνει δεκατρία". Και λέω: "Είναι αυτή απόδειξη, κύριε Υπουργέ, ότι σας υποστηρίζει η Αγγλία; ".

Μερικές φορές στις συζητήσεις μπορεί να είναι διάφοροι βαθμοί, αλλά η ηλικία επεμβαίνει και υποβάλει εκφράσεις, οι οποίες εκ των υστέρων να φαίνεται ότι ήταν μάλλον ασέβεια. Διότι του είπα: "Είσαι πολύ μικρός εσύ να εκτιμήσεις ότι η Αγγλία σε υποστηρίζει. Και ποτέ δεν θα σας υποστηρίξει η Αγγλία, διότι αν ήθελε το Κυπριακό σε ένα λεπτό ελύνετο απ' την αρχή", ακόμα και σήμερα. Τότε μάλιστα μου είχε παραγγείλει και ένα καφέ τον οποίο δέχθηκα τότε - εδώ δεν δέχθηκα - εκεί ήταν πρωί και είχα ξυπνήσει νύκτα και δεν είχα πιεί καφέ, ενώ τώρα έχω πιεί καφέ - και ο καφές ερχόταν από μία αλιμάνα στο πατάρι της Μεγάλης Βρεταννίας, ήταν μυνοκόματη από πάνω μέχρι κάτω. Του λέω, λοιπόν, τότε: "Άκουσε, κύριε Υπουργέ, πώς σε υποστηρίζουν εσένα οι Αγγλοι: Την βλέπεις

ΑΝΤ

Δ

Δ

3/12

ΒΠ

20.1 .87

47

αυτή τη σκάλα, που έτρεμε γιατί πέρναγε ο καφετζής που έφερνε το δίσκο με τους καφέδες. Έσείς πηγαίνατε στο έβδομο σκαλί, από κει και να σας γκρεμίσει δεν θα παθαίνατε τίποτα, θα σπάγατε κανένα πόδι. Σας βοηθάει όμως να σας πάει στο τέρμα, στο 13 και μετά θα σας πετάξει. Και τότε θα το δείτε". Και έτσι έγινε.

Θα δείτε ότι μερικές πράξεις είναι σαν προφητείες. Δεν είναι προφητείες είναι ανάλυση, κύριοι. Το μελετούσα το θέμα. Χιλιάδες σελίδες έχω για την μελέτη αυτών των πραγμάτων. Δεν είναι έτσι να σκεφθώ και να έχω την έμπνευση. Του λέω λοιπόν: "Πάντως η γνώμη η δική μας είναι αυτή". Μάλιστα κατά κάποιο έμμεσο τρόπο το είχαμε υποβάλει στην Κυβέρνηση.

1/1 α (Δ.Γ.) 20-1-87

48

Και η αυθέρνηση τότε -ομιλώ για το '63- ήταν αυθέρνηση υπό παραίτηση.

Είχαν προκηρυχθεί εκλογές και επρόκειτο να παραδώσει στον Παρασκευόπουλο

προστάτη της Κύπρου, και ήταν και δεν ήταν αυθέρνηση. Και βλέπω τώρα *ότι πραγματικώς και η αυθέρνηση της αυθέρνησης είχε πει "Για προσέξτε αυτό το θέμα και μην βιάζεσθε".*

Όμως τώρα θα πάω στο στρατηγικό μέρος. Η πρόθεση των 'Αγγλών ήταν

στο πολιτικό πεδίο να κάνουν μέσα στη Κύπρο κρατίδια σε πρώτη φάση.

Γιατί; Γιατί δεν μπορούσαν να πάρουν τους Κυπρίους που ήσαν ανακατεμένοι

καινα τους πάνε σε ένα χώρο όπως έγινε τώρα. Σε κείνη την φάση αυτό

ήταν το σχέδιό τους. Έπρεπε λοιπόν να βρούν κάποια ευκαιρία, να την

δημιουργήσουν. Έτσι εργάζονται πρέπει να θέρετε οι Φένες δυνάμεις στις

μικρές χώρες και στις χώρες όπου έχουν συμφέροντα. Αυτό που γράμοιν τα

δικά μας τα συγγράμματα περί στρατηγικής για αποσταθεροποίηση αυθέρνη-

σεων κ.λ.π; αυτό είναι έργο που γίνεται μέρα-νύχτα από τις μεγάλες

δυνάμεις.

Ήθελαν λοιπόν οι 'Αγγλοι τότε να γίνει αυτή η αποσταθεροποίηση.

Δίνει λοιπόν ο Μακάριος αυτά τα σημεία. Έτσι γίνεται σάλος, πάνε στην

Τουρκία, γυρίζουν προπαρασκευάζουν τα πράγματα, εξοπλισμένοι οι 'Αγγλοι

με 8.000 στρατό που δεν ήταν για τις βάσεις και γίνονται η πράσινη

θύλαιοι γραμμή και οι θύλαιοι. Αυτό το έργο κύριοι δεν είναι απλό. Ήθελε μεγάλη

2/1. Ω (Δ.Γ.) 20-1-87

4P

προπαρασκευή και πολύ δύσκολη εκτέλεση. Επομένως έπρεπε να είχαν σημειωθεί όλα. Το ίδιο και με την καταστροφή που έκαναν στον ελληνισμό

οι Τούρκοι στην Πόλη. Δεν ήταν όχλος, ήταν άριστα μελετημένο σχέδιο. Γίνονται λοιπόν αυτά τα δύο ιστοιχεία, η πράσινη γραμμή

Θύλακος
και οι ~~θύλακοι~~. Και ο κυριότερος θύλακος ήταν του Αγίου Ιλαρίωνος.

Τότε η ελληνική πλευρά και στην Κυπρο και εδώ, έπρεπε να προσπαθήσει να αντιληφθεί τι τον θέλουν τον Αγιο Ιλαρίωνα. Η τουρκική αυθέρνηση

είχε πεί ότι η ηναγκάσθη η ΤΟΥΡΔΥΚ - ενώ ήταν χιλιάδες, δεν ήταν μόνο οι 750 που ήταν στην ΤΟΥΡΔΥΚ - να βγεί απότομο στρατόπεδο, γιατί

το ελληνικό απέσπασμα δεν είχε βγεί - (Θα σας πω δε γιατί ήταν αυτό το ολέθριο αποτέλεσμα -) για να υποστηρίξει τους Τούρκους οι οποίοι

εσφαγιάζοντο. Αυτά 'είπε ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας τότε, ενώ στον

Αγιο Ιλαρίωνα δεν εσφαγιάζετο κανείς. Άρα ήποιο άλλο σχέδιο εξυπη-

ρετούσε. Και μείς που μελετάμε, αμέσως το συνέλαβα και το εξέθεσα και το έγραψα στο Μακάριο. Προγεφύρωμα πάνε να κάνουν αυτοί και

καταλαμβάνουν το πίσω μέρος του προγεφυρώματος για απόβαση, για

εισβολή.

Με την μελέτη αυτή που έστειλα το '71 : 'ηθελα να τον προλάβω ευκρινιέν να μην πάει στη Μόσχα και να μην : τα κάνει. Δεν τον πρόλαβα όμως και

τα έκανε , να πω την λέξη, Θάλασσα. Πήρε άχρηστους πυραύλους 50

Αλφ

Δ

3/1 Ω (Δ.Γ.) 20-1-87

50

ενατομμυρίων διολλαφέων, τα πλήρωσε αυτή η χώρα, τα Φέρετε. Πήγε,

— σας λέω ποιός συνεργάτης μου ~~δο~~ Αναγνωστόπουλος ο αεροπόρος στο Καϊρο
— γράφαμε μαζί τα άθρα — και επιθεώρησε τους πυραύλους. Άχρηστοι.

Ήταν \$2 για αεροπλάνα ιπτάμενα στα 30.000 πόδια ενώ οψαγώνες της

Κύπρου ήταν για χαμηλά ιπτάμενα. Όλα αυτά έγιναν με την επίσκεψη
του Μακαρίου στην Μόσχα την οποία δεν πρόλαβα, ούτε το χαρτί την
σταμάτησε.

Και οι θυλακοί αυτοί σιγά -σιγά ενισχύονται με στρατό
τουφικιό, εξοπλίζονται και επεκτείνονται σε μερικές περιπτώσεις. Θα
θυμάστε ιάποια επεισόδια εκεί που ήταν καιφού μακαρίτης ο Γρίβας.

Ήταν οι προσπάθειες που έκαναν εκεί οι Τούρκοι να επεκτείνουν τους
θυλακους. Επιταναν μερικά σημεία ταυτικής αξίας. Το "στρατηγικής"
το είχαν στον Αγιο Ιλαρίωνα.

ΩΜΥ

JK

Σ

(ε)

L

(Ω)

1/10.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

51

'Οπως εφαίνοντο, λοιπόν, τα γεγονότα και όπως είχα τις πληροφορίες, απεφάσισα, χωρίς να μου το υποδείξει κανείς, να πάω στην Κύπρο, ζωας προλάβω τα πράγματα.

Είχε τότε δημιουργηθεί στο εσωτερικό ο διχασμός, η ΕΟΚΑ Β',

Γεωργίου Δημήτρη
εσφαγιάζοντο. Ήταν, όμως, *υα!* ένα σημείο ευθαρρυντικό ...

Γεωργίου Δημήτρη
Γεωργίου Δημήτρη ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Συγήνωμη, Στρατηγέ μου. Χρόνος;
Γεωργίου Δημήτρη *Journaux* *1972.*

Γεωργίου Δημήτρη ΜΑΡΤΥΣ: ... το ότι το Μάη του 1972 ο Μακάριος είχε συναντήσει το

Γεωργίου Δημήτρη Γρίβα. Και λέω, κάτι μπορεί να γίνει εδώ.

Παίρνω τη γυναίκα μου που είναι Κυπρία -τότε εδώ ήταν δικτατορία και έπρεπε να πω, γιατί πάω...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Απόστρατος εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί απηγορεύοντο οι στρατιωτικοί στην Κύπρο. Μετά την

απόσυρση των δυνάμεων, για να πάνε οι απόστρατοι στην Κύπρο,

έπρεπε να πάρουν άδεια. 'Επρεπε, λοιπόν, να περάσω κι' αυτόν το σκό-

πελο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πότε αποστρατευθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1965 επί Κυβερνήσεως Αποστατών, όπως λέγονται στα ημερολόγια. *(Οκτώβρης)*

Γεωργίου Δημήτρη *1965* *Οκτώβρης* *1965*

2/1θ.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

52

Βεβαίως, αφού είναι η γυναίκα μου από εκεί, είχα οικογενειακούς λόγους και με άφησαν. Επήγα. Για πέντε μέρες -υπεχρέωσα ένα φίλο μου- γύρισα και είδα, για να κάνω μιά στρατηγική αναγνώριση, όλους τους θυλάκους, απ'έξω, βεβαίως, γιατί οι Τούρκοι δεν άφηναν να πας μέσα, σε σκότωναν και τις βάσεις των 'Αγγλων μέσα κι'έξω, γιατί εκεί μπορούσες να πας μέσα. Πέντε μέρες δλη την Κύπρο. Την Καρπασία που την προσέριζε ένα σχέδιο "Αντζερσον" για βάση των Τούρκων, για να δω, τι έκρυβαν εκεί πέρα. Και αφού έκανα τη δική μου -όπως τη λέμε στο Στρατό- στρατηγική εκτίμηση, συνέταξα ένα χαρτί και πήγα στο Μακάριο.

Πάντοτε με υπεδέχετο με μεγάλη ευγένεια. Μου έδειχνε, -όπως έλεγε αυτός, πατοική αγάπη-θρησκευτική η ορολογία αυτή: "Με συγκινεί" -λέει- "το ενδιαφέρον σου πάντοτε για την Κύπρο". Του υποβάλλω, λοιπόν, αυτό το χαρτί και θα σας πω μόνο δύο σημεία. Του λέω : Μακαριώτατε, οι Τούρκοι έχουν κάνει απόβαση.

Αυτά, κατά σύμπτωση, τα έγραψα τώρα. Στην Κύπρο μου πήραν δύο συνεντεύξεις. Είχα πάει πριν από ένα μήνα και έμεινα εκεί 3 βδομάδες.

"Πώς;", μου λέει. Του λέω: Είδα τον 'Αγιο Ιλαρίωνα. Για να πάτε εσείς τώρα από τη Δευτησία στην Κυρήνεια δεν περνάτε από το
 ιράμο, τον έχουν φράξει στον 'Αγιο Ιλαρίωνα. Αυτό είναι -λέω- το πίσω

3/10.

(E.S.)

20.1.1987

53

μέρος του προγεφυρώματος. Εδώ είναι η θάλασσα. "Πώς γίνεται;", λέει.

Ακούστε -του λέω- τώρα πως γίνονται οι αποβάσεις. Πριν η αλασσική μέθοδος ήταν να κάνουμε ένα κύμα εδώ, τη νύκτα να ρίξουμε βατραχανθρώπους να καθαρίσουν την παραλία, κ.λ.π. Το πρώτο κύμα το πρωτέπειρε να είναι να αιφνιδιάσουν, ⁹ ή ακαθάριζαν την παραλία εδώ, θα έβγαζαν μερικά όπλα του Πεζικού, θα ετουφέκαγαν δώδεκα-κείθε, θα έκαναν σιγά-σιγά ακρογεφύρωμα, θάβγαζαν όλμους πρώτα, μετά κανένα πυροβόλο, ώστε σιγά-σιγά να κάνουμε το προγεφύρωμα. Θα πιάνανε, λοιπόν, ένα βουνό και θα λέγανε: "Έντάξει, ξεφορτώνουμε, έχουμε και το λιμάνι εδώ, όπου θα επισκευάζουμε και θα χρησιμοποιήσουμε τα μέσα εκστρατείας, που υπάρχουν".

Τώρα, δεν γίνεται έτσι. Τώρα έχουμε τα ελικόπτερα, τα οποία άλλαξαν την τακτική αυτών των επιχειρήσεων.

Αυτό, λοιπόν, που θα πάρεις εσύ, μετά από πολλές απώλειες και αν θα το πάρεις φερείπεινοι Αγγλοί, στην απόβαση που έκαναν την Καλλίπολη, δεν το πήραν αυτό, 270.000 απώλειες είχαν, είναι μιά μελέτη που έκανα στην Αγγλία, ως σπουδαστής στη Σχολή Επιτελών της Αγγλίας...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η ήττα του Τσώρτσιλ.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, του Τσώρτσιλ.

4/1θ.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

ΣΥ

... και δεν το πήραν αυτό. Αν ήταν τώρα μετα ελικόπτερα,

θα το είχαν πάρει, γιατί στο βουνό πίσω -βέβαια πίσω ήταν του Κεμάλ η Μεραρχία, αλλά εν πάση περιπτώσει - θα πήγαιναν να κάνουν αγώνα.

Λέω, λοιπόν. Αυτοί το έχουν πάρει ελεύθερο. 'Αρα, τί θα κάνουν; 'Έχουν στρατό. Αυτόν τον θύλακο, μπορούν να τον ενισχύσουν όσο θέλουν. Θα πάνε στην παραλία και θα καθαρίσουν, το λιμανάκι θα το αξιοποιήσουν και θα ξεφορτώσουν.

Αυτό είναι απόβαση. Τί άλλο θέλετε;

Θα ενωθούν με την πράσινη γραμμή. Είναι αυτό που έγινε "Αττίλας". Καταλαβαίνετε, πως είναι. Δεν είναι -σας λέγω- μαντική αυτή, είναι μελέτη.

(Β)

(θ.)

1/1 B. B.Z. 20-1-87

55

Τι μου λέει ο Μακάριος. Στρατηγέ μη σε απασχολεί αυτό το θέμα των θυλάκων. Σε μια μέρα τους ξιφλούμε, με το ύφος του στρατάρχη. Του λέω λοιπόν Μακαρότατε^{άν} είναι έτσι και δεν τους ξιφλάτε κάνετε έγκλημα διότι από εκεί θα γίνει η απόβαση. Ανού είχαμε και άλλα θέματα συζητήσει λέω έχω στο πρόγραμμά μου να επισκεφθώ και τον στρατηγό Γρίβα. Λέει και εγώ τον είδα προ ημερών. Λέω ναι. Και αυτό ήταν μία καλή κίνηση και αυτό με υπεδαύλισε και εμένα να έλθω να κάνω αυτή την προσπάθεια για να ενωθεί το εθνικό δυναμικό. Λέει εντάξει. Άς τον θείς και αυτόν και έλα να τα ξαναπούμε. Πήγα λοιπόν την άλλη μέρα στον Γρίβα. Ο στρατιωτικός με συγκίνησε από όλη αυτή την επαφή που είχα, διότι με κατέπληξε η ενημερόθης του ανθρώπου αυτού. Ο Γρίβας είχε τελειώσει την σχολή επιτελών δηλαδή πολέμου της Γαλλίας. Είχε τις γνώσεις τις τότε, οι οποίες όμως είχαν αλλάξει πάρα πολύ. Και εδώ στο επιτελείο που ήμουν εγώ εδώ στεγαζόταν και ήταν ο Δόδας αρχηγός και εγώ ήμουν στην πρώτη επιτελική ομάδα ταξίαρχος, υπέφερα για να μπορέσω να φέρω τα πράγματα, γιατί εκείνος εκέπετε με την σχολή Γαλλίας και εγώ με τα σύγχρονα τακτικά διδάγματα, αλλά είχε τόση ενημέρωση στην νέα τακτική, που τον εθαύμασα. Και μου λέει, άκουσε. Του έδειξα την μελέτη που σας είπα που ήναι στην διάθεσή σας που είχα στείλει

t αυτη

2/1 B. B.Z. 20-1-87

56

αυτή

στο Μακάριο, ~~και στην Πρεσβεία~~, ισχύει και σήμερα, του λέω έχω ~~την~~

μελέτη και ο Μακάριος λέει ότι συμφωνεί σε όλη αυτή. Πάρτετη και εσείς στρατηγές και μελετήστετη, για να κάνουμε μια προσπάθεια να ενωθεί αυτό το δυναμικό. Θα μας καταστρέψουν οι 'Αγγλοι. Λέει ναι. Λέω δεν είναι οι 'Αγγλοι. Με τα πράγματα σήμερα έχουν σύμμαχο οι 'Αγγλοι και την χούντα. Διότι μη νομίζετε ότι οι συμμαχίες γίνονται. Μπορεί να είχαν την επιτροπή αυτή που ακριβοπλήρωναν στο Λονδίνο βουλευτάς 7-8, τους πλήρωναν καλά και έκαναν μεγάλη ζημιά αυτοί, αλλά οι πράξεις αυτές ικανοποιούσαν τον έναν ή τον άλλον. Και ο ένας και ο άλλος απέβλεπαν σε κάτι. Επομένως ικανοποιούντο. Αυτό που λένε συμφωνία μεταξύ κατεργαρέων. Είναι ακριβώς αυτή η περίπτωση. Και ενώ είναι και αυτό τώρα τι μου λέει. Είνες από πού ήλθες, είνες ποιός σε έφερε, είνες τούτο είνες εκείνο; Ενώ άλλη φορά τον είχα δεί αλλιώς παλιότερα και εννοώ στο σπίτι του. Διότι εγώ λαμβάνω τα περισσότερα μέτρα για τους χουντίους, είπε αυτή την έκφραση και πραγματικά τα κανάλια που με πήραν ήταν άνθρωποι που δεν έχαν καμιά σχέση με την κατάσταση εδώ και εκείνη που είχαν δημιουργήσει στην Κύπρο. Διότι είχε δημιουργηθεί εκεί κατάσταση χουντική. Αφού το διάβασε περίπου 45 λεπτά και εγώ έπαιρνα τον καφέ μου, γυρίζει και μου λέει θα μου το αφήσεις;

ΔΗΜ

Δ

3/1 B. B.Z. 20-1-87

5F

Έίχα γράψει μία μελέτη γιατί δεν έπρεπε να συμφωνήσει για βάση τουρκική η Κύπρος. Ήταν δημοσιευτεί εδώ στο Βήμα. Και λέει και σ' αυτό συμφωνώ και ότι σημειώματα του έστελνα εδώ και του έστελνα σημειώματα ορισμένα για να τον κατατοπίσω στα θέματα της στρατηγικής γι' αυτό πήγαινα εγώ εκεί και συμφωνούσε απόλυτα.

ΩΜΥ

δ.

Σ. Δ.

(B)

1/1 δ. A.M. 20-1-87

58

(Συνέχεια κ. μάρτυρα)

Του είχα πεί ότι θα ξαναδώ τον Μακάριο. Λέγει, πήγαινε και στον Μακάριο. Αφού λες ότι συμφωνεί, εγώ συμφωνώ. Δεν θέλω τίποτα, ούτε οι δικοί μου άνθρωποι να γίνουν κανένας Υπουργός αλπ. Τίποτα απολύτως μου λέει. Άλλα, όμως στρατηγές θέλω να γίνουν αυτά που λέτε, ότι ότι εγώ έλεγα, συλλογική διεύθυνση, συλλογική πολιτική διοίκησης, συλλογική διοίκηση των στρατευμάτων, σχέδια κοινά, όχι να είναι ο στρατός χωρισμένος. Διότι πήτο χωρισμένος ο στρατός. Άλλα έχω μία επιφύλαξη και σας καθιστώ προσεκτικό.

Ο Γρίβας δεν είχε μόνο γνωστεις από την μελέτη του, ήταν πολύ μελετηρός. Είχε μία φύση αυθρώπου που γύριζε πολύ εις τις ανορθόδοξεις επιχειρήσεις, αυτές πού λέγονται ~~underground operations~~, ~~ταυτόπιστες~~. Γι αυτό η ΕΟΚ Α' είναι παράδειγμα στρατιωτικής οργανώσεως και συλλήψεως. Δεν είναι απλό πράγμα. Μέσα στην Αγγλία, έ. Μου λέει 'ομως, σε καθιστώ προσεκτικό.

Τον είχα και καθηγητή στη σχολή Ηεζικού τον Γρίβα, Προβολικού ~~επίσης~~
Αλλά όταν βγήκα από την σχολή Ευελπίδων περνάγαμε και λίγο από το πεζικό και ο Γρίβας είχε τότε έλθει από το Παρίσι και μας έκανετο πεζικό. Άλλα μου λέει, σε καθιστώ προσεκτικό Μακάριος θα δεις ότι σε γενικέστερο λέω, στρατηγές, αυτό θα είναι θέμα δικό του. Εγώ θα

2/1 δ. ----- A.M. ----- 20-1-87

59

πρέπει να κάνω αυτή την προσπάθεια σαν ερό καθήκον. Κάνε την, μου λέει, παιδί μου. Έτσι με έλεγε πήταν μεγάλος βεβαίως αυτός και έπρεπε να με προσφωνεί έτσι.

Γυρίζω και πάω στον Μακάριο. Του λέω, Μακαριότατε ο στρατηγός συμφωνεί σε δλα. Και επειδή έγραφαν τότε ότι ζητούσαν Υπουργεία κλπ., λέω, σας φέρνω και την ευχάριστη πληροφορία ότι δεν θέλει τίποτα για κανέναν, ούτε γιατον ευατό του ούτε για τους ανθρώπους, ούτε Υπουργεία, ούτε τίποτα. Όμως λέγει ότι, αυτά που λέγεται εδώ στην μελέτη, που σας ~
εξασκε, να γίνουν.

Αντίδραση τώρα του Μακαρίου! Αμέσως άλλαξε. Μου λέει, ξέρεις, εδώ γίνονται πολλά πράγματα. Προχθές μόλις κατάλαβα ότι οι έφεδροι αξιωματικοί που γίνονται είναι όλοι του Γρίβα, κανένας δικός μας. Του λέω, Μακαριότατε, προσέξτε. Αυτό που λέτε είναι ολέθριο στρατηγόμενο στρατό. Δεν υπάρχουν δικοί μας και δικοί σας. Αυτό που σας λέω το έχω πεί και στον Βασιλιά Παύλο. Για σας - του είπα του Βασιλιά Παύλου - Δεν υπάρχουν δικοί μας. Διότι το είπε σε μένα ο Παύλος αυτός στρατηγέ είναι δικός μας. - Δικός σας; Δικός σας;

Του λέω λοιπόν του Μακαρίου, το είπα και στο Βασιλιά αυτό, δεν υπάρχουν για σας στην Αρχή δικοί σας και δικοί μας, είναι του 'Εθνους

Α.Μ.

Α.Μ.

3/1 δ A.M. 20-1-87

60

είναι 'Ελληνες, είναι της Κύπρου. Οπότε δεν ξέρω αν ερεθίστηκε από αυτό και μου λέει το εξής, το οποίο είναι το βαρύτατο το οποίο άκουσα;

"Εγώ στρατηγέ εδώ - το έγραψε αυτό στις εφημερίδες στην Κύπρο και το έγραψε και εδώ - κινδυνέυω μόνο από τους 'Ελληνες και όχι από τους Τούρκους".

Τάρια
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Και είχε δίκιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ κύριοι συνάδελφοι παρακαλώ.

Ποιά εποχή ακριβώς; Μπορείτε να προσδιορίσετε στρατηγέ;

Σταύρος
ΜΑΡΤΥΣ: Το 1972. Του λέω, Μακαριότατε, αυτό το οποίο είπατε είναι

Γιάνης Αλβ
τρομερό, θα φέρει καταστροφές. Το αντελήφθη και μάσκανένα λόγια κάπως το αναίρεσε.

(2Δ)

δ 1/2 Δ.Δ.

(Θ.Σ.)

20-1-87

61

'Εχω εδώ και την αναφορά που έκανα στη Βουλή . 'Όλους τους έχω

~~περισσότερους~~

'Εφυγα από την Κύπρο τελείως αποθαρρυμένος και σαν να έβη
την εισβολή . Κάθησα την υάκτα και συνέταξα ένα γράμμα προς τον
Στρατηγό , το οποίο κοινοποιούσα και στον Μακάριο , δηλαδή το έσο
και στους δύο . Λέω :

" Μακαριότατε, σας ευχαριστώ δια την άνετον ευκαιρίαν την οποίαν
προσεφέρατε , να συζητήσω μαζί σας την κατάστασιν εις την Κύπρον
και εις τον ευρύτερον Ελληνικόν χώρον " . Ήταν αυτά που λέγαμε γι
την χούντα , για τους κινδύνους που είχε η Ελλάδα . " Σας εσωκλε
αντίγραφον της προς τον Στρατηγόν Γρίβα - Διγενή επιστολής μου .
Πιστεύω ακραδάντως ότι υπάρχουν αι προϋποθέσεις δια μίαν ενότητα
των δυνάμεων , ήτις επιβάλλεται να γίνει το ταχύτερον " . Η επιστ
απευθύνεται προς τον " Μακαριότατον Αρχιεπίσκοπον Μακάριον Γ'" .

Και η επιστολή που επισυνάπτω, είναι η επιστολή προς τον
Γρίβα και λέω :

" Στρατηγέ , ο Μακαριότατος με παρεκάλεσε να σας διαβιβάσ
τα εξής : " Συμφωνώ εις τον σκοπόν , διαφωνώ εις την μεθόδευσιν ,
εμμένω εις δ, τι διετύπωσα εις επιστολήν μου προς τον Στρατηγόν

(αριθμ.)

(αριθμ.)

(αριθμ.)

2/2 Δ.Δ.

(Θ.Σ.)

20-1-87

62

Αυτά όλα είναι σε εισαγωγικά . Θα αφήσω αυτή την επιστολή .

Και τώρα επεξηγώ και εγώ την προσωπική μου εντύπωση , γιατί δεν τον ξαναείδα τον Γρίβα . Αυστυχώς πεθανε μετά και δεν τον ξαναείδα . Άλλα θέλω να πω την προσωπική μου εντύπωση από αυτά που μου είπε . Λέω λοιπόν :

" Η προσωπική μου γνώμη κατόπιν πολυάρων συζητήσεων " - δώδεκα ώρες συζητήσεις είχαμε με τον Μακάριο κεκλεισμένων των θυρών που λένε , δεν άφηνε να μπει κανείς μέσα , δύο εις την Προεδρία και μία εις την Αρχιεπισκοπή , δώδεκα ώρες ~~με το~~^{επειδή} ημερολόγιο γραμμένες - "εις τρεις συναντήσεις μου μετά του Μακαριοτάτου , είναι ότι δια της μεθοδεύσεως ως την εννοεί " - γιατί είδατε ότι λέει διαφωνώ εις την μέθοδον - " και ως την εφαρμόζει , γίνεται εις την πράξιν εκτροπή εκ του σκοπού της αυτοδιαθέσεως και επομένως αλλαγή σκοπού " - γι' αυτό σας είπα προσέξτε το σκοπό , άλλο το πρόβλημα είναι ο σκοπός , που πήγανε και που πάνε τώρα - "πράγμα το οποίο επεσήμανα στο Μακαριότατο και ότι είναι τούτο συνέπεια της περί εφικτού" - ήταν η λέξη που εισήγαγον εδώ - "συγχύσεως την οποίαν εδημιούργησαν οι αύκλοι" - τους ακούσατε εδώ τους αύκλους - " οι οποίοι επίεσαν τον Μακαριότατο δια την αποδιχήν συμφωνιών Ζιρίχης - Λονδίνου . Πιστεύω ότι τα επικείμενα γεγονότα " - τα οποία τους είχα πει , γιατί τότε γίνονται όλα αυτά - " θα

3/2 Δ.Δ.

(Θ.Σ.)

20-1-87

63

πιέσουν τον Μακαριότατο, ώστε συντόμως να υιοθετήσει τας απόψεις μου, τας οποίας διετύπωσα και εις εκείνον ως και εις εσάς " - του το λέω και τον δεσμεύω - " και να συνασπιστούν αι Εθνικαί Δυνάμεις του ελληνισμού της Κύπρου, υπό συλλογικήν ηγεσίαν, δια να αποκρούσουν τας ενεργείας των εχθρών της ελευθερίας της Κύπρου και να επιτύχουν την εθνική αποκατάστασιν. Νομίζω ότι σήμερον, οπότε είναι τόσο φανεραί αι επιδιώξεις " - τα είχα αναλύσει όλα, φαινόταν καθαρά - " των εχθρών της Κύπρου, επιβάλεται να πραγματοποιηθή η ενότης το ταχύτερον. Διεπίστωσα τον πατριωτισμόν και το αίσθημα ευθύνης του Μακαριοτάτου " - αυτό που σας είπα ίσως να έρχεται σε αντίθεση με τα προηγούμενα, αλλά είμαι υποχρεωμένος στην επιστολή να το γράψω, διότι πήγανα να συνενώσω τις δυνάμεις, δεν πήγανα να τις διασπάω και γι' αυτό λοιπόν λέω στο Στρατηγό ότι διεπίστωσα τον πατριωτισμόν και τα αισθήματα ευθύνης του Μακαριοτάτου - " όστις εξέφρασθη μετά θαυμασμού δια το πατριωτικόν έργον το οποίον προσεφέρατε και την αναγνώρισιν εκ μέρους του των αγνών προθέσεών σας και του δικαιώματος να προσφέρετε εις τον τόπον " . Μου τα είπε αυτά ο Μακάριος πράγματι υπέρ του Γρίβα .

" Νομίζω ότι η στρατηγική μου εκτίμηση^η-είναι αυτό το χαρτί το οποίο αφήνω και δεν αφήνω, σας είπα μερικά σημεία τα οποία

Ουαλ

Ζ

4/2 Δ.Δ.

(Θ.Σ.)

20-1-87

64

δεν πρέπει να δουν το φως της δημοσιότητας - "του Μαΐου του 1971"

- συμπεράσματα και προτάσεις έχει αυτό - " με την οποία λέγει ο Μακαριώτατος ότι συμφωνεί , δύναται να αποτέλεσει βάσιν δια την έναρξην μεθοδικής αλλά συντόμου διαδικασίας δια τον συνασπισμόν των Εθνικών Δυνάμεων .

(2K)

(2Δ) 1/2 Κ ΕΓ 20/1/87

65

διεργατή
Παρ'όλα τα διάθηκα και διασύνωνα εξωτερικά φαινόμενα, *πάρα πολλά περιστατικά*

Ε "της κατασιάσσεως, σάν δημοιογένεια μία κατάσταση, "στο οποίο καταδίκησαν,
είμαι αισιόδοξος ότι δύναται να επιτευχθεί μία συμφωνία ταχέως πρίν
μας παρασύρουν τα γεγονότα" τα οποία μας παρέσυραν. "Είμαι στη διάθεση
σας όπως και στη διάθεση του Μακαριότατου" στον οποίο ~~της~~ αποστέλλω
αντίγραφο της παρούσης, ώστε να το έχουν και οι δύο αυτό για να
παίρνουν τις ευθύνες τους.

Η Μεγαλύτερη πράξη από την οποία μπορούμε να πούμε συνετέλεσε
στην εισβολή, διότι από εκεί αρχίσαμε είναι αυτή δηλαδη είχαν γίνει
οι θήλακες και είχε γίνει η εισβολή. *Ογκώδη* δε η πράξη αυτή, το
λέγω και στην αναφορά που ήταν στη Βουλή. Δεν σταματούν οι προσπάθειες
μου εδώ, ένημερώνω παράγοντες άλλους τότε, δηλαδη των Κυπρίων στο ΟΗΕ
μέσω του Ρεπερέρ, με επιστολές. *Και* επίσης κατα κάποιο τρόπο με ανάλυση
δημοσιεύματος, αποκρούω αυτές τις απόψεις που έλεγαν το εφικτό με
άρθρο που δημοσίευσα τότε στο "ΒΗΜΑ". *Και* στέλλω μία προσωπική επιστολή
στον τέως τότε, επί δικατορίας ήταν, υπουργό Αβέρωφο οποίος τότε
επέμενε να υποστηρίζει δημοσίως τις συμφωνίες Συρίχης - Λονδίνου.
Σ' αυτή την επιστολή αναλύω όλο το Κυπριακό, λέγω το σφάλμα, λέγω τι
έπρεπε να κάνουν και γιατί έφυγαν από το σκοπό που έθεσε η πρώτη

2/2 Κ ΕΓ 20/1/87

66

Κυβέρνηση που πήγα εκεί και το εφικτό το οποίο το λέγω τώρα εδώ δεν

σινι έννοια στρατηγικής Η στρατηγική λέγει, ότι ο σκοπός δεν εγκαταλείπεται
τό τεριτόριο ποτέ, *είναι* έννοια τακτικής. Δηλαδή σήμερα δεν μπορούμε να πάρουμε
 αυτό, μην επιμένετε, δεν έχουμε δυνάμεις μην την πάθουμε πάλι και
 γυρίσουμε πίσω και έχουμε απώλειες, αφήστε, αλλά σκοπεύουμε *επιτον* ελευ-
 θερία της Κύπρου. Αυτό μπορούμε σήμερα, αυτό παίρνουμε, *δεν* *έπο* γράφουμε
 να τελειώνει. Τότε δένεις και τις άλλες γενεές, των άλλων που θέλουν
 να επιτύχουν την *ελευθερία*. Αυτή την επιστολή την έχω εάν νομίζετε
 ότι είναι αναγκαία για το Κυπριακό, την έστειλα στον Αβέρωφ δεν την
 δημοσίευσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό δεν είναι θέμα δικό
 μας στρατηγέ. Εσείς ότι νομίζετε ότι πρέπει να καταθέσετε στην Επι-
 τροπή να το καταθέσετε. Εμείς πώς να ξέρουμε τι γράφει η επιστολή
 σας; Αλλά μου επιτρέπατε, με την άδειά σας ιύριοι συνάδελφοι βε-
 βαίως αυτά αποτελούν πτυχές του Κυπριακού παρα πολύ σοβαρές και δείχ-
 νουν πόσο σεβασμό πρέπει να τρέφει κανείς και προς την προσωπική σας
 ιστορία. Αλλά μου επιτρέψτε να σας παρακαλέσω, επειδή είναι ένα
 θέμα στο οποίο και ο χρόνος κατά κάποιο τρόπο παίζει ρόλο, θα σας
 παρακαλούσα να φτάσουμε στο '74 και στα γεγονότα αυτά τα οποία απετέ-
 λεσαν την αιτία δλης αυτής της καταστάσεως ή μάλλον την αφορμή, διότι

3/2 Κ ΕΓ 20/1/87

6f

οι αιτίες είναι πολλές. Βέβαια αναφέρατε αρκετές, αλλά να έρθουμε στο 1974 τώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Παρακολούθησα λοιπόν, το θέμα στενά και έπαιρνα πληροφορίες από ξένους σταθμούς κυρίως από το Λονδίνο. Όταν δε μου εδίδετο μία ευκαιρία σε καμία ηδεία στρατιωτικών και ήταν κανένας της χούντας και ερχόταν και έλεγε "τα σέβη μου," διότι έτσι έκαναν αμέσως τους έλεγα το θέμα προσοχή-διότι φαινόταν που τους πήγαιναν οι άλλοι. Οπότε γίνεται η εισβολή. Τα θέματα δύναται νύριε Πρόεδρε τα παρακολούθησα όλα.

Ξεκινάω στις 22 του μηνός και πάω στον Ανδρωτσόπουλο, διότι η σκέψη η δική μου είναι-και στο στρατό-ότι εκείνος που είναι η εξουσία την ώρα εκείνη; Φεν θα εξετάσω τίποτα άλλο, πόλεμος γίνεται, δεν θα εξετάσω άν καλά τον έβαλαν και οι Αμερικανοί και οι Έλληνες. Εκείνη την ώρα ήταν Πρωθυπουργός και εκείνη την ώρα έπρεπε να κινηθούν τα σχέδια αμύνης της χώρας. Και επειδή είδα ότι έκαναν το λάθος, το σχέδιο επιστρατεύσεως το έκαναν γενικό και έγινε αυτή η ανωμαλία, του είπα ότι ήταν λάθος. Και το απαλείφουμε τώρα, διότι εφαρμόζεται το μισό, δηλαδή, ήταν να γεμίσουν οι εν ενεργεία μεραρχίες και όχι να κάνει ο Ιωαννίδης πανστρατιά

(27A)

(2K)
1/2 PA (E.M) 20.1.87

68

Η Ελλάς λέω έχει τη δύναμη και στρατηγική θέση πλεονεκτική έναντι της Τουρκίας και αν έχουμε απόφαση, την Τουρκία την κάνουμε και παραλύει. Το 1912 οι δυνάμεις οι ελληνικές ήσαν πολύ ασθενέστερες. Ποιοί ευθύνονται όμως για το ότι νομίζουν οι πολιτικοί ότι εμείς πρέπει να παραδοθούμε στην Τουρκία; Υπάρχουν εδώ ευθύνες και θα τις βρείτε.

Λέω λοιπόν: "Θα αντισταθείτε.. 'Έχετε και δύναμη και θέση". Και με ρώτησε ένα πράγμα στις 10.30' στις 22 του μηνός/το 1974.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. 'Έχω την αίσθηση κύριε Πρόεδρε, και θα ήθελα να παρακαλέσω με κάθε σεβασμό, εάν υπάρχουν γεγονότα προ του 1974 του Ιουλίου -συνεπής με όσα έχω πει - θα ήθελα να τα ξέρω. Να μου επιτραπεί να πω ότι αφορά το 1974 λίγο πολύ τα ξέρω, τα πριν του 1974 δεν γνωρίζω και με κάθε σεβασμό θα παρακαλούσα να δοθεί άνεση στο μάρτυρα, εάν έχει περιστατικά προ του 1974, δύοια με τα προηγούμενα, να τα καταθέσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εγώ εξέφρασα προηγουμένως αντίθετη αντίληψη, αλλά εάν θέλετε, κύριοι συνάδελφοι, να επανέλθουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Για το 1972 - 1974 είναι καλύτερα να μας πει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. 'Όταν υποβάλουμε ερωτήσεις θα τα ξεκαθαρίσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εγώ νομίζω ότι καλώς βρίσκεται στο

QMP

Σ.Β.

Α

2/2 ΠΑ (E.M) 20.1.87

69

1974 ο μάρτυς και εν πάσῃ περιπτώσει, αν παρέλειψε κάτι, θα τα ερωτήσουμε. Δεν υπάρχει λόγος να μας τα πει μονοκονδυλιά.

Συνεχίστε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Η ερώτηση που μου έκανε ήταν η εξής: "Στρατηγέ -δεν τον ήξερα αυτόν τον άνθρωπο, ούτε ποτέ τον είχα συναντήσει, πήγα μέσω ενός πατριώτου του δικηγόρου φίλου μου- γιατί αυτοί από το πρωΐ, ενώ δέχονται εκκεχειρία, κατάπαυση πυρός, θέλουν να εφαρμοσθεί στις 6 η ώρα". Του λέω: "Για την απόβαση κρίσιμο είναι το πρώτο, ~~μ~~υτοί το πέρασαν και δεν έκαναν τίποτα. Τώρα είναι στο τρίτο, είναι σε κρίσιμη κατάσταση. Θα μπορούμε να διαλύσουμε τώρα την Τουρκία". Και είδατε τα χαρτιά που βρέθηκαν στους Τούρκους, δτι ήσαν έτοιμοι να συμπτυχθούν εάν επενέβαινε οιαδήποτε δύναμη ελληνική." Γι' αυτό, ενώ εσείς σταματάτε και εκείνοι δεν πολεμάγε, αυτοί μεταφέρουν". Μου λέει: "Καλά, ευχαριστώ". Ακόμη είπε: "Σημειώστε τη διεύθυνση και το τηλέφωνο του στρατηγού μήπως τον χρειασθούμε". Ούτε με χρειάσθηκαν, ούτε τους χρειάσθηκα και έγιναν αυτά που έγιναν.

Δεν σταμάτησα δύμας εδώ. Πήρα τον στρατηγό Γκίνα στο τηλέφωνο, τον οποίο είχα προϊστάμενο στον στρατό. Όταν εγώ στο NATO ήμουν συνταγματάρχης, ήτο αρχηγός. Και σας είπα προηγουμένως δτι είχα γράψει δύο τρεις επιστολές τελείως προσωπικές για τους αρχηγούς. Η μία ήταν σε

3/2 ΠΑ (Ε.Μ) 20.1.87

fo

εκείνον για να του πω τα χάλια που είχαμε στο NATO, που νόμιζαν όλοι
ότι NATO είναι "κοινηθείτε ήσυχοι 'Ελληνες", ενώ εκεί ήταν η μεγάλη
παγίδα που είχαμε πέσει. Κατ του λέω: "Στρατηγέ, αντιδράστε". Μου
λέει: "Δεν έχουμε δυνάμεις, τα έχουν διαλύσει δλα". Του λέω: "'Οχι,
δεν είναι έτσι". Οι δυνάμεις που υπήρχαν στο στρατό έφυγαν. Οι μεραρ-
χίες που έμειναν είναι καλές και υπήρχε υψηλό ποθικό του λαού.

(2ΓΡ)

(2ΠΑ)

1/2 ΓΡ (Δ.Γ.) 20-1-87*ff*

Είναι ανάλυση ψυχολόγων αυτό^{γιατί} προκύπτει, Εγώ δύναμε το είχα ως
 δεδομένο, παρόλο το χάλι τότε γιατί^{τη} πράξη της Τουρκίας και^{την}
 πράξη του ΝΑΤΟ^Γ αντιλαμβάνονται όλοι ότι ήταν μία πράξη^η η οποία προήρχε-
 το από το ΝΑΤΟ^{ήταν} της Τουρκίας. Ειδα δύναμε μία αδικαιολόγητη
 αντίδραση. Ενώ άλλοτε με καλούσε και εδέχετο τις προτάσεις μουνατ
 έλεγε και στους άλλους ότι ο^{σισκαράς} μελετάει είναι εγγυη-
 μένο, εκεί εμούδιασα έτσι, ώστε εγώ να αμθριάσω και να του πω μία
 λέξη την οποία εγώ δεν λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ ο κύριος Γκίκας ήταν εν
 ενεργεία τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπουργός ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Της αυθερνήσεως Ανδρουτσοπούλου:

ΜΑΡΤΥΣ: Καραμανλή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Φθάσατε στην αυθέρνηση Καραμανλή
 δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς τώρα είναι η εισβολή. Παίρνω τον πατριώτη μου τον
 κύριο Παπακωνσταντίνου^Γ, Υπουργός ήταν τότε, δεν ξέρω ποιό Υπουργείο
 είχε. Του λέω να δω τον Πρόεδρο. Ο Καραμανλής ήταν τότε Πρόεδρος.
 Καίτοι παλαιότερα κάτι μελέτες πάντα είχα τις είχαγ^{πάσι} στο Παρίσι και

QH *dh* *A*

2/2 (ΓΡ) (Δ.Γ.) 20-1-87

72

είχε εικραστεί ο Καραμανλής μπράβο πως ο Σιακαράς αντιδρά στην Χούντα και γράφει αυτά - για τις βάσεις έγραφα εγώ - και θα του γράψω η.λ.π
 Ούτε μου έγραψε, ούτε με εδέχθη για να του | τα πράγματα. Είχε δεχθεί ανθρώπους άλλους οι οποίοι ήταν ανίδεοι της καταστάσεως, αλλα εμένα δεν με εδέχθη. Μετά από δύο μηνες που θα γινόντουσαν εκλόγες με πήραν γιανα μου πούν δτι εάν πετάξει το σημείωμα κάπου, ενώ όλα αυτά είναι συναφή. Δεν θέλαν να ακούσουν τέτοιες απόψεις. Είχαν ορισμένο σχέδιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ποιοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Παίρνω τον Μαύρο, ο οποίος τότε ήταν Υπουργός ΕΦωΤΕΟΙΚΑΝΩΝ μου λέει: Τώρα δεν μπορώ, φεύγω για την Γενεύη, δταν γυρίσω -είναι ζωντανοί όλοι αυτοί-. Οταν γύρισε -είχε γίνει ο Αττίλας 2 βεβαίως - τότε με φώναξε, πήγα επάνω στην Πολιτεία, δεν ξέρω που ήταν το σπίτι.....

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Στην Ερυθραία.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα δεν με πειράζει να με διακόπτετε. Μπορεί να έχετε μία απορία, δεν ακούσατε καλά, δεν είναι θέμα όταν το ξαναπά.

Για περιόρισμα
Δεν διχάζει με
προστίθενται:
Δύο:
"είη Τερντού"

Αφού μου είπε τα διατρέξατα (στο Λονδίνο } είχε γίνει εν τω μεταξύ ο Αττίλας 2- μου λέει πάω τώρα να δώ τον Πρωθυπουργό. Θέλεις να τον δείς; Του λέω, ακούστε, ζήτησα δύο φορές τότε, ίσως δεν θα

3/2 ΓΡ (Δ.Γ.) 20-1-87

73

θέλει. Οχι μου είπε, εάν το πω εγώ θα θέλει. Μου είπε να είστε στο σπίτι σας, είχε το τηλέφωνό μου, σε μιασή ώρα θα σε πάρω. Εγώ πάντοτε όταν πήγαινα να δώ κάποιουν έχω ένα χαρτάκι με σημειώσεις υπογεγραμμένο γιανα φέρω τις ευθύνες μου έτσι και τότε είχα ένα χαρτάκι και έλεγα θα ~~κανετε~~ αυτά στο στρατό. Μία σελιδούλα ήταν. Το έδωσα αυτό το χαρτί και του είπα να το δώσει στον Καραμανλή. Και του είπα προσέξτε μη διαλύσετε το στράτευμα. Αλλάζτε όλη την ηγεσία. Το στράτευμα έχει ικανότητες εκπαιδευτικές για όλα. Το θέμα δεν είναι τι είχαν κάνει άλλοι παραγοντίσκοι μικροί. Το υπέγραψα αυτόπάντοτε για να παίρνω τις ευθύνες μου για να μην λέω μόνο λόγια. Εγραψα και άλλα δύο τρία σημεία το πήρε με ευχαρίστησε, σας είπα το κυριότερο. Με ρώτησε, θέλεις να σε κάνουμε αρχηγό του ΓΕΕΘΑ; Σε δσες περιπτώσεις και παλαιότερα πήγαινα για να εισηγηθώ ορισμένα πράγματα, για να με ξεφορτωθούν, ποιός ξέρει γιατί, λέγανε κάτι τέτοια. Του λέω όχι για να είμαι ελεύθερος εγώ δεν πρέπει να έχω κανένα αξίωμα και αυτο το έλεγα σε δλους. Ποτέ δεν εδέχθη αξίωμα. Μου επρότεινε και ο βασιλεύς όταν αποστρατεύθηκα υπουργεία Κ.Λ.Π. -τις κυβερνήσεις μέσα στα χέρια τους τις είχαν- δεν θέληκα τίποτα να το ξέρετε αυτό και ίσως πολλοί να το έχετε μάθει, του είπα όχι και του πρότεινα 3,4 πρόσωπα του ναυτικού της αεροπορίας και της Ειράς.

(2 ΒΑ)

Αντε

λ

(2 ΓΡ)

1/1 (BA)

(Γ.Π.)

20-1-87

74

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΒΧΑΣ: Ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Μαύρο. Να πείτε στον Κάραμανλή αυτό. 'Ετσι; Τίποτε δεν έγινε και απ' αυτά, ούτε από τα άλλα που ήταν γραμμένα. Και τελείωσε αυτή η τραγωδία και έψαξαν να βρουν πως ξεκίνησε, ενώ βεβαίως όλα ήταν προσχεδιασμένα.

'Ομως, όπως σας είπα, επειδή ενδιαφερόμουν, λέω πάλι σε κάποια κηδεία - αρχηγός δεν ξέρω ποιός ήταν - "κινήσατε την ποινική διώξη;"

Λέει: "Το σταματήσαμε, το κάναμε". "Δεν έχει κανένας το δικαίωμα να σας αφαιρέσει αυτό το δικαίωμα. Είναι δικαίωμα της διοικήσεως.

Και η ποινική δίωξη κατά το στρατιωτικό ποινικό δίκαιο είναι αυτεπάγγελτος και πρέπει να γίνεται άμεσα και ταχέως, διότι αλλιώς χάνονται τα πειστήρια. 'Ερχεται το πραξικόπημα και δεν έχετε κάνει τίποτα; Τι είναι αυτά; 'Έχετε επιχειρήσεις, εγκατάλειψη θέσεων, όλα. Τίποτα."

Θα σας απαριθμήσω τα αντικείμενα εκείνα τα οποία τους είπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σε ποιόν το είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί στην κηδεία σε κάποιον από τους αρχηγούς. Μόνο σε κηδεία γιατί δεν τους έβλεπα αλλού. 'Ήταν κάποιος εκεί, νομίζω ένας αντιστράτηγος. Τους είπα να κινήσουν ...

2/1 BA (Γ.Π.) 20.1.87

75

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, την ποινική δίωξη.

ΜΑΡΤΥΣ: Στρατιωτικό ποινικό δίκαιο, άρθρο 26 "προδοσία της χώρας".

"Παράδοση εμπιστευθείσης θέσεως", άρθρο 27. 'Όλα αυτά, αν είχαν γίνει,

Δεν έγινε τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στρατηγέ με συγχωρείτε. Μπαίνετε

σε λεπτομέρειες. Π.χ. αναφέρεσθε στο άρθρο 26 του στρατιωτικού ποι-

νικού κώδικος. Το άρθρο 26 του στρατιωτικού ποινικού κώδικα λέει :

"'Οστις εν καιρώ πολέμου ..." Δεν είχαμε πόλεμο στρατηγέ. Ας το
αφήσουμε αυτό. Είναι ορισμένα νομινά θέματα τα οποία ξεφεύγουν από
την αρμοδιότητά σας. Σας παρακαλώ θερμώς να προχωρήσουμε στα γεγονότα
του 1974, στα συγκεκριμένα γεγονότα: Δηλαδή στο πραξικόπημα και στην
εισβολή. Και ακόμη, επειδή είπατε για την ανάμειξη της αγγλικής δυνά-
μεως, θα σας παρακαλέσω να μας πείτε πως ανακατεύθηκε η αγγλική δύνα-
μη και από που έχετε τις σχετικές πληροφορίες.

ΜΑΡΤΥΣ: Είμαι υποχρεωμένος να σας πω ότι το άρθρο 273 του στρατιω-
τικού ποινικού κώδικα απαγορεύει την αναστολή για θέματα εγκλημάτων
στρατιωτικών. Εγκλήματα λέγονται και εν ειρήνη και εν πολέμω,

Δηλαδή λέει: "Αρμόδιος Υπουργός δύναται να αναστείλει προσωρινώς
την έναρξη ή την πρόοδο της ποινικής διώξεως, αλλά μόνο επί πολιτικών

3/1 BA

(Γ.Π.)

20.1.87

76

εγκλημάτων και εκείνων εξ' αυν δύνανται να διαταραχθώσι τις διεθνείς σχέσεις του Κράτους ". Επομένως τα στρατιωτικά εγκλήματα δεν αναστέλλονται. Και δταν τα αναστέλλει Κυβέρνηση, αφαιρεί δικαίωμα της διοίκησεως και επεμβαίνει στην στρατιωτική δικαιοσύνη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βασ παρακαλώ αφήστε αυτό το νομικό θέμα, θα το χειριστεί η επιτροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο κύριος μάρτυς αναφέρει αυτά, γιατί πρόκειται να καταλογίσει ευθύνες στην πολιτική ηγεσία, γιατί έκανε αυτό και γιατί δεν έκανε το άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, δεν λέει αυτό. Λέει ότι είναι παράνομη η αναστολή. Άλλο το ένα, άλλο το άλλο. Το ότι ήταν κακή πράξη η αναστολή της ποινικής δίωξης, το καταλαβαίνω να μας το πει. Το αν είναι παράνομος ή όχι, ας το αφήσει να το βρούμε εμείς που είμαστε και νομικοί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ναι, αλλά φθηγείται σε κάποιο συμπέρασμα αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Κύριε Κουτσογιάννη, με συγχωρείτε, αλλά η θέση του ζητήματος είναι αυτή, όπως τη λέω εγώ. Δεν θέλω να διεκδικήσω το αλάθητο υπέρ του εαυτού μου, αλλά έτσι είναι το πράγμα, Άλλο το κακή πολιτική, εσφαλμένη πολιτική, και άλλο το νομικώς ορθό ή όχι.

4/1 BA

(Γ.Π.)

20.1.87

Αυτό είναι άλλο θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Επειδή το στρατιωτικό ποινικό δίκαιο, κύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης). Στρατηγέ μου, με συγχωρείτε. Η νομική ερμηνεία αυτού του πράγματος ανήκει ... σε όλους τους ανθρώπους ανήκει, αλλά είναι νομική. Αν το νοημά σας είναι να πείτε ότι υπήρξε εσφαλμένη κυβερνητική ενέργεια για αναστολή ποινικής διώξεως, τότε βεβαίως

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θέλω να πω μόνο αυτό. Θέλω να πω ότι οι αρχηγοί του Επιτελείου εγκατέλειψαν δικαιωμά τους, το οποίο ήταν του βαθμού και της θέσεώς των, πράγμα το οποίο θα έπρεπε να τους αναγκάσει να πουν:

"Κύριοι μου αφαιρείτε το δικαίωμα να ελέγχω; Διότι το στράτευμα διαλύεται". Σε πηρώς τι σημαίνει αυτό; Κύριε Πρόεδρε, τι σημαίνει αυτό δταν αρχηγός ΓΕΕΦΑ, αρχηγοί των επιτελεών, όλοι, είχαν υπευθύνους κάτω οι οποίοι εμπίμπτουν σ' αυτά; Πώς τους αφαιρείτε αυτό; Εμένα στην Κοζάνη κάτι πήγαν να μου ήνουν και λέω "παραιτούμαι", διότι μου αφαιρείτε δικαίωμα του βαθμού μου". Ήταν τότε που μπήκαν δύο στρατώτες και Γιουγκοσλαβία.

Έγιναν τα επεισόδια με τη/ 'Έχω το δικαίωμα και δεν μπορείτε να μου το αφαιρέσετε. Το αφαίρεσαν, κύριε Πρόεδρε . 'Ένας πολιτικός και ένας στρατιωτικός της ηγεσίας δέχθηκαν να τους αφαιρεθεί το δικαίωμα. Αυτό είναι το θέμα.

5/2BA

(Α.Δ)

20.Ι.87

78

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης): Ορίστε, προχωρείστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ νομίζω ότι εχω τελειώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης). Θα μου επιτρέψετε να σας ρωτήσω.

Για το πραξικόπημα εναντίον του Μακάριου, ξέρετε τίποτα; Για την προπαρασκευή, για την οργάνωση, για την εκτέλεση κατά της Δημοκρατίας της Κύπρου, κατά Αρχηγού Εθνους κράτους -όποιον δρόσθέλετε χρησιμεύοντες- ξέρετε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας πω για 'αυτό ακριβώς. Σε δύο περιπτώσεις, πάλι από ανάλυση των γεγονότων, και αν αυτά που άκουγα και αν αυτά που τι, ακόμα και από εκεί, ειδοποίησα το Μακάριο ότι η ινδικτούνται η προσωπική του ζωή. Τη μία ήμουν στην Αμερική τότε, και τη μία ήμουν εδώ.

Και στις δύο περιπτώσεις δεν άργησε πολύ και έγινε το πραξικόπημα.

Από εκεί δεν είχα πληροφορίες. Άλλα έβλεπα ότι, όπως τα έφερναν τα γεγονότα από εδώ οι 'Αγγλοι και κάτω, έπρεπε να λείψει ο Μακάριος.

'Αρα ποια είναι μυστική υπηρεσία, η οποία δεν θα το έκανε αυτό;

'Ετσι το έβγαλα. Δεν είχα πληροφορίες. Εγώ δεν είμαι μάντης.

Μελετώ τα θέματα. Όπως το έχουν φέρει το θέμα, δεν καταλαβαίνετε;

'Όπως η επιστολή που έγραψε εδώ στον Γκιζίνη, ήταν κατευθείαν

το πραξικόπημα. Δεν το καταλαβαίνετε; Το έγραψαν και δημοσιεύθηκε

σε ένα περιοδικό που έχει μεγάλη κυκλοφορία, τιατί δυστυχώς δεν

6/2 BA

(A.D.) -

20.1.87

78

το δημοσίευναν οι εφημερίδες. Το ANTI δύμας δημοσίευσε δόλη την μελέτη.

Και λέγω: Ούτε το πραξικόπημα, ούτε η επιστολή του Μακαρίου, ούτε η

ομιλία του Μακάριου στον ΟΗΕ ήταν η αιτία της εισβολής.

Η εισβολή ήταν γνωστή δύο μήνες πριν. Γιατί; Διότι για να κάνουν

εισβολή, όπως έγινε, έπρεπε να κάνουν αναδιάταξη δυνάμεων. Τεχνικό το θέμα.

Μεταγραναδιάταξη δυνάμεων, με τη διάταξη που είχε το NATO, η Τουρκία απαιτούσε

ορισμένες κινήσεις. Γι' αυτό κατηγόρησα και το NATO, διότι ήξερε ότι θα

γίνει εισβολή. Και κατηγόρησα το Ελληνικό Επιτελείο και το

Επιτελείο της Κύπρου, ότι 2 μήνες πριν από το Μάη, δηλαδή, έπρεπε να

ξέρουν την εισβολή. Ποιοι κάνανε λοιπόν πραξικόπημα; Τι έγραψε ο άλλος

στην επιστολή; Τι πήγαινε και έλεγε στον ΟΗΕ, ότι είναι ελληνική

εισβολή, ενώ ήταν κατά του προσώπου του; Αλλά κανένα από αυτά δεν ήταν

η αιτία. Απόφαση των Τούρκων και των Αγγλων ~~ήταν~~ να γίνει η εισβολή.

Και να δείτε που θα πάνε ακόμη αν εμείς δεν εφαρμόσουμε μια πολιτική.

Και σας ρωτώ εσάς, κ.Πρόεδρε, γιατί η σημερινή Κυβέρνηση δεν ~~κατήγγειλε~~,

αυτά που είχα πει εγώ στο Παπανδρέου, την Αγγλία; Γιατί; Ψάξτε γύρω

σας, παντού, και θα βρείτε κάποια αιτία που μας μουδιάζει. Επομένως,

πως το έκανε αυτό η Κυβέρνηση, το σταμάτησε, αλλά και πως το δέχθηκαν

οι στρατηγοί; Καταλαβαίνετε τι είναι αυτό; Άρα είναι μία συμπαγής;

JB AWL

Σ

7/2 BA A.D. 20.1.1987

80

αν

Εσείς θα το βρείτε. Εγώ όμως /θαήμουν αρχηγός, ή σωματάρχης, θαέλεγα
"Σας τα λέω" και θαέφευγα και θακατήγγειλα αυτά. Δεν το κάναμε.

Γιατί; Θα το βρείτε.

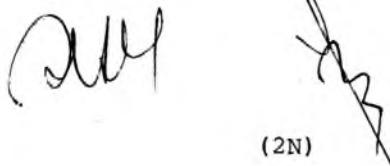
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι εξαντλήθηκε η εξέταση του μαρτύρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Νομίζω και εγώ. Θαήθελα όμως να ερωτήσω κάτι.

Σας παρακαλώ απαντήστε μου, ανξέρετε, ποιός οργάνωσε, ποιός διέταξε, ποιός εξετέλεσε, το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου, ή κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δενέχω επ' αυτού καμμία πληροφορία αυτής της φύσεως που λέτε.

Αλλάέχω μία στρατιωτική ανωτάτης θέσεως γνώμη, δτι αυτάέπρεπε ήδη να υπάρχουν, αν οι ανακρίσεις εγένοντο στις πρώτες εβδομάδες, όπως λέει ο κανονισμός.

(2N)

(2BA)

1/2 N. A.M. 20-1-87

81

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Με συγχωρείτε κύριε μάρτυς, αλλά το είπατε, το τονίσατε και γράφτηκε στα πρακτικά. Το ξερούμε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν έχω πληροφορίες .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : _Το ιατραλάβαμε. Από κει και πέρα δεν ξέρετε όύτε ποιός οργάνωσε ούτε ποιός διέταξε. Θέλω να μου απαντήσετε ως στρατιωτικός πλέον και μάλιστα ως στρατιωτικός της δική σας περιοπής.

ΜΑΡΤΥΣ : Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Αν δεν γινόταν το πραξικόπημα, θα μπορούσε να εχει επιτυχή εκβαση η εισβολή των τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ : Οχι. 'Όμως θα σας πω κάτι που είναι πολύ λεπτό. Ως γενικός επιθεωρητής είχα ασχοληθεί, γιατί η επιχειρησιακή διοίκηση και ο και των ελληνικών έλεγχος των - δυνάμεων/που ήταν στην Κύπρο ~~και~~, τότε που

πήγε η μεραρχία, ~~και~~ έκανα το χαρτί εγώ και το είπα προσωπικά στο Γρίβα, αυτό που λένε οι ξένοι operational control ^{και} ~~έπειπε~~ να ανήκει στο τοπικό διοικητή. Αποτέλεσμα που δεν ανήκε αυτή η εξουσία στον τοπικό διοικητή είναι το γεγονός ότι οταν ο Μακάριος τους έδωσε αυτά τα 13 σημεία που σας είπα οι μεν τούρκοι πάγιαν στον Ιλαρίωνα, ο δε μακαρίτης Περόδης με σταυρωμένα τα χέρια όταν

2/2 N. A.M. 20-1-87

82

τον ρώτησα γιατί, μου είπε οτι περίμενε διαταγή .Πως περίμενε διαταγή;

Ήρθε εδώ το σήμα, το πήρε το Υπουργείο , το Υπουργείο το έδωσε στον άλλο μακαρίτη τον Γαρουφαλιά . Ο Γαρουφαλιάς δεν πήγε στον Πρωθυπουργό, πήγε στα ανάκτορα που είχαν τους δικούς τους συμβούλους . Εκεί λοιπόν είναι το κανάλι που πρέπει να ερευνήσετε . Είχαν, λοιπόν, εξακριβώσει ότι η μεραρχία πήγε εκεί με την ανοχή αυτών που εδώ έκαναν την μυστική εξωτερική πολιτική. Είχαν υποσχεθεί βέβαια να ικανοποιήσουν τον Παπανδρέου. Εμένα μου είπε ο Παπανδρέου πως δεν ήταν αυτό. Θα τους κτυπήσουμε, μου είπε. Είναι λάθος, κύριε Πρόεδρε, του είπα. Σημασία έχει οτι ήθελαν την εξουσία και τη διοίκηση για να γίνει πόλεμος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν μου επιτρέπετε κύριε μάρτυς, θέλω να συνοψίσω αυτά που είπατε. Πρώτο είναι ότι αν δεν γινόταν το πραξικόπημα δεν ήταν δυνατή η επιτυχής έκβαση της τουρκικής εισβολής. Δεύτερο αν εφαρμόζονταν τα σχέδια που υπήρχαν τότε και πάλι δεν θα ήταν εφικτή και δυνατή η επιτυχία της τουρκικής εισβολής.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ετσι είναι. 'Επρεπε όμως να μην τηλεφωνούν. Εγώ νόμιζα ότι κατόπιν της αναφοράς που είχα~~κανει~~, θα έκαναν και άλλα~~κανει~~ οτι το πράγμα είχε διορθωθεί. 'Ήρθαν και σας είπαν οτι τηλεφωνούσαν για το πραμικό. Αυτό βέβαια ήταν στρατηγική αδυναμία.Λέει η στρατηγική

ΑΝΤΙ

82

82

3/2 N. A.M. 20-1-87

83

ότι δίνουμε στρατηγικές οδηγίες αυτές που λέγονται *strategies**directives* και ο τοπικός διοικητής θα κάνει το τακτικό μέροςτης μάχης ανάλογα με την διεύθυνση που έχουν οι γραμμές. Όμως δεν
το είχαν κάνει αυτό. Γι' αυτό σας είπα ότι θα αποτύχαναν.ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Θα αποτύχανε δηλαδή η τουρκική
εισβολή.

(2EZ)

(2N) 1/2 EZ (A.D.) 20.1.87

84

Δεύτερον, το θέμα της αγγλικής συμμετοχής που γράφετε σε μία αναφορά που κάνατε εδώ πέρα προς τον κ.Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων.

Το θέμα της αγγλικής συμμετοχής, το οποίο ειπατε σήμερα, αλλά το είπατε με μία λέξη. Είπατε ότι η εισβολή ήταν τούρκικη και αγγλική.

Νομίζω ότι αυτή τη φρασεολογία μεταχειρισθήκατε. Πώς το ξέρετε, από πού το ξέρετε και εις τι συνέκειτο η συνδρομή των 'Αγγλων προς τους Τούρκους ή μάλλον η συμμετοχή των 'Αγγλων στην εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ. Θέλω να σημειώσετε, δεν θα σας πω εγωιστικά πράγματα, αλλά θέλω να δικαιολογήσω τις έννοιες που θα σας πω, ότι οι δικές μου οι επιτελικές σπουδές δεν ήταν μόνο στην Αμερική, τα ατομικά όπλα.

Σπούδασα τα ατομικά όπλα και είμαι ο μόνος 'Ελλην που πήρε αυτές τις σπουδές, διότι ήταν η υπηρεσία μου στο NATO τέτοια. Είχα OPERATION και έπρεπε να τα ξέρω αυτά. Άλλα και τα επιτελικά μου στο σχολείο επιτελών το πέρασα στην Αγγλία και το ελληνικό και τη Σχολή Εθνικής Αμύνης.

Επομένως έχω ακριβώς δι, τι χρειάζεται πάνω σ' αυτό. Οι 'Αγγλοι για να κάνουν μία επιχείρηση την μελετούν, έχουν τα σχέδια που λένε βραχέα, μεσαία, μακρά. Και πριν κάνουν την επιχείρηση, κάνουν στρατηγική συγκέντρωση. Αυτό το λένε STRATEGIC CONCENTRATION, όπως έκαναν στα Φώκλαντ εκεί όμως για άλλους λόγους το είπαν από μακριά, ερχόμαστε.

Εδώ όμως, δεν το έκαναν, γιατί δεν ήθελαν. Αυτό ήταν το σχέδιό τους.

*Διάλ**A*

2/2 EZ (A.D.) 20.1.87

85

Ήθελαν να υποστηρίξουν την Τουρκία, να γίνουν αυτά, αλλά χωρίς να φανεί ότι μετέχει και το πέτυχαν μέχρι τώρα.

Μερικές ημέρες 20-22 πάλι το ελικοπτεροφόρο ΕΡΜΗΣ. Το ΕΡΜΗΣ στη διάταξη αμύνης - δεν σας έφερα τα χαρτιά του NATO, τα έχω όλα - ποτέ σε καμμία περίοδο από το 1952 που έγινε το NATO μέχρι τότε, δεν είχε πάει στην Κύπρο και δεν είχε ποτέ θέση διατάξεως στην Κύπρο.

Μεγάλο πράγμα. Εκεί στην Κύπρο είχαν δύο μοίρες διώξεως με υλικό της 10ετίας του '50. Εμείς εδώ η χούντα -αν θέλετε να με ρωτήσετε μετά γιατί και ποιοι ήταν πίσω από τη χούντα που πήραν αυτά, ήταν και άλλα μέσα -είχε 22 φάντομς και 3 υποβρύχια γερμανικά που πάνε 300 μέτρα σύγχρονα τότε απόλυτα. Η Τουρκία δεν είχε ούτε φάντομς, ούτε υποβρύχια σύγχρονα. 'Άλλο ένα. Η Τουρκία, όταν ακόμη εγώ ήμουν στο NATO επεδίωκε να πάρει από το NATO αυτό που λέγεται για το NATO υποδομή αεροπορική μοίρα συνεργασίας αέρος ναυτικού. Η Ιταλία τότε είμαστε μαζί στην Νάπολη, η Ιταλία, η Ελλάς και η Τουρκία, η Τουρκία ήθελε αυτά τα αεροπλάνα. Η Ελλάδα τα ήθελε, αλλά και να μην τα έπαιρνε δεν την ένοιαζε. 'Ετσι ήταν η πολιτική μας. 'Ο, τι μας έλεγαν εκείνοι. Η Ιταλία να τα πάρουμε εμείς. Και σηκώνομαι εγώ στο Παρίσι στο στρατηγό και του λέω τι είναι αυτά τα πράγματα; Ποιος θα πάρει τα αεροπλάνα;

3/2 EZ (A.Δ.) 20.1.87

86

Τι τα θέλει η Ιταλία και πώς θα επέμβει στο Ιόνιο και στο Αιγαίο;

Τι τα θέλει η Τουρκία και πώς θα επέμβει στο Αιγαίο και στο Ιόνιο

και στο Κρητικό Πέλαγος; Η Ελλάδα θα τα πάρει αυτά. Και λέει ο NORSTRAND ήταν αυτός, Στρατηγές, εγώ είμαι αεροπόρος και σας καταλαβαίνω πλήρως. Δώστε μου χαρτί, αυτά και αυτά. Η Κυβέρνησή σας κοιτάζετε τι μας γράφει. Και έγραφαν κάτι χλιαρά ναι μεν, αλλά δε, αν θέλετε τα δίνετε αν δεν θέλετε ..

Να σας πω για την πολιτική. 'Ενα άλλο χαρτί έγραφε για το 5° άρθρο Είναι συναφές. Εάν επιτεί θούντα σύνορα ήλπι. και είναι άτακτοι, ξέρω εγώ, είπε η Ελλάδα τότε να λειτουργήσει το 5ο άρθρο του NATO δηλαδή να θεωρηθεί εισβολή αυτό. Δεν έχει σημασία -άτακτοι είναι- δταν είσαι σε μάζες μεγάλες ήλπι. για να καλύψουν κάποια περίπτωση οι άνθρωποι τότε. Τι έγραφαν στο τέλος οι 'Ελληνες εδώ να δείτε. Γνωρίζουμε ότι αυτό είναι δύσκολο, αλλά το θέτουμε υπόψη σας. Δηλαδή σαν να τους λέμε μη μας απαντάτε. 'Όταν τους θέτετε ένα πρόβλημα να το θέσετε και αυτός θα βρει την απάντηση. Μην του τη δίνετε εσείς την απάντηση. 'Ετσι ήταν και για τα αεροπλάνα. Και όμως ο NORSTRAND ο οποίος ήταν καλός και ήξερε τη στρατηγική λέει θα τα πάρει ένας και τα πήρε η Ελλάδα.

4/2 EZ (A.Δ.)

20.1.87

8F

Αδυναμία στον τομέα αυτό γιατί τα έχει η Ελλάδα, τα έχει εδώ η χούντα δεν έχει σημασία η Ελλάδα τα έχει. Η Ιταλία δεν τα έχει, η Τουρκία δεν τα έχει. Τι να κάνουμε με την Τουρκία; Οι Αμερικανοί βρίσκουν τις λύσεις, οι Τούρκοι χρήματα θέλουν, τους δίνει λοιπόν 3 ελικόπτερα παλαιού τύπου, ούτε μπόρεσαν να κουνήσουν γι' αυτή την αποστολή.

(20)

(2EZ)

1/2 O K.B. 20.1.1987

88

Αυτά λέγονται ανθυποβρυχιακής πολεμικής. Έχουν από κάτω στην κοιλιά τους ένα μεγάλο σαν κόσκινο και επισημαίνουν γιατί είναι δύσκολο να βρείτε τα υποβρύχια. Τους δώσανε λοιπόν τρία τέτοια τα οποία οι Τούρκοι κατά τις πληροφορίες που είχαμε εμείς δεν τα χρησιμοποιούσαν γιατί δεν μπορούσαν και γιατί δεν ήταν το υλικό τους άξιο. Εγώ είχα φίλους Τούρκους και μου έλεγαν και ορισμένα πράγματα δικά τους "άπλυτα". Τους είχα υφισταμένους στο NATO. Και όταν έχετε υφισταμένους τούρκους και ξέρετε να τους μεταχειριστείτε, τότε θα δείτε ποιοί είναι οι τούρκοι. Δεν θα πήγαιναν οι τούρκοι αν δεν είχαν υπεροχή αέρος. Είπαν, θα πάμε κύριε 'Αγγλε, αλλά οι έλληνες έχουν φάντομα. Αμέσως δύο βδομάδες πριν αλλάζουν τις δύο μοίρες και πάνε τα φάντομα. Είπαμε, *strategic concentration*, αγγλική *έλικοπτεροφόρο*; Δεν έχουμε για τα ανθυποβρυχιακά μέσα. Το "ΕΡΜΗΣ" με αυτό που πήγε και ο Πρόγκηπας Ανδρέας στα Φώκλαντ πηγαίνει στην Κύπρο. Δεν έχουμε μεταγωγικά. Αμέσως τους τα φέραμε στην Κύπρο. Πως πήγαν τριάντα χιλιάδες πρόσφυγες; Νομίζετε ότι πήγαν με τα πόδια; Τα πήγαν όλα. Και λέμε, υπεροχή του αέρος θα γίνει. Οι έλληνες έχουν ένα μεγάλο ατού κύριε πρόεδρε. Έχουν ένα σήμα που ο άγγλος το έκανε από αγγλική υπεροψία, αλλά θα πρέπει να του βγει από την μύτη: Μην έρθετε στην Κύπρο, διότι θα σας αναχαιτίσουμε.

Ωτηγ

2/2 O K:B. 20.1.1987

89

ΓΕΑ

περιφέρεια με διζήσ Το έχουν το σήμα αυτό την δεύτερη ημέρα. Το έχει το *(ΓΕΕΦ)*. Αυτό τι

ιρριδίνης εργασίας σημαίνει; Συμμετέχουν στην επιχείρηση. Τι άλλο θέλετε; Τι θέλετε
εργασία ΓΕΑ

να σας πω εγώ που με ρωτάνε και άλλοι; Τι άλλα γεγονότα θέλετε;

Η στρατηγική δεν χρειάζεται να πάει να δει τα αποτυπώματα αν η αρβύλα

ήταν αμερικανική ή ρωσική. Αυτά τα έκανε η Αγγλία πριν. Και τα λέω αυτά

και στο χαρτί που τους έγραψα και μετά γιατί έστειλα και άλλο χαρτί

στον Μακάριο ότι είπρεπε να έχουν καταγγείλει. Εκείνοι έπαιρναν πλη-

ροφορίες για το ποιοί είναι μακαριακοί ποιοί είναι του Γρίβα, ποιοί

είναι της χούντας Η.Λ.Π., έκαναν το πραξικόπημα, τον έβαλαν και έγραψε

την επιστολή, έγινε αυτό που έγινε, και ~~χιδού~~ το αποτέλεσμα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Ποιό ήταν το σήμα;

ΓΕΑ

περιφέρεια με διζήσ ΜΑΡΤΥΣ: Το έχει το σήμα το *(ΓΕΕΦ)* και αν δεν σας το έδωσαν να το ζητήσετε

και πρεσβύτερης να το εχετε εδω' γιατί είναι πειστήριο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Και τι λέει αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι προς τον αρχηγό των ελληνικών αεροπορικών δυνάμεων. Στοπ.

Εις περίπτωσιν παρουσίας σας πάλι στον κυπριακό χώρο αναχαιτηθείτε

υπό βρεττανικής αεροπορίας. Στοπ.

Ξέρετε τι σημαίνει αυτό;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ποιός το στέλνει;

3/2 O K.B. 20.1.1987

90

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ο αρχηγός των δυνάμεων της Κύπρου ο 'Αγγλος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: Να το ζητήσουμε επειγόντως κύριε Πρόεδρε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είναι το σήμα, αφού αποβιβασθούν οι λοκατζίδες και περάσουν πάνω από την στρατιωτική βάση, να πουν οι Εγγλέζοι να μην ξαναπεράσουν από πάνω.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι να μην ξαναπεράσουν από πάνω, να μην πάνε στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ορίστε κύριε Μαρκόπουλε, να ρωτήσετε τι θέλετε.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ: Με όλο τον σεβασμό που έχω στον στρατηγό, θα ήθελα να του επισημάνετε εσείς ότι σε αυτήν την αίθουσα δεν υπάρχει απόρρητο για 'αυτήν την επιστροπή. Ανεφέρθη σε κάποιο έγγραφο—ή ιαπωνικό επιστολή για την οποία διστάζει αν πρέπει να την αφήσει ή όχι. Εσείς κύριε Πρόεδρε, πρέπει να του πείτε ότι για 'αυτήν την επιστροπή δεν υπάρχει απόρρητο και συνεπώς πρέπει να παρακληθεί να μας την δώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εγώ δεν θα παραλέψω να κάνω αυτήν την σύσταση προς τον μάρτυρα, αλλά βρίσκω ότι ο μάρτυρας έχει εξαντληθεί. 'Άλλο τίποτε ποιό συγκεκριμένο νομίζω ότι δεν χρειάζεται να πει.

Παρά ταύτα φαίνεται διαφωνούν με μένα μερικοί σύναδελφοι οι οποίοι

έχουν ζητήσει τον λόγο για να τον ρωτήσουν. Είναι οι κύριοι Παυλίδης,

Δαμιανίδης, Κουτσογιάννης, Παναγιωτόπουλος, Λιαροκάπης, Παπαστεφανάκης

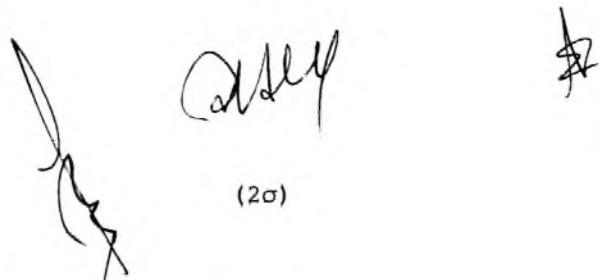
4/2 O K.B. 20.1.1987

Λιβανός και Ζερβός.

91

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα εξαρτηθεί αύριε πρόεδρε η δική μου ερώτηση από τις ερωτήσεις των δλλων συναδέλφων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εκείνο που θέλω να πω είναι ότι έχουμε καλέσει από τον 'Εβρο-και -εχει έρθει-δικυπασπιστή του Μπονάνου τότε Τριανταφύλλου για τις 12.30'. Και η ώρα είναι ήδη 12.30'.

The image shows three handwritten signatures or initials in black ink. On the left is a stylized 'J' or 'Y'. In the center is a signature that appears to start with 'Αλέκη'. On the right is a stylized 'P' or 'F'. Below the central signature is the number '(2σ)'.

20

1/2σ

ΒΠ

20.1.87

92

Εάν θέλετε να διακόψουμε με τον αύριο Σιαπκαρά ή εκτός αν θέλετε να θεωρηθεί περαιωθείσα η κατάθεσή του.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Να διακόψουμε, αύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Συμφωνείτε να διακόψουμε.

Λοιπόν, στρατηγέ, θα διακόψουμε την κατάθεσή σας. Θα μας επιτρέψετε να σας τηλεφωνήσουμε για τη νέα μέρα επανεξετάσεώς σας, **κα μην** την ορίσουμε από τώρα.

Θα σας τηλεφωνήσει, εκ μέρους της Επιτροπής ο αύριος γραμματεύς, για ποιά μέρα θα παρακληθείτε να επανέλθετε. Πάντως πρέπει να σας πω ότι τα απόρρητα και τα λοιπά περί των οποίων ομιλείτε δεν είναι απόρρητα για την Επιτροπή. Η Επιτροπή μπορεί να τα παραλάβει αυτά και αν ιρίνει ότι είναι απόρρητα και ζημιώνουν το εθνικό συμφέρον, καταλαβαίνετε **ότι δεν** θα τα δημοσιεύσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω καμιά αντίρηση, είναι στη διάθεσή σας δύο το αρχείο **μου**.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, αν μου επιτρέπετε, και αν και η Επιτροπή συμφωνεί, θα προτείνω το εξής.

Ο μάρτυς καλώς ή κακώς είπε ορισμένες σκέψεις. **Δεν** ξέρω που τις στηρίζει, πάντως ο μάρτυς έχει ιδιαίτερους δεσμούς με τον **Τύπο**, αρθρογράφει και ασφαλώς θα ερωτηθεί εξερχόμενος της αιθούσης.

2/2σ ΒΠ 20.1.87

93

ΜΑΡΤΥΣ: Μη σας απασχολεί αυτό, είναι μυστική αυτή η κατάθεση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Ένα λεπτό, κύριε μάρτυρε, απευθύνομαι προς το Προεδρείο.

Φοβούματε ότι αυτό το κενό που θα αφήσουμε μέχρις ότου επανέλθει προς εξέταση θα μας δημιουργήσει ορισμένες ιστορίες με τον Τύπο. Θα δώσει ενδεχομένως απαντήσεις, θα υπάρξουν κενά. Εδώ, καλώς ή κακώς, θα το ιρίνει η Επιτροπή, δεν άφησε και κανέναν που να μην τον κατηγορήσει. Τη σημερινή Κυβέρνηση; Την Κυβέρνηση Γεωργίου Παπανδρέου; Την Κυβέρνηση Καραμανλή; Την Κυβέρνηση της χούντας; "Όλοι είναι υπεύθυνοι κατά τον μάρτυρα. Μπορεί να έχει δίκαιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν κατελόγισε ευθύνες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κατελόγισε προς πάντας.

Επομένως εάν αυτά τα περισσότερα στους δημοσιογράφους, οι οποίοι αναμένουν, καταλαβαίνετε ποιά είναι η θέση της Επιτροπής. Εγώ προσωπικά διαφωνώ για την διακοπή. Θα πρέπει να **Ξεκαθαρίσει** σήμερα με λίγες ερωτήσεις και να τελειώνουμε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Θα είμαστε σύντομοι, κύριε Πρόεδρε, ένα λεπτό ο καθένας.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι μυστική αυτή η ενέργεια.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι μυστική στρατηγές, αλλά μη ξεχνάτε ότι σε

3/2σ

ΒΠ

20.1.87

φ4

πολλά από τα οποία δημοσιεύσατε κατά καιρούς στον Τύπο ως και την

Επιτροπή έχετε κάπως κατηγορήσει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η Επιτροπή κύριε μάρτυς είναι μυστική,

εσείς δεν ξέρουμε αν είστε μυστικός !

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν θέλετε να κάνετε από μια ερώτηση ο καθένας ευχαρίστως.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι απ' αυτά που ελέχθησαν εδώ και μέχρις να τελειώσει το δικό σας έργο εδώ - όχι η δική μου εξέταση - δεν πρόκειται να πω γι' αυτά που ελέχθησαν εδώ. Αυτά που έχουν γραφεί στον τύπο ήδη είναι γραμμένα, δεν τα ανακαλώ. Εάν μεν ρωτήσουν εμένα, αυτά που σας είπα, μετά από 5 μέρες που έκατσα στην Κύπρο, ότι ο μέν ένας συνεφώνησε ο άλλος είπε να δούμε τι θα κάνουμε ήλπι, θα απαντήσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο ίδιος κίνδυνος, κύριε Πρόεδρε, για τον Τύπο δεν υπάρχει και αν τελειώσουμε σήμερα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ δεν μιλώ για τον κίνδυνο, λέω απλώς αν πρόκειται να είστε σύντομοι να τελειώσουμε σήμερα.

Βλέπω ότι δεν δεσμεύεσθε.

Διακόπτουμε, λοιπόν, και θα σας τηλεφωνήσουμε κύριε μάρτυς για το πότε θα επανέλθετε.

(Στο σημείο αυτό διακόπτεται η κατάθεση του κυρίου μάρτυρος

φ4

φ4

4/2σ

ΒΠ

20.1.87

95

και θα ειδοποιηθεί περί της νέας ημερομηνίας καταθέσεώς του).

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, να αναλάβει την υποχρέωση
ο αύριος μάρτυς, να μην απαντήσει στον Τύπο μέχρις ότου ορισθεί η
επανεξέτασή του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι ο αύριος Σιαπκαράς την
ανέλαβε.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω μία αρχή. Αρχή δική μου είναι για κάθε πράγμα
Γράμμα όταν είναι να μείνει δεν πρέπει να μιλάτε καθόλου. Γιαν με διούνε
εμένα στεναχωρημένο ή ικανοποιημένο είναι πληροφορία. Εγώ τα ξέρω
αυτά τα πράγματα και δεν πρόκειται να παραβώ το νόμο.

A large handwritten signature is on the left, with the number "24" written below it. In the center, there is a signature that appears to be "ΑΖΗ". To the right, there is another signature and a small circle with a cross inside.

(2σ.)

1/2H.

(E.S.)

20.1.1987

P6

Έχω 40 χρόνια πάνω τηρώ τον νόμο. Δεν πρόκειται να τον παραβώ σήμερα. Το καταλαβαίνετε; Ούτε θα απαντήσω σε ερωτήσεις δημοσιογράφων. Μα, θα μου πούν, ότι αυτά τα γράψατε προχθές στην Κύπρο. Τέλ γίνεται; Θα τους πω "όχι, δεν μιλάω, τώρα, πλέον". Αυτό είναι το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστούμε πολύ. Μπορείτε να πηγαίνετε.

(Στο σημείο αυτό, ο κύριος μάρτυς εξέρχεται της Αιθούσης, φυνοδευόμενος υπό του κ. Γραμματέως).

2/2II. (E.S.) 20.1.1987

PF

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ να προσέλθει ο μάρτυς κ. Τριανταφύλλου Κωνσταντίνος.

(Στο σημείο αυτό, προσέρχεται ο μάρτυς κύριος Τριανταφύλλος).

Κύριε μάρτυς, θα παρακαλέσω να απαντήσετε στις ερωτήσεις μου σχετικά με τα στοιχεία ταυτότητάς σας.

(Ο μάρτυς απαντώντας σε ερωτήσεις του κ. Προέδρου, δίνει τα ακόλουθα στοιχεία ταυτότητός του).

ΕΠΩΝΥΜΟ : Τριανταφύλλου.

ΟΝΟΜΑ : Κωνσταντίνος.

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ : Ιωάννης.

ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΡΟΣ : Ευπραξία.

ΤΟ ΓΕΝΟΣ : Λασκαρίδη.

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: Κιμμέρια Βάνθης.

ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: 1935.

ΟΝΟΜΑ ΣΥΖΥΓΟΥ : Ελευθερία.

ΤΟ ΓΕΝΟΣ : Παπαζήση.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ : Συνταγματάρχης Πεζικού, εν ενεργεία.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ : Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Είσθε έγγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Έχω δύο ηόρες.

J. Δημητρίου

J. Δημητρίου

3/2H. (Ε.Σ.) 20.1.1987

98

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πού υπηρετείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην 40 ME.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τώρα, να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο, και να δώσετε τον νενομισμένο όρο.

Παρακαλώ, επίσης, τους αυρίους συναδέλφους, να εγερθούν.

(Ο μάρτυς, θέτει το χέρι του στο Ευαγγέλιο και δίδει τον ακόλουθο όρκο:)

" Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλην την αλήθειαν και μόνον την αλήθειαν, χωρίς να προσθέσω, ούτε να αποκρύψω τι".

The image shows two handwritten signatures. On the left is the signature of the witness, which appears to be "Σ. Α. Β. Χ.". To its right is the signature of the judge, which appears to be "ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ". Below the witness's signature is the text "(2v.)".

(Η.)

1/2 v. B.Z. 20-1-87

99

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Νομίζω, κύριε συνταγματάρχα, έχετε δώσει κάποια ένορκη κατάθεση...

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα στον ταξίαρχο Δικαστικού Μπέλκα το έτος 1975, άν δεν με απατά η μνήμη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έχετε κάνει καμμία έκθεση;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Δεν έχω κάνει καμμία

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω να μας βεβαιώσετε άν η κατάθεση που θα τεθεί υπόψη σας από τον κ. γραμματέα, είναι δική σας και εάν αναγνωρίζετε το περιεχόμενό της ως αληθές, την βεβαιώνετε κλπ. (Έτο σημειώ αυτό ο γραμματέας της επιτροπής επιδεικνύει την παραπάνω κατάθεση).

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι η κατάθεσή μου. Την αναγνωρίζω και επιβεβαιώνω τα όσα κατέθεσα τότε ενώπιον του κυρίου Μπέλκα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πέστε μας τώρα ότι ξέρετε σχετικά με το πραξικόπημα κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Άν θυμάμαι καλά στις 2 Ιουλίου έλαβε χώρα έτοι αρχηγείο ενόπλων δυνάμεων μέσα στην Κύπρο και έτοι αρχηγείο ενόπλων δυνάμεων μέσα στην Κύπρο. Την ημέρα εκείνη δεν ήμουνα εγώ στο ΑΕΔ, έγινε απόγευμα με απαλλάξεις από την υπηρεσία και έμαθα την επομένη από πους βοηθούς

Difel

2/2 v. B.Z. 20-1-87

100

μου, τους γραφείς ότι εχθές το βράδυ έγινε μια σύσκεψη στην οποία πήραν μέρος ορισμένοι από την Αθήνα και ορισμένοι αξιωματικοί που ήρθαν από την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τί βαθμό φέρετε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν ταγματάρχης, υπασπιστής του ΑΕΔ.

Υπέθεσα εκ των υστέρων, όταν έγινε πλέον το πραξικόπημα ότι αυτή

η σύσκεψη αφορούσε το πραξικόπημα στην Κύπρο και έλαβα γνώση την επομένη

του Μαρτίου διότι έγινε κάποια σύσκεψη. Μετά έβγαλα το συμπέρασμα ότι έγινε καριού > για να ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν σας τό είπαν οι γραφείς σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν ήξεραν τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Οι γραφείς σας, τί βαθμό είχαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν ο διοικητής καταδρομών από την Κύπρο τότε συνταγματάρχης Κομπόκης, ήταν ο συνταγματάρχης Κονδύλης, ήταν ο αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων, ο Ιωαννίδης, νομίζω ότι ήταν ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας Γκιζίκης χωρίς να είμαι απόλυτα βέβαιος γι' αυτό, ο ταγματάρχης Ματάτσης.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΤΙΔΑΚΗΣ. Οι αρχηγοί στρατού, ναυτικού, αεροπορίας;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω πώς δεν ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο Γεωργίτσης.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι καλά. Νομίζω πώς δεν ήταν, δύως.

(30)

(2v)

1/2 Ω (Θ.Σ.) 20-1-87*101*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εσάς, είπατε, σας έδωσαν άδεια και δεν σας αστέ ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μου είπαν ότι το βράδυ δεν είναι ανάγκη να έρθεις εδώ μπο-

διαφορε-
φεραί,
μια λέξη
λ

ρείς να μείνεις στο σπίτι σου . Όλες τις άλλες μέρες πήγαινα. Συνήθως πήγαινα κάθε βράδυ . Δεν απουσίασα ποτέ από κει . Αυτό πρέπει να έγινε στις 2 Ιουλίου, αν θυμάμαι καλά .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός σας είπε ότι μπορείτε να μην έρθετε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ο ΑΕΔ , ο κ. Μπονάνος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Την επομένη μέρα, στις 3 του μηνός, έγινε και καμία άλλη σύσκεψη ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι, δεν θυμάμαι καμιά άλλη σύσκεψη από κει και πέρα . Δεν ξέρω τίποτα σχετικά με το πραξικόπημα . Εκείνο που θυμάμαι είναι ότι δταν εκδηλώθηκε το πραξικόπημα πλέον, ήταν και η ορκωμασία στη σχολή Ναυτικών Δοκίμων , μάλλον ήταν ονομασία αξιωματικών , και εκεί πλέον

είδα το ενδιαφέρον του τότε αρχηγού για την πορεία του παραξικοπήματος . Τίποτα άλλο δεν ξέρω για το πραξικόπημα . Το λέω ευθαρσώς αυτό το πράγμα, γιατί θα ήθελα να σας αναφέρω ότι επί των απορρήτων

του τότε ΑΕΔ δεν ήμουν εγώ . Εγώ ήμουν ο υπηρεσιακός υπασπιστής

*ΑΕΔ**+**λ*

2/2 Ω

(Θ.Σ.)

20-1-87

102

και άλλος χειριζόταν τα απόρρητα και αυτά που είχαν σχέση με το πραξικόπημα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Δηλαδή, κύριε Συνταγματάρχα, εσείς φέρετε ο κανονικός υπασπιστής . Υπήρχε και άλλος υπασπιστής ; ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ήταν υπασπιστής . Τα απόρρητα του Στρατηγού Μπονάνου τότε τα χειριζόταν ο Ταγματάρχης Ματάτσης , ο οποίος τότε ήταν τμηματάρχης στο γραφείο του ΑΕΔ . Αυτός χειριζόταν δλα τα απόρρητα του στρατηγού .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Ήταν στο δικό σας γραφείο εγκατεστημένος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι, δεν ήταν στο δικό μου γραφείο , ήταν σε κάποιο άλλο γραφείο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Το δικό σας το γραφείο ήταν συνέχεια με το γραφείο του κ. Μπονάνου ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα, ήταν συνέχεια .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Για το πραξικόπημα, λοιπόν, δεν ξέρετε τίποτε άλλο .

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι , αυτό ξέρω μόνο . Και ένα άλλο που μπορώ να σας αναφέρω για να διευκολύνω το έργο σας: Στην απόφαση για το πραξικόπημα

~~σοβαρό ρόλο~~ έχει παίξει και η μη αποδοχή από την Κυπριακή Κυβέρνηση

3/2 Ω (Θ.Σ.)

20-1-87

103

των εφέδρων αξιωματικών που είχε προτείνει τότε το ΓΕΕΦ . Προτάθησαν ορισμένοι αξιωματικοί . Η Κυπριακή Κυβέρνηση τους θεωρούσε αυτούς όλους ως γριβικούς και δεν δέχθηκε να υπογράψει το διάταγμα για την ονομασία τους ως εφέδρων αξιωματικών . Θυμαματικό τότε εξαγριώθηκε ο ΑΕΔ και πιστεύων ότι ήταν και αυτός ένας λόγος που βάρυνε στις αποφάσεις που πήραν για να γίνει το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Κατ' αρχήν η Κύπρος ήταν ανεξάρτητο Κράτος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως ήταν ανεξάρτητο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Δεν είχε δικαιώματα η Κυπριακή Κυβέρνηση να κρίνει ποιούς θέλει και ποιούς δεν θέλει ;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως , ήταν αποκλειστικό δικαιώμα της Κυπριακής Κυβερνήσεως ,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Εξαγριώθηκε λοιπόν τότε ο κ. Μπονάνος γιατί δεν ήθελε να βάλει ο Μακάριος ορισμένους αξιωματικούς .

ΜΑΡΤΥΣ . Τους οποίους θεωρούσε γριβικούς .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Σας υπενθυμίζω ότι ο Γρίβας είχε πεθάνει . Μήπως θα μπορούσαμε να δώσουμε άλλο χαρακτηρισμό ;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . ΕΟΚΑ Β' .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα , ΕΟΚΑ Β'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Τους θεωρούσε λοιπόν ως ΕΟΚΑ Β'

4/2 8

(Θ.Σ.)

20-1-87

104

και δεν τους ήθελε . Και ήταν, είπατε, αποκλειστικό δικαίωμα της Κυπριακής Κυβερνήσεως αυτό . Εξαγριώθηκε τότε ο κ. Μπονάνος .

Τότε το πρώτο είχε εκφραστεί εναντίον του Μακαρίου ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι, τότε για πρώτη φορά . Δεν υπέπεσε άλλη φορά στην αντιληψή μου . Είναι η μοναδική περίπτωση την οποία έχω υπόψη μου και θυμάμαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Το πραξικόπημα έγινε στις 15 .

Σε αυτή την ορκωμασία των αξιωματικών του ναυτικού πήγατε και σεις ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι, είχα πάει και γω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Ήταν και ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης εκεί, ο Λατσούδης ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θυμάμαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Εσείς το πραξικόπημα τι ώρα το μάθατε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Το μάθαμε το πρωί μόλις εκδηλώθηκε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Δηλαδή στις 8.30 ' ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι, 8.30 μόλις εκδηλώθηκε μάθαμε ότι γίνεται πραξικόπημα .

Ήξερε ο ΑΕΔ ότι έγινε πραξικόπημα .

(AK)

(9)

1/2 A.K. A.M. 20-1-87

105

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης το είχε μάθει;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, ήταν πολύ μακριά από το γραφείο μου, δεν είχαμε καμιά επαφή με τον στρατηγό Λαζαρίδη. Δεν ξέρω αν το είχε μάθει και ήξερε για το πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελα επίσης να το γενικεύσετε αυτό. Αυτό που συνέβαινε με σας και με τον κύριο Ματάτση, δηλαδή εσείς είσασταν ο τυπικός υπασπιστής και ο κύριος Ματάτσης ο ουσιαστικός. Αυτό δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Ματάτσης ήταν ^ρεξ απορρήτων. Δηλαδή κανονικά εγώ τα απόρρητα πιστεύω ότι ο αρχηγός θα έπρεπε να το είχε κρατήσει για τον εαυτό του.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Προβλέπετε διευθυντής γραφείου;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχε διευθυντής γραφείου ήταν ο συνταγματάρχης τότε, Κορμάς και ο Ματάτσης ήταν τμηματάρχης του επιτελίου γραφείου του αρχηγού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε οργανική θέση ο κύριος Ματάτσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Ήταν τμηματάρχης, ο αντιπρόσωπος του στρατού στο

επιτελεικό γραφείο του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων. Παράλληλα υπήρχε αξιωματικός του Ναυτικού και αξιωματικός της Αεροπορίας. Πρότ-

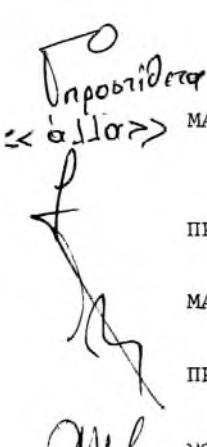
2/2 A.K. A.M. 20-1-87

στατο βέβαια ο συνταγματάρχης Κορμας.

106

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό ήταν γενικότερο φαινόμενο στο στρατό της εποχής εκείνης; Δηλαδή υπασπιστής εσείς τυπικός, ουσιαστικός εξ απορρήτων άλλος; Το ίδιο γινόταν στον αρχηγό στρατού,

στον αρχηγό του Ναυτικού ή της Αεροπορίας; Το ίδιο σε κάθε μονάδα;

 ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας πω για τα Αρχηγεία.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ετηρείτο η ιεραρχία στον στρατό;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ετηρείτο/ Ήταν γνωστό αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπορεί να είναι γνωστό αλλά πρέπει

 να το εξακριβώσουμε αυτό στην Επιτροπή. Η ιεραρχία ετηρείτο ή μπορού-

σε ένας ταγματάρχης να είναι ^{π.χ.} το A2; Τι ήταν το A2;

 Γιόττε

ΜΑΡΤΥΣ: Στο A2 του ΓΕΣ τότε προέστατο ταξίαρχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο ταξίαρχος που προέστατο του A2

ήταν ο πραγματικός, διηγήθηνε δηλαδή τον στρατηγό ή δεν το διήγηθηνε;

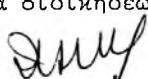
Ο λοχαγός π.χ. ή ο ταγματάρχης που ήταν στο A κέντρο εκπαιδεύσεως

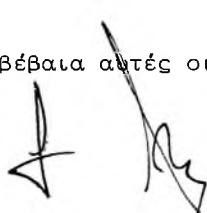
αυτός ο A2, ήταν ο ουσιαστικός διοικητής του συντάγματος ή της μονά-

δος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να υπήρχαν βέβαια αυτές οι περιπτώσεις όπου 'υπήρχε

αδυναμία διοικήσεως.

3/2 A.K. A.M. 20-1-87

108

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στρατιωτική αδυναμία διοικήσεως,

ή Ιωαννιδικού χαρακτήρος αδυναμία. Δηλαδή αν ο διοικητής δεν ήταν

Ιωαννιδικός διοικούσε ο ταγματάρχης, ο μικρότερος, σε βαθμό;
Διοικούσε ουσιαστικά ο μέραρχος ή ο Ιωαννιδικός, κατώτερος;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πιστεύω ότι διοικούσε ο μέραρχος βασικά, γιατί ο Ιωαννι-

δικός, ο ταγματάρχης που ήταν υπεύθυνος του δευτέρου γραφείου, μπορού-

σε να περάσει την γραμμή, την κατεύθυνση, του Ιωαννίδη.

προστίκτων
προστίκτων
προστίκτων
προστίκτων

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφού είχε τον μέραρχο πως μπορούσε;

τον υπήκουε ο μέραρχος;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν τουέκανε μία εισήγηση ενδεχομένως να φτάσει ο μέραρχος.

Κανονικά θα έπρεπε να διοικεί ο μέραρχος, ο συνταγματάρχης, ο διοι-
κητής της κάθε υπεύθυνης μονάδος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό συνέβαινε λοιπόν; Η ιεραρχία

ήταν κλωνισμένη και δεν συνέβαινε ή η ιεραρχία ήταν σωστή και συνέ-

βαίνει;

ΜΑΡΤΥΣ:

Η ιεραρχία οπωσδήποτε την εποχή εκείνη ήταν κλωνισμένη. Δεν
υπήρχε καμία αμφιβολία επ' αυτού.

Αλέξ

(ζ)

(2AK)

1/2 Σ. (Γ.Π.) 20.1.87108

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από της 15ης του μηνός που έγινε το πραξικόπημα έως και της 19ης, θα ήθελα να μάθω κατ' αρχήν, που ήσασταν εσείς; Τα βράδυα που πηγαίνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν τα βράδια -όπως αναφέρω και στην πρώτη μου κατάθεση- βρισκόμασταν στον 'Αγιο Ανδρέα.'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και σείς και ο κύριος Μπονάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Και ο κύριος Μπονάνος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στον 'Αγιο Ανδρέα'

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Και ήλθαμε στο αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων το πρωτό στις 5.30' η ώρα της 20ης Ιουλίου, όταν ειδοποιηθήκαμε περί της αποβάσεως η οποία άρχισε στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή βρισκόσασταν στον 'Αγιο Ανδρέα με τον στρατηγό όταν....

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν άρχισε η απόβαση των τουρκιών δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κινητοποιηθήκατε εκεί και από εκεί επήγατε στο Αρχηγείο.

ΜΑΡΤΥΣ: Από εκεί ξεκινήσαμε και πήγαμε στο Αρχηγείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπάρχει κανένα σπίτι στην όδο

2/2 (ζ) Γ.Π. 20.1.87

109

Μεσογείων που είναι ή που ήταν αφιερωμένο στο να μένει ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι υπήρχε ένα σπίτι τότε, τώρα νομίζω ότι δεν υπάρχει,

στο οποίο έμενε ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, αλλά κατά την

διάρκεια της θερινής περιόδου έμενε στον 'Αγιο Ανδρέα μονίμως.

Και την περίοδο αυτή θυμάμαι συγκεκριμένα ότι ήταν στον 'Αγιο

Ανδρέα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Την περίοδο αυτή το θυμάστε

ότι ήταν στον 'Αγιο Ανδρέα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και από τον 'Αγιο Ανδρέα ξεκινή-

σατε και εσείς και ο Μπονάνος. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μαζί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μαζί με το ίδιο αυτοκίνητο και συγκεκριμένα το πρωτό με

πήρε τηλέφωνο στις 5.30' η ώρα, και μου λέει έλα εδώ για να φύγουμε

για πάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). 'Ελα εδώ. Δηλαδή από πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Από το σπίτι. Εκείνη την περίοδο παραθέριζα και εγώ στον

'Αγιο Ανδρέα. Ήμουνα εκεί πέρα και μου λέει έλα εδώ φεύγουμε για

ΟΑΕ

Σ

3/2 ζ (Γ.Π.)

20.1.87

το Επιτελείο.

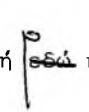
110

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Από 15 του μηνός μέχρι και
19 το βράδυ μένατε είπατε -θέλω να ξεκαθαρισθεί αυτό το πράγμα-
και εσείς και ο αύριας Μπονάνος στον 'Αγιο Ανδρέα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Πριν από τις βραδιές που μενάτε
στον 'Αγιο Ανδρέα τις ημέρες πλέον, στο φως της ημέρας τι καταλά-
βατε εκεί; Ελάμβανε τίποτε μέτρα το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων για
το θέμα της ενδεχομένης εισβολής; Παρακολουθούσε την εξέλιξη του
πραξικοπήματος; Τί γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Από ότι ξέρω παρακολουθούσε και την εξέλιξη του πραξικοπή-
ματος, την σταθεροποίηση της εκεί καταστάσεως παράλληλα δηλαδή
έδιναν και κάποια μικρή σημασία στη γενινότερη εξέλιξη του θέμα-

 τος και είχαν προωθήσει και είχαν μετακινήσει και ορισμένες δυνά-
μεις στην περίοδο αυτή προς Ανατολάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή μετεκίνησαν μονάδες, συγκεκριμένα θυμάτια στον 'Εβρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Την ημέρα της 20ης του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, λέμε από την περίοδο του πραξικοπήματος μέχρι και
της επεμβάσεως της Τουρκίας στην Κύπρο. Μετεκίνησαν ορισμένες δυ-

4/2 ζ

(Γ.Π.)

20.1.87

111

νάμεις στον Έβρο. Δεν θυμάμαται αν μετεκίνησαν δυνάμεις στα νησιά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για πέστε μου από πλευράς αεροπορίας έγινε τίποτα από 15 του μηνός μέχρι 19;

ΜΑΡΤΥΣ. Από πλευράς αεροπορίας απολύτως τίποτε δεν έγινε. Είχε διοθεί μια προειδοποίηση για να έχει η αεροπορία μία ηυξημένη ετοιμότητα και τίποτε πλέον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε εδόθη προειδοποίηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Από ότι δεν μπορώ να εντοπίσω πότε ακριβώς μετεκίνησαν τα φάντομα από το αεροδρόμιο που ήταν στην Ανδραβίδα, στο Τυμπάκι της Κρήτης. Κάπου εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Ποιά μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας εντοπίσω την ημερομηνία μετακινήσεως.

Πάντως μετεκινήθησαν στο Τυμπάκι της Κρήτης. Ένα μέρος μετεκινήθηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι αλλά έχει σημασία πότε μετεκινήθηκαν. Από 15 μέχρι 19 μετεκινήθηκαν ή από 20;

ΜΑΡΤΥΣ: Θέχτε. Αν μετακινήθηκαν μπορεί να μετακινήθηκαν από τις 18 ή μπορεί να μετακινήθηκαν και με την έναρξη της αποβάσεως των

Αλιάρας

Αλιάρας

Αλιάρας

5/2ζ

(Γ.Π.)

20.1.87

τουρκικών δυνάμεων.

112

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό θέλω να εξαιρισθώ. Μετά την έναρξη της εισβολής;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να θυμηθώ. Πάντως μετακινήθηκαν. Ήταν κατά την διάρκεια της αποβάσεως -θυμάμαι- τα αεροσκάφη ένα μέρος των αεροσκαφών Φάντομς, στο Τυμπάκι της Κρήτης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

Από πλευράς ναυτικού είχε μετακινηθεί τίποτα από 15 έως 19;

ΜΑΡΤΥΣ: Από πλευράς ναυτικού ξέραμε όλοι ότι είχαν αυξηθεί οι περιπολικές δραστηριότητες του ναυτικού στην περιοχή της Ρόδου και επίσης από τις 20 του μηνός αν θυμάμαι

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αφήστε το 20 σας παρακαλώ.

Σας επαναλαμβάνω μην το μπλένετε το 20. Από τις 15 του μηνός έως τις 19 ήθελα να μάθω.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι τίποτα.

(22)

(2ζ) 1/2 Ζ ΕΓ 20/1/87

113

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Περιπολιακές δραστηριότητες από

Παπαδόν τις 20 του μηνός και πέρα το καταλαβαίνω. Δεν έλαβε *τίποτα* χώρα.

Είπατε ότι βασικά ο νύριος Μπονάνος και γενικότερα το επιτελείο

τον Ενόπλων Δυνάμεων, ο νύριος Χανιώτης παραδείγματος χάρη

και οι άλλοι, η σχολούντο με τιν παρακολούθηση του πραξικοπήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας αναφέρω αυτό το πράγμα, γιατί δεν γνώριζα

τι έναναν εκεί - ήμουν υπασπιστής - αλλά ερχόντουσαν οι διάφοροι

τμηματάρχες, το 2ο Γραφείο, η *Β/ΜΕΟ*, η *Γ/ΜΕΟ* και ενημέρωναν τουν

αρχηγός κατ'ιδίαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βέβαια κατ'ιδίαν. Επί ποίου πράγμα-

τος;

ΜΑΡΤΥΣ: Και επί της πορείας του πραξικοπήματος και επί άλλων πληρο-

φοριών, που είχαν ενδεχομένως επί της γενικότερας κρίσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο αρχηγός της ΚΥΠ, ο νύριος Σταθό-

πουλος, είχε καλές σχέσεις με τον νύριο Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ότι είχαν πολύ καλές σχέσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ερχόταν ταυτικά εκεί ο νύριος Σταθό-

πουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ερχόταν ταυτικά.

Ωντη

Σταθόπουλος

2/2 Ζ ΕΓ 20/1/87

114

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτές τις μέρες, 15 με 19 του μηνός ερχόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήρθε. Το πόσες φορές ήρθε, δεν θυμάμαι. Ερχόταν τακτικά και τον επισκεπτόταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για πέστε μου τώρα: Στις 18 του μηνός είχατε καμιά ξαφνική επίσκεψη κάποιου παράγοντος; Ενός ξένου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Είχε έρθει τότε ο βοηθός του Υπουργού των Εξωτερικών των ΗΠΑ για νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς λεγόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Σίσκο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μόνος του, ή με κάποιον άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι ήταν με τον Τάσκα για τον τότε Πρεσβευτή εδώ στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε έρθει μαζί τους και κανένας άλλος Αμερικανός, που ήξερε Ελληνικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε όλες αυτές τις μετακινήσεις του ο Σίσκο συνοδευόταν από τον ~~Μαρτέρ~~ για αντισυνταγματάρχη, βοηθό στρατιωτικό ακόλουθο εδώ στην Πρεσβεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λοιπόν είχε έρθει αυτός ο ~~Μαρτέρ~~:

[Signature]

[Signature]

3/2 Ζ ΕΓ 20/1/87

115

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να θυμηθώ για τις 18 του μηνός δύνηται. Θυμάμαι όμως ότι ήρθε μετά. Για τις 18 δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στις 18 του μηνός που ήρθαν, τι είπαν εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν στη σύσκεψη αυτή. Νομίζω ότι έγινε στην αίθουσα ενημερώσεων του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν είχα μπει καθόλου. Δεν ξέρω τι συζήτησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτά για τις 18 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ξανάρθε πάλι ο κύριος Σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Σίσκο ήρθε εν συνεχεία στις 20 του μηνός που έγινε η απόβαση, νομίζω κάποια ώρα γύρω στις 7 το πρωΐ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πάλι με τον κύριο Τάσκα ήρθε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν μαζί με τον Τάσκα και ποιό μπροστά από τον Σίσκο είχε έρθει στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων ο αντισυνταγματάρχης Μάρτερ, με δύο άλλους αξιωματικούς της Πρεσβείας των Ηνωμένων Πολιτειών, με πολιτική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή θυμάστε δύο επισκέψεις στο γραφείο του αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων.

*Ων**θ* *λ* *α* *δ* *ή*

4/2 Z ΕΓ 20/1/87

116

Μία στις 18 το απόγευμα και μία στις 20 το πρωΐ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 18 δεν την θυμάμαι καλά. Δεν μπορώ να σας αναφέρω.

Δεν ήμουν σ' αυτή τη σύσκεψη. Δεν έγινε στο γραφείο του αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων. Έγινε στην αίθουσα ενημερώσεων. Όχι δεν ξέρω τι έγινε στις 18 του μηνός.

Αλλά στις 20 του μηνός στις 7 το πρωΐ, είχε έρθει ο Σέσκο μαζί με τον Τάσκα. Η σύσκεψη έγινε τότε στο γραφείο του αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μαζί με τον κύριο Μάρτερ είχαν έρθει και άλλοι αξιωματικοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν και δύο άλλοι αξιωματικοί, τους οποίους δεν γνώριζα καθόλου - γιατί τον Μάρτερ τον γνώριζα.

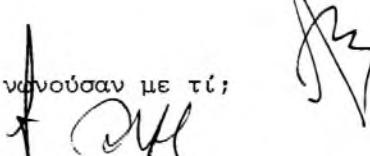
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πρίν έρθει ο Τάσκα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρίν έρθει ο Τάσκα ήρθαν αυτοί με πολιτικά. Είχαν και κάποιο ασύρματο μαζί τους και επικοινωνούσαν...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Από πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την ταράτσα του γραφείου του δικού μου και του αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Επικοινωνούσαν με τις;

5/22 ΕΓ 20/1/87

ΜΑΡΤΥΣ: Με την πρεσβεία.

117

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Πώς το ξέρετε ότι επικοινωνούσαν με την πρεσβεία και δεν επικοινωνούσαν με κάποιουν άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ό,τι φαντάστηκα από τη συζήτηση που έγινε, νομίζω ότι επικοινωνούσαν με την πρεσβεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Α!, απ'ό,τι φανταστήκατε. Μπορούσαν πάντας να επικοινωνούσαν και με οποιονδήποτε άλλον.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Μπορούσαν π.χ. να επικοινωνούσαν με την τουρκική υβρέρνηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τόσο ισχυρός ασύρματος ήταν; Μπορούσε να επικοινωνεί και με την Τουρκία, κύριε Πρόεδρε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω αυτός ο ασύρματος τι εμβελείας ήταν. Ήταν μικρός ασύρματος. Άν όμως είχε συντονιστεί στη συχνότητα που ήταν κάποιος άλλος ασύρματος, θα μπορούσε να επικοινωνήσει. Είναι θέμα συχνότητας

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Θα μπορούσε, δηλαδή, να επικοινωνεί με οποιαδήποτε υβρέρνηση. Με την Αγγλία, με τις αγγλικές βάσεις,

με την Τουρκία, με την Αμερική, με τη Ρωσία... Ξέρω γω; Με όποιον νάναι μπορούσε να επικοινωνεί. Δεν είναι στοι; Είχε δηλαδή τις δυνατότερες για 'αυτό; *QH* *(20)* *KB*

(22)
1/2 Θ (E.M) 20.1.87

118

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης)

Για πέστε μου ξαναήλθαν αυτοί εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτοί δεν ξαναήλθαν εκεί. Τελευταία φορά που ήλθαν ήταν

στις 20 του μηνός, την ημέρα της αποβάσεως το πρωΐ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν ξαναήλθαν εκεί;

*Προεδρός
τις λέξη* ΜΑΡΤΥΣ. *Προεδρός* Ήταν ξαναήλθαν, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή έφυγε και πήγε στην 'Αγκυρα

ο σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ. Μετά από εκεί νομίζω ότι πήγε στην 'Αγκυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν ξαναγύρισε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξαναγύρισε. Κάπου αλλού έγινε η σύσκεψη. Πάντως δεν

προσήλθε στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων μετά από εκείνη την παρου-

σία του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το πρωΐ τώρα της 20ης του μηνός

ελαμβάνατε τηλεφωνήματα από το ΓΕΕΦ;

*Προεδρός
τις λέξη* ΜΑΡΤΥΣ. *Προεδρός*, Έλαμβάναμε τηλεφωνήματα. Ήταν η σύσκεψη βέβαια.

Ελαμβάναμε συνεχώς τηλεφωνήματα, ιδιαίτερα τηλεφωνήματα του τότε

τοποτηροτού -ας τον πούμε- εκεί της Εθνικής Φρουράς, του ταξιάρ-

χου Γεωργίτση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι σας έλεγε ο Γεωργίτσης;

2/2 Θ (Ε.Μ) 20.1.87

119

ΜΑΡΤΥΣ. "Τί θα κάνουμε;" Ζητούσε οδηγίες περί του πρακτέου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και τί απαντούσατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν του έδωσαν καμμία απάντηση. 'Όταν έφυγε πλέον ο Τάσκα

από εκεί, τότε πήραν απόφαση, σε κλειστό κύκλο και του είπαν να εφαρμόσει, τα σχέδια τα οποία προεβλέποντο να εφαρμοσθούν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σε εσάς μίλησε ο Γεωργίτσης καθόλου εκείνη την ημέρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, πήρε και σε μένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σεις τί του απαντήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν του απήντησα τίποτε του κ. Γεωργίτση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Του είπα: Θα σας συνδέσω με τον Αρχηγό. Είναι απασχολημένος τώρα, έλεγα στον Αρχηγό. Είναι απασχολημένος, μετά από λίγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Α, τον συνδέατε με τον στρατηγό.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και συνεπώς, μιλούσε ο κ. Γεωργίτσης κατ' ευθείαν με τον κ. Μπονάνο πλέον.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, κατ' ευθείαν με τον κ. Μπονάνο. Μίλησε, δηλαδή, με τον κ.

3/2 Θ (Ε.Μ) 20.1.87

120

Μπονάνο. Από, τι θυμάματα των συνέδεσα, πλην όμως δεν του έδωσε απάντηση. Απάντηση του έδωσε περίπου στις 8.00 '-8.30'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Άλλο το αν του έδωσε απάντηση.

Μίλησε πάντως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Πού το ξέρετε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν εκεί, μπήκα μέσα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Κύριε Πρόεδρε με συγχωρείτε, αν μου επιτρέψετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κύριε Γιατράκο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Ακούσατε κύριε μάρτυς, τη συνομιλία Γεωργίτση - Μπονάνου;

ΜΑΡΤΥΣ. Άκουσα στις 8.30, όταν συνεδέθησαν ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι τότε κύριε μάρτυς.

Θα μου επιτρέψετε, κύριε Γιατράκο.

Σας πήρε το η. Γεωργίτσης εσάς στο τηλέφωνο. Δεν σας είπε τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Απολύτως τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας είπε ότι "Θέλω τον Αρχηγό".

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, τον Αρχηγό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Του τον δώσατε τον Αρχηγό;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Αρχηγός μάταν απησχολημένος. Του είπα: Κύριε Αρχηγέ, σας

4/2 Θ E.M) 20.1.87

121

θέλει ο κ. Γεωργίτσης από την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μίλησε ο κ. Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μίλησε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μίλησε, γιατί δεν του δέχθηκε ο Αρχηγός. Μόνο σε κάποια περίπτωση, που του συνέδεσα τελικώς, μετά από επιμονή του κ. Γεωργίτση, του είπε: "Θα σου απαντήσω μετά, γιατί αυτή τη στιγμή έχω σύσκεψη στο γραφείο μου." Κάτι τέτοιο πρέπει να του είπε. Δεν ξέρω, τι του είπε, δηλαδή. Γιατί επέμεινε πάλι ο κ. Γεωργίτσης και τελικά στις 8.30' ακριβώς, όταν ξαναπήρε, του συνέδεσα και τότε είχα μπει κι εγώ στο γραφείο και άκουσα που του έλεγε: "Να εφαρμόσεις τα προβλεπόμενα σχέδια."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτά, αφού είχαν φύγει ο κ. Τάσκα και ο κ. Σίσκο.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά, αφού είχε φύγει ο κ. Τάσκα από το ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εσείς φθάσατε με τον κ. Μπονάνο στο ΑΕΔ πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εμείς ξεκινήσαμε 5.30' περίπου, λίσως και νωρίτερα, από τον 'Αγιο Ανδρέα. Στη διαδρομή δεν είχε κίνηση τότε. Δεν πρέπει να κάναμε παραπάνω από 20 λεπτά, γιατί ~~θεν~~ ^{θεν} πήραμε κίνηση στο δρόμο.

5/2 Θ (Ε.Μ) 20.1.87

122

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Φθάσατε δηλαδή στις 6 περίπου.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, νωρίτερα φθάσαμε. Δεν θυμάμαι αν ξεκινήσαμε 5 ή 5.30'.

περίπου
Περί τις 5.30'/φθάσαμε στο Αρχηγείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και σας είχε ειδοποιήσει ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ. Εμένα δεν με ειδοποίησαν. Ειδοποίησαν τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός τον ειδοποίησε, δεν σας είπε ο κ. Μπονάνος;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν μου είπε τίποτε. Τον ειδοποίησαν από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, από την αίθουσα επιχειρήσεων πιθανόν και με πήρε στο σπίτι τηλέφωνο και μου είπε: "Να έλθεις αμέσως εδώ, γιατί φεύγουμε για πάνω."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπατε από την αίθουσα επιχειρήσεων.
Λειτουργούσε αίθουσα επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως λειτουργούσε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο ΑΕΔ ή στο Αρχηγείο Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ. Και στο Αρχηγείο Στρατού λειτουργούσε αίθουσα επιχειρήσεων και στο ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός ήταν υπεύθυνος της αιθούσης επιχειρήσεων του ΑΕΔ;

6/2 Θ (E.M) 20.1.87

123

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας πω. Η 3η ΜΕΟ είχε την αίθουσα επιχειρήσεων και η Διεύθυνση Κ. Αλλά ποιός ήταν τότε υπεύθυνος ... Νομίζω ότι ήταν από κοινού η 3η ΜΕΟ με την Διεύθυνση Κ. Το ποιός ήταν εκείνη την ημέρα στην αίθουσα επιχειρήσεων δεν το θυμάμαι, δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας ειδοποίησαν από την αίθουσα επιχειρήσεων.

ΜΑΡΤΥΣ. Ειδοποίησαν τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων απ' ό,τι μου είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Χωρίς να ξέρετε ποιός.

ΜΑΡΤΥΣ. Χωρίς να ξέρω ποιός.

(2B)

(2θ)

1/2 B (Δ.Γ.) 20-1-87

124

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Μπονάνος εδώ λέει ότι του ειδοποίησε αξιωματικός υπηρεσίας στο αρχηγείο.

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ήταν αξιωματικός υπηρεσίας στο αρχηγείο;

ΜΑΡΤΥΣ; Δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο αξιωματικός υπηρεσίας του αρχηγείου είναι το ίδιο πρόγμα με την αίθουσα επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Είναι διαφορετικό πρόγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Μπονάνος λέει ότι του είχε καλέσει ο αξιωματικός υπηρεσίας. Εσείς λέτε οτι σας είχε πεί ότι του κάλεσαν από την αίθουσα επιχειρήσεων. Είναι και άλλα πράγματα.

Λέτε τέλος πάντων ότι από τις 6 περίπου που φθάσατε....

ΜΑΡΤΥΣ: Γύρω στις 5,30 φθάσαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Εως τις 8,30 ο κύριος Γεωργίτσης ζητούσε διαταγές, κατευθύνσεις. Του δίνατε κατευθύνσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι εγώ δεν του έδωσα γιατί δεν είχα ^{το} δικαίωμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνο.

2/2 B (Δ.Γ.) 20-1-87

125

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας αναφέρω κάτι διότι έχω την εντύπωση ότι δημιουργηθεί πάλι η δύο φορές, υπήρχαν και άλλες γενικές που επικοινωνούνται με το αρχηγείο και των Ενόπλων Δυνάμεων και το αρχηγείο στρατού.

Και έπαιρνε και εκεί δεν ξέρω πόσα τηλεφωνήματα έκανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πόσα έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επέμενε όμως σε σας. Σημαίνει ότι δεν έπαιρνε από πουθενά απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Έπαιρνε απότις άλλες

Πρότινα ωλεύ ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Αν έπαιρνε την απάντηση από τις άλλες δεν θα επανήρχετο σε σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Πήρε τηλέφωνο ο κ. Γεωργίτσης δεν μπορώ να θυμηθώ πόσες φορές πήρε εκεί πέρα . Θυμάμαι αυτό το πράγμα ότι στις 8,30 περίπου μπορεί να ήταν και νωρίτερα του δόθηκε η απάντηση να εφαρμόσει τα σχέδια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα εφήρμοσε τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο κ. Γεωργίτσης δεν ξέρω ποιά σχέδια είχε κατασκευάσει, δεν μπορώ να γνωρίζω και δεν ξέρω ποιας εφήρμοσε τα σχέδια. Εάν εφήρμοζε

Άλλη

3/2 B (Δ.Γ.) 20-1-87

126

τα σχέδια και εάν ήταν σωστά έπρεπε να καταλήξουμε σε κάποιο σωστό αποτέλεσμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κατέληξαν σε σωστό αποτέλεσμα;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν κατέληξαν σε σωστό αποτέλεσμα και δεν με ψηφίζουν ότι κατέληξαν σε σωστό αποτέλεσμα και δεν εφαρμόστηκαν σωστά, ή δεν ήταν σωστά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Στην Κυρήνεια υπήρχε δύναμις για να αντιμετωπίσει μια τουρκική εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν γνωρίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Για την Αμμόχωστο γνωρίζετε τίποτε.

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δεν μάθατε εκεί στον κύκλο που ζούσατε και δεν ανταλλάσσατε σκέψεις με αξιωματικούς πως ήταν η Κυρήνεια και η Αμμόχωστος Α.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ : Η Αμμόχωστος εγκατέλειφθη ουσιαστικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ποιός ήταν διοικητής της Αμμοχώστου που την εγκατέλειψε;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ξέρω ποιός ήταν. Πάντως εγκατέλειφθη και οι Τούρκοι από ότι ξέρω αμαχητί κατέβασαν την Αμμόχωστο.

4/2 B (Δ.Γ.) 20-1-87

127

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Είδατε πουτο ξέρετε. Την εγκατέλειξαν την Αμμόχωστο, με ποιά διαταγή, τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δηλαδή ο επικεφαλής της Αμμόχωστου ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Εάν σας θυμίζω εγώ ένα δνοιμα, μήπως ήταν κάποιος Μητσάκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Μητσάκης ήταν συνταγματάρχης υπηρετούσε στην Κύπρο Δεν ξέρω εάν υπηρετούσε στην Αμμόχωστο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μητσάκης Αντώνιος.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχε ένας τέτοιος αξιωματικός αλλά δεν ξέρω εάν ήταν αυτός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πάντως εγκατέλειψε η Αμμόχωστος και μπήκαν ανεμπόδιστα οι Τούρκοι. Στη Κυρήνεια μπήκαν με μάχη;

ΜΑΡΤΥΣ: Από ότι μαθαίναμε χωρίς να είναι απόλυτο δόθηκαν ορισμένες αψιμαχίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πότε.

ΜΑΡΤΥΣ: Από την ημέρα που άφησε η εισβολή.

5/2 B (Δ.Γ.) 20-1-87

128

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Οχι από την μέρα . Λέμε ότι στις 5,30 φθάσατε στο αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Σας είχαν ειδοποιήσει ότι η εισβολη αρχίζει στις 5. Από τις 5 έως στις 8,30 τι γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Το τι γινόταν εγώ δεν το ξέρω διότι ενημερώνονταν

τα γραφεία που ήταν η 2η ΜΕΟ ή 3η ΜΕΟ κ.λ.π. και η διεύθυνση Κ

αποστολής ενημερώνονταν την Αρχή

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης), Δεν λέω να μου πείτε σε τι πράγμα ενημερώθηκατε . Αλλά δεν μάθατε τίποτε. Δεν ανέβηκε το

αίμα στο κεφάλι σας, αφού κατέλαμβάνετο η Κύπρος, να τρανταχθεί-
τε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως ανέβηκε το αίμα στο κεφάλι μου και οι τρίχες της κεφαλής μου σηκώθηκαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Δεν ρωτάγατε λοιπόν πως γινε,

ποιές μονάδες εμάχοντο στην Κυρήνεια, τι έκανε ο τάδε συνταγματάρχης, δεν τα λέγατε αυτά τα πράγματα , δεν τα μαθαίνατε αυτά τα πράγματα;

(δ)

(2B)

1/2 8 A.M. 20-1-87

128

ΜΑΡΤΥΣ: Για να σας αναφέρω τώρα συγκεκριμένα πράγματα, δεν μπορώ

να σας αναφέρω. Θα είναι ανακρίβειες αυτά που θα σας αναφέρω. Πολλά

P Διαφρύγεται
 ή αλλά σημαίνει ακούσαμε, αλλά ενδεχομένως να μην P
 προστίθεται

<<Πτων>> ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μου λέτε, το Ναυτικό μετέσχε

καθόλου; Η Ελλάδα έστειλε καμμια ενίσχυση εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Από πλευράς Ναυτικού είχαν κινηθεί τα δύο υποβρύχια-έλεγαν

ότι κινήθηκαν τα δύο υποβρύχια. Όλοι εγνώριζαν στο Αρχηγείο Ενό-

πλων Δυνάμεων ότι δύο υποβρύχια εκινούντο στην Κύπρο και τελικώς τα

υποβρύχια δεν έφθασαν στην Κύπρο. Γιατί στις 22 ακριβώς το μεσημέρι

-αυτό είναι κάτι που υπέπεσε στην αντίληψή μου και το κατέθεσακαν στην

πρώτη μου κατάθεση, το αναφέρω και πάλι - ήρθε ο αρηγός του ναυτικού

παρουσία και του αρχηγού της αεροπορίας και ανέφερε στον στρατηγό

Μπονάνο ότι τον πήρε τηλέφωνο ο αμερικανός Υπουργός Εξωτερικών, ο

Σίσκο, και ο Τάσκα και τον διαβεβάιωσε ότι η Αμερική θα κάνει ό,τι

μπορεί για να σταματήσει πλέον το πρόβλημα στην Κύπρο, να αποσυρθούν

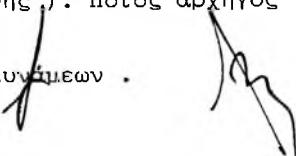
οι τουρκικές δυνάμεις στις βάσεις τους, αρκεί εμείς να επιστρέψουμε

το στόλο, ο οποίος δύευε - και εννοούσε τα δύο υποβρύχια - προς την

Κύπρο. Αυτό το εδέχθη ο αρχηγός και διετάξε την επιστροφή

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός αρχηγός;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων.

ΔΑΚ

2/2 δ

(A.M.)

20-1-87

130

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Μπονάνος .

ΜΑΡΤΥΣ . Ο Μπονάνος και διέταξε τα πλοία να επιστρέψουν αμέσως χωρίς να ρωτήσει που βρίσκονται . Και δεν είπαν που βρίσκονται, ακριβώς σε ποιά απόσταση κ.λπ. Άεν ρώτησε τίποτα για αυτό και ούτε ρώτησε σχετικά με το τηλεφώνημα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Του Τάσκα η κουβέντα ποιά ήταν είπατε ; Τί τον διαβεβαίωσε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ότι, αν γυρίσουν τα πλοία , ο στόλος που κατευθύνετο προς την Κύπρο , η Αμερική θα επέμβαινε τότε για να εξαναγκάσει την Τουρκία να επιστρέψει τις δυνάμεις της στις βάσεις .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Το ακούσατε αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό το άκουσα - εκεί και επενέβην αιδλας - κακώς βέβαια επενέβην διότι ήμουν ταγματάρχης τότε - και λέω , με συγχωρείτε πάρα πολύ μην το κάνουμε αυτό το πράγμα διότι εδώ φαίνεται ότι μας κοροϊδεύουν .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Σε ποιόν το είπατε αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό το είπα στον Αρχηγό Ενόπλων , στον Αρχηγό Ναυτικού που ήταν εκεί και στον Αρχηγό Αεροπορίας .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Παρουσία τίνων ;

ΜΑΡΤΥΣ . Παρισταντοκατοικούσαν οι τρεις αυτοί,

3/2 δ

(A.M.)

20-1-87

131

Ο Τάσκα πήρε τηλέφωνο τον Αραπάκη και ο Αραπάκης διεβίβασε στον Αρχηγό το τηλεφώνημα του Πρέσβεως και του Υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ και του λέει ότι , μου είπε ο Τάσκα ότι , αν γυρίσει ο Ελληνικός στόλος που πλέει κάτω , θα αναλάβουν οι Αμερικανοί πλέον , μάλλον θα αναγκάσουν οι Αμερικανοί τους Τούρκους να επιστρέψουν τις δυνάμεις τους στις βάσεις τους .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Τάσκα είπε ότι θα αναλάβουν οι Αμερικανοί να επιστρέψουν στις βάσεις τους οι Τούρκοι , ή ότι θα καταβάλουν προσπάθεια να επιστρέψουν στις βάσεις τους ;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι , θα εξαναγκάσουν τους Τούρκους . Επειδή δύμας είχε προηγηθεί μια άλλη τέτοια συζήτηση και την προηγούμενη μέρα στο γραφείο και πάλι τότε ο Τάσκα έλεγε ~~του~~ Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων , σε περίπτωση προσπάθειας της που δεν ηρύζετε τον πόλεμο εναντίον της Τουρκίας , σε περίπτωση που δεν επέμβετε στην Κύπρο , εμείς θα επέμβουμε πλέον και θα αναγκάσουμε τους Τούρκους να επιστρέψουν τις δυνάμεις τους .

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ . Κύριε Πρόεδρε , μου επιτρέπετε μια ερώτηση ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ευχαρίστως , κύριε Παπαληγούρα .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν τελείωσα , με συγχωρείτε .

Λέγω λοιπόν ότι την προηγούμενη μέρα δταν επισκέφθηκε ο Τάσκα τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων , στο γραφείο του , πάλι τα ίδια είπε .

4/2 δ (A.M.)

20-1-87

132

Διαφορικής παρεμβολά του λέγεται, εάν δεν αηρώξετε τον πόλεμο εναυτίον της Συνταγματικής Δημοκρατίας Τουρκίας, αν δεν επέμβετε στην Κύπρο, τότε εμείς θα εξαναγκάσουμε και προστίθιμο, και πάλι τους Τούρκους να επιστρέψουν στις βάσεις τους.

<< Βίας >>

Και έστειλε την δεύτερη μέρα τηλεφώνημα πλέον και λέει τα ίδια πράγματα,

Και εκεί επενέβην εγώ, ζήτησα την άδεια του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων

και μου την έδωσαν. Λέγω, δεν πρέπει να το δεχθούμε αυτό, θα πρέπει

τα πλοία να συνεχίσουν την πορεία τους προς το νησί γιατί πιστεύω ότι

οι Αμερικανοί μας κοροϊδεύουν.

Αυτό είναι ήταν το οποίο είπα ενώπιον του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων και

Αρχηγού Ναυτικού και Αρχηγού Αεροπορίας. Και τότε επενέβη ο Αρχηγός

Του Ναυτικού και μου λέει ~~κάτιοντας~~ Τριανταφύλλου, μην βιάζεσθε να βγάλετε συμπεράσματα ~~κατατελεσθείτε~~ Αυτή η συζήτηση έγινε.

(2Δ)

(28)
1/3 Δ K.B. 20.1.1987

133

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Κύριε μάρτυς, και στις δύο αναφορές σας χρησιμοποιήσατε τη λέξη "εξαναγκάσετε".

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Εσείς με τι αίσθημα μείνατε; Ο εξαναγκασμός αυτός τι θα ήταν; Θα υπήρχε δηλαδή επέμβαση των Αμερικανών; Και πώς θα το καταφερναν, πώς θα εξηγήσουν πώς; Θέλω να μου εξηγήσετε το δικό σας αίσθημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πιστεύω ότι αν θέλαν οι Αμερικανοί μπορούσαν να τους εξαναγκάσουν. Μπορούσαν να μπουν στην μέση και να τους πουν "πίσω". Δεν ήταν δύσκολο πράγμα, πλην όμως, δεν έγινε τέτοιο πράγμα. Εγώ δεν έδωσα βάση σ' αυτό που είπαν οι Αμερικανοί, διότι δεν πίστευα ποτέ ότι θα κάναν αυτό το πράγμα.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Εγώ δεν ρώτησα αν μπορούσαν οι Αμερικανοί, αλλά τι σας έδωσαν εσάς την εντύπωση ότι είχαν πρόθεση να κάνουν.

Diagráma ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα μου έδωσαν την εντύπωση ότι δεν *πρόκειται* να κάνουν τίποτε.

Χρήστος Φωτόπουλος : Πώς; Με τι δεδομένα;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τα γεγονότα ...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Κύριε Συνταγματάρχα, υπεσχέθησαν ότι θα κάνουν

αυτό που θα μπορούσαν; Μας εξηγήσατε τι κατά την άποψή σας μπορούσαν να κάνουν. Αυτό υπεσχέθησαν;

2/3 Δ Κ.Β. 20.1.1987

134

ΜΑΡΤΥΣ: Υπεσχέθησαν να κάνουν αυτό που μπορούσαν να κάνουν. 'Οχι αυτό που μπορούσαν να κάνουν , αλλά αυτό που έπρεπε να γίνει.

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Να παρεμβληθούν, δηλαδή μεταξύ του τουρκικού και ελληνικού στόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ έτσι το βλέπω. Αλλά με τι τρόπο μπορούσαν να εξαναγκάσουν την Τουρκία οι Αμερικανοί να αποσύρει τις δυνάμεις της, ήταν δικό τους θέμα . Αυτοί ξέρουν, δεν ξέρω με ποιό τρόπο θα εξανάγκαζαν ...

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Πριν από λίγο με ευκολία υποδείξατε τον τρόπο.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ένα δικό μου τρόπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, κρατήθηκαν πρακτικά για αυτή τη συνεδρίαση που έγινε εκεί;

Να δια- ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι θυμάμαι δεν κρατήθηκαν πρακτικά. **Απ' ότι** θεμάτια.
γραφούν

Τρεις λίγοι ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σ' αυτήν που παρέστητε και εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ, Μάλιστα, σ' αυτήν που ήμουν και εγώ, έίχα μπει τρεις-τέσσερις φορές μέσα. **Έτος** **περίπου** **20** το θα μπούσε. Δεν κρατήθηκαν πρακτικά.

Να διαβρ **ρίνετε** **λέγεται** ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μα, ήταν ο Αμερικανός Πρεσβευτής εκεί,

ήταν ο Αμερικανός Υφυπο υργός Εξωτερικών εκεί, ήταν η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων η δική μας, συζητούσαν για σοβαρότατα θέματα και δεν κράταγε κανένας, κύριε Συνταγματάρχα, σπουδειώσεις, πρακτικά τέλος πάντων;

ΑΑΥ

3/3 Δ K:B. 20.2.1987

135

Δεν υπήρχε ένα μαγνητόφωνο να τα μαγνητοφωνεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε. Αυτή ήταν η κατάσταση, κύριε Πρόεδρε. Δεν υπήρχαν πρακτικά. Αυτή ήταν η κατάσταση. Είναι ένα γεγονός αυτό, ότι δεν υπήρχαν πρακτικά, δεν υπήρχε καμμιά πρόβλεψη. Αιφνιδιάστηκαν ενδεχομένως από την παρουσία του Τάσκα και του Σίσκο. Δεν ξέρω, πάντως δεν κρατήθηκαν πρακτικά. Απ' ότι, δεν κρατήθηκαν πρακτικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως, είμαι βέβαιος ότι οι Αμερικανοί κράτησαν πρακτικά. Θα είχαν κάποιο μηχάνημα. Δεν είναι δυνατόν!

Αυτό το πράγμα είναι φοβερό!

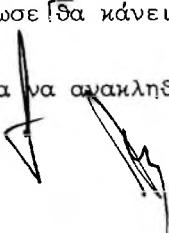
ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Ήθελα να αναφέρω ότι δεν ήμουν παρών στην σύσκεψη, αλλά είχα μπει πολλές φορές μέσα διότι με φώναζαν. Πηγαίνοερχόμουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Συνεπώς λάβατε γνώση ότι κάποιοι, κάποιος, έπρεπε να είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ακουγα τότε εκεί. Έλαβα γνώση από αυτά που μετέφραζε ο Μάρτερ, ο οποίος έκανε τον διερμηνέα του Σίσκο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, λέω για τα πρακτικά, διότι σε κάποιο πρακτικό που υπάρχει εδώ λένε ότι ο Σίσκο και ο Τάσκα, ο Σίσκο νομίζω, τους επιβεβαίωσε ^{ότι} κάνει κάθε δυνατή προσπάθεια για να ματαιώσει την εισβολή, για να ανακληθούν οι Τούρκοι στις βάσεις τους.

ΑΛΛ

4/3 Δ K.B. 20.1.1987

136

Κάπως έτσι τα λένε σε κάποιο πρακτικό. Δεν ξέρω αν είναι αυτή η σύσκεψη την οποία υπαινίσεσθε εσείς και εκρατήθη πρακτικό, ή αν είναι κάποια άλλη.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν θυμάμαι να κράτησαν πρακτικά, δεν είδα κάποιο πρακτικόγραφο εκεί πέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Όταν έγινε το πραξικόπημα, είναι φυσικό ότι η στρατιωτική δύναμη της Κύπρου, η αμυντική ικανότητα της Κύπρου, εμειώθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως εμειώθη η δύναμη, και εμειώθη πάρα πολύ, διότι οι υπάρχουσες τότε δυνάμεις εκεί ησχολούντο με το πραξικόπημα. Δυνάμεις εκινήθησαν προς την Πάφο, δυνάμεις εκινήθησαν ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και είχαν μετακινηθεί δυνάμεις από την Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας αναφέρω επ' αυτού, γιατί εγώ δεν το ξέρω.

Πάντως, απ' δύτική ξέρω πήγε από την Λευκωσία κάποιο τμήμα μηχανοκίνητο προς την Πάφο, όπου ήταν το προπύργιο τότε των ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή απομακρύνθηκε από την Κυρήνεια. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την Λευκωσία πήγε κάποιο τμήμα

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από την Λευκωσία πήγε, αλλά απομακρύνθη-

Ω. Ι. Σ.

5/3 Δ K.B. 20.2.1987

137

κε πάρα πολύ από ...

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και απεμαρύνθη πάρα πολύ, διότι η απόσταση αυτή είναι περίπου δύο ώρες ~~επί~~ πλέον από την Πάφο.

(3K)

(3Δ)

1/3κ. (Ε.Σ.) 20.1.1987

138

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν δε γινόταν το πραξικόπημα, έχετε την εντύπωση - και ποιά εντύπωση αυτοις αρχούσε εκεί, στους αύκλους, τους στρατιωτικούς - δτι θα επετύγχανε η τουρκική εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πιστεύω δτι θα αποτύγχανε η εισβολή, εάν οι δυνάμεις ήταν συγκροτημένες και ήταν στις θέσεις τους. Εγώ ακόμη, πιστεύω, ήταν μόνο η αποτελεσματικότητα να πρέπει να το πούμε αυτό εδώ πέρα, δτι εάν υπήρχαν

σωστά σχέδια και εφηρμόζοντο σωστά απ' όλους και πάλι θα αποτελεσματικότητα να πρέπει να προστεθεί στην αποτελεσματικότητα της εισβολής. Αλλά, δυστυχώς, φαίνεται δτι σχέδια ή δεν είχαν συνταχθεί σωστά ή δεν προστεθεί στην αποτελεσματικότητα της εισβολής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως δεν εφαρμόσθηκαν σωστά. Και το αποτέλεσμα ήταν αυτό που γνωρίζετε.

νε??

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως δεν εφαρμόσθηκαν και έγκαιρα;

'Όχι απλώς σωστά, αλλά και έγκαιρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε δεν εφαρμόσθηκαν και έγκαιρα, διότι δταν δώσαμε στις 08.30' απάντηση, περί εφαρμογής των σχεδίων, ήταν αργά. Και δεν ήταν μόνο τα σχέδια, τα σχέδια έπρεπε να εφαρμοσθούν υψηλά. Δυστυχώς, πήγαν να τα εφαρμόσουν ημέρα, δταν η τουρκική αεροπορία, είχε την υπεροχή πάνω στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε διατάξει επιστράτευση το ΑΕΔ

στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

2/3Κ.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

139

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξέρετε ή μάθατε, ότι αντιθέτως οι Τούρκοι είχαν διατάξει επιστράτευση στα τουρκοκυπριακά χωριά;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν το ξέρω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε πληροφορίες για τις τουρκικές ετοιμασίες, το ΑΕΔ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας απαντήσω σ' αυτό συγκεκριμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως, λέτε, ότι ο Σταθόπουλος ερχόταν εκεί και είχαν καλές σχέσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Δεν ξέρω τι πληροφορίες είχαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να σας ερωτήσω, για μια άλλη φορά,

Γειδιαροειδή επίθημα ακόμη: Εσείς το πρωταπό μαζί με τον κ. Μπονάνο βρισκόσασταν στον 'Αγιο Ανδρέα. Κι 'όλες αυτές τις ημέρες ήσασταν στον 'Αγιο Ανδρέα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΩΨΥ ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων -ξέρετε τώρα, δεν ήσαστε συνταγματάρχης σε σχέση με τον Στρατηγό, τώρα είσθε 'Ελλην πολίτης σε σχέση με τη Βουλή των Ελλήνων...

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, έτσι είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ηταν σωστή η σκέψη να γίνει το πραξικόπημα; Να απειλείται η εισβολή της Τουρκίας και να κοιμάται στον 'Αγιο Ανδρέα μάθε βράδυ ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, για να

3/3K.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

140

μη χάνει τη δροσιά του Αγίου Ανδρέα, ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων;

Τι λέτε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια, εγώ ήμουν ταγματάρχης, τότε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Βέβαια ταγματάρχης, αλλά και εσείς ακόμη...:

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά νομίζω ότι ο ενέργεια αυτή, δεν μπορεί να χαρακτηρισθεί.

Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων έπρεπε να είναι στο γραφείο του.

Και όχι μόνον ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, αλλά έπρεπε να είναι και όλοι οι υπεύθυνοι των επιχειρησιακών θεμάτων, στη θέση τους.

Αυτό έπρεπε να γίνει. Δυστυχώς, αυτό δεν έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τους κ. συναδέλφους, να ερωτήσουν με τη σειρά που έχουν γραφεί.

Ο κ. Λιβανός έχει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, την πρώτη ερώτηση, την οποία σας έκανε ο κ. Πρόεδρος, όταν ακούσατε να επικοινωνούν οι Μάζερ και οι υπόλοιποι με τον ασύρματο και ήλθε ο Τάσκα, είπατε ότι δεν είσαστε μέσα στη σύσκεψη αυτή. Είσαστε ή δεν είσαστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα το εξής πράγμα...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Οχι. Είπατε ότι δεν είσαστε. Τώρα θέλω διευκρι-

νηση να μου κάνετε. Είσαστε στη σύσκεψη, ή όχι;

ΔΙΣΥ

4/3K.

(E.S.)

20.1.1987

141

ΜΑΡΤΥΣ: Στη σύσκεψη παρών δεν ήμουνα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είσαστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπαινόβγαινα μέσα και αυτό κατάθεσα στην ένορκη κατάθεσή μου, αυτό κατέθεσα και εδώ, ενώπιον σας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επομένως, μπαινοβγαίνατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπαινόβγαινα και αυτά που υπέπεσαν στην αντίληψή μου...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ίδιο έγινε, λοιπόν, και στην επόμενη σύσκεψη, στην οποία μετείχαν, όχι πλέον οι Αμερικανοί, αλλά οι επιτελάρχες.

Πάλι, μπαινοβγαίνατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κατ ενώ μπαινοβγαίνατε, επήρατε το θάρρος, ταγματάρχης εσείς και μάλιστα όχι εκ των εμπίστων, να κάνετε παρατήρηση επί ενός τόσο δραματικού θέματος, να γίνει ή να μη γίνει πόλεμος.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Εσείς, ο ταγματάρχης, απευθυνθήκατε στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων και στους 3 επιτελάρχες. "Διαφωνώ μαζί σας", τους είπατε, "να μη γίνει πόλεμος, διότι μας κοροϊδεύουν οι Αμερικανοί".

Έτσι είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Τους είπα όχι διαφωνώ πλήρως τους είπα όταν μου επιτρέψετε

A handwritten signature consisting of several stylized, cursive strokes. It includes a vertical line at the top left, a large loop on the right side, and a series of smaller loops and lines in the center.

5/3K.

(Ε.Σ.)

20.1.1987

142

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Ενδι μπαινοβγαίνατε; καλώς.

ΜΑΡΤΥΣ : Μπήκα μέσα και συζητάγαμε εκείνη την ώρα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Μα, ή μπαινοβγαίνατε ή συζητάγατε, κύριε μάρτυς.

Handwritten signatures of the witness and the investigating officer. The witness's signature is a stylized 'D' and 'G'. The investigating officer's signature is a stylized 'ΣΠΑ').

374

1/3ΠΑ

ΒΠ

20.1.87

143

ΜΑΡΤΥΣ: Η συζήτηση είναι αυτή που αναφέρω, διότι τότε είχε σημαθεί

η τρίχα της κεφαλής μου όπως είπε και ο κύριος Πρόεδρος και αναγκάσθη^ν
κα, παρόλο που δεν το επέτρεπε η θέση μου ως ταγματάρχης, να κάνω αυτή^ν
την ερώτηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σας απήντησε λοιπόν αυτά τα οποία σας απήντησε
ο αρχηγός του Επιτελείου.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν απήντησε ο αρχηγός του Επιτελείου, αλλά ο αρχηγός του
Ναυτικού και μου είπε μην βιάζεσθε να βγάλετε συμπεράσματα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κατόπιν αυτού εισηγήθηκε την επομένη την ανάληση
των υποβρυχίων. Ποιός διέταξε να πάνε τα υποβρύχια;

Π Η ο Γιαφρα- ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Πάντως δύοι φύγανε στην προσέ.....
και να προστεθεί

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αν θέλετε, κύριε μάρτυς, να απαντάτε σ' αυτά που σας
ερωτώ. Δεν ξέρετε ποιός διέταξε να πάψει. Ζέρετε όμως ότι διέταξε να
ανακληθούν ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων κατόπιν εισηγήσεως του
Αραπάκη. Ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων μας είπε εδώ ότι διέταξε την
ανάληση των υποβρυχίων, διότι υπήρχε κίνδυνος επιθέσεως στην Ελλάδα.

Και γι' αυτό διέταξε. Τι από τα δύο συνέβη;

ΜΑΡΤΥΣ: Συνέβη αυτό που σας αναφέρω εγώ. Ο κίνδυνος επιθέσεως δημιουρ-
γήθηκε στις 22 του μηνός και όχι στις 21 που διετάχθη.

2/3ΠΑ

ΒΠ

20.1.87

144

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άρα ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων εδώ κατέθεσε

ψευδώς. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Εσείς θα βγάλετε το συμπέρασμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εφόσον λέτε εσείς ο ίδιος ότι την ανάκληση την διέταξε την προηγουμένη στις 21 του μηνός, στις 22 προεκλήθη ο κίνδυνος μετά από ορισμένες βεβαίως πληροφορίες που είχατε. Άρα εφόσον την προηγουμένη, χωρίς να υπάρχει αυτός ο κίνδυνος, διέταξε την ανάκληση, εδώ ψεύδεται ο αρχηγός σας. Ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι ή δεν θυμάται τα θέματα καλά ή δεν λέει την αλήθεια.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μπορεί ένας αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων, συγγραφεύς βιβλίου να έρχεται να καταθέσει στην Επιτροπή και να μη θυμάται;

Το πιστεύετε αυτό εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ το πιστεύω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τέτοιο μυαλό έχει ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων που πιστεύει ο υπασπιστής του ότι μπορεί ο άνθρωπος αυτός να έρχεται να καταθέτει για ένα τέτοιο θέμα και να μη θυμάται. Πείτε μας, ιύριε, τη γνώμη σας καθαρά. Εψεύδετο ή δεν είναι αλήθεια αυτό το οποίο καταθέτετε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που καταθέτω εγώ είναι η μοναδική αλήθεια.

3/3ΠΑ

ΒΠ

20.1.87

145

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Αρα διαψεύδετε τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε να πω πως ότι κατέθεσα στην πρώτη μου κατάθεση, όταν όλοι οι κόσμοι φοβόταν να καταθέσει, το κατέθεσα γιατί έπρεπε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πριν καταθέσετε στον Μπέλικα είδατε τον αρχηγό σχετικά μ' αυτή την κατάθεση, το εγνώριζε ότι θα πάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων δεν τον είδα από την ημέρα που έφυγε από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πότε εσείς φύγατε από το γραφείο του;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εμεινα και επί Αρμπούζη και έφυγα όταν πήγα στη Σχολή Πολέμου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αιόμα καλύτερα γιατί έχω μια ερώτηση για μετά.

Με τον κύριο Περδίκη συνεδέσατε ποτέ στο τηλέφωνο τον κύριο Μπονάνο τις κρίσιμες εκείνες ώρες;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επανέρχομαι στο θέμα της ανακλήσεως. Ποιός διέταξε την ανάκληση των αεροπλάνων;

ΜΑΡΤΥΣ: Κανείς. Τα αεροπλάνα δεν πήγαν ποτέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τα αεροπλάνα ήσαν στην Κρήτη και διετάχθησαν να απογειωθούν απ' ότι μας είπαν οι προηγούμενοι μάρτυρες και κάποιος ανεκάλεσε τη διαταγή περί απογειώσεως. Βέρετε ή δεν ξέρετε;

ΩΨΗ

4/3ΠΑ

ΒΦΠ

20.1.87

146

ΜΑΡΤΥΣ: Τα αεροπλάνα δεν πέταξαν, ποτέ δεν ετοιμάστηκαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σας ερωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Και γω σας απαντάω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Όχι δεν μου απαντάτε. Εγώ σας ερωτώ συγκεκριμένα και παρακαλώ να μου δίνετε συγκεκριμένες απαντήσεις. Εάν δεν ξέρετε, να πείτε δεν ξέρω. Είπατε ότι υπήρξε διαταγή απογειώσεως των αεροπλάνων Αυτό είναι δεδομένο. Από τει και πέρα σας ερωτώ αν ξέρετε ποιός την ανεκάλεσε.

The image shows two handwritten signatures and some initials. On the left, there is a stylized signature above the letters '3ΓΡ'. To the right, there is another signature and the letters 'ΑΠΑ'.

(3ΠΑ)

1/3 Γ.Ρ. B.Z. 20-1-87

147

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ σας αναφέρω επ' αυτού του πράγματος, όπως των αεροπλάνων ότι ξέρω. Ότι τα αεροπλάνα δεν ετοιμάστηκαν ποτέ. Πήραν μία παράταση στις 21 του μηνός, παρατάσση 5 ωρών για να ετοιμαστούν και τελικά μετά την παρέλευση του 5ώρου αυτού δεν ήταν και πάλι έτοιμα.

Και την επόμενη ημέρα στις 22 του μηνός παρουσιάζεται από τον ίδιο

αρχηγό της αεροπορίας ο κίνδυνος από βορρά. Επιστράτευση ^{Βουλγαρία,} προώθηση Βουλγαρικών δυνάμεων ^{τα} Ελληνοβουλγαρικά σύνορα... -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Πάλι δεν μου απαντάτε. Σας ερωτώ. Διετάχθησαν τα αεροπλάνα να απογειωθούν ναι ή όχι κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν έτοιμα να απογειωθούν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άλλο, ήταν έτοιμα και άλλο, διετάχθησαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω εάν διετάχθησαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ξέρω ότι ήταν έτοιμα να απογειωθούν ότι είχαν πάρει στόχους από τις 20 του μηνός να βομβαρδίζουν, πλήν δύμας τα αεροπλάνα δεν ετοιμάστηκαν μέχρι τις 22 του μηνός, οπότε παρουσιάστηκε ο κίνδυνος από την Βουλγαρία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άρα λοιπόν για να οδηγηθούμε σε ένα συμπέρασμα,

2/3 Γ.Ρ. B.Z. 20-1-87

148

ο αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων και σε αυτό για το οποίο μας εβεβαίωσε, την επιτροπή, ότι διέταξε να απογειωθούν αλλά σε λίγο σκέφτηκε τους κινδύνους, οι οποίοι απειλούσαν την Μητρόπολη, διέταξε να μην γίνει η πτήση. Άρα και πάλι ψεύδεται ο κ. Μπονάνος. Αυτό μας βεβαιώνετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, βγάλτε εσείς το συμπέρασμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αυτό το συμπέρασμα δεν βγάζουμε εφόσον εσείς ξέρετε ότι δεν ήσαν έτοιμα; 'Όταν δεν είναι έτοιμο αεροπλάνο να απογειωθεί, δεν διατάσσει ο αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων, δεν παίζουμε τον Σαρλώ εδώ, πόλεμο κάνατε. Άμα δεν είναι έτοιμα θα του έλεγε ο αρχηγός του επιτελείου της αεροπορίας ότι κύριε δεν είναι έτοιμα να απογειωθούν. Ένώ, αντιθέτως ο κ. Μπονάνος μας είπε εδώ προχθές, διέταξε την απογείωση. Μετ'ολίγον διέταξε την επαναπροσγείωση. Μετ'ολίγον πάλι είπα να απογειωθούν και μετ'ολίγον πάλι είπα σταματείστε. Όλα αυτά συνέβησαν κύριε μάρτυς ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην αντίληψή μου δεν υπέπεσε τέτοιο πράγμα και νομίζω ότι δεν συνέβη. Μπορείτε δε να ρωτήσετε και το αρχηγέτο αεροπορίας εάν ποτέ κινήθηκαν προς Κύπρο αεροπλάνα και άν γύρισαν ποτέ. Θα υπάρχουν σχέδια.

Δ.Κ.Π.

3/3 Γ.Ρ. B.Z. 20-1-87

149

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ξέρετε γιατί σας ρωτώ; Διότι εμείς ψάχνουμε να βρούμε την αλήθεια. Ο αρχηγός της αεροπορίας λέει διέταξα να φύγουν. Ο αρχηγός της αεροπορίας λέει, ο Μπονάνος διέταξε να μην φύγουν. Σείς λέτε ότι, ούτε το ένα συνέβη, ούτε το άλλο. Με τον Αραπάκη ο ένας λέει είπα να γυρίσουν πίσω, διότι εκινδύνευε η Ελλάς. Ο Ιωαννίδης λέει ότι εγώ τάστειλα να πάνε, αλλά ανεκάλυψα ότι μας κιορδόνευαν στο ραντάρ, το οποίο είχατε εκεί, ότι επέστρεφαν. Εκάλεσα τον Αραπάκη και του είπα γιατί επιστρέφουν; Πώ πώ είναι λάθος να τα ξαναστείλουμε. Τι συνέβαινε εκεί μέσα κύριε μάρτυς, μπορείτε να μας διαφωτίσετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Από ότι αντελήφθην δεν συνέβαινε τίποτα, δεν γινόταν τίποτα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άρα λοιπόν μπορούμε να βασιστούμε σε αυτό το οποίο μας λέτε ότι οι άνθρωποι αυτοί είχαν αποφασίσει να μην κινήσουν, ούτε το στόλο, ούτε την αεροπορία, διότι είχαν την διαβεβαίωση κάποιου ότι εάν δεν κινηθούμε δεν θα τρέχει τίποτα στην Κύπρο. Να οδηγηθούμε σ' αυτό το συμπέρασμα ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να πώ αυτό το πράγμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μα έτσι βγαίνει συμπερασματικά από ότι μας

είπατε. Είπατε ότι ήπαν οι Αμερικάνοι, ότι διαβεβαίωσαν, ήρθε ο

4/3 Γ.Ρ. B.Z. 20-1-87

150

Αραπάκης και διαβεβαίωσε τον αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων, μη στείλουμε καράβια διότι εάν δεν στείλουμε τότε οι Αμερικανοί θα αποσύρουν τους Τούρκους από την Κύπρο. Μας τάπατε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Επομένως γιατί να μην οδηγηθεί η επιτροπή στο συμπέρασμα ότι όλες αυτές οι ανακλήσεις των διαταγών ήσαν προς το συμφέρον της Ελλάδος και της Κύπρου; Δηλαδή μην στέλνετε εσείς υποβρύχια, μην στέλνετε αεροπλάνα και έννοια σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα προς το συμφέρον της Ελλάδος άν ήταν, δεν το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αυτό^{τα} ήταν θέμα δικό μας να το κρίνουμε άν ήταν προς το συμφέρον της Ελλάδας ή όχι. Εγώ λέω προς το συμφέρον της Ελλάδας οι άνθρωποι αυτοί είπαν τι να πολεμήσουμε αφού έχουμε την διαβεβαίωση των Αμερικανών; Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ Πιστεύω πώς κάπως έτσι ήταν.

Πάντως ήθελα να αναφέρω κύριε Πρόεδρε, άν μου επιτρέπετε, σχετικά

Προστίμεται
<<εκεί>>

με τα αεροπλάνα, δτι επειδή είχα παρακαλούσθησει μία ενημέρωση με την άφιξη των ΦΑΝΤΟΜΣ στην Ανδραβίδα, νομίζω ότι^τ ήταν τα ΦΑΝΤΟΜΣ, τότε παρουσίασαν την κατάσταση από πλευράς ~~επικειριστικής~~ ετοιμότητας των αεροσκαφών στο 100%. Έτοιμα ήταν και το αποδώσανε αυτό στην μακρά εκπαίδευση των πληρωμάτων των ΦΑΝΤΟΜΣ στην Αμερική. Διότι τα πληρώματα μείναι 1 ή 2 χρόνα πίσω Αμερική και ήρθαν τα ΦΑΝΤΟΜΣ τα πληρώματα

ΩΔΗ *ΩΔΗ* *(3 Η)*

3ΠΡ1/3 N. A.M. 20-1-87151

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Δηλαδή Ελληνες αξιωματικοί είχαν πάει;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαν πάει τα πληρώματα και εκπαιδεύτηκαν επί των αεροσκαφών τα οποία έφεραν και εχειρίζοτο οι ίδιοι τα αεροπλάνα.

Αυτά μας παρουσίασαν στην ενημέρωση. Αν δεν ήταν σωστά, δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην ενημέρωση, σας είπαν ότι είχαν εκπαιδευτεί επί 1 - 2 χρόνια στον χειρισμό των Φάντομς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: ο αρχηγός της Αεροπορίας δεν ήτανε έτοιμος με τα αεροπλάνα, ενώ είχε διαβεβαιώσει πριν ότι ήταν. Ας το ξεπεράσουμε αυτό και να σας ρωτήσω ιατρικό άλλο. Σείς είπατε ότι έκανε ολόκληρη θεωρία ο αρχηγός της Αεροπορίας περί επιθέσεως από την Βουλγαρία, περί καθόδου ακόμα ικανών Ρώσων αξιωματικών, περί συμφωνου της Γυάλτας. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τα έλεγε αυτά ο αρχηγός της Αεροπορίας και τα ακούγατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Τα έλεγε για να ακούσει όλος ο κόσμος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μήπως ήθελε ψυχολογικά να προετοιμάσει τον κόσμο γιατί δεν επιτιθέμεθα;

2/3 N. A.M. 20-1-87

152

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πιστεύω ναί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτές τις πληροφορίες περί Γυάλτας, Ρώσων Ικανών και Βουλγάρων, από πού τις είχε; Μήπως σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο αρχηγός του Επιτελείου των Ενόπλων Δυνάμεων δεν τον ρώτησε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν το ξέρω. Μπορεί να τον ρώτησε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Φεύγουμε λοιπόν από αυτά και πάμε εκεί που αυτοί οι κύριοι αποφάσισαν να κάνουν ένα πολιτικό συμβούλιο. Εκεί απεφάσισαν γενική επιστράτευση. Όμως τι άλλο αποφάσισαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, γιατί δεν ήμουνα σ' αυτό το συμβούλιο. Ήγινε στην αίθουσα ενημερώσεων που είναι στον τελευταίο όροφο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιός προετοίμασε αυτό το συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να το προετοίμασε η 3η ΜΕΟ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο υπαρχηγός του Επιτελείου είχε καμμία σχέση;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να είχε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιός κράταγε πρακτικά εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κατ αρχήν κράταγαν πρακτικά εκεί;

QPM

3/3 N. A.M. 20-1-87

153

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μαγνητοφωνημένες ταινίες κρατήθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Όταν έφυγε ο αρχηγός του Επιτελείου των Ενό-

πλων Δυνάμεων ξέρετε τι πήρε μάζι του, σαν υπασπιστής του;

Μπορούσε ενώ έφευγε να κουβαλάει μαζί του τσάντες με πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, έπαιρνε την αλληλογραφία μαζί του.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μπορούσε να πάρει και δημόσια έγγραφα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Επαιρνε και δημόσια έγγραφα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τι πήρε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Όταν ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων συνέταξε

εκείνη την περίφημη αναφορά του προς τον Αβέρωφ, την οποία έχετε

υπόψη σας..

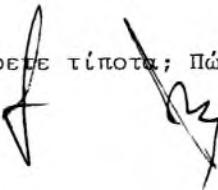
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν την έχω υπόψη μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μήπως ξέρετε μετά τι έγινε με εκείνα τα έγγραφα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω υπόψη μου την αναφορά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αφήστε την. Γιά άλλες αναφορές, διαταγές και

απόρρητα έγγραφα δεν ξέρετε τίποτα; Πώς εξαφανίστηκαν αυτά από το

Ωμη

4/3 N. A.M. 20-1-87

Επιτελείο;

154

ΜΑΡΤΥΣ: Για ποιά συγκεκριμένα έγγραφα μιλάτε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μιλάω για κάποια διαταγή που είχε βγάλει ο κύριος Μπονάνος την 1η Ιανουαρίου, στην οποία έλεγε ότι κάθε επίθεση κατά των τουρκικών μονάδων θα πρέπει να ελέγχετε και να γίνετε κατόπιν αναφοράς ήλπι. Αυτά σεις σαν υπασπιστής δεν τα είχατε σημειώσει στο μυαλό σας; Τι απέγιναν αυτές οι διαταγές;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω αν εξεδόθη τέτοια διαταγή που αναφέρατε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Ότι εξεδόθη το παραδέχθηκε προχθές ο Μπονάνος εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Όμως ξέρω ότι ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων για την έκδοση ορισμένων διαταγών συννενοείται απ' ευθείας με τα επιτελικά γραφεία. Δεν είναι έβαινε ο υπασπιστής.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο κύριος Μπονάνος μας είπε ότι έχει μαγνητοταινία με τα πρακτικά. Αν την έχει, καλώς ή κακώς, αυτό θα το εξετάσει η επιτροπή. Το ερώτημά μου είναι ποιός βάσταγε εκείνο το μαγνητόφωνο.

Ποιός μπορούσε κατά την γνώμη σας να το έχει;

(3EZ)

(3 N) 1/3 E.Z. (Θ.Σ.) 20-1-87

155

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ όσο ήμουν υπασπιστής εκεί πέρα δεν ιράτησα ποτέ μαγνητόφωνο . Δεν είχα ποτέ μαγνητόφωνο .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Σαν στρατιωτικό σας ερωτώ : Σε ένα πολεμικό συμβούλιο το οποίο θα αποφασίσει για πόλεμο ή ειρήνη

ΜΑΡΤΥΣ . Κάποιο μαγνητόφωνο πρέπει να είχε η γραμματεία συμβουλίων, η οποία μαγνητοφωνούσε τα πρακτικά των συσκέψεων και ενδεχομένως η 3η ΜΕΟ . Εγώ δεν παρέστην σε τέτοια συμβούλια που ιρατήθηκαν πρακτικά μαγνητοφωνημένα και δεν μπορώ να σας απαντήσω για 'αυτό το πράγμα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Η γραμματεία ποιός ήταν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ο ταξίαρχος ο Γιαννακός ήταν ; Δεν μπορώ να θυμηθώ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Καλώς .

Συνεχίστε παρακαλώ, κύριε συνάδελφε .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Είναι κανονικό να γίνεται πολεμικό συμβούλιο και να μην τηρείται τουλάχιστον ημερολόγιο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως δεν είναι κανονικό . Και ημερολόγιο πρέπει να τηρείται και πρακτικά πρέπει να τηρούνται .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Ζέρετε αν τηρήθηκαν τουλάχιστον ημερολόγια ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ απ'ότι ξέρω δεν τηρήθηκαν . Δεν ξέρω η 3η ΜΕΟ τί έκανε εκεί πέρα, αν έχει τίποτα η 3η ΜΕΟ . Εγώ σαν υπασπιστής δεν ξέρω

Handwritten signatures of the witness and the recorder.

2/3 E.Z. (Θ.Σ.) 20-1-87

156

αν τηρήθηκαν ημερολόγια πολεμικά . Εάν έχει στοιχεία η 3η ΜΕΟ,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Εν πάσῃ περιπτώσει , εάν όλα αυτά δεν υπάρχουν ,

έχουν κλαπεί , έχουν αφαιρεθεί ή δεν έχουν τηρηθεί ποιός έχει την

ευθύνη κύριε μάρτυς γι' αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ο αμέσος προϊστάμενος αυτών των ανθρώπων .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δηλαδή ποιός είναι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι όλοι υπεύθυνοι .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Κάποιον πρέπει να βρούμε . Δεν μπορεί να είναι

όλοι . Ποιός είναι υπεύθυνος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Πρέπει να εξετάσουμε ποιός έπρεπε να τηρήσει αυτό το

πράγμα .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Εσείς θα μας πείτε . Εμείς είμαστε πολίτες

εδώ πέρα , βουλευτές είμαστε . Εσείς σαν συνταγματάρχης που

είστε τώρα

ΜΑΡΤΥΣ . Υπασπιστής ήμουν τότε εγώ .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Τώρα είστε συνταγματάρχης . Δεν ξέρετε ποιός

πρέπει να ιρατάει ή όχι πρακτικά στην μονάδα σας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τα πρακτικά τα ιρατάει ο γραμματέας του συμβουλίου .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Άρα λοιπόν ποιός έχει την ευθύνη αν αυτά
έχουν χαθεί ή αλλοιωθεί ;

ΔΛΥ

3/3 E.Z.

(Θ.Σ.)

20-1-87

/57

ΜΑΡΤΥΣ . Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων οπωσδήποτε .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Ο αρχηγός εδώ πέρα μας είπε ότι όχι εγώ, ο υπαρχηγός . Εσείς συμφωνείτε με αυτή την άποψη ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τώρα πρέπει να δω τον κανονισμό λειτουργίας του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων . Δεν το θυμάμαι αυτό το πράγμα .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Αυτό θα μας πείτε .

Τώρα για πέστε μου κάτι αλλο, γιατί δεν θέλω να κρατήσω πολύ το χρόνο . Εφόσον μείνατε υπασπιστής και μετά με τον κύριο Αρχηγό γνωμίζω, έτσι δεν είναι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Άρα θα μείνατε και όταν έγινε και ο Αττίλας 2.

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Γιατί κατά τη γνώμη σας προχώρησε ο Τούρκος, ενώ είχαν αρχίσει οι συζητήσεις στην Γενεύη ;

ΜΑΡΤΥΣ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δεν ξέρετε . Μήπως μπορείτε να μου πείτε γιατί εφόσον είχαν τις διαβεβαιώσεις οι στρατηγοί, οι ναύαρχοι και οι πτέραρχοι και επείσθησαν καλώς ή κακώς-εγώ βλέπετε είμαι σε αυτά ανεκτικός-δέχθηκαν ότι δεν θα τους κοροϊδέψουν οι Αμερικάνοι, ενώ εσείς είσαστε πιο πονηρός και είπατε όταν μας κοροϊδέψουν .

(Διάλεξ)

4/3 E.Z.

(Θ;Σ.)

20-1-87

158

Είδατε ότι τους κορόνδεψαν και προχώρησαν . Πως δεν εισηγήθηκαν μετά ή μάλλον πως εισηγήθηκαν στην νέα κυβέρνηση να μην επιτεθεί να μην δράσει πολεμικά ; Μπορείτε να μου πείτε ; Γιατί δέχθηκαν ; Γιατί μάλλον ο κ. Μπονάνος όταν είδε την συμφορά, διότι επρόκειτο περί συμφοράς, γιατί εισηγήθηκε και πάλι να μην αινηθούν οι 'Ενοπλες Δυνάμεις ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μετά το σχηματισμό της Ελληνικής Κυβερνήσεως τότε τα πράγματα άλλαξαν τελείως και εγίνοντο συσκέψεις . Εγώ δεν ήμουν σε καμία από αυτές . Δεν μπορούσα να μπω μέσα όταν εγίνοντο συσκέψεις με την τότε πολιτική ηγεσία .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Ναι, αλλά η στρατιωτική παρέμενε η ίδια .

ΜΑΡΤΥΣ . Τώρα, τι' έκαναν οι στρατιωτικοί δεν το ξέρω .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Τελευταία ερώτηση . Συνοδεύσατε ναι ή όχι τον κ. Μπονάνο στον' Εβρο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως τον συνόδεψα .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Και εκεί βρήκατε ένα/ταξίαρχο τον Ντάβο, ο οποίος είχε λάβει διαταγή όπως μας είπε πάντοτε ο κ. Μπονάνος εδώ, να ναρκοθετήσει την περιοχή .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Όχι ταξίαρχο, αντιστράτηγο .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Λάθος , φοβερό λάθος . Τον Ντάβο . Είσαστε παρών όταν έγινε αυτή η συζήτηση μεταξύ Ντάβου και Μπονάνου για τις νάρκες ;

ΟΗΜ (ο)

(3ε2)

1/3 (O) Γ.Π. 20.1.87

159

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα τίποτε δεν θυμάσθε; Τι ήρθατε εδώ να μας πείτε; Δεν έχω τίποτε άλλοφύριε Πρόδεδρε. Δεν μας λέει τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Δαμιανίδη να λάβει το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Η πρώτη μου ερώτηση θα είναι σχετικά με την παρουσία του Σίσκο. Ποιός τον προσκάλεσε; Στις 18 του Ιούλη του 1974 έχουμε μια σύσκεψη με την παρουσία του Σίσκο. Δεν ρωτάω εγώ τι έγινε και τι λέχθηκε, γιατί τα ρώτησε ο κύριος Λιβανός. Εγώ θα ήθελα να ρωτήσω ποιός προσκάλεσε τον Σίσκο εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε εγώ ξέρω ποιός τον προσκάλεσε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μα έχουμε το πραξικόπημα στην Κύπρο στις 15 του Ιούλη και εν συνεχεία κάποια αναταραχή υπάρχει στη σχεση μας με την Τουρκία. Ετσι θα μπορούσε να εννοήσει κανείς ότι ανησύχησαν και οι Αμερικάνοι. Τον Σίσκο ποιός τον κάλεσε να πάιξει τον διαμεσολαβιτικό ρόλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: 'Υστερα απ' όλα αυτά που συνέβησαν και μας τα είπαν και οι άλλοι μάρτυρες, ότι έπρεπε να υπάρξει αυτοσυγκράτη-

Αλη

A
R
Y

2/3 0

Γ.Π.

20.1.87

160

ση, έτσι τουλάχιστον έλεγαν οι αρχηγοί έτσι έλεγαν οι Αμερικάνοι και υπήρξαν κάποιες φοράσεις "μας εξαπατήσατε" ή.λ.π. Πράγματι, διότι θα πληροφορηθήκατε εν συνεχείᾳ οι Αμερικάνοι μας εξαπάτησαν εκεί-νες τις ώρες; Τέ πιστεύετε εσείς;

MARTYS: Εγώ δεν πιστεύω ότι μας εξαπάτησαν οι Αμερικάνοι, διότι εμείς, ανεξάρτητα από αυτά που μας υπεσχέθησαν οι Αμερικάνοι θα έπρεπε να ενεργήσουμε για να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα που μας απασχολούσε. Ήμείς δύναμες δεν το κάναμε αυτό. Και γι' αυτό πρέπει να υπάρχουν υπεύθυνοι. Ανεξάρτητα του τι έλεγαν οι Αμερικανοί δεν έπρεπε να δώσουμε βάση στα λόγια των Αμερικανών. Έπρεπε να ενεργήσουμε σαν υπεύθυνοι δικαιοδότης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δηλαδή αύριε μάρτυς, εσείς πιστεύετε ότι αυτή η ιστορία της Κύπρου πραξικόπημα κατά Μακαρίου, εισβολή των Τούρκων αρχίζει περί τον Ιούνη του 1974;

MARTYS: Εγώ παρακολούθησα την ιστορία αυτή και έχω στοιχεία από της 2 Ιουλίου του 1974 και λίγο πιό μετά που είχα, διότι σας ανέφερα προηγουμένως τα θέματα με τους YEA της εθνικής φρουράς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Από εσάς που είσαστε εν ενεργείᾳ έχουμε μεγαλύτερες απαιτήσεις που εκείνους που πέρασαν από εδώ και είναι

3/3 Ο

(Γ.Π.)

20.1.87161

εν αποστρατεία γιατί από εσάς περιμένουμε από εδώ και μπρος να μην
έχουμε παρόμοιες Ιστορίες. Τα γεγονότα, λοιπόν, που ξεκινάνε μέσα
στον Ιούλη και εξελίσσονται εν συνεχεία ήταν τα μόνα, ή πιστεύετε
ότι υπήρξαν κάποια άλλα γεγονότα ή υπήρξε κάποια σχέδιο, να το πω
έτσι εγώ, διχοτόμησης της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν μπορώ να σας απαντήσω σ' αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Είχαμε μια μεραρχία στην Κύπρο. Πώς εξηγεί-
τε το γεγονός της απομάκρυνσης αυτής της μεραρχίας, το οποίο σήμαινε
την πλήρη αποδυνάμωση των ελληνικών ενόρπλων δυνάμεων στην περιοχή
εκείνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι γεγονός ότι αποδυνάμωσε το νησί

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δηλαδή δεν σας απασχόλησε εσάς, έστω και σαν
κατώτερο αξιωματικόπου ήσασταν την εποχή εκείνη; Εγώ που ήμουν
πολίτης και μάλιστα ήμουν τελείως άφωνος τότε, είχα προβληματιστεί
πάρα πολύ, γιατί να φύγει αυτή η μεραρχία. Εσάς που ήσασταν και
στο αρχηγείο δεν σας προβλημάτισε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν στον Αρχηγείο τότε, ήμουν σε μία μονάδα της
Μακεδονίας. Οπωσδήποτε δύμας με απασχόλησε και με στεναχώρησε η απο-
μάκρυνση της μεραρχίας, γιατί η μεραρχία αυτή αποτελούσε δύναμη για

4/3 0 (Γ.Π.) 20.1.87

162

το νησί. ~~και~~ όλα τ' ~~άλλα~~ που εγιναν με στενωχώρησαν σαναξιωματικό,
αλλά όλα έγιναν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πριν από το πραξικόπημα της 15ης Ιούλη εί-
χαμέν και άλλες απόπειρες κατά του Μακαρίου το 1971 κ.λ.π. 'Όλα αυτά
ταγεγονότα δεν σας έπεισαν ότι γίνεται κάποια προσπάθεια απόσταθερο-
ποίησης της περιοχής μάτι εις βάθος της χώρας μας;

(3σ)

(30)

1/3 σ ΕΓ 20/1/87

163

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως όλα αυτά μας ανησυχούσαν, και εμένα προσωπικά με ανησυχούσαν, διότι ο Μακάριος ήταν Πρόεδρος ενός ανεξάρτητου Κράτους.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Παρ' όλα αυτά δεν μπορείτε να πιστέψετε ή να μου πείτε ότι υπήρξε τέλοσπάντων ιάποιο σχέδιο; Εγώ δεν θέλω να μου πείτε με το ζόρι. Απλώς ρωτάω, τι πιστεύετε εσείς; Υπήρξε σχέδιο για διχοτόμηση της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ξέρω τέτοιο σχέδιο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ούτε από μόνος σας το σκεφτήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν μπορώ να βγάλω τέτοιο συμπέρασμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πολύ ωραία, ίσως θα έχετε τον καιρό από εδώ και πέρα να το σκεφτείτε.

Τώρα κατι άλλο: Έχουμε τον Αττίλα 2, κάτι ποιό πέρα από αυτό που ρώτησε ο κύριος Λιβανός.

Μας εξαπατούν μιά φορά οι Αμερικανόι λίγες μέρες πριν, γύρω στις 18 με 23 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 20.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μετά βλέπουμε πάλι ότι τους δείχνουμε μιά εμπιστοσύνη και στους Αμερικανούς και στο NATO και στους Τούρκους και όλους και έχουμε πλέον έναν Αττίλα. Και πολύ φοβούματε αν ξανασυνε-

2/3 σ ΕΓ 20/1/87

164

χίζαμε αυτή την πίστη απέναντι τους όταν είχαμε κανένα Αττίλα 3.

Θέλω να μου πείτε το εξής, μιά και είσαστε ακόμα στο γραφείο του αρχηγού. Πώς αντιμετωπίστηκε ο Αττίλας 2; Δηλαδή δεν έπρεπε εκεί πέρα εμείς - γιατί είπατε ότι και στον Αττίλα 1 μπορούσαμε να αντισταθούμε και μάλιστα να έχουμε και επιτυχία - στον Αττίλα 2 όταν είχαμε επιτυχίες;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να βάλουμε τα πράγματα στη θέση τους. Για τον Αττίλα 1 μπορούσαμε ~~θιατι~~ οι Τούρκοι είχαν βγάλει ελάχιστες δυνάμεις, από εκεί και πέρα τα πράγματα είναι πάρα πολύ δύσκολα. Όταν βγάζουν άρματα τα οποία εμείς δεν είχαμε, διότι τα δικά μας άρματα τα ελάχιστα που είχαμε καταστράφησαν από τους βομβαρδισμούς της τουρκικής αεροπορίας τα πράγματα πλέον είχαν αλλάξει.

Δεύτερο, το ηθικό είχε πέσει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κάτι αλλο τώρα. Κατά τον Αττίλα 1 οι Τούρκοι, η αεροπορική δύναμη, η ναυτική δύναμη των Τούρκων ήταν κατέτερη από την ελληνική;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι επληροφορήθην η ευστοχία των Τούρκων πιλότων δεν ήταν αυτή που έπρεπε να είναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αφήστε αυτό, ήθελα κάτι αλλο να ρωτήσω,

ΩΨΥ

3/3 σ ΕΓ 20/1/87

165

παραιτούματι από αυτή την ερώτηση.

Είχατε πεί ότι επεκοινώνησετο ^{ο Σίσκο} Τάσκα εκεί

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον Αραπάκη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: ... με τον ασύρματο με την Αμερικάνικη Πρεσβεία.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι ο Σίσκο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ποιδς ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Επικοινώνησε ο Μάρτερ. Ο Μάρτερ ήταν βοηθός. Επικοινώνουσε και μου έδωσε την εντύπωση ότι επικοινωνεί με την Αμερικάνικη Πρεσβεία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Από το τηλέφωνο δεν μπορούσε να επικοινωνήσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν επικοινώνησε με το τηλέφωνο. Ήχανα ασύρματο και επικοινωνούσαν από αυτόν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Θέλω να μου πείτε τι ασύρματος ήταν, γιατί εγώ ήμουν εκπαιδευτής δικός σας των μονέμων αξιωματικών.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Ήταν ασύρματος Αμερικάνικος; Δεν υπάρχει στον Ελληνικό Στρατό. Ήταν φορητός μικρός ασύρματος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κάτι αλλο τώρα και τελειώνω κύριε Πρόεδρε.

ΑΔΥ

4/3 σ ΕΓ 20/1/87

166

Είχατε πεί δτι υπήρξε η πληροφορία πώς συγκεντρώνονται

δυνάμεις του Συμφώνου της Βαρσοβίας στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Μάθατε ποτέ αυτή η πληροφορία από ποιδν διοχετεύτηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι δεν έμαθα. Απλώς άκουσα να την διαδίδει την πληροφορία αυτή από γραφείο σε γραφείο-έτσι έγινε ακριβώς όπως τα γράφω στην κατάθεσή μου-ο αρχηγός της αεροπορίας. Ο αρχηγός της αεροπορίας έδωσε την πληροφορία αυτή δτι τα πράγματα δεν είναι καθόλου ευχάριστα. Δεν ξέρω άν ο αρχηγός ξνόπλων δυνάμεων ζήτησε να μάθει από που έχει αυτές τις πληροφορίες ο αρχηγός της αεροπορίας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δεν εξήγησε ποτέ κανείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Ποτέ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εσείς τι πιστεύετε; Αυτή η πληροφορία τι σκοπό είχε; Συγκεντρώθηκαν στρατεύματα, ξέρετε κάτι τέτοιο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι δεν συγκεντρώθηκαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Τότε γιατί λέχθηκε από τον αρχηγό της αεροπορίας μιά τέτοια σοβαρή είδηση, η οποία είχε αποπροσανατολίσει τελείωσ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, είχε κάμψει το ηθικό των αξιωματικών. Μας λύγισε κυριολεκτικά τα γόνατα η πληροφορία αυτή, όχι τα δικά μου αλλά και

5/3 σ ΕΓ 20/1/87

16f

όλων των αξιωματικών.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: 'Ήταν δηλαδή ιάτιγια να πάμε και στου χυρίου Προέδρου τα μέρη στο ηρωικό Μεσολόγγι-σαν εκείνο που ακούστηκε πίσω και ήγιανε δύοι πίσω και έγινε αυτό που έγινε. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Γιατράκο να λάβει το λόγο.

3H

(3σ)

1/3 H (E.M) 20.1.87

168

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Κύριε συνταγματάρχα, συνεχίζοντας τις ερωτήσεις του κ. Προέδρου, θα σας παρακαλούσα να μου διευκρινίσετε ορισμένα σημεία.

Είπατε ότι μπήκατε μέσα στη σύσκεψη που είχε ο ΑΕΔ με τον βοηθό Υπουργό Εξωτερικών και άλλους παράγοντες, τον Τάσκα η.λπ.

Πώς μπήκατε μέσα; Υπό ποιά ιδιότητα; Είχατε το δικαίωμα να μπαίνετε αυτόκλητος σε συσκέψεις του είδους αυτού, ή σας εκάλεσε ο κ. Μπονάνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Και αυτόκλητος μπήκα μέσα και με κάλεσε ο κ. Μπονάνος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Και το ένα και το άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Είχατε τη δυνατότητα να βλέπετε τα απόρρητα σήματα που ερχόντουσαν στον ΑΕΔ από τον Αρχηγό της ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Τέτοια σήματα δεν είδα ποτέ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Εν τω μεταξύ είχατε το δικαίωμα να μπαίνετε σε συσκέψεις με παράγοντας, όπως ο Υπουργός των Εξωτερικών των ΗΠΑ, αλλά δεν μπορούσατε να δείτε τα ελληνικά σήματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπέπεσε στην αντίληψή μου τέτοιο σήμα. Ερχόντουσαν έγ-

tous
γραφα πολλά. και πολλές φορές, επειδή περνούσαν τόσα πολλά έγγραφα, δεν είχα τη δυνατότητα, δεν είχα το χρόνο να ψάχνω φακέλλους να δω τις

Milt

2/3 H (E.M) 20.1.87

168

έχουν μέσα. Και δεν το έκανα αυτό διότι θα εθεωρούμην και αδιάκριτος να ψάχνω τους φακέλλους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Θα το θεωρούσατε αδιακρισία;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, αν άρχιζα να ψάχνω τους φακέλλους. Δεν ήταν και μέσα στις αρμοδιότητές μου αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Κύριε μάρτυς, είχατε εκείνη τη στιγμή κανένα προηγούμενο που σας οδήγησε στο συμπέρασμα, ή στο απόφθεγμα, αν θέλετε, να απευθυνθείτε στον ΑΕΔ και να του πείτε μην τους πιστεύετε τους Αμερικανούς

ΜΑΡΤΥΣ. Είχα την προηγούμενη ημέρα, στις 20 του μηνός, όπου και πάλι τους είπε ότι "εάν δεν αηρύξετε εναντίον της Τουρκίας τον πόλεμο και αν δεν επέμβετε στην Κύπρο, εμείς θα εξαναγκάσουμε τους Τούρκους να πάνε στις βάσεις", πράγμα το οποίο δεν τηρήθηκε, διότι οι επιχειρήσεις συνεχιστήκανε και την άλλη ημέρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Εσείς το είπατε αυτό στους Αμερικανούς;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι στους Αμερικανούς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Σε ποιούς το είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το είπε ο Τάσκα στην σύσκεψη που έγινε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. 'Όχι... 'Άλλο σας οωτώ. Λέτε ότι είχατε την προηγούμενη ημέρα.

3/3 H (E.M) 20.1.87

170

ΜΑΡΤΥΣ. Την προηγούμενη είχα μπει στο γραφείο του Αρχηγού και ακούσα,

P Diapris από μετάφραση του Μάροντερ, αυτή τη διαβεβαίωση του *P. Tsiros* προς τον
Φ. G. Tsatsas ΑΕΔ. Και την επόμενη ημέρα έρχεται ο Αρχηγός του Ναυτικού και λέγει
Κ. Giatrapakos ότι με πήρε ο *P. Tsiros* και μου είπε αυτό το πράγμα. Γι' αυτό δεν έδωσα
 βάση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Και σ' αυτή τη σύσκεψη είχατε ήληθεί, ή πήγατε μόνος σας μέσα να εκφέρετε γνώμη;

ΜΑΡΤΥΣ. Σ' αυτή τη σύσκεψη ήμουν μέσα. Βρέθηκα μέσα.

Κοιτάξτε να σας αναφέρω και κάτι αλλο. Δεν γινόταν συσκέψεις επίσημες τότε. Σχεδόν όλες ήταν ανεπίσημες. Και γινόταν -με συγχωρείτε για την έκφραση- στο κουβεντιαστό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Εκρινόταν η τύχη του κράτους εκείνη τη στιγμή, αν θα γινόταν στρατιωτική σύρραξη ή όχι, και γινόταν έτσι τότε και έμπαινε μέσα [#] οποιοσδήποτε; 'Όχι ότι εσείς ...'

ΜΑΡΤΥΣ. Εκείνο που θέλω να σας πω είναι ότι η σύσκεψη αυτή που έγινε -πώς το λένε- για την επιστροφή του Στόλου, λήφθηκε στα όρθια, πίσω από την πόρτα του γραφείου. Εκεί στεκόντουσαν και πήραν την απόφαση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Επομένως εσείς απ' αυτά που μας λέτε, ή μάλλον εγώ συμπεραίνω, ότι αποφάσεις, ακόμα και για το εάν θα γίνει πόλεμος

F. Alex

4/3 H (E.M) 20.1.87

181

ή όχι, παιρνόντουσαν και πίσω από την πόρτα, ματά τον τρόπο που μας περιγράφετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω, ότι εκείνες τις ημέρες οι αποφάσεις έτσι ελαμβάνοντο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Και μια τελευταία ερώτηση, κύριε μάρτυς.

Με έχει απασχολήσει σ' όλη αυτή τη σειρά των εξετάσεων αυτό το θέμα και θέλω να σας το πω και σας. Κάνω πάντα την ίδια ερώτηση.

Ποιός, αφού εσείς είσαστε ο αποδέκτης των αιτημάτων του Γεωργίτση

να έλθει σε επαφή με τον ΑΕΔ εκείνη τη στιγμή και όπως είπατε-και

θέλω να με διορθώσετε ή να επαναλάβετε-του τηλεφώνησε ορισμένες

φορές -δεν προσδιορίζω τον αριθμό- αλλά κάποιαν στιγμή ήλθε σε

επαφή μαζί του. Είπατε, αν δεν σας απατά η μνήμη σας, ότι μέχρι τις

8.30' η ώρα ο Γεωργίτσης δεν είχε μιλήσει με τον Μπονάνο. Αληθεύει

ή όχι; 'Η, αν θυμάσθε καλύτερα, μήπως μίλησε και ενδιαμέσως;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Είπε. Εκτός αν πήρε από άλλη γραμμή.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν μίλησε. Νομίζω ότι δεν μίλησε. Μίλησε στις 8.30'

για πρώτη φορά.

(3N)

1/3 ν (Δ.Γ.) 20-1-87

172

Όλες οι προσεγγίσεις για επαφή με τον αρχηγό, τον ταξιάρχον

Γεωργίτση, δεν ήταν μόνο από το γραφείο το δικό μου. Το δικό μου το γραφείο συνεδέετο με το αυτόματο τηλεφωνικό κέντρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ:

Επομένως μπορεί να είχε μιλήσει με τον κύριο Μπονάνο από άλλο τηλέφωνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πιστεύω ότι ο κύριος Γεωργίτσης επικοινωνούσε και με την αίθουσα επιχειρήσεων. Ήστελνε τα μηνύματα του εκεί πέρα και από κεί σητούσε πλέον να επικοινωνήσει για να πάρει κάποια απάντηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Αυτό είναι η αίθουσα επιχειρήσεων. Εγώ αναφέρομαι συγκεκριμένα και μονοσήμαντα στο θέμα Μπονάνος.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που θυμάμαι το λέω πάλι. Περι της 8.00' - 8,30, πάντως όχι νωρίτερα από τις 8, οπωσδήποτε, του έδωσε την απάντηση να εφαρμοστούν τα υπάρχοντα προβλεπόμενα σχέδια. Και δεν μπορούσε να απαντήσει μέχοι τότε, διότι ήταν απασχολημένος με τον Τάσια.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ηρωτήθητε και από προηγούμενο συνάδελφο και σας το ξαναφωτώ: Ποιός είπε στον Γεωργίτση ότι είσαστε δειλοί και αυτοσυκράτηση; Ποιός μπορεί να το είπε όταν ο Γεωργίτσης εναγωνίως σητούσε

2/3 ν (Δ.Γ.) 20-1-87

173

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το γνωρίζω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Κουτσογιάννης είναι απώλεια.
Διαγράφεται.

Δεν υπάρχει άλλος συνάδμελφος γραμμένος για να ρωτήσει.

Τελειώσαμε, κύριε Τριανταφύλλου. Μπορείτε να απέλθετε, αλλά
το απόγευμα από τις 6,30 και μετά, πρέπει να ρθείτε στο 140
γραφείο. Εν τω μεταξύ θα έχουν αποστενογραφηθεί τα Πρακτικά
να τα δείτε, να τα διαβάσετε και να τα υπογράψετε σε κάθε
φύλλο και στο τέλος.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστούμε πολύ.

Στη συνέχεια και ώρα 14.08' λύθηκε η συνεδρίαση για την
Πέμπτη 22 Ιανουαρίου 1987, ώρα 10.30' πρωινή.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΑΝ. ΣΙΑΠΚΑΡΑΣ

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Αν. Σιαπκάρας

Π. Τριανταφύλλου

Την 20.7.1987. ημέρα Τρίτη..... και ώρα 6.30

μ.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Α'όροφος, γραμμείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προσδιορισμένο της Εξεταστικής Επιτροποίης, αποτελούμενο από τους Βουλευτές, Χρήστο Απασαγιάνη, Πρόεδρο, Νικολαΐδης Ζαχολίκη, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τολγαρίδη, Προσδιορισμένα και ενημερωτές του σε πιτέλεση της από 20.7.1987 αποσάσσεις της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας K. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ.....
..... ανέγνωσε, διεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις 20...Ιουνίου...1987.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΗΛΑΣΑΡΙΑΝΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

ΒΑΥΖΑΝΙΑΣ ΣΑΡΟΛΙΓΡΟΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

ΚΩΝ/ΝΟ ΤΟΛΓΑΡΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

K. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στην Αθήνα, σήμερα 22 Ιανουαρίου 1987, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.30' π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Γ.Καρούσου (2η μέρα) και Όθ. Κυριακόπουλου (1η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Α.Δαμιανίδης, Γ.Δασκαλάκης, Π.Ζακολίκος, Κ.Ζερβός, Ι. Κουτσογιάννης, Α.Λιαροκάπης, Δ.Παγορόπουλος, Ι.Παπαδονικολάκης, Ε. Παπαστεφανάκης, Γ.Περράκης, Σ.Ράλλης, Κ.Τσιγαρίδας, Ι.Βαρβιτσιώτης, Ι.Βασιλειάδης, Α.Ζαΐμης, Κ.Λάσκαρης, Σ.Μπλέτσας, Α.Βαρχάς, Ι.Παναγιωτόπουλος, Α.Παυλίδης, Χ.Φωτόπουλος, Κ.Κάππος, Κ.Γιατράκος και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

Δίκαιο
./.
Δ.Λ.

1/1 ΓΡ Α.Μ 22-1-87

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρόντος Μπασαγιάννης): Αρχίζει η συνεδρίαση.

Παρακαλείται ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει στην αίθουσα του μάρτυρα.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κύριος

Καρούσος).

Πρόεδρος Κύριε Καρούσο έχετε ορκιστεί και συνεπώς αναφερόμενος στον όρκο σας μπορείτε να μας εκθέσετε τι γνωρίζετε σε σχέση με τα θέματα που συνθέτουν την κυριακή τραγωδία. Δηλαδή τι γνωρίζετε σχετικά με το πραξικόπημα κατά της κυβερνήσεως του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και στην συνέχεια με την εισβολή. Βέβαια τότε εσείς δεν είσαστε στην Κύπρο αλλά οπωσδήποτε σε συντομία, δύσιο μπορείτε περισσότερη διάστιγη δε νομίζω ότι πρέπει εκτεινόμενα πολύ. Οτι ουσιώδες υπάρχει πρέπει να το πείτε ή και επουσιώδες ακόμη, αλλά κατά το δυνατόν, με λιγότερα λόγια.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, ήθελα να θέσω υπόψη σας ότι κατά το διάστημα και ενωρίτερον ακόμη, από τριμήνου, από του πραξικόπημας στην Κύπρο και την τουρκική εισβολή, εγώ απουσιάζα από την Κύπρο, είχα επιστρέψει στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, μπορώ να αναφερθώ στην περίοδο κατά την οποία βρέθηκα εκεί εμπεπλεγμένος με το στρατηγό Γρίβα και την ΕΟΚΑ Β'. Μου είναι απαραίτητο όμως να εκθέσω σε όλους σας

2/1 ΓΡ Α.Μ. 22-1-87

3

τα εξής: Πως βρέθηκα εγώ εκεί κάτω, ποιά ήταν η κατάσταση που συνήντησα εγώ εκεί κάτω, ποιά ήταν τα γεγονότα, τα οποία υπέπεσαν στην αντιληψή μου κατά το διάστημα της υπηρεσίας / υπό τον στρατηγό Γρίβα και στην ΕΟΚΑ Β' και ποιά κατά την γνώμη μου - το τονίζω δε ασφαλώς υποκειμενικά διέτι από την μια πλευρά μόνο είδα τα πράγματα - ήταν τα αίτια, τα οποία προκάλεσαν δύο αυτό το φαινόμενο, το οποίο τελικά οδήγησε στην καταστροφή.

' Ήθελα επίσης να θέσω υπόψη της επιτροπής ότι σας έχω ετοιμάσει ένα φάνελλο, ο οποίος περιέχει ορισμένα στοιχεία, τα οποία έκρινα, κατά την γνώμη μου, ότι ήταν απαραίτητα για την επιτροπή, γιατί είναι εξόχως διαφωτιστικά. Και σε ορισμένα μάλιστα σημεία, η αποφύγων προσδιορίζουν κακή καμπές πάνω στην εξέλιξη του κυπριακού θέματος, βεβαίως αποκλειστικά και μάλιστα από την πλευρά του κυπριακού χώρου.

Ως αξιωματικός υπηρέτησα στον ελληνικό στρατό από το έτος 1945. Έφθασα στον βαθμό του ταγματάρχου μέχρι και το έτος 1967. Περίοδος κατά την οποία με βρήκε ο μήνας Απρίλιος, με το πραξικό πημα των στρατιστικών υπαλλήλων στην αξιωματικό επιχειρήσεων στο σφάλμα στρατού. Επειδή επέρασα αρκετά στη ζωή πορευόμενος το

Γ. Διοργανώσανται
τρεις λόγους και πρωτό^{την}
θεωρία "αποφάσεων"

Δημήτρης
Δασκαλίδης

Γ. Διοργανώσανται
τρεις λόγους και πρωτό^{την}
θεωρία "αποφάσεων"

σφάλμα στρατού. Επειδή επέρασα αρκετά στη ζωή πορευόμενος το

Δημήτρης
Δασκαλίδης

Δημήτρης
Δασκαλίδης

3/1 ΓΡ. A.M. 22-1-87 4

στρατιωτικό επάγγελμα, είχα διαμορφώσει ορισμένες απόψεις σχετικά με την αποστολή του στρατιώτη. Η κυριότερα εξ αυτών όπως είχε

εγκαθιδρυθεί μέσα μου σαν αρχή ήταν ότι ο στρατιωτικός οφείλει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός σε πράγματα που έχουν σχέση με [†] τη συγγενεία και [†] τη συγγενεία και τη συγγενεία τους

είναι το θεατρικό απέναντι του έμψυχου υλικού με το οποίο και καταγίνεται αφενός, όσο και απέναντι της πατρίδας του αφετέρου. 'Ετσι

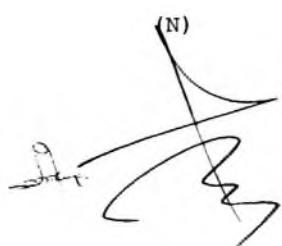
ώστε να είναι εύορκος και προπαντός ιδιαίτερα ειλικρινής προς το σύνολο, το οποίο συναπαρτίζει την πατρίδα, δηλαδή τον ελληνικό λαό.

Κατα την ώρα που εκλήθη σαν υπεύθυνος αξιωματικός στο πρώτο [†] στρατού να εφαρμόσω το αντίστοιχο σχέδιο, τον προμηθέα, δεν εξετέ-

λεσα την διαταγή, αλλά δήλωσα προς τον ασκούντα την διοίκηση του σώματος στρατού οτι δεν επιθυμώ να εμπλακώ ^{σε μία} με περιπετεια, ως στρατιωτικό πρόσωπο, της οποίας το αποτέλεσμα μπορούσε πιθανώς

να είναι μια εθνική καταστροφή.

Δικτύωση

(ΓΡ)

1/1 N K.B. 22.1.1987

5

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πως λεγόταν ο στρατηγός;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο Διοικητής του Σώματος Στρατεύ ένας με τον οποίο αργότερα
 βρεθήκαμε κάτω, κατέ συγκεκριμένα ήταν ο κύριος Κόλλιας, ο οποίος
 κατέβηκε κάτω, ήταν στην σύνθετη εδώ κατ τον αντικαθιστούσε ο
 Συντάγματος Λιαράκος
 Διοικητής της 9ης Μεραρχίας, το σπάνινο του οποίου αυτή την στιγμή
 μου διαφεύγει, αλλά μέχρι να τελειώσω θα σας το πω.

Βεβαίως αντιμετώπισα μία κατάσταση η οποία μου δημιούργησε

ιδιαιτέρα εντύπωση. Εδήλωσα ότι ουποβάλω την παραίτηση, την οποία

κατέβηκε κάτω και συνέταξα με τα εξής λόγια: "Επιθυμώ να φέγγω από τους δικαιούχους ως
 μη επιθυμών να συμμετάσχω εις εδυνικόν έγκλημα". Εβάρυνε όλως ιδιαιτέ-

ρως η φράση αυτή και με επέταξε εντελώς ξαφνικά σε μία άλλη κατηγορία

αξιωματικού ο οποίος εθεωρείτο, για τις πρώτες τουλάχιστον εκείνες

ημέρες, σαν προδότης απένταντι του εκείνου του.

Αυτό μου έκανε ιδιαιτέρη εντύπωση και σημάδεψε όλες τις υπό-

λοιπές πορείες μου, γιατί ενώ ανέμενα μία ανταπόκριση απ' αυτό καν

απένταντι σή στάση μου. από την πατρίδα και το λαό,
 λαζαρόταν πατρίδα αφ' ενός απένταντι στην στάση μου και άποτελέσθη,

επίσης απένταντι στή στάση μου, όταν την επομένη μέρα με το Εημέρωμα,

διαπίστωσε το αντίθετο. Η αποδοχή του πρωτοπονήματος και τή
 εθεούθεο-εκείνο το πράγμα να εσοπιώνεται και χειροκροτώντας με έκανεν
 να αναλογιζόμαι στο που εγώ προσωπικά, σαν αξιωματικός, έκανα το λάθος.

2/1 N K.B. 22.1.1987

6

Και βεβαίως πριν φθάσουν οι μεσημβρινές ώρες της 21ης Απριλίου είχα

Διαρροή σ' αγρούς και αραιών πάρει πλέον τις αποφάσεις μου. Είχα πλέον πάρει μία θέση και αυτήν

θα την τηρούσα μέχρι θανάτου.

Διαρροή σ' αγρούς και αραιών πάρει πλέον τις αποφάσεις μου. Ειντοτε αφ' ης περιορίστηκα επί κάποιο χρονικό διάστημα ~~μετεπέ-~~

θην από το Γ' Επτετετράθηκο, τοποθετήθηκα στην επιστράτευση., *H*

αίτηση της αποστρατείας μου δεν εγένετο δεκτή, γιατί κατά το πρώτο

εκείνο διάστημα εκ μέρους των δικτατόρων οι περιπτώσεις αυτές επύχαι-

ναν της ιδιαιτέρας προσοχής τους και σαν αξιωματικός με κάποιαν κατά

Διαρροή σ' αγρούς και αραιών πάρει πλέον τις αποφάσεις μου *θα την επίτρεψε ίσως* τας πολεμικάς περιόδους, ιστορία, δεν *το θες - θέμα* να δημιουργήσουν μία

κατάσταση σε βάρος μου, τουλάχιστον τις πρώτες ημέρες της επαναστά-

σεως. Βέβαια εκινήθηκα αμέσως και ήρθα σε επαφή με τον τότε Στρατηγό

Οπρόπουλο, ο οποίος υπηρετούσε σε μία μονάδα επιστρατεύσεως. Επίσης

με τον εκτός ζωής ευρισκόμενον στρατηγό Βάρσο και με κάποιους άλλους

επτίσης αξιωματικούς, κινήθηκα λέω προς την κατεύθυνση της Θεσσαλονίκης

για να έλθω σε επαφή και με κάποια πολιτικά πρόσωπα για να δούμε τι θα

μπορέσουμε να κάνουμε σαν αντίδραση, παρά το γεγονός ότι οι εκτιμήσεις

της καταστάσεως κατά την ώρα εκείνη δεν μας άφηναν περιθώρια, γιατί

έπειθαν ότι πράγματι οι συνταγματάρχες είχαν εγκαθιδρυθεί.

Μέχρι να περάσει κάποιος χρόνος ήρθε η περίοδος των γεγονότων

αλλα

στ

3/1 N K.B. 22.1.1987

γ

στην Κύπρο, ^{με τη συνέδρια} κατά της Κοφίνου και στη συνέχεια επακολούθησε το Βασιλικό αντιπραξικόπημα. Στο Βασιλικό αντιπραξικόπημα πήρα μέρος και μάλιστα ενεργό, με μία δράση ^{εγκριθεί}, με αφού θέλω να με αφήσε μέσα στα περιθώρια του ακλώνευτης τρόπου της λέγουν και προτείνουν γενικά στον πρωθυπουργό, γιατί συνέδραμε στο γεγονός ότι είχε διαμορφωθεί ^{μέσην} μία ψυχολογία για μένα, η οποία δεν ήταν καθόλου ευχάριστη. Ήταν απότοκη των συμβαινόντων μέχρι εκείνη την ώρα εκ μέρους της δικτατορίας, η οποία προσπαθούσε να εμπεδωθεί ιδιαίτερα στον Στρατό, αναθέτοντας στα στρατιωτικά πρόσωπα κάποια έργα τα οποία ήταν εντελώς έξω από την αποστολή τους, ^{αλλά} και η πίεση η οποία ασκείτο εκ μέρους ορισμένων προσώπων, τα οποία έχοντας την άποψη ότι έσωζαν τον τόπο, είχαν δημιουργήσει κάποιες αρνητικές ψυχολογίες ^{κατά} μέσα στον Στρατό και κυρίως στον εξωστρατιωτικό ιόσμο. Δεν κατόρθωσα να έχω κανένα αποτέλεσμα. Είναι αληθές ότι υπήρχε μία απροθυμία εκ μέρους τόσο του στρατιωτικού, όσο και των πολιτών. Αυτή η δικαιολογημένη απροθυμία η οποία δηλώθηκε, άλλωστε από την ανθρωπίνη τάση, στο να βλέπει πρώτα τα πράγματα που πάνε και εν συνεχεία να παίρνει θέση.

(Δ)

(Ν.)

1/Δ.

(Ε.Σ.)

22.1.1987

Μετά την αποτυχία του βασιλικού αντιπραξικοπήματος, βρέθηκα

απότακτος. Μάζεψα τα πράγματά μου και πήγα στο σπίτι μου. Ήρθα σε

επαφή πάλι, με τον στρατηγό κ. Θηρόπουλο και με άλλους στρατιωτικούς,

εδώ στην Αθήνα, κάναμε μιά ενδελεχή εκτίμηση της καταστάσεως και

[†] Διαρρήσεων μία καταβάλλαμε κάποιες προσπάθειες για να συνενώσουμε κάποιο κόσμο,

κάτω από την βασική αντίληψη, ότι σαν στρατιωτικό, είμαστε εμείς

πρώτοι υποχρεωμένοι να δημιουργήσουμε το δυνατόν, κάποιες καταστά-

σεις αντιδράσεως, έναντι του φαινομένου της δικτατορίας, ώστε να

ενεργοποιήσουμε κάποιους ανθρώπους, για να περάσουμε σε μιά κατά-

σταση αντιστάσεως, της οποίας το αποτέλεσμα θα έπρεπε να ήταν οπωσδή-

ποτε, η αποκατάσταση της Δημοκρατίας.

Μας συνείχε, όλως ιδιαιτέρως, το γεγονός ότι θα έπρεπε να

υπήρχε από τη πλευρά μας [†] ιδιαίτερη φροντίδα, ώστε να μην περάσει ο

τόπος από εσωτερικές αναταραχές, γιατί είχαμε όλοι μας κατά νούν

^{μόνις πρώτη} την αρνητική πείρα από τον εσωτερικό πόλεμο, ο οποίος ^{άλλωστε, σεν}

^{της Διαρρήσεως της Τεχνητής και προστίθενται μόλις πριν} είχα ^{είχε} πολλά χρόνια ^{είχε} τελειώσει, μάλις το 1949, στην Ελλάδα. Ένας πόλεμος,

^{της Διαρρήσεως μίας δέρματος και προσθέτη ται είχε δημιουργήσει} ο οποίος είχε ταλαιπωρήσει τον τόπο και ^{μόνιμα} αποτελεθεί μιά κατάσταση,

την οποία έπρεπε εμείς να λάβουμε ιδιαιτέρως υπόψη.

Υπήρχαν αντιγνωμένες, κατά τις εκτιμήσεις αυτές, μεταξύ

κυρίως των στρατιωτικών προσώπων, και έναντι αυτών - εγώ πήρα τη συγκε-

1

2/1Δ. (Ε.Σ.)

22.1.1987

παρατητικό.
· Χέρι και πράσινη "στρατιωτική" πράσινη θέση, ότι δεν θα έπρεπε σαν στρατιωτική πράσινη, να περάσουμε

παρατητικό. σε μιά δράση, η οποία μπορούσε να προκαλέσει θύματα στον ελεύθερα
ιστορίας προσέβεται.

παρατητικό. κυκλοφορούντα στις πόλεις κόσμο. Δεν θα έπρεπε, επίσης, να δημιουργήθούν καταστάσεις, γύρω από πρόσωπα, των οποίων την ιστορία, τόσο

στα πεδία των μαχών, όσο και εν γένει στην πορεία τους, κατά το

παρατητικό. διάστημα της υπηρεσίας τους, στο στρατό, είχε αφήσει καλές εντυπώσεις.

παρατητικό. σεις, έτειναν ανάμενα στην άλλη πλευρά. Και δεν έπρεπε, προπαντός,
να εμπλέξουμε σε μιά σύγχυση, κυρίως τη νέα γενεά, η οποία δεν είχε

παρατητικό. εικόνες του παρελθόντος και η οποία παρασυρμένη, ίσως, από κάποια

παρατητικό. ιδεολογικά προκατασκευάσματα, θα μπορούσε να εκτραπεί. Και ίσως αυτό

παρατητικό. θα αποτελούσε μιά περίπτωση, η οποία ενώ αποσκοπούσε σε κάποιο υγιές
αποτέλεσμα, θα μας έφερνε κατά την εξέλιξη σε κάποιο αποτέλεσμα, όχι

παρατητικό. ευχάριστο, καθιερώνοντας μιάστερική αναταραχή.

παρατητικό. Είμασταν, λοιπόν, ιδιαιτέρως προσεκτικοί.

παρατητικό. Κατά το διάστημα εκείνο έλαβα μιά παραγγελία, μέσω ενός κοινού γνωστού προσώπου, από τον στρατηγό Γρίβα, να τον συναντήσω.

Ο Γρίβας τότε ευρίσκετο σε απομόνωση κατ' οίκον, από το δικτατορικό καθεστώς. Πώς εγώ γνώρισα τον Γρίβα;

παρατητικό.

παρατητικό.

παρατητικό.

3/1Δ. (Ε.Σ.) 22.1.1987

10

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ : Ποιά χρονολογία παραμαλώ;

ΜΑΡΤΥΣ : Το 1968.

Το 1954, ύπολοχαγός ων, είχα λάβει μιά εντολή από το ΥΕΘΑ, υπηρετών τότε ως μαθητής στο Σχολείο Διοικητών Λόχων στη Χαλκίδα, να συναντήσω το Γρίβα. Μου ήτο εντολώς άγνωστος, πέρα από εκείνα τα λίγα που είχα ακούσει για τη δράση του στην περίοδο της κατοχής. Τον συνήντησα σ'ένα σπίτι στην περιοχή του Θησείου. Εκεί, ο άνθρωπος αυτός μου έθεσε ωμά το εξής θέμα, μαζί μ'έναν όρκο, τον οποίο μου ενεχείρησε. Μου είπε "Κύριε, δεν σε επέλεξα εγώ, αλλά η στρατιωτική υπηρεσία. Ευρίσκεσαι εδώ σαν άνθρωπος που υπηρέτησες σαν αντάρτης στο βουνό και επί μακρόν, κατά το διάστημα του πολέμου, στις ειδικές δυνάμεις, στα ΛΟΚ.

(Η.)

(Δ)

1/1 Η.Γ.

(Θ.Σ.)

22-1-87

11

Τώρα μας είσαι ιδιαίτερα χρήσιμος δια την προσφοράν σου στην Πατρί-

δα . Σε καλώ, λοιπόν , να έλθεις μαζί μου , διότι επίκειται η επα-

Γ. Διαρρέωση τριών λέξεων και προστίθεται το "των Αγγλικής κοινωνικούτεράς στο νησί της Κύπρου,

στα την απελευθέρωσή του και την ένωσή του με την Ελλάδα . Άλλα

αυτό δεν έχει επίσημο χαρακτήρα , έστω και αν σε ειδοποίησε το ΓΕΕΘΑ . Γι' αυτό και σου δίδω αυτόν τον δρόμο ?

Ο δρόμος, λοιπόν, πέρα από τα καθιερωμένα, βασικά με εδέσμευε

Γ. Διαρρέωση τριών λέξεων και προστίθεται "την και" μεταξύ της μη το να αποκαλύψω τί, γύρω από αυτό το πράγμα και με καθιστούσε

υπεύθυνο στα την ευθύνη την οποία εγώ προτιμώντας ανελάμβανα .

Την καθόριζε ως προσωπική αυτή την ευθύνη . Γι' αυτό και μου επέβα-
λε να μην ζητήσω εγώ, εάν τυχόν πάθαινα οτιδήποτε κατά το διάστη-

μα της πολεμικής εκείνης προσπαθείας, τίποτε απολύτως από την Πατρί-

Γ. Διαρρέωση τριών λέξεων και προστίθεται "την διατήρηση"
δα, να ανεχθώ την αήρυνή μου, εκ μέρους της στρατιωτικής υπηρεσίας,

ως λιποτάκτου, διότι ανεπισήμως θα έφευγα από το στρατό και εάν

τυχόν σκοτωνόμουνα να μη ζητούσε κανένας απ' αυτούς τους οποίους

Γ. Διαρρέωση τριών λέξεων και προστίθεται "την θετική"
προστάτευα πάσω, απολύτως τίποτε από την θετική.

Νεαρός υπολοχαγός τότε, γεμάτος ενθουσιασμό και βεβαίως με απόλυ-

Γ. Διαρρέωση τριών λέξεων και προστίθεται "την θετική"
το πίστη σε εκείνη την οποία διατηρώ αναλλοίωτη μέχρι σήμερα, υπέ-

γραψα το χαρτί . Έφυγα και ύστερα από λίγο χρόνο μεσούντος περίπου

2/1 Η.Γ. (Θ.Σ.)

22-1-87

12

τον 1955, χωρίς ποτέ να αναφερθώ σε κανέναν γύρω από αυτή την υπό-
 παράσταση μια χρέωση που ανεπιθύμητη και που δεν αφορούσε μόνο στο πρόσωπό μου,
 αλλά και σε άλλους μικρούς αυρίως Έλληνες αξιωματικούς, άκουσα να
 γίνεται λόγος για την έναρξη μιας απελευθερωτικής δράσεως κάτω στην
 Κύπρο. Και τότε εγώ εγνώριζα ότι επικεφαλής είναι ο Στρατηγός Γρί-
 βας, δύνα ακριβώς αλιμουνα ενημερωμένος από την περίπτωση την οποία
 προανέφερα.

Περίμενα να με ειδοποιήσουν, διότι έτσι ακριβώς μου είχαν πει,
 και να μου βρουν τον τρόπο με τον οποίο θα πήγαινα κάτω.

Πέρασε όλο αυτό το χρονικό διάστημα. Δεν έγινε απολύτως καμ-
 μία κίνηση και έμεινα με την απορία, γιατί δεν εχρησιμοποιήθησαν τα
 επιλεγέντα στρατιωτικά πρόσωπα στον απελευθερωτικό εκείνο αγώνα.

Μια απορία την οποία εζήτησα, με την επιστροφή του Γρίβα εδώ, να μου
 την ξεδιαλύνει. Και βεβαίως ο Γρίβας μου είπε ότι τελικώς, κατά
 την διαδρομή του αγώνα, η Ελληνική Κυβέρνηση αποφάσισε να μη χρησι-
 μοποιήσει κανένα στρατιωτικό πρόσωπο στην Κύπρο, για να μην δημιουρ-
 γηθούν καταστάσεις εμπλοκής και κατ'επέκταση πολιτικοδιπλωματικά
 θέματα υψίστης σημασίας για τον τόπο μας κατά την περίοδο εκείνη.

Έτσι εγνώρισα τον Στρατηγό Γρίβα, τον οποίο είδα δια δευτέ-
 ραν φοράν, όταν κατά τις επιχειρήσεις στην Κύπρου του 1963 προς 1964

3/1 Η.Γ. (Θ.Σ.) 22-1-87

13

- τότε με την αντίδραση των Τούρκων, όταν ο Μακάριος υπέβαλε την αλλαγή των 13 σημείων του Κυπριακού Συντάγματος-είχα αληθεί, μαζί με ιαποιους άλλους αξιωματικούς και κατέβηκα αμέσως με τις πρώτες επιχειρήσεις, προ της δημιουργίας της Εθνικής Φρουράς, κάτιον στην Κύπρο.

^{Γ: Συνέργεια των στρατιωτών της Εθνικής Φρουράς}
Και έλαβα μέρος γνώμης ιαποια τμήματα, τα οποία πρόχειρα είχαν δημιουργηθεί, τα λεγόμενα τότε τμήματα του Λυσαρίδη και του Σαμψών, ασκώντας την διοίκηση κατ-κάνθεντας τον πόλεμο μαζί τον.

Αργότερα δημιουργήθηκε η Εθνική Φρουρά. Και ύστερα από ιαποιο διάστημα ήλθε ως αρχηγός της Εθνικής Φρουράς, ο Στρατηγός Γρίβας.

Εκεί τον ξανασυνήντησα δια δευτέραν φοράν. Και βεβαίως είχε αναπτυχθεί μεταξύ μας, όχι βεβαίως ιδιαίτερος σύνδεσμος, αλλά ιαποιος θετικός μεταξύ στρατιωτικών προσώπων και κυρίως μικροτέρου προσεγγισμού, σύνδεσμος, κατά το διάστημα των επιχειρήσεων της Κυρφανείας, στην οποία εγώ βρέθηκα ως διοικητής μιας μονάδος καταδρομών, της πρώτης εκεί δημιουργηθείσης μονάδος καταδρομών, κατε-την οποίαν γνώμην θα πάρω για την εξεύρηση της θέσης της παρατητικής μονάδας είχαμε επιτύχει μια εξαιρετική συνεργασία μεταξύ των δύο μονάδων.

(O)

(H)

1/1 O. B.Z. 22-1-87

14

Όταν ύστερα απ' αυτές τις εξελίξεις έλαβα την ειδοποίηση του στρατη-

γού Γρίβα να τον συναντήσω, πήρα όλε τα μέτρα ηαξ με κάποια μέτρα τα

Πήγα διψασμένος να μάθω πώς βλέπει ο άνθρωπος τα πράγματα. Βεβαίως

~~Διαρροή~~ με τις προκαταλήψεις που είχα και που είχαν σχέση με την ~~βέτα σεβα~~.

~~σημείωση του μηκοτέρου προς τον μεγαλύτερο, για τους χειρισμούς~~

¹¹ Επαγγελμάτων είναι
στρατόλογοι και
κρατούνται ως
Εργαζόμενοι και προ-
τίνουν για κάποια μη-
κανική στην πόλη.
και τα έργα του σε ορισμένα ζητήματα, τα οποία έχουν σχέση με το επάγ-
γγελμα, χρησιν δίνονται
γενικά και με τις γενέτικες τις οποίες κυρίως παίρνεται ο μεγαλύτερος απέ-

[Handwritten signature] καντι των καταστάσεων και των πραγμάτων. Ρώτησα λοιπόν τον Γρίβα τι με θέλει. Μου λέει, εγώ ήρθα σε επαφή με ορισμένους ανθρώπους και κυ- οίως σποατικούς πορόσωπα. Τους συνδιοώπους αυτούς τους διάλεξα και ένας

ρίως στρατιωτικά πρόσωπα. Τους ανθρώπους αυτούς τους διάλεξα και ἐνας απ' αυτούς που διάλεξα είσαι και εσύ κύριε Καρούσε. Εέρω ότι είσαι αντί-θετος με την δικτατορία και ήθελα να δώ εάν και κατά πόσο είσαι πρόθυμος να την πολεμήσουμε. Στάθηκα λιγάκι σκληρός απέναντι του στρατηγού Γρίβα και του λέω, στρατηγέ που το πάτε; Τι εννοείτε; Μου λέει, να πολεμήσουμε και να γκρεμίσουμε την δικτατορία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Πότε έγινε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Ἐγινε το 1968.

Του είπα, να την πολεμήσουμε για ποιό λόγο;

三

1

3

2/1 O. B.Z. 22-1-87

15

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΔΛΗΣ. Δεν είσασταν τότε αξιωματικός. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, ήμουν εν αποτάξει.

Ο τρόπος με τον οποίο ο στρατηγός Γρίθας μου ανέλυσε το πράγμα μου έκανε ομολογουμένως εντύπωση και μου άμβλυνε τις προκαταλήψεις.

Είπα στον στρατηγό ότι είμαι πρόθυμος να συμμετάσχω, αρκεί να μην γίνουν λάθη. Έχετε υπόψη σας στρατηγέ, του είπα, ότι δεν έχω καμμία διάθεση να εφαρμόσω τις μεθόδους τις ΕΟΚΑ-Α τις οποίες εσείς είχατε εκεί κάτω.

Δεν είμαι δε πρόθυμος σαν αξιωματικός να παίρνω βόμβες στην τσέπη ή στους χαρτοφύλακες και να τις τοποθετώ στα πεζοδρόμια των Αθηνών. 'Αν θέλετε μπορούμε να κάνουμε πόλεμο, αλλά να κάνουμε πόλεμο σαν στρα-

τιώτες. Έχω όμως την εντύπωση ότι αυτό θα πρέπει να τεθεί σε μια βάση που θα προδιαγράψει έναν σχεδιασμό, ο οποίος θα απαιτήσει την θυ- σία λίγων ανθρώπων. Και νομίζω ότι εκείνοι οι οποίοι υποχρεού-

νται να κάνουν την θυσία αυτή, είμαστε εμείς οι στρατιωτικοί. Για να μην πώ ότι μόνον οι στρατιωτικοί πρέπει να απαλλάξουν τον τόπο από την παρουσία της δικτατορίας. Προτείνω λοιπόν, και δεν μετακινούμαι από την θέση αυτή, να σχεδιαστεί μία επιχείρηση εναντίον των βασικοτέρων στελεχών της δικτατορίας, επιχείρηση στην οποία θα κυριαρχούσε το

†. Свято-Покровська 8/3
згідно з кн. Радоцького -
так "Году" ^з після

3/1 Ο. B.Z. 22-1-87

16

Για να επινέλουν
Ενεπονητασταθέν τα πράγματα στο δημοκρατικό τους ρυθμό. Δεν είχε
καμμία αντίρρηση. Μου είπε ότι πάνω σε αυτόν ακριβώς τον σκοπό εργά-
ζεται]
ζεται]
έβλεπα και εγώ παρακολουθώντας αυτό το πράγμα και ήταν διαπίστωσή μου
καθώς και διαπίστωση πολλών άλλων,
ταξέδει με καποτούς άλλους, που από κάποιες άλλες πλευρές αντιστάσεως προ-
σπειράθηκαν και προ-
σπειράθηκαν
διαπίστωση πολλών σπαθιούσαν να ενεργοποιήσουν κάποια πρόσωπα.

v.

(o)

1/1ν

(Γ.Π.)

17

22.1.87

Γι' αυτό μου λέει, προετοιμάζω μια κατάσταση ήτοι στην Κύπρο, από ήδη μπαίνοντας σε μια διαδικασία εκπαιδεύσεως ^{παρά την οποία} κάποιων αλλοι προσώπων εδώ στην Ελλάδα. Λέω, ευχαρίστως στρατηγέ, να βοηθήσω, με τη διαφορά ότι δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί τα οποιαδήποτε πρόσωπα εδώ στην Ελλάδα -ελλαδικά εννοώ πρόσωπα- σε ήδη μέρος διαδικασίες που έχουν σχέση με το συνωμοτικό μέρος το οποίο θα αναπτύξετε εδώ πέρα. Κανονίστε λοιπόν αυτόν τον τομέα να τον αναλάβουν Κύπριοι. Μου είπε ναι.

Στο τομέα αυτό ενεπλάκησαν και ορισμένοι 'Ελληνες στρατιωτικοί.

Δεν έχω λόγους να αναφερθώ σε πρόσωπα, πλην βεβαίως των ήδη θανό-

^{παραγγελίας της οποίας} ^{παραγγελίας της οποίας} ^{παραγγελίας της οποίας}
ντων, χωρίς ^{παραγγελίας της οποίας} αυτό να θέλω να πω ότι δεν με δεσμεύει η απουσία τους, αλλά επειδή αποτελεί απάντωτα τίτλο τιμής. Μέσα σ' αυτά ήταν και ο Σπύρος Μουστακλής. Υπάρχουν και πάρα πολλά πρόσωπα εμπλακέντα τα οποία υπηρετούν στον στρατό, τα οποία προθεβλημένα ως αντιστασιακοί κατέχουν ήδη μέρος στον ιρατικό μηχανισμό όσο και γενικότερα στην κοινωνία του τόπου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΤΙΟΣ: Αναφέρετε, αν θέλετε, μερικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω έλθει σε επαφή με τα πρόσωπα αυτά. Και βεβαίως δεν

^{παραγγελίας της οποίας} επειδή μη σαν σ' ένα πρώτο διάστημα. Είμαι υποχρεωμένος όμως να πάρω

2/1 ν (Γ.Π.) 22.1.87
18

μία θέση απέναντι της παρατηρήσεώς σας. Εάν και εφόσον η επιτροπή θελήσει να επεκταθεί προς την κατεύθυνση αυτή, θα τα έχω αμέσως στη διαθεσή σας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ πιολύ να αναφέρει ο μάρτυς μερικά από τα ονόματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν η επιτροπή αποφασίσει να επεκταθεί προς πληρεστέραν αναγνώριση στο τομέα αυτό, θα έχω τα πρόσωπα στη διαθεσή σας.

Βεβαίως ήλθα σε επαφή με τα πρόσωπα, δεν είδα την διάθεση της αποκαλύψεως από μέρους τους και ως εκ τούτου οφείλω να είμαι ακριβής απεναντί τους. Εν τούτοις, ενώπιον της οιασδήποτε επιμονής σας, δεν έχω και λόγους να παραστήσω τον αμετακίνητο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφήστε, κύριε Λιβανέ, να προχωρήσουμε προς το παρόν και θα δούμε. Αυτά περισσότερο αφορούν την ιστορία της αντιστάσεως εναντίον της χούντας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, βεβαίως δεν έχουν καμία σχέση με το αντικείμενο, είναι κάπως το εισαγωγικό μέρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν θέλετε δεν το επιμένουμε.

Πιολύ θα θέλαμε πράγματι να μάθουμε ποιοί αξιωματικοί υπήρξαν άξιοι του όρκου των, ποιοί θέλησαν να αντισταθούν, αλλά δεν είναι

3/1 ν

(Γ.Π.)

22.1.87

19

μέσα στο αντικείμενο.

Παρακαλώ προχωρήστε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Έκανα αυτή την εισαγωγή ώντας μου συγχωρεθεί παρακαλώ-
γιατί ήταν απαραίτητη, ώστε να αντιληφθείτε ορισμένα πράγματα τα
οποία στα στάδια
οποία τα χερακτηρίζετε ως κυριαρχικά στην αφηγησή μου κατά το
διάστημα της παρουσίας μου στην Κύπρο αργότερα. Κάποια απροσεξία

Διαρρήβεται τέλος λέγεται
και προστίθεται
"σταδιού" θητεία
Δημήτρης Δημήτρης

Προστίθεται
"και η σημαντική εκπίστη
αποκλύθηκε και αυτό^{την}
λέγεται από τη θεώτην"

Προστίθεται μία
λέξη δημήτρης

Διαρρήβεται δύο
λέξεις και προστίθεται
το "επιβαρυμένες
επιπλέοντας".

Διαρρήβεται μία
λέξη και προστίθεται
το "Βρίσκεται".
Διαρρήβεται δύο
λέξεις και προστίθεται
"και ο δύο υπόβαθρο
στην πλάτη".

Προστίθεται
"Ηταν πάρηγ και
αρκετά σύχα".

έγινε στο στάδιο εκείνο της προπαρασκευής και η σημάδι εκείνη αποκλύθη-
θηκε και επεκτείνεται από την Χάντα.

Με συγχωρείτε, κύριε Πρόεδρε, ήθελα να επανέλθω στο προηγούμενο

για να μην αφήσω την εντύπωση διαφορετική στους κυρίους, διότι η
θέση μου αποτελεί άρνηση ή αποκρύπτει κάτι, που αφήνει να δημιουργη-
θεί επιβαρυμένες εγκυρώσεις
θούν ορισμένες αποφέτες.

Υπάρχει ένας δικηγόρος Σωτηρίου, ο οποίος υπηρετεί στην Κύπρο.
απόρρητης

Και οι δύο υπήρξαν στεγήλων
Υπάρχει ένας Νικήτας, ο οποίος είναι ένας εκ των καλυτέρων στελεχών

του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ. Αυτά τα δύο πρόσωπα ήταν οι
οργανωτές των προπαρασκευών υπό τις διαταγές του Γρίβα κατά το
διάστημα εκείνο εδώ. Ήταν ακόμη και αρχεία σήλι.

(σ)

Δημήτρης Δημήτρης

(v)

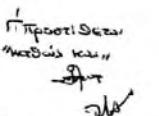
1/1 σ. A.M. 22-1-1987
20

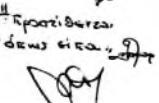
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Σωτηρίου και ο κύριος Νικήτας είναι κύπριοι υπήκοους;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοί είναι Κύπριοι υπήκοους, είναι τα πρόσωπα τα οποία έφερε ο στρατηγός επάνω.

Ο στρατηγός, επίσης, με τα' πρόσωπα αυτά και ιαποιους άλλους έφερε

οπλισμό επάνω, έφερε εκρηκτικές ύλες, θηλυκό τον οποίο παραλάβαμε,

αποκρύψαμε, εκρηκτικές ύλες. Και λίγιαν ορισμένες άλλες ιδιαίτερα

εξεραιτικές προπαρασκευές, οι οποίες δεν ευοδώθησαν τελικά λόγω της μεταστροφής των πραγμάτων. Κάποιες απροσεξίες εδημιούργησαν κάποια

κενά και εγένοντο συλλήψεις.

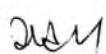

Συνελλήφθη, λοιπόν, όλος ο μηχανισμός του Γρίβα. Πετάχτηκε στις φυλακές, στους βασανισμούς. Εγώ δεν βρέθηκα μέσα σ' αυτούς, γιατί εν τω μεταξύ γιά ιαποια άλλη αιτία είχα συλληφθεί, πέρασε στρατοδικείο και βρισκόμουν φυλακή στην Τρίπολη.

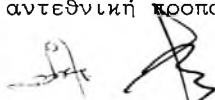
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Χρονολογία;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν στο τέλος του έτους 1968 αρχές του έτους 1969.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και γιατί σας δίνασε το στρατοδικείο Τριπόλεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα καπηγορηθεί για αντεθνική προπαγάνδα από μια περίπτωση

2/1 σ. A.M. 22-1-1987 21

η οποιά, ας χρησιμοποιήσω τον όρο, ήταν εντελώς "στητή", με την πρόθεση να απαλλαγούν από μένα κάποιοι τοπικοί παράγοντες της περιοχής της Κορίνθου, στη οποία μόνιμα τότε κατοικούσα. Και τούτο λόγω της υψηλαμένης ιδιαιτερα πιεστικής διαταγής της δικτατορίας να παρακολουθούμεθα οι απότακτοι. Και για να απαλλαγούν από τη συνεχή αυτή παροκολούθηση, κάποιοι εθεώρησαν λογικό να "στήσουν, κατηγορία, να βρεθώ στις φυλακές, ώστε να μην υπάρχει και θέμα.

Δεν στάθηκε, όμως, αυτή η κατηγορία, απεκαλύφθη από απροσεξίες αυτών των—~~πολλών~~ που την είχαν κατασκευάσει και βγήκα από τις φυλακές. Αθωώθηκα δηλαδή από το στρατοδικείο, έίχα μείνει όμως δυότρες μήνες μέσα στις φυλακές μέχρι ότου έλθει ο χρόνος της δίκης.

Όταν βγήκα, από την πλευρά του Γρίβα βρήκα τα πάντα διαλελυμένα. Εν τω μεταξύ είχε συλληφθεί ο στρατηγός ~~Θ~~ ΟΠρόποδος, ~~Ν~~ πήρε κάποια απορθημητική, ~~προσπάθησα να αποκαταστήσω κάποιες επαφές, Ν~~ πήρε ~~μέντα~~ στενή παροκολούθηση. Με λίγα λόγια τα πράγματα ήταν πάρα πολύ δύσκολα.

Πέρασε κάποιο χρονικό διάστημα και είχα μία δευτέρα ειδοποίηση από τον Γρίβα για μία συνάντηση ~~του~~, ~~έγινε~~ πραγματικά η συνάντηση ^{ΤΟΥ} ~~της~~ ^{Τροφυλακείου}. Στερεα από χίλιες δυό ~~επεισθλαξές~~ και εκεί βρήκα τον Γρίβα με αλλοίως μένο το πρόγραμμά ~~του~~ ^{ΤΟΥ}. Μόνο είπε ο άνθρωπος ότι δεν βγαίνει τίποτα εδώ

Γεροσιάστειο
Ιανουαρίου του
τριήμερου "Προστατεύ-

της Εθνοτικής Αντίστασης".

Στην παρακάτω σελίδα θα δείτε την παραπάνω σύντομη αναφορά στην παρούσα συνάντηση.

Στην παρακάτω σελίδα θα δείτε την παραπάνω σύντομη αναφορά στην παρούσα συνάντηση.

Στην παρακάτω σελίδα θα δείτε την παραπάνω σύντομη αναφορά στην παρούσα συνάντηση.

Στην παρακάτω σελίδα θα δείτε την παραπάνω σύντομη αναφορά στην παρούσα συνάντηση.

3/1 σ. A.M. 22-1-1987

22

στην Ελλάδα. Τότε διαίτερα εκνευρισμένο. Η θέση του απέναντι των ανθρώπων οι οποίοι προσπάθησαν να τον συνδράμουν ήταν κάπως ακραίες και προσπάθησα εγώ εξ αντιθέτου να τον μαλακώσω λίγο. Βεβαίως ο στρατηγός είχε κάποια δεδομένα στοιχεία, πάνω στα οποία

εστηρίζετο, στοιχεία τα οποία και εγώ σιωπηρά συμφερίζομενα. Άλλα ήταν

και μιά περίοδος η οποία συνιστούσε ~~ιδεατέρη~~ ψυχολογία, μιά ψυχολο-

~~γία την οποία καλούμαστε σημείς να την καταλάβουμε~~, μια ψυχολογία η

οποία συγκροτούσε και ένα ιδιαίτερο στοιχείο εκτιμήσεως, ~~ένα~~ στοιχείο

~~που/έπρεπε οπωσδήποτε ένας Ελληνός αξιωματικός να του λαμβάνει υπόψη~~

Δεν είχαμε λοιπόν προθυμία. Το είπε αυτό ο στρατηγός Γρίβας, το αντέ-

κρουσα εγώ, στο βάθος το πίστευα διότι το είδα. "Και τι, λοιπόν, σκο-

πεύετε στρατηγές να κάνατε", ~~του λέω, θα ξεκινήσω από την Κύπρο~~, ~~Μόιος~~

είναι ο σχεδιασμός σας; Δεν μπορείτε να πάτε κάτω στην Κύπρο ανεξαρτή-

τως των σχέσεων, ανεξαρτήτως της ακτινοβολίας της προσωπικότητάς σας

εκεί, για να αρχίσετε μία δράση εναντίον της δικτατορίας χωρίς να

συμφωνεί ο πρόεδρός της, το πρώτο πρόσωπο, χωρίς να συμφωνεί κάποιος

κόσμος εκεί πέρα, χωρίς να έχετε κάποιες ανταποκρίσεις, οι οποίες να

σας διευκολύνουν και χωρίς να έχετε ελθει σε επαφές με κάποια πρό-

σωπα τα οποία, είτε βρίσκονται μέσα στην Ελλάδα - πολιτικά βεβαίως

.πρόσωπα - είτε βρίσκονται εκτός Ελλάδος.

Δεν

Δεν

(3)

(σ)

1/1 Σ (Δ.Γ.) 22-1-87 23

Γιατί καιεάν ακόμα το κάνετε όταν κατηγορηθείτε διότι πάτε να δημιουργήτε
ιδίου του σετε μία κατάσταση προσωποπαγή επωφελεία του/εαυτού σας και ασκοιαλώς
θα δημιουργηθούν αντιδράσεις. Κάτω απ' αυτές τις προϋποθέσεις δεν
σκοπεύω να σας συνδράμω. Όχι, μου λέει, έχω έρθει σε επαφή με πολιτικά
πρόσωπα. Εζήτησα απότον στρατηγό να μου αποκαλύψει τα πρόσωπα, δεν
το έπραξε.

Τι άλλο εκάνατε στρατηγές; Ηλθα σε επαφή με στρατιωτικά πρόσωπα
πρόσωπα της κατηγορίας σου, αποτάκτους, τα οποία μου υπεσχέθησαν διότι
θα με συνδράμουν. Με ποιό τρόπο; Θα έλθουν κάτω στην Κύπρο μαζί
μου. Και αυτό ζητάω και από σένα. Με ενδιαφέρει αυτός, στρατηγός Γρίβα,
να γνωρίζω εάν και κατά πόσον πολιτικά πρόσωπα της κυπριακής κατα-
στάσεως γνωρίζουν το θέμα. Και μάλιστα με ενδιαφέρει εάν και κατά-
πόσον ο Πρόεδρος της Κύπρου Μακάριος γνωρίζει το θέμα.

Λέει διότι εφ' οσαν υπόλογο ζω - χρησιμοποιώ ακριβώς τα λόγια τα
οποία μου διετύπωσε ο στρατηγός ~~* αλλωστε τουτο απετέλεσε και δικό μου~~
αέτημα - ο Μακάριος είναι ενήμερος, Ήρέπει να είναι ενήμερος, δεδομένου
διότι ως προς το θέμα της δικτατορίας είναι των ιδίων με εμάς απόψεων.
Αυτό δεν ιρύβω με εσιγούρεψε κάπως. Είχα ~~κάποιες~~ ενδείξεις διότι είχε
απόψεις ο Μακάριος γνωτικότερα από την στοιχία του απέναντι της δικτα-

3/1 Ζ (σ.Γ.) 22-1-87

25

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Πότε ήταν αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά έγιναν πλέον αρχές 1969 και τελείωσαν στο τέλος του έτους 1971.

Στο διάστημα το μακρό αυτό των εξοριών, των νακουχιών, των στερήσεων, της αντιμετωπίσεως πολλών προβλημάτων επιβιώσεως της οικογενείας, της καθημέριαν φαινομένης πτώσεως του ηθικού, τοσο του λαού, όσο και

του στενού περιβάλλοντος των ανθρώπων της εξορίας και του χειμαζομένου

Για πρόσδεσην στην πατρίδα μας, προστατεύοντας την από την απόφυγη γενοκτονία των Ελλήνων που θεωρείται από την Κομισιόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταβολή στην οποία θα προστατεύεται η Ελλάς.

Κατά την αρχική τελικά να επικρατεί μέσα μου η άποψη ότι δεν ήταν καθόλου φρόνιμο στο να μένω στα χέρια της δικτατορίας. Θεωρούσα μία παθητική κατάσταση το φαινόμενο αυτό και δεν συγχωρούσα στον εαυτόν μου το ότι δεν εύρισκε τις ευκαιρίες της απολακτήσεως, της ανεξαρτητοποίησεώς του και της ελευθερίας του για δράση απέναντι της δικτατορίας.

Κυριάρχησε μέσα μου αυτη η άποψη.

(BA)

(ζ.)

1/1BA

(Ε.Σ.)

26

22.1.1987

Πάνω ακριβώς στο χρόνο αυτό, έλαβα μία ειδοποίηση από το Γρίβα-για τον οποίο άκουσα, όπως διάβασα στις εφημερίδες, ότι κατέβηκε στην Κύπρο μειονικαία έτοιμος για απόδραση. Πάλι, όμως, βρέθηκα μποροστά σε ερωτήματα, πως και γιατί δεν είχε πει ότι ήταν ο Γρίβας.

Βρισκόταν αποκεκρυμένος κάτω στην Κύπρο και δεν ήταν φανερός. Αυτά τα ερωτήματα δεν με απασχόλησαν για πολύ, λόγω του κυριαρχούντος διαφορετικού πνεύματος, όπως σας προανέφερα.

Πήρα το μήνυμα και άρχισα να προπαρασκευάζω την απόδρασή μου.

Ενημέρωσα το συγχωρεμένο το Βάρσο, το Μουστακλή - ήμασταν μαζί-έναν άλλο λαμπρό, κατά τη γνώμη μου, άνθρωπο-τον οποίο παρακολούθησα στα χρόνια της εξορίας, δεν τον γνώριζα πρώτα - τον Κατσικόπουλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τον Τάκη;

ΜΑΡΤΥΣ : Ναί.

Και βεβαίως συνάντησα μιά δικαιολογημένη επιφύλαξη. Άλλα θέματα έκανα και την πρόταση να έλθουν μαζί μου, αν θέλαινε. Ο Βάρσος είπε "ναί" κι αρχίσαμε να προπαρασκευάζουμε τα της αποδράσεώς μας.

Από την πλευρά των υπολοίπων, οι οποίοι είχαν ενημερωθεί, υπήρχε μία φοβία. Άιστι ήταν πάρα πολύ λογικό, μετά τη δική μας απόδραση, η συνέχεια να είχε καιά επακόλουθα για μας. Όμως, στο θέμα της απο-

2 / 1BA

(E . S .)

29

22.1.1987

δράσεως, ψήμασταν ανυποχώρητοι. Έφθασε το τέλος του έτους 1971

⁷⁹ Εξ ὄσων εγώ τουλάχιστον ενθυμούματι, τα ἐκτός νήσων Αιγαίου ενδικόμενα.

Μία και νούργια ψυχολογία είχε δημιουργηθεί, γιατί είχαμε βρεθεί στα
σπίτια μας. Είχαμε αναλάβει, πλέον, την υποχρέωση της αποδράσεώς μας
από την Ελλάδα και συμπαραστάσεως του έργου του Γρέβα κάτω. Είπα στους
άλλους ότι πρέπει να φύγουμε. Δεν τους είδα πρόθυμους. Δεν τους κούρα-
σα με την επιμονή μου. Και αφού έμεινα 3-4 ημέρες στο σπίτι μου,

τις ημέρες των εορτών του 1972, σηκώθηκα, έλαβε επαφή με τον άνθρωπο του Γρίβα —ήταν αυτοριακό πρόσωπο— άρπαξα κάποια πράγματα και υτυμένος ναύτης εμπορικού πλοίου, μπήκα σ'ένα μικρό πλοιαρίο και θαλασσοδάρθηκα μέχρι να φθάσω στην Κύπρο. Έφθασα χειμώνα, ύστερα από 4-5 ημέρες, το Γενάρη μήνα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ : Το 1972 :

ΜΑΡΤΥΣΙ ΤΟ 1972.

Καὶ εἰςε ρχόμενος στο κυπριακό ἔδαφος παρανόμως, προσπάθησα, χωρίς να γίνω αντιληπτός, να ἐλθω σε επαφή με τον Γρίβα. Ἀνθρωποί του με ἔφεραν αιμέσως σε επαφή. Καὶ το πρώτο βράδυ της αποβιβάσεώς μου στην Κύπρο, βρέθηκα μαζί με τον Γρίβα στο κρυστάλλινο. Το πρώτο μου ερώτημα

3/1BA

(E.S.)

28

22.1.1987

πράγματα, τα οποία έδιδαν την εικόνα μιας καινούργιας καταστάσεως,

~~που εγώ το πρώτο μερικό τερχόμενο στο πνεύμα μιας καταστάσεως, η οποία~~

από την πρώτη στιγμή με ανησύχησε. Διότι, παρά την φαινομένη καλή της πλευρά, στο βάθος της φοβόμουν ότι απέκρυψε ένα στοιχείο τραγικότερο.

(KA)

(BA)

1/1 AK (E.M) 22.1.87 29

Το επεσήμανα ιδιαίτερ στον Γρίβα, τον οποίο είδα ανήσυχο. Του είπα όμως γιατί δεν ήλθε σε επαφή με τον Μακάριο και οι εξηγήσεις που μου έδωσε άφηναν να διαφανεί ότι το πιαίσμα δεν ήταν δικό του, ήταν του Μακαρίου. Διότι οι χειρισμοί ήταν τέτοιοι, ώστε να του επιβάλουν να παραμένει στο νρ ισφύετο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο Μακάριος δεν πρότεινε στον Γρίβα να συμμετάσχει της αυθερνήσεώς του ως Υπουργός Εθνικής Αμύνης; ΜΑΡΤΥΣ. Είναι κατοπινά αυτά. Θα αναφερθώ και σ'αυτά. Λέγω τώρα για το πρώτο διάστημα της καθόδου του Γρίβα στην Κύπρο.

Εγώ έφυγα και πήγα στη Λευκωσία. Ο Γρίβας μου μίλησε για την συγκρότηση μιας οργανώσεως σε πολιτικό επίπεδο, μιας οργανώσεως που θα αποτελούσε την δύναμη πάνω στην οποία θα εστηρίζετο. Δεν τον επιβεβαίωσα σ'αυτό, δεν τον αδίκησα όμως ενδόμυχα, διότι είναι πολύ φυσικό το φαινόμενο, ένας άνθρωπος που θέλει να δράσει, να έχει και μια δύναμη που να μπορεί να στηρίζεται πάνω της. Δεν μπόρεσα δμως, να καταλάβω ορισμένα πράγματα, που μου ήταν απαραίτητα και δεν έγινα ιδιαίτερα ενοχλητικός στον Γρίβα, γιατί κατάλαβα, ότι βρισκόταν κάτω από μια ιδιαίτερη κατάσταση, που αντιμετώπιζε. Πήγα στη Λευκωσία, στην οποία κι εγώ άργητηκα με την προσπάθεια να διακρίνω τα πράγματα καλύτερα.

2/1 AK (E.M) 22.1.87

30

Δεν είχα δύναμη την ευχέρεια της επικοινωνίας και προσπαθούσα, και βεβαίως

από το περιβάλλον της μιας πλευράς να διαμορφώσω τις εικόνες που θα

μου έδιναν την δυνατότητα να διεισδύσω περισσότερο και βαθύτερα στα

Γενικότερα
με λέγοντας
προσέξτε την
βαθύτερα.

Διαπίστωσα, λοιπόν, ότι δεν ήταν εκείνο που εγώ είχα μορφωποιήσει στο μυαλό μου, όταν κατέβαινα κάτω, ότι κάπου είχα πέσει έξω στις εκτιμήσεις μου. Και είχα πέσει έξω στις εκτιμήσεις μου δικαιολογημένα, γιατί δεν γνώριζα τις ειδικές περιπτώσεις, που συγκροτούσαν τη συγκεκριμένη κατάσταση της περιόδου εκείνης, μέσα στην Κύπρο. Και είχα ανησυχία, γιατί δεν είχα την ευχέρεια να βλέπω τακτικά τον Γρίβα, αν και κατά πόσο ο Γρίβας είχε τη δυνατότητα να διακρίνει αυτήν την κατάσταση.

Δεν είχα άλλωστε κάνει και καμμία, κατά την πρώτη συνάντησή του μαζί

Γρίβετική μου, συζήτηση πάνω σ' αυτό το θέμα.

Ένας, λοιπόν, ολόκληρος κόσμος αποτελούσε μια αντιμακαριακή Γενικότερα
με λέγοντας
προσέξτε την
βαθύτερα.
τίσεις "είχα,

ανεξαρτησίας και εντεύθεν, μία κατάσταση που είχε προοδευτικά οξυνθεί

Γενικότερα
με λέγοντας
προσέξτε την
βαθύτερα.
τίσεις "είχα,

κατά τούτων κατά το διάστημα 1964-1965-1966 εκεί κάτω, και των

Γενικότερα
με λέγοντας
προσέξτε την
βαθύτερα.
τίσεις "είχα,

το δικό τους σπίτι και τον δικό τους κόσμο κάτω, αλλά μια πολύ αιχμηρή

[Handwritten signatures]

3/1 AK (E.M) 22.1.87

31

κατάσταση, της οποίας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά δεν μπορούσε να διακρίνει κανείς και θα έπρεπε να τα προσέξει πολύ, προπαντός για να

τα καταλάβει. Όλος αυτός ο κόσμος μόλις άκουσε να κατεβαίνει ο Γρίβας.

^Γ Τραγιάς
"στοιχίαρο"
^{την} λύπη
κάτω, μπήκε κάτω από τα φτερά του, κατεβαίνει κάποιοι παράγοντες θεν

^Γ Ειλικρίνη,
Γρίβα του είχαν ενημερώσει, ότι Έπιρχε, ένα ισχυρό αντιιμαριακό πνεύμα
^{τη} οτε υπήρχε ένα ρεύμα προς την κατεύθυνσή του βρήκε.

(Ω)

(AK)

32

1/1 Ω ΜΠ 22-1-1987

Ένα ρεύμα το ποποίο μου έκανε ιδιαιτερη εντύπωση και αυτό ήταν
 το στοιχείο το ποίο επίσης ^{με} ανησύχησε, ^{υπενθύμησε,} ίδλως ιδιαιτέρως.

Μόλις είχα τις πρώτες μου διαπιστώσεις, ζήτησα να συνταντήσω το
 Γρίβα. Στάθηκε δυνατό ύστερα από κάπαες ταλαιπωρίες, γιατί έπρεπε
 να παίρνουμε ιδιαιτερα μέτρα. Του έθεσα ωμά τα ερωτήματα. Τότε,
 λοιπόν, μου εξήγησε ο Γρίβας πώς και γιατί ήταν υποχρεωμένος
 να μένει στο κρυψώνυμο. Μου είπε ο άνθρωπος δτι, εγώ, σαν
 στρατηγός δεν είναι δυνατόν να μην αποδεχτώ τη συμπαράσταση αυτών
 των ανθρώπων, των δικών μου ανθρώπων, δεν είναι δυνατόν να μη
 λάβω υπόψη μου την κατάσταση κάτω από την οποία βρίσκονται και
 κινούνται και δεν είναι δυνατόν να μην ασχοληθώ' με το θέμα πώς
 γιατί ο κόσμος αυτός αντιδρά απέναντι της εδώ υπαρχούσης πολιτικής
 καταστάσεως. Λέω, πολιτικής καταστάσεως; Μου λέει, ναι, πολιτικής
 καταστάσεως. Τότε στρατηγέ, λέω, εσείς ήλθατε εδώ σαν αντιπολίτευ-
 ση. Το κατανοώ. Βγάζετε έξω και πιάστε τα μπαλόνια, αλλά μην ξανα-
 μιλήσουμε για το σκοπό για τον οποίο είχαμε μιλήσει πάνω στην
 Ελλάδα και για τον οποίο ήλθα και εγώ εδώ κάτω. Μου λέει, ναι, αλλά
 ο σκοπός αυτός συνηφαίνεται και με το σκοπό της ενώσεως. Του λέω

*Διάλ**Διάλ**Διάλ*

33

2/1 Ω ΜΠ 22-1-1987

δεν αποστέργθη τον σκοπό της ενώσεως ούτε τώρα ούτε ποτέ,
 αλλά αυτό δεν μου απαγορεύει να κάνω ψύχραιμα τις εκτιμήσεις μου
 πώς και με ποιούς τρόπους μπορεί να γίνει η ένωση. Αν σας έλεγα
 ότι εσείς συνεργάντας με κάποιους εύστοχους ~~χειρικούς~~ στην πτώση
 της δικτατορίας θα είχατε καλύτερα περάσματα για να επιτύχετε
^{μέσω} το σκοπό της ενώσεως ~~για~~ Ελλάδος και των Ελλήνων πολιτικών, αυτό
 θα έπρεπε να το προσέξετε στρατηγές, θα έπρεπε να το δεχθείτε.
 Μου λέει είναι ένας δρόμος επιλογής αυτός, ένας δρόμος που αποτελεί και δική μου επιλογή. Ήθελα, δύναμη, να έχω τη συμπαράσταση του Μακαρίου, την οποία δύναμη δεν έχω. Γιατί αντέδρασε τότε ο Μακάριος;
 Δεν υπάρχουν αντιδράσεις μου λέει, υπάρχουν κάποια εμπόδια στο να έχω κάποια συνάντηση μαζί του λόγω αντιδράσεων οι οποίες δημιουργούνται από το περιβάλλον του, Πραγματικά υπήρχαν ισχυρές αντιδράσεις από το περιβάλλον του Μακαρίου, από την πρώτη μερά της παρουσίας του Γρίβα στην Κύπρο. Ήταν αντιδράσεις των οποίων τα ειδικά στοιχεία είχαν σχέση με τα δικά τους θέματα, θέματα που εγώ και πολλοί ελλαδίτες δεν μπορούσαμε ούτε φέμαστε υποχρεωμένοι να τα γνωρίζουμε. Ήταν με λίγα λόγια τα προσωπικά τους, ήταν τα απότοκα των προσποθεών ενός ολοκλήρου αγώνας, ήταν τα επέκεινα

*Δημήτρης**Σ. Σ.*~~*Χ. Χ.*~~

3/1 Ω ΜΠ 22-1-1987

34

Για αποδείξεις μάς της καιής αποδώσεως κατίοιων αγώνων και ήταν οι διαφορετικές θέσεις
χέρι και προστίθεται
"Γρίβας"

τις οποίες έπαιρνε απέναντι στο σκοπό της ενώσεως ο τοπικός
αόσμος και υπήρχε οι υψηλαρχικού παράγοντες στον αγώνα της απε-
λευθερώσεως της Κύπρου .

Προσπάθησα να καταλάβω τι ακριβώς εσκέπτετο ο Γρίβας και
διαπίστωσα τα εξής: Πρώτον, είχε ένα επηρεασμό, αξιόλογο ασφαλώς,
από το περιβάλλον του και αυτό για μένα ήταν πολύ φυσιολογικό.
Πάντοτε από το περιβάλλον του ο ενεργών , ο δρών, έχει ένα επη-
ρεασμό. Θα πρέπει να τον έχει άλλωστε γιατί αυτούς ~~θε~~ έχει και
βοηθούς.

Υπήρχε ένας επιπρόσθετος ενθουσιασμός ως προς το ξαφνικά
αναφανέν δυναμικό του οποίου θα μπορούσε να κάνει χρήση ο Γρίβας.
Ήταν ενθουσιασμός και από την πλευρά του Γρίβα.

(B)

(Ω)

1/1 B K.B. 22.1.1987

35

Και αυτό το κατανοούσα γιατί ήταν ένας ολόκληρος κόσμος ο οποίος ερχόταν χωρίς να ζητάει τίποτα, να ταχθεί κάτω ^{πάνω} τις εντολές του Γρίβα. Και υπήρχε και μία δεδηλωμένη αντιδικτατορική, αντιχουντική διάθεση εκ μέρους του Γριβικού κόσμου, την οποία διεπίστωνα σε όλες τις συναντήσεις μου μαζί του και με πρόσωπα εμφανή και υψηλά ιστάμενα, ^{επίτροποι και} ~~κατεπίπετη~~ βάση κάτω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για ποιό κόσμο, δεν άκουσα.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον φιλογριβικό κόσμο. Βεβαίως ομιλώ μόνον γι' αυτόν, γιατί

^{επέστρεψε} με την άλλη πλευρά δεν είχα την επιφένεια ~~την επιφένεια~~ να έχω επαφές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ποιό ήταν το ποσοστό κατά την εκτίμησή σας του Γριβικού κόσμου;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ποσοστό, κατ' αρχήν είναι υποκειμενικό, οφείλω να δηλώω αύριε Βουλευτά, ^{έγώ} το υπελόγιζα πάνω του 35%. Ορισμένες φορές άφηνε την εντύπωση ότι ήταν και περισσότερο από το 50% αλλά εντύπωσις αυτή. Δεν είχα τρόπους να το εκτιμήσω. Αυτή την εντύπωση μου. άφηνε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Οι αντιμακαριακοί, ας πούμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Η αντιμακαριακή πλευρά. Όταν μιλάω για την μακαριακή πλευρά θα πρέπει να δώσω έμφαση στο εξής. Μια πλευρά η οποία ινουμένη ελεύθερα έξω και εκδηλουμένη με τα έργα της καθημερινότητας δεν άφηνε την

2/1 B K.B. 22.1.1987

36

εντύπωση της αντιμακαριακής θέσεως. Όταν ευρίσκετο κατ'ιδίαν ή όταν ενεπλέκετο στα της παρουσίας του Γρίβα στην Κύπρο ήταν φανατισμένη. Μια ιδιόρυθμη κατάσταση εξαιρετικά ανησυχητική όπως την ενετόπισα από την πρώτη στιγμή και ακριβώς αυτό προσάρθησα να δώσω στον Γρίβα να καταλάβει. Ότι, προσέχετε, υπάρχει ένας ενθουσιασμός λόγω της παρουσίας σας εδώ πέρα, ένας ενθουσιασμός ο οποίος μπορεί να επισημάνει και μία εκτροπή σας. Μη χάσετε στον σκοπό στρατηγέ. Δεν είμαι εγώ εκείνος που σαν έλληνας στρατιωτικός με την θυσία τόσων ανθρώπων εδώ, θα σας έκανα συζήτηση της εγκαταλείψεως του σκοπού της ενώσεως. Ούτε εγώ εκείνος ο οποίος θα σας έλεγα ότι θά πρέπει να πάρει την δεύτερη θέση.

Να κρατήσει την πρώτη θέση γιατί το πιστεύω. Και το πιστεύει τόσος κόσμος. Άλλα θα πρέπει να ξέρετε ότι ~~είναι θενατόν~~, με μία ανώμαλη

κατάσταση πάνω στην Ελλάδα, μέσας είναι έπειπλεγμένο γύρω από θέματα

Γ. Διαγραφές στην πλεύση της Κύπρου από την Ελλάδα, με ανώμαλη αυτήν κατάσταση, πάνω στην Ελλάδα, μέσας είναι έπειπλεγμένο γύρω από θέματα

περιορισμόν ~~επέντεν~~, συνελήφθη κάποιος κόσμος σας και πήρατε την απόφαση

Γ. Διαγραφές στην πλεύση της Κύπρου από την Ελλάδα, με ανώμαλη αυτήν κατάσταση, πάνω στην Ελλάδα, μέσας είναι έπειπλεγμένο γύρω από θέματα

δικαστών ~~από την Ελλάδα~~. Αξιολογήστε τα πράγματα, προγραμματίστε

τα έτσι, ώστε να έχουν μία σειρά και βάλτε μπροστά την συνεννόησή σας

με τον Μακάριο για να δούμε που το πάει ~~και πως το βλέπει~~ και αυτός,

3/1 B K:B. 22.1.1987

34

εφ'όσον δε είχατε την ευκαρία πριν κατέβετε εδώ πέρα να έχετε μάλι
 επαφή μαζί του, ^{μαζί} και εν συνεχεία έχουμε τον χρόνο. Μέχρι τότε επέμεινα
 εγώ πάνω σ'αυτό, βγέστε από το αρησφύγετο. Ας χρησιμοποιήσω την
 έκφραση "κακά τα ψέμματα" ^{κύριοι}, ο καθένας όπως μπολιαστεί στην ζωή
^{πριν τελειώσει}
 του, Αυτό, δε, εγώ σαν στρατιώτης το διέκρινα όλως ιδιαίτερως στα στρατιω-
 τικά πρόσωπα στο διάστημα της δικής μου πορείας στην ζωή. Ο στρατηγός
 Γρέβας έμαθε να κρύβεται, να κάνει πόλεμο αρυπτόμενος. 'Ενας πόλεμος
 όχι εύκολος, πάρα πολύ δύσκολος, ένας πόλεμος γεμάτος καρδιοκτύπια,
 ένας πόλεμος που ζητάει λιονταρίσια καρδιά. 'Ένας πόλεμος δύσκολος,
^{πάντα}
 αρχισα να τον ζω και εγώ εινεί πέρα, πάρα πολύ δύσκολος, ένας πόλεμος

^{Γραφτός θεντός}
^{εν διαν ωστέρχων}
^{α σπειρινή προσέν. τα.}

(Z)

(B)

1/1 Z. A.K. 22-1-1987

38

Κατ είχε γλυκαθεσέν ίσως με τον πόλεμο αυτό, ή ίσως είχε ενστερνισθεί τόσο βαθειά την τελειότητα και τη δυνατότητα αποδώσεώς του ["]επέδωμας .
 αποδεύ-θευ πελέμον, ώστε να τον υιοθετήσει κατεβαίνοντας κάτω. Και μπορεί να τον υιοθετήσει χωρίς να το καταλάβει, ^{αν πρέπημας θέντης και ο πρόσωπος} Αυτό είναι μία πλευρά, γιατί τον έβλεπα σκληρά τοποθετημένο στο θέμα της αποκρύψεώς του στο κρυστάλλινο. Υπήρχε και μια άλλη πλευρά την οποία εγώ δε διέκρινα -δεν μου την είπε κανείς- αλλά άρχισα να την υποψιάζομαι. Η πλευρά ότι κάποιοι παράγοντες, ίσως για να εκμεταλλευθούν το δυναμικό το οποίο εκπροσωπούσε ο Γρίβας αποκρυπτόμενος -παράγοντες της πλευράς να του έλεγαν -ίσως λέω, το διατυπώνω θέμας, γιατί πρέπει να πω όλα όσα είδα, κατάλαβα, έζησα, ^{με επιβολής} "στρατηγέ, αρύψου, είναι καλύτερα", και να το υιοθέτησε αυτό ο στρατηγός.

Επεκτάθηκα πάνω στο θέμα της αποκρύψεως του στρατηγού Γρίβα τόσο, γιατί διαφωνούσα απόλυτα από την πρώτη στιγμή. Είχε δημιουργηθεί μια ένταση έξω στον κόσμο, ένταση η οποία κυρίως είχε σχέση με τα αποτελέσματα των συζητήσεων στα καφενεία, των διχογνωμιών και κυρίως με το ανέβασμα του ηθικού κάποιων ανθρώπων, οι οποίοι καθόλο το προηγούμενο χρονικό διάστημα εκεί προφανώς υπέφεραν. Αυτή την ένταση άρχισα να την αντιλαμβάνομαι και εζήτησα να έλθω σε επαφή με το

2/1 Z AK 22-1-1987

39

στρατηγό Γρίβα. Δεν κατέστη δυνατόν γιατί άρχισαν να δυσκολεύουν περισσότερο τα πράγματα. Και μας βρήκε η ένταση αυτή ακριβώς πάνω στην περίοδο, κατά την οποία υπήρξε μια πίεση εκ μέρους της δικτατορικής αυθερνήσεως, κατά μήνα Φεβρουάριο του 1972, προς την κατεύθυνση της αυτοριακής αυθερνήσεως και ιδιαιτέρως του Μακαρίου. Υπήρξαν και κάποιοι ψήφυροι περί επικειμένου πραξικοπήματος κάτω. Και βεβαίως υπήρξαν κάποιες ανησυχίες εκ μέρους της μακαριακής πλευράς, δικαιολογημένες ανησυχίες, οι οποίες άρχισαν να μεταβιβάζονται σαν ανησυχίες και προς τη δική μας πλευρά. 'Εκαναν μια δευτέρα προσπάθεια να έχω μια συνάντηση με το στρατηγό Γρίβα. Τον συνήντησα πραγματικά και του είπα:

"Διαδίδονται αυτά τα πράγματα, και έχουν γραφεί στις εφημερίδες".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Πότε περίπου αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ήταν Φεβρουάριος του 1972.

Μου λέει, "ναι, ποια θέση παίρνετε έναντι αυτών των πραγμάτων;".

Μου λέει, "δε δέχομαι το ερώτημά σου, κύριε Καρούσο, γιατί η θέση μου είναι δεδομένη. Δεν φαντάζομαι να εννοείς, ότι μπορώ να πάρω φιλοχουντική θέση". "Ναι," -του λέω- "αλλά, υπάρχει η άποψη ότι εσείς θα ενισχύσετε τη θέση της δικτατορίας. Είναι διάχυτος αυτή η άποψη στρατηγέ". Λέει "ο καθένας είναι ελεύθερος να ερμηνεύει τα πράγματα

3/1 Z AK 22-1-1987

40

όπως το θέλει. Υπάρχουν άλλωστε και οι σκοπιμότητες. Είναι διάφυτος η γνώμη από τη μακαριακή πλευρά, αλλά ο Μακάριος γνωρίζει ποιες είναι οι θέσεις μου, δεν είναι δυνατόν να πιστεύει ότι μπορεί να ενισχύσω εγώ τη χούντα για την ανατροπή του". Λέω, "να υλοποιηθεί η θέση σας αυτή". "Ποιος είναι ο τρόπος -λέει- με τον οπόιο μπορεί να υλοποιήσω τη θέση αυτή, ώστε να γίνει αντιληπτό; Γιατί έχει υπόψη σου ότι εγώ δεν έχω τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, δεν έχω την δυνατότητα να εκδίδω δηλαγές, ούτε τους ινστρούχτορες έχω να τους πετάω στα καφενεία, να ενημερώνω τον κόσμο".

*Γ. Διαδρόμες για απακούνωση
λέγεται το σύνθετο των σταθμών*

απακούνωσης

απακούνωσης

απακούνωσης

(θ)

(2)

1/1 ~~θ.~~ A.M. 22-1-87

41

"Αρα λοιπόν υποχρεωτικά"-λέει ο Γρίβας- "θα δεχθούμε τη ζημιά η οποία ~~δε~~
προκληθεί από κάποιες διαδόσεις της αντιθέτου πλευράς. Δεν μπορεί να
γίνει διαφορετικά. Και θα δεχθούμε ακόμη και τη ζημιά από κάποιους επη-
ρεασμούς, τους οποίους μπορεί να προκαλέσει με κάποια προσωπά της η
χουντα εδώ, σε κάποια δικά μας πρόσωπα σε πρόσωπα φιλογριβικά. Δεν
μπορούμε να τα προλάβουμε αυτά τα πράγματα. Άλλα ουσία έχει ποιά θα
είναι η θέση μας και η στάση μας."

Τότε, άρχισε ο Γρίβας να εκδηλώνει ~~κάποιες~~ διαθέσεις συναντήσεώς
του με το Μακάριο, αφού άφησε, μέσω κάποιων προσώπων, να καταλάβει
η Μακαριακή πλευρά δτι, παρόλα δσα λεγονται ή διαδίδονται, δεν υπάρχει
περίπτωση η ΕΟΚΑ Β' ^{τις} οποία είχε πάρει και την ονομασία της άλλωστε, να
συνδράμει την οποιαδήποτε προσπάθεια της χούντας για ανατροπή του Μακα-
ρίου. Εξέδωσε μάλιστα και ορισμένες αυστηρές διαταγές.

Αργότερα, βγήκε στην επιφάνεια, για δσους έχουν παρακολουθήσει τα
πράγματα, δτι, κατά τον χρόνον εκείνον, εγένοντο και ορισμένοι σχεδιασμοί
εκ μέρους της ΕΟΚΑ Β' για συμμετοχή της σε πιθανό πραξικόπημα της δικτα-
τορίας κατά την περίοδο εκείνη στην Κύπρο.

Μέχρις ενός σημείου, κύριοι, τα πράγματα έχουν μιας αλήθείας, όχι
γιατί υπήρξε καμια επίσημη εντολή του στρατηγού Γρίβα για τη συγκρότη-
ση κανενός σχεδίου συμμετοχής σε ανατρεπτική ενέργεια σε βάρος του

2/1 Θ. A.M. 22-1-87

42

Μακαρίου, αλλά γιατί υπήρξαν ορισμένες πρωτοβουλίες εκ μέρους ανευθύ-

νων προσώπων αφενός, τις οποίες εμείς έγκαιρα πήραμε μυρουδιά, έγκαι-

^{το περιβάλλοντα}
ρα μετεβεβαία στον στρατηγό Γρίβα. ^{επίτηση} Ο στρατηγός Γρίβας τις γνώριζε και

τελικώς αποφασίζει να μείνει, όπως έχει το πράγμα, γιατί δεν προλαμβά-

^{νεί}
ναμε να αντιδράσουμε καθ' οιονδήποτε άλλο τρόπο, ^{κατά} να μη δημιουργήσου-

με και αναταραχές μέσα στο ίδιο το δικό μας το σύνολο. Μια περίπτωση

η οποία απεδείχθη τελικώς ότι ωφέλησε, γιατί υπέπεισε στην αντίληψη

της δικτατορίας και η δικτατορία, έχουσα υπόψη τη στάση του Γρίβα

απέναντί της, είτε ανέστειλε τις προθέσεις της, είτε ανησυχήσε δλως

ιδιαιτέρως, ώστε να μεταβάλει την τακτική της απέναντι του Μακαρίου.

Αυτή ήταν η δική μας άποψη, αυτή ήταν η αντίληψη, την οποία εσχημα-

τίσαμε. Υπάρχουν και άλλες απόψεις της αντιθέτου πλευράς τις οποίες

δεν θέγω εδώ πέρα. Εγώ διατυπώνω την αποψή μας, όπως ακριβώς την

ζήσαμε και την εκτιμήσαμε κάτω.

Ηλθε ο Μάρτιος του 1972 και με τη συμπαράσταση πολλών προσώπων

κατορθώσαμε να έχουμε μια συνάντηση με τον στρατηγό Γρίβα, ^{παράταξη}

^{απεγκλωβισμός}. Σ' αυτή την προσπάθεια συνήργησα τα μέγιστα. Ενημέρωσα

κάποιους ανθρώπους στο εξωτερικό με κάποιες πολύ αδύνατες δυνατότητες,

που είχα, ^{τεντυχεις} με κάποιες πολύ ταχνές δυνατότητες. Ενημέρωσα κάποιους στρα-

τηγούς εδώ. Έτσι οι Ελλήνες.

3/1 Θ. A.M. 22-1-87

43

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιούς;

ΜΑΡΤΥΣ: ... εξαιρετικής ποιότητος στρατηγούς με μια δράση, θετικούς, όπως ήταν ο στρατηγός Περέδης, οι οποίοι έγραψαν γράμμα στο Μακάριο και στο Γρίβα και εζήτησαν οπωσδήποτε να εξουμαλυνθούν τυχόν καταστάσεις οι οποίες επήγαιναν προς το χειρότερο και να υπάρξει μια συνάντηση μεταξύ τους. Έγραψα εγώ μια επιστολή τότε στο Ψαθά, δεν είχα πρόσωπα, δεν είχα δλλες προσβάσεις, στο Δημήτρη Ψαθά, χωρίς να τον γνωρίζω βεβαίως, στον Παλαιολόγο τον Παύλο, εξαιρετικές προσωπικότητες, όμως, οι οποίαι έπαιρναν κάποιες θέσεις οι οποίες ήταν εμφανείς από την πλευρά του τομέως του πνεύματος και των γραμμάτων.

(δ)

10

1/16

ΒΠ

22.1.87

44

(συνέχεια κ. μάρτυρα)

Όλως αυτά συνήργησαν θετικά και αινήθηκαν οι διαδικασίες με την πρόσθυμη, διάθεση καταφάνηκε, διάθεση και του Μακαρίου. Εκεί βεβαίως έκανα κάποιο σφάλμα εγώ. Λέγω, ότι έκανα σφάλμα, κρίνοντας το πράγμα αργότερα.

Πήρα την εντολή να προπαρασκευάσω εγώ τη συνάντηση από το ατραπήρι ή Γρίβα με το Μακάριο. Και αρνήθηκα, διότι σκεπτόμενος αντικείμενα, είπα στον Γρίβα ότι εγώ είμαι δεδηλωμένος αντιχουντικό πρόσωπο και μόλις ακουστεί το όνομά μου θα εκθέσει την προσπάθειά σας και θα εκθέσει και σαν επίσημο πρόσωπο, κυρίως τον Μακάριο. Να το αποφύγετε. Βάλτε κάποιο πρόσωπο από δω από δω την Κύπρο. Και δεν έλαβα μέρος σ' αυτή τη διαδικασία. Δεν ξέρω τι ακριβώς συνέβη. Γεγονός είναι ότι ήλθαν σε επαφή, γεγονός είναι ότι συμφώνησαν σε ορισμένα πράγματα. Εξίσου γεγονός είναι ότι συνέβη τον Γρίβα αμέσως μετά τη συνάντηση εξαιρετικά χαρούμενο, βγαλμένο από μια δύσκολη θέση. Από τις δηλώσεις του Μακάριου στον Τύπο είδα μια καλή διάθεση και από την άλλη πλευρά και σχημάτισα την εντύπωση ότι τα πράγματα ξέφυγαν από τον κίνδυνο σχεδόν για καλά και ότι

Διαρρήσεις δύο μρχισαν να προεύονται σε μια θετική τοπεπλευρά, εκείνη η οποία και θα έργει και προσέβει μια πολεοδομητική

εξασφάλιζε σε πρώτο στάδιο κυρίως αυτό που με ενδιέφερνε άλλωστε, τη συνεννόηση μεταξύ του Μακαρίου και του Γρίβα.

2/16

ΒΠ

22.1.87

45

Δεν ήμουν ενήμερος εγώ με τα τερτίπια εκεί και απ' ότι διεπέστωσα σέ αυτά τα τερτίπια δεν είχε ενημερότητα σαν στρατιωτικό πρόσωπο και ο Γρίβας. Γι' αυτό δεν είχε και τη δυνατότητα και λόγω της αποκρύψεώς του, της ελεύθεως επικοινωνίας, άλλωστε, να τα προλαμβάνει.

Βεβαίως, αργότερα μάθαμε τι συνέβη. Σας έχω ^{χειρό} σε ένα φάκελλο τον οποίο σας ετοίμασα, όλα τα στοιχεία τα οποία σας δίνουν εικόνα για-να-μελετη-^{πρώτη} θεί, εφόσον έτσι εκτιμηθεί από την πλευρά σας, της καταστάσεως η οποία είχε δημιουργηθεί εκεί κάτω. Σας έχω και την αληλογραφία μεταξύ του Μακαρίου και του Γρίβα, τόσο προ, δύο και μετά τη συνάντηση. Θα σχηματίσετε μια καθαρότητα σχεδόν για τα στοιχεία τα οποία συνήργησαν στην αρνητική έκβαση όλης αυτής της προσπαθείας, η οποία καταβλήθηκε εκ μέρους της δικής μας ιδιαιτέρως πλευράς.

Τι όμως είχε συμβεί και ποιό ήταν το κυριαρχικότερο στοιχείο δλων των πραγμάτων, ένα στοιχείο το οποίο προφανώς εδημιούργησε και μια ανησυχία από την πλευρά του Μακαρίου; Μια-αν το θέλετε..δικαιολογη-μένη ανησυχία και από την πλευρά την Γριβική-αν-το-θέλετε-μια ιδιομορ-φία επίσης δικαιολογημένη;

Ο αντιτιθέμενος προς το Μακάριο κόσμος δεν είδε με καλό μάτι τη συνάντηση του Γρίβα με το Μακάριο. Με λίγα λόγια δεν ήθελε το Μακάριο και άρχισε να αντιδρά. Η αντίδραση αυτή η οποία ήταν εμφανής, είχε ανησυχήσει το Μακαριακό περιβάλλον και δυναμικό δύνατον ^{ηταγ} κατε αυτό, άρχισε και

3/1δ

BII

22.1.87

46

εκείνο να αντιδρά και να οξύνονται τα πράγματα. Βεβαίως, δλη αυτή η κατάσταση δημιουργησε ιάποια κενά μέσα από τα οποία μπορούσε να διεισθύσει η χούντα δια των οργάνων της εκεί και βεβαίως να επηρεάσει, τόσο ιάποιους δικούς μας από την εδώ πλευρά, όσο και ιάποιους Μακαριανούς από την εκεί πλευρά, γιατί ο καθένας σ' αυτού του είδους τους τομείς παίζει

<sup>Γ: Διαχρόνια
με λέγεται και προσ.
αδεντρική ή τα δέκατα</sup> πάντοτε διπλά παιχνίδια. ~~Είναι~~ οι κρυφοί λεγόμενοι αγώνες.

(f) 1/1 K.M. A.M. 22-1-1987
47

Και ιδιαιτέρως σ' αυτά τα διπλά παιχνίδια-εκ της εντυπωσίας την οποία εγώ σχημάτισα-ήταν η δικτατορία γεμάτη προσόντα, Τα είχε αυτά τα προσόντα. 'Ελεγε, λοιπόν, από την πλευρά την δική μας στους δικούς μας: Τι τον θέλετε του Μακάριο; Και σήκωνε την αγανάκτηση

Tous σε κάποιους ανθρώπους, οι οποίοι είχαν μέσα Γτην πίστη, είχαν τις αγνότητές τους, δεν είχαν τον τρόπο να εμβαθύνουν περισσότερο τα πράγματα. Δεν ήταν και κάτοχοι άλλωστε των ~~απεριτίτην πολλών~~ που θα τους έδιναν την εικόνα. Από την άλλη πλευρά: Τι τον θέλετε του Γρίβα;

ΠΗΓΗ: Είναι η περίπτωση της οποίας έκανε εκμετάλευση η μακαριανή πλευρά: Αυτός είναι ένας κουτός άνθρωπος, ένας άνθρωπος ιδιαιτέρως φιλόδοξος είναι ένας άνθρωπος ο οποίος θα δημιουργήσει ανωμαλία στην Κύπρο, και στο τέλος-τέλος δεν μπορεί να συγκριθεί με τον Μακάριο. Ήταν είναι δυνατόν εσείς να αποδέχεσθε συνάντηση μαζί του κατά την σας δημιουργήσει καταστάσεις οι οποίες θα γκρεμίσουν τον άνθρωπο με τον οποίο εμένις μπορούμε να συνεργασθούμε, δηλαδή τον Μακάριο;

'Επεισαν λοιπόν θύματα αυτής της καταστάσεως πάρα πολλοί άνθρωποι και σημαίνοντες παράγοντες ακόμη, κάτω στην Κύπρο. Και πήρανε κάπιες ακραίες θέσεις. Συνήργησαν στις ακραίες θέσεις και κάποιες

ΣΑΛΛΑΣ

2/1 K.M. 48 22-1-1987

Γ. Διαγράφεται
Ριζά λέγεται και προσ-
τίθεται στη μουσει-
αν πολύτελην.

κρυφές ενέργειες οι οποίες έπαιρναν την μορφή του φενερού εκ μέρους

των μηθετικών υπηρεσιών της δικτατορίας κάτω. Εκυκλοφόρησαν, επί παρα-

δείγματι, για να θέσουν εμένα εκτός μάχης, εκτός εμπιστοσύνης θα μπο-
ρούσα να πώ, 'Ένα χαρτί προς τον Γρίβα, ότι δήθεν προήρχετο από κά-
ποιους παράγοντες του εξωτερικού, ότι εγώ πριν κατέβω κάτω να τον δώ-
είχα συναντηθεί με αντιπροσώπους του Κομμουνιστικού Κόμματος της

Γαλλίας είχα ανέβει στις Σκανδιναβικές Χωρες και είδα τον Ανδρέα

Παπανδρέου, πέρασε από το Παρίσι και είδα τον Καραμανλή. Και ένα άλλο
χαρτί προς την μακαριακή πλευρά, ότι ήμουνα εντολοδόχος και απεσταλ-
μένος της χούντας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επένδυμες οι καταγγελίες;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, οι καταγγελίες αυτές δεν απευθύνονται κατ' αρχήν προς
τον Γρίβα ή τον Μακάριο. Ήταν κάποια συγκεγχυμένα κατά άλλα,
επίσημα έγγραφα, με τις σφραγίδες αλπ., τα οποία δήθεν διέρρεαν από
το αλιμάνιο της ΚΥΠ ή το Δεύτερο Επιτελικό Γραφείο της Εθνικής Φρα-
ράς και τα έπαιρναν κάποιοι οι οποίοι είχαν την εντύπωση ότι γινό-
ταν την στιγμή εκείνη εξαιρετικών ικανοτήτων πράκτορες και τα μετέ-
φεραν αμέσως. Το ίδιο έκαναν και λίγο αργότερα, Κυκλοφόρησαν κάποιο

άλλο χαρτί στον Γρίβα, ότι συναντιόμουνα με τον Δισαρένη, ότι είχα

3/1 K.M. A.M. 49 22-1-1987

κάποιες επαφές με κάποια άλλα πρόσωπα, αντιτιθέμενα πρόσωπα με του Γρίβα και δημιουργούσα κάποιες καταστάσεις, οι οποίες είχαν αποδυνατώσει ασφαλώς τη θέση.^{τρεις} Αποδυναμώθηκε και η θέση του Γρίβα, γιατί ευκλοφόρησαν κάποια πράγματα, τα οποία δεν ήταν καθόλου κολακευτικά, μέσα στον φιλογριβικό χώρο. Και από την άλλη πλευρά άρχισε να αποδυναμώνεται κάπως και η θέση του Μακαρίου, διότι ευκλοφόρησαν ορισμένα πράγματα τα οποία δεν ήταν κολακευτικά και για την προσωπικότητά του. Επηρέαζαν δύμας πολύ τον κόσμο και αυτά σας είναι γνωστά κύριοι, διότι εσείς παρακολουθείτε τον λαό καθημερινά και ξέρετε τις αντιδράσεις του. Σέρετε, άλλωστε, τον τρόπο με τον οποίο πέφτει θύμα ο λαός αυτού του είδους διαδόσεων και με ποιό φανατισμό, αν κάνει το λάθος και το πιστέψει, παίρνει τις θέσεις του, ώστε να είναι αμετακίνητος και δηλώνει; Ναί είναι προδότης, κάνει αυτό. Δυστυχείς, λοιπόν, οι καταστάσεις με τα προδίμια τους που άρχισαν να δημιουργούνται εκεί. Άλλα τι είναι αυτό που συνέτρεξε ώστε να γίνουν περισσότερο δυστυχείς;

(ΠΑ)

(Κ) 1/1 ΠΑ (Θ.Σ.) 22-1-87

50

Είναι κάτι το οποίο δεν ιολακεύει τον κυπριακό χώρο και κυρίως τους της Μακαριωτής πλευράς εν δυνάμει τότε ευρισκομένους εκεί . Κάποιοι παράγοντες/δεν τήρησαν τη θέση της σοβαρότητος που επεβάλετο και συνηθισμένοι όπως ήσαν να εκμεταλλεύονται τα πράγματα και τις καταστάσεις από την πλευρά της

Γ: Διαχρονικά πλευράς λήξεων πραγμάτων γεννητών.
δυναμικής, εξαπέλυσαν ~~καταστάσεις~~ αντιδράσεις απέναντι ^{τις} των φιλογριβικών, οι οποίες δεν εγένοντο ~~θετικές~~ με τον ίδιο τρόπο

Δ με τον οποίο εγένοντο δταν δεν ήταν ο Γρίβας στην Κύπρο . Αντέδρασαν λοιπόν και οι Γριβικοί και ξαφνικά βρεθήκαμε μπροστά σ' αυτό το φαινόμενο . Ήλθε λοιπόν η συνάντηση του Στρατηγού Γρίβα με τον Μακάριο, υπήρξε η συνεννόηση και εν συνεχεία η απεμπόλυση των υπερχημένων από την πλευρά του Μακαρίου προς τη Γριβική . Αυτή είναι η δική μου άποψη . Αυτό βγαίνει απότηγ μελέτη των επιστολών ~~και~~ και

θα καταστεί φανερό αν ποτέ η Επιτροπή - πράγμα ασύμφορο- επεκταθεί σε αναγνωρίσεις δι' ανακρίσεων στον κυπριακό χώρο και κυπριακά πρόσωπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν δικαιούμεθα να επεκταθούμε στον κυπριακό χώρο, *Εμείς* μόνο 'Ελληνες υπηκόους μπορούμε να εξετάζουμε και να καλούμε να έρχονται εδώ . Οι Κύπριοι υπήκοοι δεν έχουν καμιά υποχρέωση να υπακούσουν στις εκκλήσεις της Επιτροπής . Θα παρακαλούσα να πείτε ότι θέλετε με ταϊλιγότερα δυνατά λόγια . Επανέρχο-

Δ *Δ*

2/1 ΠΑ (Θ.Σ.) 51 22-1-87

μαι στην παράκληση που σας έκανα στην αρχή .

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως , κύριε Πρόεδρε , αλλά θα ήθελα να καταλήξω στο τελευταίο , ώστε φεύγοντας από εδώ να έχετε μια καλή εικόνα του πως διεμορφώθει το θέμα στο στάδιο του πραξικοπήματος και πώς οδηγήθηκε στην καταστροφή .

Εδημιουργήθει αυτή η κατάσταση της ανωμαλίας . Υπήρξαν από

μαΐα προίστα
αυραία
ετοιχία,

τις δύο πλευρές ^{τη} οποία βεβαίως δεν ήταν ούτε στα χέρια και τις δυνάτητες του Μακαρίου να αναστείλει , ούτε στις δυνατότητες , πολύ περισσότερο και τα χέρια του Γρίβα , να αναστείλει . Πάντως όσο οι καταστάσεις των ανωμαλιών προχωρούσαν , τόσο περισσότερο εξετίθεντο τα πρώτα πρόσωπα , δηλαδή ο Γρίβας και ο Μακάριος .

μαΐα προίστα
αυραία
ετοιχία

Μετά την απάντηση των συνθετικών του Γρίβα με τον Μακάριο ,

υπήρξε μια επαναπροσέγγιση της Μακαριακής Κυβερνήσεως για λόγους πολιτικούς , τους οποίους εμείς δεν εκαλούμεθα απλωθείς να εξετάσουμε , για λόγους πολιτικούς , τους οποίους εμείς δεν εκαλούμεθα απλωθείς να εξετάσουμε , μαΐα προίστα αυραία ετοιχία , η οποία εξαγρίωσε το φιλογριβικό κόσμο και δεν αποκρύπτει τον ίδιο το Στρατηγό Γρίβα . Υπήρξαν κάποιες αντιδράσεις δυναμικές και μάλιστα αποδυναμωτικές των ισορροπιών και της πρεμίας μέσα στην Κύπρο , με κάποιες ανατινάξεις , με κάποιους ξυλοδαρμούς και είχε ωριμάσει μία κατάσταση μιας γενικότερης αναφλέξεως .

Στην περίοδο εκείνη , με τη διαπιστώση μου ότι δεν υπήρχε η δυ-

μαΐα προίστα
αυραία
ετοιχία

3/1 ΠΑ (Θ.Σ.) 22-1-87

52

νατότης μιας εύκολης αναστολής των ακροτήτων, ξαναζήτησα μια συνάντηση με το Στρατηγό Γρίβα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Πότε ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Ήταν στο τέλος του 1972 προς τις αρχές του 1973 . Τότε ουσιαστικά άρχισε και η εσωτερική ανωμαλία στην Κύπρο . 'Ηλθα σε διαφωνία με το Στρατηγό Γρίβα .

[Handwritten signatures]

(2ΓP)

(2ΠΑ)

1/2 ΓΡ

(Γ.Π.) 53 22.1.87

Διέκρινα βεβαίως τις αδυναμίες και δύσκλωσα στον στρατηγό, ότι δεν απομακρύνομαι του σκοπού της ενώσεως, δεν μπορώ να σας εγκαταλείψω και δεν θα σας εγκαταλείψω. Είναι άλλωστε αντιστρατηγική ενέργεια. Δεν σας καλώ να διαπιστώσετε εάν και κατά ποσό καλώς ή κακώς βοήσκομαι κάτω από τις διαταγές σας, πάντως αποσύρομαι, δεν θέλω να συμμετέχω στις οποιεσδήποτε διαδικασίες εσωτερικές εδώ, διότι δεν είμαι Κυπριακό πρόσωπο, είμαι Ελλαδικό πρόσωπο, είμαι 'Ελληνας αξιωματικός και δεν βρίσκω να έχω κανένα δικαίωμα να εμπλακώ στα εσωτερικά των Κυπρίων και εάν ποτέ με χρειασθείτε θα με ξαναβρείτε εκεί, τότε γέρων.

Ιέρασε το πράγμα από πολλές διαδικασίες, οι οποίες περιέχουν πολ. λέξεις λεπτομέρειες, που θα ήταν απαραίτητο να τις ξέρετε, δεν πειράζει δύμας θα τις βρείτε εδώ μέσα, είναι γραμμένες, ώστε να μην μακρυγιορά όπως είπε και ο κύριος Πρόδεδρος.

Μέχρι που η εξέλιξη των καταστάσεων έφθασε σε καίτοιες αδυναμίες από την πλευρά του Γρίβα. Κλήθηκα από τον στρατηγό Γρίβα, έκανε μια επανεκτίμηση της καταστάσεως, διετύπωσε τις απόψεις του, οι οποίες είχαν σχέση με την πραγματικότητα και συνέπιπταν με τις δικές μου εκτιμήσεις και μου ζήτησε την γνώμη για τις περαιτέρω ενέργειες, τους πιό πέρα χειρισμούς, ώστε να βγει από τις δύσκολες διαδικασίες της Κυπρου. Τα πράγματα δύμας ήταν

2/2 ΓΡ (Γ.Π.) 54 22.1.87

πολύ προχωρημένα. Είχε σκοτωθεί κόσμος και δταν αρχίσει να χύνεται αίμα, η γεφύρωση, η αποκατάσταση των πραγμάτων, είναι δύσκολη. Πάρα πολύς κόσμος είχε φθάσει σε ακραίες εντελώς θέσεις και αλληλονοχλούντο τόσο, καθημερινώς, κάτω από το φάσμα του θανάτου, ώστε να δίχνει καθαρά η κατάσταση ότι κάτι είχαν χάσει μπροστά από τα μάτια τους οι Κύπριοι, είτε Μακαριανοί, είτε Γριβικοί. Και αυτό δεν αποτελεί κατηγορία σε βάρος τους, διότι έχω ιδιαίτερο σεβασμό προς το στοιχείο εκείνο και είμαι εξαιρετικά υπερήφανος διότι είχα την ευκαιρία να συμπολεμήσω μαζί του εναντίον των Τούρκων.

Μου ήταν όμως γνωστό και από την Ελλάδα το πόσο εύκολα χάνει μπροστά από τα μάτια του το ουσιώδες ο 'Ελληνας και μεταφέρεται σε μια άλλη κατάσταση, η οποία φέρνει ως ουσιώδες το δευτερεύον, που μεταβάλλεται σε αίμα, πάρα πολύ εύκολα!'

'Εκανα ορισμένες προτάσεις στον Γρβά. Κατ' αρχήν η δυσκολία της καταστάσεως δεν μου επέτρεπε να προτείνω πράγματα, τα οποία είχαν σχέση με αμφέβολα αποτελέσματα. Του είπα: "Στρατηγέ δύο πράγματα, αυτό το δυναμικό που περίσσεψε θα πρέπει να βγει στο φως και να πιάσει ένας μέρος, ώστε να έκβιάσει τα πράγματα για να φέρει τον Μακάριο σε κατάσταση κάποιων διαπραγματεύσεων για την εξομάλυνση του εσωτερικού μετώπου. Ένα δεύτερο είναι το να ανα-

3/2 ΓΡ

(Γ.Π.)

22.1.87

κοινώσετε ότι θα εισέλθετε στο Προεδρικό Μεγαρο ημέρα, ώρα και
δρομολόγιο από το οποίο θα περάσετε -να σας συνοδεύσω μάλιστα εγώ-
για να συζητήσετε το εσωτερικό πρόβλημα με τον Μακάριο, διότι
οπωσδήποτε θα έλθετε σε ένα καλό αποτέλεσμα για να προλάβετε τις
πιό πέρα δυστύχεις εξελίξεις.

'Ήταν σκληρά όμως τα περιβάλλοντα ένθεν και εκείθεν. Από
την πλευρά την Μακαριακή μάλιστα πάρα πολύ σκληρά τα περιβάλλοντα,
δεν άφηναν κανένα χώρο ελεύθερο για την οποιαδήποτε κίνηση και
υπήρχαν και κάποιες πρωτοβουλίες, οι οποίες παίρνοντο εν αγνοία
των αρχηγών, πρωτοβουλίες, οι οποίες έκλειναν περισσότερο, αμπάρω-
ναν εντελώς τις πόρτες, πρωτοβουλίες οι οποίες, κατά την γνώμη
τη δική μου, και εάν ακόμη από πρώτη εκτίμηση το πράγμα οδηγεί
στην άποψη ότι ήταν σκόπιμες, δεν ήταν σκόπιμες. 'Ήταν απότοκες
της ιδιοσυγκρασίας των ανθρώπων αυτών στις συγκεκριμένες καταστά-
σεις. 'Ήταν δηλαδή η εκδήλωση του 'Ελληνα υπό την ιδιομορφία του
Κυπρίου, σε ώρες ανώμαλες.

(2N)

(2ΓΡ)
1/1 N ΜΠ 22-1-1987

56

Δεν πέρασε πολύς χρόνος από την τελευταία συνάντησή μου με το Γρίβα δύταν πήρα την είδηση ότι πέθανε και την πήρα μια ώρα μετά τον θάνατόν του, δύσκολο ήταν να έλθει ο κόσμος από τη Λεμεσό στη Λευκωσία στην οποία αποκρυβόμουνα.

Μου είπαν ότι η πολιτική έκφραση της Γριβικής παρατάξεως απεφάσισε να δώσει σε μένα την αρχηγεία^{της} και μου είπαν ότι την ίδια μέρα πριν πεθάνει, πράγμα που θεώρησα ιδιαίτερα αμφίβολο, γιατί ήταν καρδιακό το ατύπημα και δεν τον προειδοποίησε πιστούς, κατά την απόψη μου, πάρτιο. Βέβαια βρέθηκα σε μια πάρα πολύ δύσκολη κατάσταση και είχα να εκτιμήσω τις ακραίες, ιδιαίτερα οι έξι ημέρες που δύσκολα αντιπάλων παρατάξεων και να παίξω ανάμεσα σ' αυτές κάποιο ρόλο. Είχα να εκτιμήσω την ιδιομορφία και την σκληρότητα της Γριβικής παρατάξεως, την δική μου αποδυναμωμένη θέση μέσα στην παράταξη και κυρίως τον παράγοντα δικτατορία, τον οποίο ανέμενα να αναπτύξει τις πρωτοβουλίες του για δικό του δρόμο με την ευκαιρία του θανάτου του Γρίβα.

Δέχτηκα, γιατί αυτό ήταν άλλωστε και το καθήκον μου. Ούτως ή δύναμης είχα μοιραστεί την τύχη μου ~~του~~ τους και δεν είναι ίδιοι του στρατιωτικού, αλλά δεν ήταν και του χαρακτήρα μου να παλινδρομώ

2/2 N ΜΠ 22-1-1987

57

και να μετανιώνω για κάτι το οποίο είχα αποφασίσει ανεξαρτήτως

*Για διαρρέες
Έτσι λέγεται κανείς
μεταβολή στην ζωή του*
 των μεταξύ παρεμβληθέντων εμποδίων ~~αλλαγής του σκοπού μας~~
 καταστάσεων.

Πήταν
Δια
Δια
Δια

Η πρώτη μου ενέργεια / να ζητήσω την έγκριση της αποδοχής της αρχηγείας εκ μέρους των ασκούντων την διοίκηση ενόπλων τμημάτων, τομεά^{ών}, την οποία και την είχα μέσα σε χρόνο 24 ωρών. Με αποδέχτηκαν σαν αρχηγό τους και αμέσως εξέδωσα μια διαταγή με την οποία καταργούσα τον τίτλο του αρχηγού, και αυτό το έκανα γιατί δεν είχα σκοπό να τον διατηρήσω. Δεν μου χρειαζότανε άλλωστε, αλλά και για να μη προκαλέσω αντιδράσεις σε ιαποιους φιλοδεξείς, γιατί πάντοτε σ' αυτού του είδους τις επαναστατικές καταστάσεις υπάρχουν φιλόδοξοι. Βάφτισα λοιπόν τον εαυτό μου προσωρινό διοικητή, και είπα να μου προτείνουν και ιαποια πρόσωπα που θα με αντικαθιστούσαν σε περίπτωση βιαζού θανάτου μου. Ήθελα να τους δώσω να καταλάβουν ότι οι στιγμές δεν ήταν ευχάριστες. Από τις απαντήσεις που πήρα κατάλαβα ότι είχε εξαπλωθεί μια σύγχυση στο Γριβικό κόσμο και ήταν ακριβώς αυτό που φοβόμουνα, γιατί αυτού του είδους οι συγχύσεις σε ιαποιους ανθρώπους που κρατούν όπλα στα χέρια τους καθιστούν αθύρματα σε χέρια άλλων, οι οποίοι έντεχνα μπορούν να διεισδύσουν την ώρα εκείνη.

Δια *Δια* *Δια*

3/2 N ΜΠ 22-1-1987

58

Αλλωστε τις είχα ζήσει αυτές τις καταστάσεις εδώ στην Ελλάδα επί μακρό χρόνο κατά το διάστημα της κατοχής, παρόλο ότι ήμουνα μικρός, ~~έκανα~~ αντάρτης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Πού ήσασταν;

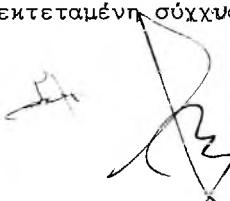
ΜΑΡΤΥΣ: Στο Ζέρβα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Πού ήλαντε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έκανα στην αρχή στο τμήμα του Καραμπέκιου στο Βηρόμερο, εν συνεχεία προωθήθηκα στην αυρίως 'Ηπειρο, πέρασα ένα σχολείο αξιωματικών και εν συνεχεία έκανα στο τμήμα του Χατζηγάκη, ο οποίος δεν ζει σήμερα.

Είδα λοιπόν, ότι υπήρχε εκτεταμένη σύχνυση.

(2 EZ)

(2N)

1/2

EZ

(E.M)

22.1.87

59

Προέβην αμέσως σε μια δεύτερη ενέργεια για να προλάβω τα πράγματα.

Σήτησα να μεταφερθεί η σωρός του Γρίβα από τη Λεμεσό στην Αθήνα και να ταφεί στην Ελλάδα, στον τόπο στον οποίο και ανήκε. Δεν πολυπίστευα ότι θα το πετύχαινα αυτό. Το ήθελα δύμας, οπωσδήποτε, γιατί ήξερα ποιές ψυχολογίες θα δημιουργούσε η αηδεία του εκεί, ποιές αντιδράσεις και ποιές εκμεταλλεύσεις μπορούσαν να γίνουν απ'όλες τις πλευρές σε βάρος

των ανθρώπων, ανθρώπων οι οποίοι ήταν εκεί ασυγκράτητοι, ανθρώπων οι οποίοι είχαν δεχθεί το καίριο πλήγμα του θανάτου του αρχηγού τους, ήταν

τις αισθησιακές
κυνηγημένοι, εντελώς εξουθενωμένοι, πεινασμένοι, με τους ανθρώπους τους πεθαπεταμένους, χωρίς καμμία εργασία και προπαντός έξω από τον νόμο,

που δεν τους έδινε το δικαίωμα της ελευθεροεπικοινωνίας, δεν τους έδινε το δικαίωμα της επαφής με το σύνολο.

'Ήθελα λοιπόν, να αποφύγω αυτές τις αντιδράσεις κατά το διάστημα της αηδείας και τις πιθανές διεισδυτικές εκμεταλλεύσεις, εκ μέρους

της δικτατορίας. Βεβαίως, έχουνος και από την άλλη πλευρά ιόσμος, κατάλαβε πού περίπου το πάω. Δεν εγένετο αποδεκτό, γιατί εγώ τις προσπάθειές

μου δεν μπορούσα να τις κάνω προς την κατεύθυνση του μακαριακού περιβάλλοντος. Δεν είχα προσβάσεις ποτέ και τις έκανα προς την κατεύθυνση

του δικτατορικού περιβάλλοντος, προς την κατεύθυνση δηλαδή της ελληνι-

κής πρεσβείας κάτω, δια μέσου ανθρώπων οι οποίοι μπορούσαν να έχουν

*QW**SD*

2/2 EZ (E.M) 22.1.87

60

μια επαφή με την ελληνική πρεσβεία, μπορούσαν να πάνε και να ζητήσουν αυτό το πράγμα. Απερρίφθη και έγινε όλο αυτό το "μοντάρισμα", της αηδείας στην οποία προσήλθε ένας ολόκληρος αόσμος, αύριοι, προσήλθε ολόκληρη η Κύπρος, είτε ήταν το ΑΚΕΔ, είτε της ΕΔΕΚ, είτε Μακαριανοί, είτε Γριβικοί και φιλοενωτικοί. Ήταν ο θάνατος ενός ιστορικού προσώπου για το νησί, ο θάνατος ενός ανθρώπου, ο οποίος έστεκε ψηλά μέσα του, διότι είχε προσφέρει στον τόπο του και προπαντός είχε αγωνισθεί με τον τρόπο ο οποίος έτυχε της αναγνωρίσεως και της παραδοχής εκ μέρους στρατιωτικών και μη στρατιωτικών, τόσο στο εσωτερικό δύο και στο εξωτερικό.

Είχα δικας χάσει εγώ το πρώτο μου χαρτί. Δεν παρουσιάσθηκα στην
κηδεία. Μια δεύτερη προσπάθεια για να δώσω στο μακαριακό περιβάλλον
και κυρίως στον Μακάριο να καταλάβει ότι δεν συνίσταμαι με τα πράγματα
και ότι έπρεπε να τύχω μιας βοηθείας και μάλιστα αμέσου βοηθείας, για
να μπορέσω να αρπάξω τις πρωτοβουλίες στα χέρια μου και να οδηγήσω
τις καταστάσεις προς την εξομάλυνση. Δεν παρουσιάσθηκα εγώ στην κηδεία.

Οι παπαρικοί στρατοί.
τε πράγματα. Είτε δεν το κατάλαβαν είτε δεν θέλησαν να το προσέξουν,
δεν έδωσαν σημασία στο πράγμα και δεν είχα καμμία βοήθεια. Ἐκατό και
το δεύτερο χαρτί μου.

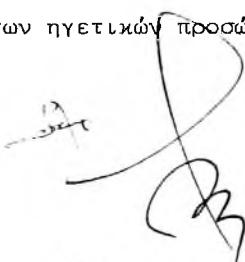
Προσπάθησα με μια τρίτη ενέργεια μου. Εξέδωσα μία ανακοίνωση

3/2 EZ (E.M) 22.1.87

61

προς τον Μακάριο και την Κυπριακή Κυβέρνηση, στην οποία έπαιρνα κάποιες
 την γρ. Βική,
 θέσεις που με άραγε όμως από την εδώ πλευρά ασφαλώς, γιατί δεν ήταν δυνα-
 τή η παρουσίαση μιας εικόνος, που θα με εμφάνιζαν συνιστάμενο με την
 άλλη πλευρά, 'Ελεγα δμως, ότι χωρίς δρους ζητάμε αυτά τα πράγματα, Δεν
 σας βάζουμε δρους. Και περίμενα μία ανταπόκριση της μακαριακής πλευράς.
 Υπήρξε μια ανταπόκριση με μία αμνηστία η οποία εδόθη, η οποία ήταν
 πάρα πολλής περιορισμένης εκτάσεως και πάντως δεν με έβγαζε από τη
 δύσκολη θέση, ενώ εξ αντιθέτου υπήρξε ένα αλείσιμο των δρόμων μου, ένα
 αλείσιμο, το οποίο μου απαγόρευε την ελευθεροεπικοινωνία με τα δικά
 μου πρόσωπα και έτσι δεν μπορούσα να επηρεάσω τον κόσμο μου. 'Έχανα
 και το τελευταίο χαρτί μου. Κατόρθωσα ύστερα από πολλές προσπάθειες
 να επιτύχω μία συγκέντρωση των ηγετικών προσώπων της λεγομένης ΕΟΚΑ Β'
 και έθεσα ωμά το θέμα.

ΑΛΦ

(2Δ)

(E7)

1/2 Δ (Δ.Γ.) 22-1-87

62

Τους ανέλυσα πώς και γιατί τα μάργαμα οδηγούνται στην καταστροφή
και πώς δεν είναι ορθές οι θέσεις τους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μήπως θυμάστε πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως . Ήταν τον μηνα Φεβρουάριο, περί την 15ην, το 1974.

Εζήτησα την αυτοσυγκράτηση. Ποιά αυτοσυγκράτηση όμως, ήριτοι;

Ο κόσμος αυτός ήταν διαριμένος, ταλαιπωρημένος, κυνηγημένος, εξου-

θενωμένος ! Είχε δε σχηματισθεί και η εντύπωση εκ μέρους της άλλης

Γενικά πλευράς - μεγάλο λάθος - διτ^{της του}, πέθανε ο Γρίβας, να τους σαρώσουμε να
χέρι και προσή-
ξουν τύρα που...
Αλλα επωνυμία... τελειώνουμε. Ενώ δεν ήταν εκεί το πρόβλημα. Δεν σαρώνεται ο ιόσμος.

Νικιέται ναΐ. αλλά δεν σαρώνεται. Κατ το ποάγμα τοσβήνε χιλιό σάρωμα.

Το είχα καταλάβει, αλλά δεν μπορούσα εγώ να έχω απ' ευθείας συνομιλίες

με το Μακάριο, γιατί εγώ ήμουν ένας απότακτος ταγματάρχης και έπρεπε

να έχω γνώση της θέσεώς μου. Ήμουν ένας άγνωστος για τον Μακάριο,

οποίος θα μπορούσε ίσως να συνιστούσε κίνδυνο γι' αυτόν και εν πάση

περιπτώσει ~~κατα~~ μια ατυχή ένέργεια ενός πρώτου μεγάλου διπολιτικού

eta = 0.0001, *T* = 100, *N* = 100, *L* = 100, *dt* = 0.01, *dx* = 0.01

Майдан. Ачи, членство на този пасиуъл е чисто за този пасиуъл

Εγώ βοηθώνω στους δικό μου τουέρα να δει σίγα κανένα λόγο να

Εγώ σημειώνω το γεγονός ότι η απόφαση μας να αποδεχθούμε την πρόταση της Επιτροπής

2/2 Δ. (Δ.Γ.) 22-1-87

63

Για πρότυπον είναι το πράγμα, πάτε στρατέζεμο. Είχα όλο τον τρόπο δώσω να δώσω να καταλάβουν οι δικοί μου, από την πλευρά της διεύθυνσης μου θελήσεις

και οχι από την πλευρά της κατανοήσεως της δικής τους. Δύσκολη λοιπόν η ψυχολογία, ακραίες οι καταστάσεις και κάποια πρόσωπα ηθελημένα ή αθέλητα από την πλευρά της δικτατορίας, διεισδύσανε με πολλές υποσχέσεις προς την κατεύθυνση της ΕΟΚΑ Β', οι οποίες έδιναν διέξοδο. Και οι οποίες υποσχέσεις έκλειναν τις δικές μου πόρτες. Γιατί, γιάνα έχω εγώ πόρτες, έπρεπε να έχω κάποιες δυνάμεις και προπαντός να έχω χρήμα να δώσω σε κάποιες νηστικές οικογένειες, πάρα πολλές! Χιλιάδες, κύριοι,

χιλιάδες! Οι οποίες πεινούσαν. Για να μπορέσω να κατεβάσω

γιαποτούς ανθρώπους, οι οποίοι είχαν πάρει, με το όπλο στον ώμο πάνω στο βουνό, ~~έναν άλλο εγκύον~~. Να τους κατεβάσω αυτούς τους ανθρώπους, χωρίς να θιγεί ο εγωϊσμός τους. Αυτά τα πράγματα είναι πάρα πολύ δύσκολα και πρέπει να τα κατανοούν οι στρατιώτικοί και οι υπεύθυνοι πολιτικοί ανδρες, για να μπορούν να τους δίνουν εύστοχα τις διεξόδους στις ώρες αυτές ακριβώς της ακμής, που μια στραβή ενέργεια μπορεί να προκαλέσει ανάφλεξη. Πήγαν τα πράγματα προς την ανάφλεξη.

"Ακούστε, κύριοι, τους είπα, δεν μπορείτε να μιλάτε για την ένωση και να οδηγείτε το πράγμα στην καταστροφή. Εγώ στάθηκα, είτε καλώς, είτε

χαλαρώστε

στην

χαλαρώστε

3/2 Δ_s (Δ,Γ,) 22-1-87

64

Γ. Διαφέροντα κακώς, κατά την εκτίμησή σας η απόδειξη που θα δείχνει την αντίδικη ποτορίδη

^Γ καὶ τοῦτο εἰπεῖν
Διαρρέων ἐγ^τ τῷα, ἔνα, δύο, τρία. Καὶ γιατί σεν πράτηνει, χωρὶς να κατηγορήσεις και την πληρότητα.
και "Καὶ τοῦτο εἰπεῖν"

μανένα φιλοδικιτατορικό πρόσωπο για έλλειψη πατριωτισμού. Το δήλωσα

σατε θύματα κάποιων πραγμάτων. Ήταν το αποτέλεσμα είναι να εντείνετε

το μέσος κατά των Ελλαδιτών, οι οποίοι έχουν καλή πρόθεση, αγαθή

προαίρεση και βρίσκονται δίπλα σας, ανεξαρτήτως των διαφορών και

ενίστε των διχασμών, μπροστά στις οποίες βρίσκεσθε εσείς παραινολουθώντας

μας . Αλλά πάντως από καλή πρόθεση . Δεν μπορείτε να περάσετε από του

δρόμο της δικτατορίας. Να περάσετε από τον δρόμο του Μακαρέων. Και

**Για προδοσίας σας, γιατί θα είμαι εγώ όποιος θα πέσει πρώτος και-εν-σημειώ-
θηκε μόνο μου.**
Προστίθεται τα δύο εξαλήσσοντα λόγια.
Πάσα... με το πρώτο χέτα διτι είναι να πάθετε, θα πάθετε σούτσι.

Λεν ένιγα πιστευτός, αλλά δεν τους κατηγορώ, κύριοι . Προσέχετε

Είναι αξιωματικός, ο οποίος είχα ~~προσφέρει σημάντικές πληροφορίες~~ παρέβησε

μεσ τινή, την ευκαιρία να συγχρωτίζομαι καθημερινώς με έμψυχο υλικό,

κάτω από ειδικές συνθήκες και Εέρω ποιές φέναι οι ψυχολογίες, οι οποίει

δημιουρούνται σε μυητριένα σύνολα.

(H)

(2Δ)

1/2H. (E.S.) 65 22.1.1987

Και τώρα, αν με ρωτήσετε, αν η στάση την οποία ετήρησανήταν η ενδεδειγμένη, θα σας πω ότι δεν ήταν η ενδεδειγμένη, αλλά ήταν μια στάση απόλυτα δικαιολογημένη, σ' αυτές τις δύσκολες θέσεις που βρέθηκαν.

Δεν είχα εγώ καμμία διάθεση να συ-ταυτισθώ μαζί τους. Διεχώρησα τις ευθύνες μου. Και βεβαίως μ'όλα αυτά τα σενάρια, τα οποία κυκλοφόρη-

σαν και εγράφησαν κατά καιρούς, δεν έχει καμμία σχέση η κατάσταση των πραγμάτων από τη δική μου πλευρά. ^{την πλευρά του προτεστού μέρους, την Ελλάς!}

~~Εγώ~~ Είχαντας από κάποιους δικούς μου ανθρώπους στην Κύπρο, να

μου βρούν ένα μέσο. Μου το βρήκαν. Είχα κι εγώ κάποιους ανθρώπους, οι οποίοι με αγαπούσαν, οι οποίοι με εκτιμούσαν και με πίστευαν.

Βεβαίως, δεν είχα την αυταπάτη, ότι όλη αυτή η επιχείρηση της νέας αποδράσεώς μου από την Κύπρο δεν θα γινόταν αντιληπτή, διότι είναι και αρκετά ^(δεν μείνω) αποτελεσματικός. Οι Κύπριοι, όπως όλοι μας δηλαδή οι Έλληνες.

Λέμε και παραπανίστα.

Δεν είχα τον τρόπο να φύγω προς τον ευρωπαϊκό χώρο, διότι δεν έπρεπε να περάσω από κάποιο αεροδρόμιο. Πώς θα εκάλυπτα τις αποστάσεις; Ήμουνα παράνομο πρόσωπο. Δεν είχα καμμιά πρόθεση να περάσω από την πλευρά την μακαριακή, διότι δεν μπορεί να είσαι ο Διοικητής, ο Αρχηγός, ο επικεφαλής μιάς πλευράς και να περάσεις από την άλλη πλευρά. Αυτά

2/2 H K.B. 22.1.1987

66

είναι πράγματα, που δεν πρέπει να γίνονται από ανθρώπους οι οποίοι εντιλαμβάνονται τις ευθύνες τους. Δεν είχα καμμιά διάθεση, σαν στρα-

*Γενικότερως
δύο λόγοι για πράγματα
πάντα "ανάρτησης"
συνάντησης με... "*

τιώτης, για ζητήσω άσυλο σε καμμιά πρεσβεία. Δεν άφηνα τον εαυτό μου να επηρεάζεται από τα αυξλοφορήσαντα "φάτε-τον" ι.λ.π.. Και αυτά τα "φάτε-τον" σ' αυτές τις καταστάσεις είναι πάρα πολύ εύκολα.

Μπήκα σε ένα καραβάκι με την βοήθεια κάποιων ανθρώπων. Πήρα κάποιους ανθρώπους της δικής τους επιλογής. Έφτιαξα ένα σχέδιο για την διαφυγή μου στην Ρόδο. Δεν είχα πού αλλού να πάω. Και ξεκίνησα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Πότε αυτά, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν περίπου 22 ή 23 Φεβρουαρίου 1974.

' Εκανα, δύμας, την σκεψη ότι δεν θα με πείραζε αν με έπιανε η οποιαδήποτε πλευρά, αρκεί ο τρόπος με τον οποίο θα με έπιαναν να είχε μέσα τα στοιχεία της ανδροπρέπειας, να μην προσέβαλε τον στρατιώτη. Γι' αυτό, και μπαίνοντας στο καράβι νύκτα, από την ανατολική πλευρά της Κύπρου, διέδραμα τα νότια παράλια της Κύπρου αργά-αργά εχοντας κατά νου ότι κάποια ακταιωρός της Κυπριακής Κυβερνήσεως θα μου έκανε έλεγχο και θα με έπιαναν. Δεν θα έχανα την ευκαιρία

τότε. Μέ πιάσατε κύριοι. Ελάτε εδώ. Μακαριώτατε, αυτι! είναι η εδώ πλευρά. Την γνωρίζετε; Και αυτό εγώ εκτιμώ ότι θα συμβεί. Το ξέρετε;

3/1 H K.B. 22.1.1987

67

Και ότι είχα την ευκαιρία να του δώσω να καταλάβει ότι και οι δικές

^{μεγάλων} του ευθύνες όταν ~~σπουδαστές~~, εάν δεν ~~υπήρχαν~~ από την πλευρά την
δύσκολη και προ-
πονητική μεταβολή..
Θα έπειτα ...” δική του ιαποιους κατάλληλοις χειρισμούς. Και ότι ήταν αναγκαίο να

^{μεγάλων} αντιληφθεί ότι από την άλλη πλευρά υπήρχε ένα δυναμικό, του οποίου
την έκταση δεν την είχε καλά αντελληφθεί. Την είχε υποτιμήσει.

^{μεγάλων} Σηκώθηκε ένα αεροπλάνο αναγνωρίσεως. Πέρασε έρεις-τέσσερις φορές από πάνω μου. Δεν είδα να πλησιάζει τίποτε. Επήγα στην δυτική πλευρά και αποφάσισα το βράδυ να αράξω το καραβάκι - ήταν ένα μικρό καραβάκι, ένα καρυδότσουφλο - σ'ένα κολπίσκο που δημιουργούσε το ακρωτήριο Αρναούτη της δυτικής πλευράς του νησιού.

(20)

(H)

1/2 O. A.K. 22-1-1987

68

Ήρθαν από απέναντι κάποια αυτοκίνητα της αστυνομίας και κοίταζαν με ~~κάθε~~ κυάλια αλλά δεν προχώρησε κανείς. Μηδένεντας Το βράδυ ξανοίχθηκα στο πέλαγος για να υλοποιήσω το άλλο μου σχέδιο. Στάθηκε ^{παρατηνήσαντας} άτυχος, γιατί έπεσαν ^{την} 8 έως 9 μποφόρ, κάτι που εγώ σαν στεριανός δεν το είχα ξαναζήσει. Με πέταξε δύο φορές στις ακτές της Τουρκίας. Δεν έσπασε το ηαράβι. Κατόρθωσα να τραβηχτώ προς τα μέσα. Ήταν τρία πρόσωπα όλα κι όλα, εκ των οποίων τα δύο ήταν οι-
 κογενειάρχες και άρχισαν να φωνάζουν "τα παιδιά μας, τις γυναί-
 κες μας" ι.λ.π. Ήταν μία κατάσταση ^{παρατηνήσαντας} ~~καθόλου ευχάριστη~~. Και δαρμέ-
 νος καθώς ήμουν από τα κύματα επί δύο συνεχή ημερόνυκτα πλη-
 σίαζα προς το Καστελόριζο, και ^{κατανέως στην παραλία του} έπα να πογιάσουμε στο Καστελό-
 ριζουμέχρις ότου βελτιωθεί ο καιρός, για να προχωρήσουμε στη
 Ρόδο. Δεν είχα κλείσει μάτι όλες αυτές τις ημέρες και καθώς
 ήμουν στα ωπήνεμα, έγραψα να κοιμηθώ. Έκανε ένα λάθος κάποιος
 από το προσωπικό, βγήκε έξω, τον είδαν ^{κάτιθετη} λιμενικού, τον
 ρώτησαν ποιος είναι. Ο άνθρωπος αυτός του προσωπικού, αύπριος
 ήταν, δεν ήξερε τι να απαντήσει, δημιούργησε υπόνοιες, και

^{παρατηνήσαντας} με πελόκαραν τις μεσημβρινές ώρες, ^{όπως ήταν} μάλιστα κοιμόμουν ~~εκείνη~~ ^{την}

ώρα και ^{έτσι} με έπιασαν στο Καστελόριζο. Δήλωσα ~~εγώ~~ αμέσως

^{Γ. Διαγράφεται μία λέξη και προσθίθεται μία άλλη.}
 Γ. Διαγράφεται μία λέξη και προσθίθεται μία άλλη.
 Γ. Διαγράφεται μία λέξη και προσθίθεται μία άλλη.
 Γ. Διαγράφεται μία λέξη και προσθίθεται μία άλλη.
 Γ. Διαγράφεται μία λέξη και προσθίθεται μία άλλη.

ASY
Bathy

J.A.

Rugy

2/2 O. A. K. 22-1-1987 ----- 69

εκεί στο Καστελόριζο ότι ήθελα να δω τον Ιωαννίδη. Ήταν ο ισχυ-

ρός ανήρ της καταστάσεως τότε. Και μέσα σε μία μέρα με αρπάξειν

Γ: Διαγράφεται έπειτα
λέγεται και προσέβασται
"σκάνδαλο... και αεροπορία...
και εγ συνέκεινα στην
Αθήνα... στην ΒΕΘ...
ζήτησα... αι κατατίθεσαι"

και με δύφεραν με καφάβι αρπάσως στη Ρόδο και η γεράποντας στη συνέχεια

και έβαλαν στο αεροπλάνο και στην Αθήνα. Στην επόμενη

και βρέθηκαν σε δύο πάνω. Συνήντησα τον Ιωαννίδη και μου λέει, τι θέ-

λεις; Ακούστε κύριε ταξίαρχε, του είπα, δεν χρειάζεται να καταλα-

βαίνει κανείς πολλά πράγματα για να καταλάβει που οδηγούνται εις κατα-

βαίνειν. Είναι ολοφάνερο ότι το πάτε για πραξικόπημα. Εάν το εξετάσω το

θέμα από τη δική μου πλευρά δεν θα έπρεπε να σας αποτρέψω, γιατί είναι και για μένα ολοφάνερο ότι το πραξικόπημα αυτό θα σας ανα-

τρέψει. Και αυτό είναι εκείνο που θέλω για να απαλλαγούμε.

Αλλά είμαι αξιωματικός και είμαι και 'Ελληνας. Γι' αυτό σας λέω,

μείνετε χίλια χρόνια στην πλάτη μας, αλλά μην το κάνετε αυτό το

πραγματήρια πράγμα, γιατί θα σκαρψέτε ιόσμος, θα χυθεί πάρα πολύ αίμα και πέ-

ρα από το γεγονός ότι θα εκτεθεί για δεύτερη φορά ο στρατός

στον ελληνικό λαό, θα δημιουργηθούν κάποιες δυστυχείς καταστά-

σεις για τον τόπο τις οποίες θα παραλάβουν οι επόμενοι αύριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μήπως θυμάστε την ημερομηνία

συναντήσεως με τον Ιωαννίδη;

Μελ

3/2 Ο. ΑΚ. 22-1-1987

70

ΜΑΡΤΥΣ. Ακριβή ημερομηνία δεν θυμάμαι, αλλά στις 23 έφυγα εγώ από νάτω, πέρασαν δύο ημερόνυκτα γι' αυτό τοποθετήστε το γύρω στις 25 Φεβρουαρίου ή στο επόμενο τριήμερο.

Ο Ιωαννίδης μου παρουσίασε την πλευρά εκείνη, η οποία φανέρωνε το πνεύμα των Ελλήνων Αξιωματικών απέναντι στο κυπριακό ζήτημα. Βεβαίως μου ήταν γνωστή και εμένα και πράγματι είχε πολλές αλήθειες μέσα. Είχε το στοιχείο της αγανακτήσεως, είχε την υπόνοια του εμπαιγμού προς την κατεύθυνση των Ελλήνων Αξιωματικών, του εμπαιγμού σε βάρος του τόπου και του ελληνικού στρατού.

Είχε την άποψη μιας δουλικότητος από την πλευρά τη δική μας

προς την κατεύθυνση εκείνη και είχε κάποιες επισωρεύσεις οι

^{Γ'} διαφράγματα πέτρας
κέρας και προστίστες
"κατέκυρσαν αριστερά"

οποιες ήταν το αποτέλεσμα των αρνητικών ψυχολογιών κατ-θραύσηρχή

^{Γ'} Θηκανεκί Επισωρεύσεις κάπως δικαιολογημένες, γιατί τις έζησα,
τις είδα, τις κατάλαβα κατά καιρούς αριστερά.

^{Γ'}
ΔΗ. ΔΗ.
ΔΗ.

ΔΗ.

(20)

ΔΗ.

(20)

1/2 σ. A.M. 22-1-87

#1

Το τελευταίο στάδιο, από νακους χειρισμούς της Κυβερνήσεως, έχει εξαπολυθεί μια πολεμική σε βάρος του ελλαδικού στοιχείου κάτω, μια πολεμική, η οποία ήταν τόσο εμφανής, ώστε, ας χρησιμοποιήσω την εκφραση, να το κολλούσες στο τοίχο, το έκανε να αισθάνεται σαν αποδιοπομπαίο, του δημιουργούσε μια κατάσταση δυσάρεστη, εξωθούσε επωτερικά τα πνεύματα και δημιουργούσε κάποιες διαθέσεις για την εκτόνωση. Είναι ένα στοιχείο το οποίο σας σημειώνω, κύριοι, και στο οποίο έχω την αποψή σου. Πρέπει να διοθεί η δέουσα σημασία.

Πέρα από αυτό μου είπε δύτικαι, αλλά έχει υπόψη σου ότι ο Μακάριος

γέλασε όλες τις προκάτοχες κυβερνήσεις, γέλασε εμάς και που θα πάει αυτό το πράγμα; Δεν έκανα εγώ συζήτηση, δεν έδωσα καν απάντηση.

Τελικά μου λέει, δεν μιλησα για πραξικόπημα και έχω υπόψη μου τους ινδιδύνους, εκτός αν δεν μας αφήσει διεξόδους. Εκεί σταματήσαμε, έδωσε

εντολή του περιορισμού κατ'οίκον και πήγα στο σπίτι μου. Έμεινα

υπό περιορισμό δύο το διάστημα μέχρις ακριβώς της πτώσεως, όχτες ακρι-

βώς της πτώσεως. Δέθεται μόλις εκυκλοφορησε η επιστολή Μακαρίου

διέφυγα από το σπίτι. Ήρθα σε επαφή με τη πρόσωπα τα οποία άλλωστε

δεν είχαν και πολύ καιρό που είχαν αποφυλακισθεί, δύος ο καθηγέτης

Βασίλης Φίλιας, ο συγχωρεμένος ο Σησίου, αξιωματικός ο οποίος ήταν και

αυτος φυλακισμένος αλπ., ο Κωνσταντίνος Καλλιγάς της καθημερινής.

2/2 σ. A.M. 22-1-87

72

Συνέταξα μια δήλωση την οποία προ της εκδηλώσεως του πραξικόπεμπτος, αν δεν απατώμαι, την είπε η Ντόντσε Βέλε και ειδοποιούσε ότι θα εγένετο το πραξικόπεμπτο και ότι χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή από την άλλη πλευρά.

Εν συνεχείᾳ εξεδηλώθη το πραξικόπεμπτο και ήρθαν οι κατοπινές εξε-

*Γ: Διαφρόνος
δένε χέρια και προ-
πέβαλε "απεριέρε-
τε κακή κακή λαγιά"
θεκανδαλίζεται*

Τελείωσα, κύριοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδλεφοι, πρέπει να σας πω ότι η ώρα είναι μία παρά είκοσι πέντε και δύτι για τις 12.30 είχαμε καλέσει τον αντιστράτηγο κύριο Κυριακόπουλο, ο οποίος είναι εδώ και περιμένει.

Εάν συνεχίσουμε τώρα με τον κύριο Καρούσο, αντιλαμβάνεσθε ότι θα μείνει εντελώς εκτος λογαριασμού κύριος Κυριακόπουλος και θα διόμε πότε άλλοτε θα μπορέσουμε να τον εξετάσουμε.

Εάν συνεχίσουμε τώρα με τον κύριο Κυριακόπουλο πρέπει να διακρίθηκε με τον κύριο Καρούσο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πόσοι είναι γραμμένοι για να ρωτήσουν, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν θα μην βέβαια ότι υπάρχει πολύ

*Aλεξ
Δ*

D

3/2 σ.Α.Μ. 22-1-87

73

περιθώριο ερωτήσεων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Υπήρξε αναλυτικός ο αύριος μάρτυς, ώστε μπορούμε να περιοριστούμε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Εν πάσῃ περιπτώσει είναι ορισμένοι συνάδελφοι γραμμένοι. Ενθυμούμαται πρώτα τον αύριο Τσιγαρίδα, δεύτερο τον αύριο Ράλλη και τρίτο ^{το αύριο} νομιζω~~τ~~ Κουτσογιάννη . Επίσης ο αύριος Δαμιανίδης και βλέπω τώρα ότι ζητούν το λόγο ο αύριος Παπαστεφανάκης, ο αύριος Λιαροκάπης, ο αύριος Βαρχάς, ο αύριος Φωτόπουλος και άλλοι.

Εάν θέλετε να συνεχίσουμε τώρα πρέπει να ειδοποιήσουμε τον αύριο Κυριακόπουλο να φύγει.

(2N)

ΑΜ

26

1/2v

ΒΠ

22.1.87

74

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ο μάρτυς είχε την καλοσύνη και την πρόνοια να φέρει έναν ογκώδη φάκελλο. Εγώ νομίζω ότι θα πρέπει εφόσον υπάρχει και αυτός ο φάκελλος και εφόσον είμαστε πολλοί που θέλουμε να ρωτήσουμε, να αναβάλουμε την εξέταση του μάρτυρος, να έχουμε την ευκαιρία να μελετήσουμε και το φάκελλο και να μην αλλάξουμε τη σειρά του στρατηγού ο οποίος περιμένει. Διότι ο φάκελλος είναι ένα νέο στοιχείο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πολύ σωστή η πρόταση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν νομίζω ότι ο φάκελλος μπορεί να με βοηθήσει σε οτιδήποτε για να κάνουμε ερωτήσεις. Εδώ μας έγινε μια αφήγηση, έχουμε ορισμένες επί μέρους ερωτήσεις, ο φάκελλος να μπει στο αρχείο.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Επί του παρεμπίπτοντος θέματος εάν δηλαδή θα συνεχίσουμε με τον κύριο Καρούσο ή όχι, θέλει να λάβει κανείς το λόγο;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, και να ξεκινήσουμε δεν πρόκειται να τελειώσουμε μέχρι τις 2.30'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εγώ νομίζω ότι θα τελειώσουμε.

Αλλοίμονο αν μέσα σε 2 ώρες ακόμα δεν τελειώσουμε. Θα πρέπει να έχουμε μέσα μας και το στοιχείο του αυτοπεριορισμού, αλλιώς δεν πρόκειται

261

2/2v

ΒΠ

22.1.87

75

ται να τελειώσουμε ποτέ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, να ορκίσετε τον επόμενο μάρτυρα και να συνεχίσουμε με τον κύριο Καρούσο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυρε, σας παρακαλούμε να αποσυρθείτε για λίγο για να ορκισθεί ο κύριος Κυριακόπουλος και στη συνέχεια επανέρχεσθε για να αρχίσουμε τις ερωτήσεις.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της Αιθούσης ο μάρτυρες κύριος Καρούσος).

Παρακαλείται ο γραμματεύς να συνοδεύσει στην αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Κυριακόπουλο.

(ε)

(2v.)

1/2Ω. (Ε.Σ.) 76 22.1.1987

(Στο σημείο αυτό, προσέρχεται στην Αίθουσα, ο μάρτυς
κ. Κυριακόπουλος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, θα παρακαλέσω να
απαντήσετε στις ερωτήσεις μου, σχετικά με τα στοιχεία της ταυτό-
τητός σας.

(Ο μάρτυς απαντώντας σε ερωτήσεις του κ. Προέδρου, δίδει
τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητός τους) :

Φ ΚΙΝΥΡΑ

ΕΠΩΝΥΜΟ : Κυριακόπουλος
ΟΝΟΜΑ : Θων
ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ: Παναγιώτης
ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΡΟΣ: Καλλιόπη
ΤΟ ΓΕΝΟΣ : ~~Παναγιώτης~~ Μιχαήλ
ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: Αθήνα
ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ : 1921
ΚΑΤΟΙΚΟΣ : Αθήνας, [REDACTED] 12.
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: Αντιστράτηγος ε.α.
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ : Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τώρα να βάλετε το χέρι
σας στο Ευαγγέλιο και να δώσετε τον νενομισμένο όρκο. Παρακαλώ
επίσης τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Ο μάρτυς θέτει το χέρι του στο Ευαγγέλιο και δίδει τον
ακόλουθο όρκο) :

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσφυνειθήτως όλη την
αλήθεια και μόνο την αλήθεια χωρίς να προσθέω ούτε να αποκρύψω
τις".

Άλλη Θων

2/2Ω.(Ε.Σ.)γγ22.1.1987

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε μάρτυς, υποβάλλατε καμμιά έκθεση στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, μετά τα γεγονότα της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι. Δεν έχω υποβάλει καμμιά έκθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δώσατε καμμιά κατάθεση στον Ανακριτή κ. Μπέληα, ή σε κάποιον άλλον;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι. Δεν έχω δώσει καμμιά κατάθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τον καιρό αυτό πού ήσαστε;

ΜΑΡΤΥΣ : Υπαρχηγός του ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Με Αρχηγό τον κ. Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Είχαμε εδώ τον στρατηγό κ. Καρούσο, ο οποίος δεν ετελείωσε την αφήγησή του και δεν τελειώσαμε και εμείς την εξέτασή του. Θα βρεθούμε στη δυσάρεστη θέση, αν και σας φέραμε και άλλη φορά εδώ, να σας παρακαλέσουμε να επανέλθετε. Επί του παρόντος πρέπει να διακόψουμε την κατάθεσή σας στο σημείο αυτό και να ολοκληρώσουμε με τον κ. Καρούσο, ώστε άλλη φορά να αρχίσουμε και να τελειώσουμε με σας.

'Ισως σας ειδοποιήσουμε χωρίς αλήση, αλλά με τηλεφώνημα, για να μην καθυστερούμε.

Μπορεί να αποχωρήσετε κύριε μάρτυς.

Παρακαλείταιο γραμματεύς να συνοδεύσει τον κ. Κυριακόπουλο εκτός της Αιθούσης και να ξανασυνοδεύσει φτηνά Αίθουσα τον κ. Καρούσο.
Οικεί
 (2AK.)

(Ω.)

1/2 A.K. B.Z. 22-1-87

48

(Στο σημείο αυτό επανέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς ο κύριος Καρούσος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Τσιγαρίδη να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Κύριε Καρούσο, θρισμένος στην Κύπρο τον Γενάρη του 1972 και θα ήθελα να σας ρωτήσω το εξής. Αν^{το} Φεβρουάριο του 1972 η ΕΟΚΑ-Β προετοιμάζε ανατροπήτου Μακαρίου. Το έχετε αυτό υπόψη σας; ΜΑΡΤΥΣ. Αναφέρθηκα και προηγουμένως στο αψηφτικό. Έχουν γραφεί πάρα πολλά πράγματα γύρω από αυτό το θέμα που ανέγνωσα και θα υπάρχουν και άλλα που δεν είχα την ευκαιρία ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς θα παρακαλέσω πάντως με τα λιγότερα, δυνατόν, λόγια, να είναι η απάντησή σας. Να μην αφήσετε τίποτα αλλά και να μην επεκταθείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι δεν είχε σχέση η ΕΟΚΑ-Β'. Δεν είχαν δημιουργηθεί ακόμα ανώ-

Γενταθεί ακόμη. μαλες καταστάσεις, δεν είχε το αντιμακαριακό πνεύμα και δεν υπήρχαν διεισδύσεις στη δικτατορία, στην παράταξη της ΕΟΚΑ-Β. Υπήρξαν ίσως, όπως υποθέτω, διέτι δεν έχω δεδομένα, κάποια "αυτιά" έτοιμα να ακούσουν κάποια λόγια, που θα έλεγαν κάποιοι άνθρωποι εκεί κάτω, προς την κατεύθυνσή τους και πιθανώς να έγινε. Δεν υπέτεισε στην αντίληψή μας.

Υπήρξε απαγορευτική διαταγή από την πλευρά του Γρίβα που υπελοφόρησε

*Δικ**Δικ**Δικ*

2/2 A.K. B.Z. 22-1-87

79

Γιαν

μέχρι και τον τελευταίο των οπαδών^ρ και υπήρξαν και συζητήσεις και εντολές γύρω από αυτό το θέμα, πώς, γιατί, και για ποιό λόγο δεν θα έπρεπε να ανοίγουν τα αυτιά τους οι Γριβικοί προς την κατεύθυνση της δικατοτορίας, κάτω στην Κύπρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μήπως έχετε υπόψη σας, όντας έγινε σύσκεψη στην

της ΚΥΠ, στην Κύπρο, στο κλιμάκιο το ελληνικό, με συμμετοχή του Γρίβα και του Χαραλαμπόπουλου τότε αρχηγού του ΓΕΕΦ ή άν. δχι του Γρίβα με

εκπρόσωπό του τον Δοξίνα; Και η σύσκεψη αυτή αφορούσε, ανατροπή του Μακαρίου για τις 14-2-72 και η οποία αποφεύχθηκε με παρέμβαση των Κληρίδη, Τάσκα, και Παπαδόπουλου. Γνωρίζετε αυτή την πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχήν όντας γινόταν τέτοιο πράγμα δεν θα παρέμενα μέχρι το 1974. Ο Γρίβας να έχει πάει στην ελληνική πρεσβεία, είναι από τα πράγματα που δεν μένουν ακριβά. Το διάβασα, δεν το είχα ακούσει όμως, τότε, εκεί πέρα.

Οφείλω να διαβεβαιώσω την επιτροπή: 'Όχι, μη δίνετε καμμιά σημασία στο θέμα. Ποτέ δεν έγινε τέτοιο πράγμα.'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΓΑΡΙΔΑΣ. Για το όνομα Πόπερ ~~θα~~ είχατε ακούσει. Ήταν 'Αγγλος

Πρεσβευτής ή Αμερικανός;
ΜΑΡΤΥΣ. Πώς τον είπατε;
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΓΑΡΙΔΑΣ. Πόπερ, όντας το λέω καλά.
ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, κάτι είχα ακούσει.

Ωντη

(ζ.)

Σ.Π.

(2AK)

1/2 ζ

A.M.

80

22-1-87

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Δεν είχε συμμετοχή . Και μάλιστα κατά την διεκή μου πληροφορία αυτός ήταν εκείνος ο οποίος παρενέβη για να μην εκδηλωθεί στις 14-2-72 το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου ;

ΜΑΡΤΥΣ . Γι' αυτό το πρόσωπο όχι , έχω ακούσει για κάποιες πρωτοβουλίες τις οποίες ανέπτυξε ο Κληρόνος εκεί κάτω . Αλλά μου προκαλεί στάση της επιτάσεως η οποία δημιουργήθηκε τότε εκεί κάτω ήταν από την πλευρά του Παπαδόπουλο . Πρώτη φορά το ακούω . Γιατί η κατάσταση της επιτάσεως η οποία δημιουργήθηκε τότε εκεί κάτω ήταν από εγώ και αυτές τις διαβεβαιώσεις είχα από ορισμένα πρόσωπα που ήταν ακλοφορούσαν ελεύθερα στο Κυπριακό χώρο τότε .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Εγώ σας ρωτώ αν ξέρετε από πότε - και αν είναι γεγονός αυτό - η ΕΟΚΑ Β' συμμετέχει πλέον ενεργά στην ανατροπή της Κυπριακής Κυβέρνησης ή από πότε γίνεται δραγανο της χουντικής αυθέρνησης Ιωαννίδη , Παπαδόπουλου όποια θέλετε.

ΜΑΡΤΥΣ : Ιστορικά με εην ανίχνευση των οποιωνδήποτε στοιχείων δεν θα μπορέσετε να βγάλετε ότι συμμετέσχε ενεργά στην ανατροπή του Μακαρίου η ΕΟΚΑ Β' , παρά το γεγονός ότι τα φαινόμενα δείχνουν το αντίθετο . Και το θεωρώ δικαιολογημένο το πράγμα . Πως και γιατί

2/2 ζ A.M. 22-1-1987 81

δείχνουν αντίθετα τα φαινόμενα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Η ΕΟΚΑ Β' δέχομαι ότι μετά την αποχώρηση τη δική μου αφέ-

θη στα χέρια της χούντας μέσω κάποιων ανθρώπων οι οποίοι ανέλαβαν

τις πρωτοβουλίες και οι οποίοι ήταν και πρωτεύοντα πρόσωπα. Αυτά

είναι γνωστά τα πρόσωπα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε μάρτυς αποκλείετε την περίπτωση

μετά την αναχώρηση τη δική σας η ΕΟΚΑ Β' ανεξάρτητα από το ποιοί

ήταν αρχηγοί ή δεν ήταν αρχηγοί - να ήταν όργανο της χούντας ή να

συμμετείχε σε προπαρασκευαστικές ενέργειες κατά του Μακαρίου; Το

αποκλείετε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Σχηματίστηκε η εντύπωση από την πλευρά της δικτατορίας

ότι μπορούσε να καταστεί η ίδια ήταν όργανό της η ΕΟΚΑ Β', αυτό δεν

το αποκλείω καθόλου, κύριε βουλευτά. Άλλα σχηματίστηκε η εντύπωση,

διότι υπήρχαν ισχυρές αντιδράσεις εσωτερικά. Και υπήρχαν κάποια

πρόσωπα τα οποία διαβεβαίωναν την χούντα ότι είχαν την ΕΟΚΑ Β' στα χέρια

τους και ότι θα την διέθεταν όποτε/το ζητούσε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τώρα βοήθηστε μας σε κάτι άλλο. Το

δελτίο πολιτικής ενημέρωσης της ΕΟΚΑ → το άκρως απόρρητο δελτίο

που εξέδιδε η ΕΟΚΑ — απηχούσε τις απόψεις της ΕΟΚΑ;

Ω.Π.Ι.

Δ.Α.

Σ.Σ.

3/2 Ζ A.M. 22-1-87

- 82 -

ΜΑΡΤΥΣ : Ποιά περίοδο εννοείτε κύριε βουλευτά ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Σας διαβάζω : " 30-3-74 , δελτίο πολιτικής ενημέρωσης, ΕΟΚΑ , άκρως απόρρητον " .

Μεταξύ των άλλων : " Πολιτική κατάσταση " : " Αι αρχαί κατέχουν την πληροφορία , ότι μεταξύ της Ιησ Απριλίου και των εορτών του Πάσχα θα γίνει απόπειρα κατά του Μακαρίου υπό των ανδρών της ΕΟΚΑ ενδεδυμένων με στολάς αξιωματικών " . Είναι τις 30-3-74 .

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό είναι δελτίο πληροφοριών της ΕΟΚΑ Β' ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Μάλιστα της ΕΟΚΑ Β' .

ΜΑΡΤΥΣ : Αποτελεί μία πληροφορία η οποία αντικρίστηκε από την αντίθετη πλευρά. Βεβαίως αφορά σε μία περίοδο που δεν ήμουνα εγώ κάτω . Δεν ήταν αυτοφορούσαν επίσημα δελτία πληροφοριών . Τα δελτία αυτά εμπεριείχαν περισσότερο το στοιχείο της ανακοινώσεως διότι δεν ήταν οραγανωμένη η υπηρεσία πληροφοριών έτσι ώστε να γίνεται η διασταύρωση , ο έλεγχος και η αξιολόγηση . Και βεβαίως εξεδίδοντο από κάποια πρόσωπα ... και τέτοιες πληροφορίες πρέπει να είχαν μέσα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Κύριε μάρτυς έτυχε να μπει φάκελλος ολόκληρος με στοιχεία τέτοια της ΕΟΚΑ Β' τα οποία περιήλθαν στα χέρια

Αντώνης

4/2 ζ A.M.

22-1-87

83-

των υπηρεσιών από τη σύληψη του εραμπακού; ή του διαδόχου σας .

Ήταν δύο οι διάδοχοί σας . Ο ένας ήταν του στρατιωτικού μέρους και ο άλλος του πολιτικού μέρους . Εδώ το έγγραφο έτυχε να μη φέρει και την υπογραφή του ισχυρού της εποχής εκείνης της ΕΟΚΑ Β'. Δηλαδή δεν είναι πλαστό αυτό .

^{κάτι}
ΜΑΡΤΥΣ : Δεν λέγω ότι πλαστό . Νομίζω ότι ~~το~~ έχω διαβάσει σε ένα βιβλίο .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Είναι πολλά από αυτά δεν είναι ένα μόνο . Εδώ δεν είναι η πληροφορία όπως τη λέει το βιβλίο . Λέει οι αρχές κατέχουν την πληροφορία - ότι μεταξύ του τάδε και του τάδε θα γίνει η απόπειρα από ΕΟΚΑ Β', με στολάς αξιωματικών ι.λπ.

(2ζ)

1/2 Z

(Θ.Σ.)

22-1-87

84

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Βουλευτά, βρισκόμαστε σε μια περίοδο κατά την οποία οργιάζουν οι φήμες . Είναι πολύ λογικό να εμπεριέχονται σε τέτοια δελτία, τέτοιου είδους πράγματα .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ . Απ' αυτό βγαίνει κάτι αλλο και θα ήθελα να μου πείτε αν έχετε άποψη : Συνεργασία της ΕΟΚΑ Β' με 'Ελληνες αξιωματικούς, οι οποίοι υπηρετούσαν στην Εθνική Φρουρά στην Κύπρο. Αν υπήρχε, τουλάχιστον κατά το μικρό διάστημα που ήσασταν εσείς ο υπέυθυνος της ΕΟΚΑ , ή αν γνωρίζετε για μετά .

ΜΑΡΤΥΣ . Για να υπάρχει ακριβής εικόνα, σας αναφέρω, κύριε Βουλευτά, δτι αυτό που λέγεται " συνεργασία " στην πραγματικότητα ήταν επαφές, σχέσεις μεταξύ Ελλήνων αξιωματικών και κυρίως δεδηλωμένων ενωτικών προσώπων της γοιβικής παρατάξεως . Υπήρξαν πολλές ανεύθυνες θέσεις πολλών τέτοιων ανθρώπων απέναντι των στρατιωτικών και πολλοί ανεύθυνοι χειρισμοί εκ μέρους των στρατιωτικών προς την κατεύθυνση των προσώπων αυτών της ΕΟΚΑ Β'. Λέγω, λοιπόν, δτι όταν λέμε εμείς " συνεργασία " πρέπει να το τοποθετούμε μέσα στα αυστηρά πλαίσια τα οποία μας οδηγούν ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ . Όχι δεν εννοώ αυτή τη συνεργασία .

Rebais ΜΑΡΤΥΣ . Τέτοιου είδους συνεργασία πρέπει να υπήρχε, αφου' κοινωνικοί

R. Tsigaris

2/2 Z

(Θ.Σ.)

22-1-87

85

Γ. Τροποίσεις ανθρωποί κυκλοφορούσαν μεταξύ τους .
Και έχειτε

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ . Κύριε Καρούσο, δεν εννοώ αυτή τη συνεργασία.

Εδώ έχουμε υλικό , χειρόγραφες σημειώσεις του " Τοξότη " , του " Αρί-
ωνα " , του , του κ.λπ. αυτού του μηχανισμού του μυστικού που
λένε ότι την τάδε του μηνός είχαμε συνεργασία με τον Κοκοράκη , με
τον Παπαδάκη , με τον Ζοχαγό τάδε , με τον Κονδύλη και αντικείμενο
της συζήτησης ήταν η προετοιμασία πραξικοπήματος κατά της Ευπριακής
Κυβέρνησης . Σε τέτοιους είδους συνεργασία αναφέρομαι , όχι σε άλλη .

ΜΑΡΤΥΣ . Χρονολογία, κύριε Βουλευτά :

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ . Αυτά δυστυχώς είναι μετά το Μάρτιο του 1974
ΜΑΡΤΥΣ . Δεν τα αντιμάχομαι αυτά . Είναι στοιχεία στα χέρια σας ,
υπάρχουν διατυπώσεις εκ μέρους κάποιων ανθρώπων . Που είχαμένω εγώ,
κύριε Βουλευτά . Με το να παριστάνεται τον εκπρόσωπο μιας καταστάσεως,
ενός συνόλου μιας οργανώσεως δεν σημαίνει ότι έχει αγκιστρώσει την
οργάνωση διότι ουσιαστικά ΕΟΚΑ ήδεν υπήρχε μετά το θάνατο του Γρίβα
και διαλύθηκε όταν έφυγα εγώ . Υπήρχε, λοιπόν, ένας κόσμος, ο οποίος
είχε αποτραβηχτεί . Τί υπήρχε δύνατος ; Υπήρχε ένα αδύναμο στοιχείο,
εκίνο το οποίο δεν πρόσεξε - και το τόνισα προηγουμένως - η Ευπριακή
Κυβέρνηση , το ένοπλο τμήμα που απεκρύβετο στα βουνά . Αυτό ήταν ομο-
λογουμένως άθυρμα στα χέρια κάποιων ανθρώπων, οι οποίοι είχαν γεφυρω-

OMY

3

3/2 Z

(Θ.Σ.)

22-1-87

86

θεί με την δικτατορία .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ . Δηλαδή, όταν εσείς φύγατε, κύριε Καρούσο, αυτό που εμφανίζεται ότι το στρατιωτικό τομέα του ανέλαβε ο κ. Κύπρης Κωνσταντίνου και τον πολιτικό τομέα ο Λευτέρης ο Παπαδόπουλος, δεν είναι αληθές ;

ΜΑΡΤΥΣ . Πρέπει να είναι αληθές .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ . Δεν είναι αληθές ότι η σύγκρουση η δική σας με αυτή ομάδα ήταν, γιατί εσείς ζητήσατε την πολιτικοποίηση της οργάνωσης, ενώ εκείνοι επέμεναν ακόμα στον ένοπλο αγώνα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι δεν είναι έτσι . Ο Παπαδόπουλος μου είχε υποβάλει την παρατήσή του αμέσως μετά το θάνατο του Γρίβα, γιατί είχε κατηγορηθεί για ορισμένα πράγματα . Από λόγους ειδικού χειρισμού δεν κατέστησε αποδεκτή την παρατήσή του .

Κύριε Βουλευτά, πρέπει να γίνει κατανοητό, το δυνατόν, εκ μέρους όλων ότι ήταν πολλοί άνθρωποι, οι οποίοι παρίσταναν τον παραγοντίσκο. Είχαν ίσως τον τρόπο, λόγω της μακράς διαδικασίας, η οποία συνεσώρευε τις δυστυχίες πάνω σ' αυτό τον κόσμο, να έχουν κάποιες επαφές με κάποιους ανθρώπους του χουντικού περιβάλλοντος, οι οποίοι τους υπέσχοντο ορισμένα πράγματα ~~αλλα~~ αυτοί ίσως ανεύθυνα, ή ίσως και προγραμματισμένα, εντεταγμένα μέσα σε κάποιο σχέδιο ~~ΔΕ~~ το αποκλείω,

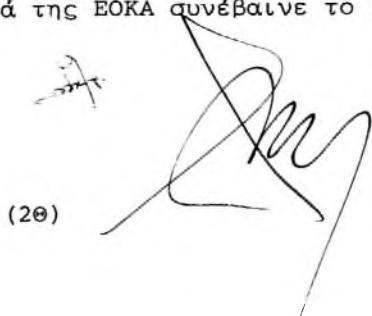
4/2 Z (Θ.Σ.) 22-1-87
ΣΤ

Όχι όμως δτι ο Παπαδόπουλος θα μπορούσε να οδηγήσει την ΕΟΚΑ Β' σε

ένα πραξικόπημα σε συνδυασμό και συμμετοχή με τη δικτατορία . Ούτε

τα γεγονότα το απέδειξαν έτσι .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ . Και κάτι άλλο κ. Καρούσο : Από την αφήγησή σας παρουσιάσατε την πλευρά των αγωνιστών της ΕΟΚΑ: κυνηγημένοι , πεινασμένοι , εξαθλιωμένοι και ότι είχαν λάβει χώρα και βιαιοπραγίες και εγκλήματα . Από την πλευρά της ΕΟΚΑ συνέβαινε το ίδιο ;

(2θ)

1/2 Θ

(Γ.Π.)

22-1-87

88

ΜΑΡΤΥΣ: Προς την αντίθετη κατεύθυνση;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Γρόγιας
την
αντεχόμενη
εγώ - ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως ναι. Υπήρξε μια περίοδος [που δεν ήξερε κανένας, ποιός
κτυπάει περισσότερο. Δεν ήταν οι άγγελοι από την μια πλευρά και οι οικοί
α πό την άλλη. Ήταν ισχυρή η σύγκρουση. Καταστάσεις που ζήσαμε εδώ μέσα
σ' αυτό τον χώρο και τις θυμόδημαστε οι παλιότεροι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : 'Ηθελα να σας ρωτήσω το εξής ; 'Όταν αναχωρή-

σατε από την Κύπρο διαπιστώσατε προσπάθεια να σας προστατεύσει η Κυπριακή
Κυβέρνηση, και από τις εσωτερικές διαμάχες, που υπήρχαν [και μεταξύ της οργα-
νώσεως της ΕΟΚΑ Β', ή προσεπάθησε να σας δυσκολέψει να απομακρυνθείτε από
το νησί; 'Έχω λόγους και σας το ερωτώ αύτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, θα μπορούσα να πω, ούτε το ένα, ούτε το άλλο, αλλά
αυτό είναι υποκειμενικό. Λαμβάνω υπόψη μου το εξής. Μου το αφηγήθηκε
κάποιος ο οποίος ανήκε σε μια ομάδα που είχε κυκλωθεί από τα παρακρατικά,
της Κυπριακής Κυβερνήσεως, σημάντια. Κάποιος φώναξε, "Εδώ Καρούζος". Ήλθαν
σε επαφή με κάποιους ανωτέρους τους και αμέσως πήραν την διαταγή να απο-
συρθούν. 'Αν λάβω υπόψη ότι αυτό είναι αληθές, σημειώνω ότι πρέπει να
υπήρξε κάποια καλή διάθεση απέναντι του προσώπου μου εκ μέρους της Κυπρια-
κής Κυβερνήσεως. Αλλά αυτό πρέπει να έρχεται από κάτω δεν έρχεται από πάνω.
Αλλά εγώ το παίρνω το πράγμα αλλιώς.

2/2 Θ (Γ.Π.) 22-1-87 89

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τί εννοείτε " από κάτω ή από πάνω " ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οτι από τη βάση , από τους....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Για να μην σας κουράζω θα σας πω γιατί το ρώτησα αυτό . Μου διηγήθηκε παράγοντας της υποράκης πλευράς ότι μέχρι το Καστελλόριζο ληφθήκαν μέτρα, με εντολή Μακαρίου, να προστατευθεί πάση θυσία ο Καρούζος, σε τέτοια βαθμό μάλιστα, που λένε ότι σας παρακολουθούσαν κατά τέτοιο τρόπο που ξέρουν και τα τηλέφωνα που κάνατε από το Καστελλόριζο, ένα προς Ρόδο και ένα προς το Υπουργείο Εξωτερικών, ενδεχομένως σ'ένα άτομο που άκουγε στο όνομα Αλεξάνδρου ή Αλεξάκης ή Αλεξανδράκης. Δηλαδή ισχυρίζεται ότι έλαβαν μέτρα να προστατευθεί ο Καρούζος από οποιοδήποτε περιστατικό μπορούσε να συμβεί. Γι' αυτό το ερώτησα, για να δω, αν η πληροφορία μου αυτή είναι γεγονός ή απλώς μας τα είπαν οι άνθρωποι, για να ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, κύριε βουλευτά, ποιά πειθώ μπορώ να προκαλέσω από την πλευρά την δική σας προς την φιλαλήθειά μου. Σβήστε το αυτό από τα χαρτιά σας, δεν έχει καμμιά σχέση με την πραγματικότητα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ποιό πράγμα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οτι εγώ επήγα, έκανα αυτά τα τηλέφωνα, ότι ήλθα σε επαφή με κάποιους ανθρώπους Α.Λ.Π. Αθηνάρχηκα αμέσως και με πέταξαν επάνω. Τα άκουσα και από αλλού αυτού του είδους τα πράγματα. Υπάρχουν πολλές υπερβολές στο

Δημήτρης
Καρούζος
Δημήτρης
Καρούζος

Δημήτρης
Καρούζος

Δημήτρης
Καρούζος

3/2 Θ

(Γ.Π.)

22-1-87 90

αφηγηματικό, τόσο από την πλευρά των Κυπρίων, όσο και από την πλευρά των Ελλαδιτών γύρω από δλα αυτά τα συμβάντα. Είναι υπερβολές οι οποίες κυρίως οφείλονται σε ηάποιους ανθρώπους που έχουν την ιδιοτροπία να δείχνουν ότι τα ξέρουν όλα, το πρώτο, και το δεύτερο σε ηάποιες αμαρτωλές διαθέσεις.

Δεν εξετάζω ηαθόλου το δεύτερο.

Όχι, ηύριε βουλευτά, δεν έγιναν αυτά τα πράγματα. Εγώ προσπάθησα από το Καστελλόριζο, αφ' ης στιγμής με πιάσανε, να έλθω σε μια επαφή με τον αδελφό μου εδώ -δεν θυμόμουν ύστερα από τόσα χρόνια, τον αριθμό τηλεφώνου του και έψαχνα να βρω ηάποιο κατάλογο-, απλώς για να πάρει μια ιδέα, γιατί δεν είχα, πού αλλού να απευθυνθώ, ότι μπήκα στο Ελληνικό χώρο και να δέρει ότι, αν δεν με ξανακούσει, ηάτι συμβαίνει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ευχαριστώ πάρα πολύ ηύριε ^σΚαρούζο.

Κύριε Πρόεδρε, ετελείωσα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είπατε ότι όταν σαστήσετε σε πλοιάριο και παραπλέατε κεντ σας παρακολούθησε ένα αεροπλάνο 2-3 φορές και όταν πήγατε σε ηάποιο όρμο σας παρακολουθούσαν οι αστυνομικοί με τα κυάλια. Αυτό τί σημαίνει;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να με προστατεύσουν ηύριε βουλευτά;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Για να σας προστατεύσουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Να με προστατεύσουν από ποιούς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Απ' όλες αυτές τις ομάδες.

QWV R

4/2 Θ

(Γ.Π.)

22.1.87

91

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, ήταν μέσα στην δική τους επικράτεια. Δεν θα μπορούσε να κάνει

τίποτε η χούντα. Η χούντα θα μπορούσε να κάνει, όσο βρισκόμουν σε ακέρατα
 προσβολή στην ΕΟΚΑ Β' και υπήρχε προδότης - γνωστό τέτοιο πράγμα δεν μου έκαναν από^{την Β'}
 την ΕΟΚΑ Β' να με παραδώσει^{εγώ} και μάλιστα με δόλο....

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μπορεί οι κάποιοι να ήθελαν να σας σκοτώσουν.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, αύριε βουλευτά. Δεν θα πρέπει να το παίρνουμε έτσι το πράγμα
 Με παρακολούθισαν, γιατί εγώ συνηντήθη αργότερα με τον αρχηγό της ΚΥΠ

Γραπτώς της Κυπριακής Κυβερνήσεως, και την ίδια παρατίθεται^{εγώ} ..

(2B)

(θ)

92

1/2 B ΜΠ 22-1-1987

Και μου είπε το λόγο για τον οποίο παρακολούθησε, Είχε πάρει εντολή από το Μακάριο να με παρακολουθεί να δείξει εάν πραγματικά απεμακρύνθην. Εάν το θέμα είχε σχέση με ιάποια διάθεση προστασίας μου, αντιστρατεύεται τη λογική, γιατί ένας πολιτικός ηγέτης δύταν ενδιαφέρεται για ιάποιο πρόσωπο και μάλιστα τριτεύον δημοσίου εγώ, ενδιαφέρεται για ιάποιο συγκεκριμένο σκοπό από τον οποίο θα εξαγάγει και θετικότητα. Τον πιάνει λοιπόν, τον βάζει δίπλα του και ιάνει τη δουλειά του. Τέτοιο πράγμα έπρεπε να πράξει η Κυπριακή Κυβέρνηση και προς την κατεύθυνση αυτή ενέδωσα εγώ, χωρίς να έχω τέτοια ένδειξη. Άλλωστε ο Μακάριος αν είχε τη διαφορετική γνώμη, δεν θα έβαζε μέσα στο γράμμα του προς τον Γιιζίνη μετά την ανάκληση του ^{ταχυτάτως} Καρούσου. Τι ήμουν εγώ; Όργανο της δικτατορίας; Υπηρετούσα εκεί και με ανακάλεσαν; Η ιάποιες απόδειξες διατυπώσεις ή ιάποιες θέσεις σκόπιμες οι οποίες υπηρετούν ιάποιους λόγους, το παραδέχομαι. Όταν αγωνίζεστε δε θα βγείτε δα και πεντακάθαρος. Θα βρεθεί άδομος να σας λερώσει από όλες τις πλευρές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Ράλλη να λάβει το λόγο.

93

2/2 B ΜΠ 22-1-1987

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Είπατε κατά την αφήγησή σας ότι το αντιμακαριακό αλίμα είχε ανέλθει στο ποσοστό πάνω από 30 % και ίσως και 40%

και παραπάνω. Από πού βγάζετε αυτά τα συμπεράσματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, καταρχήν είχα και μια προυπηρεσία κάτω στην Κύπρο και υποκλιοφορούσα ελεύθερα τότε και είχα την ευκαιρία να έχω κάποιες απόψεις, χωρίς βεβαίως να βγάλω στατιστική. Σας υπενθυμίζω ότι το ποσοστό το οποίο ανέφερα ήταν σαφώς υποκειμενικό και ήταν δική μου εκτίμηση και αυτό το τονίζω. Δεν το στηρίζω σε επίσημες στατιστικές. Το διεπίστωσα εγώ, διότι ο κόσμος ο οποίος είχε συνταχτεί με το Γρίβα όταν κατέβηκε κάτω, ο κόσμος αυτός παθεθεία του οποίου οι αιτίαστικές εξέτρεψε τα πράγματα, άφησε να σχηματιστούν κάποιες διαφορετικές εντυπώσεις, δεν ήταν απλώς ευάριθμος ήταν πολυάριθμος κ. βουλευτά. Και το εκτιμώ ότι είναι εκεί. Δεν το συνταυτίζω με τα στατιστικά φαινόμενα της παρούσης καταστάσεως για να πω ότι ξέρετε, εφόσον ο συναγερμός έχει τόσο ή ότι αυτοί ήταν από κει καπι διότι είναι εντελώς διαφορα τα θεδομένα τώρα, εκεί περίπου εγώ υποκειμενικά ενετόπιζα το ποσοστό που είχε συνταχθεί με το Γρίβα και ακριβώς ένα τέτοιο ποσοστό που υπερβαίνει το 30% παντού, ιηση, είναι σε θέση πάντοτε να εκτρέπει τους αρχηγούς, τους πρωτάρους δηλαδή.

3/2 B ΜΠ 22-1-1981

94

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Μήπως γνωρίζετε με πιο ποσοστό είχε εκλεγεί πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι βεβαίως αν δεν απατώμαι με ένα 96%.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Πολύ πάρα πάνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Την πρώτη φορά.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Και τη δεύτερη σχεδόν τόσο.

ΜΑΡΤΥΣ: Τη δεύτερη, επειδή έτυχε να είμαι κάτω δεν έγινε δημοψήφισμα διότι μη υπάρχοντος αντιπάλου ξαναμπήκε στη θέση του.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Θα κάνω άλλη μια ερώτηση και μετά θα μου πείτε πάνω σ' αυτό το σημείο. Πώς έγινε δεκτός ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος μετά το πραξικόπημα και την επιστροφή του στην Κύπρο; .

ΜΑΡΤΥΣ: Μα ο Μακάριος δεν ήταν μια τυχαία προσωπικότης.

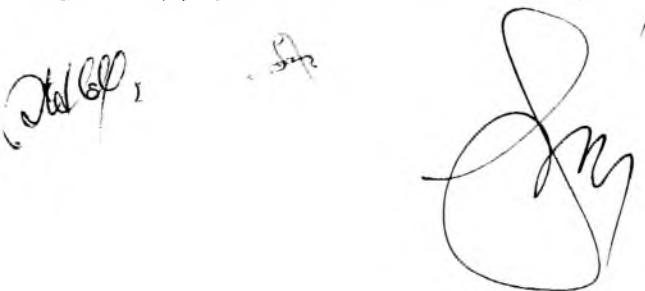
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Εγώ σας ερωτώ πώς έγινε αποδεκτός κάτω.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως διότι υπήρχε η δική του πλευρά η οποία τον ήθελε, υπήρχε το δεδομένο ότι δεν ήταν ομολογούμένως τυχαία προσωπικότης και υπήρχε και η άλλη πλευρά η οποία και ηττημένη ήταν και ^{ξε}θα μπορούσε να σηκωθεί εναντίον του Μακαρίου όταν με το αποτέλεσμα των πραγμάτων είχε την αίσθηση ότι συνέδραμε σε μια καταστροφή.

95

4/2 B ΜΠ 22-1-1987

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: 'Εγινε με παλαιόνδ ενθουσιασμό αποδεκτός ο Μακάριος
 όταν επέστρεψε . Λοιπόν έχουμε παλαιόνδ ενθουσιασμό . 'Όταν επιστρέφει
 ο Μακάριος μετά την καταστροφή . 'Έχουμε πριν 98% περίπου με
 το δημοψήφισμα. Αυτά τα δύο περιστατικά μετά τα γεγονότα,
 τώρα δεν νομίζετε ότι αυτό το ποσοστό που εσείς έχετε υπολογίσει
 σα ε το είχαν υποβάλλει κάποιες άλλες δυνάμεις, κάποιοι άλλοι
 παράγοντες που θα ήθελαν να δημιουργήσουν αυτή την εντύπωση
 σε κάποιους που εργάζονταν εναντίον του Μακαρίου.

 Two handwritten signatures are visible. On the left, there is a signature that appears to be "ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ" followed by a small "I". To its right is another signature, which looks like "ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΑΚΗΣ". Below these signatures is a large, stylized, cursive mark that resembles a hand or a signature.

(2B)

1/2 δ (E.M) 22.1.87

96

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι κύριε Βουλευτά, δεν το νομίζω. Διότι εγώ δεν ήμουν κατ'

*Γ. Διαγράφεται
για λόγο κων.
πρωτόβουλος "Ουρ-
ανηδρός"*
αρχήν διατεθειμένος να γίνομαι δέκτης των πληθεσκήσεων του οιουδήποτε ...

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Τώρα πώς το εκτιμάτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Καθίστε κύριε Βουλευτά, μου θυμίζετε την εξής εικόνα: Ευρισκό-

μουν στην εξορία, παρακολουθούσα από την τηλεόραση την παλλαϊκή υποδο-

χή του Παπαδόπουλου στην Κρήτη και *μάντε* Καρούσε ότι φωφίσεις στην εξορία,

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. 'Οχι δεν είπαμε τέτοια πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, κύριε βουλευτά, αυτό είναι πολύ χαρακτηριστικό.

Τα φαινόμενα της λαϊκής συνταυτίσεως με ορισμένες καταστάσεις

έχουν τα στοιχεία του δυναμισμού και τα στοιχεία της αδυναμίας, κύριε

Βουλευτά. Δεν μπορούμε να βγάλουμε συμπεράσματα από την παλλαϊκή υποδο-

χή του Μακαρίου με την κάθιδό του. Υπήρχε κύριε Βουλευτά, άλλο πρόσωπο

που θα τον αντικαθιστούσε; Και υπάρχει και μία λεπτομέρεια, κύριε Βουλευ-

τά, ότι εγώ συναντήθηκα με τον Μακάριο τη αιτήσει του, *ας πάρε*, δύο μέ-

ρες πριν πάει στην Κύπρο. Και αν σας έλεγα τί μου είπε, τα συμπεράσματα

τα οποία σεις τώρα διατυπώνετε ανατρέποντας. Αλλά δεν είναι του παρόντος,

δεν είναι για τον φάκελλο της Κύπρου. Καταλάβατε; Δεν μπορείτε να ξέρετε

*Γ. Διαγράφεται
για λόγο κων.
πρωτόβουλος "Ουρ-
ανηδρός"*
πόσο μόνος βρέθηκε και αυτός, πόσο μόνος βρέθηκε ο Γρίβας, ο φτωχός κα-

τά τα άλλα Γρίβας, πόσο μόνοι βρέθηκαν ορισμένοι άνθρωποι.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Δεν ερωτώ αυτό το πράγμα τώρα. Σας έκανα μία συγκεκρι-

μένη ερώτηση.

2/2 δ (E.M) 22.1.87

97

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). 'Ισως υπήρξε ατυχής ο προσδιορισμός του οποίο έκανε ο μάρτυς και η αναφορά του στον προσδιορισμό του ποσού. Μπορούσε να μην αναφερθεί, δεν ενδιέφερε την Επιτροπή. Ας μην συνεχίσουμε τώρα επ' αυτού, αν είναι 35, 25, 20 ή 15. Το θέμα είναι ότι παραδέχεσθε, κύριε Καρούσσο, ότι ο Μακάριος αποτελούσε την νόμιμη εκπροσώπηση της ανεξαρτήτου Δημοκρατίας της Κύπρου; Ναι ή όχι;

ΜΑΡΥΤΣ. Μα, δεν νομίζω ότι άνθρωπος λογικός, άνθρωπος ο οποίος γνωρίζει τα πράγματα και συμμετέχει στα πράγματα, μπορεί να υποστηρίξει το αντίθετο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Άλλωστε αυτές ήταν και οι θέσεις μου απέναντι του Γρίβα. Δεν είμαι εγώ ο άνθρωπος, ο οποίος θα έλθω στην Επιτροπή να διατυπώσω ότι ο Μακάριος ήταν παράνομος στην εξουσία.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, με καλύψατε εσείς. Αυτή ήταν και η τελευταία μου ερώτηση. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Κουτσογιάννη να λάβει το λόγο, με μία πρόσθετη παράκληση. Την ξέρει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε μάρτυς, μας είπατε ότι πολλοί από τους άνδρες της ΕΟΚΑ ήταν πεινασμένοι, κυνηγημένοι κ.λπ. Θα σας αναφέρω περιστατικό από την περίοδο 1965-1966 που απηρετούσα στην Κύπρο ως λοχαγός.

3/2 δ (E.M) 22.1.87

98

Υπηρετούσα στον κάτω ~~θύρο~~ δίπλα στην Μασούρα, όπου έγιναν
 οι γνωστές επιχειρήσεις τον Αύγουστο του 1964. Κάθε μήνα τα βασικά στε-
 λέχη της ΕΟΚΑ Β', με τους οποίους συζητούσαμε και στο καφενείο και στα
 γραφεία μας, στο ταυτικό συγκρότημα, μου έδειχναν την μισθοδοσία τους
 σε διολλάρια, όχι σε λίρες, και μου έλεγαν επαιρόμενοι ότι αυτά είναι τα
 λεφτά του NATO και ότι εμείς παίρνουμε περισσότερα λεφτά απ'αυτά που
 παίρνεις εσύ, ως λογαρχός του ελληνικού στρατού. Δηλαδή, έχω περιστατι-
 κό συγκεκριμένο όπου αυτοί μου επιδείκνυαν κάποια χρήματα, λέγοντας
 ότι είναι από το NATO.

Γνωρίζετε σεις, αν υπήρξε τέτοια χρηματοδότηση σε διάφορες περιό-
 δους ~~στο~~ στελέχη της ΕΟΚΑ στην Κύπρο;
 ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά, η περίοδος στην οποία αναφέρεσθε δεν είναι πε-
 ρίοδος της ΕΟΚΑ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Της ΕΟΚΑ Β' δεν είναι! 'Ήταν στελέχη που ήταν
 της ΕΟΚΑ της κανονικής.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας βεβαιώνω, ότι αν αυτό υπέπιπτε στην αντίληψή μου, θα έφευγα
 αμέσως από την Κύπρο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν λέω τί θα κάνατε. Αν το ξέρετε, αν το είχατε
 ακούσει.

(28)

99

1/2 BA (Δ.Γ.) 22-1-87

ΜΑΡΤΥΣ: Σας διαβεβαιώνω ότι εάν συνέβαινε αυτό το πράγμα, θα τους έφτυνα κατάπρόσωπο και θα έφευγα και θα τους θεωρούσα εμπίσθιους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν είναι το θέμα για σας. Το θέμα είναι εάν το ξέρετε.

МАРТУС: 'Οχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συγνώμη αλλά είπατε -αν μου επιτρέπετε , κύριε
Πρόεδρε- δτι δεν είχα λεπτά να δώσω σ' αυτούς που πεινούσαν, για να
καθησυχάσω την αγανάκτηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτά, έχει λεθχεί κατά καιρούς ότι η ΕΟΚΑ Β' εχρηματοδοτείτο. Κύριοι, άφησα την οικογένειά μου εδώ πέρα χωρίς

στον ήλιο μοίρα, σαν την τρίχα στο ζυμάρι και επιτραπέτο, επειδή

Γενικά λέγεται ακόμη εἶναι ιδιαιτέρως λεπτό το θέμα – ξεπλήρωσα τους ανθρώπους αυτούς – που
χέρισαν και προσβάσαν
11. που που δένονται
η σεργιάτας, μεσαίας
τιμών, κατά την παλαιά Ιερά Καθεδρική Εκκλησία της Αγίας Σοφίας
κάποια χρήματα για να ζήσω^{εισιτήσια προς την ορθόδοξη εκκλησία}, μ' αυτό που πήρα ύστερα από 37

χρόνια προσπαθειών στην ζωή μου, όπως τόσοι Έλληνες, με το εφάπαξ.

μέρες εκεί κάτω που έμεινα με 3 ελιές. Δεν υπήρχαν λεφτά για την 3^η:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, δεν χρειάζονται αυτά. Δεν έχετε κανένα στοιχείο και καμία πληροφορία. Εγώ είχα αυτό το δεδομένο και

κανένα στοιχεό κατα

2/2 BA (Δ.Γ.) 22-1-87

100

Μήπως μας λέγατε και τίποτα πρόσθετο. Δεν πειράζει.

Πείτε μου σας παρακαλώ, έχετε υπόψη σας ποιδιά ήταν ο ρόλος του Γρίβα στην υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι . Ήμουν την περίοδο εκείνη ήταν , ψιασταν και εσείς, εάν θυμάμαι ήταν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλα δεν υπέπεσε στην αντίληψή μου. Υπάρχουν δύο πράγματα.

Το πρώτο είναι ότι έκανα θρώτημα στον Γρίβα όταν συναντήθηκα και ο Γρίβας τα παρουσιάσε- διαφορετικά, με κάποια πικρά βεβαίως. Άλλα δεν είναι του παρόντος. Και το δεύτερο είναι ότι είναι τοψεύδους τα πράγματα, είτε για ΑΣΠΙΔΑ, είτε για ΙΔΕΑ, υπεισέρχονται κυρίως ανθρώποι οι οποίοι είναι ενδοτικοί. Εμένα δεν με πλησίασε κανένας. Δεν μου έκανε νύχη για μανέναν ΑΣΠΙΔΑ . Δεν υπέπεσε στην αντίληψή μου. Όταν επέστρεψα στην Ελλάδα, τότε πήρα μυρουδιά γιατί τι συνέβαινε για την περίπτωση αυτή. Νομίζω ότι ήταν μία περίπτωση παρατραβηγμένη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ; 'Έχει αναφερθεί και δεν έχει διαψευσθεί, κύριε μάρτυς, ότι ο Γρίβας είχε κάνει μία ειδική έκθεση και αναφερεί και ονόματα . Ανέβηκε από την Κύπρο στο Παλάτι εδώ , έδωσε αυτά τα στοιχεία και την αναφορά και ήταν ένας από εκείνους οι οποίοι είχαν εμπλακεί στην υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ, με τον τρόπο που σας λέω περίπου. Αυτό

Άλιξ

3/2 BA (Δ.Γ.) 22-1-87

101

δεν το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, αυτά γράφτηκαν στις εφημερίδες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ρωτώ εάν τα ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω δύο πλευρές. Ξέρω την πλευρά του Γρίβα, όπως αυτός:

μου την αφηγήθηκε και μου την παρουσίασε, έτσι ώστε να υποπέσουν στην αντίληψή μου ορισμένα πράγματα τα οποία έχουν σχέση με προκατασκευασμένες καταστάσεις. Και ξέρω την πλευρά που διάβασα στις εφημερίδες τότε. Ξέρω ότι πήγε και μάρτυς κατηγορίας στο στρατοδικείο.

Δεν συνέβη;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Βεβαίως.

Πείτε μου άλλη ερώτηση. Οι σχέσεις του Γρίβα με το Παλάτι ήταν καλές, φιλικές, εχθρικές; Τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν φιλικές οι σχέσεις. Ήταν καλές, ήταν καλόντιάθετες, οι σχέσεις του Γρίβα με το Παλάτι. Αλλά...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό θέλω να ακούσω εγώ. Δεν θέλω να μου πείτε τίποτε άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ιάνω ένα βήμα πιο πέρα, γιατί δεν ολοκληρώσα κύριε βουλευτά. Αυτό θέλετε εσείς. Αλλά να το ολοκληρώσω και εγώ, γιατί ήτις άλλο μπορεί να θέλουν οι άλλοι.

4/2 ΒΑ (Δ.Γ.) 22-1-87

102

Ο Γρίβας πέθανε πικραμένος απ'όλες τις πλευρές και ουδένες έτερον. Άρα, λοιπόν, πολλές φορές βαφτίζουμε διάφορα πρόσωπα, και λόγω της θέσεώς τους και λόγω της στάσεώς τους, σαν οπαδούς ή εαν ανθρώπους ιάποιων καταστάσεων. Είναι όμως έτσι;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Αυτός είναι ο προβληματισμός σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Για μένα ήταν φιλοβασιλική η θέση του Γρίβα. Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Βέρετε εάν και ο Μακαριός ήταν φιλοβασιλικός και είχε άριστες σχέσεις με το Παλάτι;

ΜΑΡΤΥΣ: Το δήλωσε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αφού και οι δύο ήταν άνθρωποι του Παλατιού, εν πάσῃ περιπτώσει άνθρωποι που είχαν άριστες σχέσεις με το Παλάτι, πως συνέβαινε να είναι και τόσο εχθροί μεταξύ τους; Μπορείτε να μου το ερμηνεύσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα βεβαίως δεν μπορώ να κάνω ανάλυση του πράγματος, γιατί ανάγεται, κύριε βουλευτά, στις δικές σας ικανότητες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: 'Οχι, όχι. Γιατί; Δεν έχουμε ιδιαίτερες ικανότητες.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά.....

(2Δ)

(2BA)

1/2 Δ. Α.Κ. 22-1-1987

103

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε μάρτυς, αυτά που λέω εγώ έχουν λεχθεί, μερικές έχουν γραφεί και οπωσδήποτε έχουν ευρέως συζητηθεί. Σας κάνω τις ερωτήσεις, για να δω αν έχετε κάποια συγκεκριμένα στοιχεία για να βοηθήσετε να ερμηνεύσουμε ορισμένα γεγονότα. Γι' αυτό κάνω τις ερωτήσεις.

Παύλος Ιωάννης
ΜΑΡΤΥΣ. Θα ήθελα να συμπληρώσω, με το εξής: Εγώ στο στρατό δεν περνούσα σαν φιλοβασιλικό πρόσωπο. ~~~~~

Λεωφόρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν σας είπα εγώ αυτό το πράγμα.

Παύλος Ιωάννης
ΜΑΡΤΥΣ. Μερικά πράγματα τα φέρνει έτσι η ζωή. Το παραπάνω είναι μερικά πράγματα που έχουν συναντηθεί.

Αριστοτέλης Παυλίδης
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ το λόγο.

Πρόεδρος (Χρήστος Μπασαγιάννης)
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τι θέλετε, κύριε Παυλίδη;

Αριστοτέλης Παυλίδης
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ο κύριος συνάδελφος προφανώς έχει κατά νου κάποια στοιχεία, τα οποία εμείς αγνοούμε.

Γεωργίος Παναγιωτόπουλος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δημοσιεύματα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ο, τι και αν είναι. Βέβαια γίνεται μία συζήτηση πολύ ενδιαφέρουσα και για όλα τα μέλη της Επιτροπής. Θα παρακαλούσα πάρα πολύ να κάνετε τις ερωτήσεις και να δίνετε στο μάρτυρα την άνεση να απαντά ολοκληρωμένα, για να ολοκληρώσουμε και εμείς μία αντίληψη για το σύνολο των πραγμάτων.

Πρόεδρος (Χρήστος Μπασαγιάννης)
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Συνεχίστε, κύριε Κουτσογιάννη. Θα σας

Αλη Σ. Κουτσογιάννης

2/2 Δ A.K. 22-1-1987

104

παρακαλούσα να κάνετε ερωτήσεις, αλλά να μη κόβετε τον μάρτυρα στην απάντηση. Να μην λέτε "αυτό θέλω εγώ", διότι μπορεί αυτό να το θέλετε εσείς, αλλά ο μάρτυρας απαντά και συνεπώς με την ευθύνη του θέλει να πει και μία λέξη παραπάνω. Δεν μπορούμε να τον σταματήσουμε.

Συνεχίστε, κύριε Κουτσογιάννη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε μάρτυρας, το προηγούμενο που σας έκανα σαν εισήγηση στην ερώτηση, έχει τον εξής σκοπό: Είναι γνωστοί οι δεσμοί της πάλαι ποτέ βασιλικής οικογενείας κ.λπ., με τη βασιλική οικογένεια της Αγγλίας. Οι Εγγλέζοι είναι γνωστό ότι είχαν μια πρώτη αρχή στην πολιτική τους, προς τα έξω, όχι προς τα μέσα, του "διαιρει και βασίλευε".

Ταυτόχρονα εδώ θα εμπλέξω και τα περιβάλλοντα και του Μακαρίου και του Γρίβα. Είπατε για το περιβάλλον και του ενός και του άλλου, που είχαν φανατισμό, δημιούργησαν την πόλωση, παρέσυραν τους δύο ηγέτες σε κάποιες σκληρές και ακραίες θέσεις κ.λπ. Ας σκεφθούμε επίσης ότι οι ξένες δυνάμεις, όταν θέλουν σε μία χώρα να αποκτήσουν έλεγχο, στο περιβάλλον των αρχηγών ρίχνουν δικούς τους ανθρώπους. Αυτή είναι πάγια πολιτική όλων των μεγάλων δυνάμεων, σε όλα τα μήκη και πλάτη του κόσμου. Έχετε τυχόν στοιχεία να υποψιάζεσθε, ή μήπως ξέρετε ίσως, ότι όλα αυτά είχαν γίνει από ξένες δυνάμεις, που κατάφεραν να πετύχουν αυτό το διχασμό στην Κύπρο,

3/2 Δ Α.Κ. 22-1-1987

105

τον οποίο στη συνέχεια εξεμεταλλεύθησαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν έχω στοιχεία. Υποψίες έχω πολλές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Υποψίες έχετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Άλλα θα μου επιτρέψετε να μην τις διατυπώσω, γιατί είναι ανεύθυνες,

Εκείνο που μπορώ να διατυπώσω υπεύθυνα, κύριε βουλευτά, είναι το εξής:

'Ότι οι Άγγλοι για μένα, εξ όσων διέκρινα από τα επίπεδα της συμμετοχής μου στο κυπριακό θέμα, δεν ήθελαν την ένωση με την Ελλάδα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Δεν ήθελαν την ένωση.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως δεν ήθελε την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα ο αγγλικός

παράγων. Δεν εννοώ τον επίσημο, εννοώ τον ανεπίσημο παράγοντα, ο οποίος

^{εξυπηρετεί την επιθυμή}
εξυπηρετεί την επιθυμή της. 'Ένα είναι αυτό. Και δεύτερον είναι, ότι ως

κυριαρχούσα δύναμη δια των βάσεων στην Κύπρο η Αγγλία, έπαιζε αναμφιβόλως

διαιρετικό ρόλο, ένα ρόλο που, αν σε αυτόν οφείλονται τα αποτελέσματα,

δεν τιμά εμάς σαν 'Ελληνες, είτε αφορά στον Μακάριο, είτε στον Γρίβα,

είτε σε μένα. Δεν υπέπεσε δύμας στην αντίληψή μου, διότι αν υπέπιπτε σας δια-

βεβαιώνω ότι θα αντιδρούσα, θα το έθετα ευθέως υπ'όψιν του ανθρώπου υπό

τας διαταγάς του οποίου υπηρετούσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Αν κατάλαβα καλά, είχατε ενδείξεις, είχατε υποψίες, αλλά δεν είχατε συγκεκριμένα στοιχεία.

4/2 Δ. Α.Κ. 22-1-1987

106

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε καν υποψίες, διότι θα το διετύπωνα στο Γρίβα αυτό το πράγμα και δεν είχα λόγο να σας το αποκρύψω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Για πέστε μου σας παρακαλώ το εξής: Το 1964, στις επιχειρήσεις της Μανσούρας είναι γνωστό -επειδή υπηρέτησα εγώ εκεί ένα χρόνο και γνωρίζω πρόσωπα και πράγματα- ότι αυτός ο οποίος έκανε κάποια αρχική, ας το πούμε, ενέργεια που προκάλεσε στη συνέχεια την επέμβαση των Τούρκων με τους γνωστούς βομβαρδισμούς, ήταν ο μετέπειτα δολοφόνος του Πολυτεχνείου και ταξίαρχος, ο Ντερτιλής, ή Δερτιλής, ή κάπως έτσι.

(2K)

(2Δ)

1/2 Κ. Α.Μ. 22-1-87 104

Φαίνεται όμως, ότι ένα διήμερο ο Γρίβας και τοι αρχιστράτηγος...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, κύριε Κουτσογιάννη..

Αυτό το είπε ο μάρτυς;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Το λέω εγώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το λέτε, που το θέτετε ως δεδομένο στον μάρτυρα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Οχι, τον ερωτώ εάν γνωρίζει σχετικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, δεν είναι έτσι. Ποιός ήταν αυτός, να ερωτήσετε, ο οποίος έκανε αυτή την ενέργεια, για να σας πει ο μάρτυς ήταν ο Ντερτιλής ή ήταν ο τάδε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Να τον ερωτήσω έτσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άμα το θέτετε ως δεδομένο τον επηρεάζετε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Επιτρεψτέ μου, κύριε Πρόεδρε, έκανα λάθος.

Κύριε μάρτυς, γνωρίζετε ποιός ήταν αυτός που δημιούργησε τα αρχικά εκείνα επεισόδια στην Μανσούρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Γνωρίζω ότι διοικητής της μονάδος ήταν ο Ντερτιλής. Για τα επεισόδια τα γνωρίζω βεβαίως κάπως διαφορετικά, δεδομένου ότι έφθασα αμέσως στην περιοχή και μπήκα αμέσως στις μάχες μετά τα επεισόδια.

2/2 K. A.M. 22-1-87

108

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Το γνωρίζω, γι' αυτό σας ερωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δυστυχείς, ατυχείς^{ημέρας} κάποιοι αστοχοί χειρισμού^{ημέρας} κάποιων υπαξιωματικών της μονάδος του, εδημιούργησαν το επεισόδιο, και κάποιες δυναμικές αντιδράσεις του τμήματος του ΟΗΕ πάνω στο ύψωμα εκείνο.

Πολές εκδοχές έχουν διατυπωθεί γύρω από αυτό το θέμα. Ήταν μια περίπτωση, η οποία με ενδιέφερε, διότι έδωσα και ιδιαίτερα σημασία στην έκθεση της επιχειρήσεως. Δεν είδα να επαληθεύονται οι υποψίες μου. Ως εκ τούτου δεν υπάρχουν υποψίες τώρα. Δεν ξέρω, αν ήταν αστοχος^{ημέρας} ή ηθελημένος χειρισμός. Ξέρω όμως-και αυτό θα πρέπει να μείνει τελικά στο μυαλό μας-ότι εμείς τον καιρό εκείνο ζούσαμε κάτω από κατάσταση φωτιάς, Δεν ήταν το μοναδικό^{ημέρας} πάρα πολλά και καθημερινά. Εκεί έτυχε να επεκταθεί περισσότερο και να λάβει τις διαστάσεις των επιχειρήσεων.
 ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Το διήμερο αυτών των επιχειρήσεων ο στρατηγός Γρίβας αρχίστρατηγός^{ημέρας}, άσκησε τα καθηκοντά του; Ήπως απουσιάζει; Τι γνωρίζετε σχετικώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω όσα εγράψαν στις εφημερίδες. Κάποια περιόδο με κάτι διαφώνησε^{ημέρας} ήλπι. Πάντως, τον συνήντησα εγώ στο πεδίο της μάχης τον στρατηγό Γρίβα, ως διοικητής μονάδος καταβαίνοντας κάτω κατόπιν εντο-

24/11

Δ. Κ.

3/2 K. A.M. 22-1-87-109

λήσ του, Τον συνήντησα στο πεδίο της μάχης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, για πέστε μας. Εσείς γίνατε διάδοχος του Γρίβα στην ΕΟΚΑ - Β'. Αυτό έγινε επειδή οι επιμέρους ομάδαρχες αλπ. το εζήτησαν ή σας ειδοποίησαν όπως μας είπατε, ή ξέρετε σήμερα, όχι τότε, ότι αυτό μπορεί να είχε αποφασιστεί και από αλλού;

ΜΑΡΤΥΣ: Το δεύτερο μην το συζητάτε καθόλου, αύριε βουλευτά.

Το πρώτο να σας το πω εγώ: Πού πάει το μυαλό σας δταν

Ξαφνικά βρίσκεσθε σε κάποια καινούργια δεδομένα σε κάποιους αυθρώπους που έπαιξαν τον ρόλο τους; Εκείνη την ώρα που γνωμοδοτούσαν φαίνεται ότι υπήρχαν κάποιοι άνθρωποι που ήταν περισσότερο με την δική μου πλευρά και την επέβαλαν. Αργότερα επεκράτησαν οι άλλοι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, πέστε μου το εξής:

'Όταν τελειώσατε την αφηγήσή σας, κατά κάποιο τρόπο αφήσατε να εννοηθεί ότι υπήρχαν πολλά επιχειρήματα ή στοιχεία τα οποία δικαιολογούν κατά κάποιο τρόπο -μας είπατε να το λάβετε υπόψη σας- τις θέσεις των Έλλήνων αξιωματικών, αυτές που σας αινέφερε ο Ιωαννίδης, σχετικά με το πραξικόπημα, δηλαδή την δυσαρέσκεια, το Α', το Β'. αυτά τα οποία αναφέρατε. Εν τούτοις εδώ αναφέρατε διάφορα στοιχεία περί του ότι από πολύ καιρό, ενωρίτερα, και σε είπατε κάτι σχετικό-είχε αρχίσει να

472-K.A.M. 22-1-87

110

μεθοδεύεται το πραξικόπημα. Δηλαδή, εσείς βλέπετε ότι τα αίτια του πραξικόπηματος κατά του Μακαρίου από την χούντα, ήταν ακριβώς επειδή υπήρχαν αυτές οι δυσαρέσκειες αυτές οι διαφωνίες, αυτή η εξαπάτηση, ν α την πούμε, ή μήπως ήταν ένα ευρύτερο σενάριο, ένα παλαιό σχέδιο ; ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, ήταν η συνισταμένη. Σ' αυτό το θέμα, κύριε βουλευτά, από την θέση της ευθύνης μου, δεν μπορώ να αναφερθώ σε σενάριο.

(2ΠΑ)

(2K)

1/2 Π.Α. K.B. 22.1.1987

111

Όσες φορές έκανα την απόπειρα πνήγηκα μέσα στις υποθέσεις. Είναι
 η συνισταμένη δλων αυτών των πραγμάτων. Οι έλληνες αξιωματικοί εγκλω-
 βίστηκαν. Υπήρξα ^Έλλην αξιωματικός και θα ξέρετε πόσο εύκολα εγκλω-
 βίζεται ο αξιωματικός. Εγκλωβίστηκαν, όπως εγκλωβίστηκαν και την
 21η Απριλίου. Δεν το ήθελαν δλοι. Και δώμας είδα αξιωματικούς που
 δεν το ήθελαν και έτριβα τα μάτια μου αφγότερα. Είναι το αποτέλεσμα
 του εγκλωβισμού. Και πάντοτε στα αυστηρά οργανωμένα σύνολα, όπως είναι
 ο Στρατός, συμβάφει αυτό το πράγμα και δεν είναι ^{ιδιαίτερως} ελληνικό
 το φαινόμενο, είναι γενικό. Όταν λοιπόν ^Έλληνες αξιωματικοί δίνουν
 την ζωή τους είναι πάρα πολύ φυσικό να τείνουν συνέχεια προς την
 κατεύθυνση του αρχικά τεθέντος σκοπού, δηλαδή της ενώσεως και δένον-
 ται, κολλάνε σ' αυτόν. Όταν υπάρχουν εσωτερικές αντιδράσεις, οι οποίες
 δεδηλωμένα υπήρξαν από την πλευρά του κυπριακού παράγοντα στο θέμα
 της ενώσεως και δεν υπάρχει το θάρρος να εξηγηθεί γιατί, ^{γιατί} μπορεί
 να είναι και αντικειμενικό, μπορεί να είναι και σωστό, μπορεί να
 είναι και εθνικός, ^ή διτι δεν μπορούμε κύριοι να κάνουμε την ένωση,
 να απαγκιστρωθεί ο Στρατός, να έλθει πίσω. Δεν το έκαναν αυτό οι
 ηγέτες, κύριε Βουλευτά, και θα έπρεπε οπωσδήποτε τις πρωτοβουλίες
 να τις αναλάβει ο Μακάριος. Ο μέγας Μακάριος έπρεπε οπωσδήποτε να το

*ΩΛΚ/**Δ.Α.*

2/2 Π.Α. Κ.Β. 22.1.1987

112

φτιάχει αυτό. Αφέθηκε λοιπόν, ο κόσμος και ιδιάίτερα κατά το διάστημα της δικτατορίας να βρίσκεται στο νησί με την αποστολή ενισχύσεως της αμύνης του και από την άλλη πλευρά ένας κόσμος βαλτός από κάτω να σπρώχνει στην απόγνωση του Έλληνα αξιωματικό.

Τι θέλατε να κάνει; Από την μιά πλευρά κατηγορείτο για χαρτοπαίκτης, από την άλλη ότι κατέβηκε κάτω για να πάρει τη Μερσεντές του. Από την τρίτη πλευρά "παλιοκαλαμαράδες, θα δειτε τι θα σας κάνουμε". Από μιά άλλη πλευρά τώρα, οι φιλοενωτικοί, σκόπιμα ίσως μερικοί απ' αυτούς, γιατί το ίδιο υλικό είναι, "είμαστε εμείς εδώ, τι σας ενδιαφέρει;". Κολλημένος λοιπόν στον τόλχο ο Μακάριος, ο Γρίβας και πίσω από αυτούς και ο Καρούσος και χίλιοι-δυσκόλοι. Είναι δύσκολα αυτά τα πράγματα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς εγώ ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κουτσογιάννη, είπατε ότι θα κάνατε την τελευταία ερώτηση. Πέρασαν ήδη 19 λεπτά. Θα σας παρακαλέσω να τελειώνετε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ναι, τελειώνω.

Πως ερμηνεύετε το ότι μόλις έγινε το πραξικόπεμα όλοι οι λοικαζήδες με τα όπλα τους βρεθηκαν μαζί με την χούντα στο πραξικόπεμα στην Κύπρο;

3/2 Π.Α. K.B. 22.1.1987

113

ΜΑΡΤΥΣ: Με -ιαιφνιδιάζει η ερώτησή σας. Δηλαδή, εάν με έβγαζαν από την φυλακή εμένα, την ώρα που έπεφτε ο Παπαδόπουλος θα πήγαινα στον Κορυδαλλό για να του πω "ζήτω" δταν τον βάζανε μέσα; Πως είναι δυνατόν;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΦΙΑΝΝΗΣ: Παρακαλώ, στην ερώτηση που σας υπέβαλα εγώ. Δηλαδή πως ερμηνεύετε αυτό το συγκεκριμένο γεγονός;

ΜΑΡΤΥΣ: Απόλυτα ψυχολογημένα, τόσο όσο η περίπτωση της γάτας της κλεισμένης και ιλωτσιμένης μέσα στο δωμάτιο /την ώρα που της ανοίγετε την πόρτα ναφύγει, οριμάει στα μιστρά σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον ιύριο Κάππιο να λάβει τον λόγο, με την ίδια παράκληση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΙΟΣ: Θα επιμείνω σε μία ερώτηση που απαντήσατε, αλλά θα ήθελα μία διευκρίνηση. Είπατε ότι το 30% του αυτοκινήτου λαού ήταν ενάντια στον Μακάριο το '72 που πήγατε εσείς. Πως το '73 δεν εκφράστηκε με μία υποψηφιότητα αντίθετη ο λαός από εκείνη του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτά, είστε αγωνιστικό πρόσωπο και περάσατε από πολλές διαδικασίες οι οποίες σας κατέστησαν γνωστές όλες αυτές τις εκφάνσεις. Ποδοπατήθηκε το παν. 'Επρεπε να τα ξέρετε αυτά. Δεν τολμούσε να σηκώσει κεφάλι κανείς. Και αυτό ήταν το δυστύχημα.

Και κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, τι μπορούσε να κάνει ο λαός;

4/2 Π.Α. Κ.Β. 22.1.1987

114

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Το λαό των εκφράζουν τα ιδόματα. Υπήρχαν ιδόματα διαφόρων κατευθύνσεων, αλλά κανένα δεν έβαλε υποψηφιότητα εκτός του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός τολμούσε κύριε Βουλευτά;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αυτά είναι απαράδεκτα. Είναι απαράδεκτο να λέτε ότι δεν τολμούσε κανείς να βάλει υποψηφιότητα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική 'Εδρα καταλαμβάνει ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής κ. Παυσανίας ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ)

 (3ΓΡ)

2ΠΑ

1/3ΓΡ

ΒΠ 115 22.1.87

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, μήπως δεν είστε γνώστης ορισμένων πραγμάτων

κυριευθρού

τα οποία έχουν σχέση με την πρόσφατη ιστορία επάνω στο πολιτικό τομέα για τον οποίο μιλάτε; Κύριε βουλευτά, επαναλαμβάνω, παρακαλώ πολύ, επειδή υπάρχουν ορισμένα πράγματα που από τη δική σας πλευρά, έχω λόγους· και αν το θέλατε ακόμη σαν αντίπαλος· να τα σέβομαι και να τα θαυμάζω. Δεν θα ήθελα να μου κάνετε αυτό το ερώτημα, διότι δείχνει κατ'ελάχιστον, ότι δεν γνωρίζετε τα πράγματα όπως συνέβησαν στην Κύπρο εκείνο το διάστημα. Θλιβερά τα συμπεράσματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μια στιγμή, μια στιγμή κύριε μάρτυς. Εμείς ξέρουμε ότι το Κομμουνιστικό Κόμμα ήταν εκτός νόμου και εύρισκε τρόπο και έβαζε υποψηφιότητα. Επομένως δεν μπορείτε να ισχυρίζεσθε ότι δεν μπορούσαν να βάλουν υποψηφιότητα. Αυτά είναι πρωτοφανή.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, υποψηφιότητες μπήκαν πολλές. Δεν μπόρεσαν να περπατήσουν, διότι η πίεση από την οργανωμένη αντίδραση ήταν τέτοια και η προσπάθεια των άλλων να μη δημιουργηθεί διαιρετική κατάσταση μέσα-άλλη-τέτοτα, ώστε να μην επιτρέπεται να αναφανεί κάποιο ηγετικό πρόσωπο της άλλης παρατάξεως. Διότι ειδικώς αυτού του είδους τα πράγματα με βάση τα αποτελέσματα της παρανολουθήσεώς μου και από τη γνώμη μου κάτω, οι Κύπροι είναι εξαιρετικά τεχνιτες. Και δεν είναι

αλι

2/3ΓΡ

ΒΠ

116 22.1.87

κατηγορία. Είναι όμως εξαιρετικά τεχνίτες. Θάπρεπε όμως να μας το έλεγαν και μας σαν Έλλαδιτών, διότι δεν είχαμε καμία διάθεση να πράξουμε σφάλματα σε βάρος τους. Εγώ τουλάχιστον ποτέ αυτή τη διάθεση.

Γιατί, άλλο το να ποιήσουμε με κάποιο ιδανικό έστω και εσφαλμένο και
άλλο στη προσπάθεια ευθύδοσεως αυτού του ιδανικού να [θέτει] κατη-
: Διαγένεση, πάντα
χέρια και πράξεις
[βραχίονας κατηγορία γιαρούτιενος] για κάποια άλλα πράγματα, τα οποία δεν [μεταπέθασαν] ποτέ
από το μυαλό. Όχι κύριε βουλευτά. Ιδιαίτέρως τεχνίτες. Δεν μπόρεσε
να αναφανεί και ήταν λάθος αυτό, γιατί θα ήταν διαφορετικές οι εξελί-
ξεις. Αλλά, ανάγεται σε εκτιμήσεις πολιτικοδιπλωματικές που δεν έχουν
σχέση με το παρόν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πάντως δεν είναι παραδεκτά αυτά που είπατε κύριε μάρτυς, θέλω να δηλώσω ότι δεν υπήρχε....

ΜΑΡΤΥΣ: Η άποψή μου είναι, κύριε βουλευτά η οποία στηρίζεται επάνω σε γεγονότα, πράγματα και καταστάσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εν πάσῃ περιπτώσει εκείνη που θέλω να δηλώσω είναι ότι είναι απαράδεκτη η τοποθέτησή σας ότι δεν υπήρχε δυνατότητα να βάλουν υποψηφιότητα. Εν πάσῃ περιπτώσει δεν επιμένω.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Γιατί είναι απαράδεκτη κύριε συνάδελφε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ : Σας παρακαλώ, είναι η άποψή μου. Μα δεν μπο-

3/3ΓΡ ΒΠ 117 22.1.87

ρούσαν να βάλουν υποψηφιότητα; Τι είναι αυτά τα πράγματα, αυτά είναι πρωτοφανή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Σας παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι, υπάρχει μια διαδικασία η οποία ακολουθείται. Δίνετε μια απάντηση ο κύριος μάρτυρας. Ο κύριος Κάππος κάνει ιαποίο σχόλιο επάνω στην απάντηση. Αυτή είναι η άποψή του. Το ολείνουμε εκεί. Γιατί να δώσουμε έκταση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, ήθελα να πω ότι ο μάρτυς δεν πρέπει να κάνει σχόλια περί του εάν είναι ή δεν είναι καλή η ερώτηση. Αυτό είναι σχόλιο του μάρτυρος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Εμείνη είναι μια διαδικασία που θα επιλέξουμε εάν θα διακόπτουμε το μάρτυρα ή όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ούτε ο ερωτών πρέπει να κάνει σχόλια.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παρακαλώ κύριε Κάππο συνεχίστε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Θλοι έχουμε το δικαίωμα κύριε συνάδελφε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Σας παρακαλώ συνεχίστε κύριε Κάππο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εκεί έγιναν απόπειρες στην Κύπρο κατ' επανάληψη κατά του Μακαρίου. Μήπως εσείς σχηματίσατε αντίληψη ποιός οργάνωνε

4/3ΓΡ

ΒΠ

118 22.1. 87

αυτές τις απόπειρες ;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, έγιναν πραγματικά απόπειρες κατά της ζωής του Μακαρίου και ήταν μια περίπτωση απέναντι στην οποία στάθηκα ιδιαιτέρως οξύς στην αντίδρασή μου. Αυτές δεν ήταν οργανωμένες από την πλευρά του στρατηγού Γρίβα και ήταν οργανωμένες από την πλευρά της Διεθνούς Ένωσης ΕΟΚΑ Β' εδίδοντας τη διάθεση να επέβλεψε μάλιστα και σε πολιτικά πόστα. Αυτό είναι πλήρως εξακριβωμένο από την πλευρά της Διεθνούς Ένωσης ΕΟΚΑ Β'. Δεν ήταν ο Γρίβας ο άνθρωπος, ο οποίος σκόπευε στην θανάτωση του Μακαρίου. Δεν επέβλεψε μάλιστα και σε πολιτικά πόστα. Αυτό είναι πλήρως εξακριβωμένο από την πλευρά της Διεθνούς Ένωσης ΕΟΚΑ Β'. Δεν ήταν μέσα στους σκοπούς μου.

Έγιναν διότι υπήρχε τέτοιο απόθεμα, τέτοια αποθήκευση μέσους παράλληλες ευκαιρίες οργανώσεως αυτών των αποπειρών. Μια περίπτωση η οποία με ανησύχησε ιδιαίτερα και μάλιστα έκανα συνεχώς το σταυρό μου μήπως και πετύχει καμία, γιατί πίστευα πραγματικά ότι η απουσία του Μακαρίου από τη ζωή, εκτός του ότι θα λέρωνε την Ελλάδα ιστορικά,

3N

(3 ΓΡ.)

1/3N.

(Ε.Σ.)

22.1.987

119

Θα δημιουργούσε και μία κατάσταση, ~~καναυτή~~ που δημιουργήθηκε αργότερα, όταν εξεδηλώθη το πραξικόπημα. Βέβαια ο καθένας έλεγε "να τον φάμε," κι' αυτό το έχουμε ζήσει πάρα πολλές φορές στη ζωή μας.

*Γ: Διαφορετικοί τρόποι
χρήσεων*

Βέβαια δεν θεωρώ απίθανο να παρεισφράξει κάποιος άλλος και νάλεγε φάτε τον, αφού και ο Γρίβας το θέλει. Το ~~θεωρώ~~ απίθανο. Εγώ αυτό που έχω να δηλώσω μετ' επιτάσεως, ως προς την αλήθεια των πραγμάτων, είναι ότι δεσμοφορές έγιναν, βοεθήκαμε αιφνιδιασμένοι. Όμως, δεν ήταν καμία οργανωμένη κατάσταση. Ήταν ανωμαλία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Λέτε ότι ήταν αυθόρυμη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυθόρυμη και οργανωμένα μεταξύ προσώπων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΚΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έχουμε δουλέψει στα ίδια και ξέρουμε πως γίνονται αυτά τα πράγματα. Είναι δυνατόν χωρίς υποδομή, χωρίς βάθος και χωρίς μηχανισμούς, να κάνει οποιαδήποτε απόπειρα;

Εδώ μία προκήρυξη ρίχναμε κατά τις δικτατορίας και μας πιάνανε.

ΜΑΡΤΥΣ: Συμφωνώ μαζί σας, κύριε Βουλευτά, γι' αυτό δεν είχαν και αποτέλεσμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αποκλείετε να τις οργάνωνε η Ιντελιλτζες Σέρβις;

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να καταλήξετε εκεί, κύριε Βουλευτά;

Αντι

Σ.Α.

Σ.Α.

2/3N. (E.S.) 120 22.1.1987

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Να μην επεκταθούμε σ' αυτό αύριο.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είμαι συνήγορος της Ιντέλατζες Σέρβις και σας το δηλώνω. Όμως, πρέπει να έχω στοιχεία στα χέρια μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Για τις αλοπέδες όπλων που έγιναν εκεί, ξέρετε τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγιναν και είναι μία απ' τις περιπτώσεις που αντέδρασα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Η ΕΟΚΑ Β' τά έπαιρνε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, η ΕΟΚΑ Β', τα έπαιρνε.

Μόνο μία επεξήγηση θέλω να κάνω εδώ. Υπήρξε και η άποψη ότι τα έδινε η χούντα στην ΕΟΚΑ Β'. Υπήρξαν περιπτώσεις που αποστρατεύθηκαν επί χούντας αξιωματικοί, των οποίων εκλάπησαν εκ μέρους της ΕΟΚΑ Β' όπλα. Είναι σημεία, στα οποία θα πρέπει να δώσουμε σημασία, γιατί υπήρξαν άνθρωποι που ανήκαν στην ΕΟΚΑ Β', υπηρετούσαν μέσα στο στρατό και θεωρούσαν προσφορά υπηρεσίας το να δώσουν ένα πιστόλι στην ΕΟΚΑ Β', γιατί δεν είχε. Παρουσίασαν σαν πάνοπλη την ΕΟΚΑ Β', ενώ δεν είχε παρά μερικά μαρτίνια και ήποια όπλα, τα οποία έκλεβε από δώ κι από κεί. Μάλιστα, γινόμασταν ανεκτικοί, σ' αυτού του είδους το πράγμα, όταν δεν μπορούσαμε να το αναστείλουμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Θέλω τώρα να μου σχολιάσετε το παρακάτω απόσπασμα από την επιστολή Μακαρίου προς Γκιζίνη.

Διμι

Στ

3/3N.

(Ε.Σ.)

121

22.1.1987

" Έκ του Εθνικού Κέντρου απεστέλλοντο αφθόνως χρήματα για τη συντήρηση της Οργανώσεως. Εδίνοντο εντολές για την αρχηγία, μετά το θάνατο του Γρίβα και την ανάληση του μετ' αυτού ελθόντος εις Κύπρο ταγματάρχου Καρούσου και γενικώς εξ Αθηνών κατευθύνοντο τα πάντα. Η γνησιότης αυτών των εγγράφων δεν είναι δυνατό να τεθεί εν αμφιβόλω, γιατί και τα δακτυλογραφημένα εξ αυτών, έχουν διορθώσεις δια χειρός γενομένας και γνωστός είναι ο γραφικός χαρακτήρας του γράψαντος. Ενδεικτικώς επισυνάπτω ένα τοιούτο έγγραφο."

Ξέρετε ποιός ήταν αυτός που είχε γράψει αυτά τα πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτά, θέλω να το καταλάβω καλλίτερα και σας παρακαλώ με επεξηγήσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Λέει ότι εστέλλοντο χρήματα για τη συντήρηση της Οργάνωσης. Λέει για σας, ότι μετά το θάνατο του Γρίβα είχατε εντολή από τη χούντα να αναλάβετε την αρχηγία και ότι με εντολή της χούντας έγινε η ανάληση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δε λέει ότι πήρα εντολή από τη χούντα ν' αναλάβω την αρχηγία. Λέει ότι ανεκλήθη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εγώ δεν θέλω να σχολιάσω αυτά. Λέει ότι στο δακτυλογραφημένο κείμενο υπήρχε ο γραφικός χαρακτήρας, αναγνώριζαν τίνος είναι και μάλιστα το επισήναψε στον Γκιζίκη. Το έχετε υπόψη σας

4/3N.(Ε.Σ.)12222.1.1987

αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Διάβασα ότι κάποιο γράμμα είχε σταλεί από την πλευρά του Παπαδοπούλου προς την εδώ χούντα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τον ιύπριο Παπαδόπουλο, εννοείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. 'Ακουσα από κάποιες πλευρές, πληροφορίες που έλεγαν ότι αυτό το γράμμα δεν θα έφθανε ποτέ στον Ιωαννίδη, γιατί το έπαιρνε κάποιος που έλεγε ότι θα το πάει στον Ιωαννίδη και σταματούσε εκεί πέρα. 'Ήταν οι επί μέρους καταστάσεις που δημιουργούσαν τα στεγανά.

(3EZ.)

(N.)

1/3 E.Z. B.Z. 22-1-87

123

Δεν αποκλείω λοιπόν να ήταν και το δεύτερο. Το ότι πίστευαν και μεταξύ αυτών και το πρόσωπο του οποίο εδώ, το οποίο άς σημειωθεί ότι είχε συλληφθεί και είχε βασανιστεί από την χούντα ένα κάποιο παλαιότερο διάστημα, ότι θα απηλλάσσετο από το βραχνά που είχε δημιουργήσει η κατάσταση σε βάρος του κάτω στη Κύπρο με τη συνδρομή της χούντας αυτό είναι βέβαιο. Δεν αποκρύπτεται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Σύμφωνοι.

Θέλω να προχωρήσω σε μία άλλη ερώτηση: Αφού διαφωνήσατε με τον Γρίβα, πώς παραμείνατε εκεί και σε ποιά υποδομή και οργάνωση στηριχθήκατε για να παραμείνετε; Διότι είναι γνωστό ότι δεν μπορείτε μόνος σας να παραμείνετε και εφόσον διαφωνήσατε. Δεν είχατε υποδομή, μηχανισμό για να μείνετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε βουλευτά, συναρτάται και με τις αρχές και τα δεδομένα του χαρακτήρος του καθενός. Σε ένα καράβι μπήκα. Ούτε άλματα να κάνω μπορούσα σε ένα δεύτερο καράβι όταν έπλεε αυτό, ούτε ήταν του χαρακτήρος μου. Ποντάρισα και έχασα, ή ποντάρισα και κέρδισα. Άλλα το να εγκαταλείπω τον

*Γ. Διαδημοτικός
πρόεδρος της Λέσβου* αρχηγός μου ή να φεύγω απειλήσκω μάποιοις μάλλους αρχηγούς καλπ., δεν ήταν ίδιος του χαρακτήρος μου και το δήλωσα και στο Γρίβα: Δεν συμμετέχω, απομακρύνομαι, είμαι στη διάθεσή σου, ποτέ δμως δεν θα σε εγκαταλείψω.

2/3 E.Z. B.Z. 22-1-87

124

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μάλιστα. Τώρα είπατε για ένα αεροπλάνο που σας παρακολουθούσε όταν φύγατε. Εμείς εδώ από τις ανακρίσεις που έχουμε κάνει -έχουν περάσει δεκάδες μάρτυρες-ξέρουμε ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση δεν είχε αεροπορία. Είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Είχε ένα απ' αυτά τα μικρά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Αναγνωριστικό; Αποκλείεται δηλαδή από τις Εγγλέζικές βάσεις να είχε απογειωθεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θα τα απέκλεια εάν δεν μου το επιβεβαίωνε ο αρχηγός της ΚΥΠ την περίοδο εκείνη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε πρόεδρε, τελείωσα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε μάρτυρε, ένα ποσοστό δεν δώσατε στην επιτροπή. Η στελέχωση της ΕΟΚΑ-Β σε δυναμικό ανδρών, τί ποσοστό είχε Έλλαδίτες, τί ποσοστό είχε Κυπρίους;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν είχε Έλλαδίτες, κύριε πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Όλοι ήταν Κύπριοι.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν κατάλαβα εγώ - σας κάνω την ερώτηση αυτή - με ποιά λογική εσείς, ο Γρίβας, ο οποιοσδήποτε Έλληνας εκεί κάτω, τί ήσασταν εσείς στην Κυπριακή Δημοκρατία; Εγγυητές κάποιας νομι-

3/3 E.Z. B.Z. 22-1-87

125

μότητας, κάποιας άλλης τάξης; Πώς δηλαδή ήσασταν μπλεγμένοι εκεί και επιδιώκατε κάτι; Πώς νομιμοποιηθήκατε να αναμιχθείτε σ' αυτό να εκφράστε την αγανάκτηση κατά του νόμιμου ηγέτη; Δεν υπήρχαν ιδιμματα; Δεν μπορούσαν αυτοί οι άνθρωποι να εκφραστούν δημοκρατικά; Εσείς τι λέτε σε παίζατε; Με ποιά λογική αναμιχθήκατε και κάνατε δτι κάνατε εκεί κάτω; ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν υπήρξε κατ' αρχήν ο ισχυρισμός της νομιμοποιήσεως της ΕΟΚΑ-Β από την πλευρά την δική μου. Αυτό θα ήταν παράλογο.

Αλλά πιθανώς να μην παρακολουθήσατε στο αρχικό στάδιο την αφήγησή μου, η οποία έδειχνε καθαρά πώς ακριβώς τα πράγματα έφθασαν σ' αυτού του εί-

*Γ. Δασύπιλος
Π. Λέζης και
Εποπτεύοντα Αργον-*
διοικητή
διπλό σκοπό: Να ευθύδωσει εκείνο το οποίο είχε καθήσει μέσα στη ψυχή του από το ξεκίνημα ενδές αγώνα για την ένωση της ιδιαιτέρας πατρίδας του με την Ελλάδα, και να συνδράμει δια της συμμετοχής του σε κάποια προσπάθεια πτώσεως της δικτατορίας στην Ελλάδα. Ο Γρίβας ήταν στρατιωτικό πρόσωπο, κύριε Πρόεδρε, και εδώ θα πρέπει να διθεί κάποια σημασία. Δεν είχε λοιπόν ούτε τις δυνατότητες, αλλά ούτε και τις προαλογές κάποιων ελιγμών του μέσα σε πολιτικοδιπλωματικές περιοχές, ώστε να δημιουργήσει μία διαφορετική κατάσταση κάτω. Είπα λοιπόν ότι ξεκίνησε μ' αυτά τα δεδομένα κατάσταση.

από δώ πέρα αφού δημιουργησε εδώ μία αποτυχία, πήγε κάτω. Κάτω είδε

Δάσυ *Δ. Λ.* *Δ.*

4/3 E.Z. B.Z. 22-1-87

126

ένα κύμα να ξεσηκώνεται ~~και~~ δημιουργησε πιθανώς, για μένα, κάποιες διαφορετικές εντυπώσεις. Αυτό το κύμα ανησύχησε την Μακαριανή πλευρά και δημιούργησε τις αντιθέσεις. Από κει και πέρα δεν τίθεται θέμα νομιμοποιήσεως. Τίθεται θέμα είτε καλών χειρισμών, είτε συγκρούσεως. Συνέβη το δεύτερο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Μα, δεν εγκαταστήσατε ένα παρακράτος εκεί κάτω εσείς; Διότι ήσασταν η υποδοχή όλων των δυσαρεστημένων και όλων εκείνων των Κυπρίων που είχαν προσωπικά ή με τον Μακάριο ή με το περιβάλλον ή οτιδήποτε άλλο. Πώς δηλαδή εσείς βγάλατε αντάρτικες ομάδες στο βουνό με όπλα ενάντια στην υδρομετρική αυθέρνηση;

Δ.

(EZ)

1/3 Α. Α.Μ. 22-1-1987
12F

Αυτοί που ήταν αντίθετοι από τον Μακάριο, που τους είπατε 35% ή 40% ή 50%, δεν είχαν τρόπο να εκφρασθούν δημοκρατικά, να βγάλουν τον αρχηγό τους, εάν ήταν ο Γρίβας, ή κάποιος άλλος και να διεκδικήσουν την εξουσία; Τί ήταν εκείνο το πράγμα που εσείς πλεχτήκατε στην παρανομία; Φαίνεσθε ένας συγκροτημένος δάνειος. Αφήνω τον Γρίβα. Εσείς μετά; Διέτι πρόσωπο στο σημείο να υποθάλψετε οποιαδήποτε ήταν αντίθετος με τον εκλεγμένο πρόεδρο του 95%. Δεν καταλαβαίνατε ότι αυτό θα οδηγήσει σε αδιέξοδο και σε καταστροφή; Δεν το αντεληφθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, χωρίς να θέλω να αποσείσω ευθύνες κατά του προσώπου μου, όταν εδημιουργήθησαν αυτά τα πράγματα είχα πλήρως διαφωνήσει. Είναι μία ιστορική θέση, που υπέχει ιστορική σημασία για μένα. Αλλά εννοείτε ότι τους βγάλαμε στο βουνό

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Εσείς το είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα για τους ανθρώπους του βουνού. Δεν είπα ότι τους βγάλαμε στο βουνό. Τότε βεβαίως το πράγμα εμπεριέχει το σημείο της σοβαρής αμαρτίας. Εμπεριέχει το στοιχείο της προδοσίας, αν θέλετε.

Δεν τους βγάλαμε στο βουνό, κύριε Πρόεδρε. Κυνηγημένοι βγήκαν στο βουνό.

2/3 A. A.M. 128 22-1-1987

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε μιά περίοδο που αισθάνοντο, γιατί εδώ έγκειται, κάποια αδυναμία, η οποία συνιστά την ΕΟΚΑ Β'. Την περίοδο που αισθάνεται κάποια δύναμη πέσω από την πλάτη της και αυτή ήταν η παρουσία του αρχηγού κάτω.

'Όταν βγήκαν στο βουνό

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτό είναι το ζητούμενο.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν βγήκαν στο βουνό δεν φαντάζομαι ~~ναι~~ εννοείτε δτι ο Γρίβας, ή οποιοδήποτε άλλος, θα τους έπαιρνε από το αυτί να τους δώσει στο Μακάριο. Δεν θα μπορούσε να συμβεί αυτό. Πλέον το πράγμα πήρε μία αλυσιδωτή αντίδραση, η οποία δημιούργησε κάποιες καταστάσεις, ενέπλεξε κάποια πρόσωπα, από τα οποία δεν θα μπορούσαν να απαγκιστρωθούν. Και γιατί δεν το παίρνουμε διαφορετικά;

'Εγινε η συνάντηση του Μακαρίου με τον Γρίβα. Ο Μακάριος, πανέξυπνος άνθρωπος, είχε αντιληφθεί τα πράγματα και τις περίπου εκβάσεις τους. Θα έπρεπε να είχε σταματήσει αμέσως τότε το πράγμα. ~~Επειδή~~ οφείλεται η αστοχία και η αιτία που επεσώρε~~ντε~~ τόσα κακά ως προς το εσωτερικό της Κύπρου. ~~Και~~ δεν εννοώ το πραξικόπημα.....

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τελειώνω, δεν ~~θα~~ σας απασχολήσω.

3/3 A. A:M. 129 22-1-1987

Εάν δεν υπήρχε ο Γρίβας και εσείς, μπορούσε κάποιος να πάρει κάποιο τουφέκι, είτε αλεμένο, είτε παραδομένο, για να βγεί στο βουνό, ενάντια σε μια κατάσταση, η οποία δεν τον κυνηγούσε; 'Ηταν υπόδικοι; Τι βγήκαν στον 'Τρόδοδος; Να πολεμήσουν ποιόν; Εάν δεν υπήρχατε εσείς, που είσαστε η ηγεσία, σε ποιόν θα στηρίζονταν; ΜΑΡΤΥΣ: Πουθενά και δεν ήθελατε να κανένας. Βεβαίως. Βγαίνει από μόνο του το πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ευχαριστώ.

Ο Κύριος Περράκης έχει τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Καλύφθηκα και ευχαριστώ, ήρθε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Δαμιανίδης έχει τον λόγο.

4/3 A. A.M. 22-1-1987
130

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Και εγώ καλύφθηκα σε ένα μεγάλο μέρος, από αυτά που ρωτήσατε. Αλλά θά ήθελα συμπληρωματικά να ρωτήσω τους ούριο μάρτυρα, αυτοί που διώκονταν, οι Κύπριοι, για ποιούς συγκεκριμένους λόγους, δεν το έχω καταλάβει, δηλαδή δεν τους διέριζαν σε θέσεις και πεινούσαν οι άνθρωποι; Τι συνέβαινε; Όσοι ήθελαν να γίνουν δημόσιοι υπάλληλοι. Αυτοί που ήταν αγρότες, ή εργάτες, ή σε κάποια βιομηχανία δεν νομίζω....

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, ούριε βουλευτά. Η Κύπρος και ο Κυπριακός Λαός πέρασαν από κάποιες διαδικασίες, των οποίων τα ειδικά χαρακτηριστικά, εάν δεν τα έχουμε σπουδάσει δεν θα μας διευκολύνουν να βγάλουμε τα ορθά συμπεράσματά μας.

Η περίοδος του 1955-59 ήταν μία ηρωϊκή περίοδος δια την Κύπρο και τον Κυπριακό Λαό, με κάποια στοιχεία, των οποίων η σοβαρότητα, δεν μπορούμε να συλλάβουμε, απόντες όντες και από τόσο μακριά ευρισκόμενοι. Όλος αυτός ο κόσμος ξεκίνησε με την λαχτάρα της ενώσεως. Έτσι είχε τεθεί ο σκοπός. Δεν εξετάζουμε πώς τα πράγματα έφτασαν στην ανεξαρτησία του 1959, στην ανάρηση του Μακαρίου στην Προεδρία το 1960, στην ανάληψη της διακυβερνήσεως αλπ. Τι συνέβη όμως, όπως εγώ διεπίστωσα;

(Στο σημείο αυτό την προεδρική έδρα καταλαμβάνει ο Πρόεδρος της Επιτροπής ούριος Χρήστος Μπασαγιάννης).

(0)

(Δ) 1/3 0

(Θ.Σ.)

22-1-87

131

Υπήρξε ο ιδρυτικός, ο οποίος έλαβε αμέσως επαφή με την αντίληψη ότι εδώ φτιάχναμε ένα Κράτος, φτιάχνουμε ένα μηχανισμό. Και αυτός ο ιδρυτικός διαιρείτο σε δύο μεγάλες ομάδες. Η μία ομάδα ήταν, "ευκαιρία να φτιάχνουμε και τους εαυτούς μας". Η άλλη ομάδα ήταν, "να οργανώσουμε ένα Κράτος και να βλέπουμε για τα υπολοιπά". Υπήρξε και μια [τρίτη] ομάδα ανθρώπων που ανήναν κυρίως στον αγωνιστικό ιδρυτικό ιδρυτικό και οι οποίοι θεωρούσαν ότι η απόληξη του 1960 δεν ήταν εκείνη η οποία εξυπηρετούσε το σκοπό. Επέμενε λοιπόν στην ένωση και διατύπωνε την άποψή της για την ένωση. Στο αρχικό στάδιο της διακυβερνήσεως της Κύπρου από το Μακάριο εγίνοντο κάποια λάθη, είτε διότι [εξ αντιγράφου με την Ελλάδα] εφορμόζοντο κάποιες διαδικασίες και μάλιστα ατυχείς διαδικασίες είτε διότι ο ίδιος σαν ηγέτης ή το περιβάλλον του, έκρινε ότι θα έπρεπε να [σκεπαστούν] αυτά τα πράγματα. Ο τρόπος με τον οποίο εγένετο η προσπάθεια να αποσιωπούνται αυτά τα πράγματα ήταν εξαιρετικά επιθετικός. Γιατί, η περίοδος του 1955-1959 είχε βγάλει ανταρτοπρόσωπα και τα είχε περασμένα από κάποιες διαδικασίες οι οποίες ήταν εξαιρετικά ωμές.

Παρατηρήθηκε λοιπόν το φαινόμενο δύο ανθρώπων, οι οποίοι εμφανώς διατύπωσαν την διαφωνία τους με την πολιτική Μακαρίου, που εξετελέσθησαν μεταξύ Λευκωσίας και Λεμεσού εν πλήρῃ ημέρα αποθεδηλωμένα, δηλαδή και γνωστά πρόσωπα του Μακαριανού κατεστημένου. Αυτά τα πράγματα

2/3 O (Θ.Σ.) 22-1-87
132

είναι αλήθειες και δεν μπορεί ούτε να αποκρυψούν , ούτε να αποστω-
 ποιηθούν .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Σε ποιούς αναφέρεσθε ;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Ονόματα μπορείτε να μας πείτε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τα ονόματα των νεκρών δεν τα θυμάμαι . Πάντως αναφέρονται

*Γραφείο Βεζέρη
 ή έντεκα ημέρες
 στον δάκτυλο του
 μαρτυρίου*
 εδώ στα φάκελη που σα παραβινώ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Επειδή είναι γνωστή η ιστορία .

ΜΑΡΤΥΣ . Μα δεν είναι η μοναδική ιστορία . Και δεν μπορώ να πω εγώ
 δτι τα διέταξε ο Μακάριος αυτά τα πράγματα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Είπατε κύριε μάρτυς ότι υπήρχαν κάποιοι που
 θέλαν να βολέψουν τους εαυτούς τους οι ΟΦΑΖΖΑΙΣ που λέμε σήμερα .

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οπως το αντιλαμβάνομαι εγώ .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . 'Ηταν *αρνητή* αγωνιστές της ΕΟΚΑ, οι οποίοι ζούσαν
 με το παράπονο ότι ενώ αγωνίστηκαν κ.λπ. και ήταν και κάποιοι οι
 οποίοι ξβλέπαν σε μια άλλη ποιότητα το *σαζικό* ζητήματα της Χώρας

ΜΑΡΤΥΣ . Πολύ σωστά .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Η πρώτη ιατηγορία που είπατε , αυτοί δηλαδή
 που ήθελαν να φτιάξουν τους εαυτούς τους ποιοί ήταν ; 'Ηταν οι άνθρω-
 ποι του Μακαρίου ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι , ήταν από τον Κυπριακό λαό , μπορεί να ήταν και της

Αλ.

Δ.

Δ.

3/3 O

(Θ.Σ.)

22-1-87

123

ενωτικής παρατάξεως .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Αυτά όμως τι σχέση έχουν με τον Μακάριο ;

*Για διαφράσεις
να λέγη και προσ.
ιερείας Κυβερνητικής.*

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτά έδωσαν τις πρώτες [φορές] της ανησυχίας αρχικώς και της ανωμαλίας μεταγεννέστερα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Θα κάνω έναν παραλληλισμό . Σήμερα εδώ κυβερ-

νά το ΠΑΣΟΚ. Είναι ένα κόρμα το οποίο ξεκίνησε πριν από 5-6 χρόνια

και κυβερνά . Είναι δυνατόν αυτή την νομιμότητα , αυτή την Κυβέρνηση

να την αμφισβητήσουν τα άλλα κόρματα, είτε από την μια είτε από την

άλλη και να πουν εμείς δεν πειθαρχούμε σ' αυτή την Κυβέρνηση, παίρνουμε

τα όπλα και στρεφόμαστε ενάντια σ' αυτή την Κυβέρνηση ;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Δεν είναι το ίδιο πράγμα κύριε συνάδελφε .

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι κύριε Βουλευτά δεν είναι δυνατόν, αλλά το 1945 στάθηκε

δυνατόν .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Κύριε μάρτυς , σας παρακαλώ πολύ να ακούτε

τις δικές μου ερωτήσεις . Οι κύριοι συνάδελφοι έχουν αντίθετες από-

ψεις και είναι δικαιωμά τους , αλλά καλά θα κάνουν να κάνουν υπομονή .

Εγώ λέω το εξής . Υπήρχε μια νόμιμη Κυβέρνηση . Υπήρχε σύνταμγα ,

υπήρχαν νόμοι. *Αφού* η συντροπτική πλειοψηφία έβγαζε Πρόεδρο Δημοκρα-

τίας το Μακάριο , αυτό δεν έπρεπε να γίνει σεβαστό από αυτούς τους

λίγους που ένιωθαν πάντα αδικημένοι *Μπορούσαν*, μέσα στα νομικά

4/3 O(Θ.Σ.)22-1-87134

πλαίσια που υπήρχαν στη Χώρα να επιδιώκουν τους δικούς τους σκοπούς,
να βγάλουν έναν δικό τους Πρόεδρο Δημοκρατίας , να βγάλουν δική τους
πλειοψηφία μέσα στην Κυπριακή Βουλή . Εάν το έκαναν αυτό , το Μακαρια-
κό καθεστώς θα τους εδίωκε και θα τους ανάγκαζε να ανεβούν στα βουνά
και στα λαγκάδια ; Εγώ αυτά δεν τα καταλαβαίνω .

(3σ)

(30)

Κύριε βουλευτά, να τονιστεί ότι αντίθετοι προς την κατάσταση εκεί-
νη υπήρξαν διεδηλωμένες αγωνιστικές προσωπικότητες του Κυπριακού κόσ-
μου οι οποίες πήραν θέση. Μιλάμε για μια νομιμότητα, η οποία κυρίως
εστηρίζονταν σε ένα δύνταγμα, το οποίο ο ίδιος ο Μακάριος προσπάθησε
να διαφοροποιήσει για της καταγγελίας των 13 σημείων του κατά το
1963, αν δεν κάνω λάθος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ, 'Ήτανπαράνομο αυτό που έκανε ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ομιλώ περί παρανομίας, αύριε βουλευτά, γιατί με σπεώχνετε προς τα εκεί; Ομιλώ περί διαπιστώσεως του ζδειου του Προεδρουτης Κυ- πριακής Κυβερνήσεως, με αδιαπίστωση. Και δεν πείθεται ο κόσμος αυτός.

‘Ηλθες χθες, κύριε Πρόεδρε της Κυπριακής Κυβερνήσεως και υπέγραψες αυτό
το πράγμα, το απεδέχθηκες. ’Ερχεσαι σήμερα το καταγγέλεις και δεν
ενημερώνεις ούτε την ελληνική Κυβέρνηση. Αυτά δημιουργούν κάποιες

αντιθέσεις οι οποίες προκαλούν μια συσώρρευση [σπαδών]

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Στρατηγέ, επειδή περνάει και ο χρόνος, θα ήθελα να σας πω το εξής : Βάζω ζήτημα νομιμότητας και πειθαρχίας σ' αυτή την νομιμότητα. Το ένα είναι αυτό για μένα και πάνω σ' αυτό ήθελα την απαντησή σας. Εν πάσῃ περιπτώσει εσείς προσπαθείτε να μεταφέρετε το

May

2

123

2/3 σ (Γ.Π.) 136 22.1.87

πολιτικόν αλίμα που είχε διαμορφωθεί στη χώρα και για το οποίο δεν
ξέρω ποιοί είναι οι υπεύθυνοι και διαμορφώθηκε έτσι όπως διαμορφώθη-
κε.

Σας ρωτάω το εξής: 'Όταν ιδρύθηκε η ΕΟΚΑ Β' στο καταστατικό της,
στις αρχές, βασιστούσε σκοπούς της ήταν να ενωθεί η Κύπρος με την Ελλάδα;
Επειδή δεν το γνωρίζω, πληροφοριακά τελείως το ρωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε καταστατικό, ένας όρκος υπήρχε ο οποίος επεξήμανε
αυτόν τον σκοπό τηςενώσεως της Κύπρου με την Ελλάδα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αυτόν τον σκοπό όμως τον είχε και ο Ιωαννίδης.
Αυτό ήθελε και ο Ιωαννίδης, να ενωθεί η Κύπρος με την Ελλάδα.

ΜΑΡΤΥΣ: Που το βρίσκεται το παράξενο, κύριε βουλευτά;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δεν το βρίσκω, και εγώ θα ήθελα την ένωση της
Κύπρου, αλλά ξέρετε ποιό είναι το πρόβλημα το δικό μου; Εγώ το θέλω
πολύ, τουλάχιστον όσο το ήθελε και ο Ιωαννίδης. Άλλα από εκεί και
πέρα όμως όταν ένας ζητάει κάτι είναι υπεύθυνος άνθρωπος. Τον Ιωαννίδη
δεν τον βάζω υπεύθυνο άνθρωπο τον βγάζω στην άκρη. Μιλάμε για την
ΕΟΚΑ Β για να δούμε την υπεύθυνότητα της ΕΟΚΑ Β'. Εάν είναι υπεύθυνος
άνθρωπος, πολιτικά τουλάχιστον ξέρει να ζυγίζει τα πράγματα. Είναι
δυνατόν στην επιδίωξή του τηςένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα με αυτούς

3/3 σ (Γ.Π.) 22.1.87

138

τους τρόπους τους γνωστούς όπως τους γνωρίζουμε, όπως έχουν γίνει δηλαδή, να αγνοεί τις συνθήκες της Συρίχης, ότι η Τουρκία και η Αγγλία είναι εγγυήτριες δυνάμεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν πρέπει να αγνοεί τίποτε, κύριε βουλευτά. Είμαι κατακ

τής, όπως και εσείς, αυτών των πραγμάτων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ; Επομένως η ΕΟΚΑ Β' τι το ήθηλε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει επομένως, δεν το πιάνετε κύριε βουλευτά, παρακαλ

πολύ και να μου συγχωρεθεί η έκφραση αυτή, ότι πρέπει να καταλάβετε ότι

Γ. Διαφράσεων
είκοσι τρεις λέξεις
και προσέθεται
"ανθρώπινη τιμή"
επιφάνεια και τον
κρατήρα του, κρύ-
βει μέσα του ποντική
χώρα. Δημήτρης

το ηφαίστειο [που είναι από κάτω=ωραία είναι η επιφάνεια είναι και πολύ
όμορφος ο κρατήρας- αλλά- από κάτω τέλ- λάβα θεύθεται -θεν το-ξέρετε] Και
όταν έλθει η ώρα να εκραγεί τότε είναι που [φευγάτε για να μην

Γ. Διαφράσεων
εξ λέξεων και
προσέθεται "κα-
τακοί είναι"

μας κάψει]

Κύριε βουλευτά, σας έχω την αλληλογραφία εδώ και θα δείτε ότι
θέγονται όλα αυτά τα θέματα με ιδιαιτέρα προσοχή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Από αυτόν τον μάρτυρα, θα δούμε μερικά πράγματα

όπως τα αναφέρει η αλληλογραφία, αλλά εγώ ας λέω το εξής: 'Εχω να

επιλέξω δύο πράγματα. Η ίδια τον αγώνα εγώ η ΕΟΚΑ Β' της ένωσης της

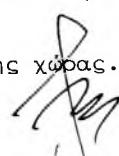
Κύπρου με την Ελλάδα και έχω τον Τούρκο μετά και έρχεται και μου

παίρνει το μισό μησές μαθηματική ακρίβεια αυτά, έπρεπε να το περι-

μένετε δηλαδή, έπρεπε να το περιμέσει η ΕΟΚΑ Β' η διαφορετικά πειθαρχώ

και όπου τα βγάλει η νόμιμη αυθόρυβη της χώρας. Εγώ έτσι το αντιλα-

4/1 σ

(Γ.Π.)

22.1.87

138

μβάνοματ.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ συντάσομαι με αυτό το πράγμα, αλλά γίνεται;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Και κάτι αλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τελειώνετε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να ρωτήσω τον αύριο
μάρτυρα εάν γνωρίζει κάτι για την δολοφονία του Γεωργάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, είμαι εκείνος ο οποίος οργάνωσε την απόδραση
από τις αυτοτακές φυλακές των ανθρώπων οι οποίοι εκαναν την απόπειρα

κατά του Μακαρίου στο ελικόπτερο. Εγώ ήμουν τότε εδώ πέρα σε απομό-

νωση μάλιστα. Είχα την περιέργεια. Ε, αυτούς τους ανθρώπους τους

είχα δύο μέρες δίπλα μου και δεν έβγαλα τίποτα. Και ξέρετε γιατί;

Όχι γιατί ήταν τόσο δυνατοί ώστε να κρύβουν αυτά που θέλουν μέσα

τους, αλλά διότι υπήρχαν στεγανά. Αγλαδή ήταν εξαιρετικά' μεθοδευμένο

το πράγμα και η δραστηριότης αυτών των ανθρώπων εκάλυπτε ένα συγκεκρι-
μένο χώρο.

(3H)

(3σ)

139

1/ 3 Η ΜΠ 22- 1-1987

Από κει και πέρα δεν ξέρουμε απολύτως τίποτα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δηλαδή δεν είναι γνωστό, αν η δολοφονία του

Γεωργάτζη έγινε από ΕΟΚΑΤζήδες ή από Ελλαδίτες αξιωματικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι δεν είναι γνωστό. Και δεν βγήκε τίποτε, παρόλο ότι
ηυκλοφόρησε και σχετικό βιβλίο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Και μια τελευταία λέξη. Ο Σαμψών ήταν στην
ΕΟΚΑ β' τον καιρό που ήσαστε εσείς κάτω;

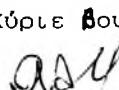
ΜΑΡΤΥΣ: Ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ το λόγο τώρα να λάβει, ο
η. Παπαστεφανάκης, με τη θερμή παράκληση να είναι σύντομος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Καρούσο, θέλω να μου πείτε αν
γνωρίζετε τη δράση του στρατηγού Γρίβα κατά την κατοχή.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Από όσα μπόρεσα να μάθω αφηγηματικά από τρίτους
ανθρώπους κατά καιρούς, όπως 'εμαθα και για τόσους άλλους ανθρώπους,
για κάποιες άλλες καταστάσεις.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑ ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Να διακινδυνεύσω την ερώτηση, πώς την
κρίνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτά, υπάρχουν διγνωμίες γύρω ~~από αυτό~~

2/3 H MΠ 22-1-1987140

από αυτό το θέμα και μάλιστα εξαιρετικά ισχυρές.

Μια απόπειρα από την πλευρά τη δική μου, ύστερα από την παρέλευση

τόσων ετών, να κάνω χρήση για μια συγκεκριμένη κατάσταση, χωρίς να
έχω τον τόπο, το λόγο και τα στοιχεία να κάνω και μια κρίση
μιας αντιθέτου προς αυτήν καταστάσεως, δεν θα με βγάλει [ασφροθηρόσωπο]
απέναντί σας.

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μας είπατε ότι κατέβηκε ο Γρίβας στην Κύπρο,
αφού πρώτα είχατε κουβεντιάσει εδώ για το πώς θα ανετρέπετο η δικτα-
τορία στη χώρα. 'Ετσι ; Και πήγε στην Κύπρο μ' αυτό το στόχο.

ΜΑΡΤΥΣ: Συνυφαίνομενο και με τον άλλο.

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα.

Διερωτώμαι τώρα εγώ ο αφελής, πώς θα ανέτρεπε τη δικτατορία ο
Γρίβας από την Κύπρο ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως δεν ζει ο Γρίβας, να πεί κάποια προσθετα πράγματα.
Να υποθέσουμε κ. Νικολευτά, ότι είδε κάποιους ανθρώπους....

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Την λογική σας θέλω, κ. Καρούσο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γρίβας πήγε κάτω, διότι, ασφαλώς, πρέπει κατέβηκε τη λογική
μου να είχε και τη σύμφωνο γνώμη κάποιων άλλων αντιδικτατορικών

3/3 Η ΜΠ 22-1-1987

141

προσώπων .

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Υπόθεση κάνετε. Δεν μου απαντήσατε, ή δεν θέλετε να μου απαντήσετε. Πάντως δεν επιμένω . Δηλαδή δεν μου δώσατε εξήγηση πώς θα ανέτρεπε τη Χούντα ο Γρίβας από την Κύπρο .

MARTYS: Ανέφερα προηγουμένως προς την επιτροπή κ. Βουλευτά , ότι έκανα το ερώτημα ,πώς θα αντιμετωπίσει την ιαθοδό του ο Μακάριος Γρίβα . ~~απέτρεψε~~ . Και βέβαια μου απήντησε, ότι ο Μακάριος θα γνωρίζει την ιαθοδό μου.

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν μου απαντάτε . Δεν έχει σημασία.

Δεν επιμένω.

Πάντως και σεις κατεβήκατε στην Κύπρο , όπως είπατε , για να βοηθήσετε αυτήν την προσπάθεια του Γρίβα να ανατρέψει δηλαδή την δικτατορία.

MARTYS: Να σας προβάλω σε κάτι κ. βουλευτά. Δεν ήταν μόνο αυτό.

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Άλλά ;

MARTYS: Άλλα και το γεγονός ότι δεν ήθελα να είμαι συνεχώς δεμένος από τη Χρύντα εδώ πέρα. Και το γεγονός ότι συνέδραμαν πάρα πολλές ψυχολογίες...

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μπορούσατε να πάτε οπουδήποτε αλλού.

4/3 Η ΜΠ 22-1-1987

142

ΜΑΡΤΥΣ: Πού κ. βουλευτά;

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αλλού.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Ήγώ ως στρατιώτης έπρεπε να έχω όπλο στα χέρια μου. Και από ότι ξέρω, όπλα δεν παίρναμε στην Ευρώπη..

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Είπατε επίσης κ. Καρούσο, ότι ο Γρίβας δεν απέβλεπε σε πολιτικά πόστα. Επιμένετε σ' αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και επιμένω.

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πεστε μου τότε γιατί εδώ στην Ελλάδα και κατέβηκε αρχηγός κόμματος στις εκλογές, αφού δεν απέβλεπε σε πολιτικά πόστα;

Αθηναγόρας
(3v)

(3H)

1/3 v (E.M) 22.1.87

143

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γνωρίζω για την περίοδο εκείνη, δύμας μπορώ να το εξηγήσω. Ο Γρίβας ήλθε επάνω και επενδύθηκε με μία δόξα και με μία τιμή. Είναι πάρα πολύ φυσικό και αναμενόμενο -εάν κάποιες σειρήνες κατ'επανάληψη των παρέσυραν, πείθοντάς τον ότι θα μπορούσε να αναδειχθεί και σε μια πρώτης κατηγορίας πολιτική προσωπικότητα εδώ πέρα - να υποχωρήσει. Είναι ανθρώπινο αυτό.

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ.

Διαφωνείτε εσείς με το ότι μπορεί να υπήρχαν και στην Κύπρο τέτοιες σειρήνες;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, διαφωνώ. Δεν το διέκρινα με κανέναν τρόπο. 'Αλλωστε, ήταν δεδηλωμένη η κατοπινή θέση του. Και ήταν τόσο ισχυρός ο τραυματισμός του Γρίβα, απ'αυτήν την περίπτωση την οποία προαναφέρατε, ώστε δεν είχε ποτέ την διάθεση να ξαναπεράσει σ'αυτή την ακανθώδη και ναρκοθετημένη περιοχή.

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πήγατε στην Κύπρο, κύριε Καρούσε, /για να ανατρέψετε τη δικτατορία στην Ελλάδα. Μπορείτε να μου πείτε τί πράξεις κάνατε εκεί, ανατροπής της δικτατορίας;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν έκανα και ούτε μπορώ να υπερηφανευθώ για τέτοιο πράγμα. Δεν είχα την ευκαιρία.

EMMANOYHA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πήγατε γι'αυτό, αλλά δεν το κάνατε.

2/3 ν (E.M) 22.1.87

144

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως. Στάθηκα όμως αμετακίνητος στις θέσεις μου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό δεν το αμφισβητώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, και συνεκράτησα τα πράγματα από τη δική μου πλευρά.

Δεν υπήρξαν οι καλές εκβάσεις, διότι μεσολάβησαν θάνατοι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Η ΕΟΚΑ Β' εκινείτο μέσα στα πλαίσια της

αυτοτακής νομιμότητας ναι, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι η τέταρτη φορά που το ρωτάτε. Ποιδίς ομίλησε περί νομιμότητος της ΕΟΚΑ Β'; 'Άλλωστε, δεν θα υπήρχε θέμα. Είπα εγώ ότι, νομίμως η ΕΟΚΑ Β' εκινήθη; Για όνομα του Θεού, θα ήταν ισχυρισμός που δεν στενει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πώς δεχθήκατε σεις, θανόντος του στρατηγού Γρίβα, να αναλάβετε την ηγεσία μιας οργάνωσης η οποία εκινείτο εκτός;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Επρεπε, κύριε Βουλευτά, να αρπάξω αμέσως την ευκαιρία, έστω κι αν δεν είχα τις δυνατότητες και τις προϋποθέσεις για να μπορέσω να οδηγήσω τα πράγματα σε μία εξομάλυνση. Διαφορετικά σημαίνει "ρίπτω τας ασπίδας".

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Εξομάλυνση;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως εξομάλυνση.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Λέει ή δεν λέει, κύριε Καρούσε, το κοινό μυαλό δτι υπαρχούσης νόμιμης αυθέρνησης εκείνος ο οποίος αντιτίθεται σ' αυτήν

24

3/3 ν (E.M) 22.1.87

145

δεν έχει το δικαίωμα να πιάνει τα όπλα και να στρέφεται ενάντιά της;
 MARTYS. Είχε, λοιπόν, προηγηθεί αυτή η κατάσταση και ήδη ήταν γινομένα
 τα πράγματα. Εγώ πώς θα έπρεπε να τα ξαναφέρω πάλι στην αρχή και να
 πω ότι λέει αυτό, δώστε τα όπλα σας, κατεβείτε κάτω, σκύψτε τα κεφά-
 λια. Δεν θα μπορούσε να συμβεί αυτό. 'Αλλωστε και σε άλλες προηγούμε-
 νες καταστάσεις εδώ στον τόπο μας, τις οποίες εμείς οι παλαιότεροι
 τις έχουμε ζήσει, υπήρχαν νόμιμες κυβερνήσεις και υπήρχαν εξ αντιθέτου
 κάποιοι άνθρωποι οι οποίοι δεν συμφωνούσαν. Εθεωρούσαν εαυτούς αδικη-
 μένους, θεωρούσαν το νόμιμο αυτό καθεστώς μη δημοκρατικό και στένο-
 νταν με τα όπλα στα χέρια πάνω σε κάποια βουνά.

EMMANOYHLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Μπορείτε να μου πείτε ένα παράδειγμα τέτοις
 MARTYS. Βεβαίως, κύριε Βουλευτά. Δεν περάσαμε από μία εσωτερική ανω-
 μαλία στο μεταξύ 1945-1949 διάστημα;

EMMANOYHLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ποιά ήταν τότε η νόμιμη κυβέρνηση και πώς
 την χαρακτηρίζετε νόμιμη;

MARTYS. Διότι ήταν εκλεγμένη από τον ελληνικό λαό. 'Ετσι τουλάχιστον
 [σ' εμένα] υπέπεσε στην αντίληψη αφενός κι έτσι δε, δευτερευόντως, κυρίως
 [ύπως] εδραιώθηκε ιστορικά στις [δικές μοι] μηνίμες.

EMMANOYHLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πάμε παρακάτω.

Ποιός ήταν ο ρόλος του Σαμψών κατά την περίοδο που εσείς ήσα-

Γ. Διαχρονικά,
 διάλεξει και
 προσέβαση "σ'
 έρωτα"
 Γ. Διαχρονικά,
 προσέβαση
 "χαίρε μνήμε"

Α. Α.

Δ. Δ.

Σ. Σ.

4/3 ν (E.M) 22.1.87

146

σταν στην Κύπρο; Ομιλώ για εκείνη την περίοδο.

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί με απασχολείτε με τον Σαμψών, κύριε Βουλευτά;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σας παρακαλώ πάρα πολύ, είναι δικαιώμα μου.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Σαμψών δεν είχε καμμία σχέση με την ΕΟΚΑ Β'. Νομίζω μάλιστα αν είχατε υπόψη σας κάτι τελευταίες δηλώσεις που έκανε απ'το Παρίσι, εφόροντισα να τις προμηθευτώ, να μάθω, ότι το έχει ξεκαθαρίσει ο άνθρω πος το θέμα.

*Γ. Τυρναβίδης
η λέξη "Πρέσερβος"*
Δεν βρίσκανε οι άνθρωποι και την τελευταία στιγμή εκεί που έψα-

χναν του είπαν "έίσαι κι εσύ, έλα επάνω," και τον βάλανε.

Πάντως επειδή είχα και μία γνώμη για το πρόσωπο του Σαμψών, διότι είχα κάποτε, πριν δημιουργηθεί η Εθνική Φρουρά, τμήματά του στα χέρια μου, δεν ήταν πρόσωπο της δικής μου εμπιστοσύνης. Και για να ελέγχω εάν και κατά πόσο συνέβαινε αντίθετα με τον Γρίβα, εγώ ήμουν εκείνος που έκανα την πρόταση στον Γρίβα-για να διαπιστώσω εάν και κατά

πόσο τύχαινε ο Σαμψών της εμπιστοσύνης του- του είπα [«]δεν βάζεις αυτόν στην οργάνωση; Μου απάντησε [«]ποτέ[»]. Ποτέ δεν ήταν στην οργάνωση ο Σαμψών.

(3Ω)

1/3 Η Ο (Δ,Γ.) 22-1-87147

EMMANOYHLA PAPASSTEΦANAKHΣ: Μας είπατε δτι την περίοδο εκείνη υπήρχαν

παράπονα από τους Ελλαδίτες αξιωματικούς τους οποίους εάν θυμάμαι

*τινέψφρειν
gas* *Γ*
καλά είχε κολήσει στον τόίχο η κυβέρνηση Μακαρίου, ο δε λαός από κάτω σχεδιον σύμπας εβόλα ότι οι 'Ελληνες αξιωματικοί πήγαν στην Κύπρο είτε για να ειστράττουν διπλό μισθό είτε για να παίρνουν οικοσκευές και αυτοκίνητα ι.λ.π. Θα ήθελα να μου πείτε ποιά ήταν η στάση των Ελλήνων αξιωματικών απέναντι στην κυβέρνηση Μακαρίου. Έλεγαν π.χ. δτι, ναι,
αυτος είναι ο νόμιμος εκπρόσωπος της Κυπριακής Δημοκρατίας, έλεγαν δτι,
ναι, στηρίζουμε τον Μακάριο ή μήπως έλεγαν κάποια άλλα πράγματα αντίθετα
απ' αυτά;

MARTYS: Μιλάμε για το τελευταίο στάδιο κατά το οποίο η κατάσταση ήταν ωριμασμένη. Δεν νομίζω ότι ήταν φιλική η στάση των Ελλήνων αξιωματικών απέναντι του Μακαρίου. Και βεβαίως αυτό ήταν απότοκο όλων των κατά καιρούς προηγηθέντων επι πολύ μακρό χρονικό διάστημα. Ο ι' Ελληνες αξιωματικοί ήταν οι άνδραποι οι οποίοι είχαν μπροστά τους όλους τους αγώνες οι οποίοι εγένεντο από το 1963 μέχρι και το 1974 που βρέθηκαν εκεί. Είχαν ορισμένα ισχυρά ερωτήματα μέσα τους άν και κατά πόσο τους καρδιναλευαν, άν και κατά πόσο ο τεθείς σκοπός αποτελούσε ή όχι μέρος της αποστολής τους και της διαδέεσεως πλαισιοράς προς την πατρίδα τους.

Αλη *Δ* *Ζ*

2/3 Ω (Δ.Γ.) 22-1-87

148

EMMANOUIL PAPASTEFANAKIS: Ο τεθείς σκοπός ποιός ήταν;

MARTYS: Ο τεθείς σκοπός ήταν η ένωση. Γιατί εγώ πήγα το 1964 ήταν;

Ετσι μου έλεγαν, έτσι άκουγα από τους Προέδρους της Ελληνικής υπερνήσεως, έτσι άκουγα από τουςβουλευτάς, έτσι άκουγα από τους πολιτικούς εκπροσώπους ήταν, έτσι μου έλεγαν οι στρατιωτικοί προϊστάμενοί μου.

EMMANOUIL PAPASTEFANAKIS: Κύριε Καρούσε, εξηγήστε μας διότι ειλικρινά θέλω να καταλάβω ορισμένα πράγματα. Πήγαν οι Ελληνες αξιωματικοί στην Κύπρο για να δυνδράμουν την προσπάθεια της ένωσης; Ήξεραν και ξέρατε ή δεν ξέρατε ποιά είναι η πολιτική Μακαρίου πάνω στο συγκεκριμένο θέμα;

MARTYS: Τότε γιατί οι Ελληνικές υπερνήσεις τους έστελναν ήταν;

EMMANOUIL PAPASTEFANAKIS: Εγώ σας ρώτησα, εσείς θα μου απαντήσετε.

MARTYS: Είναι εύλογο ερώτημα το οποίο θα προσπαθήσετε να βουλευτά.

Ευχαρίστως να σας απαντήσω. Εγώ από κανένα προϊστάμενό μου δεν πήρα την εντολή να πάω ήταν να συνδράμω την εμπέδωση της δημοκρατίας της Κύπρου για την μακροζωία της. Τουναντίον από την εδώ πλευρά είχα ανέκαθεν τις διαβεβαιώσεις ότι το πράγμα πηγαίνει προς την ένωση. Υπάρχουν δε δηλώσεις επιφανών πολιτικών ανθρώπων της εποχής εκείνης, όπως ήταν του Γέρο -Παπανδρέου, όπως ήταν και του νυν Πρωθυπουργού μας και άλλων

3/3 Ω (Δ.Γ.) 22-1-87

149

ότι η ένωση έρχεται. Και μάλιστα μέσα εδώ όμα βρείτε πότε και πού
εγένεντο οι δηλώσεις αυτές με ακριβή ημερομηνία, και που δημοσιεύθηκαν.

Τώρα πώς σας προκαλείτε εσάς το ερώτημα; Έρχεσθε ξένος προς τα πράγματα;

EMMANOYHLA PAPASTEFANAKHS: Θα μου επιτρέψετε πάρα πολύ, επειδή ήποτε
ήποτε παρουσιάζεσθε προκλητικός, να σας πω ότι το εάν είναι ξένος ή
ειδικός είναι δικος μου λογαριασμός, κύριε Καρούσο. Εγώ ερωτώ και όχι
εσείς. Εν πάση περιπτώσει δημαρχός εσείς που δεν είσθε ξένος αλλά ειδικός
πείτε μας από πότε άλλαξε η πολιτική στην Κύπρο σχετικά με την ένωση
ή με την αυτοδιάθεση.

MARTYS: Δεν άλλαξε ποτέ, κύριε βουλευτά. Απλώς σε μας δεν φρόντισαν οι
επαίτοντες να μας δώσουν να το καταλάβουμε.

EMMANOYHLA PAPASTEFANAKHS: Επίσημα δια στόματος Μακαρίου δεν άλλαξε
ποτέ;

MARTYS: Βεβαίως άλλαξε, κύριε βουλευτά.

EMMANOYHLA PAPASTEFANAKHS: Πότε άλλαξε, θυμάσθε;

MARTYS: Μετά τα επεισόδια του '63 -'64.

EMMANOYHLA PAPASTEFANAKHS: Και τι έλεγε αυτή η αλλαγή της πολιτικής;

MARTYS: Επισήμως μεν ως έκφραση πολιτικοδιπλωματική ^{νήσων} υπέρ της μακροζωίας
της Κυπριακής Δημοκρατίας ως ανεξαρτήτου νότους, ανεπισήμως δε από

4/3 Ω (Δ.Γ.) 22-1-87

150

των αμβώνων και των εξωστών υπέρ της ενώσεως. Γιατί υπάρχει αυτή η σύγκληση, η οποία θα πρέπει οπωσδηποτε να είναι γνωστή πριν βγάλετε τα συμπεράσματά σας.

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Και ο Ελλην αξιωματικός άφειλε να ακούει την πολιτική την επίσημη ή την ανεπίσημη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήφειλε να ακούει την πολιτική την επίσημη. Η ανεπίσημη πούθε προήρχετο, κύριε βουλευτά;

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό δεν το ξέρω εγώ, το ξέρετε εσείς, που ξέρετε σχετικά και με πολλα πράγματα ανεπίσημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως όμως, κύριε βουλευτά, ουχί εμπεπλεγμένος σε συνωμοσίες.

Το ξέρω ως πορευθείς 'Ελλην αξιωματικός πιστός στο ιαθήκον μου και στις γραμμές οι οποίες συγκροτούσαν τις θελήσεις των εκάστοτε Ελληνικών αυθερνήσεων.

(3AK)

(εγ)

1/3 A.K. A.K. 22-1-1987

151

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασιαγάννης). Παρακαλώ, τον αύριο Λιαροκάπη να λάβει το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Κύριε μάρτυς, με τις επαφές και τις συσκεψής που έχατε μεταναστεύοντας εξώ στην Αθήνα, πήρε ποτέ μέρος κάποιος αξιωματικός, Σκλαβενίτης;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχήν σε Σκλαβενίτης δεν μου είναι γνωστό πρόσωπο.

Ο Σκλαβενίτης ήταν εν υπηρεσίᾳ τότε. Έχω ακούσει ότι ο Σκλαβενίτης για την περίοδο εκείνη ήταν σαφώς ένα αντιδικτατορικό πρόσωπο.

Και επειδή ξέρω ότι ο Σκλαβενίτης υπήρξε υπασπιστής αν δεν απατώματε για κάποιο διάστημα του Γρίβα, όταν υπηρετούσε σαν αρχηγός της Εθνικής Φρουράς στην Κύπρο, δεν το θεωρώ απέθανο να συναντήθηκε.

Δεν εγένετο ποτέ λόγος μεταξύ εμου και του Γρίβα για τον Σκλαβενίτη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Μετά όμως τον έστειλε η χούντα στην Κύπρο. Θα το μάθατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Το διάβασα, βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ο Μακάριος είπατε ήταν νόμιμη εξουσία.

Εδικαιούτο να λάβει τα μέτρα άμυνας και ασφάλειας ύστερα από τις απόπειρες, τις αλοπέδες όπλων και υπότερα από το προετοιμαζόμενο πραξικόπημα εναντίον του;

2/3 A.K. A.K. 22-1-1987

152

ΜΑΡΤΥΣ. Και επεβάλετο κύριε Βουλευτά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Η τούρκικη απειλή ήταν πραγματική, άμεση και παρούσα πάντοτε εναντίον της Κύπρου και ήθελαν να βρουν κατάλληλη αφορμή και ευκαιρία οι Τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ. Για μας οπέσδήποτε ναι, και μάλιστα από την ώρα που δημιουργήθηκε το ανεξάρτητο κυπριακό κράτος. Και πάντοτε πρυτάνευε στη σκέψη μας αυτή η περίπτωση που μας φόβιζε ιδιαιτέρως και όλες οι ενέργειες τουλάχιστον επισήμως από την πλευρά του Γρίβα, [Άταυ-αθαίρεσιών που εγένοντο από κάτω τού] εκάλυπταν αυτή την περίπτωση. Απορώ μάλιστα πως δεν την κάλυψε εξ αντιθέτου και ο Μακάριος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Το πραξικόπημα παρέλυσε και αποδυνάμωσε την άυμνα της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Αν δεν γινόταν το πραξικόπημα, αν εφαρμόζονταν τα προβλεπόμενα σχέδια και αν υπήρχε μια σχετική βοήθεια από την Αδήινα ειδικότερα σε υποβρύχια και αεροπλάνα, θα απεφεύγετο η αποβίτιση;

3/3 A.K. A.K. 22-1-1987

153

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, διότι στρατός αναλισκόμενος σε εσωτερικές διαιμάχες

δεν μπορεί να ναντιπαραχθεί σε εξωτερικό εχθρό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ο Ιωαννίδης και γενικότερα η χούντα μόνοι τους
ενήργησαν το πραξικόπημα και έκαναν δσα δεν έκαναν κατά την εισβολή

των Τούρκων, ή ήσαν όργανα ξένων υπηρεσιών, ή παρεκινήθησαν από ξέ-
νες υπηρεσίες και από ποιες για να καταλήξουμε στην διχοτόμηση, στη
διπλή ένωση και στην προδοσία του αυτοριακού;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα ήθελα μία επεξέγηση. Είπατε "και έκαναν δσα δεν έκαναν
κατά την εισβολή". Από πλευράς τις;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Κατά την εισβολή, είναι πλήρως αποδεδειγμένο
ότι ολιγότερησαν και δτι από εδώ οι διαταγές που πήγαιναν στην Κύπρο
τους έλεγαν σφησυχάστε, μπλόφα κάνουν οι Τούρκοι, θα γυρίσουν πίσω.
Δηλαδή έχασαν χρόνο και δεν έδωσαν εντολές στις δυνάμεις που ήταν
στην Κύπρο να αμυνθούν και να επιτεθούν εγκαίρως. Αυτό εννοώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι δεδομένο και αποδεδειγμένο. Εκείνο που είναι
λεπτό και δεν θα μπορούσα να το αποπειραθώ από θέσεως ευθύνης-οποια-
δήποτε και αν είναι η ιδεολογική τοποθέτησή μου, ή τα τυχόν αρνητι-
κά ή θετικά αισθήματά μου έναντι των προσώπων και των καταστάσεων—
είναι τούτο: Το να δεχθώ δτι ήταν ο ελληνικός παράγων όπως εξεφράζε-

ΔΔΔ

ΔΔ

το

4/3 A.K. A.K. 22-1-1987

154

το παρανόμως δια των πραξικοπημάτων της δικτατορίας, εμπεπλεγμένος

Γ. Διαδηλώσεων
Σύνολο και
προσώπων, "Θετικοί"
και στην και
συνέπεια"

σε προκατασκευασμένο σχέδιο για τη διχοτόμηση της Κύπρου, δεν μου

περνάει. Το περνάω επιθετικά από όλες τις σκεπτικές μου διαδι-

κασίες και δεν μου βγαίνει. Και δεν μου βγαίνει για τον εξής λόγο.

(7)

(3AKI)

1/32 A.M. 22-1-87

155

Διέδτει ξέρω πως εδημιουργήθησαν τα αισθήματα εκείνα των ακροτήτων τα οποία έλαβαν την μορφή των θερμών εκδηλώσεων με το χύστικο του αίματος μεταξύ αδελφών. Ξέρω ποιες ήταν οι προϋποθέσεις της δημιουργίας αυτών των ακραίων θέσεων και ποια ήταν τα προκατασκευάσματα τα οποία δεν θα μπορούσαν να προλάβουν παρά πολύ δυνατοί και μεγάλοι άνθρωποι.

Και ξέρω επίσης και τηναδυναμία την οποία είχε η ΕΟΚΑ Β' πάνω στο θέμα-^ή οι έλληνες αξιωματικοί αν θέλετε- του ιδανικού της ενώσεως.

Θεωρώ λοιπόν ότι η νέα προπαγάνδιση προς την κατεύθυνση των Έλλήνων αξιωματικών ή και του στρατού γενικότερα, ακόμη και των αυτορίων οι οποίοι αποτελούσαν την εθνοφρουρά με την έννοια ^{αν} πετά-
ξουμε [αυτόν] θα γίνει η ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα, μπορούσε να καταστεί αποδοτική και μπορούσε να πιάσει. Όπως υπολογίζω ότι σε ένα ποσοστό-και μάλιστα αξιόλογο ποσοστό-έπιασε σε κάποιο κόσμο εκείνατο.

Να πω τώρα ότι υπήρχαν έλληνες εξιωματικοί οι πίστευαν στερεά στην υπόθεση της 21ης Απριλίου [της λεγομένης] οι οποίοι ήθελαν ^{αποτελεσματικά} να βερερνά ο στρατός οτι αποδέχθηκαν σώματα καλά και την παρέμβαση κάποιας αμερικανικής (IA ή κάποιου βρεττανικού παράγοντος, μου είναι δύσκολο να το βγάλω από δλα όσα έζησα στο στρατό. Από κείνες τις

Γ: Διαχρόνευση
και λέξη και
γραφή των
συντάκτων

Γ: Διαχρόνευση
και λέξη

Γ: Διαχρόνευση
και λέξη

244

ση

OM

2/3d 8 A.M. 22-1-87156

ψυχοσυνθέσεις που διαμορφώνονται μέδα στο στρατό μου είναι δύσκολο να το βγάλω. Τώρα αν υπήρξαν κάποια τρίτα στοιχεία, τα οποία δια της παρεμβολής κάποιων πολιτικών προσώπων μπορεί να καλλιέργησαντιν αποψη-κάντετο εσείς και εμείς τη σας μέλει θα σας γλυτώσουμε από την εδώ πλευρά, θα σας προλάβουμε¹¹ δεν το αποκλείω αλλά δεν μπορώ να αποπεμφαθώ να το διατυπώσω διότι δεν μπορώ να το αποδείξω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Με μόνη την διαφορά ότι η ερωτησή μου δεν αναφερεται στους αξιωματικούς του στρατού. Εντοπίζεται στον Ιωαννίδη και ειδικότερα στην πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της χούντας.

Είπατε ότι οι Αγγλέζοι - αν κατάλαβα καλά - ήθελαν την διχοτόμηση της Κύπρου. Δεν ήθελαν την Ένωση. Νομίζω ότι το είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως όλοι. Συμπεράσμα δινό μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είπατε επίσης ότι ~~τη~~ τουρκική απειλή ήταν πάντοτε πραγματική και παρούσα. Είναι νομίζω δεδομένο ότι η Ένωση έγινε ανέθυκτη. Η Ένωση, ο πόθος δηλαδή των Ελλήνων, με την παροδό του χρόνου έγινε ανέθυκτος. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αυτό ο Ιωαννίδης και η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της χούντας λέτε ότι δεν είχαν τον κοινό ανθρώπινο νού να το

3/3J Z. A.M. 22-1-87157

καταλάβουν ή εκεί που ήταν αυτοί ~~θέλ~~ υψηλά ιστάμενοι ήταν εντεταγμένοι
άλλων υπηρεσιών; Πάνω σ' αυτό θέλω τη γνώμη σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, θα είμαι ειλικρινής απεναντί σας. Αν ποτέ
αποδειχθεί έτσι θα ντραπώ που γεννήθηκα ~~Ελληνας~~. Αν ~~θότε~~ αποδειχθεί
έτσι, εγώ δεν θέλω να το πιστεύω παρά τις υπαρχουσεί υπόνοιες
οι οποίες αφήνονται να διατύπωνται και να διαχέονται. Καταλογίζω
επιπολαιότητα και προ παντός ανεπάρκεια, την οποία δεν εντοπίζω, πι-
θανώς εκ προ διαθέσεως επειδή υπήρξα στρατιωτικό πρόσωπο στο στρατιω-
τικό ιδρυμα. Έστω και αν παρίστανται κάποιος Ιωαννίδης^ρ και γιατί_το
μεγάλο ερωτημά μου_ και πως εφθασε εκεί πέρα το πράγμαδιότι και τότε
υπήρχαν έλληνες δύο υπάρχουν τώρα. Και τότε θα μπορούσα να σηκώ-
σουν το μέτωπο ψηλά. Μήπως και η πολιτική ηγεσία της περιόδου εκείνης
έστω και αν εδήλωσε - και μου λένε κατ' επανάληψη^ρ οτι δεν μπορούσε
να κάνει διαφορετικά γιατί ήταν ντροπή^ρ είναι υποχρεώμενο^ρ να μας
πάρει γιατί ενέκρινε το πραξικόπημα. Και αν δεν ενέκρινε το πραξικόπημα
πως αυτή ~~μη~~ είχη την κατάσταση μέχρι και τις πτώσεις της και της επελθού-
σης καταστροφής;

Δ.Δ.Δ.

(32)

Α.Γ.

(35)

1 / 3 Z K.B. 22.1.1987

158

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εν πάση περιπτώσει, το πραξικόπημα κατέληξε

εκ του αποτελέσματος σε τραγωδία - προδοσία του Κυπριακού;

*Γ. Περούτσας
"Σε τρομαξία"*
MARTYS: Ασυζητητή, ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Παναγιωτόπουλο να λάβει τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μέχρι πότε θα πάμε, κύριε Πρόεδρε;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πόσοι είναι γραμμένοι, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εγώ, όπως ξέρετε, μέχρι στιγμής δεν υπέβαλα καμμία ερώτηση. Είναι γραμμένοι : Παναγιωτόπουλος. Λιβανός, Φωτόπουλος, Μπασαγιάννης - δεν θα κάνω ερώτηση - Γιατράκος, Δασκαλάκης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Άρα, δεν προλαβαίνουμε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, αύριο ούτως ή άλλως θα είμεθα εδώ λόγω της συζητήσεως προ ημερησίας διατάξεως. Προτείνω, λοιπόν, αντί στις 11,00' να έλθουμε στις 9.00'...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν γίνονται αυτά, κύριε συνάδελφε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να μιλήσουμε μισή ώρα και να δεσμευθούμε δτι
θα τελειώσουμε όλοι. Όποιος προλάβει. Εγώ είμαι τελευταίος και δηλώνω

αν δεν προλάβω θα παραιτηθώ. Αλλά, να το λάβουν υπόψη τους όλοι οι

Q.M.N. - Δ.Η.

2/3 Z K.B. 22.1.1987

159

προηγούμενοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό που λέει ο κύριος Δασκαλάκης είναι σωστό.

Κύριε Παναγιώτόπουλε, προχωρήστε παρακαλώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ θα μείνω τελευταίος και δίνω τον λόγο της τιμής μου ότι, αν από 5 λεπτά δεν μιλήσει καθένας, δεν θα κάνω ερώτηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν μπορούμε να πάρουμε 5 λεπτά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Παρατούματε, δεν κάνω καμμία ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Λιβανός έχει τό λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, αναφερθήκατε από το πρωτό πάρα πολλές φορές στην νομιμότητα την οποία εξηγήσατε στους Βουλευτές που σας ρώτησαν, πώς την εννοούσατε. 'Αρα, δεν θα προχωρήσω σ' αυτό.

Εγώ θέλω να σας ρωτήσω: Είχατε έλθει σε επαφή με την καλώς εννοούμενη νομιμότητα, με την αντίσταση, με τους πολιτικούς ηγέτες οι οποίοι δρούσαν εδώ στην Ελλάδα, όταν πήγατε εκεί και κάνατε αυτά που κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Με ποιούς ηγέτες, κύριε Βουλευτά;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτούς οι οποίους ██████████ ότι ηγούντο της

ΔΔΔ

ΔΔΔ

3/3 Z K.B. 22.1.1987

160

αντιστάσεως του πολιτικού κόσμου και επομένως του ελληνικού λαού.

Ναι, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου επιτρέπετε; Ποιούς εννοείτε, κύριε Βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτού που ήσαν. Ήσαν πολλοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, ήταν στενά περιβεβλημένα σε παρακολούθηση πρόσωπα εκ μέρους της δικτατορίας τότε και δεν ήταν προσεγγίσιμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Υπήρχαν και πρόσωπα, τα οποία ήσαν εκτός Ελλάδος.

Φερ' ειπείν: Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε σχηματίσει το ΠΑΚ και δρούσε κατά της δικτατορίας. Άλλος παράγων,

μεταξύ των ήταν ο Γασιλεύς. Με ποιούς απόλοις αυτούς, κύριε μάρτυς, ήλθατε σε επαφή; Διότι όλοι αυτοί πράγματι αποτελούσαν ο καθένας χωριστά ένα κέθεος την νομιμότητας. Ήλθατε με κανέναν από αυτούς σε επαφή; Είχατε τρόπο να ειδηλώσετε την συμπαράστασή σας σε έναν απόλοις αυτούς τους φορείς. Γιατί δεν το ιάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτά, είναι αναγκαίο να αντιληφθείτε ότι αυτού του είδους οι προύποθέσεις, όπως τις τοποθετείτε εσείς, δεν είναι εύκολες για έναν εξόριστο, ο οποίος μάλιστα προπαρασκευάζει την απόδρασή του.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι, δεν ερωτώ αυτό, κύριε μάρτυς. Ερωτώ αν

ΩΚΥ

ΔΤ

4/3 Z K.B. 22.1.1987

162

με έναν απ' αυτούς τους φορείς θελήσατε να ρθείτε σε επαφή. Τέποτε
αλλο. Ήλθατε, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατέβαλα προσπάθειες, κύριε Βουλευτά και βεβαίως ήλθα σε επαφή,
όταν βρέθηκα στον υπριακό χώρο, με ανθρώπους γνωστούς μου, όπως
ήταν επφ παραδείγματι ο Στρατηγός Οπρόπουλος, ο οποίος απέστειλε

απεσταλμένους, του οποίου ανεκόπη ο δρόμος από την άλλη πλευρά ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν μου απαντάτε και εγώ είμαι πάρα πολύ σαφής:

Θελήσατε και ήλθατε σε επαφή μ' αυτούς τους νομίμους, κατά την γνώμη
μου, φορείς της νομιμότητας, ναι ή όχι; Μην κρατούμε, ούτε εσάς ούτε
περισσό. ~, μεταξύ Β.γιαχ.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σ' αυτήν την υπόθεση του αγώνος για την ανατροπή της
δικτατορίας υπήρξα απλός στρατιώτης, κύριε Βουλευτά. Σεις ομιλείτε
για τα πρώτα επίπεδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, δεν ήλθε σε επαφή ούτε με τον
Καραμανλή, ούτε με τον Βασιλιά ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν ήλθατε σε επαφή, ξέστε το.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι αναγκαίο να αντιληφθείτε, κύριε Βουλευτά, ότι δεν ήταν
δυνατό αυτό που λέτε.

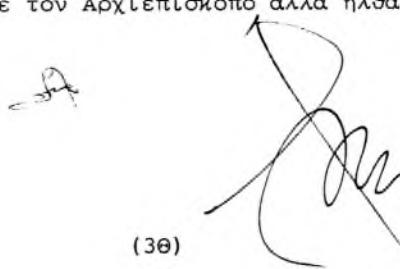
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το έχω αντιληφθεί, κύριε μάρτυς.

5/1 Z K.B. 22.1.1987

162

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Λέει ότι είναι τον Οπρόπουλο και έκανε και στην φυλακή. Εν αντιθέσει με ορισμένους από ειμάς εδώ που δεν κάναμε φυλακή.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεύτερη ερώτηση : Θα θέλατε να μας πείτε γιατί, εφόσον η νομιμότης τουλάχιστον στην Κύπρο ήταν ο Αρχιεπίσκοπος, δεν ήλθατε σε επαφή με τον Αρχιεπίσκοπο αλλά ήλθατε σε επαφή με έναν αντάρτη;

(3θ)

32

163

1/3θ

BII

22.1.87

Εδώ θα κάνω μια παρένθεση. Άκουσα τις απόμενες σας. Εχαρακτηρίσατε τον στρατηγό Γρίβα ίσως μεγαλύτερης εμβελείας και από τον Μεγάλο Ναπολέοντα. Δικαιώμα σας.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, δεν το είπα ποτέ έτσι. Κάτι δεν καταλάβατε κύριε βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το είπατε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μα δεν το είπε έτσι. Εμείς δεν ακούμε εδώ πέραν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Παναγιωτόπουλε, γνωρίζω, τι ακούω.

Mr. Maroulis

Είπατε γότι σε αυτοχή και υπό τη μορφή του πολέμου εκείνου είχε

Mr. Maroulis

τέτοια δυνατότητα ο Γρίβας, που δεν θα την είχε ενδεχομένως ούτε ένας Ναπολέων.

ΜΑΡΤΥΣ: Αντιλαμβάνεται το στρατιωτικό μαχόμενο πρόσωπο είπα. Και έχει διαφορά, κύριε βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Εχετε, βεβαίως υπόψη σας-γιατί είδα από τον τρόπο που μιλήσατε και από τον τρόπο που έχετε εμφανίσει τα ~~κάτια~~ πράγματα

Mr. Maroulis

εδώ, έχετε γνώστης ^{εις} έχετε ασφαλώς γνώση της περιπτώσεως του στρατάρχου πετέν του νικητού του Βερντέν ο οποίος μετά δεν εμποδίστηκε από τίποτε να γίνει προδότης. 'Αρα, έχουμε παραδείγματα στραταρχών οι οποίοι μετά, για λόγους τους οποίους δεν θα εξετάσουμε τώρα, δεν θα κάνουμε ιστορία,

Mr. Maroulis

Mr. Maroulis

Mr. Maroulis

2/30

ΒΠ

22.1.87

164

επρόδωσαν.

Επομένως, γιατί κάποια στιγμή στη συνείδησή σας δεν εγεννήθη το ερώτημα όταν μάλιστα, γιατί το είπατε πριν, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος λέει: "Η ΕΟΚΑ Β' διατηρούσε άμεσες σχέσεις με την Σία. Είχαμε, για παράδειγμα ανακόψει μια επιταγή 33.000 δολλαρίων που εκδόθηκε στις ΗΠΑ στο όνομα του Δημήτρη Καχολιάδη." Ξέρετε ποιδις ήταν ο Καχολιάδης; Δεν ξέρετε ότι ήταν ο ταυτίας της ΕΟΚΑ; — *Στην πόλη της Σίας ήταν ο Δημήτρης Καχολιάδης;*
ΜΑΡΤΥΣ: Πέστε μου πάλι το όνομα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δημήτριος Καχολιάδης. Είναι η υπ' αριθ. 35240 επιταγή η οποία ήρθε από τις ΗΠΑ. Έχω και άλλη επιταγή κύριε μάρτυς την υπ' αριθ. 30202, 133.000 δολλαρίων από την Ελλάδα. Μήπως μπορείτε να το δικαιολογήσετε αυτό, γιατί μας είπατε πριν ότι έκλεβαν οι Εοκίτες, γιατί δεν είχαν τρόπο να συντηρηθούν, ήταν φτωχοί δάνθρωποι. Εδώ έφθαναν χιλιάδες τα δολλάρια από σημεία τα οποία είναι ύποπτα, κύριε!

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήθελα....

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και σεις μας λέτε τώρα ότι αν τελικά συνδεθεί το όνομα της ΕΟΚΑ Β' με τη Σία, εσείς θα μελαγχωλήσετε και δεν ξέρω τι μας είπατε πριν.

Εδώ ο Αρχιεπίσκοπος συνεχίζει: "...του Δημήτρη Καχολιάδη,

Δημήτρης Καχολιάδης

Αρχιεπίσκοπος

3/3θ

ΒΠ

22.1.87165

ηγετικού στελέχους της ΕΟΚΑ Β', ο οποίος δεν μπόρεσε να δώσει την παραμικρή δικαιολογία για αυτό το μυστηριώδες χρηματικό έμβασμα."

Αυτά τα εγνωμόζατε πλέον μετά και τα εγνωμόζατε και πριν.

Είπατε λιγότερο
Μετέπειτα καταθέσατε ότι σας μετέφερε ένα βαριάκι που βρήκατε. 'Όχι,
κύριε μάρτυς. Το εναυλώσατε το βαριάκι και πληρώθηκε αδρά ο πλοιοκτή-
της, για να σας μεταφέρει.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, να απαντάει ο μάρτυς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ να με προστατεύσετε, γιατί
εγώ δεν δέχομαι ότι το Προεδρείο το έχει αναλάβει *υπό την επιθύμηση* του κύριου Παναγιωτό-
πουλος. Το Προεδρείο δεν το κατέχει ο κύριος Παναγιωτόπουλος. Εδώ,
διευθύνει την συζήτηση. Δεν δικαιούται να το κάνει αυτό ο κύριος
Παναγιωτόπουλος. Ούτε εγώ είμαι *διατεθειμένος* να αναφερθώ στην Προε-
δρεία του κυρίου Παναγιωτοπούλου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, να απαντά και ο μάρτυς.

Αγορεύει ο κύριος Λιβανός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Κύριοι συνάδελφοι, συγχωρήστε μου
με πλησίασε
το γεγονός ότι *ο γραμματέας της Επιτροπής μου ανέφερε ορισμένα άλλα*
θέματα και δεν παρηκολούθησα τη διένεξή σας.

Άρης

Ε.Σ.

4/3θ ----- 22-Ι-87

166

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν μπορεί ν' αγορεύει ο κ. Λιβανός. Συμφωνώ ότι δεν έχει ιδέα ο άνθρωπος από διαδικασίες δικαστικές. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να διδαχθεί τόσο καιρό εδώ πέρα.

Όταν ερωτά ο εξετάζων, απαντά ο μάρτυρας. Εδώ ο κ. Λιβανός αγορεύει τόση ώρα. Εμένα δεν με ενδιαφέρουν οι απόψεις του κ. Λιβανού.

Ποσεις!
Με ενδιαφέρουν οι απαντήσεις του μάρτυρος. Αυτό είναι το καθήκον μου και η δουλειά μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, λυπούματι ειλικρινά για το ρεσιτάλ του κ. Παναγιωτοπούλου, αλλά θα δψειλε να γνωρίζει ότι ενώπιον μάρτυρος δεν έπρεπε να το κάνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ αυτές οι εκφράσεις της λύπης ακοινοβιώσας ας σταματήσουν, εν δψει και τον διαδικασία της μάρτυρας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Την απόδρασή σας, κύριε μάρτυρας, -και μπαίνω στην ερώτηση, για να ικανοποιηθεί ο κ. Παναγιωτόπουλος....

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν απήντησα στο προηγούμενο το οποίο θεωρώ πολύ σοβαρό, κύριε βουλευτά, αν μου επιτρέπετε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ποιό είναι αυτό;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Να απαντήσει ο μάρτυρας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αν μου δώσετε παράταση χρόνου, ναι. Σειεζέ

*Ωλη**Δ**Σειεζέ*

5/3θ ----- 22-Ι-87
167

δεσμεύετε με το χρόνο και έχω πολλά να ερωτήσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν με ενδιαφέρουν οι δικές σας απόψεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ, κύριε Παναγιωτόπουλε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Παρακαλώ, κύριε μάρτυς, απαντήστε στο προηγούμενο ερώτημα.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά, περί χρηματοδοτήσεως από τις πηγές αυτές της ΕΟΚΑ Β' για πρώτη φορά τις ακούω, παρά την επιμονή σας ότι τις εγνάριζα. Πρώτη φορά τις ακούω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν είπα ότι τις γνωρίζατε. Τις θέτω υπόψη της επιτροπής.

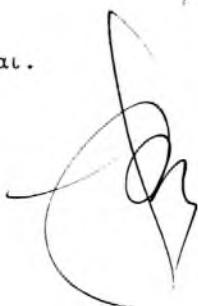
ΜΑΡΤΥΣ. Πρώτη φορά τις ακούω και τις θεωρώ ομολογουμένως σοβαρές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως είναι σοβαρές.

ΜΑΡΤΥΣ. Και βεβαίως είναι ενδιαφέρουσες και για μένα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως και είναι.

Αθηναγόρας Αθηναγόρας

(3B)

(θ)

1/3B

(Ε.Σ.)

22.1.1987

168

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Από δημοσιεύσεις...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Φωτόπουλε, σας παρακαλώ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τέτοιο πράγμα δεν υπέπεσε ποτέ στην αντίληψή μου και ξέρω

και τη φτώχεια του ίδιου του στρατηγού του Γρίβα. Αυτόν εννοούσατε

αντάρτη, όταν λέγατε προηγουμένως;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως, άλλωστε και σεις παραδεχόμαστε ότι ήσαστε αντάρτης, εφόσον δεν ανήκετε σε μία νόμιμη κατάσταση, ανταρσία κάνετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δεν χρησιμοποίησα τον όρο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τον χρησιμοποιώ εγώ, για να είμαι πιο συγκεκριμένος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Όποιος έβγαινε στον Παπαδόπουλο έξω, δεν ήταν

αντάρτης;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ κύριε Φωτόπουλε, δεν ορισθή- κατε υπερασπιστής του μάρτυρος. Σας παρακαλώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και εγώ ήμουν εν τοιαύτη περιπτώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είναι σωστή η παρέμβασή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δε με θίγει το πράγμα, είναι οι θέσεις σας, κύριε Βουλευ- τά, τις οποίες πρέπει να προσέξω όλως ιδιαιτέρως, διότι υπάρχουν νέα στοιχεία. Είναι, όμως, έτσι, και νομίζω ότι η Επιτροπή θα πρέπει να προχωρήσει καλώντας και άλλα πρόσωπα, για να τα εξακριβώσει αυτά τα πράγματα.

2/3B.

(Ε.Σ.)

22.1.1987

169

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ασφαλώς θα πρέπει, διότι οι επιταγές έχουν κατασχεθεί. Ευρίσκονται, λοιπόν, κάπου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πού;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Στα φρχεία της Κυπριακής Κυβερνήσεως.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εχω φοβηθεί από τα πλαστά πράγματα, κύριε βουλευτά, ξέρετε, και τα προκατασκευασμένα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πάντως, είπα, ότι δεν μπορεί ταμίας ν. Κακολιάδης *μή low*

ξέρετε, ή δεν ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτη φορά το ακούω το όνομα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Οι επιταγές, είπατε, βρίσκονται στα αρχεία της Κυπριακής Κυβερνήσεως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Διότι κατασχέθησαν. 'Όταν έφθανε μία επιταγή για την ΕΟΚΑ Β; δεν έφθανε για την ΕΟΚΑ Β', έφθανε στο όνομα Δημητρίου Κακολιάδη. Αμέσως εκαλείτο ο ν. Κακολιάδης να πει από που έρχονται τα χρήματα αυτά, ποιός του τα χρωστάει, ενδεχομένως, και γιατί τα παραλαμβάνει. Δεν είχε ο άνθρωπος να δώσει καμμία εξήγηση, δεν εύρισκε.

Και κατόπιν αυτού και η υπ' αριθ. 1 επιταγή των 33.000\$, και η δευτέρα, η οποία προέρχεται από την Ελλάδα 135.000\$, είχαν κατασχεθεί και βρίσκονται εις χείρας της Κυπριακής Κυβέρνησης.

Δημήτρης Κακολιάδης

Δημήτρης Κακολιάδης

Δημήτρης Κακολιάδης

3/3B.

(Ε.Σ.)

170

22.1.1987

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Θα κάνετε τις αρίστεις σας μετά.

Κύριε Λιβανέ, συνεχίστε παρακαλώ. Τώρα αν είναι σοβαρό η επιταγή των 33.000\$ θέμα, είναι θέμα το οποίο θα αρίνει η Επιτροπή.

Αν είναι σοβαρό θέμα το 135.000\$ για τη χρηματοδότηση μιάς Οργανώσεως της ΕΟΚΑ Β', είναι θέμα αρίστεις της Επιτροπής.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Κύριε Πρόεδρε παρακαλώ. Ο ν. συνάδελφος να μας ενημερώσει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Δεν καταλαβαίνω, κύριε Πρόεδρε, τι είδους παρεμβολή είναι αυτή. *Διν μη δεοχθούντα ποσούς λαζαρέων
λέγεται οι διανομές των δικαιωμάτων*
Θα σας ενημερώσω αφού ο μάρτυς δεν ξέρει ούτε τον ταμία. Επομένως

γιατί ασχολείσθε μ' αυτό, κύριε Παυλίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε Παυλίδη, δεν έχετε το λόγο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Η Κυβέρνηση τι έκανε μετά από την κατάθεση των επιταγών. Αν γνώριζε η Κυπριακή Κυβέρνηση, πέστε το στην Επιτροπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Αυτό θα το πεί μετά σε μας, αν ξέρει.

Αν το ξέρει ο ν. Λιβανός, θα το καταθέσει. Παρακαλώ μη τον διακόπτετε.

Ορίστε κύριε Λιβανέ. Πάντως έχουμε 11'.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Μα έχουμε 11', κύριε Πρόεδρε, δταν ο ν. Παναγιωτόπου-

λος χρησιμοποίησε τα 3' και τα άλλα 2' ο ν. Παυλίδης.

4/3B.

(Ε.Σ.)

171

22.1.1987

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεχίστε τώρα την έριδα με τον κ.

Παναγιωτόπουλο, βάλτε και τον κ. Παυλίδη μέσα, για να ξαναρχίσουμε πάλι. Μα, σας παρακαλώ, υποφέρω, τέλος πάντων, καταλάβετέ το.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Κύριε μάρτυς, την οργάνωση της αποδράσεώς σας την οργάνωσε ο αφιχθείς από την Αθήνα Κοσμάς Μαστροκόλιας, όπως γνωρίζετε καλλίτερα απ' όλους μας, ο οποίος χρηματοδότησε και τη διαφυγή σας.

Το ότι σας παρακολούθησε αεροπλάνο της Κυπριακής Δημοκρατίας, είναι γεγονός και μην το λέτε ~~τα μαντελάρια~~, διότι εγνώριζε όλες σας τις κινήσεις. Σας φύλαγε στο σπίτι του ο κύριος, αν δεν απατώματε, Ανδρέου, οδοντίατρος είναι. Εκείνος δε σας έκρυψε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ύστερα από τόσο χρόνο, τα πάντα είναι γνωστά, κύριε βουλευτά. Δεν είναι μυστικό αυτό το πράγμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επομένως, αφού είναι γνωστά, γιατί δε λέτε στην

Επιτροπή...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν ο Ανδρέου, ο Ανδρέου ήταν μιάς [εβδομάδος] περίπτωση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το σκάφος σας παρέδωσε και ο Ιωαννίδης σας ανέμενε εις τας αγκάλας του και πήγατε εις τας αγκάλας του και συνεννοηθήκατε.

Γιατί ο Μακάριος συνεχίζει στην κατάθεσή του, την οποία ουδείς διέψευσε...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ερώτηση είναι αυτή, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Λιβανής, με συγχωρείτε. Παρακαλώ

5/3B.(E.S.) 172

22.1.1987

αξιώστε με της προσοχής σας. Ακούστε, το να ανέμενε ο κ. Ιωαννίδης εις τας αγκάλας του, δεν είναι θέμα, το οποίο να μπορείτε να το προδικάζετε εσείς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το προδικάζει ο Αρχιεπίσκοπος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τι πράγματα είναι αυτά;

(δ.)

(3B)

1/3 δ. B.Z. 22-1-87 173

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν ξέρω αν το είπε ο αρχιεπίσκοπος.

Ερωτήσεις στον μάρτυρα να κάνετε.

Και σας, κύριε Παναγιωτόπουλε, σας παρακαλώ μη με υποκαθιστάτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Μεσυγχωρείτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε Διβανέ, εγώ δεν κατάλαβα να τον υποδέχθηκε στις αγκάλες του ο κ. Ιωαννίδης. Εγώ κατάλαβα από την κατάθεση του μάρτυρα- αυτό μόνο κρίνω- ότι ο Ιωαννίδης τον έστειλε υπό περιορισμό στο σπίτι του, συνεπώς και υπό φρούρηση.

Άν υπάρχουν απόψεις αντίθετες, παρακαλώ να τις καταθέστε, αλλά δεν είναι ανάγκη να τις συνδυάζετε με τις ερωτήσεις στο μάρτυρα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαιώτα, αλλά επλανήθην από τη δήλωση του Μακαρίου, η οποία λέει ότι ο Ιωαννίδης ήταν ο εγκέφαλος της ΕΟΚΑ-Β.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εγώ δεν λέγω ότι δεν ήταν ο εγκέφαλος ΜΑΡΤΥΣ. Μου επιτρέπετε, κύριε βουλευτά;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ευχαρίστως.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν θα αντιδικήσω μαζί σας. Είπατε βεβαίως μία φράση πολύ βαρειά και ιδιαιτέρως προσβλητική για την ιστορία μου. Είσας δύναστε εξεταστής και δικαιούσθε να διατυπώνετε απόψεις.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Και σείς δικαιούσθε να αντικρούσετε τις κατηγορίες.

2/3 δ. B.Z. 22-1-87

174

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Όταν του απαγγελθούν κατηγορίες, όχι όταν τον ρωτάμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τί είναι αυτά τα πράγματα, κύριε Πρόεδρε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ (Δεν ακούσθηκε).

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τί θέλετε λοιπόν, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ήθελα να σας διαβεβαιώσω για το εξής, κύριε βουλευτά, ότι, αν ήταν έτσι τα πράγματα θα είχα δλη την λεβεντιά να ήμουν σήμερα στον Κορυδαλ ίδ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα γιατί να είσαστε στον Κορυδαλ ίδ;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, δεν θα εγκατέλειπα τον αρχηγό μου, εάν αυτός ήταν

ο Ιωαννίδης. Διότι δύφειλα σαν στρατιώτης να το πράξω και διότι, εφόσον

είχα αρχηγό τον Ιωαννίδη, δεν θα τον πρόδιδα μέχρι θανάτου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, με την πίεση του χρόνου και των

πυρών τα οποία κατευθύνονται από τα αριστερά μου αυτή τηνφορά, δεν

είναι δυνατό να συνεχίσω την ερώτηση. Να μου επιτρέψετε δύο ερω-

τήσεις και να τελειώνω.

'Όταν πήγατε στην Κύπρο, κύριε μάρτυς, και γνωρίζατε, είχαν γίνει
ήδη τα γεγονότα της Κοφινού, η σύλληψη, η αωμικοτραγωδία μάλλον της

συλλήψεως του Ντεκτάσ-και γνωρίζατε ότι όλες οι προϋποθέσεις για να

αποπεμφθεί η μεραρχία είχαν ήδη γίνει - τα ξέρατε αυτά ...

Ω.Δ.Δ.

Δ.Δ.

3/3 6. B.Z. 22-1-87

175

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως. Καλώς ή κακώς

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μπορώ να κάνω την ερώτηση; Γνωρίζατε λοιπόν, ο υπεύθυνος για την αποπομπή της μεραρχίας, άρα την απογύμνωση την αποθωράκιση της Κύπρου την έκανε ο Γρίβας. Καλώς ή κακώς δεν θα το εξετάσω αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ετσι το λέτε, κύριε βουλευτά;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. 'Ετσι το λέω και έτσι είναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Για όνομα του θεού, κύριε βουλευτά...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν είναι αυτό το ερώτημά μου. Το ερώτημά μου είναι το εξής: Ο μάρτυς εγνώριζε ότι η μεραρχία έφυγε μετά τα γεγονότα αυτά και τον ερωτώ, γιατί αφού είχαν προηγηθεί αυτά τα δραματικά γεγονότα ο μάρτυς θέλησε να συνεργασθεί με την ΕΟΚΑ και όχι με τον Μακάριο.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, διότι κατ' αρχήν δεν ήξερα εγώ ότι θα γινόταν ΕΟΚΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ κάτω/θιότι ήθελαν απολεμήσω. Τρίτον δεν ήλθατε στην ομάδα μου να πολεμήσετε μαζί μου, διατάν εγώ είχα την διάθεση εδώ να κάνω πόλεμο εναντίον της χούντας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό τον ελευταίο, κύριε στρατηγέ, δεν έπρεπε να το πείτε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Διαποστώσατε όμως ...

Διαποστώσατε όμως ...

Διαποστώσατε όμως ...

Διαποστώσατε όμως ...

4/3 δ. B.Z. 22-1-87

176

ΜΑΡΤΥΣ. Διετυπώθη εις βάρος μου η κατηγορία, ότι με εδέχθη στις αγνάλες του και εγώ, επαναλαμβάνω^ν μετά σεβασμού προς τον Πρόεδρον και την Επιτροπή[,] άν έτσι είχε το πράγμα, θα είχα όλο το θάρρος να πώ, ναι ο Ιωαννίδης μεέστειλε, πίστευα σ' αυτόν και το έπραξα. Αλλά, δεν είναι έτσι όμως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Διαπιστώσατε μετά ότι η ΕΟΚΑ-Β διαπιάττει αλοπάς, τις αιτιολογήσατε ότι δεν είχατε χρήματα- αυτό είναι θέμα δικό σας- και από την άλλη μεριά ανατινάξεις, βιαιότητες αλπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Μόνο, κύριε βουλευτά, η ΕΟΚΑ-Β;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας ερώτησαν 10 περίπου βουλευτές ποιά ήταν η δράση της ΕΟΚΑ-Β για την ένωση, για την αποκατάσταση της δημοκρατίας και δεν έχετε να μας πείτε ούτε μία δράση υπέρ αυτών των ιδεών.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα μπορούσε να γίνει, κύριε βουλευτά; Πώς κανέτε αυτό το ερώτημα, όταν το πράγμα περνάει από μία ανωμαλία εξαιρετικά αιχμηρή; Πώς μπορούσε να γίνει αυτό το πράγμα; Εγώ σας λέω τον σκοπό δεν σας είπα ότι υπήρξαν δράσεις υπέρ της ενώσεως κατά το διάστημα ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Συμφωνούμε λοιπόν, ότι ο σκοπός ήταν άγιος, αλλά απέτυχε γιατί ήταν αυτές οι ανωμαλίες. Επομένως, δράση δεν εγένετο.

Και η τελευταία μου ερώτηση:

αλι

(3BA)

(38)

1/3 B.A. A:M. 22-1-1987

177

'Εφθασε κάποτε στο ιστορικό μέγα σημείο για αποστολής εκεί, να μπορεί

να φανεί χρήσιμη γύρω από τις ιδέες σας. Και το σημείο ήταν ένα.

Γνωρίζατε, όπως μας είπατε στην κατάθεσή σας προηγουμένως ότι - και

το είπατε και στον Ιωαννίδη όταν τον συναντήσατε - σχεδιάζει την

ανατροπή και του είπατε ότι θα πρέπει να αποφευχθεί, διότι αυτό εί-

ναι ένα δράμα το οποίο θα οδηγήσει την χώρα κλπ., όπως μας τα εί-

πατε ωραιότατα, και τον Ελληνικό στρατό σε εξευτελισμό. Γιατί, κύριε

μάρτυς, αφού το ξέρατε, όπως μας είπατε, εκείνη τη στιγμή δεν ανοί-

γατε τα μάτιας σας και να πείτε, "τάσσου, εδώ θα βοηθήσω το Μακά-

ριο, θα βοηθήσω την κυπριακή δημοκρατία", ηαρά φύγατε ολίγες μόνο

ώρες πριν εκραγεί το πραξικόπημα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Όχι ώρες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Ωρες. 'Ενα μήνα πρίν έψυγε.

ΜΑΡΤΥΣ: Τέσσερις μήνες. Μα εσείς τόσο εύκολα ταιριάζετε τις ώρες;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, βλέπετε ότι η Ελλάς πάει προς

μία καταστροφή. Η δολοφονία του Μακαρίου, την οποία σχεδίαζε η

χούντα, την οποία εσείς πολεμούσατε, θα οδηγούσε μετα μαθητικής

βεβαιότητος - και του το είπατε του Ιωαννίδη - σε καταστροφή. Γιατί

τότε δεν σκεφτήκατε: "ήπως θα πρέπει να αναθεωρήσω τις απόψεις μου;

2/3 B.A. A.M. 22-1-1987

178

Μήπως θα πρέπει να ματαιώσω;"

ΜΑΡΤΥΣ: Προσδιορίστε μου το χρόνο, κύριε βουλευτά, γιατί δεν με αφήνετε να απαντήσω. Προσδιορίστε μου το χρόνο. 'Όταν συναντήθηκα με τον Ιωαννίδη, ή όταν βρέθηκα εκεί κάτω;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Όχι. Πριν δημιουργήσει τις προβούθεις διαφύγή σας ο κύριος που είπαμε. Πρίν φύγετε, λοιπόν, από την Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Οι προβούθεις της διαφυγής...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άστε τις προβούθεις. Τις είπαμε κύριε.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κύριος Λιβανός δεν αφήνει το μάρτυρα να απαντήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παναγιωτόπουλε σας παρακαλώ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Μας ιρατάει εδώ πέρα μισή ώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε Παυλίδη.

Κύριε Λιβανέ, συνεχίστε την ερώτησή σας, αλλά ερώτηση να κάνετε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η ερώτηση, λοιπόν, είναι. Αφού ο κύριος μάρτυς, όπως ικανέθεσε εδώ, έδων τον Ιωαννίδη του είπε "γιατί πάτε να κάνετε το πραξικόπημα αυτό, το οποίο θα οδηγήσει στην συμφορά της Ελλάδος, της Κύπρου, αλλά και στον εξευτελισμό του στρατού", γιατί εφόσον το εγνώριζε αυτό - δεν τον έμαθε στο βαρκάκι που τον μετέφερε

Δ.Υ. *Α.*

Δ.Υ.

3/3 B.A. A.M. 22-11987

-149

από την Κύπρο στον Ιωαννίδη, το ήξερε από πριν-δεν έμεινε στην Κύπρο να το αποτρέψει;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή εννοείτε να μείνω στην Κύπρο μεταπράγματας στο άλλο στρατόπεδο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, κύριε βουλευτά, δεν γίνονται αυτά από άνδρες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το έκανε ο κωνσταντίνος Παλαιολόγος και δεν το
εκάνατε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, αυτά δεν γίνονται από ανθρώπους που έχουν επίγνωση της αποστολής και των δυνατοτήτων που παρέχονται από αυτού του είδους ^{τις} μεταπομπήσεις. Οι δυνατότητες είναι μηδενικές. Για αυτό άλλωστε όταν εδέχθην πρόταση από το Μακάριο να τον ακολουθήσω ήταν, όταν επέστρεψε μετά την καταστροφή, αρνήθηκα, δεν πήγα. Διότι δεν πείθει το πρόσωπο που είναι αρχηγός της μιάς πλευράς μεταπομπώντας στο άλλο στρατόπεδο, ότι πάει για τη σωτηρία του Έθνους. Αυτά είναι απλώς λόγια, κύριε βουλευτά.

Ἐχουμεν καὶ μείς την πείρα από την ζωή βγαλμένη
μέσα από αυτά τα ἔδια γεγονότα.

Το δεύτερο, κύριε βουλευτά, είναι το εξής. Ποιός σας είπε ότι

Adewy

4/3 B.A: A.M. 22-1-1987
180

δεν ενημερώθηκε ο Μακάριος -εγώ δεν σας λέω αν είναι από μένα ή όχι-
ότι επίκειται πραξικόπημα; Και ένημέρωθηκε από πολλές πλευρές. Εγώ
μάλιστα είδα και το σεβαστό ήδη νεκρό Κανελλόπουλο και τον ενημέ-
ρωσε και αυτόν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το γνωρίζω αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Και ενημερώθηκαν και πολλοί άλλοι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τι έγινε; Δεν έπρεπε; Και ο Κανελλόπουλος...

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, περιμένετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πάλι δεν τον αφήνει να απαντήσει κύριε

Πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε έχω υποκατασταθεί πλήρως υπό των
βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας. Μα αυτό είναι πρωτοφανές!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ φεύγω εις ένδειξιν διαμαρτυρίας, ~~και~~ αλλα
δεν έχουν δικανική συνείδηση οι κύριοι συνάδελφοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε Παναγιωτόπουλε.

(Εξέρχεται της αιθούσης ο κύριος Παναγιωτόπουλος)

5/3 B.A: A:M. 22-1-1987

181

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Δικανική συνείδηση μπορεί να μην έχω κύριε Πρόεδρε, αλλά έχω πολιτική και ιστορική συνείδηση πληροφορώ τον απερχόντα κύριο συνάδελφο.

Δικαίωμα

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Όριστε, προχωρείστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Και κατόρθωσα να έρθω σε επαφή πολλές φορές, και μέσω της συζύγου μου, με διάφορα πρόσωπα, τα οποία ενημέρωνα, όσο ήμουν σε κατ'

ούνοι περιορισμό στην Κύρινθο, ότι επίνειται - υποψιαζόμουν, δεν

ήμουν βέβαιος για τα πράγματα - αυτό το πράγμα. Και ενημέρωσα πάρα

πολλούς ανθρώπους, τους οποίους παρακάλεσα να αναλάβουν τις πρωτοβου-

λίες της ενημερώσεως σε πολλά πράσινα

*Για προστασία
σε πολλά πράσινα*

Ωλεύ

(3Δ)

Ωλεύ

(3ΒΑ)

1/2 Δ.Δ.

(Θ.Σ.)

22-1-87

182

Αλλά εγώ ήμουν ο τελευταίος τροχός . Ο τελευταίος που τον ενημέρωνε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Μα, τότε μεταπηδήσατε στρατόπεδο . Λέγατε ότι

δεν θέλατε να μεταπηδήσετε .

ΜΑΡΤΥΣ . 'Αλλο πράξη και άλλο πληροφόρηση .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Κύριε Πρόεδρε , δεν ρωτάω άλλο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Αλλο να μεταπηδήσει σε στρατό-
πεδο και άλλο να μεταδίδει πληροφορίες .

ΜΑΡΤΥΣ . 'Αλλο πράξη και άλλο πληροφόρηση, κύριε Βουλευτά . Η πληροφό-
ρηση ήταν υπέρ της πατρίδος .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Κύριε μάρτυς, εγώ στη θέση σας θα υποστήριζα τον
Μακάριο , για να αποφευχθούν δλα αυτά .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Φωτόπουλος έχει το λόγο .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Κύριε μάρτυς, εγώ σας γνωρίζω σαν άριστο αξιωμα-
τικό των Ενόπλων Δυνάμεων . Τουλάχιστον από το μεγαλύτερο μέρος των
αξιωματικών αυτό λέγεται και δεν σκέπτομαι αν οι άντριοι συνάδελφοι,
από τους οποίους δέχεσθε ορισμένες επιθέσεις, το εκλάβουν ότι σας
προστατεύω με την τοποθετησή μου . Δεν έχετε ανάγκη να σας προστα-
τεύσω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κάντε ερώτηση, κύριε Φωτόπουλε .

Κάντε μου τη χάρη .

2/2 Δ.Δ.

(Θ.Σ.)

22-1-87

183

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Δεν θα υπερβώ τα 5 λεπτά, κύριε Πρόεδρε . Μπορώ να πω δυστοπία για τον Στρατηγό Καρούζο, ο οποίος είναι γνωστός .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Παρακαλώ, ελάτε στις ερωτήσεις .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Μόνοφου θα μπορούσατε να το αποφύγετε εσείς ,

κύριε Φωτόπουλε , που είστε ^{μή}πατριώτες . Το κάναμε εμείς οι άλλοι .

Μπορεί να παρεξηγηθείτε .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Μην το τοποθετείτε ότι αυτό το κάνουμε εμείς στα

Αιτωλοακαρνανικά δρια . *Άγρωστε βελτενάτα τά Αχαϊα - καί σέρα
ζώ οντα * ζε λαρούντα*

Κύριε μάρτυς , ο Στρατηγός Γρίβας είχε σχέσεις με τον μακαρίτη

αείμνηστο Μουστακλή , με τον Οπρόπουλο , με τον Βάρσο , με άλλους

αξιωματικούς ;

ΜΑΡΤΥΣ . Με τον Οπρόπουλο όχι , διότι είχε συλληφθεί ο Οπρόπουλος

νωρίς . Ο Μουστακλής το πρώτο διάστημα είχε ενταχθεί υπό τον Γρίβα

στις ομάδες οι οποίες εδημιουργούντο εδώ, για την έναρξη θερμής αντι-

στάσεως εναντίον της χούντας .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Τι γνώμη έχετε σεις , ότι ο Στρατηγός Μουστακλής

είχε πρόθεση να ρίξει το Μακάριο ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι βεβαίως και ήταν δεδομένες οι θέσεις του μακαρίτη .

Δεν είχε εξ αντιθέτου την άποψη ο Μουστακλής , ότι τασσόμενος στο

Γρίβα γίνεται δργανοκάποιας καταστάσεως , δηλαδή είχα και εγώ

ΑλέκΔ.Δ.Β.Ζ.

3/2 Δ.Δ. (Θ.Σ.) 22-1-87
184

κατ' οι υπόλοιποι αξιωματικοί, οι οποίοι ενετάγησαν και είναι πάρα πολλοί :

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Με άλλους αξιωματικούς , απόστρατους ή απότακτους, είχε σχέσεις ο Γρίβας προ της καθόδου του στην Κύπρο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είπα με πάρα πολλούς, κύριε Βουλευτά .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Κύριε μάρτυς, στη σύσκεψη που έγινε στο Καστρό στις 10 Απριλίου 1964 , στο σπίτι του Γεωργίου Παπανδρέου , υπό τον Γεώργιο Παπανδρέου , που ήταν και ο Μακάριος και Γρίβας , γνωρίζετε τι αποφάσεις ελήφθησαν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εξ δοων έχω μελετήσει και εκ των κατ' επανάληψη διαβεβαιώσεων , αλλά και ιδιαιτέρως των υπανιγμάν του Γρίβα , είχε ληφθεί η απόφαση της τοποθετήσεως του Κυπριακού στο δρόμο της ενώσεως με την Ελλάδα .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Αυτά τι σχέση έχουν ;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Έχουν κάποια σχέση . Δηλαδή εσείς ενοχλείσθε με τις ερωτήσεις μου ;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δεν ενοχλούμαται , εγώ διασκεδάζω με αυτές τις ερωτήσεις .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Εγώ , όμως, με τις δικές σας ερωτήσεις , κύριε συνάδελφε , δεν ξέρω που κατευθύνετε την Επιτροπή ~~της~~ Κύπρου .

ΑΦ *ΑΓ* *Σ.Α.*

27 Αυγουστού 1987

4/2 Δ.Δ.

(Θ.Σ.) ,

22-1-87

185

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ , δχι διακοπές .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Ο Γρίβας φθάνει στην Κύπρο και αρχίζει διαβου-

λεύσεις με το Μακάριο . Ο Μακάριος αποκρούει εισήγηση του Γρίβα

για στρατηγική αυτοδιάθεση, υποστηρίζοντας ότι θα αντιταχθούν οι

Τούρκοι και το Κουμμουνιστικό Κόμμα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός τα λέει αυτά ;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Εγώ τα λέω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ως δεδομένα τα λέτε ;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Με τα δεδομένα , με τις πληροφορίες τις οποίες

έχω .

Κάνω την εξής ερώτηση : Κύριε μάρτυς , γνωρίζετε τίποτε

από αυτά ;

ΜΑΡΤΥΣ . Για ποιά περίοδο μιλάτε , κύριε Βουλευτά ;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Για τον Ιούνιο του 1964

(3K)

(3A) 1/3 K (Γ.Π.) 22.1.87

186

ΜΑΡΤΥΣ: Και εξ όσων έχω διαβάσει γνωρίζω ότι είναι μέτοι. Δεν τα
 έχω ζήσει προσωπικά τα γεγονότα. Και η περιόδος εκείνη, εκεί ήταν,
 δεν μας φημε τότε να ασχοληθούμε με αυτού του είδους τα πράγματα,
 διότι ήταν σχεδόν ένας ανοικτός πόλεμος. Αυτό δύμασε πράγμα ο Μα-
 κάροιος το διετύπωσε και σε μία συγκέντρωση Ελλήνων Εξιωματικών στην
 οποία έτυχε να παραστώ, όχι κατά το έτος '64, αλλά το έτος '65.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και μια τελευταία ερώτηση. Οι στρατιωτικοί
 και εν πάσῃ περιπτώσει οι πολιτικοί δλοι, θεωρούνται ή απεγοήτευαν
 τον Γρίβα στον να μεταβεί στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα νομίζω ότι του το εζήτησαν κατ' επανάληψη. Και όχι απλώς
 τον θεωρούνται, αλλά ήταν οι άνθρωποι, οι οποίοι του άνοιξαν δρό-
 μους για να τον τοποθετήσουν σαν αρχηγό στην Ιερή - όπως τουλάχιστον
 διετυπώνετα τότε - υπόθεση. Της θεωρίας της Κύπρου με την Ελλάδα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Πότε, ποιό χρόνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν το έτος 1964.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εάν αντελήφθην καλώς, κύριε Πρόεδρε, οικύριος Φωτόδ-
 πουλος συνεδίασε τις απόψεις αυτές του Γρίβα με την ισύσκεψη του
 Καστρίου με τον Γεώργιο Παπανδρέου.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, 'Οχι, ζα-ζα. Ζι ξυρίζω

ΔΛΥ

—
—

Ζ
Ζ

2/3 Κ

(Γ.Π.)

22.1.87

187

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν αντελήφθητε καλώς, λοιπόν,
 ήταν δικαιώμα του αυτού Φωτοπούλου να ερωτήσει και εδόθη ράργος
 στον αύριο Φωτόπουλο να ερωτήσει. Και κατά τα δεδμένα που χρησιμο-
 ποιείτε και εσείς, κύριε Λιβανέ, επήρε το ιστορικό της ερωτήσεως του
 και περιέλαβείσα αυτός επίστευε. Τα χρησιμοποιείτε όμως και εσείς
 αυτά, και υποβάλλει την ερώτηση εν συνεχείᾳ. Και λέγεμε τι λέτε για
 αυτά.

Κατ' επανάληψη ετόνισα ότι ο τρόπος αυτός δεν είναι ο φυσιο-
 λογικός και ο νόμιμος, εάν θέλετε, τρόπος ερωτήσεως. Ο τρόπος ερωτή-
 σεων είναι: Τι ξέρετε για την πολιτική, ας πούμε, την οποία θα ακολου-
 θούσε τότε ο Γρέβας και τι ξέρετε για την πολιτική που ακολουθούσε
 τότε ο Μακάριος; Αυτό είναι ερώτηση. Γιατί αν του πούμε, διαβάσαμε
 μια εφημερίδα. Και απήντησε ο μάρτυς όπως είδατε; Απ' όσα διάβασα
 στις εφημερίδες, άρα επιβεβαίωσε, σηλαδή. Το μόνο το οποίο επιβε-
 βαίωσε ο μάρτυς σε σχέση με την ερώτηση του αυτού Φωτοπούλου, ήταν
 ότι και αυτός έκανε την ίδια δουλειά - "Αιάβατε", ο αύριος Φωτόπουλος-
 δηλαδή είχε διαβάσει τις εφημερίδες.

Σας παρακαλώ, λοιπόν, ας αφήσουμε τις διενέξεις τώρα.

3/3 Κ (Γ.Π.) 22.1.87

188

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Ναι , αλλά όμως υπάρχει μια τεράστια διαφορά.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Με συγχωρείτε , θα ήταν μια διευκρίνηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : 'Οταν ο κ. Φωτόπουλος με ερώτησε από πού έχω τα στοιχεία , είπα πώς και πού ο Μακάριος είπε αυτά τα πράγματα και τα παραδίδω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Βεβαίως .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Δοιπόν και ο κύριος Φωτόπουλος οφείλει να πει πόθεν έχει τα στοιχεία αυτά διότι ευθέως εγώ τον κατηγορώ , ότι εν πάση περιπτώσει αυτά είναι προκατασκευασμένα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Σας παρακαλώ δεν θα δώσουμε εξετάσεις τώρα ...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Πρόεδρε να συμπληρώσω κάτι για να διευκολύνω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . 'Οχι , δεν θέλω να συμπληρώσετε .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : 'Οχι , θα συμπληρώσω κάτι με το οποίο θα εξυπηρετηθεί ο κύριος Λιβανός και οι κύριοι συνάδελφοι . Εκείνο το οποίο έχω να πω είναι , ότι νόμιζα ότι ο κύριος μάρτυς γνωρίζει ότι όταν έγινε η σύσκεψη στο Καστρί ήταν το κύριο θέμα για να σταλεί η μεραρχία στην

4/3 K (Γ.Π.) 22.1.87

189

Κύπρο. Με παρακολουθήσατε; Ήταν το αύριο θέμα-για να σταλεί η μεραρχία στην Κύπρο - της συσκέψεως αυτής, για να πάει η μεραρχία στην Κύπρο. Και νόμιζα ότι το γεγονός αυτό το εγνώριζε ο αύριος μάρτυς.
Δεν το εγνώριζε....

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι γνωστό. Έγώ παρέλειψα να το πω, αύριε βουλευτά, διότι μου αφήσατε την εντύπωση ότι το ερωτημά σας εσχετίζετο ειδικώς ως προς το πρόσωπο Γρίβας. Αλλά είναι γνωστό αυτό, είναι τοις πάσι γνωστό, όπως γνωστό είναι, ότι και ηάποια άλλη περίοδο αυτή^ή μεραρχία έφυγε^{πίσω} και εγένετο το έγκλημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον αύριο Γιατράκο να λάβει το λόγο. Απών, διαγράφεται.

Παρακαλώ τον αύριο Δασκαλάκη να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Υποσχέθηκα ότι δεν θα ερωτήσω μετά τις 03.00' μ.μ., αλλά μια ερώτηση ήρθε, αύριε μάρτυς. Με εντυπωσιάσατε και γι' αυτό είπα του αυρίου Φωτόπουλου ότι δεν έπρεπε να το βάλει αυτός για να μην παρεξηγηθεί ότι πραγματικά ήλαντε αναλύσεις συγκροτημένες, ανεξάρτητα εάν εκφράζουν την δική σας άποψη, ^{Αντικειμενικές, υπο-}, κειμενικές, θα κριθεί αυτό, δεν είναι θέμα.

Θέλω να μου πείτε το εξής: Και τότε και τώρα και μέχρι τώρα μάλλον πρέπει να έχετε σκεφθεί πάρα πολύ και να έχετε αναλύσει τα

ΔΚ

ΕΠΠ

ΔΚ

5/3 Κ (Γ.Π.) 22.1.87

190

Γροτοί γεγονότα όπως έχουν συμβεί, προϋποθέσεις, στόχους Γκ.λ.π. Συναντήσατε

τον Ιωαννίδη οπου στις 25 του Φλεβάρη. Μπορείτε να εκτιμήσετε να
κρίνετε ή να αναλύσετε, με τις δυνατότητες που έχετε, εάν το πραξικό-
πημα που έγινε εξυπηρετούσε το ιδανικό, κατά την αποψή σας, της
ένωσης ή της διετλής ένωσης;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι το είπε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Για το πραξικόπημα λέγω της ανατροπής του
Μακαρίου, το είπε; Εάν το είπε να το αποσύρω.

(284)

(38A)

(3K)

191

1/3 ΠΑ ΜΠ 22-1-1987

Για το πραξικόπημα που ανετράπει ο Μακάριος. Αν έχετε άποψη δημιουργήσεις εν τω μεταξύ, να μας αναλύσετε αν αυτό είχε σαν στόχο να δημιαφηθούν οι προβοτιθέσεις για μια *DE FACTO* ένωση ή για μια *DE FACTO* διπλή ένωση.

ΜΑΡΤΥΣ: Επιθυμώ να δώσετε ιδιαίτερη σημασία στο εξής: Εγώ, παρά το γεγονός ότι δεν θέλησα να επανέλθω στο στρατό και τούτο δια λόγους δύως μη θεωρηθεί ότι η τυχόν δράση μου κατά το διάστημα της δικτατορίας αποσκοπούσε στην επανάκτηση των αποθέσεντων, εν τούτοις δια λόγους ειδικής καταστάσεως και αφού αλήθηκα από την πολιτική ηγεσία ξαναυπηρέτησα στο στρατό μέχρις αποστρατείας μου. Έτσι άλλωστε βρέθηκα με το βαθμό που φέρω. Είχα λοιπόν την ευκαιρία στο ξαναπέρασμά μου στο στρατό, να έλθω σε επαφή με πάρα πολλούς άνθρωπους που υπηρέτησαν υπό τις διαταγές μου και είναι παρά πολύ λογικό αρκετοί από αυτούς

Γ' Διαρρήσεων
την λίγη και
τροστίδεια "νίσσων,

να [επενδύ] εμπεπλεγμένοι στα γεγονότα της Κύπρου. Υπήρξε μια διαπίστωση την οποία έβγαλα αβίαστα και μάλιστα τοποθετημένος αυστηρά πάνω στο θέμα, γιατί σαν στρατιώτης το φέρνω βαριά ότι, ασχολούμενος μια ζωή γύρω από μια εθνική υπόθεση, τελικά να φθάσει εκεί που έφθασε. Το φέρνω πολύ βαριά και νομίζω ότι κάθε Ελληνας πρέπει να το φέρνει πολύ βαριά.

Ωδή

Ωδή

Ωδή

192

2/3 ΠΑ ΜΠ 22-1-1987

Διεπίστωσα κ. βουλευτά, ότι δόλος αυτός ο κόσμος πίστευε ότι εμπόδιο

ήταν ο Μακάριος. Είναι πολύ λεπτό αυτό το θέμα πώς και γιατί έφθασε

εκεί το πράγμα. Υπήρχαν μάνθρωποι που ήταν ωραίοι και σαν αξιωματικοί

και αποδοτικοί [και ωραίοι] σαν 'Ελληνες. Ούτε ακραίοι ήσαν. Είχαν

δημοκρατικές πεποιθήσεις, αρκεί να είχαν καλές κατευθύνσεις.

Το πίστευε, λοιπόν, ένας ολόκληρος κόσμος και αυτός ο κόσμος είχε

χωριστεί. Να μη κάνουμε λοιπόν το λάθος και [πούμε] και τα ξερά και τα χλωρά μαζί.

Από την πλευρά, του Ιωαννίδη, θα πρέπει να το δηλώσει ο ίδιος

και θα πρέπει να δείξει τον ανδρισμό του εδώ. Επαπαλαμβάνω αυτό

το οποίο διετύπωσα προηγουμένως. Δεν θέλω ποτέ να πιστέψω ότι υπήρξε

'Ελληνας ο οποίος εγνώριζε ότι εντάσσεται σε ένα συγκεκριμένο σχεδια-

σμό, ότι η διχοτόμηση της Κύπρου ήταν κάτω από δεδομένα τα οποία

επισημαίνονται με τα τραγικά αποτελέσματα, και είπε ναι. Διότι δεν

χρειαζόταν να έχει πολύ μυαλό. Το πράγμα θα περνούσε από αίμα. Ποιός

θα το έδινε κ. βουλευτά; Θα το έδιναν οι 'Ελληνες. Οι περισσότεροι

ήταν Ελλαδίτες.

ΦΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τις αρίστιμες εκείνες ώρες ακούστηκε να λέει ο

Ιωαννίδης " καιρός είναι να γίνει ένωση". Μπορείτε να συμπεράνετε

εσείς, με την αρίστη που διαθέτετε, ότι υπορεί ο στόχος του να ήταν

Willy

3/3 ΠΑ ΜΠ 22-1-1987

193

να δημιουργηθεί αυτή η κατάσταση προκειμένου να αρπάξουμε ότι αρπά-
ξουμε εμείς και ότι αρπάξουν οι άλλοι ή αν θέλετε όλα εμείς;

Θα διόμε μετά αν είχε πλάτες ή όχι . Απαντήστε μου κατά την ιρίση
σας ή κατά πληροφορίες.

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω ποιά απάντηση θέλετε. Θα μου επιτρέψετε όμως να σας τη
δώσω με μια εισαγωγή που είναι αναγκαία . Εχω ζήσει στο στρατό και
είχα την ευκαιρία να συνεργαστώ με συμμαχικούς παράγοντες μεταξύ των
οποίων και οι Αμερικάνοι . Δεν είναι δύσκολο στα κατώτερα κλιμάκια
να ανταλλαγούν κάποιες απόψεις και να διατυπωθούν κάποιες θέσεις
εκ μέρους της μιας ή της άλλης πλευράς, οι οποίες δημιουργούν
κάποιους καλούς συσχετισμούς και κάποιες αντιθέσεις . Δέχομαι
λοιπόν ότι κατά την περίαστης χούντας , υπήρξε προς
το συμμαχικό παράγοντα ένας ιδιαίτερος εναγκαλισμός .

Σαδη
(4ΓΡ)

(3ΠΑ)

194

1/4 ΓΡ (Δ.Γ.) 22-1-87

Ας τοι πω έτσι το κατάλαβα εγώ απ'έξω, δεν τον αποδέχομαι σαν Ελληνας παρολού ότι δεν αποστέργομαι τις υποχρεώσεις, τις οποίες έχει κανείς όταν είναι εντεταγμένος σε μία συμμαχία, ένας δουλικός από την πλευρά εκείνη]. Και μπορεί να υπήρξαν κάτω σε χαμηλά ηλιμάκια, κάποιες ανταλλαγές απόψεων και κάποιες διαθεβατώσεις. Να είναι θύμα αυτός ο άνθρωπος, ο οποίος παρίστανε τον πρώτο στον τόπο την περίοδο εκείνη, αυτών των χαμηλών ηλιμάκιών;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τελειώσαμε κύριε Δασκαλάκη, υποθέτω ότι πήρατε την απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκτος εάν [υπήρχε] μηδενικο. Γιατί υπάρχουν τα ερωτήματα τότε κύριε βουλευτά. Μια ολόκληρη στρατιωτική πγεσία, δηλαδή, δεν αντελήφθη το μηδενικο και κάθησαν μέχρι την τελευταία στιγμή για να τους καλεί ο Σίσιο και να μην [φαίνονται πουθενά]. Είναι πράγματα αυτά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μα αυτό. Είναι πράγματα αυτά; Παρακαλώ τον κ. Παυλίδη να λάβει το λόγο και η παράκλισή μου ισχύει πάντοτε και για σας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τελευταίος είναι κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η ελευταίος είναι, εκτός εάν επι-

2/4 ΓΡ (Δ.Γ.) 22-1-87

195

φυλάξω στον εαυτό μου το δικαίωμα να κανω μία ερώτηση και εγώ.

Ορίστε κύριε Παυλίδη έχετε το λόγο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Μια και έγινε αναδρομή στο Κυπριανό, θα ήθελα

να θύμιζα στους συναδέλφους ότι στην ερώτηση που ετέθη πότε ήλλαξε

εμφανώς ο στόχος του αγώνος, δηλαδή, ^{η Εγκαταλείψθη} η ένωση, ^{η ήλλαξε}

οταν εδώ ο Μακάριος, απέναντι, στην Μεγάλη Βρεττάνια, στην μετέπειτα

βουλευτίνα Μπαρμπαρα Κάστλ και τότε δημοσιογράφο, εδήλωσε το περί

[†] αυτοδιαθέσεως. Δηλαδή ενόσο η Επιτροπή συζητεί θα πρέπει να γνωρίζει

ότι η μεταβολή του στόχου έγινε πολύ προ της ιδιαιτέρας εμπλοκής

του Κυπριακού στα πολιτικά πεδία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε κύριε Παυλίδη,

μου επιτρέπετε δύο λεπτά.

Θα μου επιτρέψετε να σας πω και εγώ ότι κακή ένωση έμπαινε μέσα

στο σύνθημα της αυτοδιαθέσεως διότι διά της αυτοδιαθέσεως του

Κυπριακού λαου επεζητείτο από την Ελλάδα η ένωση. Γι' αυτό θα

παρακαλέσω να μην γίνεται σύγχυση των δρων «αυτοδιάθεση». Εμείς

δεν λέγαμε να ενώσουμε δια της βίας. Εμείς λέγαμε -και ο Μακάριος

έλεγε- με τα δημοψηφίσματά του, με το α' ή το β' κ.λ.π., δια της

αυτοδιαθέσεως του Κυπριακού λαού ~~να~~ επιτύχουμε την ένωση. Παρακαλώ

εάν θέλετε το λαμβάνετε ^η υπόψη.

as u *as*

3/4 ΓΡ (Δ.Γ.) 22-1-87

196

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Και εγώ σαν Ελλην αξιωματικός δεν το αντελήφθην ποτέ

διὰ της βίας και μάλιστα με τις μεθόδους αυτές, ανεξαρτήτως του πως εξελείχθη; το πράγμα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άρα αυτοδιάθεση να πούμε ήταν και η ένωση.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εστω, το παράπονό μου εμένα σαν 'Ελληνα αξιωματικού ο οποίος συνήργησε στα πράγματα αυτά δια της συμμετοχής του στους άγωνες 'κάτω στην Κύπρο, είναι το εξής: Γιατί δεν ελέχθη έτσι; Γιατί δεν μας το είπαν ποτέ; Είναι ένα παράπονό μου. Επρεπε να είχε λεχθεί από πολλούς σεβαστούς ήδη παρελάσαντες από το πολιτικό προσκήνιο του τόπου, έπρεπε να μας είχαν δώσει να καταλάβουμε δτι η ένωση για την οποία μιλάμε δεν είναι εύκολη και χρειάζεται κούραγιο και υπομονή. Και το καταλαβαίναμε από μόνοι μας εμείς. Δεν μας το λέγαν αυτό εμφανώς. Και δεν το έκανε αυτό και ο Μακάριος. Είναι το παράπονό μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς.

Κύριε Παυλίδη με συγχωρείτε πάφα πολύ, παρακαλώ συνεχίστε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Θα ήθελα να σας έλεγα ότι επιμένω στην αποψή

ΠΑΥΛΙΔΗΣ

Χ. Β. Β.

4/4 ΓΡ (Δ.Γ.) 22-1-87197

μου με μία διευκρίνηση, ότι ο Μακάριος αυτό το εδήλωσε εξελισσομένου του Κυπριακού αγώνος, όταν επέστρεψε από τις Σεϋχέλες εδώ, εν αγνοία της τότε Ελληνικής κυβερνήσεως. Και μία δήλωση από Μακάριο, δεν είναι απλή συνέντευξη σε δημοσιογράφο για να περάσει στις παραπολιτικές στήλες. Είναι μία πολιτική θέση την οποία διατυπώνει κανείς μετά από σκέψη και άποιο σχεδιασμό.

Κύριε μάρτυς, όταν κατέβηκε ο Γρίβας, την δεύτερη φορά στην Κύπρο, έχετε πληροφοριες εάν αυτό το επληροφορήθη αμέσως ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, βεβαίως και διάβασα στην εφημερίδα, εν εξορία βρισκόμενος τότε, ότι είχαν ανεβεί δύο στενές συνεργάτιδες του Μακαρίου - εδώ απορία μου - μη συμμετέχουσες στην κυβέρνηση και κατά τα άλλα στενές συνεργάτιδες του Μακαρίου, οι οποίες ήρθαν επειγόντως επάνω και ενημέρωσαν τον Μακάριο ότι ο Γρίβας απεβιβάσθη κρυφώς στη Κύπρο.

(4N)

(4ΓΡ)

1/4 N (E.M) 22.1.87

198

Εμένα μου έκανε εντύπωση γιατί ο Γρίβας με είχε διαβεβαιώσει ότι
ήταν σε γνώση του Μακαρίου. Ο Γρίβας επέμεινε και κατά τις επανειλη-
μένες ερωτήσεις μου, μου είπε ότι ο Μακάριος εγνώριζε ότι κατέβηκε
ο Γρίβας κάτω, ήταν προειδοποιημένος δηλαδή ότι ο Γρίβας θα κατέβαι-
νε κάτω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Παρακαλώ επαναλάβατε. Λέτε ότι ο Μακάριος ήταν
προειδοποιημένος ότι ...

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ότι θα κατέβαινε ο Γρίβας κάτω και μάλιστα άφηνε να διαφα-
νεί ότι αυτό το πράγμα ήταν δεμένο και με τις θελήσεις κάποιων άλλων
ανθρώπων. Εκείνο που ενδιέφερε εμένα ήταν μήπως ήταν επιμέρους θελή-
σεις, γιατί δεν είχα και κανέναν λόγο, χωρίς να το θέλω, προσπαθώ-
ντας για την αποτίναξη του ζυγού από την δικτατορία να εμπλακώ σε
κάποιες ειδικές καταστάσεις οι οποίες θα με έφερναν σαν υπηρέτη ειδι-
κών συμφερόντων. 'Ημουν ώρεμος αξιωματικός και εγνώριζα αυτά ώστε
να μπορώ να προστατεύσω τον εαυτό μου. Επέμεινα λοιπόν σ' αυτό το
θέμα και αυτό που διέγνωσα ήταν, ότι υπήρχε σύμπτωση του συνδλου του
πολιτικού κόσμου, τόσο των εδώ όσο και των έξω πάνω στην άποψη της
διαθέσεως των δυνάμεων για την πτώση της χούντας.

Από κει και πέρα εγώ δεν είχα λόγους να πηγαίνω στον έναν ή στον

άλλον παριστάνοντας τον παράγοντα για να πάρω την γνώμη του αν θα

AzelΔ.Δ.

2/4 N (E.M) 22.1.87

199

έπρεπε να πέσει ή όχι. Είχα άλλωστε, άλλο βάρος στην συνείδησή μου, ότι δηλαδή προήλθε αυτή η ανωμαλία από 'Ελληνες στρατιωτικούς και όφειλα ως στρατιώτης να είμαι αυτός ο οποίος θα συνέβαλα στην αποκατάσταση της τάξεως και της πρεμίας.

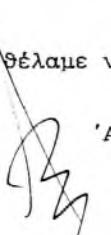
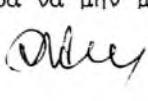
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αν κατάλαβα καλά, η αντίληψη που είχε δημιουργηθεί σ' εσάς ήταν ότι οι άποιοι επίστευαν ότι η αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα, θα μπορούσε να γίνει μόνο με ενέργειες στην Κύπρο.

Μέσω της Κύπρου. Και διατυπώθηκε το παρακάτω και το επαναλαμβάνω, για να είμαι ακριβής. Είτε λοιπόν δια της δημιουργίας ευμενών προϋποθέσεων πάνω στις οποίες τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο θα είχε ο Μακάριος δια την συγκρότηση μιας εν εξορίᾳ ευρισκομένης εκεί κυβερνήσεως, είτε υπό τον βασιλέα, είτε απουσιάζοντος αυτού αναλόγως με τις ανοχές και τις αντοχές του διεθνούς προσκηνίου, είτε δια της προπαρασκευής ενδε σώματος το οποίο θα παραλαμβάναμε εμείς και θα αποτελούσε το "προζύμι", για την εξέγερση στην Ελλάδα. Το δεύτερο ήταν το ακραίο σημείο που θέλαμε να αποφύγουμε, κι αυτό γιατί είχαμε την εμπειρία της εσωτερικής τραγωδίας του τόπου τα έτη 1946-1949 και δεν

Διαδρόμες
για λέσχη και
ανταποδοτικά για
την παρέμβαση

θέλαμε να ξαναβάλουμε τον τόπο σ' αυτού του είδους τις [διαδικασίες]

'Αρα να μην ματώσει ο ελληνικός λαός και είμαστε ιδιαιτέρως

από Αλέκης Δημήτρης

3/4 N (E.M) 22.1.87

200

προσεκτικοί σ' αυτό το θέμα. Πηγαίναμε λοιπόν με πολιτικά μέσα.

Εκεί εγώ φαντάσθηκα ότι θα μπορούσε να μεταστραφεί αυτόματα η κατάσταση και να δημιουργηθούν οι αντίστροφες προϋποθέσεις που παρουσίασαν αυτό το τραγικό φαινόμενο της αδελφοσυγκρούσεως κάτω στην Κύπρο.

Θα σας πω τι δεν ήξερα εγώ και διος ο κόσμος. Υπήρχαν τα επιμέρους συμφέροντα [και τα δικά τους] και διότι αυτά ήταν μεγάλα και εμείς δεν τα μετρήσαμε όσο χρειαζόταν. Αν θέλετε και ο στρατηγός Γρίβας. 'Ομως, πρέπει να δεχθείτε και για τον Μακάριο που ήταν ο υπεύθυνος ηγέτης, δεν τα μέτρησε, γιατί αν το έκανε, δεν θα έβαζε στη διαδικασία του αιματώματος το λαό του. Γιατί, τί θα πει ξέρω ότι θα γίνει το πραξικόπημα και δεν λαμβάνω μέτρα για να τους [καθαρίσω] διλούς;

Βέβαια υπάρχουν αποδείξεις και δινθρωποί που έκαναν την πρόταση, γιατί υπήρχαν σχεδιασμοί πάνω σ' αυτό, σχεδιασμοί που ενέτειναν τον εκνευρισμό της χούντας πάνω σ' αυτό, για τη θέση εκτός μάχης του συνόλου των Ελλήνων αξιωματικών κάτω. 'Έκαναν την πρόταση την προηγούμενη

ημέρα,

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Σε ποιόν έκαναν την πρόταση;

ΜΑΡΤΥΣ. Στον Μακάριο, λέγοντας να τους πιάσουμε απόψε στα σπίτια τους τους 'Ελληνες αξιωματικούς.

(4EZ)

(N)

1/4 EZ A.K. 22-1-1987

201

Και βεβαίως μία εκστρατεία η οποία ήταν ευκολοτάτη και η οποία θα είχε σαν αποτέλεσμα το πιάσιμο μέσα από τα σπίτια των Ελλήνων αξιωματικών ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τους έπιασε ο Μακάριος τους 'Ελληνες αξιωματικούς στα σπίτια τους;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, ο Μακάριος απήντησε "όχι, δεν θα [κάνω] πραγματικότημα".

Αυτό το γνωρίζω καλώς. Βεβαίως δεν κάνω το σφάλμα να οδηγηθώ σε αρίστεις με δικά μου συμπεράσματα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Είναι αρκετή αυτή η πληροφορία.

Φρονείτε δτι ο Μακάριος ο οποίος γνώριζε όπως είπατε την επικειμένη κάθιδο του Γρίβα, θα μπορούσε να την αποτρέψει;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, βεβαίως και με κάτι το απλό: Αν ενημέρωνε τον Γρίβα, αν του έλεγε δτι δεν θέλω να κατέβεις, να είσθε βέβαιος, κύριε Βουλευτά, δτι δεν θα κατέβαινε ο Γρίβας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Τι σκέψεις σας γεννά το γεγονός δτι δεν το έκανε αυτό, αλλά, ^{το} ήνεχθη, διότι περί ανοχής πρόκειται;

ΜΑΡΤΥΣ. Διότι υπήρξαν δύο στάδια: Το ένα στάδιο της αποφάσεως να υλοποιηθεί αυτό το σχέδιο και το δεύτερο στάδιο της διαπιστώσεως του Μακαρίου δτι η παροντία του Γρίβα στην Κύπρο προκαλούσε μία προσωπική αποδυνάμωσή του και την προσπάθειά του να την εκπαραθυ-

2/4 EZ AK 22-1-1987

202

ρώσει. Είναι υποκειμενικό αυτό. Με πολύ επιφύλαξη το διατυπώνω, αλλά είναι μία σκέψη μου την οποία παρακαλώ πολύ να μου συγχωρήσει η Επιτροπή. Δεν το κάνω από λόγους ασεβείας προς τα νειρά πρόσωπα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Καλά. Και εγώ ρώτησα απλώς για την ιστορική έρευνα. Το βέβαιο είναι πάντως, ότι ο Μακάριος μπορούσε να αποτρέψει την κάθιδο Γρίβα.

ΜΑΡΤΥΣ. Και την κάθιδο Γρίβα, και την ανωμαλία στην Κύπρο, ήρθε Βουλευτά.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αναφέρομαι στην κάθιδο Γρίβα. Τη δική σας την κάθιδο την γνώριζε ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ. Πιστεύω πως όχι. Γιατί εγώ τέλη ήμουν; Ένα πρόσωπο πολύ άγνωστο για το Μακάριο και βεβαίως δεν μπορούσε να έχει πληροφόρηση πάνω σ' αυτού του είδους τις λεπτομέρειες.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Άλλοι αξιωματικοί πλην υμών κατήλθαν στην Κύπρο προσκληθέντες υπό του Γρίβα;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι μία κάπως θλιβερή υπόθεση η οποία μου έχει αφήσει τραυματισμό, ήρθε Βουλευτά.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Δηλαδή;

3/4 EZ AK 22-1-1987

203

ΜΑΡΤΥΣ. Μου επιτρέπετε να μην απαντήσω. 'Ενα όμως έχω να πω:
 'Όταν είχα και ~~εών~~ έναν ακόμη, έστω έναν και δυστυχώς από πλευρές
 οι οποίοι παρέστησαν πάρα πολύ τον άγριο δταν τα πράγματα έστρεψαν,
 τη απόληξη δεν θα ήταν αυτή, θα ήταν διαφορετική. Αλλά δεν έγινε.
 'Ισως η ουράστηκε ο κόσμος, ίσως φοβήθηκε τον Γρίβα, ίσως υποψιάστη-
 κε άλλα πράγματα. Πώς βρέθηκα εγώ; Τήρησα το λόγο ^{μου} κύριε Βουλευτά.
 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Παρά την άρνησή σας, να απαντήσετε, θέλω
 να επαναλάβω το ερώτημα ...

ΜΑΡΤΥΣ. Είπα στον Γρίβα, "ναι θα έλθω". Τον τήρησα το λόγο ~~μου~~,
 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε μάρτυς, παρά την άρνησή σας να απαντή-
 σετε, θέλω να επαναλάβω την ερώτηση υπό διαφορετικό τρόπο:
 Υπάρχουν μέλη των μεταδικτατορικών κυβερνήσεων τα οποία επρόκειτο
 να κατέλθουν και δεν κατήλθαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά, γνωρίζω ότι έχετε πάρει κάποιες αποφάσεις
 από ότι διάβασα στην εφημερίδα. Θα μου επιτρέψετε επίσης να δια-
 τυπώσω τη δική μου άποψη πάνω σ'αυτό το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς, δεν έχουμε πάρει
 καμμία απόφαση εμείς. Το τι έγραψαν οι εφημερίδες δεν μας αφορά.

ΩλληΔΗ
ΒΣ

4/4 EZ AK 22-1-1987

204

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό διάβασα στην εφημερίδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, αλλά σας λέω, δεν μας αφορά το τι έγραψαν οι εφημερίδες. Καμιά απόφαση δεν έχει παρθεί.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άρα, είσθε ελεύθερος να κατονομάσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αντιλαμβάνομαι το κατά πόσο υπηρετεί την υπόθεση του φακέλλου της Κύπρου, η κατονομασία ορισμένων προσώπων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Υπηρετεί απόλυτα.

ΜΑΡΤΥΣ. Πάντως, βεβαίως εάν δεχθείτε την εξέταση αυτών των προσώπων τα οποία ήλθαν εδώ και έκαναν τα πρώτα βήματα της δημιουργίας αντιστασιακής οργανώσεως των κυπριακών προσώπων, αυτομάτως όλα αυτά θα έλθουν στην επιφάνεια.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε μάρτυς, αναφέρατε προηγουμένως ότι επικοινωνήσατε ή συνεδέθητε, ή ενημερώσατε, ακριβώς δεν θυμάμαι την έκφρασή σας...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε Παυλίδη, η προηγούμενη ερώτηση δεν απαντήθηκε;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Δεν απαντιέται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, κύριε Δασκαλάκη. Είπε ότι δεν απαντάει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Είπατε, κύριε μάρτυς:

Θεού

(A)

B

(EZ)
1/4 Δ. A.M. 22-1-87

205

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως γιατί η αναφορά στα πρόσωπα δημιουργεί άλλου είδους
καταστάσεις.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν απαντήσατε.

Ανεφέρθητε στο πρόσωπο του αειμνήσθου προέδρου Παναγιώτη Κανελλό-
πουλου. Τον ενημερώσατε προσωπικώς και πώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και τον συνεπεσκέψημα με τον ~~Σ.~~ Εμδόνα. Ήταν
γνωστό πρόσωπο και εξαιρετικά μετριοπαθής και καλά τοποθετημένος
άνθρωπος και πάντως μη ανήκων στας ακραίας θέσεις.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ενημερώθηκε ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε μια επίσκεψη με τον Εμδόνα, ο οποίος πήγε μόνος του ...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ποιό έτος;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1974. Μεταξύ των μηνών της χρονολογίας επανόδου μου και
της εκδηλώσεως του πραξικοπηματος κάτω. Σε μια επίσκεψη, την οποία
έκανε μόνος του και εν συνεχεία αμέσως μετά το πραξικόπημα και την
πτώση της δικτατορίας τον ξανά είδα. Με εζήτησε. Με εζήτησαν και
άλλα πρόσωπα, τα οποία ενημέρωσα, όπως τον βουλευτή, κύριο Ζήγδη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Η ερώτηση **Ελνατζ** επειδή αναφέρατε το όνομα σε
ερώτηση προηγουμενού συναδέλφου —, ο αειμνήστος Παναγιώτης Κανελλόπουλος
ενημερώθηκεπι επικειμένης ανωμαλίας να εκδηλωθεί εις Κύπρο;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τον ενημέρωσε μετά την πτώση της δικτατορίας.

Q.W. *Σ.Σ.*

2/4 Δ. A.M. 22-1-87

206

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ προσωπικώς. Και λέω ότι, προ, τον επεσκέφθη ο Εμβόκας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε Δασκαλάκη, παρεμβάνω.

Πρό του πραξικόπημας είχε επισημάνθει τον αειμνήστο Παναγιώτη Κανελλόπουλο ο κύριος Εμβόκας. Μετά το πραξικόπημα κάλεσε ο Παναγιώτης Κανελλοπουλος και τον μάρτυρα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Μετά το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ερωτώ, γιατί μεταξύ της ελευσεώς σας από την Κύπρο και του πραξικόπηματος....

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: (Δεν ακούγεται).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε Δαμιανίδη, γιατί παρεμβαίνετε;

Ξεκαθαρίσαμε το ζήτημα ότι προ του πραξικόπημας τον επεσκέφθη μόνο ο κύριος Εμβόκας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, είμαι ο ερωτών ^{και φίλος} για το ξεκαθαρίσουμε το ζήτημα, γιατί μου εδόση ~~η~~ εντύπωση, η οποία δεν συνάδει προς την εικόνα του Παναγιώτη Κανελλόπουλου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ασφαλώς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Δεν χρειάζεται να παρεμβέτε, κύριε συνάδελφε.

Ο κυριος μάρτυρς ξεκαθάρισε το θέμα και είναι απλό. Η επιτροπή δεν έχει καμία αμφιβολία για τον κύριο Κανελλόπουλο.

ΔΛ/Μ

3/4 Δ. Α.Μ. 22-1-87

207

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν μόνο ο κύριος Κανελλόπουλος, κύριε βουλευτά. Έίχαν ενημερωθεί πάρα πολλά πρόσωπα για το επικείμενο και δεν ενημερώθηκαν από μας, γιατί εμείς ξέραμε ότι θα γίνει πραξικόπημα εκεί πέρα. Εμείς υποθέταμε λόγω των εξελίξεων. Άλλα εκτιμήσεις και έξυπνα μυαλά υπήρχαν σε δλες τις κατευθύνσεις. Και έξω στον Ευρωπαϊκό χώρο και παντού. Δεν είμαστε εμείς οι μόνοι, οι οποίοι αποτελούσσαμε πηγή πληροφοριών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Είναι σαφές.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου γνώριζε την κάθιδο Γρίβα στην Κύπρο; Εχετε καμμιά πληροφορία περί αυτού;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να το αποδείξω. Άλλα έκανα ερώτημα στο στρατηγό Γρίβα, εάν και κατά πόσο, διότι ήταν είς εκ των σοβαρών επίσης αντιδικτατορικών παραγόντων στην ξένη ο νυν Πρωθυπουργός της χώρας. Μου είπε ναι, είχε ενημερωθεί. Κατά πόσον δυνατό είναι αληθεύς δεν μπορώ να το διαβεβαιώσω. Είναι διαβεβαίωση του Γρίβα, η οποία τίθεται και εν αμφιβόλω, διότι απουσιάζει από την ζωή ο Γρίβας τώρα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυς, άλλο θέμα:

Σας είπε ο Γρίβας ότι συνήνεσε ο κύριος Παπανδρέου σ' αυτήν την κάθιδο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι συνήνεσαν τα πολιτικά πρόσωπα στον Ευρωπαϊκό χώρο.

ΑΓΓ
Δ.Δ.

4/4 - Δ. - A.M. - 22-1-82208

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Περί Παπανδρέου ο λόγος.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Το ερώτημα έχει το εξής νόημα: Επειδή τότε ο Ανδρέας Παπανδρέου έχων στρατιωτικής διομής οργάνωση - το στρατιωτικής σε εισαγωγικά - αυτολοφόρησε ότι είχε την δυνατότητα να συμπαρασταθεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το εισαγωγικά, κύριε Παυλίδη, δεν το ξαλαβάνω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Να σας το εξηγήσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Της αυτιστασιακής διομής, από την οποία ~~αντιστασιακής~~ ενδεχομένως απουσιάζει ο Καύλιδης. Και αν δεν απουσιάζει, ζητώ συγνώμη.

(O)

(Δ)

1/4 Ο Κ.Β. 22.1.1987

209

Τα περί στρατιωτικών δομών του ΠΑΚ να τα αφήσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Με συγχωρείτε κύριε Δασκαλάκη.

Τί είπατε κύριε Παυλίδη; Παρακαλώ να επαναλάβετε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Με την ευκαιρία κύριε Προέδρε, ζητώ τον λόγο,

γιατί εδώ είναι μεθοδευμένες οι ερωτήσεις. Έτσι εξηγούνται και οι προηγούμενες διακοπές. Είναι μεθοδευμένα όλα αυτά και για ^{την παραγγελία} ~~την παραγγελία~~ που έφυγε διαμαρτυρόμενος δήθεν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Καταργήστε με λοιπόν, κύριε Δασκαλάκη τώρα εσείς, για να ολοκληρωθεί η φασαρία.

Ορίστε κύριε Παυλίδη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Δεν κατανοώ γιατί εξοργίσθη ο αγαπητός συνάδελφος κύριος Δασκαλάκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ κατανοώ ότι έρχεσθε μεθοδευμένος και δεν λειτουργείτε σαν Επιτροπή, αλλά λειτουργείτε σαν εντολοδόχος.

Και το καταγγέλω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Την καταγγελία δεν την σχολιάζω. Παρακαλώ κύριε Πρόεδρε, εσείς να επιβάλετε τήν τάξη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να γραφεί στα πρακτικά.

Παύλη

2(4) O K.B. 22.1.1987

210

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Να γραφούν όσα θέλουν στα πρακτικά. Θα γραφόμενα
αυτά που θέλω να ερωτήσω εγώ. Και ότι και να κάνετε δεν πρόκειται
να μεταβάλω στάση και την στάση μου την παρακολουθείτε από την πρώτη
ημέρα ενάρξεως των εργασιών της Επιτροπής. Και τα περί εντολοδόχων
σας τα επιστρέψω, όπως ακριβώς το είπατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και εγώ διαμαρτύρομαι εναντίον σας
κύριε Παυλίδη, και εναντίον σας κύριε Δασκαλάκη, διότι δεν σέβεσθε
την διεύθυνση της διαδικασίας. Παρακαλώ κύριε Παυλίδη συνεχίστε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Θα επαναλάβω κύριε Πρόεδρε. Παρενεβθή ο κύριος
συνάδελφος και ως προς αυτό τον ευχαριστώ,^{στην} ευνοούσα με την ερώτηση
που έθεσα, λέγων το "στρατιωτική οργάνωση εντός εισαγωγικών"; Εξηγώ:
Ο κύριος Ανδρέας Παπανδρέου επικεφαλής του ΠΑΚ, με όσα εκείνος έχει
δηλώσει και όσα έχουν γραφεί και δεν διεψεύσθησαν και με όσα έχουν
δημοσιευθεί και από τον ίδιο, το ΠΑΚ, υπήρχε και στρατιωτικό τμήμα

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να το καταθέσετε αυτό που έχει γραφεί, αλλιώς
να ανακαλέσετε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Δεν θα ανακαλέσω τίποτε. Θα πω αυτά που θέλω
να πω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα, λέτε ότι έχει γραφτεί. Δεν έχει γραφτεί
τίποτε περί στρατιωτικής οργάνωσης.

ΩΛΛ
Σ.Σ.

3/4 O K.B. 22.1.1987

211

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Δασκαλάκη, λέει μια δική του αποψη που μπορεί να είναι και συκοφαντική για το ΠΑΚ. Τι σημασία έχει; Θα κάνουμε τώρα μήνυση για συκοφαντική δυσφήμιση;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Μα λογοκρισία θα μας κάνει ο Δασκαλάκης;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ο Δασκαλάκης;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ο ιύριος Δασκαλάκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Είσθε ανάγωγος όταν λέτε ο Δασκαλάκης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εσείς είσθε **θρασυτάτος**.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε. Σας ανακαλώ στην τάξη. αμφοτέρους. Δεν μπορεί να γίνεται αυτό. Και παρακαλώ να γραφτεί στα πρακτικά. Σας ανακαλώ στην τάξη. Παρακαλώ συνεχίστε κύριε Παυλίδη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, διάβασα βιβλία πάμπολλα.

Δημοσιεύεται στον Τύπο από ιδρύσεως του ΠΑΚ. Εάν δεν το ανέγνωσε κανείς άλλος εκ των κυρίων συναδέλφων να φέρω και εγώ τόμους ολόκληρους να τους καταθέσω. Τους θέλετε τους τόμους;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, δεν θα απολογηθείτε ως κατηγορούμενος για αυτό. Θα κάνετε την ερώτησή σας στον μάρτυρα.

Τελείωσε αυτό.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ρώτησα ότι ρώτησα, το διευκρίνισα και παρακαλώ εάν ο μάρτυρας γνωρίζει να απαντήσει σε μένα.

Θέλω

B3

4/4 O K.B. 22.1.1987

212

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ρωτήστε λοιπόν κύριε Παυλίδη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Τον ρώτησα εάν ήταν εν γνώσει του Ανδρέα Παπανδρέου και μου απήντησε ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε και κάτι άλλο. Είπατε, των εν Ευρώπη πολιτικών. Πως το είπατε ακριβώς; Παρακαλώ να ερθουν τα πρακτικά για το σημείο αυτό επάνω, γιατί εννοώ να διεξάγω την διεύθυνση της συζητήσεως κατά τρόπο απολύτως αντικειμενικό και να μην επιτρέπω υπεκφυγες.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Αυτή η παρατήρησή σας κύριε Πρόεδρε περί υπεκφυγών σε ποιόν απευθύνεται;

ΠΡΕΟΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε όλους. Και σας και στον κύριο Δασκαλάκη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εγώ θα περιμένω μέχρι το βράδυ να έρθει η κασέτα των πρακτικών εδώ. Το περί υπεκφυγών πάντως εγώ δεν το δέχομαι.

Κύριε μάρτυς, αντελήφθητε προσπάθεια από διάφορες κατευθύνσεις να εξαγορασθούν μέλη της ΕΟΚΑ Β'; Εξαγοράζουν για να υπηρετήσουν την χούντα εν Κύπρω, τον Μακάριο ή κάποιον άλλο;

(4σ)

40

1/4σΒΠ 213 22.1.87

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, σε τέτοιες περιόδους μ' αυτού του είδους τα χαρακτηριστικά σάν και αυτά που είχαν δημιουργηθεί κάτω, οι προσπάθειες αυτές προουποτίθενται.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: 'Εχετε κάτι συγκεκριμένο κατά νού;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, βεβαίως, ψηλά ώστε να είναι τόσο χαρακτηριστικές και αξιόλογες για την Επιτροπή, χαμηλά πάρα πολλές.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε μάρτης, τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα σας κάνω και εγώ μια ερώτηση.

Εσείς όταν είδατε τον Ιωαννίδη πλέον και του είπατε ότι οδηγείται η Κύπρος σε μακελειό στις 25 Φεβρουαρίου του '74 περίπου, του επιστήσατε και την προσοχή επί ενδεχομένου αινδύνου Τουρκικής εισβολής;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, αυτό ήταν φανερό και για τον ανθυπολοχαγό του Ελληνικού στρατού. Δεν μπορούσε να υπάρξει στρατιωτική σκέψη, μη σχετιζόμενη με την στρατηγική, αλλά με την απλή τακτική που έθετε θέμα της οποιαδήποτε επεμβάσεως της Ελλάδος ή της οποιασδήποτε άλλης χώρας στον Κυπριακό χώρο, χωρίς να συμπληρώνεται με το βασικό ερώτημα. Και οι Τούρκοι; Αυτό είναι αυτορχικό. Δεν μπορεί να ξεφεύγουμε από εκεί πέρα, κύριε Πρόεδρε. Δηλαδή, θεωρώ χαρακτηριστικό το γεγονός ότι ελήφθη απόφασις πραξικοπήματος κάτω στην Κύπρο και δεν υπάρξει

2/4σ

ΒΠ

22.1.87

214

μέριμνα για την αντιμετώπιση του βασικού αντιπάλου του Ελληνισμού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης).

Αυτό πως το κρίνετε; Την παράλληλη αυτή που λέτε, που δεν ελήφθη

μέριμνα για την προστασία του Κυπριακού χώρου.

ΜΑΡΤΥΣ: Επανέρχομαι στα προηγούμενα, κύριε Πρόδεδρε, τα οποία έχουν

καλύψει το ερώτημά σας και το καλύπτω και τώρα τονίζοντας ιδιαιτέρως

την εξής πλευρά.

'Όταν υπάρχει η αποψη της παντοδυναμίας, όπως υπήρχε κατά το

*Γ: Διαφράγματα γάντια διάστημα της χούντας [και επωφελεία] του Ιωαννίδη, [είναι και διάχυτη]
χέρια και προστίθενται*

γιατί πρόσωπον *η ανευθυνότητα, ύπό την έννοια ότι αυτός είναι ισχυρός και ξέρει τι*

*Γ: Διαφράγματα τρεμ
χέρια και προστίθενται* κάνει. Και εκεί *[γίνονται]* τα μεγαλύτερα σφάλματα.

*Για "και διαπειρώνεται
τοις... απ' μάκρη τους
μέλλον"*

'Έχω, λοιπόν, την αντίληψη, χωρίς να γνωρίζω ότι υπήρξε επι-

*Γ: Διαφράγματα γάντια
χέρια και προστίθενται βεβαίωση εκ μέρους τρίτου συμμαχικού ή μη συμμαχικού παράγοντα προς
αποβολή της γίνεται*

την κατεύθυνση της χούντας ότι ελήφθη επίμονα, έστω την τελευταία

στιγμή που κατέβηκε όχι, η απόφαση πραξικοπήματος σε βάρος του Μακα-

ρίου και την αποψη ότι αυτή δεν εκαλύφθη με το ερώτημα τι θα κάνουν

οι Τούρκοι, κάτω από την επιπολαιότητα ότι οι Τούρκοι εντεταγμένοι

στο NATO, δρα σύμμαχοι, κάποιοι μπορεί να παρέμβουν και να μην έχου-

με κανένα απότοκο, δρα το πήραμε το μήλο έτοιμο στα χέρια, έχουμε

δώσει επωφελεία του 'Εθνους την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Υποθέτω πως εκεί οφείλεται το σφάλμα και η θέση μου δεν αποβλέπει

στο να δικαιολογήσει κανέναν. Γιατί απόλες τις άλλες εξετάσεις

ΔΑΚ *ΔΗ*

3/4σ

ΒΠ

22.1.87

215

και μάλιστα ιδιαιτέρως ενδελεχείς, από τα ερωτήματα που έχω κάνει σε πάρα πολύ κόσμο εμπεπλεγμένο και μη δεν μου βγαίνει αυτό το δύσκολο το οποίο θέλει και μια συγκεκριμένη απόφαση. Μάλιστα, παρυσέφερεις ο τάδε εξωγενής, εξωελλαδικός παράγων. Δεν μου βγήκε αυτό το πράγμα, για τον λόγο που αυτό δεν το αποτολμά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εάν εγώ τώρα σας θέσω ως δεδομένο δτι και άλλοι αξιωματικοί, φίλοι μάλιστα, εκ των φερομένων ως φίλα προσκειμένων προς τον κύριο Ιωαννίδη ήρθαν εδώ δπως ο Παλαιόντος ένας, αλλά και ο Παλαιός, ίσως δεν είμαι βέβαιος, λένε, όταν ο Ιωαννίδης μου ανέθεσε ιαποια εντολή σχετική με το πραξικόπεμα, για ιαποια μελέτη κλπ. του επάρχου: Τι θα γίνει με την Τουρκία; Επισημαίνω τον ιερό οικισμό αυτό, κύριε ταξίαρχε, κύριε στρατηγέ» Και απήντησε ο Ιωαννίδης: "Μη φοβάσθε δεν υπάρχει περίπτωσις να επέμβει η Τουρκία",

QdH 4H

(4σ.)

1/4Η.

(Ε.Σ.)

216

22.1.1987

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Πηλιχός το είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το είπε κι' αλλος.

Θα σας παρακαλέσω, λοιπόν, να μου εξηγήσετε, και σαν στρατιω-

τικός, πώς είναι δυνατόν ένας οιοσδήποτε αξιωματικός να λέγει ότι

ποδιαγγέλγεις (δεν) αποκλείεται; Μάλιστα ο κ. Παλαΐνης, πρωτήθη τρείς φορές για αυτό

το πράγμα και είπε, ότι του είπε "αποκλείεται επέμβαση τουρκική."

Αυτό σας το λέγω σαν δεδομένο. και ζητώ τώρα πλέον, τη στρατιωτική σας κρίση.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ κρίση θα ήταν, κύριε Πρόεδρε και το διατυπώνω αυτό, ώστε να μη παρεξηγηθώ.

Αφού αυτός ο τόπος έφθασε στο σημείο να εξαρτάται από τη μαρτυρία ενός Παλαΐνη και ενός Πηλιχού, αφού αυτός ο κόσμος έφθασε στο σημείο να συναρτά την ισχύ των θέσεών του, από μερικούς,

- γιατί όλοι οι στρατοί βγάζουν συνομώτες, κύριε Πρόεδρε, και εξαρτά-

"Διαρράβονται τέσσερις λέγουν και προστίθεται Γραίς καταστάσεων πολιτικούγεται"

ταυ ηάτω από [ποιά εδάφη θα καλλιεργηθούν] αυτού του είδους τα πράγματα, τα οποία γεννούν τους συνομώτες. *"εξαρτούσε την ισχύ του από τους Παλαΐνιδες ο Ιωαννίδης, τότε γιατί κουράζεσθε κύριε Πρόεδρε, γιατί κουράζετε η Εθνική Αντιπροσωπεία; Όχι διότι έχω λόγους να είμαι προσβλητικός έναντι συναδέλφων, αλλά διότι είναι γνωστό ότι οι συνά-*

"Τρωστίθεται [αν]"

προσβλητικός έναντι συναδέλφων, αλλά διότι είναι γνωστό ότι οι συνά-

*Qdly**Δ.Α.**Δ.Α.*

2/4H.

(E.S.)

217 22.1.1987

δελφοι αυτοί παίξανε κάποιο συγκεκριμένο ρόλο και πάντως μη πατριωτικό, μέσα σε τούτο το τόπο. Δέχομαι ότι τον έπαιξαν τον ρόλο αυτό, εν αγνοία τους. Υπήρξαν, βεβαίως, κάποιες προαλοιφές. Δεν είναι, λοιπόν, καθόλου παράξενο, να ισχυρίζεται οτιδήποτε ο κ. Πηλιχός ή ο κ. Παλαΐνης σήμερα, για το τι είπε και τι δεν είπε με τον Ιωαννίδη.

Για μένα, όπως έχω προσλάβει την αγωγή απότον Στρατό, ένα μου είναι παράξενο. Πώς, ενώ είπαν στον Ιωαννίδη, "ναι", είσθε ο Αρχηγός μας, άρα και διατάξτε, κάθονται τώρα και τον [πιλατεύουν] απότης θέσεως αυτής και λένε, "όχι δεν το είπε, ούτι το είπε!"

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Οχι. Το είπε, λένε. Και μάλιστα λένε ότι αυτό ήταν τότε και τώρα το μεγάλο ερωτηματικό μας.

Αυτή ήταν η φράση των,

Είπατε, όμως, ότι και ο Παλαΐνης και ο Πηλιχός, ανεξαρτήτως της ποιότητος, την οποία θελήσατε να τους πείτε, είπατε και χαρακτηρίσατε, Είπατε ότι δεν έπαιξαν ρόλο πατριωτικό. Έτσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, βεβαίως, διότι συμμετέσχον και στο πρώτο και στο δεύτερο πραξικόπημα. Πώς είναι δυνατόν να παίξουν ρόλο πατριωτικό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το "πατριωτικό ρόλο" το λέτε, διότι συμμετέσχον και στο

πρώτο και στο δεύτερο πραξικόπημα; Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι συμμετέσχον στο οποιοδήποτε πραξικόπημα, κύριε Πρόεδρε.

3/4H. (E.S.) 218 22.1.1987

Είμαι σαφής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μα, και ο Ιωαννίδης, όμως, τώρα, τον οποίον, κατά κάποιο τρόπο, εξαιρείτε απ' αυτό το πράγμα, μετέσχε και στο πρώτο και στο δεύτερο πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εξαιρείται, κύριε Πρόεδρε. Είναι ενεπαγμένος μέσα σ' αυτή την κατηγορία των ανθρώπων και ο Ιωαννίδης. Είναι κι ο Παπαδόπουλος.

Κατ' εμένα, κύριε Πρόεδρε, και εάν τούτο αποτελεί ασέβεια για ορισμένους ανθρώπους, οι οποίοι αιφνιδιασμένοι ανέχθηκαν την κατάσταση, και εκείνοι εντάσσονται στην κατηγορία αυτή, διότι σε καθοριστικές περιόδους του εθνικού βίου, δεν μπορεί από θέσεως ευθύνης ο έλληνας στρατιωτικός να αμφιταλαντεύεται ή να αιφνιδιάζεται.

Λέγετε αυτό, Κύριό μου παίρνετε τη θέση του εξηγεί. 'Όπως εγώ παρά τους κολάφους, τους οποίους έφαγα από τους κυρίους βουλευτάς εδώ πέρα με την δικαιολογία ότι είχαν τα ερωτήματά τους και ώφειλαν να τα διατυπώσουν επιθετικά εναντίον μου, πήρα τη θέση μου και είπα, να τη ηκολούθησα τον Γρίβα, του έδωσα το λόγο και έμεινα μέχρι το τέλος του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μιά άλλη ερώτηση. 'Εναν Δογένο Θωμά, τον ξέρετε στην Κύπρο; Ήταν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Και θα μου επιτρέψετε, κύριε Πρόεδρε εδώ να διατυπώσω

4/4H. (Ε.Σ.) 219 22.1.1987

και την εξής απορία.

Βγαίνουν στην επιφάνεια πρόσωπα, τα οποία εγώ τουλάχιστον, εξ' όσων εγνώριζα, δεν είχαν καμμία σχέση με την ΕΟΚΑ Β'. Και εδώ, κύριε Λιβανέ, αρχίζω και εγώ τις μακρές υποψίες μουκατ λέγω περί τίνος πρόκειται;. 'Οχι υποψίες σε βάρος αυτών τα οποία υπηρέτησα, αλλά γενικότερα από πού και πώς και μέχρι τώρα γίνονται κάποιων πραγμάτων, για να προβάλονται κάποια πρόσωπα.

(4v.)

(Η)

1/4 v. B.Z. 22-1-87 220

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας ρώτησα ακριβώς για να στεριώσω την αντίληψή μου. Λαβαίνω συνέχεια ως Πρόεδρος της Επιτροπής επιστολές από κάποιον κύριον Δογίνον Θωμά, οι οποίες είναι και ασεβέστατες κατά το περιεχόμενο και ήθελα να ξέρω αν τον ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μου έτυχε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Υπάρχουν λόγοι ηθικής τάξεως και ιστορικής αν θέλετε, που ζητώ από τον σεβαστό Πρόεδρο ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα νομίζω με την παρέμβασή μου ελύθη το θέμα. Πάντως, εφόσον πρόκειται για θέμα απτόμενο της μνήμης του Παναγιώτη Κανελλόπουλου, αν θέλετε μπορείτε να ρωτήσετε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο Κύπριος ο οποίος επεσκέφθη τον Κανελλόπουλο, ο κ. Ευδόκιας, τον ενημέρωσε. Το ερώτημά μου είναι τι απήντησε στον κ. Ευδόκια ο κ. Κανελλόπουλος.

ΜΑΡΤΥΣ. Απλώς εδέχθη την πληροφορία.

Κύριε βουλευτά για να τοθετείται στις πραγματικές διαστάσεις το πράγμα, εδώ υπάρχει μία θέση σαφώς εκτιμημένη από την πλευρά την δική μου. Ο Μακάριος απέναντι του ιστορικού προσώπου του μακαρίτου Κανελλοπούλου, ετήρησε μία στάση και θέση αξιοπρεπεστάτη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Γι' αυτό και του έστειλε αντίγραφο της επιστολής

προς Γκιζίκην

2/4 v. B.Z. 22-1-87

221

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα το ακούω από εσάς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Ενημέρωσε τον ι. Ευδόκια ο ι. Κανελλόπουλος.

Γι' αυτό σας λέω, ο ι. Ευδόκιας, σας είπε ακριβώς τί του απήντησε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν ήταν ~~θι~~ ημέρες αυτές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ευχαριστώ πολύ. Πάντως είμαι στην απόλυτη διάθεσή σας αφού λήξει η συνεδρίαση, όχι μόνο αυτά τα στοιχεία αλλά και άλλα να θέσω υπόψη σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ευχαριστώ, κύριε βουλευτά, ότι με διευκολύνετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο ι. Δασκαλάκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Στην απάντησή σας στον ι. Παυλίδη σε σχέση με το πού ήταν ήτεραν ότι θα κατέβει ο Γρίβας κάτω ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, είναι αυτό που άρχισα να ερωτώ εγώ και δεν μου δώσατε απάντηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ... Είπατε ότι κατά την άποψή σας το ήτερε ο

Μακάριος και ο Ανδρέας Παπανδρέου. Στη συνέχεια είπατε - και είναι αυτό που ζήτησε ο Πρόεδρος και εγώ δεν το θυμάμαι πολύ καλά, αν θέλετε να με διαψεύσετε κύριε μάρτυς - ότι και όλη η πολιτική ηγεσία που ευρίσκετο στην Ευρώπη . Το είπατε, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό μου είπε ο έφεσης Γρίβας .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Και μάλιστα είπατε ότι δεν ξέρετε ~~κατά~~ πόσον

3/4 v. B.Z. 22-1-87222

είναι αλήθεια ή όχι, αυτά σας είπε και δεν υπάρχει ^{στην} σήμερα να το επιβεβαιώσει ή όχι.

Μπορείτε να μας πείτε ονομαστικά γιατί δεν μπορεί να ρωτήσατε το Γρίβα ειδικώς γιατον Παπανδρέου - ποιούς άλλους σας ονόμασε δτι ήξεραν την κάθοδο του Γρίβα στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μου κατονόμασε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Σας ονόμασε όμως τον Ανδρέα Παπανδρέου.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μου κατονόμασε, εγώ του έκανα ερώτηση και μου το επιβεβαίωσε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Για ποιούς άλλους του κάνατε ερώτηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Επί παραδείγματι μου είπε για τον Γεώργιο Μαύρο. Δεν επεξετάθη στα ερωτήματά μου διότι ήταν δύσκολος στις απαντήσεις. Γι' αυτό τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, πρέπει να πούμε δτι ο Ανδρέας Παπανδρέου πριν από την δικτατορία υπήρξε ένας υπουργός και ένας βουλευτής και δεν υπήρξε αρχηγός κόμματος. Συμφωνείτε σ' αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Τον ρωτήσατε για τον Ανδρέα Παπανδρέου και για τον Μαύρο, που ήταν αρχηγός ενός κόμματος, που το κληρονομούσε αν

4/4 v. B.Z. 22-1-87

223

θέλετε-και άν θα το αληρονομούσε- που είχε πεθάνει ο Γεώργιος Παπανδρέου και δεν τον ρωτήσατε για τον Κωνσταντίνο Καραμανλή που ήταν προσωπικότητα της δεξιάς και αρχηγός αυθέρνησης επί 8ετία, 10ετία κλπ; Δεν τον ρωτήσατε γι' αυτόν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν τον ρώτησα. Η απάντησή μου δεν υποκρύπτει απόκριψη από την πλευρά την δική μου. Διότι ο Γρίβας μου διετύπωσε το εξής, το οποίο ήταν καλυπτικό του γενικοτέρου ερωτήματός μου, διτε[“] εξυπακούεται, κύριε Καρούσε, ότι δεν είναι δυνατόν να ενεργήσω χωρίς την ενημέρωση για την συνδρομή του συνόλου των επιθυμούντων την ανατροπή της χούντας. Διότι θέλω να σημειώσω, κύριε βουλευτά, ότι ήταν πάθος του Γρίβα η ανατροπή της χούντας και του έχουν ριφθεί πολλά στην πλάτη ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Με αυτό το "του συνόλου και ιδιαίτερα των στην Ευρώπη ευρισκομένων," ποιούς εσείς συμπεραίνετε ότι είχαν λάβει γνώση;

ΜΑΡΤΥΣ. Να το γενικεύσουμε.

(2)

1/4 Ω. Α.Κ. 22-Ι-1987

224

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κάποιους θεωρήσατε σχεδόν βέβαιο ότι έπρεπε

να το ξέρουν και οικοποιους που νομίζατε ότι ήσας δεν το ξέρανε,

ρωτήσατε ειδικά. Για τον Ανδρέα Παπανδρέου που δεν ήταν ηγετικός

πρόσωπο προδικιτατορικά, ρωτήσατε προσωπικά και οικοποιώντες.

Θεωρήσατε επομένως δεδομένο ότι ενδεχόμενα ο βασιλιάς, ο Καραμαν-

^{πρ} λήσ/είχαν παίξει οικοποιο σημαντικότατο ρόλο μέχρι τότε όταν ή-

ξεραν, έτσι δεν είναι; Αυτό το υπονοήσατε; γι' αυτό αποφύγατε

να ερωτήσετε ονομαστικά;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα μπορούσα να το υπονοήσω κύριε βουλευτά, αλλά να σας

καλύψω την απάντησή μου με το εξής: Δεν μπορούσα να οπλίσω τον

εαυτό μου με την αφέλεια ότι ήταν δυνατόν μία κυριαρχική ενέργεια,

όπως την χαρακτήριζα την ενέργεια της καθόδου του Γρίβα στην

^{να} Κύπρο ~~ή~~ταν έχω από την αντίληψη οικοποιών προσώπων στον ευρωπαϊκό

χώρο. Η δική μου θέση στην απάντηση δεν αποσκοπεί στο να επι-

σημάνει ειδικώς ορισμένα πρόσωπα. Βλέπω ότι αυτό επιθυμείτε σεις.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, δεν σας αφορά αυτό εσάς.

Ίσως να αποσκοπώ εγώ ή οικοποιώς άλλος.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Εσείς, όχι οικοποιώς άλλος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Εγώ ήδη έχω ονομάσει για σας.

2/4 Ω ΑΚ 22-1-1987

225

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Είναι απαράδεκτη η καθυστέρηση της συνεδριάσεως. Παρατύπως πήρε το λόγο ο κύριος Δασκαλάκης, κύριε Πρόεδρε και σεις τον ανέχεσθε να εκδηλώνεται, καθ'ον τρόπο εκδηλώνεται.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. . . ότι ήταν ενημερωμένος ο Καραμανλής έξω. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ενώ ήταν σίγουρο ότι ο μικρός ^{τότε} ~~Άνδρεας~~ Παπανδρέου θα ήταν ενημερωμένος; Γι' αυτό τον κατηγόρησα προηγουμένως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι τελείωσε η συνεδρίαση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Όχι, συγγράμη. Εγώ θέλω να μου πείτε, κύριε μάρτυς, σαν συμπέρασμα, μείνατε με την εντύπωση, χωρίς να εξειδίκευσετε ονόματα, ότι κάποιοι που είχαν παίξει και θα μπορούσαν να παίξουν και τότε και ενδεχόμενα στο μέλλον κάποιο σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή του τόπου, έπρεπε να το ήξεραν. Αυτή είναι η απάντησή σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε βουλευτά, ως μάρτυς ^{αν} μου επιτρέπετε να διατυπώσω το εξης, το οποίο αποτελεί και την τελική ~~μου~~ πεποίθηση.

Ο.Γρίβας κατέβηκε κάτω. Παρήλθε ένα μακρό χρονικό διάστημα ηρε-

3/4 Ω AK 22-1-1987

226

μίας, το οποίο άφηνε την εντύπωση -τουλάχιστον όπως την παρακολουθούσα εγώ από τον τόπο της εξισώσεως μου- ότι τα πράγματα οδηγούνται σε μια συνεννόηση, ή ότι προϋπήρχε η συνεννόηση και οδηγούνται προς μια λύση για να εξευρεθούν οι πρώτοι τρόποι δημιουργίας μιας καταστάσεως σε βάρος της δικτατορίας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Συνεννόηση από ποιους;

ΜΑΡΤΥΣ. Από τον αντιδικτατορικό κόσμο. Και βεβαίως δεν εννοώ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Τους πολιτικούς ηγέτες.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, τους πολιτικούς ηγέτες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Πρώτη φορά ακούω αυτό, ότι υπήρχε συνεννόηση.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Πρώτη φορά ακούτε αυτό, πρώτη φορά θα ακούστε και πολλά άλλα πράγματα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αν μου επιτρέπετε για να διευκολύνω τη συζήτηση.

Επειδή βλέπω ότι ο κύριος Παυλίδης διαμαρτύρεται πάρα πολύ έντονα, θα ήθελα να κάνουμε κάποια διαδικαστική εξήγηση εδώ μέσα. Ο κύριος μάρτυρας κάνοντας στην αναφορά του στην κάθοδο του Γρίβα στην Κύπρο, είπε ότι έμαθε από κείνον ότι είναι ενημερωμένα τα πολιτικά πρόσωπα στην Ευρώπη. Και το άφησε έτσι γενικά και ασφικτικά. Μείς μπορούσαμε να υποθέσουμε πηγαίνοντας πράγματι ο

4/4 Ω AK 22-1-1987

227

νους μας στο ποιοι είναι έξω, ότι ο Καραμανλής, ενδεχομέ-
νως ο Ανδρέας Παπανδρέου, ενδεχομένως όποιος άλλος ήταν, είχε
λάβει γνώση. Ο αύριος Παυλίδης όμως ρώτησε και θέλησε ειδικώς
να μάθει αν το ήξερε ο Ανδρέας Παπανδρέου. Και διερωτώμαι αύριε
Παυλίδη, τι σας ενοχλεί που ερωτάω κ, Δασκαλάκης τώρα, αφού δεν
κατάλαβα τη δική σας ερώτηση που πάει και γιατί την κάνατε
και που να ξέρει ο αύριος μάρτυρας και που να θυμάται αν του
είπε τότε ο στρατηγός, αν πήγε στον Παπανδρέου και πώς πήγε
και ποιον έστειλε αγγελιοφόρο κ.λπ. Και τώρα διαμαρτύρεσθε
εσείς γιατί σηκώθηκε ο αύριος Δασκαλάκης, εύλογα πλέον, να
διερευνήσει ποιοι άλλοι ήξεραν.

✓

(444)

3

(2)

1/4 AK

(Γ.Π.)

22.1.87

228

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η παρεμβασή σας υπήρξε αφέλειμος και παρακαλώ να συνεχίσει ο κύριος μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήθελα να διατυπώσω ότι η πρόθεσή μου δεν είναι η αναφορά στα πρόσωπα. Αυτό που επισημαίνω είναι η εντύπωση που μου δημιουργήθηκε μέσα από τα κρυφά γετα σε καιρούς ιδιαίτερα τραγικούς για μένα.

^{μη}
Τελικώς από μια στιγμή και πέρα η κατάσταση άρχισε να/εξελλίσεται αρμόνικά στην Κύπρο και τα πράγματα έδειχναν ότι οδηγούντο σε κάποιες εσωτερικές αναταραχές. Το ερώτημα που με βασάνισε και με βασάνιζε συνεχώς είναι ότι δεν είχε στο εξωτερικό κόσμο οποίος διέβλεπε πως τα που πάνε τα πράγματα ώστε να ενημερώσει έγκαιρα τόσο την Μακαριανή δύση και την Γρεβενή πλευρά, για να υπάρξει η αυτοσυγκράτηση, ώστε

Ευωτική να αποφευχθεί η σύγκρουση στην Κύπρο και ότι το πράγμα εγκαταλήφθηκε ιδιαίτερα συγκεντρωμένες αντιδραστικές εσωτερικές ψυχοδυνάμεις του Μακαρίου από την μία και του Γρίβα από την άλλη, γιατί το θέμα της παρουσίας του Γρίβα κάτω πλέον έβλαπε την εθνική υπόθεση. κατά την ερμηνεία κάποιων. Κατά την ερμηνεία κάποιων άλλων συνέτρεχε στη εθνική υπόθεση. Πώς δεν υπήρξε αυτή η αναστολή εκ μέρους πολιτικών ανθρώπων, με κάποιους αγγελιοφόρους;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Υπήρξε και ενθάρρυνση και από τον κύριο Μητσοτάκη

2/4 ΑΚ

(Γ.Π.)

22.1. 87

229

και από τον κύριο Κόκα. Και το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω και μη μου τα βάζετε στο στόμα, αυτά τα πράγματα κύριοι βουλευταί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο μάρτυς δεν τα ξέρει. Υπήρχε όμως και μια τρίτη άποψη που την πίστευε πολύς κόσμος ότι τον Γρίβα τον είχε στείλει η χούντα κάτω.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έχει γραφεί κατ'επανάληψη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, επειδή η τελευταία παρατήρηση του κυρίου Περράκη έγινε επ'ευκαιρία δικής μου ερώτησης και γι'αυτό ο ξέαλλους αναφέρθη στο πρόσωπό μου, θέλω να δηλώσω τούτο: Η ερωτήση ως έγινε και περιέλαβε το πρόσωπο του Πρωθυπουργού κ. Α. Παπανδρέου δεν είχε τίποτε το μεμπτόν. Θεωρώ δε/ότι κατ'εκείνη την εποχή, η πολιτική ηγεσία/α παρακολουθεί τα πράγματα τα εξελισσόμενα στον Ελλαδικό Κυπριακό χώρο/δεν ήταν αιμάρτημα. Αυτό ήταν το πνεύμα μου και δεν δίστα σα να συγκεντρωτοποιήσω την ερώτηση αναφέρων ευθαρσώς και πρόσωπα. Διερωτώμαι γιατί ο κύριος Δασκαλάκης άλλα αντελήθη/τα οποία πιθανώς να εμπλέκουν και τον μάρτυρα μη δυνάμενο ίσως να παρακολουθήσει τον τρόπο σκέψεως του κυρίου συναδέλφου.

Πάντως θέλω να είμαι σαφής. Ρώτησα αν εις εκ των πολιτικών ηγετών γνώρι

3/4 (Γ.Π.)

22.1.87

230

ζε. Για τους υπολοίπους έχω τις απόψεις μου και τις πληροφορίες μου.

Δεν είναι του παρόντος. Τώρα εξετάζουμε τον μαρτυρα στρατηγό αύριο
Καρούζο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Πρέπει να δηλώσω και εγώ ότι-ο μάρτυς με πάρα πολύ όπως αποδέχομαι ότι την έχει μεγάλη δυνατότητα απέφυγε να απαντήσει στο ερωτημά μου.

Όσον αφορά δε την τελευταία δήλωση του αυρίου Παυλίδη, λυπάμαι που θα του πω, ότι εξωραϊσμένες δηλώσεις δεν ανατρέπουν τις εντυπώσεις τις οποίες στόχευε και είναι γνωστή η του Παπανδρέου, πολιτική απέναντι στο Κυπριακό και η αποδοχή και η συνεργασία με τον Μακάριο ~~της~~ όλα αυτά τα χρόνια και όποιες άλλες υποθέσεις είναι εκ του πανηρού και γι' αυτό και του μίλησα ότι δεν λειτούργησε σαν μέλος της επιτροπής

Γ.Δ.
(45)

(4AK) 1/4 ζ (Θ.Σ.) 22-1-87

231

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Κύριε Πρόεδρε, εσείς που το ακούτε αυτά τι κινετε ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τί να κάνω ;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Ποιά είναι ^{έκ} του πονηρού και ποιά δεν είναι έκ του πονηρού ; Ήλθαμε εδώ για να εξετάσουμε την υπέρασπι των πολιτικών αρχηγών ; Μάρτυρα εξετάζουμε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης), Μην σπεύδετε να με υποκαταστήσετε, κύριε Παυλίδη .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ . Να παρεμβάνετε εκεί που πρέπει .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πάντως αυτά, κύριε Δασκαλάκη, τα τελευταία που είπατε αποτελούν σκέψεις και συμπεράσματα δικά βεβαίως σας τα οποία/μπορεί να τα πιστεύουν και πολλοί άλλοι . Αυτά είναι συμπεράσματα και δεν αποτελούν κατάθεση ^{των} μάρτυρος .

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Πρόεδρε, έχω να καταθέσω - εάν αυτό γίνεται αποδεκτό - ένα φάκελο με ορισμένα στοιχεία .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα .

ΜΑΡΤΥΣ : Επιθυμείτε την αναφορά μου σ' αυτά τα στοιχεία που περιέχει μέσα αυτός ο φάκελος ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυρε καταθέτετε τον φάκελο αυτόν .

2/4 ζ (Θ.Σ.) 22-1-87
232

ΜΑΡΤΥΣ . Ο φάκελος έχει ένα μνημόνιο δικό μου το οποίο αναφέρεται

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Αναφέρεσθε , λοιπόν , στον όρκο που δώσατε , στα στοιχεία που έχει ο φάκελος αυτός και τα οποία μας παραδίδετε . 'Ετσι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Και βεβαιώνετε το περιεχόμενο αυτών των εγγράφων στοιχείων ως αληθές και γνήσιο .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα , κύριε Πρόεδρε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Λοιπόν όχι με το " μάλιστα " . Δεν θα ήθελα να μου απαντάτε με το " μάλιστα " . Θα ήθελα να πείτε όλη την πρόταση γιατί δεν μου αρκεί το " μάλιστα " . Γιατί εγώ δεν θέλω να θέτω τον μάρτυρα προ ορισμένων φράσεων στις οποίες να απαντάμε με ένα ναι ή όχι . Παρακαλώ ~~αγγίσας~~ διαευκολύνετε για το νομικό θέμα .

Πέστε μου καταθέτετε τον φάκελο αυτό . Λοιπόν πείτε κύριε , μάρτυρες τον καταθέτετε ; Επαναλάβατε αυτό που σας είπα .

ΜΑΡΤΥΣ . Καταθέτω τον φάκελο αυτόν με τα εξής περιεχόμενα .

Πρώτον , ένα μνημόνιο δικό μου το οποίο αναφέρεται στα συμβάντα της Κύπρου και αφορά αποκλειστικώς την ΕΟΚΑ Β' .

Αυτό είναι το αντικείμενο το οποίο μπορώ να καταθέσω .

R. M.

B.

3/4

(Θ.Σ.)

22-1-87

233

Δεύτερον ένα οδοιπορικό που αναφέρεται στις σχέσεις

Αθηνών - Λευκωσίας . Είναι καθαρά ιστορικό και διευκολυντικό της

Επιτροπής . Και αναφέρεται σε στριχεία τα οποία έχουν λάβει χώρα.

Αφορούν μάτιην πραγματικότητα .

Τρίτον , κάποιες δικές μου θέσεις τις οποίες έχω πάρει κατά καιρούς και έχουν σχέση με δημοσιεύματα . Μήπως σας χρειαστεί .

Τέταρτον , σε ένα παράρτημα που εμπεριέχει την έκθεση του Στρατηγού Γρίβα αρχηγού της Εθνικής Φρουράς τότε της Κύπρου περί των γεγονότων Κοφίνου - Αγίων Θεοδώρων .

Και μία αρχική διαταγή του Υπουργείου Εσωτερικών , Αμύνης της Κύπρου για εμπλοκή της Εθνικής Φρουράς στην επιχείρηση αυτή . Ανατρέπει κάποια πράγματα και βεβαίως καλύπτει τηνμια πλευρά .

Είναι η έκθεση του Στρατηγού Γρίβα .

Εν συνεχεία άλλο παράρτημα που περιέχει την αλληλογραφία του Μακαρίου - Γρίβα την σχετική με την πραγματοποιηθείσα συνάντησή τους την 26-3-72 .

'Άλλο παράρτημα το οποίο περιέχει την έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Κύπρου περί γεζονομένων υπό οργάνων της Κυβερνήσεως βασανισμών σε βάρος αντιφρονούντων πολιτών .

Mία ερχομένη σε φως έκθεση της Διεθνούς Νομικής Επιτροπής

ΔΙΚΥ *ΔΗ* *ΔΗ*

4/4 ζ (θ.Σ.) 22-1-87
234

και υπάρχουν και οι υπογεγραμμένες καταθέσεις για να πάρετε απλώς μια εικόνα των συμβάντων εκεί πέρα και να σχηματίσετε γνώμη για το πως εξετράπησαν τα πράγματα ώστε να μην υπάρχει χέρι να μπορεί να τα συγκρατήσει .

Και υπάρχουν και διάφορα δημοσιεύματα του Διεθνούς Τύπου γύρω από αυτή την περίπτωση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Σύμφωνοι μας τα καταθέτετε και θα τα λάβουμε υπόψη μας . Αυτά τα καταθέτετε για να τα εκτιμήσουμε και ποιά απ' αυτά βεβαιώνετε ότι έχουν την αληθειανή κατά το περιεχόμενο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Πρόεδρε τα αληθή είναι εκείνα τα οποία έχουν γραφεί από το δικό μου χέρι . Υπάρχουν ορισμένα άλλα στοιχεία

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Αυτό σας λέω . Δηλαδή βεβαιώνετε ως αληθές το μνημόνιό σας ' .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα το μνημόνιό μου .

Βεβαιώνω επίσης ως αληθές ένα μνημόνιο φτιαγμένο από Κυπρίους το οποίο καλύπτει την πλευρά της λεγομένης Γριβικής παρατάξεως .

Αναφέρεται σε γεγονότα , σε πράγματα , σε καταστάσεις .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Επιβεβαιώνετε το αληθές .

Πως το επιβεβαιώνετε δηλαδή αφού δεν το συντάξατε εσείς ;

Qd 4

(4z)

(45)

235

1/4 3 ΜΠ 22-1-1987

ΜΑΡΤΥΣ; Διέδη είναι πρόσωπο, το οποίο είχε πλουσιωτάτη δράση κατά τον αγώνα της απευθερώσεως της Κύπρου, ηρωϊκή μάλιστα δράση και επί μακρόν συνηργάσθη μαζί μου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Καλώς. Επιβεβαιώνετε, λοιπόν, ως αληθές το περιεχόμενο αυτών των δύο κειμένων. Τα υπόλοιπα τα καταθέτετε και μεις θα τα εκτιμήσουμε.

ΜΑΡΤΥΣ; Έχω, επίσης, ι. Πρόεδρε, ένα απόσπασμα του προσωπικού μου ημερολογίου. Η αξία του έγκειται στο γεγονός ότι γραφτηκε τότε εν θερμώ και σας δίδει μια εικόνα του πώς ζούσα τα πράγματα εγώ τότε εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Βεβαιώνετε, λοιπόν και το αληθές του περιεχομένου του προσωπικού σας ημερολογίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Βεβαιώνετε, λοιπόν και αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπάρχει, επίσης, ένα απόσπασμα ιδιογράφου επιστολής του στρατηγού Γρίβα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Αυτό πώς βεβαιώνετε ότι είναι ιδιογράφο;

The image shows two handwritten signatures. The first signature, on the left, is written in a cursive style and appears to read "ΑΓΓΕΛΟΠΑΠΑΣ". The second signature, on the right, is also cursive and appears to read "ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ". Both signatures are written in black ink on a white background.

2/4 Z ΜΠ 22-1-1987236

ΜΑΡΤΥΣ; Είναι τα γράμματά του. 'Αλλωστε έχει δημοσιευθεί' .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αν είναι ιδιόγραφο το βεβαιώνετε με την ευθύνη του όρκου σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, βεβαιώνω ότι είναι γραμμένο με τα χέρια του Γρίβα.

Γνωρίζω το γραφικό του χαρακτήρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Την επιστολή του Μακαρίου που λέτε
την βεβαιώνετε και αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως . 'Αλλωστε έχει δημοσιευθεί και είναι βεβαιωμένη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Αλλο το αν έχει δημοσιευθεί'. Αν
εσείς με την ευθύνη του όρκου σας την βεβαιώνετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρξαν ενστάσεις ,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Αλλο, αν υπήρξαν ενστάσεις. Αν βεβαιώ
νετε με την ευθύνη του όρκου σας ότι είναι αληθές το περιεχόμενο.

ΜΑΡΤΥΣ: Το βεβαιώνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και ότι είναι γραμμένη με το χέρι του
Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν. Έχω το γραφικό χαρακτήρα του Μακαρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τότε, πώς το βεβαιώνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Έχω τις αναδημοσιεύσεις .

3/4 Ζ ΜΠ 22-1-1987

237

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μπορεί να σας δώσω εγώ τώρα μια επιστολή που να λέει από κάτω " Μακάριος ", είναι δική του ;

ΜΑΡΤΥΣ Τις έχω διαβάσει αυτές παρά τω Γρίβα ευρισκόμενος. Και ξέρω αν είναι αυτές, ή δεν είναι αυτές.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Την βεβαιώνετε εκ του περιεχομένου της.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

'Έχω επίσης την ανακοίνωσή μου προς τον Μακάριο και την Κυπριακή Κ υβέρνηση, που καταφαίνεται πού το πήγανα εγώ και τι ακριβώς ζητούσα . Και αυτή την τελική έκθεση - επιστολή ας την χαρακτηρίζουμε - από τον Κυπριακό παράγοντα, που θα σας δώσει μια άποψη, μια εικόνα για τοι συνέβαινε στη μια πλευρά . Αυτή είναι η μια πλευρά . 'Οχι, όμως, δτι αυτά τα στοιχεία είναι ακαταμάχητα, διότι υπάρχουν και οι θέσεις της άλλης πλευράς.¶

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιαυτό σας λέω ότι δεν ξέρω, αν βεβαιώνετε και πόσο βεβαιώνετε την αλήθεια του περιεχομένου αυτών των εγγράφων.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαιώνω αυτά που έχω γράψει εγώ, κ. πρόεδρε. Βεβαιώνω για τις επιστολές του Μακαρίου... ¶

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτά που γράψατε το καταλαβαίνω.

4/4 Z ΜΠ 22-1-1987

238

αλλά μια δακτυλογραφημένη επιστολή του Μακαρίου δεν ξέρω αν μπορείτε να την βεβαιώσετε κ. Καρούσο. Σας επισημαίνω απλώς ότι τα βεβαιώνετε με την ευθύνη του δρου σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΧΡΗΣΤΟ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και εκ του γεγονότος ότι ήταν κοντά στο Γρίβα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το απόγευμα μετά τις 18.30'

ή και αύριο , μπορείτε να έλθετε στην αίθουσα 140 στο γραφείο του

κ. Παπαθανασίου , διότι εν τω μεταξύ θα έχουν αποστενογραφηθεί τα

τραντικά και συνεπώς θα μπορέσετε να κάνετε γραμματική λεκτική

διορθώσεις και να υπογράψετε σε ηδε σελίδα, οπως θα υπογράψω και εγώ.

Στη συνέχεια και ώρα 16.10' λύθηκε η συνεδρίαση για την
Τρίτη 27 Ιανουαρίου 1987, ώρα 10.30' π.μ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Χ.ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ.ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Γ.ΚΑΡΟΥΣΟΣ

ΟΘ. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Την ..27.1.87.. ημέρα ..Τρίτη..... και ώρα 9.30 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάνιλο της Κύπρου" (Α'όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Συμβούλιο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους Βουλευτές, Χρήστο Λαζαρίδηνη, Πρόεδρο, Παναγιώτη Ζακογλίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδη, Προϊστάτης και ενότερου του σε εκτέλεση της από ..22.1.87.. αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας ..Καρούζος....Γεώργιος.....
..... ανέγνωσε, θεωρήσε, βεβαίωσε
και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έβασε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις ..3-12-1986, Μαρ. 22.1.1987.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΛΑΕΛΛΑΚΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

RAYBANAL ΖΑΝΟΛΙΚΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΡΙΓΑΖΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Γ. ΚΑΡΟΥΖΟΣ

22/1/1987

**ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

- + 1. Δαμιανίδης Αλέξανδρος
- + 2. Δασιαλάκης Γεώργιος
- + 3. Ζακολίκος Παυσανίας
- + 4. Ζερβός Κλεάνθης
- + 5. Κουτσογιάννης Ιωάννης
- + 6. Λιαροκάπης Αλέξανδρος
- 7. Μαρκόπουλος Χρήστος
- 8. Μπασαγιάννης Χρήστος
- 9. Ντεντιδάκης Αντώνιος
- + 10. Παγορόπουλος Δημήτριος
- + 11. Παπαδονικολάκης Ιωάννης
- + 12. Παπαυτεφανάκης Εμμανουήλ
- 13. Πετραλιάς Αυγερινός
- + 14. Περάκης Γεώργιος
- + 15. Ράλλης Σπυρίδων
- + 16. Τσιγαρίδας Κωνσταντίνος
- + 17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης
- + 18. Βασιλειάδης Ιωάννης
- + 19.. Ζαΐμης Ανδρέας
- + 20. Λάσκαρης Κων/νος
- + 21. Μπλέτσας Στυλιανός
- + 22. Σαρχάς Αθανάσιος
- + 23. Παναγιωτόπουλος Γεώργιος
- 24. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης
- 25. Παπαληγόύρας Αγαστάσιος
- + 26. Παυλίδης Αριστοτέλης
- + 27. Φωτόπουλος Χρήστος
- + 28. Κάππης Κωνσταντίνος
- + 29. Γιατρώκος Κωνσταντίνος
- + 30. Λιβανός Διονύσιος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

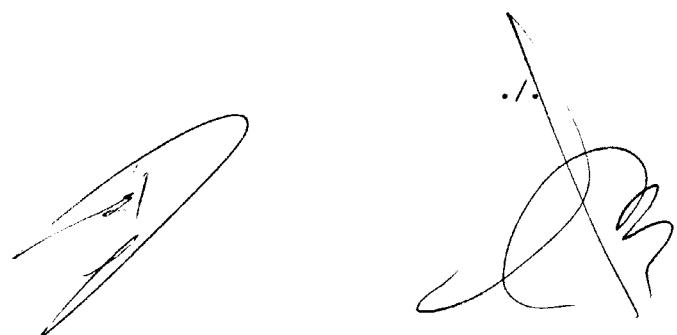
"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στην Αθήνα, σήμερα 27 Ιανουαρίου 1987, ημέρα Τρίτη και ώρα 10.30 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον Αντιπρόεδρο αυτής κ. Παυσανία Ζακολίκο και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων Περ. Οικονόμου και Αντ. Μπιτσάκη.

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Κ. Ζερβός, Ι. Κουτσογιάννης, Αλ. Διαροκάπης, Αντ. Ντεντιδάκης, Δ. Παγορόπουλος, Ι. Παπαδονικολάκης, Γ. Περράκης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βαρβιτσιώτης, Ι. Βασιλειάδης, Α. Ζαΐμης, Κ. Λάσηαρης, Α. Ξαρχάς, Γ. Παναγιωτόπουλος, Α. Παυλίδης, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάππος, Κ. Γιατράκος και Δ. Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας αηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

1/AK

(Ε . Σ .)

27.1.1987

-2-

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αρχίζει η συνεδρίαση.

Ο κ. Παυλίδης έχει το λόγο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, προ της εξετάσεως των μαρτύρων, θα ήθελα να δηλώσω το εξής.

Έχω στα χέρια μου τα πρακτικά της τελευταίας συνεδρίασης, της περασμένης εβδομάδος. Εξεταζόμενος μάρτυς ήταν ο στρατηγός Καρούζος. Και βλέπω ότι περί το τέλος των ειδικών μου ερωτήσεων, δεν έχουν αποδοθεί φράσεις που αντηλλάγησαν μεταξύ του κ. Δασκαλάκη και εμού. Δεν έχω προφθάσει να τα διαβάσω όλα τα πρακτικά, αλλά μέχρι στο σημείο που έφθασα, παρατηρώ ότι τα πρακτικά δεν έχουν αποδοθεί, έτσι όπως ελέχθησαν.

Επιφυλάσσομα τα συμπληρώσω και παρακαλώ να τα ελέγχετε και εσείς ή όποιος παρακολουθούσε τη συνεδρίαση και να παραμείνουν με την συμπλήρωση τη δική μου.

(ζ .)

1AK

1/1C

ΒΠ

27.1.87

- 3 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δεν γνωρίζω πως μπορεί να συμβαίνει αυτό το πράγμα που επικαλείσθε. Φαντάζομαι όμως ότι λόγω του θορύβου που δημιουργείται σε μια συζήτηση που γίνεται με οξείς διαξιφισμούς μεταξύ των συναδέλφων και εκτός μικροφώνου να αλληλοκαλύπτονται οι ομιλητές και να είναι δυσχερής η καταγραφή των λεγομένων τόσο από το μαγνητόφωνο όσο και από τους στενογράφους. Θα το ελέγξουμε και από τις μαγνητοταινίες.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε, να το ελέγξετε και σεις Από κει και πέρα να κάνουμε αυτό που πρέπει να γίνει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παρακαλώ τον γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Οικονόδμου.

(Στο σημείο αυτό προσέρχεται ο μάρτυρας κύριος Οικονόδμος).

Κύριε μάρτυρε, θα παρακαλέσω να απαντήσετε στις ερωτήσεις μου σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

(Ο μάρτυρας απαντώντας σε ερωτήσεις του κυρίου Προέδρου δίνει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητάς του):

2/1ζ ΒΠ 27.1.87

- 4 -

ΕΠΩΝΥΜΟ: Οικονόμου.

ΟΝΟΜΑ: Περικλής.

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ: Δημήτριος.

ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΡΟΣ: Αννα.

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: Πάτρα.

ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: 1929.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: (αυτή τη στιγμή) Απόστρατος Αξιωματικός.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: Χριστιανός Ορθόδοξος

ΚΑΤΟΙΚΟΣ: (αυτή τη στιγμή) [REDACTED] - Κηφησιά.

ΟΝΟΜΑ ΣΥΖΥΓΟΥ: Σωτηρία.

ΤΟ ΓΕΝΟΣ: Παπαγεωργίου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Έχετε παιδιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δύο, ένα αγόρι και ένα κορίτσι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παρακαλώ τώρα να βάλετε το χέρι σας

στο Ευαγγέλιο και να δώσετε τον νενομισμένο όρκο. Και παρακαλώ επίσης

τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Ο μάρτυς θέτει το χέρι του στο Ευαγγέλιο και δίδει τον ακόλουθο όρκο::

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και

μόνο την αλήθεια χωρίς να προσθέω ή να αποκρύψω τις".

(z)

(ΣΣ

1/1 Z K.B. 27.1.1987

- 5 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Κύριε μάρτυς πότε αποστρατευτήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Τον Ιανουάριο του 1978.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Με τον βαθμό;

ΜΑΡΤΥΣ : Του αντιπτεράρχου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Και από την θέση του αρχηγού ΓΕΑ;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Την κρίσιμη περίοδο που εξετάζουμε εμείς, δηλαδή : Ιούλιος 1974 - Πραξικόπημα Κύρου - Εισβολή Αττίλα Α' και Β', σε ποιές θέσεις υπηρετούσατε ; Ας αρχίσουμε από την περίοδο προ της 15ης Ιουλίου, κατά την 15η Ιουλίου και την 20η Ιουλίου στην πρώτη εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ : Είχα τοποθετηθεί περί τα τέλη Ιουνίου Διοικητής της 28ης

Ταυτικής Αεροπορικής Δυνάμεως στην Λάρισα και την περίοδο που

F
*Διαρρήγηση
δύο ημέρες*
μνημονεύσατε έμενα σ' αυτή την θέση ως Διοικητής ~~της Διοικητής~~
της δυνάμως αυτής.

2/1 Z K.B. 27.1.1987

- 6 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μέχρι πότε μείνατε διοικητής ΑΤΑΔ;

ΜΑΡΤΥΣ: Έμεινα μέχρι τον Ιανουάριο του 1975 που προήχθη σε αρχηγό ΓΕΑ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Την αρίστημη αυτή περίοδο, κυρίως από τις 15 Ιουλίου μέχρι και τις 22-23 Ιουλίου, ήσασταν συνεχώς στην Λάρισα ή είχατε έλθει και στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μελάτε για τις 15 Ιουλίου, μέχρι;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μέχρι και 25 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι ακριβώς. Αν είχα έλθει, θα είχα έλθει υπηρεσιακώς για κάποια σύσκεψη, ή κάποιο συμβούλιο στο ΓΕΑ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τι γνωρίζετε για τις ενέργειες και την εκδήλωση του πραξικοπήματος κατά του Μακαρίου της 15ης Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω απολύτως τίποτε. Και μην παραξενευτείτε ότι έμαθα το πραξικόπημα μέσω Ισπανίας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Συνηθίσαμε εδώ να μην παραξενευόμαστε για τίποτε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 15 Ιουλίου είχα μία επίσκεψη στην Λάρισα στην διοίκησή

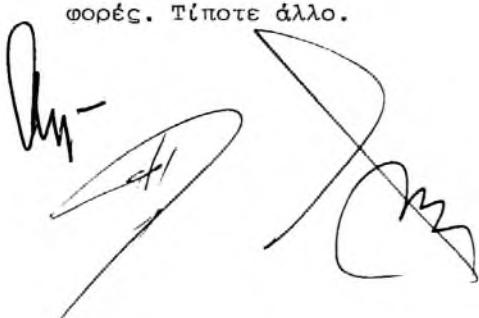
μου, τον αρχηγό των αεροπορικών δυνάμεων της Νοτίου Ευρώπης με μία

ομάδα επιτελών - ήταν ο στρατηγός Ουζλσον - οι οποίοι και θα μας ευημέρωναν επί των ηλεκτρομηχάνων αντιμέτρων, που χρησιμοποιήθηκαν στο

3/1 Z K.B. 27.1.1987

- 7 -

Βιετνάμ. Ήρθε πράγματι αυτή η ομάδα κατ' ευθείαν από την Νεάπολη, αλλάζοντας αρχίσαμε την σύσκεψη και στις 11 η ώρα που είχαμε διακοπή για να πάρουμε κάποιο ιαφέ, μας ειδοποίησαν ότι ο Σητούν των στρατηγών Ουζλσον από την Ισπανία. Η Ρότα της Ισπανίας είναι η θέση του στρατηγείου του αμερικανού, των δυνάμεων της Νοτίου Ευρώπης. Δηλαδή, να διευκρινίσω εδώ ότι ο ίδιος ο στρατηγός έχει δύο θέσεις: μία NATOϊκή και μία εθνική. Το στρατηγείο το εθνικό είναι στην Ρότα της Ισπανίας και το άλλο στην Νεάπολη της Ιταλίας. Μαζειδοποίησαν, λοιπόν, ότι τον ζήτησαν επειγόντος και παρεκάλεσαν να τους τηλεφωνήσουμε. Πήγαμε στο γραφείο μου και τηλεφωνήσαμε στην Ρότα της Ισπανίας και έμαθε εκεί ο Τζένεραλ Ουζλσον ότι έγινε πραξικόπημα και σκοτώσαντε τον Μακάριο. Γύρισε απευθυνόμενος προς εμένα και με ρώτησε αν ξέρω τίποτε. Πράγματι αλαφιάστηκα να λέγαμε και από κει και πέρα φώναξα τους επιτελείς αλλά και αυτοί δεν ήξεραν απολύτως τίποτε. Εν συνεχεία μάθαμε ότι έγινε η ανατροπή του Μακαρίου από την Εθνοφρουρά και αυτά που θα έχετε ακούσει πολλές φορές. Τίποτε άλλο.

(θ)

(2) Ι/ΙΘ ----- 27-Ι-87--

- 8 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Σεις, σαν διοικητής ΑΤΑΔ, είχατε καμμία σχέση διοικητική ή ο, τιδήποτε άλλο, επιχειρησιακή με το αλιμάκιο το αεροπορικό στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, καμμία απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτό σημαίνει ότι και κατά τη διάρκεια της Τουρκικής εισβολής σεις δεν είχατε επαφές με το αλιμάκιο σας στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Διοικητή^{κατ}δεν είχα καμμία. Επιχειρησιακή είχα το κομμάτι των πληροφοριών.

Στην Κύπρο είχαν εγκατασταθεί δύο ραντάρ, τα οποία κατόπτευαν την περιοχή προς Βορρά, στο βόρειο κομμάτι της Κύπρου. Και είχε εγκατασταθεί μία γραμμή -αν θελήσετε, θα σας εξηγήσω μετά για τα σχέδια, για την εφαρμογή των σχεδίων- που μας έδινε τις πληροφορίες της αεροπορικής και ναυτικής δραστηριότητος στην εμβέλεια των ραντάρ μια γραμμή της περιοχής. Υπήρχε, δηλαδή, /από τα ραντάρ, μέσω του ΓΕΕΦ, στη διοίκηση τη δική μου στη Λάρισα, πληροφοριακή. Διεβίβαζαν πληροφορίες.

Και εδώ ήθελα να προσθέσω ότι η γραμμή αυτή είχε μπει ειδικότερα, για να μας δώσει την προειδοποίηση ή το χρόνο που θα απογειώναμε τα αεροσκάφη, να γίνει ο συντονισμός της απώγειώσεως των αεροσκαφών, ούτε, όπως προέβλεπε το σχέδιο, να προσβλαστεί η Τουρκική απο-

2/ΙΘ ----- 27-Ι-87

- 9 -

βατική δύναμη πριν βγει στη στεριά, κατά την αρίστη φάση της αποβάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Από πότε είχε εγκατασταθεί αυτή η ειδική γραμμή πληροφόρησης;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να ήταν χρόνια. Εγώ τη βρήκα εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Τη βρήκατε σε λειτουργία.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Αυτή η γραμμή συνεχώς σας έδινε πληροφορίες για ιατρική εχθρικών αεροσκαφών;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όταν είχε αεροσκάφη, μας έδινε πληροφορίες ότι "βλέπουμε

ορισμένα όχνη με τάδε κατεύθυνση". Δεν ήταν λεπτομερείς οι πληροφο-

Γίρασον Σενταρά

πετεζήνια

βον Αρρά

τη Αρρά

λέγε "

F'

ρίες. Στο ραντάρ οι πληροφορίες δεν είναι λεπτομερείς. Επίσης, οινή-

σεις πλοίων. Εβλεπαν ορισμένα στίγματα -αντά είναι στίγματα στην

οιδόνη - ότι οινείται κάποια νηοπομπή. Άλλοτε, όταν τα καράβια ήταν

μακριά, εισχώριζαν, αν είναι 2, 3, 4, όταν ήταν μαζεμένα, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Πείτε μας, ούριε μάρτυς. Σε περί-

πτωση που είχατε κάποιες πληροφορίες, τις όποιες πληροφορίες, ποιά

διαδικασία ακολουθούσατε για την εμπλοκή σας, σύμφωνα με τα σχέδια

για την άμυνα της Κύπρου;

Mur

X

3/ΙΘ ----- 27-Ι-87

- 10 -

ΜΑΡΤΥΣ. Το σχέδιο, το εν ισχύι εκείνη την εποχή, το επονομαζόμενο "Σχέδιο Κ", προέβλεπε διάθεση μιας μοίρας αεροσκαφών F 84 F, τα οποία θα δρούσαν από το Καστέλλι της Κρήτης. Το σχέδιο αυτό καθόριζε ότι η βασική αποστολή των αεροσκαφών αυτών ήταν να πραξάλουν την αποβατική δύναμη από την ώρα που θα εισέρχετο στα χωρικά ύδατα της Κυπριακής Δημοκρατίας και κατόπιν εντολής της αυθερνήσεως. Σαφώς, σαφέστατα μόνο κατόπιν εντολής της αυθερνήσεως.

Το σχέδιο αυτό προέβλεπε τρεις περιπτώσεις:

Η πρώτη περίπτωση, η οποία ήταν και στην ιδέα ενεργείας του σχεδίου -δηλαδή αυτή ήταν η υλοποίηση του σχεδίου- ήταν αεροσκάφη θα απεγειούντο από το Καστέλλι, θα πήγαιναν, σε πολύ χαμηλό ύψος, με μία πορεία προς Νότο, ούτως ώστε να μη γίνουν αντιληπτά από τα εχθρικά ραντάρ και εν συνεχείᾳ, πάλι σ' αυτό το μηδενικό ύψος πάνω από τη θάλασσα, 50-100 πόδια, θα γύριζαν προς την Κύπρο, θα προσέβαλαν τη νηοπομπή με την άνεσή τους και εν συνεχείᾳ, επειδή τα καύσιμα δεν επέτρεπαν, θα προσεγγειούντο σε αεροδρόμια της Κύπρου, σε αεροδρόμια του Λιβάνου ή του Ισραήλ.

(B)

(θ)

1/1 B. B.Z. 27-1-87

- 11 -

Η δευτέρα περίπτωση η οποία ήταν και πολύ λιγότερο πιθανή, την οποία
όμως μνημόνευε το σχέδιο, ήταν εάν η τακτική κατάστη το επέτρεπε όταν
επέστρεφαν σε μεγάλο ύψος και πιθανόν να προσεγγίζοντο στη Ρόδο.

Και η τρίτη περίπτωση ήταν, όπό τας πλέον ιδανικάς συνθήκας, χωρίς αντί-
σταση του εχθρού, χωρίς αναχαίτηση εχθρική, με την πλήρη απόδοση των
αεροσκαφών, θερμοκρασίες, ύψη αλπ., όταν γύριζαν με πιθανότητα προσγειώ-
σεως στο Καστέλλι, δηλαδή όταν επέστρεφαν στην βάση τους.

Το σχέδιο καθόριζε σαφώς δτι η πρώτη περίπτωση ήταν η πλέον ρεαλι-
στική και πιθανή και εν πάσῃ περιπτώσει το ΓΕΑ είχε την αρμοδιότητα
να καθορίσει ποιά από τις τρείς μεθόδους όταν χρησιμοποιείτο κατά την
διάρκεια αυτή. Αυτή ήταν η ευθύνη του ΓΕΑ, ενώ η ευθύνη της Κυβερνήσεως
ήταν να δώσει την εντολή εφαρμογής του σχεδίου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε μάρτυς, εξηγείστε μας το εξής:
Σ' αυτά τα τρία σχέδια πτήσης, τα εναλλακτικά που μας δώσατε, είχαν ασκη-
θεί τα πληρώματα των αεροσκαφών, είχαν γίνει τέτοιες ενέργειες από πλευρά
ΓΕΑ ή απλώς θεωρητικά, στα χαρτιά τα είχατε καταστρώσει με υπολογισμούς
δυνατοτήτων αεροσκαφών καιρικών συνθηκών και σύμμων αλπ. Είχε γίνει καμμία
πρόβα;

ΜΑΡΤΥΣ. Σε όλα τα σχέδια γίνονται δοκιμές και ασκήσεις για την εφαρμο-
γή τους. Το ίδιο είχε γίνει και εδώ. Αλλά σε εναλλακτικούς στόχους,

2/1 B. B.Z. 27-1-87

- 12 -

δεν πηγαίνουμε στον πραγματικό στόχο. Επίσης είχαν γίνει επανειλημμένως βιολές και τα πληρώματα αυτά είχαν εκπαιδευτεί ειδικώς για την προσβολή της αποβατικής δυνάμεως. Είχαμε ρυμουλκούμενο στόχο στη Σούδα, ρυμουλκούμενο το ναυτικό και τα δικά μας αεροσκάφη έριχναν επάνω στον στόχο τις βόμβες τις ρουκέτες και τα πολυβόλα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτή η μοίρα που είχατε των F 84 F μία μοίρα ήταν;

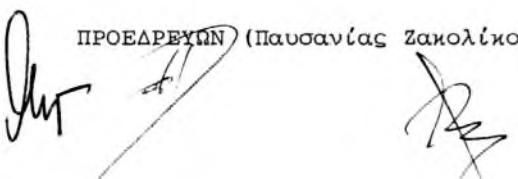
ΜΑΡΤΥΣ. Μία μοίρα 18 αεροσκαφών.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Οι ασκήσεις που έκαναν ήταν συνεχώς αυτής της μορφής, δηλαδή η απόστολή τους ήταν αυτή ή και ίαποια άλλη;

ΜΑΡΤΥΣ. Η αεροπορία ^η ~~είχε~~ ευελιξία και μπορεί να έχει πολλές απόστολές η ίδια μοίρα, αλλά βασικά στο ρόλο της. Αυτή η μοίρα ήταν μοίρα διάδεινως ελαφρού βιομβαρδισμού θα λέγαμε και δλες οι ασκήσεις ήταν γύρω από αυτή την απόστολή. Η ίδια μοίρα σε άλλο σχέδιο, στο σχέδιο T, το τουρκικό δηλαδή, είχε διαφορετικούς στόχους απλώς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΡΟΠΟΥΛΟΣ. Η μοίρα αυτή που έδρευε;

ΜΑΡΤΥΣ. Η κανονική της βάση ήταν στα Χανιά στη Σούδα, αλλά μετεστάθμευε στο Καστέλλι της Κρήτης στην ώρα που θα διετάσσετο από το ΓΕΑ.

 ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Την περίοδο εκείνη οι μάρτυρες μας

3/1 B. B.Z. 27-1-87

-13-

έχουν δώσει ορισμένες άλλες κινήσεις πιστού σύγχρονων τύπων αεροσκαφών που είχαμε προμηθευτεί και τα οποία απεστάλησαν στην Κύπρο για να υποκαταστήσουν ή να στηρίξουν την μοίρα αυτή της οποίας αποστολή ήταν πράγματι η προσβολή της απόβασης των Τούρκων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Απεστάλησαν εις Ηράκλειον Κρήτης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ναι, με συγχωρείτε εις Κρήτη. Δηλαδή εκτός από αυτή τη μοίρα των F 84 F κατατέθηκε εδώ ότι έγινε μια προσπάθεια να χρησιμοποιηθεί για 'αυτή την αποστολή νέος τύπος αεροσκάφους που είναι παραληφθεί πρόσφατα και για 'αυτό μια τέτοια μόίρα των αεροσκαφών μετεστάθμευσε στην Κρήτη για να προσβάλει την Κύπρο. Αυτό το περιστατικό, αυτή όλη την διαδικασία ποιός την παρηκολούθησε και ποιανού ευθύνη ήταν οι χειρισμοί αυτής της υποθέσεως, της μετασταθμεύσεως της μοίρας στη Κρήτη,

MARTYS. 'Οπως σας θυμετέφεραν είναι η μεσή αλήθεια θα λέγαμε. Τα γεγονότα είναι τα εξής: Το σχέδιο όπως σας ενημέρωσα προηγουμένως προέβλεπε την μοίρα των αεροσκαφών F 84 F που ήταν εκπαιδευμένη, εξοπλισμένη για να κάνει αυτή την αποστολή.

The image shows two handwritten signatures and a small mark. The first signature is on the left, appearing to be 'M. P.' or similar initials. The second signature is on the right, appearing to be 'A.'. Between them is a small, roughly drawn mark that looks like a stylized letter 'S' or a checkmark.

1/1/6

(Γ.Π.)

27.11.87

- 74 -

(συνέχεια αυρίου μάρτυρα).

Εκείνη την εποχή είχαν αρχίσει να μας έρχονται τα πλέον σύγχρονα αεροσκάφη τα οποία μνημονεύσατε, τα Φάντομς, τα F4, τα οποία όμως δεν είχαν τελειώσει την εκπαιδευσή τους, δεν ήταν ετοιμοπόλεμα.

Τα πληρώματα εδάφους, τα πληρώματα αέρους δεν είχαν τελειώσει την εκπαιδευσή τους. Δεν είχαμε συσκευές ελέγχου των αεροσκαφών αυτών. Δεν είχαμε τα ανταλλακτικά που χρειάζονται. Δεν υπήρχε σχέδιο μετασταθμεύσεως αυτών των αεροσκαφών. Όταν μία μοίρα μετασταθμεύει για να δράσει από ένα άλλο αεροδρόμιο, χρειάζεται ένα λεπτομερές, πλήρες συντονισμένο σχέδιο.

Δεν υπήρχε προοπτική να δράσουν από άλλο αεροδρόμιο εκτός από την Ανδραβίδα που ήταν ήδη εκεί πέρα. Για να δράσει ένα αεροπλάνο από ένα άλλο προκεχωρημένο αεροδρόμιο, χρειάζεται ορισμένη υποστή-

F'
τηρητικότητα
και στήλη
F'
προ-
ριξη, ορισμένα συνεργεία και τοποθετήσεις υλικών που είχαν γίνει
και προβλέποντο ~~κατά~~ σχέδια, για όλες τις μοίρες που ήταν ετοιμο-
πόλεμες.

Αυτή η μοίρα τελικά βγήκε ετοιμοπόλεμος τον Δεκέμβριο του 1974, 6 μήνες μετά την τουρκική εισβολή. Πράγματι όμως την τρίτη ημέρα,

F'
δηλαδή ~~έκεινης~~ η απόβαση το Σαββάτο το πρωΐ ξημερώνοντας, την Δευτέ-

2/1 δ (Γ.Π.) 27.1.87

- 15 -

ρα εφεύρθη αυτή η ιδέα να στείλουμε και αεροσκάφη από αυτή την μοίρα στην Κύπρο. Βιαστικά πήραμε την εντολή από το ΓΕΑ στις 8-8.30' η ώρα το πρωΐ, Δεν ξέρω πως σκέφθηκαν εκεί, νομίζω ότι προττάνευσε η σκέψη ότι αυτά τα αεροσκάφη είναι πιο μοντέρνα, έχουν περισσότερο οπλισμό, είχαν περισσότερα καύσιμα να γυρίσουν πίσω στην Ελλάδα και επομένως να μην χάσουμε τα άλλα αεροσκάφη τα οποία δεν θα επέστρεφαν.

Πήραμε λοιπόν την εντολή, ξεκίνησαν στις 8.30' η ώρα το πρωΐ μετετάσταμευσαν 6 αεροσκάφη αρχικώς, 4 για το ρόλο των επιθετικό και 2 για τον ρόλο αναχαιτήσεως, να τα προστατεύουν. Δεν είχαν καμμία σχέση με την προηγούμενη μοίρα. Αυτά ήταν αυτάρκη, 4 και 2, 6. Ένα συμήνος αεροσκαφών θα πήγαινε στην Κύπρο να κτυπήσει διαφόρους στόχους. Πήραμε την εντολή να πάει στην Κύπρο για να κτυπήσει την αποβατική δύναμη ή άλλους στόχους, αναλόγως την ώρα που θαίταν έτοιμο.

Τελικά τα πρώτα αεροσκάφη προσγειώθηκαν γύρω στις 11.00 'η ώρα, αρχισαν να ετοιμάζονται, υπήρχαν δυσκολίες όπως σας είπα, διότι ούτε το προσωπικό είχε φθάσει ακόμα δύλο, ούτε τα ανταλλακτικά ούτε τα εργαλεία. Ακόμα και η βασική συσκευή του οπλικού συστήματος

αυτού του αεροσκάφους, που είναι το βασικότερο για να πάει να πολεμή-

3/16 (Γ.Π.) 27.1.86

- 16 -

σει, δεν υπήρχε στην Ελλάδα, δεν είχε παραληφθεί ακόμα.

Οι δεξαμενές που χρειάζονται για να πάνε τα αεροσκάφη στην Κύπρο και να γυρίσουν, υπήρχε ένα μόνο ζεύγος για κάθε ένα αεροπλάνο, όπως ήρχοντο τα αεροσκάφη από την Αμερική. Δεν είχε έλθει δηλαδή η κανονική υποστήριξη στα ανταλλακτινά τους ακόμη. Μπορούσαν να πάνε για μια αποστολή, γιατί εκεί πέρα όταν εμπλακούν στην εναέριο μάχη ή εν συνεχεία κτυπήσουν τους στόχους εδάφους, θα απορρίψουν τις δαξαμενές αυτές, τις εξωτερικές που έχουν το καύσιμο. Δηλαδή, μια αποστολή θα μπορούσαν να κάνουν. Και εν πάσῃ περιπτώσει, όταν άρχισαν να ετοιμάζονται μετά τις 1.30' η ώρα εδόθη η εντολή να πάνε άλλα 4 αεροσκάφη, διότι φαίνεται ότι εξετίμησε το ΓΕΑ μαζί με το ~~ΑΕΕΑ~~ και το ΓΕΕΦ ότι η δεύτερη αποβατική δύναμη των Τούρκων είχε ήδη βγει στην ακτή. Και έδωσε εντολή το ΓΕΑ να πάνε άλλα 4 αεροσκάφη με διαφορετικά πυρομαχικά για να κτυπήσουν πιθανώς τα τάνκς που είχαν ήδη βγει στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σεκίνησαν και τα δεύτερα αεροσκάφη και όπως είπαμε, η εκπαίδευση ακόμα δεν είχε τελειώσει και ένα από αυτά έσπασε στην προσγείωση. Έπαθε ατύχημα και έσπασε στην προσγείωση, με αποτέλεσμα να κλείσει το διάδρομο και μέχρι τις 2.00' έπεσε η Κηρύνεια. Ήταν συμφωνηθεί η κατάπαυση του πυρός και τελικά, παρά την προσπάθεια που καταβλήθηκε δεν κατόρθωσαν αυτά τα αεροσκάφη να πάνε στην Κύπρο. Αυτή είναι η ιστορία με τα φάντομα.

(BA)

δ

1/1BA

(Θ.Σ.)

27-1-87

-17-

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πώς αρίνετε την αλλαγή σχεδίου,

αφού υπήρχε ειδική μοίρα 18 αεροσκαφών F 84 που είχε ασκηθεί

ειδικά για να αποκρούσει την τουρκική απόβαση στην Κύπρο ;

Η εμπλοκή τώρα των φάντομς τα οποία μάλιστα, από δ, τι είπατε και

σεις, έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στην απόφαση αν θα πάνε αεροσκά-

φη ή όχι . Γιατί τα φάντομς μας τα τοποθετείτε τώρα εσείς με την

καταθεσή σας σαν κάτι πρόσθετο από εκείνο που υπήρχε . Τί συνέβη

και δεν εκτελέστηκε το σχέδιο και ενεπλάκη το σχέδιο ολόκληρο από

την ικανότητα ή δυνατότητα των φάντομς να παίξουν κάποιο ρόλο

στις επιχειρήσεις στην Κύπρο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Πρόεδρε, να ξεχωρίσουμε λίγο τα πράγματα . Τα

φάντομς δεν επηρέασαν την εφαρμογή του άλλου σχεδίου .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Γιατί δεν εξελίχτηκε το άλλο

σχέδιο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό θα πρέπει να σας το πουν η τότε Κυβέρνηση και η τότε

υψηλή ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων . Εγώ μπορώ να σας πω από την

θέση που το έβλεπα πώς εξελίχτηκε . Γιατί δεν εδόθη η εντολή

να εφαρμοστεί το σχέδιο , θα σας το πουν αυτοί . Τέλος πάντων,

δεν επηρέασαν την εφαρμογή του άλλου σχεδίου . Δηλαδή ήταν επι-

2/1 BA

(Θ.Σ.)

27-1-87

- 18 -

βοηθητικά , όπως το είπατε και σεις . Δηλαδή το σκέφτηκαν εκείνη τη στιγμή χωρίς να πουν δτι καταργούμε το προηγούμενο σχέδιο .

*"Προστίθενται
4 σημεία".*

*"νύ παραγγελμάτων
τα άλλα"*

Το προηγούμενο σχέδιο ήταν εν εξελίξει και είχαν πάρει ήδη την εντολή δύο φορές και τα επεστρέψαν και τις δύο φορές προηγουμένως τα F 84 . Καταλάβατε ;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Θέλουμε εκεί την αποψή σας , τι συνέβη εκεί και δεν λειτούργησε το σχέδιο των F 84 .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Πως εξελίχτηκε .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Πως εξελίχτηκε όλη αυτή η διαδικασία , πως ξεκίνησε , γιατί δόθηκε η εντολή να σταματήσουν τα αεροπλάνα , γιατί δόθηκε η εντολή πάλι απογείωση , γιατί δόθηκε δεύτερη εντολή να σταματήσουν τα αεροπλάνα .

ΜΑΡΤΥΣ . Θα σας πάω λίγο πίσω , γιατί θα πρέπει να δούμε το θέμα λιγάκι πιο ολοκληρωμένα . Μετά το πραξικόπημα στη δεύτερη , τολ- τη περίπου μέρα , αρχίσαμε να παίρνουμε πληροφορίες ότι η τουρκική αεροπορία αναδιατάσσεται , παίρνει την διάταξη μάχης , με προσανα- τολισμό προς εμάς δυτικά και προς νότον . Δηλαδή δέσιαζαν τα αεροδρόμια της Ανατολίας οι Τούρκοι και πρωθιστώνταν τις δυνάμεις τους προς την Μικρά Ασία και προς την Κύπρο .

ΜΑΝΩΛΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Προς εμάς :

3/1 BA(Θ.Σ.)27-1-87- 19 -

ΜΑΡΤΥΣ . Δηλαδή προς τη Μικρά Ασία .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Μήπως μπορείτε να συμπληρώσετε τις πληροφορίες σας , τι μονάδες αεροσκαφών εχρησιμοποιούντο προς εμάς ; Είχατε τους τύπους των αεροσκαφών , για να βγάλουμε ιάποιο συμπέρασμα . για τις δυνατότητες που είχαν αυτά τα αεροσκάφη .

ΜΑΡΤΥΣ . ' Ήταν μικρά . Μπορούμε να πούμε και διώξεως - βομβαρδισμού και αναχαιτίσεως . Σε μας περισσότερο το ποσοστό ήταν αναχαιτίσεως και λιγότερο διώξεως - βομβαρδισμού .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Αυτό , κύριε μάρτυς , σας ιάνει να βγάλετε ιάποιο συμπέρασμα ; Είπατε ότι προωθούσαν σε μας αεροσκάφη αναχαιτίσεως .

ΜΑΡΤΥΣ . ' Οχι .

Σας είπα σε μεγαλύτερο ποσοστό θα έλεγα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Μήπως μπορείτε να βγάλετε ιάποιο συμπέρασμα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό θα το βγάλουμε λίγο αργότερα .

Καθώς λοιπόν ερχόντουσαν αυτές οι πληροφορίες , η ΤΑΔ ζήτησε από ΓΕΑ να πάρουμε και μεις τη δικιά μας διάταξη μάχης , γιατί φαινόταν ότι ήταν εξελίσσεται , για να μην αιφνιδιαστούμε . Η

απάντηση ήλθε αρνητική κατηγορηματικώς : " Εντολή της Κυβερνήσεως : Ουδεμία είνηση των δυνάμεών μας . Ουδεμία διάταξη " .

4/1 BA

(Θ.,Σ.)

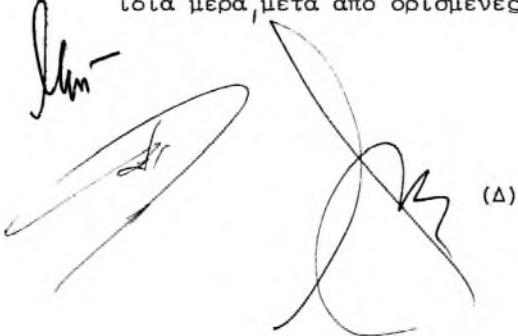
27-1-87

- 90 -

Και το αιτιολογικό : " Δεν θέλουμε να προκαλέσουμε τον αντίπαλο, ή να του δώσουμε το πρόσχημα για να προβεί στις ενέργειες που έχει στο μυαλό του " .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Μπορείτε να μας πείτε χρονικά πότε ;
 ΜΑΡΤΥΣ . Χρονικά σας είπα 2-3 μέρες μετά . Έγινε το πραξικόπημα στις 15 . Θα ήταν γύρω στις 17 του μηνός που άρχισαν να έρχονται αυτές οι πληροφορίες και υπεβλήθη η εισήγηση προς το ΓΕΑ . Και την

ΐδια μέρα, μετά από ορισμένες ώρες, ήρθε η απάντηση .

(BA)

1/1 Δ ΜΠ 27-1-1987

-21-

Την επόμενη μέρα περίπου, στις 18 του μηνός, πήραμε την εντολή από το ΓΕΑ να προωθήσουμε τη δύναμη του σχεδίου "Κ" στο Καστέλι. Και πράγματι, στις 18 του μηνός το μεσημέρι πήραμε την εντολή και στείλαμε τα αεροσκάφη στο Καστέλι.

Στις 19 το απόγευμα ήταν έτοιμα δλα. Στείλαμε 20 αντί για 18, με τά πληρώματά των, φορτωμένα με τον οπλισμό που προβλέπεται για την εφαρμογή του σχεδίου και τα βάλαμε σε επιφυλακή των 30 λεπτών. Αυτό σημαίνει ότι από τη στιγμή που θα έπαιρναν αυτή την εντολή, σε 30 λεπτά έπρεπε να είναι στον αέρα.

Εκείνο το βράδι πήραμε και την πληροφορία ότι ξεκίνησε η Τουρκική αποβατική αρμάδα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μιλάτε για τη 19η, ή 18η του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Για την 19η του μηνός. Στις 18 του μηνός πήραμε την εντολή στις 19 το μεσημέρι ήταν έτοιμα και εν συνεχείᾳ το βράδι πήραμε την πληροφορία ότι ξεκίνησε η αρμάδα. Αρχισε τότε μία ανησυχία να διαφαίνεται από τα υψηλότερα αλιμάκια και ξημερώνοντας, στις πρωΐνες ώρες, και μετά από δικές μας ανησυχίες

Γ'
προβολής
και

Γ'

2/ 1 Δ ΜΠ 27-1-1987

-22-

και ενοχλήσεις, το ΓΕΑ μας έδωσε μια ηυξημένη κατάσταση για το σύστημα αεραμύνης. Το σύστημα αεραμύνης είναι τα αεροσκάφη, τα αντιαεροπορικά και τα ραντάρ.

Εκεί βρισκόμαστε μέχρι τις 5 η ώρα περίπου το πρωΐ πώς μας

F'
Προσβίτες
προσβίτες
γένος
προσβίτες
κύριος
προσβίτες
προσβίτες

ήλθε η πληροφορία ότι η Τουρκική αρμάδα πλησιάζει τα χωρικά ύδατα της Κύπρου, τα 12 μίλια. Εκείνο το απόγευμα η Τουρκική αρμάδα είχε κάνει αρκετές παραπλανητικές κινήσεις. Είχε πάει προς τον *Μεγαλύτη* επάνω, στον Άγιο Ανδρέα, στη μέτη της, έδειξε δηλαδή πως θα πήγαινε προς την Αμμόχωστο, ξαναγύρισε προς την Κυρήνεια, πήγε προς τη Μόρφου, έκανε δύλιο αυτόν τον κύκλο και τελικά στις 5 η ώρα πήραμε την πληροφορία ότι πλησίασε ή βρίσκεται στα χωρικά ύδατα ..

F²
διοργανώνται
τελεστέα
τελεστέα
μέτρα
χωρικοί
υγεία
κλινική

Δεν πέρασε λίγος χρόνος και γύρω στις 5,30' άρχισαν τα Τουρκικά αεροσκάφη να προσβάλλουν την Κύπρο, αμέσως, εκείνη την ώρα, ~~καθώς~~ τα χωρικά υδάτα, έδρα η εντολή από μένα, από τη διοίκηση, να τεθούν τα αεροσκάφη της Κύπρου σε πλήρη ετοιμότητα των δύο λεπτών για άμεση απογείωση. Γιατί αυτή ήταν και η απαίτηση του σχεδίου, να κτυπήσουμε την Τουρκική αρμάδα πριν βγεί στην Κύπρο, πριν βγεί στην αυτή, γιατί από νει και πέρα ήταν λίγο-πολύ δύσκολο να κυνηγάμε τους στρατιώτες ή τα τάνκς στην Εηρά.

3/1 Δ ΜΠ 27-1-1987

- 23 -

Πράγματι, είχαμε μία κατάσταση πλήρους ετοιμότητος των μέσων αεραμύνης, στη μεγίστη κατάσταση, όλοι στα αεροσκάφη, αντιαεροπορικά καὶ ολπ. Αλλά εν συνεχοήσει με το ΓΕΑ, γύρω στις 6 και κάτι δώδαμε και πλήρη...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Με συγχωρείτε. Κύριε Αρχηγέ, δταν λέμε πλήρη ετοιμότητα, εννοούμε δτι ο πιλότος βρίσκεται μέσα στο αεροσκάφος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μέσα στο αεροσκάφος, των δύο λεπτών. Πήγανει στο αεροσκάφος, δένεται, ετοιμάζεται με τα σχέδιά του και κάθεται εκεί. Σε δύο λεπτά είναι υποχρεωμένος να απογειωθεί. Αλλά επειδή τα αεροδρόμια μας δεν διαθέτουν πολλούς διαδρόμους, το πρώτο θα απογειωθεί σε δύο λεπτά και από κει και πέρα θα ακολουθήσουν τα άλλα.

Εδόθη, λοιπόν, πλήρης ετοιμότης των δυνάμεων αεραμύνης και εν συνεχείᾳ πλήρης ετοιμότης των επιθετικών δυνάμεων. Και από κει και πέρα άρχισε η αναμονή για την επέμβαση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Για ποιά ώρα της 20ης μιλάτε συγκεκριμένα;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τις 5.30' που άρχισε να βάλλεται η Κύπρος, τα αεροσκάφη του σχεδίου "Κ" ήταν σε άμεση ετοιμότητα. Μεσολάβησαν 5-10 λε-

πτά, τα αεροσκάφη αεραμύνης όλης της χώρας σε πλήρη ετοιμότητα.

 (K)

(Δ) 1/1 Κ Φ.Τ. 27.1.87

- 24 -

Και γύρω στις 06.00-06.15, εάν θυμάμαι καλά και τα επιθετικά αεροσκάφη τέθηκαν σε πλήρη ετοιμότητα, κατόπιν εντολής του ΓΕΑ, γιατί αυτό ήταν αρμοδιότης του ΓΕΑ, Το ATA δεν είχε την δυνατότητα να φέρει μια τέτοια ανακαταρρύψη, διότι είναι γενική επιφυλακή, ανάκληση των πληρωμάτων, έχει πάρα πολλά μέτρα. Και από εκεί και ύστερα αρχίσαμε να περιμένουμε, διότι από την ώρα που η νηοπομπή έφθασε στα χωρικά ύδατα, υπολογίζεται ένα δύωρο διεισδύεται για να φθάσει στην ακτή, να αρχίσει να ξεφορτώνει τα μικρότερα καράβια κλπ.

Η εντολή δεν ήρχετο και δταν ρωτήσαμε τι γίνεται, μας είπαν δτι γίνεται πολεμικό συμβούλιο και ότι αποφασίσει. Και πράγματι μετά το συμβούλιο μας είπαν δτι η κατάσταση ελέγχεται πλήρως από τις δυνάμεις της εθνοφρουράς στην Κύπρο και δεν υπάρχει κάνενας λόγος εμείς να εμπλακούμε. Στις ερωτήσεις και λίγο πολύ στην πίεση την δική μας γιατί δεν εφαρμόζουμε το σχέδιο, διότι η πιο ιρίσιμη ώρα ήταν η ώρα της αποβάσεως...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Με ποιόν έγινε η συζήτηση;

λλ ΜΑΡΤΥΣ : Αυτά γίνονται μεταξύ επιτελείων, το επιτελείο το δικό *κου* με το αντίστοιχο επιτελείο του ΓΕΑ. Και στα πιο ιρίσιμα

2/1 K Φ.Τ. 27.1.87

- 25 -

θέματα εγώ ερχόμουν σε επαφή δταν εύρισκα τον τότε αρχηγό του Παπανικολάου, ο οποίος συνήθως, ήταν σε κάποιο συμβούλιο, είτε στον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων, είτε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, η επαφή γινόταν με τον υπαρχηγό, ο οποίος και τον αντικαθιστούσε, τον Κοτσολάκη, τον υποπτέραρχο Κοτσολάκη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) : Κύριε μάρτυς, θα ήθελα να σας ερωτήσω το εξής : Σύμφωνα με το σχέδιο η ενέργεια αυτών των αεροσκαφών της μοίρας θα γινόταν και θα προσέβαλε την αρμάδα δταν έμπαινε στα χωρικά ύδατα της Κύπρου, μας είπατε.

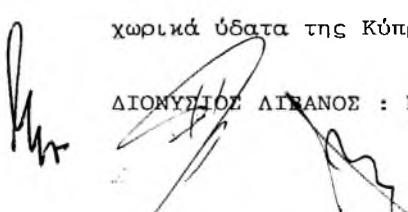
ΜΑΡΤΥΣ : Αφού εισέρχετο στα χωρικά ύδατα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) : 'Αρα, δηλαδή η ενέργεια έπρεπε να γίνει... .

ΜΑΡΤΥΣ : 'Ήταν στόχος. Και από κει και πέρα η κυβέρνηση θα απεφάσιζε, εάν θα την ατυπούσε στα χωρικά ύδατα πριν εκδηλώσει την ενέργεια, πριν φορτώσει και βγει έξω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) : Πάντως να ξεκαθαρίσουμε το εξής: Ο σχεδιασμός ήταν προσβολή της τουρκικής αρμάδας, μόλις μπει στα χωρικά ύδατα της Κύπρου με εντολή της κυβέρνησης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Πριν γίνει η απόβαση.

3/1 K Φ.Τ. 27.1.87

-26-

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι μόλις μπειν. Προϋπόθεση ήταν να μπει και από εκεί και πέρα τη κυβέρνηση θα μας έλεγε να την κτυπήσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Αυτό λέγω και εγώ. Ο σχεδιασμός ήταν : Μόλις έμπαινε η αρμάδα, από εκεί πέρα τη κυβέρνηση θα αποφάσιζε πότε θα την κτυπούσατε.

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς. Αυτή ήταν καιη βάση του σχεδίου. Το σχέδιο δεν προέβλεπε να κτυπήσουμε άλλους στόχους στην Κύπρο. Δεν έλεγε να πάτε να κτυπήσετε άλλους στόχους, Αυτή ήταν η αποστολή της μοίρας. Διαθέταμε 18 αεροσκάφη να κάνουν αυτή την αποστολή να καταστρέψουν την αρμάδα και να τελειώσει λίγο-πολύ η εχθρική επιχείρηση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Μάλιστα, συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ : Η απάντηση, λοιπόν, ήταν ότι ελέγχεται πλήρως η κατάσταση και δεν υπήρχε νόημα-θα ήταν τουλάχιστον ανόητο-να εμπλέξουμε εμείς τη χώρα μας σε πόλεμο με την Τουρκία, χτυπώντας την αποβατική δύναμη, ως εκ περισσού, διότι αυτό θα αποτελούσε *casus belli* χτυπώντας τα δικά μας αεροσκάφη τα τούρκικα καράβια. Και μείναμε εκεί. Καμιά άλλη ενέργεια. Ελέγχετο πλήρως η κατάσταση από την εθνοφρουρά, δε γυπάρχει κανένας λόγος να εμπλέξουμε εμείς τη χώρα μας σε πόλεμο.

Γ¹
προστίτεται
Γ¹
κείται
κείται
εθνοφρουρά, δε γυπάρχει κανένας λόγος να εμπλέξουμε εμείς τη χώρα μας σε πόλεμο.

4/1 K Φ.Τ. 27.1.87

-27-

Η μέρα αυτή, η πρώτη, εκύλησε με αυτή την αισιοδοξία. Το δε βράδυ

μας είπαν την πληροφορία ότι τελείωσε ο πόλεμος της Κύπρου.

Γιώργος Σταύρου
Και όλα αυτά, όταν λέω μας είπανε, έρχονται από το ΓΕΑ μέσω ΓΕΕΘΑ.

Διότι το βράδυ θα γίνει η εφαρμογή του σχεδίου της Κύπρου που

προβλέπει την εκκαθάριση των θυλάκων και θα ρίξουν και αυτούς

τους λίγους που τελικά εάν μπόρεσαν να αγκιστρωθούν στη στεριά

Τούρκους στη θάλασσα. Έγινε πράγματι η εφαρμογή του σχεδίου απ'

ότι θα ξέρετε ορισμένοι θυλακες εκκαθαρίστηκαν, αλλά τελικά αυτοί

οι λίγοι που είχαν αγκιστρωθεί φαίνεται ότι ήταν περισσότεροι

και δεν έπεσαν στην θάλασσα.

Και έτσι την δεύτερη μέρα, αλλά πάλι αισιόδοξα, περιμέναμε ότι

η κατάσταση θα εκκαθαρίσει, γιατί πράγματι ελέγχετο, όπως μας έλεγαν,

η κατάσταση στην Κύπρο.

Την τρίτη ημέρα το πρωΐ άρχισαν να φαίνονται οι δυσκολίες, τη

Δευτέρα το πρωΐ, γιατί πήραμε την πληροφορία ότι έρχεται το δεύτερο

μεγάλο κύμα της τουρκικής αποβατικής δυνάμεως και έχει αρματαγωγά.

Και αυτά σήμαινε, ότι εάν έβγαιναν τα άρματα στη στεριά, ο πόλεμος

θα τελείωνε.

(ΠΑ)

(5)

1/1ΠΑ Α.Ι. 27-1-1987

- 28 -

Πλησίαζαν, ξαναπλησίαζαν, ετοιμαστήκαμε και στις 11.05' περίπου πήραμε την εντολή της αποδεσμεύσεως της δυνάμεως. Αυτό έγινε στις 22 του μηνός τη Δευτέρα. Πράγματι δόθηκε εντολή, μετά μεγάλης ευχαριστήσεως, δτι θα συμμετείχαμε στον πόλεμο να βοηθήσουμε τους υπόρους, αλλά μετά από 2 λεπτά το ίδιο το ΓΕΑ ανενάλεσε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αιτιολογία;

ΜΑΡΤΥΣ: Επενέβην εγώ τότε, και είπα["] μεταφέρετε στην ηγεσία δτι δεν μπορούμε να φέρουμε τα αεροσκάφη πίσω και εγώ δεν τα φέρνω μέχρι νεωτέρα["]. Να μου απαντήσετε. Διότι αν μετανοιώσετε και μου πείτε δτι σε ένα τέταρτο ή σε μισή ώρα πρέπει να ξαναφύγουν τα αεροπλάνα δεν θα είναι έτοιμα. Αυτά για να πάνε στις θέσεις τους θα πρέπει να ξανακάνουν εφοδιασμό να ξαναελεγχθούν να ξαναμπούν μπροστά κ.λ.π. Αυτό σημαίνει καθυστέρηση 30 ή 45 λεπτά ίσως και μια ώρα και επομένως θα ~~χάσουμε~~ την αρίστιμη περίοδο να κτυπήσουμε τη νηοπομπή πριν βγει στη στεριά["]. Μέσα σε δευτερόλεπτα μου απήντησαν ότι["] είναι εντολή τα αεροπλάνα να γυρίσουν πίσω. Αυτά που λέτε τα ξέρουμε, είναι γνωστά["]. Και γύρισαν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τί εννοείτε όταν λέτε τα αεροπλάνα θα γυρίσουν πίσω. Ήσαν στο έδαφος και έκαναν τις προετοιμασίες για να απο-

γειωθούν.

ΜΑΡΤΥΣ: Τε δύο λεπτά απεγειούτο το πρώτο. Σε δύο λεπτά ήρθε η αναστολή.

2/1 ΠΑ Α.Ι. 27-1-1987

29-

Το πρώτο αεροσκάφος το προλάβαμε την ώρα που ήταν έτοιμο να απογειωθεί.

Έσβησε τη μηχανή του και έμεινε στο έδαφος. Ανεξήγητο ίσως. Εν πάσῃ περιπτώσει περιμέναμε πάλι και στις 12.30^ο περίπου ή λίγο νωρίτερα, αν θυμάμαται καλά, ήρθε πάλι εντολή να απογειωθούν τα αεροσκάφη και να προσβάλουν την αποβατική δύναμη. Άλλα βέβαια λεπτά πάλι ανάκληση, πάλι ματαίωση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Αν δεν σας ανέκοπταν την πρώτη φορά, κύριε πτέραρχε, με τους χρόνους που χρειάζονταν τα αεροσκάφη αυτά να φθάσουν στο πεδίο της μάχης, θα πρόφταιναν την αρμάδα πριν φθάσει στη στεριά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω εγώ αυτές τις λεπτομέρειες. Από τη θέση που ήμουν έπαιρνα μόνο τις πληροφορίες των ραντάρ. Δηλαδή τα ραντάρ μας έλεγαν ότι τα πλοία πλησιάζουν είναι σ αυτή την απόσταση κ.λ.π. Από κει και πέρα όταν πλησιάζουν στη στεριά δεν φαίνονται και πολύ. Τις πληροφορίες για τον ακριβή χρόνο όταν έπρεπε να μας τις δώσει το ΓΕΕΦ που είχε εκεί τα στρατεύματά του, εκεί που είχε τα παρατηρητήρια κ.λ.π. Ο λεπτομερής συντονισμός

δεν ήταν ευθύνη ή αρμοδιότης ή δεν ήταν στις δυνατότητές μου. Γιατί αυτό

δεν μπορώ να σας πω τις ακριβώς ώρα ~~τις~~. Αυτά τα ήξεραν αυτοί που ήσαν

εκεί. Νομίζω όμως ότι περίπου ~~θα~~ τα έπιαναν μόλις θα έγιαναν. Ή ίσως

ήταν και λίγο καθυστερημένα. Θα έπρεπε για είχαν βγειμερικά απ' αυτά.

Χωρίς να είγατε βέβαια και αυτό.

3/1 πα α.ι. 27-1-1987

- 30 -

Συνεχίστε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : / Επομένως έχουμε δεύτερη ακύρωση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεύτερη 'απογείωση και δεύτερη ματαίωση. Και εκεί μεσολαβούν τα φάντομα που με ρωτήσατε προηγουμένως. Μας είπαν να πάνε να κτυπήσουν και αυτά και τελικά κατέληξαν να μας δώσουν δύο σταθερούς στόχους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : 'Όταν σας είπαν να πάνε να κτυπήσουν και τα φάντομα πήταν μετά τη δεύτερη ακύρωση της εντολής απογείωσης ή όταν δόθηκε η δεύτερη εντολή για απογείωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχαν ετοιμασθεί καν. Μας είπαν πως όταν ετοιμασθούν θα κτυπήσουν αυτό και αυτό το χωριό, ανεξάρτητα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Ανεξάρτητα.

ΜΑΡΤΥΣ. Πάντως, είχαν στο μυαλό τους να κτυπήσουν την αποβατική δύναμη.

Αν προλαβαίνανε τα φάντομας να κτυπήσουν την αποβατική δύναμη.

ΓΡ

ΠΑ

1/ΓΡ.

(Ε.Σ.)

27.1.1987

- 31 -

Αλλά όπως είπα και προηγουμένως, ένα πολύπλοκο τέτοιο οπλικό σύστημα, δε μπορεί να αλλάζει τα σχέδια. Η πτέρυγα, όταν τη ρωτήσαμε πόσο χρόνο χρειάζεται για να πάνε τα αεροπλάνα εκεί να ανεφοδιασθούν είπαν γύρω στις 6 ώρες, αισιόδοξα. Πήραμε την εντολή στις 8.30', 6 ώρες ήτανε 2 η ώρα το μεσημέρι. Αυτό ήταν και άκαρο χρονικώς. Εάν αυτό γινόταν από την πρώτη μέρα, ή τη δεύτερη μέρα, είχαμε πολύ περισσότερες πιθανότητες, να μετασταθμεύμε τα αεροσκάφη εκεί να τα υποστηρίζαμε, να τα οργανώναμε, κι'έτσι είχαμε πολύ περισσότερες πιθανότητες να λάβουνε μέρος στη μάχη τα Φάντομ. Ήλθε, λοιπόν, και η δεύτερη αναστολή. Από κεί και πέρα στις 2 η ώρα έπεσε η Κυρή-νεια και τελείωσε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Από κεί και πέρα μεταβληθήκατε σε θεατές των εξελίξεων στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Παύση πυρός στις 4. Γιατί έγινε η αναστολή αυτή; Δεν ξέρω. Όταν ρώτησα τον τότε Αρχηγό, μετά τα γεγονότα που του είδα, μου είπε ότι εμείς δύναμε την εντολή και όταν ενημερούτο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο κ. Γκιζίκης, μας τα γύριζε πίσω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Καλά, το σύστημα της εποχής εκείνης στην εξέλιξη αυτής της πολεμικής επιχείρησης, προέβλεπε εμπλοκή

2/1ΓΡ. (Ε.Σ.) 27.1.1987

-32-

του Προέδρου της Δημοκρατίας στη λήψη τέτοιων αποφάσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Δε το ξέρω αυτό, αλλά νομίζω ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της εποχής εκείνης, με το Σύνταγμα του Παπαδόπουλου είχε πολύ ηυξημένες αρμοδιότητες. Ήταν λίγο-πολύ και Αρχηγός στις 'Ενοπλες Δυνάμεις, πάντως είχε ηυξημένες αρμοδιότητες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Η αρχηγία των Ενόπλων Δυνάμεων σε τέτοιο επίπεδο Προέδρου Δημοκρατίας, είναι να δώσει την εντολή ότι εκεινάμε για πόλεμο. Δεν είναι να δίνει εντολή, απογειωθείτε, κρατηθείτε ή ότι δήποτε άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως από δέσμευση που προεβλέπετο από το σχέδιο, είναι εντολή της Κυβερνήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Σωστό. Αλλά από κεί και πέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλά ανορθόδοξα εγίνοντο την εποχή εκείνη!

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): 'Εχετε καμμία άποψη που σχηματίσατε μετά τα γεγονότα, άταν πήγατε Αρχηγός ΓΕΑ, εάν το ψάξατε το θέμα, εάν ακούσατε ή οποιαδήποτε άλλη πληροφορία, που μπορεί να διαφωτίσει την Επιτροπή; Γιατί όλες αυτές οι εντολές, απογειωθείτε, κρατηθείτε; Υπήρχαν και άλλες πληροφορίες; Υπήρχαν και άλλες εκτιμήσεις; Τί ήταν

εκείνω, πώς σε 2'άλλαζε μία τέτοια σημαντική απόφαση, για την εξέλιξη του αγώνα στην Κύπρο;

'Έχετε, μάτιας, πληροφορίες, ότι στο δίλεπτο

Παυσανίας Ζακολίκος

3/1ΓΡ. (Ε.Σ.) 27.1.1987

- 33 -

αυτό ήταν εν εξελίξει κάποια σύσκεψη του πολεμικού συμβουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, όχι. Τίποτε απολύτως. Κανένα πολεμικό συμβούλιο δεν ήταν εν εξελίξει, δεν μεσολάβησε τίποτα, αλλαγή της καταστάσεως μέσα στα 2'. Απλώς κάποιος άλλος έδωσε διαφορετική εντολή.

Τώρα, επειδή με ρωτήσατε γενικώτερα. 'Εχω την εντύπωση ότι η τότε Κυβέρνηση και η τότε ανωτάτη ηγεσία, δεν ήθελε επ' ουδενί, μία εμπλοκή, ένα πόλεμο με την Τουρκία. Και δεν είχε κάνει καμμία προπαρασκευή για να αντιμετωπίσει μία τέτοια κατάσταση, και συνεχώς προσπαθούσε να αποφύγει ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Συγκεκριμένα, σας αναφέρω ότι οι Τούρκοι την δεύτερη ημέρα, είχαν γίνει αρκετά επιθετικοί στο Αιγαίο. Εάν σας έχουν ενημερώσει, τότε χώρισαν το Αιγαίο στη μέση με μία Νότια μεταράση και είπαν ότι από δω και πέρα δεν θα περνάτε εσείς, γιατί είναι δική μας ευθύνη και θέλουμε να ελέγχουμε εμείς αυτή την περιοχή. Και οι δικοί μας πιλότοι πήγαιναν με εντολές δικές μας, τους αναχαίτιζαν, είχαμε εμπλοκές...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Τι εννοείτε, δικές σας;

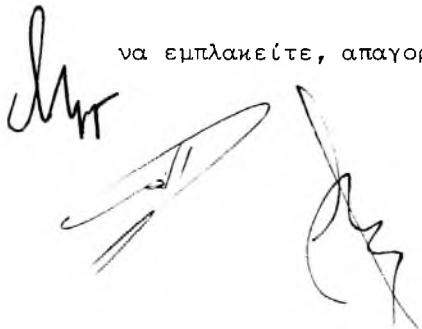
ΜΑΡΤΥΣ: Του ΤΑΔ τη ανοχή και τη εγκρίσει, των προΐσταμένων κλιμα-

κίων. Είχαμε εντολή να αναγνωρίζουμε τα αεροσκάφη. Εγένοντο οι αναγνωρίσεις αυτές και μικροεμπλοκές και έφευγαν οι Τούρκοι. Την τρίτη ημέρα μας έδωσαν σαφή εντολή, ότι δεν πρέπει να ξαναπεράσουν

4/1ΓΡ. (Ε.Σ.) 27.1.1987

-34-

τον 25^ο 30 ανατολικώς. Να μην ξαναπεράσουμε την Δήμνο. Δεν πειράζει
αφήστε τους τους Τούρκους να μας έρχονται και λίγο δω. Δεν θέλουμε
να εμπλακείτε, απαγορευτική εντολή. Και εκεί σταματήσαμε.

(Θ.)

(ΓΡ)

1/1 Ο Κ.Β. 27.1.1987

- 35-

Οι ενδείξεις της εποχής εκείνης ήταν ότι δεν ήταν μόνο αιφνιαδιάστηκαν, όχι μόνον δεν είχαν κάνει καμμία προπαρασκευή, γιατί δύναται να είχαν τα πράγματα το βράδυ της Παρασκευής κάτι σα συνέβαινε, τελικά δεν βρέθηκε κανένας ούτε ο κύριος Μπουνάνος στο Αρχηγείο, ούτε οι άλλοι Αρχηγοί. Φάνηκε ότι δεν αντιμετώπιζαν ένα τέτοιο ενδεχόμενο. 'Όταν δε ξεκίνησε το θέμα της Κύπρου, το συνέδεσαν απολύτως με την Ελλάδα. Δεν είπαν ότι οι Τούρκοι ξεκίνησαν να πολεμήσουν στην Κύπρο, θα πολεμήσουμε και εμείς στην Κύπρο και εάν επενταθούν θα επενταθούμε και εμείς σε πόλεμο. Φοβήθηκαν πολύ' Είπαν ότι εάν πάμε εμείς στην Κύπρο θα μας κτυπήσουν. 'Όταν ξεκινάει κανείς μιά τέτοια επιχείρηση υπολογίζει κανείς τα υπόλοιπα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό το, εάν θα πάμε εμείς στην Κύπρο θα μας κτυπήσουν, στηριζόταν σε κάποια δεδομένα και πληροφορίες, ή απλώς σε αναλύσεις εγκεφαλικές του Επιτελείου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Πάντως μάλιστα δύο φορές, αν θυμάμαι καλά, μας έδωσαν την πληροφορία, προσέξτε τις πρωτογένες ώρες, γιατί έχουμε πληροφορία ότι θα μας κτυπήσουν οι Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό σαν πληροφορία.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, πληροφορία από το ΓΕΕΤΟ. Προσέξτε, έντασις, τα ραντάρ

2/1 O K.B. 27.1.1987

- 36 -

τα αεροπλάνα να είναι έτοιμα να απογειωθούν, γιατί μπορεί να μας

κινητήσουν. Να εφαρμόσουμε δηλαδή και εμείς το αντίστοιχο σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό που λέτε τώρα, έρχεται σε αντίθεση με κάτι που βγήκε από τις εξετάσεις άλλων μαρτύρων, που ούτε λίγο ούτε πολύ μας είπαν ότι υπήρχαν διαβεβαιώσεις ότι η Τουρκία δεν θα κινητήσει την Ελλάδα. Κάτι τέτοιο αυτοφορούσε; Υπήρχαν τέτοιες διαβεβαιώσεις; Γιατί με αυτό που μας λέτε, αντιμετωπίσατε το ενδεχόμενο εμπλοκής στον ελλαδικό χώρο πλέον.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε καμμιά τέτοια πληροφορία και εγώ από την αρχή έβλεπα ότι εφόσον κάτι θα εξελιχθεί στην Κύπρο, έπρεπε να είμαστε έτοιμοι να δεχθούμε και κάτι στην Ελλάδα, έναν πόλεμο, να επεκταθεί το γεγονός. Γι' αυτό και ζήτησα την διάταξη μάχης ενωρίς, αλλά καμμία τέτοια πληροφορία δεν υπήρχε ότι σε Τούρκοι δεν θα κινητήσουν ή ότι δεν πρόκειται να έχουμε άλλη εξέλιξη από την Κύπρο. Στο δικό μου επίπεδο δεν έφθασε τίποτε τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτή η αεροπορική δραστηριότητα των Τούρκων στο μισό Αιγαίο μετά την έκδοση αυτής της NOTAM άρχισε την δεύτερη, την τρίτη ημέρα; Πότε άρχισε;

[Handwritten signature]
ΜΑΡΤΥΣ: Από την πρώτη ημέρα φχισε η δραστηριότητα, ταυτόχρονα.

3/1 O K.B. 27.1.1987

- 37 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Η έκδοση αυτής της NOTAM πότε

έγινε; Ταυτόχρονα με την απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω την πρώτη ημέρα, αλλά δεν μπορώ να σας πω χρόνο τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Εκτός από την έκδοση αυτής της NOTAM, στην ουσία πήγαν να κατοχυρώσουν αμέσως την NOTAM με δραστηριότητα αεροπορική στο Αιγαίο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς, αλλά εμείς τους αναχαιτίζαμε. Και είχαμε και ένα περιστατικό, το οποίο απλώς σας το αναφέρω, για να δείτε πως ήταν τα γεγονότα. Ενεπλάκησαν τα δικά μας αεροσκάφη την τρίτη ημέρα, ένα ζεύγος δικό μας F/A-18 με ένα ζεύγος F-102 τούρκικα. Ο δικός μας με είπε ότι τον ατύπησε πρώτα το τούρκικαεροπλάνο και εν συνεχεία τον ατύπησε αυτός. Γιατί, είχαμε εντολή ότι δεν θα ατυπήσουμε κανέναν εάν δεν ατυπήθούμε πρώτα, σε οποιαδήποτε φάση της αναχαιτίσεως και αν βρισκόμαστε. Εστω και στην αρίστη φάση να είναι πίσω από την ουρά μας ο τούρκος για να μας ρίξει, εμείς δεν θα ατυπήσουμε αν δεν μας ατυπήσουν. Ο δικός μας με είπε ότι τον ατύπησε πρώτα ο τούρκος και εν συνεχεία τον ατύπησε εκείνος. Αποτέλεσμα: δεν μάθαμε τέτοτε,

μας ευημέρωσε ο χειριστής ότι μετά το ατύπημα είδε στην θάλασσα ένας μεγάλο πήδανα που πιθανόν να κατέρριψε το προηγούμενο αεροσκάφος

Γ.
 Διαρροή
 Τίποτε
 προσήλιτοι
 Θετικοί
 Δημήτρης

4/1 O K.B. 27.1.1987

- 38 -

το τούρκικο και εν συνεχεία διαβάσαμε στις εφημερίδες τις τούρκικες ,
ή πήραμε την πληροφορία ,ότι πράγματι κατερρίφθη ένα τούρκικο αερο-
σιάφος στο Αιγαίο και ένα δεύτερο , από το ζευγάρι δηλαδή , το νούμερο
δύο , έκανε αναγκαστική προσγείωση στην Σμύρνη .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Αυτή η εμπλοκή σας στο Αιγαίο
είχε ανάγκη υποστήριξης από την μοίρα F84F που την είχατε για

την Κύπρο , ή είχαμε αρκετές αεροπορικές δυνάμεις να αντιμετωπίσουμε
την κατάσταση εκεί ;

(σ)

0

1/1 σ

(XM) 27.1.87

- 39 -

ΜΑΡΤΥΣ: Κυρτάξτε στο Αιγαλού οι εμπλοκές ήταν με αεροσκάφη αεραμύνης.

Τα αεροσκάφη της Κύπρου ήταν επιθετικά αεροσκάφη. Τα μεν είναι αμυντικά, τα άλλα επιθετικά.

Γραου

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκης) Δεν σας χρειαζόταν επομένως το σενάριο Γ
Αιγαλού.

ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου, δεν έχει καμμια σχέση. Άλλα η δύναμης αυτή επεμβάσεως της Κύπρου προεβλέπετο και στο σχέδιο Τ. Εάν δηλαδή εδίδετο εντολή εφαρμόγης του σχεδίου Τ, πόλεμος με την Τουρκία, ενεπλένετο αυτή με τον πόλεμο με την Τουρκία και η εντολή ήταν σαφής στο σχέδιο. Εάν εφαρμοστεί το σχέδιο Τ ξεχνάγεται το σχέδιο Κ. Επικαλύπτεται ή αχρηστεύεται, αυτή εκτελείται αποστολής του σχεδίου Τ και χτυπάει στην Τουρκία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ: (Παυσανίας Ζακολίκης) Μετά τα γεγονότα αυτά, ήναντε ορισμένες αναλύσεις σαν αρχηγός ΓΕΑ για το περιστατικό αυτό της εμπλοκής της αεροπορίας στο θέμα Κύπρος; Δηλαδή αναλύθηκε αυτή η δλη προσπάθεια απογείωσης, προσγείωσης, προσβολής, βγήκαν ήποια συμεπράσματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε ήποια ανάλυση, αλλά είναι φανερό τα γεγονότα, δεν βρήκαμε τίποτα διαφορετικό ή τίποτα ξένο. Δεν εφηρμόσθη το σχέδιο το οποίο προέβλεπε κατά ήταν το μοναδικό και ήταν κατά η μοναδική περίπτωση που μπορούσαμε να υποστηρίξουμε την Κύπρο.

Για να πάμε λιγάκι πίσω, η άμυνα της Κύπρου ήταν πάντοτε προβλη-

2/1 σ (xm) 27.1.87

-40-

ματική και προβληματική λόγω αποστάσεως δικής μας και εγγύτητος με την Τουρκία.

Η Τουρκική αεροπορία και το Τουρκικό ναυτικό με τις βάσεις που είχαν τόσο κοντά και την αριθμητική τους δύναμη και την ποιεστητά τους, μπορούσαν ιδιαίτερα να αποκλείσουν την Κύπρο τελείως και να απαγορεύσουν οποιαδήποτε αποστολή ενισχύσεων κατά την διάρκεια εμπλοκής με την Κύπρο, δηλαδή κατά την διάρκεια εχθροπραξιών. Για αυτό και παλαιότερα είχε θεσπιστεί το δόγμα της αυτάρκευσης αμύνης της Κύπρου. Και τότε απεφασίσθη να σταλεί μια μεραρχία πεζικού κάτω, τότε απεφασίσθη να οργανωθεί πλήρως η αντεροπορική δύναμη της Κύπρου, διατί δεν υπήρχε περίπτωση καμια διεύθυνση να βοηθήσουμε την Κύπρο από απόψεως αεραμύνης, να εμποδίσουμε δηλαδή τα Τουρκικά επιθετικά αεροσκάφη να βομβαρδίζουν, να χτυπούν και να κατέβασε την Κύπρο.

Μεταν, λοιπόν, βασική προϋπόθεση της αυτοαμύνης της Κύπρου ή αντεροπορική δύναμη.

Και το τρίτο ήταν τα επάρκεια πυροβολήμα. Δυστυχώς το δεύτερο, για λόγους οικονομικούς, πολιτικούς, δεν ξέρω τι, υλοποιήθηκε σε πολύ μικρό ποσοστό, με αποτέλεσμα η Τουρκική αεροπορία να αλωνίζει την Κύπρο.

Σ' αυτό, λοιπόν, το δόγμα φαινόταν δτι με τον αποκλεισμό που θα επήρχε το της Κύπρου, σε περίπτωση επιχειρήσεων, δεν υπήρχε καμια διλή

3/18 (xm) 27.1.87

- 41 -

δυνατότης να ενισχυθεί η Κύπρος. Το δε σχέδιο έλεγε αυτή η μοίρα θα
 ήτανει αυτή την αποστολή, συγκεκριμένα θα πάει να βουλιάξει την αποβατική
 δύναμη και ορισμένα αεροσκάφη DACOTA, τα απηρχαίωμένα αυτά και τα
 NOR ATLAS, μπορεί να μεταφέρουν προσωπικό ή εφόδια και πυρομαχικό δταν
 χρειαστεί. Και αργότερα δταν αποκτήσαμε και τα Γερμανικά υποβρύχια, νομίζω
 δτι μπήκαν στα σχέδια και η αποστολή 2 υποβρυχών που θα χτυπούσαν τη
^F
^{Προβολή Αποβατικής}
^{υποβρύχων}
^W δύναμη εκεί. Για αυτό δεν είμαι βέβαιος. Άλλα ήττι το μοναδικό δηλαδή που
^T
 θα μπορούσαμε να συνεισφέρουμε ήταν αυτό. Και αυτό δεν εφηρμόσθη. Οχι την
 πρώτη ημέρα, που θα έπρεπε την πρώτη ημέρα, αλλά ούτε και την τρίτη που
 βγαίνωνταν τα δρματα. Δεν χρειάζεται καμμια δλλη ανδλυση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος) Κύριε Πτέραρχε, εδώ έχει γίνει
 πολύς λόγιος στην επιτροπή για το σημείο εκείνο που θεωρείται βασικό,
 δηλαδή το χρόνο που μπορούσε ένα απ αυτά τα αεροσκάφη τα F 84 F να
 παραμείνει πάνω απο το έδαφος της Κύπρου. Αυτό, με δεδομένο δτι η αποστολή
 αυτής της μοίρας ήταν απλώς να προσβάλει την αποβατική δύναμη, με δλα
 τα δπλα που έφερε το κάθε αεροσκάφος και να φύγει, αυτό έχει καμμία αξία;
 Δηλαδή τι οπλισμός έφερε το αεροσκάφος, πόσος χρόνος χρειάζεται για να
 τον πετάξει απο πάνω του και να φύγει; Δηλαδή έχει καμμία σημασία να μείνει
 το αεροσκάφος 20 λεπτά επάνω για αυτή την αποστολή;

N

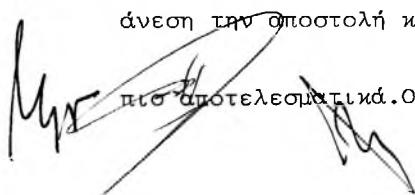
(σ) 1/1 N. B.T. 27-1-87

- 42 -

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, ο περιορισμός αυτός του χρόνου ήταν για τις δυο περιπτώσεις που σας ανέφερα προηγούμενα και που προέβλεπε το σχέδιο . Η τρίτη περίπτωση την οποία και απενδάσισε το ΓΕΑ και δώσαμε την εντολή ότι θα εφαρμοστεί δεν είχε περιορισμό χρόνου. Το αεροσκάφος θα μπορούσε να πετάξει για αρκετό χρόνο επάνω, να αναγνωρίσει το στόχο του, να πάρει τη θέση που χρειάζεται της βολής .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Αν θέλετε διευκρινήστε μας, αν θα πήγαιναν ψηλά ή όχι.

ΜΑΡΤΥΣ. Οχι, τα αεροσκάφη θα απεγειούντο από το Καστέλι, θα πήγαιναν προς νότο κατ' αρχήν για να μη τα εντοπίσουν τα τουρκικά ραντάρ και να παραπλανήσουν σε περιπτωση που τα έβλεπαν . Πλησιάζοντας την Κύπρο θα γύριζαν πάλι σε μηδενικό ύψος 50 ή 100 πόδια στη Κύπρο, θα έκαναν την αποστολή τους , θα έμεναν όσο χρόνο χρειαζόταν εκει πάνω για να ρίξουν τις βόμβες, αφού το σχέδιο προέβλεπε δυο βόμβες, τέσσερις ρουκέτες και πλήρη φόρτο πολυβόλων. Εν συνεχεία θα πήγαιναν να προσγειωθούν στη Κύπρο ή στο Λίβανο ή στο Ισραήλ. Δεν είχαμε περιορισμό χρόνου. Θα έκαναν με όλη τους την άνεση την αποστολή και γι' αυτό επελέγη αυτός ο τρόπος, για να είναι πιο αποτελεσματικό. Οι εντολές σε πρώτη φάση ήταν για δώδεκα αεροπλά-

2/1 N. B.T. 27-1-87

- 43 -

να καιτα έξι θα ακολουθούσαν σε δεύτερη φάση, όταν χρειαζόταν.

Είχε επιλεγεί η λύση να μην επιστρέψουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δηλαδή θα ήταν έξι από την μαχητική δύναμη της Ελλάδας 12 αεροσκάφη;

ΜΑΡΤΥΣ. Μαλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν ήταν υποχρεωτικό να καταστραφούν, απλά δεν θα γύριζαν στη βάση τους.

Πείτε μου, κύριε Πτέραρχε, γιατί κάπου στη Κύπρο είχατε τους α. Καραστατήρα. Ήρθατε σε επαφή αυτές τις ιρίσιμες στιγμές μαζί-
του;

ΜΑΡΤΥΣ. Μας έδινε ο α. Καραστατήρας πληροφορίες, αυτές που μπορούσε να μας δώσει. Δηλαδή οταν τον ρωτούσαμε τι γίνεται στη περιοχή αποβάσεως, δεν ήξερε. Που βρίσκεται η κατάσταση στη Κυρήνεια και τι γίνεται εκεί, πάλι δεν ήξερε. Βασικά έπαιρνε μερικές πληροφορίες και περισσότερο μεσολαβούσε με τις πληροφορίες των ραντάρς.

Αλλά δυστυχώς του συναδέλφου φαίνεται ότι δεν άντεξεν πολύ τα νεύρα του αυτή την ιρίσιμη περίοδο, επηρεάστηκε πολύ και τη δεύτερη μέρα αρώστησε, επαθε *nevus, break down* και

πήγε στο νοσοκομείο. Δεν ήταν τόσο ψύχραιμος όσο θα έπρεπε.

Εξηγηθη μενοντας άγρυπνος εκείνες τις ημέρες.

3/1 N. B.T. 27-1-87

- 44 -

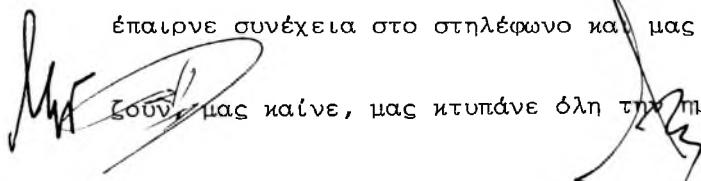
ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ο Καραστατήρας εδώ που εφετάστηκε και πρέπει να του είπε μάλιστα πώς πάμε ναλά και σας παρακαλώ πολύ να μας στείλετε αεροπλάνα. Αεροπλάνα δεν ήρθαν και σεις κάπου του είπατε να έχει ψυχραιμία. Εγινε αυτή η συνομιλία; ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να του μίλησα κάποτε. Αλλά να μου ζητήσει ο Καραστατήρας αεροπλάνα, δεν ήταν αβαίνω υπό ποια ιδιότητα και τι είδους αεροσκάφη, μιας και ήξερε και δεν θα τολμούσε να μου ζητήσει. Αεροσκάφη αεραμύνης, επειδή τους εβοβάρδιζαν τα τουρκικά αεροσκάφη. Τα δικά μας αεροπλάνα δεν έφταναν. Τι θα έκαναν και που θα πήγαναν; Δεν έφταναν καν στη Κύπρο.

Οσον αφορά τα επιθετικά αεροσκάφη δεν ήταν δουλειά του να ζητήσει αυτά. Αυτά θα τα ζητούσε το ΓΕΕΘ, λεγοντάς τους στείλτε μας τα αεροσκάφη, για να κτυπήσουμε το τάδε στόχο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δηλαδή αυτή την παρεμβαση την αποδίδετε στο άγχος της στιγμής; Δεν είχε κάποια ψύχραιμη αντιμετώπιση της κατάστασης;

ΜΑΡΤΥΣ. Φάνηκε από την αρχή ότι δεν ήταν ψύχραιμος γιατί μας

έπαιρνε συνέχεια στο στηλέφωνο και μας έλεγε στις μας βουμβαρδίζουσες καίνε, μας κτυπάνε δλη την πημέρα. Εφυγαν από το ένα

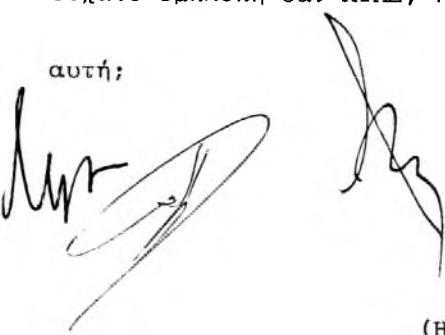
4/1 N. B.T. 27-1-87

-45-

στρατηγείο πήγαν στο άλλο ,κόπηκαν οι επικοινωνίες και γενικά υπήρχε πλήρης σύγχιση εκείνες τις ημέρες. Εγώ νομίζω ότι έχασε και την ψυχραιμία του πολύ γρήγορα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος).Να κλείσουμε αυτό το κομμάτι κ. Πτέραρχε. Δυο λέξεις για την άλλη αποστολή της αεροπορίας για την επιχείρηση στη Κύπρο της αποστολής των ειδικών μονάδων καταδρομών, που τελικά πραγματοποιήθηκε με τα ΑΤΑΔ . Εκεί σεις είχατε εμπλοκή σαν ΑΤΑΔ, ή δεν ξέρετε τίποτα γιατην επιχείρηση αυτή;

NoP

(H)

(1N)

1/1 Η

ΒΠ:

27.1.87

- 46 -

ΜΑΡΤΥΣ: Ζέρω για την επιχείρηση, αλλά δεν ήμουν ο υπεύθυνος της επιχείρησης αυτής. Ζέρω για την επιχείρηση, αλλά τις μονάδες μεταφορών τις ήλεγχε το ΓΕΑ κατευθείαν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Επομένως δεν έχετε δικές σας εμπειρίες.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω επίσημη εμπλοκή ή ευθύνη. Αλλά ζέρω πώς έγινε η επιχείρηση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτή όλη την επιχείρηση την σχεδίασε και την εξετέλεσε

ΜΑΡΤΥΣ: Την εξετέλεσε το ΓΕΑ, κατευθείαν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τότε να το αφήσουμε αυτό, κύριοι συνάδελφοι

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Όχι κύριε Πρόεδρε, διότι υπάρχει σε εμένα το μεγάλο ερωτηματικό, πώς ο αρχηγός της Μοίρας δεν βρήκε την Κύπρο και προσγειώθηκε στη Ρόδο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τότε να το εξαντλήσουμε και αυτό το θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Να μας πει ο κύριος αρχηγός τι γνωρίζει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τότε κύριε Πτέραρχε, πείτε μας το εξής: Ασφαλώς αστοληθήκατε με όλη αυτή την επιχείρηση σχεδιασμού,

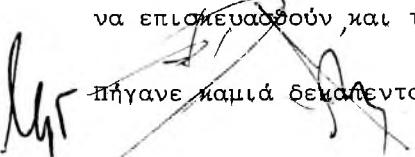
1/2 HΒΠ27.1.87-47-

διότι τουλάχιστον από τη δική μου εκεί παραμονή στο Υπουργείο, εθεωρεί-
το μια από τις πιέσ πετυχημένες από πλευράς σχεδίων εμπλοκές και αντι-
μετωπίσεις του ΓΕΑ. Δηλαδή κύριοι συνάδελφοι ήταν το καμάρι τους αυτός
ο σχεδιασμός.

Ξέρετε κάτι να μας πείτε συγκεκριμένα, πώς εξελεχθηκε, γιατί
δεν βρήκε την Κύπρο, πώς έπεσε το ένα NOPATLAS με τους λοιπούς;
ΜΑΡΤΥΣ: Μπορώ να σας πληροφορήσω επ' αυτού, αλλά σας είπα ότι εγώ δεν
ήμουν υπεύθυνος της επιχειρήσεως.

Πράγματι αυτή ήτο μια από τις πιο πετυχημένες και πιο ηρωϊκές
αποστολές που έγιναν στην Κύπρο, διότι τα αεροσκάφη που χρησιμοποιήθη-
καν ήταν γερασμένα, ακατάλληλα και σε τέτοια κατάσταση που έφευγαν οι
κινητήρες τους στον αέρα. Πριν από τρεις μήνες είχε φύγει ένας κινη-
τήρας στον αέρα απ' αυτά τα αεροσκάφη, ολόκληρος έπεσε κάτω, και δια-
διαταγής του ΓΕΑ απηγορεύετο να πετάξουν πάνω από θάλασσα με επιβάτες.

Παρά ταύτα, τα μάζεψαν αυτά τα αεροπλάνα. Ορισμένα απ' αυτά ήταν σε
κατηγορία Z. Δηλαδή ήταν καταδικασμένα για ανταλλακτικά. Θα έπρεπε
να διαλυθούν και να πάρουμε ορισμένα ανταλλακτικά. Και αυτά που ήταν
κατηγορίας Z τα επιμείρησαν, τα επισκεύασαν στοιχειωδώς, αν μπορούσαν
να επισκευασθούν, και τα φόρτωσαν και τα στείλανε στην Κύπρο.

Ηγανε καμιά δεκαπενταριά απ' αυτά. Πολλά δεν είχαν πυξίδα. Δεν δούλευε

1 / 3 H

ΒΠ

27.1.87

- 48 -

η πυξίδα τους καλά·καλά. Νομίζω σε δύο φύγανε και αντέ να φθάσουν στην Κρήτη στα Χανιά που έπρεπε να πάνε, ο ένας πήγε στο Ηράκλειο και ο άλλος πήγε στο Ρέθυμνο, γιατί δεν διόλευε κάνη πυξίδα τους. Και παρά ταύτα, χωρίς πυξίδα, ξεκινήσανε να πάνε 450 μέτρα τη νύχτα στη θάλασσα, χωρίς κανένα ραδιοβοήθημα. Δεν είχαν ραδιοβοηθήματα από το νησί για να πάνε προς το νησί αυτό. Επήγαν δηλαδή λίγο πολύ με αστροναυτιλία, η οποία έχει καταργηθεί τώρα, με τους κομπιούτερς, αυτούς τους χειροκίνητους, που είχαμε παλαιότερα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Με ΕΞΑΝΤΕΡΣ. (;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο ΕΞΑΝΤΕΡΣ είναι για τα αστέρια, ο κομπιούτερας είναι για τους υπολογισμό της ναυτιλίας.

Και πράγματι πήγανε εκεί. Και πήγαν σε ένα πολύ εχθρικό περιβάλλον, διότι δεν υπήρχε και ο έλεγχος των αντιαεροπορικών. 'Όπως σας είπα τα αντιαεροπορικά, όχι μόνο δεν είχαν αγοραστεί αρκετά, αλλά δεν είχαν και οργανωθεί καλά.

'Εκαναν την αποστολή τους, προσγειώθηκαν στη λευκωσία. Το ένα απ' αυτά το εκτύπησαν κατά τη διάρκεια της προσγειώσεως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Σακολίκος): Από την έρευνα που κάνατε διαπιστώσα-

τε από ποιο πυρά χτυπήθηκαν;

~~ΜΑΡΤΥΣ: Διαπιστώσαμε ότι χτυπήθηκαν από μονάδες ελληνοκυπρίων, οι οποίες~~

1/4H

ΒΠ

27.1.87

-44-

δεν ήταν ελεγχόμενες από την Εθνοφρουρά. Δεν υπήρχαν δηλαδή οι επικοινωνίες μεταξύ τους για να τους πούν ότι αυτό είναι φίλιο αεροσκάφος και δεν θα πρέπει να το ακυρώσετε. Και υπήρχαν εκεί στην άκρη του αεροδρομίου, πάνω στο λοφίσκο, τέτοιες μονάδεις οι οποίες όταν έβλεπαν αεροπλάνο, διότι δυό μέρες βομβαρδιζόντουσαν από τους Τούρκους, νομίζανε ότι είναι τούρκικο και το ακυρώσανε. Το ένα, λοιπόν, έπεσε κάτω και σκοτώθηκαν δύοι. Τα άλλα δύο ακυρώθηκαν και δεν μπορούσαν να επισκευασθούν, και γι' αυτό εγκατέλειψαν εκεί, αφού προσγειώθηκαν φυσικά. Και ένα άλλο έπειτα μηχανική βλάβη, τελικά και τα τρία αυτά τα κάψανε, όταν ήταν να καταληφθεί το αεροδρόμιο της Λευκωσίας. Είχε δοθεί τέτοια εντολή.

'Ηταν μια από τις ηρωϊκότερες, και μάλιστα το ΓΕΑ είχε ζητήσει από το ΓΕΕΘΑ να τους παρασημοφορήσουμε με το ανώτατο παράσημο, το Αριστερόν Ανδρείας, αυτούς που πήγαν εκεί πέρα.

Τώρα ο διοικητής της Μοίρας, που είπε ο βουλευτής ο Αύριος Βαρβιτσιώτης, ότι δεν βρήκε την Κύπρο, ήταν σ' αυτούς τους άτυχους που σαν διοικητής Μοίρας δεν θέλησε να γυρίσει πίσω μη έχοντας πυξίδα.

(v)

H

1/2 ν

(Γ.Π.)

27.1.87

- 50 -

Πήγε πάνω από την Κύπρο. Δεν βρήκε την Κύπρο μέσα στην νύκτα ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δηλαδή, δεν είχε στο αεροπλάνο του πυξίδα.

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι σχεδόν απειδείχθη εν συνεχεία ότι δεν διύλεψε καλά η πυξίδα του, όπως και άλλος ένας. Δύο τελικά δεν μπόρεσαν να προσγειωθούν στην Λευκωσία διότι δεν βρήκαν το αεροδρόμιο της Λευκωσίας.

Αλλά δεν μπορούσε μόνο με την πυξίδα να το βρει. Έστω και να είχε πυξίδα, το γεγονός ότι βρήκαν το αεροδρόμιο ήταν μεγάλη υπόθεση διότι 450 μίλια μέσα στη θάλασσα χωρίς κανένα ενδιάμεσο σταθμό, ούτε ραδιοσταθμό ούτε ραδιοβοήθημα στην Κύπρο, βασικώς βάλανε τα ραδιοβοήθηματα της Βρετανικής βάσεως του Ακρωτηρίου και αυτά τους βοήθησαν λιγάκι όπως και ο κάποιος ραδιοφωνικός σταθμός. Δηλαδή ήταν πράγματι ηρωϊκή αυτή η αποστολή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Εγώ τελείωσα, κύριοι συνάδελφοι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ορίστε, κύριε Βαρβιτσιώτη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μόνο σ' αυτό το σημείο, κύριε Πτέραρχε, η δική

μου εντύπωση όταν ακούσθηκε ότι ο Αρχηγός της μοίρας δεν βρήκε την Κύπρο και προσγειώθηκε στη Ρόδο, ήταν βεβαίως εις βάρος

2/2 ν (Γ.Π.)

27.1.87

- 51 -

του αξιωματικού αυτού. Από όσα λέτε εσείς τώρα για τα οποία βεβαίως δεν έχετε ευθύνη της επιχειρήσεως αλλά τα μάθατε, αποδεικνύεται διτι ο αξιωματικός αυτός επετέλεσε στο ακέραιο το καθήκον του. Αυτή θα πρέπει να είναι η εντύπωσή μου;

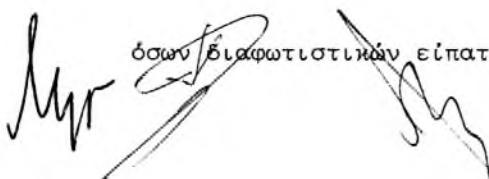
ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι κύριε Βουλευτά, δεν επετέλεσε στο ακέραιο το καθήκον του. Διότι έστω και σαν διοικητής μοίρας δεν έπρεπε να πάει, ή να αλλάξει αεροσκάφος εάν υπήρχε -που δεν υπήρχε αεροσκάφος. Γιατί, χωρίς πυξίδα, που πήγαινε εκείνο το βράδυ; Δεν μπόρεσε να κάνει την αποστολή του, δεν εξετέλεσε το καθήκον του. Πήγε, προσεπάθησε ο άνθρωπος, αλλά δεν τα κατάφερε. Ισως και άλλοι παράγοντες βοήθησαν αρνητικώς. Τελικά αυτόν τον αξιωματικό εμείς τον περάσαμε συμβούλιο και τον τιμωρήσαμε, διότι σαν διοικητής μοίρας δεν κατόρθωσε να βρει, έστω με όλες τις αντίξεις συνθήκες, έστω και χωρίς πυξίδα.

Κακώς πήρε το αεροσκάφος χωρίς πυξίδα και τον ελέγχειμε γι' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Ο κύριος Παπαδονικολάκης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ρωτήσω πέραν των

δυνατών διαφωτιστικών είπατε. Και νομίζω ότι φωτίσαμε πλήρως την υπό-

3/2 ν (Γ.Π.) 27.1.87

- 52.

Θεση με τις ερωτήσεις του αυρίου Προέδρου. Εν τούτοις υπάρχουν

ορισμένα πράγματα που χρειάζονται περισσότερη διευκρίνηση.

Θα ήθελα να μου πείτε ότι εάν για τους 3 τρόπους ενεργείας τους οποίους έχετε αναφέρει στην Κύπρο για την προσβολή από τα F84F, είχε προηγηθεί δοκιμή *compat profile* με F84F, με *probet tanks*, τα οποία είχαν μεγαλύτερη ποσότητα καυσίμου και είχε ήδη αποδειχθεί ότι ήτο επαρκής η ποσότητα καυσίμου για προσβολή στην Κύπρο και εν συνείδηση επιστροφή και προσγείωση στο Καστέλι.

Για να είμαι λίγο πιο ακριβής από το Καστέλι είχε απογειωθεί F84F μεταξύ, διότι βεβαίως το φορτώναμε πολύ περισσότερο, πήγαινε μέχρι κάποιο σημείο γύρω στην Ελασσόνα που είχε επιλεγεί με τις διαφορες ενυπογειά παρεκτροπές από την πορεία ότι ήταν η ίδια απόσταση με την Κύπρο. Και είχε επιστρέψει το αεροπλάνο με επαρκές καύσιμο για προσγείωση ασφαλή. Πέστε μου, αυτό είναι αληθές ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλλον δεν έπιασα καλά την έρωτησή σας, κύριε Παπαδονικολάκη.

Εάν είχαν γίνει συγκεκριμένα στην Ελασσόνα, εγώ ξέρω ότι τα πληρώματα είχαν εκπαιδευθεί πλήρως, η διαδικασία αυτή μέχρι να υιοθετηθεί

και να γραφεί στο σχέδιο είχε περάσει όλα τα κλιμάκια που θα έπρε-

4/2 ν

(Γ.Π.)

27.1.87

- 53 -

πε να περάσει από την μοίρα, από την σμηναρχία από την πτέρυγα

από το ATA. Τα είχαμε ελέγξει όλα αυτά και τελικά κατέληξαν σε

αυτούς τους 3 τρόπους με τον πλέον αποτελεσματικό, τον τρίτο.

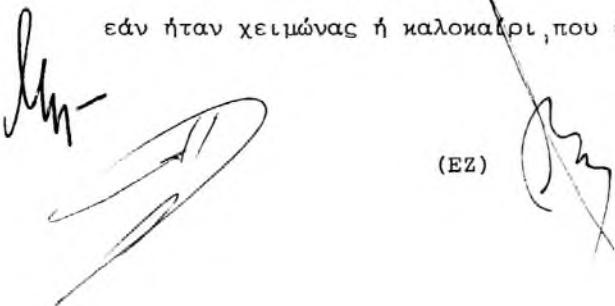
Οι δύο πρηγούμενοι ήταν με τις πλέον ιδανικές συνθήκες. Εάν δη-

λαδή ο κινητήρας του σκάφους απέδιδε πλήρως, εάν ήταν μόνος του

και δεν ήταν σε σχηματισμό που έχουμε περισσότερη κατανάλωση, εάν

επήγαινε στα 25.000 πόδια, εάν η θερμοκρασία ήταν Α και όχι Β,

εάν ήταν χειμώνας ή καλοκαίρι, που έχουμε διαφορετική απόδοση.

The image shows two handwritten signatures and some initials. On the left, there is a large, flowing signature that appears to start with 'M'. To its right is another signature that looks like 'P'. Below these, the initials '(EZ)' are written. To the right of the '(EZ)' is a small, stylized signature that appears to be 'B' or 'M'.

(ν) 1/1 EZ ΕΣ 27-1-87

54

Όλα αυτά είχαν υπολογισθεί και στις δύο περιπτώσεις ερχόντουσαν μετά βίας στη Ρόδο, ή ελάχιστα στην πρώτη περίπτωση στο Καστέλι με τις πλέον ιδανικές συνθήκες, για 'αυτό και επελέγη ο τρίτος τρόπος. Το σχέδιο προέβλεπε δύο δεξαμενές των 450 γαλονιών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Μάλιστα. Όμως υπάρχουν συγκεκριμένοι χειριστές οι οποίοι είχαν κάνει αυτές τις δοκιμές και αναφέρουν ότι τις είχαν κάνει με συνθήκες απειλόντισης, ούτε οι συνθήκες προσβολής στο προγεφύρωμα της Κύπρου και είχαν επιστρέψει με επαρκή καύσιμα στο Καστέλι. Ετσι αναφέρουν.

ΜΑΡΤΥΣ : Κύριε Παπαδονικολάκη, δεν θα πρέπει να μείνουμε και να στηριχθούμε σ' αυτό που είπε ο τάδε χειριστής. Εδώ είναι η επίσημη θέση της αεροπορίας που βγήκε μετά από δοκιμές και όχι δοκιμές ειδικού του σχεδίου αυτού, δοκιμές προηγούμενες άλλων σχεδίων που είχαν γίνει αναθεωρήσεις κλπ. Και κάποτε που στείλαμε το 1965 ή 1964 αν θυμάσθε, μια τετράδα στην Κύπρο απλώς και μόνο για επίδειξη να δουν οι Κύπριοι τα ελληνικά φτερά μετά τον βομβαρδισμό νομίζω στα Κόκκινα, γύρισαν λίγο πολύ καικήν καικώς με ελάχιστα καύσιμα, προσγειώθηκαν στο Ηράκλειο. Ήγαν για επίδειξη δεν έκαναν τίποτε. Διαλέξαμε τις τηλικές συνθήκες.

2/1EZ.

(E.S.)

27.1.1987

- 55 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Θα ήθελα να μου απαντήσετε στο εξής :

Τα πληρώματα ήδη γνώριζαν προ απογειώσεως, με την ευημέρωση που

τους είχε γίνει, ότι πηγαίνοντας στην Κύπρο, εν συνεχεία θα προσγειω-

θούν στην Κύπρο ~ ή στο Λίβανο, ή ήξεραν ότι θα γυρίσουν στο

Καστέλι;

ΜΑΡΤΥΣ : Χαίρομαι που μου κάνετε αυτή την ερώτηση, γιατί μου δίνει

την ευκαιρία να πω και δυο κουβέντες παραπάνω, να αντιληφθείτε και

το πνεύμα που επικρατούσε στην αεροπορία εκείνη την εποχή. Τα

πληρώματα γνώριζαν σαφέστατα ότι εφαρμόζουν την περίπτωση 3. Γι' αυτό και όταν εδόθη αυτή η εντολή, επειδή στη μοίρα αυτή των αερο-

σιαφών υπήρχαν και 3-4 παντρεμένοι, προθυμοποιήθηκαν οι ανύπαντροι

και είπαν να βγάλουμε τους παντρεμένους έξω απ' αυτή την αποστολή,

διότι αυτοί που θα πάνε δεν θα γυρίσουν και αυτοί είναι παντρεμένοι

έχουν και παιδιά οι άνθρωποι. Και πετάχτηκαν οι παντρεμένοι και

είπαν όχι επ' ουδενί, θα πάμε και εμείς στην Κύπρο θα πάμε να πολε-

μήσουμε και εμείς. Δεν θέλουμε καμιά εξαίρεση για κανένα λόγο.

Και επιπλέον από τους 18 όταν ήλθε η εντολή η δική μας ότι θα πάνε

οι 12, πήγε ο αντισμήναρχος τότε Σπηλιώτης ο υποδοικητής σε έναν

έναν και τους έξι που έβγαιναν στην άκρη για πρώτη δόση, διότι θα

πηγαίνουν για τη δεύτερη και τους έλεγε εσύ δεν θα φύγεις με την

M.W.
πηγαίνων για τη δεύτερη και τους έλεγε εσύ δεν θα φύγεις με την

3/1EZ

(Ε.Σ.)

27.1.1987

- 56 -

εντολή, εσύ δεν θα φύγεις, εσύ δεν θα φύγεις, επομένως κατεβείτε από το αεροπλάνο και καθήστε κάτω από το φτερό. Σ'έναν απ' αυτούς που του είπε να κατεβεί, κατέβηκε κάτω τον έπιασε από την γραβάτα και του λέει εγώ δεν είμαι άνδρας που δεν θα πολεμήσω για την Κύπρο; Γιατί να μην πολεμήσω εγώ; Όχι θα με βάλεις. Και πετάχτηκαν οι άλλοι οι σμηνίτες και υπαξιωματικοί και τους ξεχώρισε και τους είπαν λογικέψου θα έλθει η ώρα η δική σου. Το ήξεραν σαφώς, σαφέστατα και επί πλέον τους λέγαμε στο αυτί, πράγμα που δεν ήταν στο σχέδιο, να πάτε να προσγειωθείτε στο Ακρωτήρι όταν τελειώσετε την αποστολή σας. Θα περάσετε καλά και θα σας διούμε μετά....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Στην αγγλική βάση.

ΜΑΡΤΥΣ : Στην αγγλική βάση. Αυτό τους το λέγαμε εμείς στο αυτί, διότι δεν ήταν στα σχέδια και δεν επιτρεπόταν. Και αν δεν σας βάλουν κανένα αυτοκίνητο στη μέση, να είσαστε σίγουροι θα πάτε εσείς, ούτε άδεια θα ζητήσετε, θα πάτε να προσγειωθείτε.

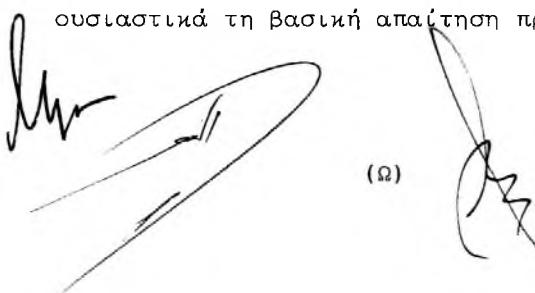
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Πείτε μου το εξής, αύριε μάρτυς: Είπατε ότι είχατε ήδη, μια και επιλέξατε τον τρίτο τρόπο ενεργείας, αποδεσμεύσει από τον χρόνο παραμονής των αεροσκαφών πάνω από το στόχο.

Mr.
Είχε γίνει μια αποδέσμευση. Θα ήθελα να σας ρωτήσω αν με τους κανόνες τους καθιερωμένους, η προσβολή μιας θαλάσσιας δύναμης

4 EZ Φ-Τ- 27.1.87

- 57 -

ή μάλλον μιας θαλάσσιας περιοχής που στηρίζει αμφίβια επιχείρηση,
 είτε είναι νηοπομπή που φθάνει στα σημεία απόβασης, είτε είναι
 ανεπτυγμένη αυτή η θαλάσσια δύναμη απαιτείται ή χρειάζεται παρα-
 μονή πολύωρη. Η έννοια είναι σχετική, δεν μιλάμε για ώρες, μιλάμε
 για κάποιο χρονικό διάστημα πέραν των 2 ή 3 λεπτών που αποτελούν
 ουσιαστικά τη βασική απαίτηση προσβολής μιας τέτοιας δύναμης.

(ΕΖ) 1/1 Ω (Θ.Σ.) 27-1-87

- 58 -

Συνήθως αν θυμάμαι καλά σε αυτές τις περιπτώσεις η προσβολή θαλάσσιας δύναμης - και θα ήθελα να το επιβεβαιώσετε ή να μας πείτε την άποψή σας - γίνεται με μία ή δύο επιθεσεις, ρίπτονται τα βαρέα όπλα, αρχικά οι βόμβες, σε δεύτερη περίπτωση οι πύραυλοι και εν συνεχεία κάποιος απλός πορθμοβολισμός και φεύγουν. Η παραμονή απεριόριστα πάνω από μια θαλάσσια περιοχή τις σκοπό εξυπηρετεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχάς, κύριε Παπαδονικολάκη, δεν μίλησα για απεριόριστο χρόνο. Δεν υπάρχει απεριόριστος χρόνος. Όταν μιλούσαμε για τις προηγούμενες περιπτώσεις μιλούσαμε για μια προσβολή μόνο. Τόσο ήταν το περιθώριο. Θα βυθίσουν τα αεροσκάφη, θα προσβάλουν και εν συνεχεία θα φύγουν. Ενώ, με την περίπτωση 3 που δώσαμε εμείς, είχαν το χρόνο να κάνουν και δεύτερη και τρίτη βύθιση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Για ποιό λόγο;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να είχαν βγει στη στεριά. Που να ξέραμε ότι θα ήταν στα 2 ή στα 3 μίλια. Είχανε πολυβόλα μέσα. Να μην τους κτυπήσουν τους τους στρατιώτες που θα έβλεπαν εκεί; Γιατί; Αφού δεν θα γύριζαν που δεν θα γύριζαν τα αεροσκάφη, άλλες δυό βυθίσεις να έκαναν να σκότωναν και 5 στρατιώτες παρά πάνω, δφελος θα ήταν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Επομένως, συνδυάζετε την εκτέλεση της αποτολής με ταυτόχρονη αναγνώριση του στόχου.

2/1 Ω (Θ.Σ.) 27-1-87

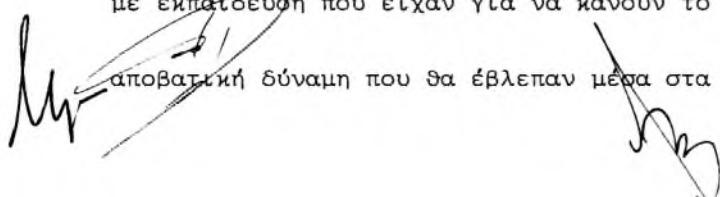
-59-

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν υπήρχε αναγνώριση. Μιλάμε για το εγγύς προγεφύρωμα .

Εγώ είπα ότι αν φεύγαμε ποτέ από το εγγύς προγεφύρωμα δεν θα κατορθώναμε να κάναμε τίποτε .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Ερωτώ, για να συνεννούμαστε, γιατί νομίζω ότι υπάρχει ένα σημείο που δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε . Είπατε προηγουμένως ότι αν δεν υπήρχε συγκεκριμένος στόχος τον οποίο θα έπρεπε να προσβάλουν και επομένως θα ήταν ή θαλάσσια δύναμη ή το εγγύς προγεφύρωμα , αν δεν υπήρχαν σαφείς πληροφορίες για την τρέχουσα τακτική κατάσταση και είχαν την εντολή τα πληρώματα " πηγαίνετε, εφαρμόζουμε τον τρίτο τρόπο ενεργείας και από κει και πέρα κάνετε μια αναγνώριση δείτε πως είναι κατά την εκτίμησή σας το σημείο που πρέπει να προσβληθεί " τότε σημαίνει ότι γινόταν αναγνώριση και προσβολή .

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Παπαδονικολάκη, με συγχωρείτε αλλά πριν 12-13 χρόνια δεν είχαμε τους κομπιούτερς που θα μας έλεγαν το χρόνο, την ώρα, τα λεπτά και τα δευτερόλεπτα και πού ακριβώς θα ευρίσκετο η αποβατική δύναμη . Οι πληροφορίες που είχαμε δεν ήταν απολύτως ηλεγμένες , τους στέλναμε εκεί κάτω με πρωτοβουλία, με μυαλό , με εμπειρία και με εκπαιδευση που είχαν για να κανουν το καλύτερο . Θα κτυπούσαν την αποβατική δύναμη που θα έβλεπαν μέσα στα καράβια . Αν τους έβλεπαν

3/1 Ω (Θ.Σ.) 27-1-87
- 60 -

ότι είχαν βγει έξω, θα κτυπούσαν το προγεφύρωμα, θα κτυπούσαν και τα ήνωσι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Μήπως πάμε σε πολύ τεχνοκρατικά θέματα ; Νομίζω καλύτερα να προχωρήσετε σε άλλα θέματα .

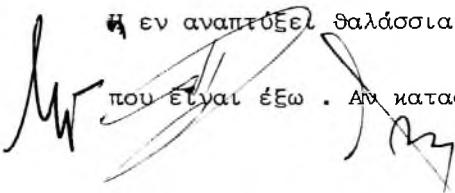
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . 'Οπως νομίζετε . Θα ήθελα δύμας εδώ να πω ότι σε κάθε περίπτωση αμφιβίου επιχειρήσεως, έστω και αν έχουν βγει τα τμήματα έξω, προσβάλλεται η θάλασσα δύναμη, γιατί αυτή είναι το σημείο στήριξης . Εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να διαφωτίσει περισσότερο την Επιτροπή .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Δεν είναι και καθοριστικό .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Καθοριστικό για την εξέλιξη της μάχης είναι, αλλά δεν το κρίνουμε εμείς αυτό εδώ .

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Παπαδονικολάκη, με συγχωρείτε . Από την άρχη είπα ότι το σχέδιο προέβλεπε την προσβολή της αποβατικής δυνάμεως . Τα καράβια με αυτούς θα κτυπούσαμε . Αν δύμας βρίσκαμε ότι την ώρα που έφευγαν τα αεροπλάνα είχαν βγει από τα καράβια, θα τους κτυπούσαμε εκεί πιο έξω .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Αυτό λέω, κύριε μάρτυς, και είμαι απολύτως σαφής . Λέω ότι και αν ακόμη είχαν βγει έξω, ο στόχος ήταν τα καράβια,

Η εν αναπτύξει θαλάσσια δύναμη, γιατί είναι η στήριξη της δυνάμεως που είναι έξω . Αν καταστρέψω την στήριξη, δεν στέκεται η δύναμη .

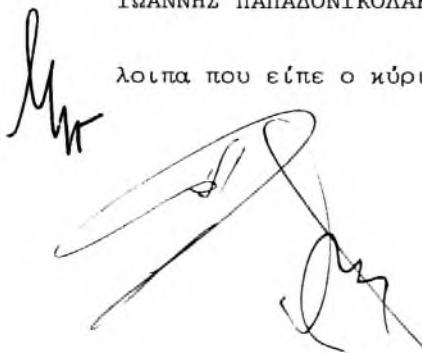
4/1 Ω (Θ.Σ.) 27-1-87

- 61 -

Συμφωνούμε, αλλά διαφωνούμε ως προς την επιλογή του στόχου. Η επιλογή στο ~~θ~~χου επί της Ειράς, όταν αμφίβιος επιχείρηση, υπάρχει εν αναπτύξει, δεν μεταβάλλει την αποστολή της εναερίου δυνάμεως. Η εναέριος δύναμη προσθίλλει το σημείο στήριξης. Αλλά, εν πάσῃ περιπτώσει, δεν είναι αυτό το θέμα μας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Εν πάσῃ περιπτώσει δεν προσέβαλαν τίποτε, ήτοι ε συνάδελφε, και έτσι δεν μπορούμε να διαφωνήσουμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Θα ήθελα να ρωτήσω το εξής, γιατί τα υπόλοιπα που είπε ο κύριος μάρτυς ήταν διευκρινιστικότατα.

(AK)

(Ω)

1/2 AK MP 27-1-1987- 62 -

Πείτε μου κ. μάρτυς, τι γνωρίζετε και στο μέτρο που γνωρίζετε,
 για την αίνηση της μεταφοράς της μοίρας καταδρομών με τα αεροσκάφη
 της Ολυμπιακής αεροπορίας διότι υπήρξε κάτι τέτοιο.

ΜΑΡΤΥΣ: Σέρω λίγα πράγματα γιατί σας είπα ότι δεν ήμουν εγώ ο υπεύθυνος.

πρώτη

Μπορώ να σας πω αυτά που έμαθα. Σέρω ότι διετάχθη την /ήμερα το βράδυ,
 το Σάββατο, να μεταφερθεί η αποια δύναμις καταδρομών, δεν ήταν ακριβώς πό-
 ση, στην Κύπρο, με αεροσκάφη της Ολυμπιακής αεροπορίας. Δυστυχώς, καθυ-
 στέρησε παρά πολύ αυτή η μοίρα. Από ότι μάθαμε εκ των υστέρων οι γραμμές
 από τον Δαγκαδά μέχρι τη Θεσσαλονίκη ήταν κατειλημμένες τελείως και η
 καθυστέρηση ήταν φοβερά υπερβολή.

Τελικά, έφθασαν τα αεροσκάφη στα Χανιά, που ανεφοδιάσθησαν και θα
 ξεκινούσαν από εκεί για να πάνε στην Κύπρο. Την ώρα που ήταν να απο-
 γειωθούν ένα από τα αεροσκάφη βγήκε λίγο έτσι από διάδρομο, του χάλασε
 η αποιος τροχός, με αποτέλεσμα να πάρεται την πρωτοβουλία ο επικεφαλής της
 διυλισθεώς των αλεξιπτωτιστών και να ματαιώσει την αποστολή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Ποιός ήταν αυτός, ο επικεφαλής;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένας ταγματάρχης ονόματι Σβάλης από ότι έχω ακούσει .

Χωρίς λοιπόν να ειδοποιήσει το ΓΕΑ ματαίωσε την αποστολή. Όταν δε

ερωτήθη γιατί ματαίωσε την αποστολή από τη σημερινή ώρα, διέποιτε ότι δεν μπορούσαν να πάνε

2/2 ΑΚ ΜΠ 27-1-1987

- 63 -

οι υπόλοιποι στην Κύρπο διότι τα πυρομαχικά ήταν στο αεροσκάφος που
χάλασε . Ενώ εν συνεχείᾳ απεδείχθη ότι είχε γίνει τακτική φόρτωση
και στο κάθε αεροσκάφος είχε τους ανθρώπους και τα πυρομαχικά τους.

Το ΓΕΑ ενοχλήθη τόσο πολύ από αυτή τη ματαίωση , που εγένετο αυτή

χωρίς να ενημερωθεί ο τότε υπαρχηγός, που ήταν επικεφαλής της

αποστολής, απήλαξε των αιθηκόντων του τον αειωματικό επιχειρήσεων

που ήταν κάτω στη Σούδα και τον έβαλε υπό περιορισμό. Τον οικείωσε

μέσα στο γραφείο του. 'Οταν δε είπαν στον κ. Μπονάνο, τότε τότε

αρχηγό ότι οι αλεξιπτωτιστές δεν θέλαν και δεν πήγαν, είπε

"τι να κάνω, δεν ακούνε", και αφορμή λαβόντες από' αυτή την αποστολή,

στην επομένη , δηλαδή την άλλη φορά μετά νοράτλας, διόρισε

ο τότε αρχηγός δικό μας αειωματικό τον ταξίαρχο Στεφανούρο ως

αρχηγό αποστολής , ώστε να μη μπορεί κανένας να επέμβει να την κανσε-

λάρει ή να διατάξει τίποτα διαωρετικό .

εδώ,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Επομένως μας λέτε βέτι είχε γίνει .

τακτική φόρτωση των αεροσκαφών και επομένως αν δεν πήγαιναν τα

τέσσερα θα μπορούσαν να πάνε τα τρία.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έμαθα εγώ . . .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το έχετε πεί και σεις αυτό κ. Παπαδονικολάκη

3/2 ΑΚ ΜΠ 27-1-1987

-64-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Εγώ έχω πει και νάτι αλλο, ότι η ιαθυστέρηση της μοίρας καταδρομών στην Θεσσαλονίκης ήταν απόφοιτα της άρνησης της μοίρας να επιβιβαστεί αεροσκαφών και να πάει στην Κύπρο. Είναι και αυτό προσθετικό των 'οσων λέει ο μάρτυς.

Πέραν, δε, αυτού νάποιος μάρτυρας εδώ, ιατέθεσε δτι ήταν εκεί ο κ.

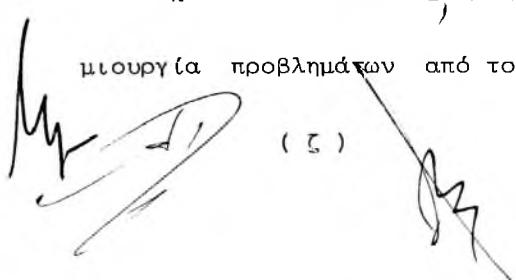
Ντάβος για να αποχαιρετήσει τη μοίρα. Η αλήθεια είναι δτι ο κ.

Ντάβος παρεναίβει για να επιβάλλει στην μοίρα να επιβιβαστεί των αεροσκαφών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αν επιτρέπετε κ. συνάδελφε, ο κ. Μπονάνος είπε σε δική μου ερώτηση, δτι είχε προβλήματα με τους χειριστές των αεροσκαφών της Ολυμπιακής αεροπορίας, Και τρον ρώτησα, οι χειριστές ή ήταν της Ολυμπιακής ή της πολεμικής αεροπορίας. Εννοούσε δτι οι χειριστές δεν έδειξαν προθυμία να οδηγήσουν τα αεροσκάφη. Και η απάντηση του κ. Μπονάνου ήταν, "όχι δεν ήταν της Ολυμπιακής, ήταν της πολεμικής αεροπορίας."

'Εχετε ακούσει εσείς άρνηση ή ιαλυσιεργεία ή τρόπον τινά δη-

μιουργία προβλημάτων από τους χειριστάς των αεροσκαφών;

(5)

(2AK)

1/2 ζ K.B. 27.1.1987

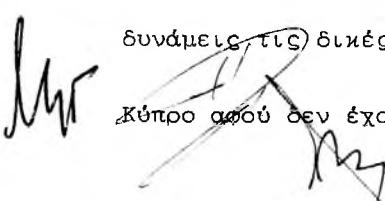
- 65 -

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι κύριε Βουλευτά, ξέρω ότι ήταν της Ολυμπιακής τα αεροσκάφη και τα πληρώματα της Ολυμπιακής. Δεν έχουν καμμιά σχέση οι πιλότοι οι δικοί μας. Δεν μπορούν να πετάξουν αεροπλάνα της Ολυμπιακής. Εξάλλου νομίζω ότι γι' αυτό και έβαλε - επειδή είδε τα προβλήματα που είχε με τους αλεξιπτωτιστάς - εν συνεχεία αρχηγό επικεφαλής της αποστολής τον δικό μας αξιωματικό για να μην έχουν δικαίωμα να ξεφύγουν ή να πάρουν κάποια άλλη απόφαση και να μην πάνε προς τα κάτω.

Αντιθέτως κύριε Βουλευτά, εδώ ήθελα να προσθέσω ότι υπήρχε μεγάλη προθυμία των δικών μας χειριστών και μεγάλος ενθουσιασμός και ανησυχία για τήν Κύπρο να πολεμήσουν, να βοηθήσουν . 'Έχω συγκεκριμένα παραδείγματα αν θέλετε και αν έχετε χρόνο να σας αναφέρω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Κύριε μάρτυς, δώστε μιά απάντηση στην Επιτροπή. Δηλαδή μιά τοσο σοβαρή αποστολή που ήταν η αποστολή μιας μοίρας στην Κύπρο, την ματαίωσε κάποιος ταγματάρχης που ήταν επικεφαλής ; Με το έτοι θέλω;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός ήταν ο επικεφαλής . Και εκείνη την ώρα διέταξε τις δυνάμεις τις δικές του . Και είπε ότι εμείς δεν πηγαίνουμε στην Κύπρο αφού δεν έχουμε τα πυρομαχικά μας. Πώς θα πολεμήσουμε ;

2/2 ζ Κ.Β. 27.1.1987

- 66 -

Ο συνάδελφος έκανε το λάθος να μην το αναφέρει αμέσως στο ΓΕΙΑ και να του πει το ΓΕΙΑ διτε είναι εντολή θα πάψε όλοι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Επομένως έχουμε δύο σφάλματα. Του επικεφαλής αξιωματικού του Στρατού και του δικού σας υπεύθυνου εκεί ο οποίος έπρεπε να το αναφέρει.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος), Συνεχίστε κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Χάθηκε ο χρόνος με αποτέλεσμα να μην προλαβαίνουν πλέον τα αεροσκάφη όταν το έμαθαν να φθάσουν στην Κύπρο γιατί έπρεπε να φθάσουν νύκτα και να ξαναφύγουν από εκεί νύκτα διότι υπήρχε η εχθρική αεροπορία και είχαν και αεροσκάφη νυκτερινής διώξεως.

Μπορούσαν να τα κτυπήσουν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς θα ήθελα να σας ρωτήσω εδώ για να το κλείσουμε αυτό το θέμα.

Ο Διοικητής της στρατιωτικής δυνάμεως ο οποίος επιβιβάζεται κάποιο αριθμό αεροσκαφών, πρέπει ή δεν πρέπει να γνωρίζει ταν

έχει την ίδια τα κτική φόρτωση των αεροσκαφών;

3/2 ζ Φ.Τ. 27.1.87

- 67 -

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς το ξέρει σαφέστατα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Επομένως όταν πήγε και ανέφερε ότι εμείς δεν μπορούμε να εκτελέσουμε την αποστολή μας διότι ολόκληρο το σύστημα υποστήριξης σε πυρομαχινά και μέσα της δυνάμεως που έχει ήδη φορτωθεί στα αεροσκάφη βρίσκεται στο αεροπλάνο που έχει καταστραφεί τότε εκτιμάτε ότι μπορεί να το έλεγε εν συνειδήσει της αναληθείας αυτού που έλεγε;

ΜΑΡΤΥΣ : Σας είπα ότι εγώ δεν είμαι....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : 'Όχι, πείτε μου αυτό που πρέπει να γνωρίζετε.

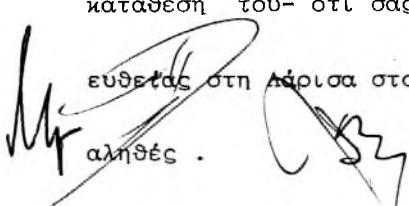
ΜΑΡΤΥΣ : Σας λέω τις πληροφορίες που έμαθα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Συμπερασματικώς.

ΜΑΡΤΥΣ : Συμπερασματικώς / ενσυνειδήτως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Καλώς. Αυτό ήθελα.

Θα ήθελα να ρωτήσω το εξής. Ο κύριος Σημαιοφορίδης ο οποίος ήταν κάποιος αξιωματικός της ΚΥΠ με αλιμάνιο της ΚΥΠ στην Κυρήνεια -πρωθημένο παρατηρητήριο της ΚΥΠ- κατέθεσε εδώ -και υπάρχει στην καταθεσή του- ότι σας έδινε συνεχώς τακτικές πληροφορίες απ'

ευθείας στη Λάρισα στο ΑΤΑΔ θα ήθελα να μου πείτε αν αυτό είναι
αληθές .

4/2 ζ Φ.Τ. 27.1.87

- 68 -

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν θυμάμαι, κύριε Παπαδονικολάκη. Έχουν περάσει τόσα χρόνια που δεν θυμάμαι αυτή τη λεπτομέρεια. Βέρω ότι πληροφορίες παίρναμε από 3 μεριές. Από το ΓΕΑ βασικώς, από το ΓΕΕΘΑ, μέσω του ~~ΑΕΔ~~ και κάπου κάπου μας ερχόταν και από την ΚΥΠ κάποια πληροφορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Από την ΚΥΠ όχι δικαίως από την Κύπρο κατ'ευθείαν,

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν νομίζω αλλά δεν το θυμάμαι. Δεν μπορώ να σας το πω. Αυτό είναι μια λεπτομέρεια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Καλώς.

Ένα άλλο επίσης σοβαρό και είσθε ίσως και ο κατάλληλος άνθρωπος για το επιβεβαιώσετε ή όχι.

Ο στρατηγός Μπονάνος είπε εδώ ότι τελικώς ελειτούργησε αποτρεπτικά στη σκέψη του η απογείωση των 18 αεροσκαφών για ^{να} προσβάλουν την Κύπρο οι πληροφορίες που ~~ταξι~~ έφερε έντρομος σχεδόν ο αρχηγός του ΓΕ Α που είχε συλλέξει από το δίκτυο επικρήσεως για μετακινήσεις αεροσκαφών και αεροπορικών δυνάμεων πέραν αυτών που αναφέρατε στην Τουρκία, αλλά και στην Βουλγαρία. Άπλαδή κοντολογία ο Μπονάνος μας είπε ότι πήγε ο Παπανικολάου και του είπε

5/2 ζ Φ.Τ. 27.1.87

- 69 -

"έχω πληροφορίες από το δίκτυο επικοινωνίας ότι υπάρχουν αινήσεις στην Βουλγαρία αεροσκαφών και στρατευμάτων γενικότερα που τις έχεις; Από το δίκτυο επικοινωνίας". Όπως είναι γνωστό το δίκτυο επικοινωνίας κατ' αρχήν το έχετε εσείς υπό την δική σας διοίκηση και έλεγχο, ο αρχηγός του ΑΤΑΔ. Πέστε μας αν αυτό ήταν πράγματι αληθές ή όχι;

(2Z)

(2ζ) 1/2 Ζ. Β.Τ. 27-1-87

-70-

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι καθόλου κάτι τέτοιο .Αυτή είναι μια σοβαρή πληροφορία, την οποία αν εγώ την είχα και την μεταβίβαζα προς τα πάνω θα την θυμόμουν

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Αν υπήρχαν τέτοιες πληροφορίες από το δίκτυο επιτήρησης, θα έπρεπε να το γνωρίζετε, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα έπρεπε να το γνωρίζω, γιατί είναι σοβαρές οι πληροφορίες αυτές και γι' αυτό σας λέω ότι θα έπρεπε να το θυμάμαι. Δεν θυμάμαι δύνας καθόλου τέτοιο πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Πέστε μου ακόμα, αν γνωρίζετε ότι μέσα στο σχέδιο αμύνης ανάγκης -το γενικότερο σχέδιο αμύνης ανάγκης με την ευρύτερη του έννοια ,ούτε "καπά" ούτε "ταφ", μιλάω για το σχέδιο αμύνης ανάγκης- προβλέπεται, ή υπάρχει ενδεχόμενο να αντιμετωπίσουμε κίνδυνο από βορρά με την εξής τακτική ενέργεια: Εχθρικές από βορρά αερομεταφερόμενες δυνάμεις να καταλάβουν κάποιο νησί του Αιγαίου,

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι να υπάρχει τέτοιο πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ευχαριστώ πολύ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, επειδή πρέπει να φύγω θα ήθελα να κάνω μόνο μια ερώτηση, αν δεν έχουν αντίρρηση οι κύριοι συνά-

δελφοί.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ναι, ήταν η σειρά του κ. Λιβανού, αλλά

2/2 Z. B.T. 27-1-87

-71-

μπορείτε να κάνετε μια ερώτηση.

ΔΤΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ναι, παραχωρώ τη θέση μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Μάρτυς, έχουμε το γεγονός ότι διδεται η εντολη απογειώσεως των αεροπλάνων, δυο φορές. Και μετά δύο λεπτά, όπως μας είπατε, έρχεται η ακύρωση της εντολής. Μας είπε ο κ. Μπονάνος ότι επεκράτησε η άποψη ότι αυτά τα αεροπλάνα θα τα χρειαστούμε για να αμυνθούμε κατά των Τούρκων, κατά των βορείων κ.λπ.

Ερωτώ, λοιπόν: Αυτή δύλη η διεργασία είναι δυνατόν να έγινε μέσα σ' αυτα τα δύο λεπτά; Διδτει διδεται μια εντολή και μετά δύο λεπτά ακυρωθεται. Σ' αυτά τα δύο λεπτά, δηλαδή, αστραπιαίως λειτούργησαν δλοι και αποφάσισαν ότι χρειάζονται τα αεροπλάνα;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μα, ρώτησα, κ. συνάδελφε, αν υπήρχε εν εξελίξει κάποιο συμβούλιο εκείνη τη στιγμή, που πιθανόν να άλλαξε γνώμη. Και δεν υπήρχε τίποτε λέει ο κ. μάρτυς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σε δύο λεπτά μπορεί να έγινε αυτό; Το βρίσκετε πιθανό;

ΜΑΡΤΥΣ. Οχι, τελείως απίθανο. Είχαν 48 ολόκληρες ώρες να το σκεφτούν και άπαξ και απεφασίσθη μέσα σε δύο λεπτά μπορούσε να αλλάξει τίποτε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Πιθανότερο δεν είναι, όταν εδίδετο η εντολή

3/2 Z. B.T. 27-1-87

- 72 -

ήδη να είχαν αποφασίσει και την ακύρωση; Δηλαδή, όταν εδίδετο η εντολή μάλλον δεν θα εγνώριζαν στις θα την ακύρωναν στη συνέχεια;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί, είναι πιθανόν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Ο κ. Διβανός έχει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς, είστε από τους τελευταίους μάρτυρες, τους οποίους έχει καλέσει η επιτροπή μας και οπωσδήποτε είστε ο τελευταίος, ο οποίος θα μας πληροφορήσει γύρω από την δράση του αλάδου της αεροπορίας. Γιατί μετά θα είναι πια ο αρχηγός του επιτελείου, ο οποίος κατα κάποιο τρόπο -δεν ξέρω αν βαρύνεται ή ευθύνεται - οπωσδήποτε είναι ο υπεύθυνος τυπικά τουλάχιστον.

Γι' αυτό θα ήθελα να σας παρακαλέσω να μας βοηθήσετε στους συλλογισμούς, τους οποίους θα κάνουμε, όταν πλέον αποφασίσουμε να προχωρήσουμε στο πόρισμα μας.

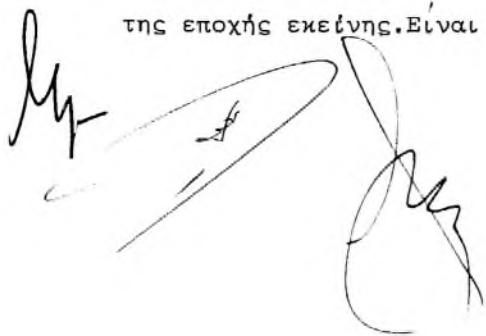
Εγώ τουλάχιστον αποδίδω -για τον ~~Εαυτό~~ μου μιλάω- τεράστια σημασία στις απαντήσεις, τις οποίες θα μου δώσετε τώρα.

Είπατε προηγουμένως στον Κ. Πρόεδρο, ο οποίος σας ρώτησε, ότι ασφαλώς, εφ' όσον δρούσαν τα αεροσκάφη μας υπεράνω του θαλασσίου χώρου της Κύπρου, θα μπορούσαν να προχωρήσουν και με τα πολυβόλα, τα οποία διαθέτουν, να κτυπήσουν το πεζικό.

4/2 Z. B.T. 27-1-87

-73-

Αυτό σημαίνει ότι τα "περίφημα" πέντε λεπτά, τα οποία πολλοί έχουν χρησιμοποιήσει σαν επιχείρημα, γιατί η ελληνική αεροπορία δεν έδρασε κατά τις αρίστιμες εκείνες ώρες, είναι λιγάκι αμφισβητούμενος χρόνος και χρησιμοποιείται -θα έλεγα- μάλλον για δικαιολόγηση της απραξίας της εποχής εκείνης. Είναι έτσι;

(2θ)

(22) I/2 Θ 27-I-87

- 74 -

ΜΑΡΤΥΣ. Μιλάτε για τα 5' λεπτά του χρόνου παραμονής επάνω, αν δηλαδή

ήταν 5' λεπτά, αν ήταν λιγότερο ή περισσότερο;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ακριβώς. Γιατί αυτό χρησιμοποιήθηκε σαν επιχεί-

ρημα και μάλιστα στη Βουλή ότι: "Τί θέλατε να κάνουμε; Με την απο-

φείωση από την Κρήτη, το ταξίδι προς την Κύπρο, παραμονή 5' λεπτά

και μετά προσγείωση στο Λίβανο ή πίσω, ή δεν ξέρω πού, πώς θα μπο-

ρούσαμε να πολεμήσουμε τους Τούρκους οι οποίοι το είχαν αερογέφυρα;"

Είναι αυτό γεγονός;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά, η αεροπορία έχει πολλές αποστολές που μπο-

ρεί να κάνει. Οι αποστολές, όμως, αυτές προϋποθέτουν και ορισμένο

χρόνο η οποία μία ξεχωριστά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εγώ σας μιλάω για το συγκεκριμένο, τη βολή, τη

βύθιση τόσων 1, 2, 5, όλων των αποβατικών Τουρκικών σκαφών.

ΜΑΡΤΥΣ. Την αποστολή αυτή τη συγκεκριμένη, που γράφει το σχέδιο,

είχαν αναλάβει να τη φέρουν σε πέρας αυτά τα αεροσκάφη, επιλέγοντας

την τρίτη λύση, που σας είπα προηγουμένως. Επομένως, δεν είχαν μόνο

5' λεπτά αυτά. Θα μπορούσαν να έχουν και 10' ή 15', ίσως και 20',

αν χρειαζόταν ποτέ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ευχαριστώ πολύ, κύριε μάρτυς.

Θα ήθελα να σας ερωτήσω: Πόσες βυθίσεις θα μπορούσαν να

2/2θ ----- 27-Ι-87

- 75.

κάνουν αυτά τα αεροσκάφη;

ΜΑΡΤΥΣ. Σ' αυτόν το χρόνο ;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Τρεις - τέσσερεις.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Νομίζετε ότι με 4 βυθίσεις τόσα αεροπλάνα, αν έβρισκαν τα μισά ή το 20% των σκαφών το στόχο τους, θα ματαίωναν την εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά, αυτό είναι πολύ παραμεκινδυνευμένο να σας το απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τότε να ερωτήσω αλλοιώς. Πιστεύετε ότι αυτά τα αεροσκάφη, με τους κυβερνήτες, τους οποίους σεις γνωρίζετε άριστα βεβαίως, ποιοί ήσαν, είχαν τη δυνατότητα, με 4 βυθίσεις, που μπορούσαν να κάνουν, να βάλουν το στόχο τους σωστά;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς, και αυτή ήταν η αποστολή τους. Και νομίζω ότι θα έπρεπε να επιφέρουν σημαντικές ζημιές στην αποβατική δύναμη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Το αν, λοιπόν, αυτές οι ζημιές θα είχαν σαν επακόλουθο τη ματαίωση της αποβάσεως, μπορούμε να το κρίνουμε εμείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί και να φθάναμε μέχρι τη ματαίωση, αλλά αυτό δεν μπορώ να σας πω ότι εξασφαλίζετο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όχι. Εμείς θα μπορούσαμε να πούμε ότι με τη

3/2θ..... 27-Ι-87

-76-

βύθιση ενός μεταγωγικού, ενδεχομένως θα επενέβαινε ένας άλλος παράγοντας και θα έλεγε: "Μη σκοτωνόσσαστε..."

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, Ι2 αεροπλάνα, στέλνοντάς τα εκεί, ελπίζαμε ότι θα βυθίσουν περισσότερα από ένα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ασφαλώς. Επομένως, ο ισχυρισμός του 5λεπτου είναι ανακριβής.

ΜΑΡΤΥΣ. Για τη συγκεκριμένη περίπτωση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Θα ήταν ασφαλώς βέβαιο στη συνείδηση όλων μας ότι η τακτική αεροπορία, την οποία διευθύνατε σεις, έπρεπε να γνωρίζει τον ενδεχόμενο κίνδυνο από Βορρά; Θα έπρεπε, δηλαδή, να ενημερωθεί, θα έπρεπε να ξέρει οπωσδήποτε, αν υπήρχε τέτοιο ενδεχόμενο;

ΜΑΡΤΥΣ. Μας ήλθε, απ' ότι τι θυμάματι, στη διάρκεια του 3ημέρου αυτού οι αποικιακοί πληροφορία από το ΓΕΑ να προσέξουμε τα βόρεια σύνορα και να εντείνουμε την επιτήρηση του χώρου αυτού, γιατί υπάρχει οι αποικιακοί πληροφορία συγκεντρώσεως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σεις, δόμως, δεν είχατε συγκεκριμένη.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είχαμε τίποτε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Απεδείχθη μετά;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Δεν απεδείχθη.

Επομένως, μπορούμε να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι αυτό

4/2θ 27-Ι-87- 77 -

ήταν εμβόλιμο;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ακουσα ότι τελικά αυτή την πληροφορία τη μετέφερε ο τότε

Γερμανός πρέσβυτος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. 'Οχι. Αυτό είναι ανακριβές, κύριε μάρτυρε.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό άκουσα σας είπα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αυτό είναι ανακριβές. Την πληροφορία υποτίθεται

ότι την έδωσε ο στρατιωτικός ακόλουθος του Λονδίνου και επίσης, ότι
κάποιο ρόλο έπαιξε ο ακόλουθος μας στην πρεσβεία στο Βουκουρέστι.

(2B)

2θ

1/2 Β Α.Ι. 27-1-1987

-78-

Ο ακόλουθος δεν είπε τέτοια πράγματα, διότι όπως είχα συνομιλήσει,
μαζί σας πολλές φορές...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο πρέσβυς ο γερμανός....

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό το έχω εξακριβώσει. Με τον Αραπάκη δεν είπε
τέτοια πράγματα στις συνομιλιες που είχα και με σας και με τον Αραπά-
κη, σας διαβεβαίω ότι τέτοιο πράγμα δεν έγινε από τον πρέσβυ. 'Αρα
δεν είναι από κει οι πληροφορίες.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι την πληροφορία αύτή την πήρα από τον Κοτσολάκη
ή από τον Παπανικολάου εκ των υστέρων ότι ο γερμανός πρέσβυς τους
είπε κάτια τέτοιο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: "Όχι αυτό είναι ανακριβές. 'Αλλωστε ο Παπανικολάου
-τουλάχιστον έτσι λένε οι μάρτυρες δεν ξέρω αν τα είπε ο άνθρωπος-
μιαρόύσε για σύμφωνο της Γιάλτας για ανατροπή των Ισορροπιών των
δυνάμεων του Συμφώνου της Βασροβίας και δεν συμμαζέυεται.

Πάντως αν αυτά είναι γεγονότα πάντως δεν τα ξέρω αλλά τα κατέθεσαν
εδώ μάρτυρες και τα επιβεβαίωσε και ο υπασπιστής του Μπονάνου.

Επομένως δεν αποκλείετε εσείς να ήταν και ένα τρικ γιανα δημιουργηθού-
οι προουποθέσεις να μην γίνει...

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως εμείς δεν είδαμε τέτοιες κινήσεις.

2/2 B A.I. 27-1-1987

- 79 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πάντως αν υπήρχε αυτή η πληροφορία θα ήταν λόγος να ματαιώθει η βοήθεια προς την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα 12 αυτά αεροπλάνα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Όχι τα 12, οι πληροφορίες αυτές θα ήταν λόγος ικανός να ματαιώσουν τη βοήθεια προς την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ εμέ όχι. Δψδενα αεροπλάνα λιγότερα δεν θα χάλαγε ο κόσμος

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η τρίτη ερώτησή μου είναι και σας διαβάζω την αναφορά του τότε Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων προς μία διαταγή την

οποία εξέδωσε ο Υπουργός τότε Εθνικής Αμύνης ο οποίος απαντά ότι τα φάντομ -δικαιολογεί γιατί δεν έγινε η επιχείρηση- τα φάντομ απαντά

λοιπόν σ αυτή την αναφορά η οποία είναι και των τοιών όπλων αναφορά,

λόγω της αναγκαιούσης μετασταθμεύσεως εις αεροδρόμιο Ηρακλείου και

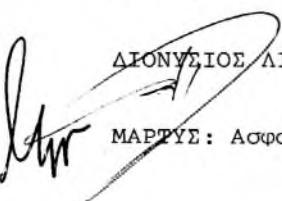
της απειρίας του τεχνικού προσωπικού ως εκ προσφάτου παραλαβής των

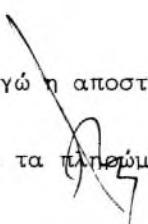
αεροσκαφών και μη πλήρους συμπληρώσεως της εκπαίδευσεως δια πολεμι-

κάς επιχειρήσεις , αυτές οι αιτιολογίες είναι ακριβείς και είναι

ικανές να έχουν ματαιώσει τη βοήθεια της Ελλάδος προς την Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Την αποστολή των φάντομ όχι την βοήθεια της Ελλάδος προς την Κύπρο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Οπως σας το είπα εγώ η αποστολή των φάντομ.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς αφού ήταν ανεκπαίδευτα τα πληρώματα, δεν είχαν συμπλη-

3/2 B A.I. 27-1-1987

- 80 -

ρώσει την εκπαίδευσή τους. Οι οπλουργοί στην Αμερική, γιατί είχαμε στέλλει τότε αρκετά πληρώματα στην Αμερική να εκπαιδευτούν, οι οπλουργοί από ότι θυμάματι δεν είχαν κάνει φορτώσεις με πραγματικά πυρά. Ήταν όλα θεωρητικά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δηλαδή μπορούμε να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι το σχέδιο Κ

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά ήταν εκτός σχεδίου Κ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Α, ήταν εκτός σχεδίου Κ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Δεν έχει καμμιά σχέση το σχέδιο Κ με την πρόσθετο βοήθεια των φάντομας. Αυτό ήταν εξτρά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Οσον αφορά για τα Ρ84F

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πανέτοιμα, φορτωμένα με τα πληρώματά τους, με την εκπαίδευσή τους οι χειριστες δεμένοι στα αεροσκάφη να εκτελέσουν την αποστολή. Εδόθη δύο φορές η εντολή και δύο φορές ακυρώθη,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επομένως μπορούμε να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα που οδηγήθηκε ο πριν από εμένα ερωτήσας: Παπαδονικολάκης στο ότι την ώρα που διετάσσετο η απογείωση ήταν ήδη προαποφασισμένη και η ματαίωση. Διότι πράγματι ο χρόνος δεν δικαιολογεί όλη αυτή την ιστορία.

Και αν ακόμη δεχθούμε αυτά που μας είπε ο Μπονάνος ότι στεπτόταν τι θα συμβεί εάν αυτά απογειώνούν με τους βόρειους γείτονες και με

4/2 B A.I. 27-1-1987

- 81 -

τις εισβολές θα το δεχθούμε για μία φορά. Δηλαδή διέταξαν να ξαναγυρίσουν. Άλλα είναι δυνατόν ο αρχηστράτηγος διότι αυτός ήταν αρχιστρατηγός εκείνη τη στιγμή να σκέφτεται μόλις έδωσε τη διαταγή απογειωθείτε να σκέφτεται ταυτόχρονα και τί θα γίνει άμα φύγουν και μετά να ξαναδίνει τη διαταγή απογειώσεως και μετά ξανά την ματαίωση.

Τα βλέπετε εσείς αυτά λογικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι τελείως απίθανα και εγώ έρχομαι να πιστέψω ότι τι ισχύει αυτό που μου είπε ο Παπανικολάου ότι επενέβαινε ο Γκιζίκης και τα γύριζε πίσω διότι μου το είπε σε ανύποπτο χρόνο μερικούς μήνες θα

έλεγα μετά τις επιχειρήσεις αυτές.

(δ)

(2B)

1/2 δ. Ε.Σ. 27-1-87

- 82 -

Τελείωσε σε ανύποπτο χρόνο. Και δεν είχε κανένα λόγο τότε να μου πεί ότι ο Γκιζίνης επενέβη, διότι εγώ διερωτήθην γιατί έγινε αυτό και του είπα πως σε 2' μπορείτε να αλλάξετε γνώμη, χωρίς να συμβεί κάτια το τραγικό; Το τραγικό θα ήταν, έπεισε η Κυρήνεια, τι να τα κάνωμε τα αεροπλάνα τώρα να πάνε εκεί;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Ασφαλώς.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Η άλλαξε η κατάσταση άρδην, διότι μέσα σε 2' δεν μπορούσε να αλλάξει. Και μου απάντησε ότι ο Γκιζίνης μας εγύρισε πάσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Επομένως, τουλάχιστον εγώ μπορώ να οδηγηθώ στο συλλογισμό, ότι εφόσον κατά σύμπτωση και ο Γιζίνης, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, της υποτιθεμένης Δημοκρατίας, ήταν στρατιωτικός, αν ήταν ένας πολίτης θα λέγαμε δεν ξέρει ο άνθρωπος, αλλά ένας στρατιωτικός με εμπειρία, όπως ο Γκιζίνης, ούτε κι αυτός θα μπορούσε να λέει "απογειωθείτε" - ~~αρα~~, κάτι αλλο τον εξανάγκασε.

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς, διότι αυτός δεν έλεγε απογειωθείτε, αυτός έλεγε ματαιώστε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Επομένως, μπορούμε να αποδώσουμε πλέον ευθύνες τις οποίες ~~θα ζητήσουμε βεβαίως από εκείνους να μας πουν, όχι πιά με αυτά τα δεδομένα, τα οποία χρησιμοποιούν εδώ, οι εμπειρίες~~

2/26ΕΣ27.1.87- 83 -

και οι βόρειοι γείτονες και δεν τημαζεύεται. Κάτι αλλο τους εξανάγκασε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ποιοί τους πίεζαν;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα, αυτό δεν μπορεί να μας το πεί εδώ ο μάρτυς ποιοί τους πίεζαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε.

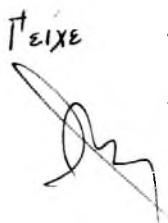
ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήθελα να προσθέσω, διότι εν τη ρυμη των συζητήσεων που είχατε πει για τον "Αττίλα 2", για τον οποίο δεν μιλήσαμε καθόλου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα μιλήσω εγώ τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Καλώς, κύριε μάρτυς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, δύο μόνο ερωτήσεις έχω και είχω σημειώσει ακριβώς τον "Αττίλα 2". Πιστεύετε ότι, εφόσον πλέον είχε σημειωθεί η εισβολή και κατ' ουσίαν το κύριο σώμα των αποβατικών

Γειχε

 δυνάμεων της Τουρκίας αποβιβασθεί επί του κυπριακού εδάφους, θα μπορούσε - για την Αεροπορία πάντοτε μιλώ πλέον - να κάνει τίποτα εφόσον άρχισε η δεύτερη επίθεση; Εννοώ τον "Αττίλα 2". Θα μπορούσε να προσφέρει τίποτα η Αεροπορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Δυστυχώς δεν μπορούσε να προσφέρει τίποτε η Αεροπορία,

3/26.

(Ε.Σ.)

27.1.1987

- 84 -

όπως είπα και προηγουμένως, μπορούσε να προσφέρει στην αποβατική δύναμη και στο εγγύς προγεφύρωμα, μόλις ~~θέλησαν~~ εκεί. Από κεί και πέραν η βοήθεια ήταν πολύ μικρή, ελάχιστη και μηδαμινή, από την ώρα που συνεννώθηκαν οι αποβατικές δυνάμεις με τον θυλακα της λευκωσίας, τότε έληξε το παιχνίδι^η, μάχη της Κύπρου ~~κέρατος~~.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άρα, εγώ τουλάχιστον, μπορώ να οδηγηθώ στο συμπέρασμα ότι θα ήταν μία μάταιη θυσία, χωρίς κανένα αποτέλεσμα, και έμψυχου και άψυχου υλικού.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και μία τελευταία μου ερώτηση. Θα αποδίδατε καμία ευθύνη στον Αρχηγό της Αεροπορίας, της εποχής εκείνης, για δύλα αυτά; Προσωπική ευθύνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιά εννοείτε, "δύλα αυτά";

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Για δύλα, διότι δέχθηκε να ανεβοκατεβαίνουν τα αεροπλάνα, χωρίς να έχουν κάνει καμμία παράσταση. Διότι δεν έχουμε καμμία μαρτυρία, ότι πήγε σαν Αρχηγός Επιτελείου να πεί, τι είναι αυτά που κάνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε. Εδώ θέλω να προσθέσω ότι τη δεύτερη φορά την

εντολή την πήρα κατ'ευθείαν από τον ζεύγος από το ΓΕΕΘΑ, απ'το ΑΕΔ

4/26.

(Ε.Σ.)

27.1.1987

- 85 -

τότε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Απ' τον Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι. Την πρώτη εντολή την πήρα μέσω ΓΕΑ. Το ΑΕΔ αποφάσισε,
 είπε στο ΓΕΑ, απογείωση των αεροσκαφών 11.05', 11.07'. Τη δεύτερη εντολή
 την πήρα κατ'ευθείαν με τηλέφωνο, που εγκατεστάθη εν συνεχείᾳ, από
 το Γραφείο του ΓΕΕΘΑ, που ήταν μέσα ο Παπανικολάου. Ο Παπανικολάου σή-
 κωσε το τηλέφωνο και μου είπε, ~~θα~~ φύγουν τα αεροσκάφη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : 'Αρα είναι συνυπεύθυνος.

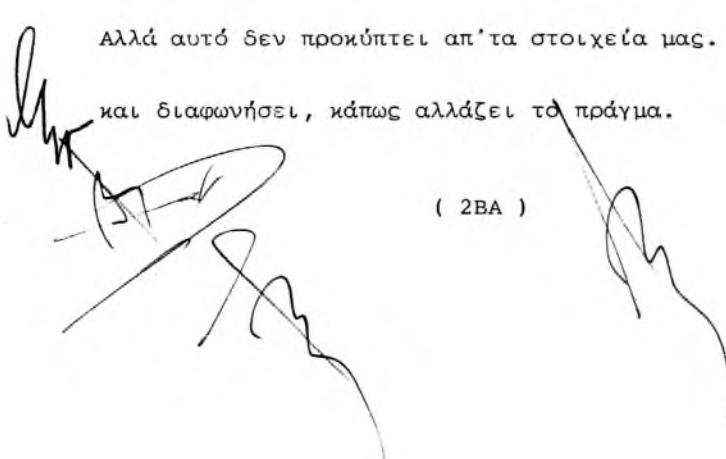
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : 'Ήταν δική του αρμοδιότητα ή του αρχιστρα-
 τήγου;

ΜΑΡΤΥΣ : Του αρχιστρατήγου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : 'Έχω κρατήσει σημειώσεις, κύριε μάρτυς, και επομένως
 μπορώ να οδηγηθώ στο συμπέρασμα, διότι ο κ. Αρχηγός του Επιτελείου της
 Αεροπορίας, πήρε την ευθύνη. Εκτός εάν διεμαρτυρήθη και διεφώνησε.

Αλλά αυτό δεν προκύπτει απ' τα στοιχεία μας. Αν έχει διαμαρτυρηθεί
 και διαφωνήσει, κάπως αλλάζει το πράγμα.

(2BA)

26

1/2BA

BII

27.1.87

- 86 -

(Κυρίου Δ. Διβανού συνέχεια).

Αν όμως δεν έχουμε μαρτυρία αντιδράσεως, τότε σημαίνει ότι πια συμφωνεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε. Ο Αρχηγός της Αεροπορίας εκτελεί εντολές, πρώτον, του

Αρχιστρατήγου, που Αρχιστράτηγος την εποχή εκείνη ήταν ο Μπονάνος και

δεύτερον, της Κυβερνήσεως. Αν του είπαν αυτό θα εκτελέσεις, τι να πει; Θα

κάνω εγώ πόλεμο μόνος μου;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Οχι. 'Όταν όμως ο Αρχηγός της Αεροπορίας εισηγείται

στο Μπονάνο "τι λέτε εδώ μπαίνουν οι Βούλγαροι, πως θα διώξουμε αεροπλάνα",

είναι συνυπεύθυνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε, αυτό είναι άλλο θέμα, στο οποίο δεν μπορώ να σας

δώσω απάντηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αν όμως είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας δώσω απάντηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Λέω αν είναι έτσι.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν τι; 'Ότι εισηγείται ο ίδιος;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως. Διότι τα χρειαζόμαστε εδώ, διότι μπαίνουν οι

Βούλγαροι όπου νάναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Τέτοιο πράγμα εγώ τουλάχιστον δεν Φέρω. Δεν μου είπε ποτέ, δεν

με ενημέρωσε.

2/2BA

ΒΠ

27.1.87

-87-

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ δεν σας ερωτώ, αύριε μάρτυς, αν το Φέρετε. Εγώ σας ερωτώ αν συνέβη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω υπό ποίας συνθήκας συνέβη αυτό, αν συνέβη τότε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και η τελευταία μου ερώτηση.

"Πλην της ηρωϊκής θυσίας της αποστολής αεροπορικής Μοίρας Καταδρομών, Παρά τα σχέδια και τις προθέσεις, δεν απεστάλη άλλη βοήθεια εις Κύπρον, διότι η αποστολή αυτή εκρίθη άκρως επικίνδυνος. Ορθή εκτίμηση! Αυτό είναι σκέψη πλέον γύρω από την αναφορά των αεριωματικών οι οποίοι απεφάσισαν αυτά τα οποία έκαναν ή δεν έκαναν.

ΜΑΡΤΥΣ: "'Άκρως επικίνδυνος", τι εννοείτε; Ποια εκρίθη "άκρως επικίνδυνος"; Δεν αντελήφθην.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα σας διαβάσω το κείμενο. "Πλην της ηρωϊκής και με θυσίας και απωλείας αίτινες λογικώς θα ήσαν μεγαλύτεραι, αποστολής αεροπορικής Μοίρας Καταδρομών. Παρά τα σχέδια και τις προθέσεις, δεν απεστάλη άλλη βοήθεια εις Κύπρον, διότι η αποστολή εκρίθη άκρως επικίνδυνος. Ορθή η εκτίμηση!" Θεωρείτε εσείς ορθή την εκτίμηση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, λανθασμένη, αν συμπεριλαμβάνει και την Μοίρα των αεροσκαφών

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εσφαλμένη !

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς, διότι ήταν η μοναδική βοήθεια που μπορούσαμε να προσφέρουμε στη μαχόμενη Κύπρο εκείνη τη στιγμή. Όταν ήλανουμε πόλεμο ασφαλώς

3/2BA

ΒΠ

27.1.87

κένδυνος θα υπόσχουνται

- 88.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό είναι το συμπέρασμα -αν μου επιτρέπετε να διαφωτίσω και τα μέλη να μην ξάνθουμε εδώ πέρα λιγάκι παζλ- του Υπουργού της Εθνικής Αμύνης της εποχής εκείνης, μετά την αναφορά η οποία κατετέθη. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκης): Ο κύριος Δαμιανίδης έχει το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πρέπει να πω, κύριε Πρόεδρε, ότι ο κύριος μάρτυς ήταν πράγματε πολύ διαφωτιστικός και ίσως αποτελεί μοναδική περίπτωση ως προς την εξέλιξη των γεγονότων. Και αυτό σας τιμά, κύριε μάρτυρε, πρωτικά.

Θα ήθελα, κύριε μάρτυρε, να σας ρωτήσω μερικά πράγματα. Είναι περίπου τρεις ωρές που θέλω να ρωτήσω, είναι αν μπορείτε να μπω σε λεπτομέρειες. Το πρώτο που θέλω να ρωτήσω, είναι αν μπορείτε να μας πείτε ποιός ήταν ο συσχετισμός δυνάμεων μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας από πλευράς πολεμικής αεροπορίας την εποχή εκείνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς διαθέταμε περίπου 300 μαχητικά αεροσκάφη και οι Τούρκοι, αν θυμάματε καλά, από 450 έως 500,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Είχαν δηλαδή υπεροχή οι Τούρκοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαν μια σχετική υπεροχή, αν λάβουμε όμως υπόψη μας . ότι

γύρω στα 120 είχαν προσανατολιστεί προς την Κύπρο. Και το γεγονός ότι εμείς είχαμε το πλεονέκτημα των αεροπορικών καταφυγίων, Εκείνη την εποχή

4/2BA

ΒΠ

27.1.87

- 89 -

εμείς προηγούμεθα της Τουρκίας στην κατασκευή των αεροπορικών καταφυγών,

δηλαδή ετα καταφύγια που προστατεύουν τα αεροσκάφη. Νομίζω ότι αυτή η

F' *εργατική* αναλογία μαλαικώνει-υπέρ ημών. Δηλαδή ερχόμαστε κάπου κοντά, πιό κοντά.

- *εργατική*

2Δ

(2BA)

1/2 Δ K.B. 27.1.1987

- 90 -

Και αν λάβουμε επίσης υπόψη τα ναινούργια αεροσκάφη, τα φάντομς, τα οποία θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε από εκεί που ήταν, για περίπτωση ελληνοτουρκικής συρράξεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αν λάβουμε υπόψη μας, ότι τα μηχατικά αεροσκάφη των Τούρκων είχαν μεγαλύτερη ευθύνη από τη δική μας, δηλαδή είχαν την ευθύνη να διαφυλάξουν μεγαλύτερη έκταση της τουρκικής επικράτειας – δεν ξέρω αν γίνομαν αντιληπτός, δεν γνωρίζω την στρατιωτική ορολογία κύριε μάρτυς ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μιλάτε για το βάθος που έχει η Τουρκία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μάλιστα. Δηλαδή αυτά τα αεροπλάνα, τα τουρκικά, καλούνταν να προστατέψουν δύλο αυτό τον όγκο που λέγεται Μικρά Ασία. Αν λάβουμε υπόψη μας και αυτό, δεν πρέπει να πιστεύουμε ότι η Ελληνική Πολεμική Αεροπορία βρισκόταν σε πλεονεκτική θέση από την Τουρκική;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Σε πλεονεκτική θέση δεν μπορούμε να πούμε ότι βρισκόμασταν, αλλά είχαμε ορισμένα πλεονεκτήματα, δημος είπα προηγουμένως, αντιθέτως με την αριθμητική υπεροχή της Τουρκίας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ρωτήσατε ότι ήταν δυνατή η αντιμετώπιση των Τούρκων στην

Κύπρο. Πιστεύετε ότι ήταν δυνατή η αντιμετώπισή τους σε άλλη περιοχή;

2/2 Δ K.B. 27.1.1987

- 91 -

Δηλαδή είχαμε μπει πλέον σε μία εμπόδιο μετάσταση. Δεν μπορούσαμε να βάλουμε σε εφαρμογή κάποιο άλλο σχέδιο, να κτυπήσουμε τους Τούρκους σε κάποιο άλλο σημείο, ώστε να αποπροσανατολίσουμε την κατάσταση από την Κύπρο σε κάποιο άλλο σημείο και έτσι από την μιά να μεταφέρουμε το θέατρο των επιχειρήσεων σε κάποια άλλη περιοχή, στον 'Εβρο π.χ. ή στα νησιά, ή κάπου αλλού και έτσι να δώσουμε την δυνατότητα ενίσχυσης των Κυπριακών δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αυτό είναι μία πολύ λογική σκέψη. Αν μπορούσαμε να ανοίξουμε ένα μέτωπο κάπου αλλού, οπωσδήποτε όταν ανακουφίζαμε τους κύπριους. Άλλα εδώ τίθεται πάλι το ερώτημα: 'Ηταν αποφασισμένη η τότε Κυβέρνηση και η ηγεσία να κάνει έναν πόλεμο, ή να διακινδυνεύσει, αφού δεν διακινδύνευσε να υπερασπίσει την Κύπρο, να στείλει τις δυνάμεις που προβλέπονταν από το σχέδιο για την Κύπρο;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εντάξει, ευχαριστώ πολύ.

Πάνω σ' αυτή την απάντηση που δώσατε, είναι περίπου και το τρίτο ερώτημά μου. Σεις τι πιστεύετε; Αυτή η αδιαφορία, η αβελτηρία από την ηγεσία και την πολιτική, ας την πούμε έτσι, δηλαδή Υπουργός, Πρωθυπουργός, Πρόεδρος Δημοκρατίας, Ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων

— και είναι σαφές πλέον σε όλους μας, και σεις το πιστεύετε και εμείς το λέμε, και όλος ο ελληνικός λαός το κατανοεί και το γνωρίζει

3/2 Δ K.B. 27.1.1987

-92-

ότι έδειξαν πράγματι μία εγκληματική αδιαφορία σ' αυτό το συγκεκριμένο γεγονός, δεν αντιμετώπισαν την Τουρκία στον χώρο των Κυπριακό έτσι όπως έπρεπε, δηλαδή κατά τρόπο εθνοπρεπή - που οφείλονταν; Σεις τι πιστεύετε γι' αυτό το πράγμα; Που οφείλονταν δλα αυτά; Τι ήταν; 'Ήταν μία σύγχυση της στιγμής, ήταν μία ολιγωρία, αδιαφορία, ή υπήρχε κάποιος άλλος λόγος, κάποιο σχέδιο, κάποια παραπλάνηση, ή κάποιος τους εξαπάτησε, όπως λένε ότι είπε ο Ιωαννίδης σε κάποιο από τα συμβούλια του; Δεν θέλω να πω πολύ συγκεκριμένα, αλλά θέλω να μου πείτε την δική σας γνώμη, γιατί θεωρώ ότι έχει ιδιαίτερη βαρύτητα. Για μένα τουλάχιστον, ειλικρινά σας μιλάω, σαν μέλος της Επιτροπής, η δική σας άποψη ότι έχει μία ιδιαίτερη βαρύτητα, γιατί μέχρι τώρα ήσασταν σαφής, αντικειμενικός, ειλικρινής, κάτι που δεν είδαμε από τους προηγούμενους μάρτυρες που πέρασαν από εδώ.

Γιου
ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτά, η δική^ή γνώμη είναι ότι δεν ήσαν προπαρασκευασμένοι να αντιμετωπίσουν μία τέτοια περίπτωση, όπως εξελίχθηκε. Δεν είχαν πιστέψει, δεν ξέρω για ποιό λόγο, τι πληροφορίες είχαν ή πώς σκέφθηκαν, δεν ήταν όμως έτοιμοι να αντιμετωπίσουν μία τέτοια περίπτωση, μία σύγκρουση Ελλάδας-Τουρκίας.

ΜΥ
Όταν ξεκίνησαν αυτό το πραξικόπημα, το άθλιο, στην Κύπρο, θα έπρεπε να υπολογίσουν ότι θα πολεμήσουμε στην Κύπρο ή και στην

4/2 Δ K.B. 27.1.1987

- 93 -

Κύπρο και στην Ελλάδα. Αυτοί δεν είχαν στο μυαλό του καθόλου ότι θα πολεμήσουν οπαου. Δεν ξέρω αν σας είπε προηγούμενος μάρτυς, αλλά εγώ από τις πληροφορίες που έχω, την Κυριακή το πρωΐ αυρήχθηκε ανεπισήμως ο πόλεμος της Ελλάδος και της Τουρκίας. Δεν ξέρω αν το έχετε υπόψη σας.

(3K)

(ΩΔ) 1/2K

(ΧΜ) 27.1.87

- 94 -

Ήλθε ο κύριος Μπονάνος από το πολεμικό συμβούλιο, με τον Γιιτζίη και των Ανδρουτσόπουλο της εποχής εκείνης και είπε δτι έχω εντολή από την Κυβέρνηση να κάνουμε πόλεμο, να χτυπήσουμε την Τουρκία. Και δταν καθήσακε γύρω από τραπέζι και δρχισαν να κουβεντίξουν, έδν μπορούμε να κάνουμε τον πόλεμο, πετάχτηκαν οι τότε υπαρχηγοί του στρατού, ο Επιτήδειος και δεν θυμάμαι κάποιος άλλος και του λένε: Τι λέτε κύριε αρχηγέ; Εμείς θέλουμε 3 μέρες να μεταφέρουμε τα όρματα στον Εβρο, για πόλεμο. Τι πόλεμο θα κάνουμε; Δεν είμαστε έτοιμοι για πόλεμο. Δεν είχε γίνει καμία προπαρασκευή να αντιμετώπισουν αυτή την κατάσταση. Οπωσδήποτε πάσχει και πέρα εδείλιαζαν σε οτιδήποτε. Δεν μπορούσαν να καταλάβουν τι θα κάνουν. Προσπαθούσαν να μικρύνουν τα γεγονότα δοσ ήταν δυνατόν.

Μταν ανέτοιμοι να αντιμετωπίσουν μία τέτοια κατάσταση. Δεν ξέρω γιατί Δεν μπόρεσε να το πιάσει το μυαλό τους; Άλλα για την εμπειρία που είχαν, τους βαθμούς και τις θέσεις, οπωσδήποτε θα έπρεπε να κάνουν κάποιο σχέδιο,

Όταν ενεργούμε, εμείς οι στρατιωτικοί, έχουμε πάντοτε εναλλακτικό σχέδιο. Εάν αποτύχει αυτό θα εφαρμόσουμε το δεύτερο, θα εφαρμόσουμε το τρίτο,

θα κάνουμε εκείνο ή το άλλο. Αυτούς ξεκίνησαν κάτι κωρίς να έχουν κανένι

σχέδιο

ΙΩΑΝΝΗΣ ΙΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τους θέλωνε η προθεση.

2/2 Κ (ΧΜ) 27.1.87

- 95 -

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εντέξει δλα αυτά, αλλά οι Τούρκοι είχαν φθίσει -

Και όπως κατέθεσαν εδώ πέρα ~ οι δχι και τόσο ειλικρινές μάρτυρες που πέρασαν από εδώ-είχαν φθίσει κοντά στην Κηρύνεια, είχαν πλησιασει.

Και από εδώ ο αρχηγός των Ενδπλων Δυνάμεων μιλούσε για αυτοσυγκράτηση ή δλοι μέσα στο Επιτελείο μιλούσαν για αυτοσυγκράτηση, δταν δηλαδή ο εχθρός είχε φθίσει στα 5-2 μέλια. Όταν ο Κομπόνης και οι άλλοι εκεί πραγματικέ δρχισαν να αντιστέκονται αυτούς τους έλεγαν, αυτοσυγκράτηση. Δηλαδή αυτό δεν μπορώ να πιστέψω εγώ, δτι δείχνει απλώς μια αδιαφορία ή απροετοιμασία. Τι θα πει απροετοιμασία; Και με την σφενδόνη είσαι αναγκα σμένος να πολεμάς.

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωδήποτε, δημι το λέτε έχετε απόλυτα δίκαιο, για την Κύπρο.

Έγω μέλησα για την Ελλάδα, για την εμπλοκή εδώ της Ελλάδος, δτι θα έπρεπε να είχαμε ιδποια προετοιμασία. Κατ' επέκataση θα έπρεπε να είχαμε ιδποια προετοιμασία για να τους αντιμετώπισουμε. Αυτό δεν είχαν κάνει καμία.

Όταν τους είπαν πόλεμο, αυτούς γύρισαν και είπαν πόλεμος; Αφού δεν είμαστε έτοιμοι να κάνουμε πόλεμο, πώς να κάνουμε πόλεμο; Και δταν λέμε πόλεμος Ελλάδος-Τουρκίας είναι μεγάλη κουβέντα. Εμείς πού μπορούμε να

χτυπήσουμε του Τούρκους; Με μέρα μεραρχία που είχαμε στον Ββρο και αυτούς

είχαν 5 μεραρχίες από την άλλη μεριά; Δεν θυμάμαται ακριβώς τα νούμερα.

M.M.

R.

3/2K (XM) 27.1.87

- 96 -

Αλλά η δυσαναλογία ήταν φοβερή, σε βέρος μας και σε άρματα και σε μεραρχίες πεζικού και σε προσωπικό αλπ. Πώς να τον ιάνουμε τον Άδλεμο, να πάμε να πάρουμε την Κωνσταντινούπολη; Αυτά είναι της παλαιότερης εποχής.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Οχι, εγώ ρώτησα για να γνωρίζω από εօσδες πώς ήταν η κατάσταση τότε στην περιοχή εκείνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Σεν Κύπρο, με συγχωρείτε, διώς σας είπα και προηγουμένως τις 2 πρώτες ημέρες οι πληροφορίες που μας έστελναν από το τότε ΑΕΔ και από το ΓΕΕΦ ήταν αισθόδοξες τελείως. Και εμείς νομίζαμε ότι τελείωσε η ιστορία της Κύπρου, δτι θα τελειώσουμε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εδώ ξέρετε τι μας είπαν ο αύριος Μπονάνος και οι άλλοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν εσφαλμένες εκ προθέσεως οι πληροφορίες ή ήταν απλώς λαθεμένες; Μάλλον το πρώτο, δηλαδή, η ωραιοποίηση της καταστάσεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ενώ εσείς μας είπατε 2-3 μέρες πιο μπροστά γνωρίζατε δτι οι Τούρκοι μεταφέρουν δυνάμεις ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι και επήραμε σαφώς εντολή κατηγορηματική, ουδεμία κίνηση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Και τα μηνύματα ήταν δτι συγκεκριμένα πλέον οι Τούρκοι ετοιμάζονται για ήδη τέτοιο έδω πέρασαν και μας είπαν δτι δεν

~~γνωρίζαμε τέποχα, δηλαδή το πρωτ στις 0800-0900 στις 20 Ιούλη τότε μάθαμε δτι οι Τούρκοι ήδη αυτή την κίνηση. Αυτά μας είπαν οι άλλοι.~~

4/2 K (XM) 27.1.87

- 97 -

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω δτι είναι έτσι, κύριε βουλευτά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Περράκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυρα μία απορία, δχι κάν ερώτηση, αλλά για να πλουτίζουμε και τις γνώσεις μας. Εκαθαρίστηκε εδώ πέρα, πως δεν μπορούσαν να πάνε αεροπλάνα στην Κύπρο και να βομβαρδίσουν κλπ. Το κατέλαβα

ΜΑΡΤΥΣ: Μιλάτε για τα FANTOMS;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Για αποιοδήποτε τύπο αεροπλάνων.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, τα όλα είπαμε δτι ήταν έτοιμα. Τα F-84 είπαμε δτι ήταν έτοιμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Οχι, για το αεροδρόμιο της Κύπρου. Αντί για να πάνε σας πούμε στην Κρήτη, στο Καστέλι, να πάνε στην Κύπρο. Και αυτό δεν μπορούσε να γίνει και να ετοιμασφούν απο εκεί..

Εχω, λοιπόν, μια απορία τώρα: Τα αεροπλάνα βομβαρδίζουν-κατά τα σχέδια πάντα το στόλο. Πώς δεν προβλέπεται-έχω αυτή την απορία, πώς δεν μπορούσε να προβλεφθεί, για ποιδ τεχνικό λόγο δτι αυτά τα αεροσκάφη που εξαντλούν το 80% των καυσίμων τους, να πάρω σαν δεδομένο και τους μένει το 20%, δεν μπορούν να κάτσουν σε ένα αεροδρόμιο της Κύπρου στη Λευκωσία, για παράδειγμα, αφού θεωρητικά τα αεροδρόμια μπορώ να το προστατεύω - από αεροπορική προσβολή της

πάροντας κανονικά και να γυρίσουν και να μην υπάρχει αυτό το πρόβλημα;

(2ΠΑ)

(2K)

1/2 ΠΑ B.Z. 27-1-87

Γ' - 98-

*Διοργάνωσης
η Δημόσιης
Τουριστικής*

ΜΑΡΤΥΣ. Η τελευταία υπεροχή της τουρικής αεροπορίας στην Κύπρο, με τις βάσεις που διαθέτει η τουρκία κοντά στην Κύπρο ήταν τρομερή. Στην ουσία ήταν αυριαρχία. Και η εκτίμηση της εποχής εκείνης δύναται να σημειωθεί ήταν ότι δεν μπορεί να σταθεί στην Κύπρο κανένα αεροπλάνο. Δεν υπάρχει περίπτωση να προστατευθεί κανένα αεροδρόμιο της Κύπρου ώστε να μην καταστραφούν τα αεροπλάνα που είναι στο δύναμη. Κατά 99,5% άν όχι 100% και παραπάνω οι Τούρκοι είχαν την δύναμη να καταστρέψουν οποιοδήποτε αεροσκάφος βρισκόταν στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας.

Εδώ θέλω να διευκρινήσω το εξής: Παλαιότερα πριν φτιάξουμε το αεροδρόμιο στο Καστέλλι, που συντομεύθηκε ήπομβας η απόσταση στην Κύπρο, όταν πρωτοεκείνης το κυπριακό το 1964 είχαμε προβλέψει να στέλναμε σε κάποιο στάδιο συναγερμού, όταν δηλαδή υπήρχε καταφανής η περίπτωση ότι πρόκειται να γίνει απόβαση στην Κύπρο, κάτι αλλα αεροπλάνα ελικοφόρα τα οποία κρύβαμε στα δένδρα, ώστε να δράσουν ανορθόδοξα την εποχή της αποβιβάσεως, διότι τότε δεν έφθαναν τα αεροπλάνα μαζίνα πάνε έστω και για μια φορά. Δεν βλέπαμε ότι θα

από τα Χανιά
επιβιώσουν αεροσκάφη που θα έμεναν στο αεροδρόμιο της Τύμβου ή
της Λευκωσίας.

2/2 ΠΑ B.Z. 27-1-87

- 99 -

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δηλαδή έάν έχω 30 όπλα στο έδαφος και κτυπήσω 15 και τα ρίξω κάτω ...

ΜΑΡΤΥΣ. Πριν ρίξετε τα 15 θα σας έχουν καταστρέψει αυτά που βρίσκονται στο έδαφος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Μας περιγράψατε τις δυσκολίες που είχε το σμήνος αυτό των αεροσκαφών δταν πήγαιναν στην Κύπρο και είπατε σε κάποιο σημείο ότι χρησιμοποίησαν τις βάσεις τις Αγγλικές.

ΜΑΡΤΥΣ. Χρησιμοποίησαν ραδιοβοηθήματα που είχαν οι Αγγλικές βάσεις και για κάποιο λόγο δεν τα έκλεισαν, τα ήθελαν για τα δικά τους αεροπλάνα.

ΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Αυτό το σκέλος τα κατάλαβα αλλά εξαρτάται πώς θα ερμηνευθεί, γιατί στην συνέχεια είπατε πώς τους είπατε να πάνε να προσγειωθούν στις βάσεις. Αυτό υποθέτω ότι σημαίνει "τι θα σας κάνουν δεν θα σας σκοτώσουν. Θα σας αφήσουν". Τί εννοείτε; Έγώ τουλάχιστον προφανώς βλέπω να μην εννοείτε ότι είχαμε συνεργασία με την Αγγλική βάση τόσο στο να πάμε δόσο και στο να προσγειωθούμε. Πείτε μου τί εννοείτε, για να το ξεκαθαρίσουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είχαμε καμία συνεργασία απολύτως με την Αγγλική βάση.

Απλώς ανεπίσημα τώσυς είπαμε "προσγειωθείτε εκεί, θα σας κρατήσουν

απόκτημαλώδεις μέχρι να τελειώσει η σύρραξη".

3/2 ΠΑ Β.Ζ. 27-1-87

- 100 -

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ήταν καθαρά τεχνικό το θέμα. Δεν υπήρχε συνεννό-

ηση.

2ΓΡ

(2ΠΑ)

1/2 ΓΡ

(Γ.Π.)

27.1.87

ΜΑΡΤΥΣ:

101

Αλλά εδώ μου θύμησας το εξής : Την άλλη μέρα από την επιχείρηση

του "NOP ΑΤΛΑΣ" , τα NAP ΑΤΛΑΣ που πήγαν στην Κύπρο, την άλλη μέρα

το πρωΐ ή το βράδυ ξημερώνοντας μας έκανε ένα δριμύτατο σήμα ο αρχηγός

των αεροπορικών δυνάμεων των Βρεττανών στην Κύπρο και μας είπε ότι

τα αεροσκάφη τα δικά μας επαρεβίασαν τον δικό τους τον ενάεριο χώρο

των βάσεων , της Κύπρου. Διότι αυτός ήταν υπεύθυνος γενικότρα για

την Κύπρο σύμφωνα με τις συμφωνίες που είχαν με τις βάσεις. Καθ

την επομένη φορά που θα το ξανακάνουμε θα εφαρμόσει αυτά που πρέπει

να εφαρμοσθούν. Και του απαντήσαμε την άλλη ημέρα το πρωΐ αυτούς τους

Τόύρκους που βομβαρδίζουν και κάνε την Κύπρο 3-4 ημέρες δεν τους βλέ-

πετε; Τα δικά μας τα NOP ΑΤΛΑΣ που ήλθαν να πάρουν τραυματίες και

να φέρουν φάρμακα αυτά είδατε; Και βέβαια δεν απάντησαν αυτοί, δεν

πήραμε απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Φυσικό ήταν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Θα επιμείνω , κύριε μάρτυς, να μας πείτε τι ξέρετε,

τι μάθατε εκείνες τις μέρες, μας το είπατε ήδη σε σχέση με τις συγκεν

τρώσεις. Ας αφήσουμε την Τουρκία πες ότι παραπλανήθηκαν κάποιες

συγκεντρώσεις ας μη το συζητήσουμε. Αλλά το άλλο το οποίο είναι πάρα

πολύ χρωτό, συγκεντρώσεις στρατευμάτων του συμφώνου της Βαρσοβίας

είναι δεδομένο ότι μιλούν, εσείς το επιβεβαιώσατε, είναι δεδομένο αυτό

2/2 ΓΕ

(Γ.Π)

27.1.87

102

για να χρησιμοποιήσω επιστημονικό όρο, δτι ήταν μια μπαρούφα, δεν είχε δηλαδή καμμία βάση, δεν είχε διαπιστωθεί. Και το μεγάλο ερώτημα για μένα είναι ότι σας απασχόλησε 4 χρόνια μετά που φύγατε και πιστεύω ότι συζητάγατε λιγοτέρη την απορία αλλάζει όλα τα πράγματα. Πέστε ότι έχουμε αυτή την στιγμή μια εμπλοκή στο Αιγαίο με την Τουρκία και μας λένε σε μία στιγμή ότι εδώ συγκεντρώνεται ολόκληρη η Βαρσοβία να σας επιτεθεί, ολόκληρο σύμφωνο, είναι ένα σπουδαίο θέμα. Δεδομένο λοιπόν είναι ότι από κάπου ξεκίνησε όλη αυτή η ιστορία. Στα 4 χρόνια πλέον που μείνατε σαν επικεφαλής του ΓΕΑ τι μάθατε, που καταλήξατε σ' αυτή την ιστορία, από που ξεκίνησε αυτή η υπόθεση.

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα δεν βρήκαμε τίποτα, αν και δεν το ψάχαμε. Δεν είχαμε και κανένα λόγο να βγάλουμε κάποιο συμπέρασμα. Δεν διετάχθη καμμία έρευνα εν συνεχεία. Εμείς την μόνη πληροφορία την οποία είχαμε την είχαμε από το ΓΕΑ ότι έχουν συγκεντρωθεί. Δεν είχαμε κανένα μέσον ή κανένα τρόπο να δούμε εάν κάποια μεραρχία Βουλγάρικη ή Ινδή ή προς

Νότο ή κάποια άλλη μεραρχία Ουγγρική, ή Ρουμάνικη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είναι δεδομένο αυτό, δεν το ψάχνω, δταν εσείς είσαστε στην Λάρισα. Εγώ σας ρώτησα έαν μετά που βρεθήκατε επικεφαλής του ΓΕΑ μάθατε - διότι εγώ θα είχα μεγάλη απορία - ποιός ήταν αυτός

3/2 ΓΡ

(Γ.Π.)

27.1.87

103

που κυκλοφόρησε αυτή την ιστορία εδώ. Εάν το ψάξατε εάν καταλήξατε
κάπου.

Γ' Διμοτικών
Θηκές αεροπορίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έγινε καμμία ειδική έρευνα πέρασε έτσι. Ήταν δεν θεωρήθηκε αεροπορίας.

Γ' Διμοτικών
Αεροπορίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Θα ήθελα να μου πείτε την εκτιμησή σας σ'όχι αφορά συνολικά συμμαχικό παράγοντα σ'όλη αυτή την ιστορία, ιδιαίτερα για τον Τάσκα εκείνες τις ημέρες τη επιρροή και τη ρόλο έπαινες σε εκείνες τις αρίστιμες ώρες.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός είπατε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Συνολικά ο συμμαχικός παράγοντας Ελλάδα -Κύπρος- Τουρκία και ειδικότερα εάν ακόμη ξέρετε Τάσκα, Σίσιο ήλθαν έφυγα ν.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Από το επίπεδο το δικό μου σ'αυτό το σημείο δεν ξέρω τίποτα δεν μπορώ να σας διαφωτίσω. Δεν ήξερα τίποτε δεν είχα εμπλακεί σε τίποτα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Σ'ότι αφορά βέβαια τις θέσεις σας στις αρίστιμες ώρες είμαι σύμφωνος. Στο μετά διάστημα, ας περιορισθούμε στα 4 χρόνια που είναι αρκετά χρόνια 3-4 χρόνια μετά το 74 έως το 78. Εάν

μάθατε μετά από που κατέληξαν οι σχέσεις μας μ' αυτούς τους ανθρώπους

4/2 ΓΡ . (Γ.Π.Ζ)

27.1.87

104

πους,

ΜΑΡΤΥΣ: Και πάλι έρχομαι στην προηγούμενη απάντηση που σας έδωσα ότι δεν έγινε καμμία ειδική έρευνα και οι πληροφορίες που έχω είναι αυτές που ξέρετε και εσείς από τις εφημερίδες και τα διάφορα βιβλία που γράφτηκαν. Δεν έχω γνώμη επ' αυτού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Βαρχάς έχει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε πτέραρχε ήθελα να μου απαντήσετε στο εξής ερώτημα. Μας είπατε ότι για το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου εμάθατε όπως είπατε υπεραμματικά, μέσω Ισπανίας. Αργότερα τελείωσε όλη αυτή η ιστορία τελείωσε η εισβολή. Ρωτήσατε τον αρχηγό του ΓΕΑ και προϊστάμενο σας εάν αυτός ήξερε και εάν ήξερε γιατί δεν σας ενημέρωσε διότι ήταν ζωτικό θέμα βέβαια για σας να ξέρετε ή να μην ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον ερώτησα ασφαλώς και μου απήντησε ότι δεν ήξερε απολύτως τίποτα. Δε είχεγνώση καμμία, ότι τους εκάλεσε ο Μπονάνος την ίδια ημέρα το πρωΐ, την Δευτέρα που είχε γίνει το πραξικόπημα και τους είπε ότι η Εθνοφρουρά ανέτρεψε τον Μακάριο κ.λ.π.

(2v)

(2ΓΡ) 1/2 N

(Θ.Σ.)

27-1&87

105

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ . Μάλιστα .

Θα έρθω τώρα στο θέμα που λίγο πολύ και άλλοι συνάδελφοι σας απασχόλησαν, της αποπείρας απογειώσεως και ματαιώσεως της απογειώσεως των αεροσκαφών από το αεροδρόμιο του Καστελίου . Μας είπατε ότι το σχέδιο προέβλεπε ότι η απογείωση έπρεπε να αποφασιστεί μόνο από την Κυβέρνηση .

ΜΑΡΤΥΣ . Σαφώς , σάκρεστατα .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ . Μέχρι εδώ λοιπόν έχουμε Μπονάνο , έχουμε Παπανικολάου , έχουμε Γκιζίνη , αλλά δεν μας είπατε τίποτα . Ήξερετε αν η Κυβέρνηση αποφάσισε να στείλει τα αεροπλάνα ή αν δεν ανακατεύτηκε καθόλου ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εκ των υστέρων έμαθα από τον Παπανικολάου ότι αυτός ειστηγήθηκε την αποστολή των αεροσκαφών στον Μπονάνο και ο Μπονάνος την ενέκρινε . Για την Κυβέρνηση δεν μου ανέφερε τίποτα .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ . Έχουμε συνεπώς αυτά τα τρία ιλιμάνια . Πολλά μπορεί να υποθέσει κανένας , για το χρόνο αν ήταν αριετός ή όχι . Εμένα με ενδιαφέρει αν ρωτήσατε και αν μάθατε κάτι . Σας είπε ο Παπανικολάου ότι ο Γκιζίνης είπε όχι και θέλω να ξέρω αν ρωτήσατε

ΜΑΡΤΥΣ . Τον ρώτησα και δεν ήξερε να μου απαντήσει .

2/2 N (Θ.Σ.) 27-1-87

- 106 -

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ . 'Και ένα τελευταίο . 'Έχουμε εδώ σε ώρα που πολεμάμε την αποστολή μιας δυνάμεως → αναφέρομας στη μούρα των καταδρομών που έφθασε από τη Θεσσαλονίκη στην Κρήτη· και εκεί ένας κάποιος κύριος ταγματάρχης είπε δύτι δεν πάμε για τον α' ή β' λόγο.

Αν κύριε πτέραρχε δικό σας αξιωματικός σας έλεγε σε ώρα τέτοια αυτά , τι θα κάνατε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Νομίζω πως πρέπει να βγάλατε συμπέρασμα από την μεταχείρηση που είχε δικός μας αξιωματικός ο οποίος ηνέχθη την απόφαση αυτού, χωρίς να μας πληροφορήσει . Τον απήλλαξε αμέσως των καθηκόντων του και τον έθεσε υπό περιορισμό , ο τότε υπαρχηγός του ΓΕΑ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ . Ξέρατε για τούτον εδώ τίποτε ;

Γ. Γροθίθερος
ΜΑΡΤΥΣ . Και τον άλλο , τον επικεφαλής , παρά το γεγονός των δυσκολιών που αντιμετώπιζε , τον περάσαμε πειθαρχικό συμβούλιο , τον τιμωρήσαμε με αργία και μετά τον αποστρατεύσαμε .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ . Γι' αυτόν εδώ ξέρετε αν υπήρξε καμία συνέχεια;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω τίποτα . Δεν είμαι ενημερωμένος .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ . Ευχαριστώ πολύ κύριε Πρόεδρε . Τελείωσα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Ο κύριος Βασιλειάδης έχει

το λόγο

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Κύριε πτέραρχε αρκετοί από τους προηγουμένους

3/2 N

(Θ,Σ.)

27-1-87

- 107 -

μάρτυρες ανέφεραν σαν μια δικαιολογία για την μη αποστολή δυνάμεων γενικώς , αλλά και αεροσκαφών από την Ελλάδα προς την Κύπρο , στη φάση της τουρκικής αποβάσεως και το απέδωσαν σε φόβους ότι τα αεροπλάνα αυτά θα έλειπαν απόενδεχόμενη εμπλοκή σε πόλεμο της Ελλάδος και της Τουρκίας στο Αιγαίο και στη Θράκη , σε συνδυασμό με τις δύσκολες λόγω αποστάσεως περιοχές της Κύπρου και τις ενδεχόμενες απώλειες στα αεροσκάφη μας F 84 ή τα F 4 , τα γνωστά φάντομς .

Σεις γύρω από αυτά τι μπορείτε να πείτε και ποιές είναι οι αντιδράσεις σας ;

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Βουλευτά νομίζω ότι το είπα και προηγουμένως . Το σχέδιο "Κ" ήταν σαφές . Διέθεται 18 αεροσκάφη για την μάχη της Κύπρου και αυτά τα είχε αφαιρέσει από άλλο σκέλος . Βέβαια αν στη συνέχεια επακολουθούσε το σχέδιο "Τ" , είχε προτεραιότητα το "Τ".

Εν πάση περιπτώσει εφόσον ξεκινούσαν για τη μάχη της Κύπρου , αυτά τα αεροσκάφη, είχαν αφαιρεθεί από την δύναμή μας έτσι ή αλλιώς .

Από τα 300 αεροσκάφη , με 12 ή 18 λιγότερα , δεν θα ορθίζαμε , αλλά ούτε και θα χάναμε το πόλεμο . Εφόσον υπήρχε το σχέδιο και τα αεροσκάφη ήταν έτοιμα , έπρεπε να χρησιμοποιηθούν χωρίς καμία άλλη επι-

Φύλαξη

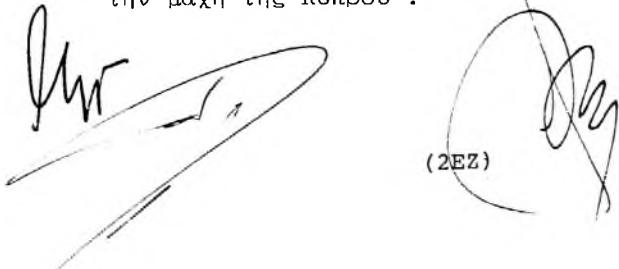
4/ 2 N (Θ.Σ.) 27-1-87

- 108 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Το "Κ" ήταν εν εξελίξει , ενώ το "Τ" ήταν

ενδεχόμενο .

ΜΑΡΤΥΣ . Υπεσκέλιζε το "Τ" , το "Κ" , αλλά εκείνη την εποχή δύναμε
την μάχη της Κύπρου .

The image shows two handwritten signatures and some initials. On the left is a long, sweeping signature. To its right is a smaller, more compact signature. Below these is a circular area containing the initials '(2EZ)'.

(N)

1/ 2 EZ MP 27-1-1987

- 109 -

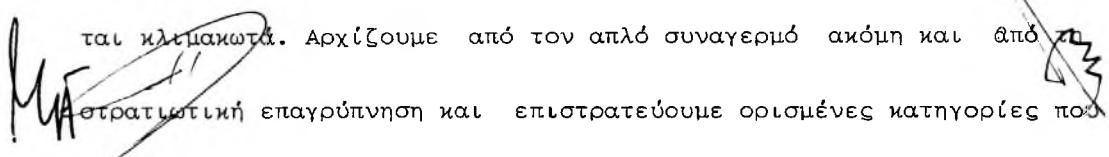
Και αυτή ήταν η μοναδική βοήθεια που μπορούσε να προσφέρει η Ελλάς σ' αυτή την αρίσιμη φάση της μάχης της Κύπρου. Δεν είχαμε να προσφέρουμε τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κ. Βαρβιτσιώτης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε πτέραρχε, η γενική εντύπωση όλου του ελληνικού λαού ήταν ότι η γενική επιστράτευση η οποία διετάχθη τότε, ήταν μια αποτυχημένη ενέργεια. Ο μόνος 'Ελλην ο οποίος πιστεύει ότι η επιστράτευση επέτυχε πλήρως, είναι ο κ. Μπονάνος. Θα ήθελα τη δική σας εκτίμηση που διοικούσατε μια μεγάλη μονάδα που δίπλα σας ήταν η Στρατειά και κατά συνέπεια γνωρίζατε σ' ολόκληρο το Θεσσαλικό περίπου χώρο πώς εξελίχθη η επιχείρηση "επιστράτευση".

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, τα σχέδια τα υπάρχοντα, τα οποία ήταν λίγο.

πολύ αντιγραφή - τα σχέδια συναγερμού που λέγαμε, πώς επιστρατεύεται πώς αινητοποιείται μια χώρα - τα είχαμε λίγο-πολύ αντιγράψει από το πλαίσιο του NATO που αυτοί τα είχαν δουλέψει, πιό προηγμένες χώρες, πιό οργανωμένους στρατούς κλπ και ποτέ δεν προέβλεπαν γενική επιστράτευση κατευθείαν. Η επιστράτευση σε όλα τα σχέδια αυτά του συναγερμού γίνεται κλημακωτά. Αρχίζουμε από τον απλό συναγερμό ακόμη και θπότη στρατιωτική επαγρύπνηση και επιστρατεύουμε ορισμένες κατηγορίες που

2/2 EZ ΜΠ 27-1-1987

-110-

έχουμε ανάγκη ορισμένες ειδικότητες, δια προσκλήσεων που λέμε, και
καθώς προσχωρεί η αριστιμότης της καταστάσεως αυξάνονται τα μέτρα επι-
στρατεύσεως, επιστρατεύουμε ιλάσεις . Δεν υπήρχε ποτέ και δεν είχε
ποτέ δοκιμαστεί η γενική επιστράτευση. Φάνηκε δηλαδή ότι αυτή την
εντολή της γενικής επιστρατεύσεως κάποιος άσχετος και μάλλον ανίδεος
άνθρωπος την έδωσε. Δεν μπορούσαμε ποτέ να φανταστούμε εφαρμογή
γενικής επιστρατεύσεως, να ~~ξεσηκώσουμε~~ τον αόσμο στο πόδι, όλο τον
ελληνικό λαό. 'Όταν εδώ εγώ ~~ξαφνιασμένος~~ από την απόφαση ρώτησα
γιατί το κάνετε αυτό, η απάντηση ήταν για να φοβήσουμε τους
Τούρκους, να νομίσουν ότι θα τους κτυπήσουμε και να κάνουν πίσω.
Πράγματι σε μας τουλάχιστον στην αεροπορία, μας δημιούργησε σοβαρό-
τατα προβλήματα η επιστράτευση. Γέμισαν τα αεροδρόμια με ανθρώπους
τους οποίους δεν τους θέλαμε καθόλου . Γέμισαν τα αεροδρόμια με
φορτηγά αυτοκίνητα, με λεωφορεία, με ταξί και δεν είχαμε τί να τα κάνουμε.
Με έπαιρναν αγωνιαδώς οι διοικητές και με ρωτούσαν τί να κάνουμε αυτούς
τους ανθρώπους και τους έλεγα στείλτε τους στα χωράφια μακριά, να μην
~~πληρώνεται~~ αποτελείτε στόχο της εχθρικής αεροπορίας ~~και~~ εμπλακούμε. Να πάγε
~~ταξί~~ ήταν στα χωράφια και να τους πείτε να τρώνε και καρπούζια, που ήταν
~~προσπίθεται~~ ~~ταξί~~ στην εποχή εκείνη, διότι δεν είχαμε ούτε να τους ταΐσουμε. Δεν είχαμε
τίποτα. Αυτή ήταν η εικόνα της γενικής επιστράτευσης. Μας δυσκόλεψαν

3/2 EZ ΜΠ 27-1-1987

- 111 -

τη ζωή, μας δυσκόλεψαν τα σχέδιά μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Και μία δεύτερη και τελευταία ερώτηση: Κύριε πιτέραρχε, είπατε και σημείωσα τη φράση σας " δτι αν φεύγαμε από τον εγγύς αποβατικό στόχο δεν θα καταφέρναμε τίποτα". Αντελήφθην εγώ-και παρακαλώ να με διορθώσετε αν αντελήφθην ορθώς ή όχι- ότι η αποτελεσματικότης της αεροπορίας κατά ποσοστό πολύ μεγάλο θα ήταν δταν θα μπορούσε να κτυπήσει είτε τον αποβατικό στόλο εν πλώ προς απόβαση, είτε το πολύ - πολύ δταν θα γίνει το πρώτο προγεφύρωμα .

ΜΑΡΤΥΣ: Το εγγύς που λέμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Το εγγύς. Μπορείτε να μου εξηγήσετε γιατί μετά όταν έχει τελειώσει η απόβαση, δεν υπάρχει το εγγύς προγεφύρωμα και έχει αρχίσει και αναπτύσσεται ο πόλεμος στο νησί, γιατί είναι μειωμένη η αποτελεσματικότητα της αεροπορίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι έχει γίνει διαδικούρα δυνάμεων. Εφόσον η δύναμη είναι συγκεντρωμένη είμαστε πιθανό αποτελεσματικοί . Με τα όπλα που έχουμε θα κτυπήσουμε τον όγκο. Απαξ και βγούν στην παραλία και περάσουν το εγγύς προγεφύρωμα, κοντά δηλαδή από την ακτή, διασπείρεται η δύναμη και θα πρέπει να κυνηγάμε ένα-ένα στρατιώτη ή ένα-ένα τάνκ ή ένα-ένα όχημα ή ένα-ένα κανόνι.

(Δ)

(EZ) 2 / Δ Φ.Τ. 27.1.87

- 112 -

Όταν τα έχουμε συγκεντρωμένα θα τα βουλιάξουμε. Αν αρχίσουμε να τα κυνηγάμε ένα-ένα πού θα τα βρούμε; Εμείς στην Κύπρο, εκτός από την ενέργεια που προέβλεπε το σχέδιο και τίποτε άλλο παραπέρα, θα μπορούσαμε σε κάποια φάση να χτυπήσουμε ορισμένους μη κινητούς στόχους. Δηλαδή, αν έκαναν οι δικοί μας μια επίθεση στον 'Αγιο Ιλαρίωνα και έβλεπαν ότι δεν τα κατάφερναν να εκπορθήσουν το οχυρό, τότε το σταθερό αυτό στόχο μπορούσαμε να τον βομβαρίσουμε και να φύγουμε. Άλλα να αναγνωρίσουμε την περιοχή, να βρούμε που είναι ο Τούρκος στρατιώτης, ή το πυροβόλο, ή το άρμα και να το χτυπήσουμε εν συνεχείᾳ, δεν έβγαινε τίποτε. Γιατί θα χτυπούσαμε 5-10, θα καταστρέφαμε 5 φορτηγά και θα χάναμε 18 αεροπλάνα. Μ' αυτό δεν κερδίζαμε τίποτε. Δεν μπορούσαμε να ισορροπήσουμε τις απώλειες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Εξ αυτού του λόγου είπατε ότι η αποτελεσματικότης της αεροπορίας στον Αττίλα II ήταν μηδαμινή.

ΜΑΡΤΥΣ : Τίποτα. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα.

Σας είπα ότι άπαξ και συνενώθηκαν οι αποβατικές δυνάμεις με το θύλακα της Λευκωσίας, κατά τη γνώμη μου, η μάχη της Κύπρου χάθηκε!

Στον Αττίλα II ήταν χαμένη από πριν. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε

MAF τίποτα. Δεν είχαμε την δυνατότητα να αναγνωρίζουμε και να κυνηγήσουμε

2/2 Δ Φ.Τ. 27.1.87

113

τους στρατιώτες, τα άρματα και τα κανόνια αλπ. Δεν υπήρχε ο χρόνος αυτός. Αν θυσιάζαμε τα 18 αεροπλάνα, που ήταν για την απόβαση, το αποτελέσμα θα ήταν μηδαμηνό. Δεν άξιζε τον κόπο. Δεν πρόσφεραν τίποτα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Τελείωσα, ούριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Ο ούριος Κουτσογιάννης έχει το

λόγο.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ". The signature is fluid and cursive, with a large, stylized initial letter "I".

3/2 Δ Φ.Τ. 27.1.87

- 114 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Κύριε πτέραρχε, θα συνεχίσω την ερώτηση του αυρίου Βαρβιτσιώτη πιο συγκεκριμένα:

Μεταξύ Αττίλα I και Αττίλα II υπήρχε ένα μικρό χρονικό διάστημα. Δεν είχαμε επιχειρήσεις. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα οι Τούρκοι, εκμεταλλευόμενοι την εκεχειρία, αποβίβαζαν δυνάμεις καθημερινά, με αποτέλεσμα στις 13 Αυγούστου, την παραμονή της έναρξης του Αττίλα II, να έχουν αποβιβάσει κάπου δυο Μεραρχίες. Αυτές οι δυνάμεις ήταν συγκεντρωμένες στο αρχικό προγεφύρωμα.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι.'

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Οι δυνάμεις αυτές έμεναν στο προγεφύρωμα του Αττίλα I, δηλαδή σ' ένα στενότατο από στρατιωτική άποψη, ένα περιορισμένο χώρο.

ΜΑΡΤΥΣ : Με συγχωρείτε, θέλω να διευκρινίσω ότι ήταν λέτε στενό, ~~το~~ αρχικό προγεφύρωμα του Αττίλα I, δεν ήταν στενό. Ο Αττίλας I έφθασε να καταλάβει όλο το κομμάτι βορείως του Πενταδακτύλου, για να συνενώσει τον θύλακα της Λευκωσίας. Πήρε δηλαδή ένα μεγάλο κομμάτι της βορείου Κύπρου. Δηλαδή δεν έμειναν στο αρχικό προγεφύρωμα, αλλά

έγινε το τελικό, γιατί επεξετάθησαν, κατέλαβαν την Κυρήνεια, συνήνωσαν το πρωτεφύρωμα με την Λευκωσία και είχαν ένα πολύ μεγάλο μέρος.

4/2 Δ Φ.Τ. 27.1.87

- 115 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Οι δυνάμεις αυτές αποβιβαζόμενες κατά την διάρκεια της εκεχειρίας, πριν αρχίσει ο Αττίλας II ήταν σ'ένα χώρο πολύ πιο περιορισμένο από τον Αττίλα II, τον τελικό. Αυτές οι δυνάμεις, εφόσον κατά την διάρκεια της εκεχειρίας οι Τούρκοι την παραβίαζαν και δεύτερον, είχαν βομβαρδίσει το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ έχουμε όσες δικαιολογίες θέλουμε για να τους προσβάλουμε με τα 18 αεροσκάφη. Εάν τους προσβάλλαμε σ'εκείνο το διάστημα, θα είχαμε κατά τη δική μου διατύπωση, θεαματικά αποτελέσματα;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : 'Οχι;

ΜΑΡΤΥΣ : Οπωσδήποτε δεν θα ήταν θεαματικά, γιατί είχαν διασπαρεί. Και όταν λέτε αρκετά περιορισμένα, ο χώρος είναι αρκετά τετραγωνικά μίλια. Ο θύλακας της Λευκωσίας επεκτεινόμενος στον Πενταδάκτυλο είχε συνενωθεί...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : 'Όταν λέτε συνένωση, η συνένωση έγινε προ...

A handwritten signature in black ink, appearing to be "ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ" followed by a date like "27.1.87".

(3Δ) 1/3 Ο. Β.Τ. 27-1-87

-116-

ΜΑΡΤΥΣ. Εγινε. Κατα τη διάρκεια του Αττίλα 1 μέχρι Αττίλα 2 οπωσδη-
ποτε έγινε προώθηση δυνάμεων. Δεν κάθησαν στο αρχικό προγεφύρωμα
Διεσπάρθησαν σε δλο το χώρο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ειναι περιορισμένος χώρος.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είναι τόσο περιορισμένος οσο πιεθανόν να το έχετε κατα-
νού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Οχι, το ξέρω. Εχω υπηρετήσει στη Κύπρο. Ειναι
εύας χώρος που μπορεί να προσβληθεί απο μια μοίρα με πολύ μεγάλα
αποτελέσματα. Σ' αυτό συμφωνεύτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Οχι διαφωνώ. Μπορούσαμε να τον προσβάλουμε, αλλά τα αποτελέ-
σματα θα ήταν περιορισμένα και δεν αντιστάθμιζαν τη ζημιά
που θα είχαμε εμείς χάνοντας 18 αεροσκάφη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εχουμε δεδομένο ότι ξεκίνησαν κάποια υποβρύ-
χια να πάνε στη Κύπρο. Τα γύρισαν πίσω. Ξεκίνησε κάποια δύναμη
με το "ΡΕΘΥΜΝΟ" το πλοίο να πάει και το γύρισαν και το έστειλαν
στη Ρόδο. Πήγαν δυο αεροπλάνα τα NOR ATLAS. Το ένα το κατέψιψαν
και το άλλο το κτύπησαν. Και άλλες τέτοιες προσπάθειες που τα
αεροπλάνα ή δεν ξεκίνησαν καθόλου, ή ξεκίνησαν και τα ξανακατέβασαν

με εντολές που ερχόντουσαν απο πάρα πολύ ψηλά, αυτό το περίφημο

"γύριστε πίσω ή πηγαίνετε στη Ρόδο" κ.λπ. Ήταν εντολές απο Γκρίζη

2/3 Ο. B.T. 27-1-87

- 117 -

Μπονάνο, Ιωαννίδη η.λπ. από την τετράδα δηλαδή. Υπήρχε συζήτηση στο στράτευμα παλαιότερα ότι η χούντα ήθελε να δώσει την εντύπωση ότι ήθελε μεν να στείλει δυνάμεις, αλλά όλο κάτι συνέβαινε, κάτι βρέσκαμε, κάποια αφορμή καμία γυρίζαμε πίσω, ώστε να μη στείλουμε τελικά τις ενισχύσεις κάτω για να εξελιχθεί το σχέδιο, το σενάριο το οποίο έλεγε να βγούν οι Τούρκοι και να γίνει διχοτόμηση. Φτιά να συμπληρώσω το σκεπτικό όταν σας δώσω δυο πρόσθετα στοιχεία, για να σας εξηγήσω γιατί υπάρχουν αυτές, οι συζητήσεις και οι υποψίες. Το πρώτο είναι ότι από το μήνα Απρίλιο η ΚΥΠ, το κλιμάκιο της Κυρήνειας, είχε δώσει απολύτως συγκεντριμένα στοιχεία, είχε υποκλέψει σήματα η.λπ. με τα οποία έβλεπε την μεγάλη δραστηριότητα και την έντονη προπαρασκευή των Τούρκων για να κάνουν την απόβαση. Αυτή η προετοιμασία γινόταν πριν γίνει το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου, που σημαίνει ότι οι Τούρκοι ξέρουν ότι κάτι όταν γίνει για να βρούν την αφορμή να πάνε. Ταυτόχρονα, ενα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι ότι Τούρκος ταγματάρχης που συνελήφθη, διοικητής επιλαρχίας και που τον ρώτησαν τις έχεις στη μονάδα σου δεν είπε ότι έχει αντιαεροπορικά. Και οταν τον ρώτησαν, γιατί δεν έχεις αντιαεροπορικά, είπε, διότι μας είπε η ηγεσία μας ότι οι έλληνες δεν θα στείλουν αεροπλάνα εδώ κάτω. Άρα οι Τούρκοι ήξεραν ότι ελληνικά αεροπλάνα δεν θα πάνε κάτω. Αυτό τουλάχιστον λένε οι Τούρκοι. Αν προσθέσουμε όλα αυτά

3/3 Ο. Β.Τ. 27-1-87

- 118 -

μαζί, μήπως υποψιάζεστε και εσείς ή μπορείτε να εκτιμήσετε οτι αυτό πλέον δεν είναι ανεπάρκεια, δεν είναι δειλία, αλλά είναι σχέδιο, είναι σενάριο, για να εξελιχθούν τα πράγματα έτσι;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Προηγουμένως να ρωτήσω, μάρτυς

τα γνωρίζετε αυτά που είπε ο κ. συνάδελφος;

ΜΑΡΤΥΣ. Για τον Τούρκο ταγματάρχη; Οχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Για τον ταγματάρχη δεν το ξέρετε, τα άλλα προφανώς τα ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ήθελα να απαντήσω στο εξής. Εαν οι κρατούντες της εποχής εκείνης ήθελαν να υπερασπίσουν την Κύπρο δεν θα έστελναν τις δυνάμεις μετα την Τουρκική απόβαση. Μετα το πρωί της 20ης του μηνός, εκτός από τις αεροπορικές, οι άλλοι θα πήγαινε προς τα κάτω, εκτός από τα υποβρύχια και τα αεροπλάνα-θα αναχαιτίζοντο. Διότι η υπεροχή της Τουρκικής αεροπορίας και του τουρκικού ναυτικού στη περιοχή, οπως σας είπα και προηγουμένως, θα απέκλειε τελείως τη νήσο και θα απηγόρευε πάσα προσέγγιση. Εαν λοιπόν ήθελαν να υπερασπίσουν την Κύπρο, τις δυνάμεις αυτές θα έπρεπε να τις στείλουν πριν ξεκινήσει ο πόλεμος ή οι μάχες της Κύπρου. Άρα δεν ήθελαν, ή δεν έλαβαν τα μέτρα τους για οποιονδήποτε λόγο

μέχρι που δεν θέλανε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εύπομπος προηγουμένως-ρώτησα γιατί εγώ έλειπα-

4/3 Ο. Β.Τ. 27-1-87

- 119 -

ότι το NOR ATLAS κατερίφθη από λάθος, ή έλλειψη πληροφόρησης. Δεν είχαν πάρει την εντολή, νόμιζαν ότι ειναι εχθρικό και το κατέρριψαν. Αυτή είναι η αρατούσα άποψη. Υπάρχει κανένα στοιχείο, σαν υποψία ή ένδειξη ότι υπήρξε εντολή να καταρριφθεί; Εχετε τίποτε εσείς υπόψη σας;

20

1/2 σ A.I. 27-1-1987

- 120 -

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, ποτέ. Η έρευνα που είχε γίνει τότε από το ΓΕΑ-και είχω έγγραφο και είχω δει έγγραφο του ΓΕΑ-ειναι ότι η κατερρύφθη από τους ελληνοκυπρίους οι οποίοι δεν είχαν ενημερωθεί, λόγω ελλειψεως επικοινωνιών. Δεν είχαν επικοινωνήσει από το κέντρο να μεταβιβάσουν στους τάδε. Αντού μάλλον ήταν και λίγο ελεύθεροι σκοπευτές, δεν: υπήγοντο πουθενά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κ. Παυλίδης έχει το λόγο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Μάρτυς μια ερώτηση μόνο έχω να σας κάνω.

Αναφέρατε ότι είχατε προβλέψει σε κάποιο από τα σχέδια επεμβάσεως της αεροπορίας στην Κύπρο, να καταλήξουν τα αεροσκάφη που θα ανελάμβαναν αυτή την επιχείρηση στο Λίβανο ή στο Ισραήλ. Ο σχεδιασμός αυτός προϋποθέτει συνυνόηση με τις χώρες έτις οποίες τελικώς θα κατέληγαν τα αεροσκάφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήταν θέμα του ΓΕΑ. Το ΓΕΑ έπρεπε να εξασφαλίσει, μέσω των αεροπορικών ακολούθων και των πρεσβειών που είχαμε, να το εξασφαλίσουμε εκεί πέρα, 'Απαξ και μας έδωσε εντολή του ΓΕΑ εφαρμογής του σχεδιου και μας είπε συγκεντριμένα Κύπρος, Λίβανος ι.λ.π., εγώ υπέθετα ότι υπάρχει κάποια προσυνυνόηση.'

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Δηλαδή υπήρχε προοπτική να επιτελέσουν την αποστολή τους τα αεροσκάφη και κατευθυνόμενα προς Λίβανο να μην

2/2 Σ A.I. 27-1-1987

-121 -

γίνουν αποδεκτά από κει;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς. Το σχέδιο προέβλεπε να σε περίπτωση που δεν καταφέρουν να προσγειωθούν να εγκαταλείψουν οι πιλότοι το αεροσκάφος με το αλεξίπτωτο και να το αφήσουν να πέσει στη θάλασσα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΒΡΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κ. Δασκαλάκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, θεωρώ για την αντικειμενική καταγραφή της ιστορίας και όχι για την απόδοση αυτή την ώρα, αν θέλετε, αυτό που είπατε προηγούμενα. Και πάνω σ αυτό θα ήθελα να σας ρωτήσω διτι υπήρξε ένα διάβημα των 'Αγγλων γιατην παραβίαση, αν καλά το επαναλειμβάνω, του εναέριου χώρου που είχαν την ευθύνη οι 'Αγγλοι στην Κύπρο. Αυτή την παρέμβαση τη θεωρείτε ως μια παρέμβαση ευνοικής μεταχείρισης των Τούρκων σε βάρος των ελληνικών συμφερόντων ή των αυτοτακών;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω τι παρεμβάσεις είχε κάνει ο ίδιος ο αεροπορικός διοικητής προς τους Τούρκους. Αλλά τουλάχιστον προς εμάς ήταν κατά τη γνώμη μου άνισος μεταχείριση, διότι έπρεπε να είχε λάβει τα μέτρα του ο ίδιος πρώτα εναντίον των Τούρκων, αφού ήταν μαχητικά επιθετικά αεροσκάφη, και μετά εναντίον ημάν που είμαστε μεταφορικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Βέρετε γιατί σας το λέω; Διότι έχει ακουσθεί εδώ ότι τις κρίσιμες ημέρες της αποβίβασης, κυκλοφορούσε ένα ελικόπτερο

3/2 σ A.I. 27-1-1987

- 122 -

ροφόρο "ΕΡΜΗΣ" εγγλέζικο. Μήπως είχατε καμμιά αναφορά, καμμιά παρέμβαση υπέρ των Φούρκων ή αν θέλετε δημιουργώντας προσκόμια στις επικοινωνίες ή στην άμυνα της νήσου ή στην βοήθεια που ενδεχόμενα θα στέλναμε από την Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Γνωρίζω ότι το ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ" ήταν πράγματι στην βόρειο-ανατολική άκρη της Κύπρου, στη θάλασσα εκεί πάνω, αλλά τίποτε παραπάνω.

Δεν μας ενόχλησε, δεν πήραμε πληροφορίες για οποιαδήποτε παρέμβαση των

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επειδή δεν έχω σχέση με το στρατό, απλώς έφεδρος έχω υπηρετήσει, η θέση σας ήταν εκείνη που έπρεπε να πάρετε τις διατάγες και να τις μεταφέρετε για την όποια αεροπορική ενέργεια που θα γινόταν. 'Ετσι δεν είναι;

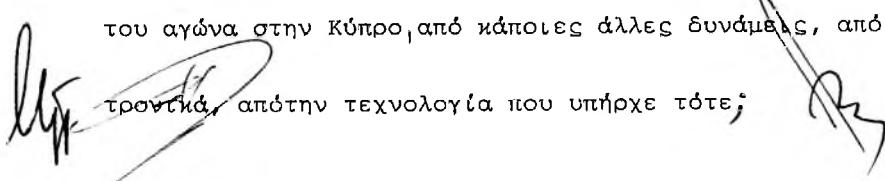
ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και που σημαίνει αυτό ότι και όποιες από κάτω αντιδράσεις ή πληροφορίες είχατε, θα τις μεταβιβάζατε πάλι προς τα πάνω. 'Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Πληροφορηθήκατε ή τουλάχιστον προβλέψατε ενδεχόμενο αίνδυνο παρεμβολής εμποδίων για την όποια αεροπορική στήριξη

του αγώνα στην Κύπρο, από κάποιες άλλες δυνάμεις, από ταύτα τα ηλεκτρονικά, απότην τεχνολογία που υπήρχε τότε;

4/2 ♂ Α.Δ., 27-1-1987

- 123 -

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε περίπτωση να μας επηρεάσουν αυτά εμάς εκείνη την εποχή, διότι τα αεροπλάνα που είχαμε ήταν τόσο αριλά που δεν επρόκειτο να μας επηρεάσουν ούτε το οπλικό σύστημα, ούτε και τις επικοινωνίες τις οποίες και δεν χρειαζόμαστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ευχαριστώ.

(H)

(2σ.)

1/2H. (Ε.Σ.) 27.1.1987

-124-

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, τελειώσαμε.

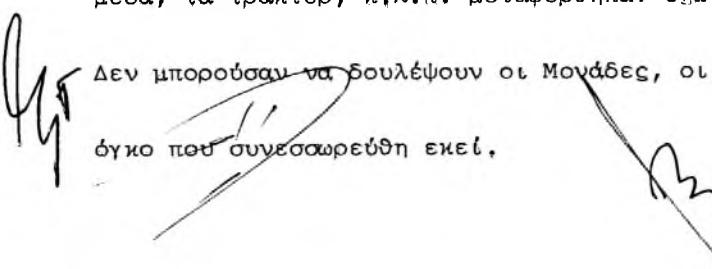
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, αν μου επιτρέπετε, να υποβάλω μία ερώτηση στον κ. μάρτυρα, η οποία βγαίνει από τις εν συνεχείᾳ απαντήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Θέλετε, κύριε Παπαδονικολάκη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, θα ήθελα να σας ρωτήσω το εξής, με κείνον τον τραγέλαφο της επιστράτευσης, δημοσίευσης, γράψατε την κατάσταση, που διαμορφώθηκε στις Μονάδες,

Εάν τελικά δεν δίνατε την εντολή να φύγουν δλοι οι επιστράτοι από τις Μονάδες και μένανεκεί-και δεν ξέρω και σε ποιό βαθμό εκτελέστηκε ακριβώς η εντολή που δώσατε, θα ήθελα να ρωτήσω, αν εκτιμάτε ότι αυτή η συσσώρευση των επιστράτων ενεργούσε αρνητικά στην επιχειρησιακή ετοιμότητα της Αεροπορίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς. Και γι' αυτό τους έδιωξα. Και φύγανε, πράγματι, δλοι μέσα από τις Μονάδες και άραγε σαμε πάρα πολύ λίγους, ελάχιστους που είχαμε ανάγκη. Όλοι οι άλλοι, τα αυτοκίνητα, τα μεταφορικά μέσα, τα τρακτέρ, κ.λ.π. μεταφέρθηκαν έξω από το αεροδρόμιο.

Δεν μπορούσαν να δουλέψουν οι Μονάδες, οι πτέρυγες, μ' αυτόν τον δύνο που συνεσωρεύθη εκεί.

2/2H. (E.S.) 27.1.1987
 - 125 -
 ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Επομένως, εις δ', τι αφορά την Αεροπορία-
 αφορά και τα υπόλοιπα, αλλά εσείς για την Αεροπορία είσθε αρμόδιοις
 να απαντήσετε - η επιστράτευση, αντί για καλό, έκανε κακό.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς. 'Ηταν αρνητική.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κ. Ζερβός έχει το λόγο.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Κύριε μάρτυς, θα ήθελα να μου πείτε, ποιά ήταν
 τη στάση του Ριάργου Στεφανούροου, σ'όλη αυτή την υπόθεση των
 αεροπλάνων.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο τότε ταξιαρχος Στεφανούρος, τοπισμετήθηκε επικεφαλής,
 συντονιστής της επιχειρήσεως των ΝΟΡΑΤΛΑΣ στην Κύπρο και έφερε
 την αποστολή του εις πέρας, εξαιρετικά. 'Ηταν πάρα πολύ καλός
 στην εργασία που του ανετέθη και την έφερε αισίως μέχρι τέρμα,
 και πολύ καλά.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς τελειώσαμε. Ευχαρι-
 στούμε για την προσφορά σας στην προσπάθεια που κάνουμε.

Μπορείτε απόψε το απόγευμα, μετά τις 6.30', ή αύριο το πρωΐ, όποια

ώρα θέλετε να έλθετε στην Αθηνα 141 του κτιρίου του Α' ορόφου,

για να ελέγξετε και να υπογράψετε την κατάθεσή σας.

3/2H.

(E.S.)

27.1.1987

- 726 -

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, ηύριε Πρόεδρε και ευχαριστώ πολύ.

(Στο σημείο αυτό, εξέρχεται της Αιθούσης, ο μάρτυς κ.

Οικονόμου).

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριοι συνάδελφοι, στο σημείο

αυτό θα παρακαλέσω να διακόψουμε τη συνεδρίαση για 5', για λόγους

αναψυχής.

Δ Ι Α Κ Ο Π Η

(2v.)

2H

1/2v

BΠ

27.1.87

- 127 -

(Μετά τη διακοπή)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριοι συνάδελφοι, επαναλαμβάνεται η διακοπέσσα συνεδρίαση.

Παρακαλώ τον γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα των μάρτυρα αύριο Μπιτσάκη.

(Στο σημείο αυτό προσέρχεται ο μάρτυρς αύριος Μπιτσάκης).

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυρε, θα παρακαλέσω να απαντήσετε στις ερωτήσεις μου σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητός σας.

(Ο μάρτυρς απαντώντας σε ερωτήσεις του αυριών Προέδρου δίδει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητός του):

ΕΠΩΝΥΜΟ: Μπιτσάκης.

ΟΝΟΜΑ : Αντώνιος.

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ: Παναγιώτης.

ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΡΟΣ: Ερατώ.

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: Κομοτινή.

ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: 1924.

ΚΑΤΟΙΚΟΣ: [REDACTED] Καλαμάκι.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: Ταξίαρχος ε.α.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΟΝΟΜΑ ΣΥΖΥΓΟΥ: Ραλλού.

ΤΟ ΓΕΝΟΣ: Δαλαβέρα.

ΤΕΚΝΑ: 'Ενα αγόρι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παρακαλώ τώρα να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και να δώσετε τον νεκραισμένο δρόκο. Και παρακαλώ

2/2v ΒΠ 27.1.87

- 128 -

επίσης τους αυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Ο μάρτυς θέτει το χέρι του στο Ευαγγέλιο και δίδει τον ακόλουθο
όρκο) :

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια
και μόνο για την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ή να αποκρύψω τις".

(Ω)

(2v)

1/2 Ω K.B. 27.1.1987

- 129 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Πείτε μου πότε αποστρατευτήκατε
κύριε μάρτυς και με τι βαθμό.

ΜΑΡΤΥΣ : Το 1976 με το βαθμό του Ταξιάρχου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Στο διάστημα το οποίο εξετάζουμε,
δηλαδή από Ιούλιο και μέχρι και τέλος Αυγούστου του 1974, που υπηρετή-
σατε;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Ως Διοικητής της 2ας Ανωτέρας Τακτικής Διοικήσεως με έδρα τη
Μόρφου.

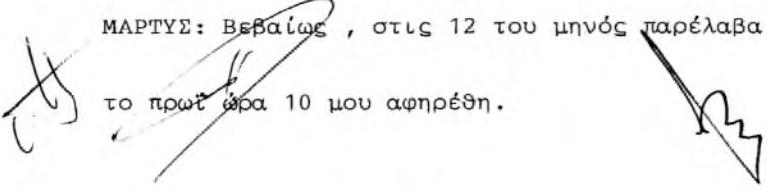
ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Τι βαθμό είχατε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ : Συνταγματάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας) : Σ'όλο αυτό το διάστημα ήσαστε Διοικητής της
2ας Ανωτέρα Τακτικής Διοικήσεως Μόρφου ;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, στις 10 η ώρα της 15ης Ιουλίου που έγινε το πραξικόπημα
μου αφήρεσαν την διοίκηση και ανέλαβε ο συνταγματάρχης Χίος τον οποίο
πήγα να αντικαταστήσω. Παρέμενα εκεί ως παραλαμβάνων διοικητής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Είχε αρχίσει η διαδικασία της παρα-
λαβής όταν έγινε το πραξικόπημα ;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως, στις 12 του μηνός παρέλαβα την διοίκηση και στις 15
το πρωτό ώρα 10 μου αφηρέθη.

2/2 Ω Κ.Β. 27.1.1987

- 130 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Σας καθήρεσαν πάλι;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, δεν με καθήρεσαν. Στο στρατό όταν υπάρχει αρχαιότερος αναλαμβάνει αυτομάτως τα καθήκοντα του διοικητού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Ναι σύμφωνοι, αλλά εσείς παραλάβατε στις 12 του μηνός. Από τότε δεν ήσαστε ο διοικητής της 2ας;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Με ποιά διαταγή παραδώσατε πάλι στον χέο;

ΜΑΡΤΥΣ : Του Αρχηγού του ΓΕΕΦ, του ταξιάρχου Γεωργίτση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Γραπτή;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, προφορική, τηλεφωνική.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Γιατί σας είπε ότι πρέπει να παραδώσετε πάλι;

ΜΑΡΤΥΣ : Γιατί ο κύριος Χίος γνώριζε πρόσωπα και πράγματα, γιατί παρέμεινε κεί επί μία διετία, ενώ εγώ ήμουν νέος και δεν γνώριζα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Με συγχωρείτε, κύριε μάρτυς, γινόταν

καμια στρατιωτική επιχείρηση εκείνη την στιγμή και ανέλαβε ο κύριος

Χίος;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν γνωρίζω.

3/2 Ω K.B. 27.1.1987

- 131 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Δηλαδή, τι σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ : Μου είπε, παραδώστε την διοίκηση, γιατί ο αύριος χίος είναι
αρχαιότερός σας και, δεύτερον, γνωρίζει πρόσωπα και πράγματα.

(2AK)

(3Ω)

1/3AK

(Ε.Σ.)

27.1.1987

- 132 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο κ. μάρτυς παρέλαβε από τον χέο στις 12;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Και πότε παρέδωσε πάλι;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στις 15.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πρό ή μετά το πραξικοπήμα,

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κατά την εκδήλωση του πραξικόπεματος.

Πότε σας έδωσαν αυτή την εντολή, είχε εκδηλωθεί το πραξικόπεμα κατά του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, στις 10 η ώρα το πρωΐ, της 15ης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Είναι σαφές, ότι του πήραν πάλι τη διοίκηση.

Κύριε μάρτυς, στο πραξικόπεμα της 21ης Απριλίου, είχατε καμία ανάμειξη εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμία, απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στην κίνηση του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουν στη σχολή στη Θεσσαλονίκη. Ουδεμία σχέση είχα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πείτε μου τώρα, εκεί μετά τις 15 του μηνός στο πραξικόπεμα/σας ανέμειξαν καθόλου;

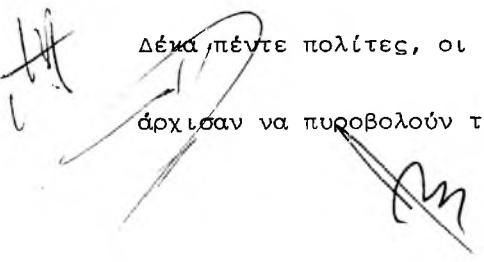
2/3ΑΚ. (Ε.Σ.) 27.1.1987

- 133 -

ΜΑΡΤΥΣ: Κανένα τμήμα δικό μου δεν έλαβε μέρος και είχαμε δλοι παντελή άγνοια, γεγονός που αποδεικνύεται από το ότι συνελήφθησαν δλα τα γυναικόπαιδα των αξιωματικών, στις 9 το πρωΐ και ενεκλεψθησαν στην στρατιωτική λέσχη. Ελεύθεροι δε σκοπευτές της αντιπάλου παρατάξεως, πυροβολισμάσαν στα παράθυρα της λέσχης, με αποτέλεσμα να φονευθεί ένας εθνοφρουρός, στρατιώτης, σκοπός της λέσχης.

Στις 7.30' το πρωΐ, ήλθε ο αντισυνταγματάρχης Γερμανός, Διοικητής Μοίρας Πυροβολικού, Υποδιοίκηση της Ανωτέρας, μαζί με έναν επισμηναγός και μου είπαν ότι "έχουμε πληροφορίες, κύριε Διοικητά, ότι τα γυναικόπαιδα, πρέπει να συγκεντρωθούν στα στρατόπεδα. Έτσι είπαν στον επισμηναγό από το ΓΕΕΦ" Τους λέγω ότι δεν έχω ιδέα, πρώτη φορά αιούω τέτοιο πράγμα, να επικοινωνήσω με το ΓΕΕΦ και θα σας πω. Προσπάθησα να επικοινωνήσω, αλλά επικοινωνία δεν υπήρχε.

"Εφυγε ο αντισυνταγματάρχης με τον επισμηναγό και στις εννέα παρά πέντε ακριβώς, δρχισαν να τηρούν οι σειρήνες και έρχεται μέσα ο υπασπιστής και μου λέει ότι "έγινε πραξικόπημα. Δολοφόνησαν τον Μακάριο". Τότε, έβαλα το ραδιόφωνο και έμαθα ότι έγινε πραξικόπημα.

 Δέκα πέντε πολίτες, οι οποίοι πρόσκειντο προς το μακαρισιό καθεστώς δρχισαν να πυροβολούν το στρατόπεδο, το είχαν περικυκλώσει κατά κάποιο,

3/3AK (XM) 27.1.87

- 134 -

Από απόσταση 150 μέτρων με τα δίκαια. Βγήκα έξω, τους είδα, τους είπα
Γιαί φύγετε από εδώ γιατί θα σας χτυπήσουν οι στρατιώτες ^{Γρ} ή ανθρώποι τα εγκα-
πλειφαν κατέφυγαν.

Αυτή ήταν η αρχή του πραξικοπήματος για μας τους αξιωματικούς, που υπη-
ρετούσαμε στην περιοχή Μέρφου.

Στις 9.30' μου αναφέρουν δτι κατελήφθει η Μητρόπολης, η Σέτα, ο ΟΤΕ και

η στρατιωτική λέσχη. Εκείνη την ώρα έρχεται κατέφυγαν

Χίος, ο οποίος είχε μεταβεί στην Πάφο για να αποχαιρετήσει γνωστούς του

και μου λέψι τι έγινε. Και εγώ του λέω, τα έχω χάσει, έγινε εδώ

κατελήφθει, γιατί δεν έχουμε ιδέα. Συνέλαβαν τα γυναικόπαιδα. Τη γυ-

ναίκα σου κατέφυγαν στο πατέρι τους έχουν συλλαβεί κατέφυγαν στις οικογένειες

των στρατιωτικών. Μου λέει τι θα γίνει τώρα; Και του λέω "συνενθοήσου

με το ΓΕΕΦ, πώς θα τους απελευθερώσεις. Η πρότεινε να κινήσεις τημάτα, θα

έχεις αιματοχυσία". Παίρνει τηλέφωνο ή έκανε σήμα μου φαίνεται, κατέφυγαν

εντολή δια σήματος από το ΓΕΕΦ να καταληφθεί η Μητρόπολης, η Σέτα και

η στρατιωτική λέσχη, με στρατιωτική ένέργεια.

(c)

(3AK)

1/3 Σ. B.Z. 27-1-87

135

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Επιχείρηση δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Στρατιωτική επιχείρηση. Τώρα μου λέει τί θα γίνει; Του λέω εσύ είσαι ο διοικητής, όπως είπε ο Γεωργίτσης ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Είχε μεσολαβήσει εντωμεταξύ η εντολή Γωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ. Είχε μεσολαβήσει μέσω Χίου τηλεφωνική επικοινωνία. Εγώ ήμουνα δίπλα και μου λέει ο Γεωργίτσης διέταξε αυτό. Του λέω εν τοιαύτη περιπτώσει εγώ θα παραμείνω διακοσμητικό πρόσωπο εδώ; Διότι εφόσον ανέλαβα διοίκηση πρέπει να ασκήσω διοίκηση. Έρχεσαι εσώ τώρα και μου λές δτι σου είπε ο Γεωργίτσης *θα* αναλάβεις την διοίκηση. Μου λέει αυτά μου είπαν. Γράψτο στην ημερησία διαταγή του λέω. Και το γράφει στην ημερησία διαταγής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Εκείνο είναι το έγγραφο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα το έγγραφο είναι στην ημερησία διαταγή της δευτέρας ανωτέρας. Αλλά το έχω και εγώ εδώ και στην έκθεση που υπέβαλα κατόπιν εντολής στο ΓΕΕΦ.

'Έρχεται σήμα από το ΓΕΕΦ δύνας σας είπα στρατιωτική επιχείρηση

προς απελευθέρωση και κατάληψη των τριών στόχων. Μου λέει τί θα γίνει; Του λέω αιματοχύσια. Διότι άν εκτελεσθεί η διαταγή του ΓΕΕΦ

2/3 ζ. B.Z. 27-1-87

-136-

Έχουμε αιματοχυσία. Διότι στην Μητρόπολη μοίραζαν όπλα, ο Μητρόπολιτης με τον αστυνομικό διευθυντή. Στην στρατιωτική λέσχη οι πολίτες ήταν οπλισμένοι, στην Ζ. **Υ**το ίδιο, οπότε δεν εξετελέσθη **διαταγή**.

Ενώ έλεγε ότι μέχρι τις τρείς η ώρα έπρεπε να καταληφθούν οι τρείς στόχοι και το απόγευμα κατόπιν τηλεφωνικών παρεμβάσεων και επικοινωνιών σηκώθηκαν και έφυγαν και εγκατέλειψαν τους στόχους των και άφησαν ελεύθερα τα γυναικόπαιδα τα οποία ήρθαν στο στρατόπεδο και την επομένη κατόπιν εντολής του ΓΕΕΦ μετεφέρθησαν στην Λευμμεσό για να επαγγελματρισθούν.

Από κεί και πέρα δεν είχαμε ουδεμία ανάμνης ιερή κανείς απολύτως, ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε μάρτυς, σείς πότε αναλάβατε εκ νέου την διοίκηση της δευτέρας ανωτέρας; ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ανέλαβα καθόλου την διοίκηση. Εγώ ανέλαβα διοίκηση του ανατολικού τομέως τέλη Ιουλίου μετά την εισβολή των Τούρκων και την λήξη του πρώτου Αττίλα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Σε δύο αυτό το διάστημα; ΜΑΡΤΥΣ. Παρέμεινα εκεί στην δευτέρα αινι ωτέρα χωρίς να ασκώ διοίκηση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν προσφέρατε απολύτως τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Απολύτως τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κατά την εισβολή διοικητής ήταν

3/3 ζ. B.Z. 27-1-87

- 137 -

ο Χίος. Τί εμπλοκή είχε η μονάδα σας; Δηλαδή η μονάδα που διοικούσε
ο Χίος,

ΜΑΡΤΥΣ. Καμιά απολύτως. Ούτε ο Χίος είχε καμιά ανάμιξη σε διότι εί-
μεθα 60 χιλ. δυτικώς της Λευκωσίας, κανένα τμήμα δεν διετάχθη να
λάβει μέρος στην κατάληψη, του Προεδρικού Μεγάρου, εκεί που εγένετο
η σύρραξη και η αιματοχυσία και κανένα τμήμα δικό μας δεν διετέθη
προς όφελος του πραξικοπήματος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Κύριε μάρτυς, δες αφήσουμε το πρα-
ξικόπημα. Πάμε στην εισβολή. Τί ρόλο έπαιξε η μονάδα σας στην εισβο-
λή; Και τότε την διοικούσε ο Χίος πάλι.

ΜΑΡΤΥΣ. Στον πρώτο Αττίλα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 18 Ιουλίου η ώρα 10 ήρθε ένα σήμα για σύσκεψη ανωτέρων
στρατιωτικών διοικητών στο ΓΕΕΦ. Πήγε ο Χίος και οι άλλοι ανώτεροι
διοικηταί των τακτικών συγκροτημάτων. Επέστρεψε η ώρα 12 το βράδυ
και κάλεσε συγκέντρωση αξιωματικών. Και μας είπε ότι τον διαβεβαίω-
σαν, όπως και όλους τους διοικητάς, ότι δεν αναμένεται τουρκική επέμ-
βαση στην Κύπρο. Εν τω μεταξύ όμως είχαν σταλεί δύο σήματα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μισό λεπτό μέριε μάρτυς. Αυτή την
διαβεβαίωση την συνεδύαζαν με το πραξικόπημα;

4/3 ζ. B.Z. 27-1-87

- 138 -

ΜΑΡΤΥΣ. Λόγω του πραξικοπήματος υπήρχαν ανησυχίες ότι θα επέμβει η Τουρκία ως εγγυήτρια δύναμις. Και γι' αυτό έγινε η συγκέντρωση αυτή επειδή υπήρχαν φήμες από αξιωματικούς οι οποίοι είναι ανησυχούσαν τι θα γίνει τώρα με την Τουρκία και στην περίπτωση κατά την οποία . γινει εισβολή και εμείς αυτή για να πιάσουμε τους μακαριανούς τους αλείνουμε μέσα αλπ. πώς θα αντιμετωπίσει ο στρατός και ο λαός μία τέτοια εισβολή. Γι' αυτό έγινε αυτή η συγκέντρωση για να καθησυχάσουν τα πνεύματα.

(3z)

(33)

1/3Z (Γ.Π.) 27.1.87

- 139 -

Εγώ, όμως, όταν ήλθε ο κύριος Χίος και είπε "συδεμία ανησυχία",
 του είπα ότι δεν συμφωνώ, διότι απεστάλη σήμα ότι πρέπει
 να εφαρμόσουμε το μέτρο "δέλτα" ή να επέμβαση εχθρικής αεροπορίας •
 δηλαδή, να πάρουμε τα μέτρα: αντιαεροπορικά, διασπορά δυνάμεων Α.Λ.Π.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Πότε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Πότε χρονικά αυτή η εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 19 Ιουλίου, ώρα 17.00' στις 19 Ιουλίου δέκατο βράδυ έγινε η σύσκεψη. Στις 19 δύμας Ιουλίου, η ώρα 5.00' ελήφθη σήμα του ΓΕΕΦ,
 Γ' Επιτελικό Γραφείο, διατάσσοντος την εφαρμογή του μέτρου "δέλτα",
 των BOE -βασικές οδηγίες επιχειρήσεων- "επέμβαση εχθρικής αεροπορίας
 100% και πρόσκληση πυρήνων".

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Μισό λεπτό να ξακαθαρίσουμε. Ενώ στη σύσκεψη στις 10.00' το βράδυ, σας λενε "δεν υπάρχει καμία περίπτωση", στις 5.00' σας διατάσσουν να πάρετε μέτρα, διότι προβλέπουν επέμβαση εχθρικής αεροπορίας 100%. Αυτά δεν είναι αλλοπρόσαλλα, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι αλλοπρόσαλλα.

~~Και του λέω, λοιπόν: "Αυτά που μας λες τώρα έρχονται σε αντίθεση με τα σήματα, τα οποία πήραμε από το Γενικό Επιτελείο Εθνικής~~

2/3 Ζ _____ (Γ.Π) _____ 27.1.87

140

Φρουράς. Τό δένα λέει αυτό, το άλλο λέει άλλο. Επομένως, ώς διοικητής εσύ, θα πρέπει να δώσεις εντολή αμέσου διασποράς, την οποία δεν έδωσε στο ΓΕΕΦ, γιατί θα μας σκοτώσουν όλους εδώ μέσα". Και του λέω ακόμα "αύριο το πρωί 100% να περιμένεις απόβαση".

Και όπερ, η ώρα 5.15' ακούμε το βόμβο των εχθρικών μεταγωγικών σ'ένα ύψος 200-250 μέτρα από πάνω μας και φάνηκε ότι ήταν μεταγωγικά αλεξιπτωτιστών. Αυτά φαίνονταν ότι έρχονται από την πλευρά της Κυρήνειας - από 2-3 χιλιόμετρα - για να χτυπήσουν.

Του λέω, "πάρε το ΓΕΕΦ". Παίρνει, και λέει ο Γεωργίτσης - απ'ό, τι μου είπε δηλαδή - "ουδεμία ενέργεια, αυτοσυγκράτηση, το Επιτελείο λέει ότι πρόκειται περί ασκήσεως".

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτά τα ακούσατε εσείς, ή σας τα διαβιβάζει ο Χίος;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ο Χίος. Εγώ δεν είχα καμία τηλεφωνική επαφή με την ηγεσία γιατί δεν ήμουν εγώ διοικητής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) 'Ησαστε παρών σ' αυτές τις συνομιλίες χίου και Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ημουν παρών στο τηλεφώνημα.

The image shows three handwritten signatures in black ink. From left to right: 1) A signature consisting of two intersecting diagonal lines forming an 'X' shape. 2) A signature that appears to be a stylized 'P'. 3) A signature that looks like a large, flowing 'B' or 'G'.

- 141 -

3/3 Z

(Γ.Π.)

27.1.87

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) :

Σας είπε δτι εκείνη την στιγμή που τηλεφωνούσε, στο άλλο άκρο

του σύρματος ήταν ο Γεωργίτσης, ~~τι~~ ήποιος επιτελής;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Μου είπε με το ΓΕΕΦ. Άλλά ως Διοικητής θα έπρεπε λογι-

κά να επικοινωνεί με τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ, γιατί ήταν Διοικητής ανω-

τέρας ταυτικής διοικήσεως και δεν είχε καμμία σχέση με τους επιτε-

λείς, με τους μικρούς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μάλιστα. Συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εν συνεχείᾳ άρχισε η ρίψη αλεξιπτωτιστών και οι βομβαρδισμοί

των αεροσκαφών. Το Στρατηγείο το δικό μας, την ταυτική διοίκηση δεν

την πείραξε κανείς απολύτως από εχθρικής πλευράς και αυτό ήταν το

σφάλμα τους. Το αναγνώρισαν δηλαδή και μετέπειτα, γιατί μπορούσαν

να μας είχαν διαλύσει όλους, εάν η Βουρκική αεροπορία εκινείτο βάσει

πολεμικών σχεδίων ορθών, διότι έπρεπε να κτυπήσει τους σταθμούς

διοικήσεως των μονάδων.

Και λέω εγώ: " Να φύγουμε να πάμε στους χώρους διασποράς ".

Η διαταγή για την μετακίνησή μας στους χώρους διασποράς ήλθε έπειτα

από δύο μέρες. Στις 20 Ιουλίου άρχισε η επιχείρηση, στις 22 - 23

Ιουλίου .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τότε σας ανακάλυψαν δτι υπήρχατε φαίνεται.

4/3 Z

(Γ.Π)

27.1.87

- 142 -

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείεται.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Μάλλον έτσι πρέπει να είναι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, αν μου επιτρέπετε για · να μην επανέρχομαι.

'Όταν πήρατε το σήμα για το μέτρο "δέλτα", κύριε μάρτυς, που σημαίνει-όπως είπατε- 100% άμεση επέμβαση εχθρικής αεροπορίας, από εκεί και πέρα δεν είναι θέμα του Διοικητού της μονάδας να κάνει τη διασπορά; Πρέπει να τον διατάξουν πάλι να κάνει την διασπορά;

(3θ)

(3Z) 1/3 Θ

(Θ.Σ.)

27-1-87

143

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι . Πρέπει να τον διατάξουν για τον εξής λόγο . Γιατί οι επικοινωνίες μεταξύ των μονάδων πρέπει να βρίσκονται εν πλήρει οργασμώ , όχι μόνο εν καιρώ ειρήνης, αλλά και εν καιρώ πολέμου .

Η διοίκηση του ΓΕΕΦ χωρίς να εκδόσει τέτοια διαταγή , δεν θα ήξερε ότι το τακτικό συγκρότημα η ανωτέρα μετεκινήθη , πρώτον.

Δεύτερον έστειλε μεν την διαταγή αυτή , αλλά δεν υποψιάζετο — δεν περίμενε ; — ότι υπάρχει δυνατότητα προσβολής των τακτικών διοικήσεων , αλλά της αιγιαλίτιδος ζώνης , όπου θα περίμενε να γίνει η απόβαση .

Τώρα , το ότι ήταν σφάλμα τόσο του ΓΕΕΦ , όσο και της διοικήσεως ουδείς το αμοισβήτει . Και η διοίκηση αν ήθελε να αναλάβει πρωτοβουλία , μπορούσε να την αναλάβει και να διασπείρει τα τμήματά της . 'Ομως , τα τμήματα της διοικήσεως ευρίσκοντο εν διασπορά . Ο σταθμός διοικήσεως δεν μετεκινήθη . Δηλαδή οι λόχοι και τα τακτικά συγκροτήματα είχαν

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ . Κύριε μάρτυς , — συγχώνωμη , γιατί τώρα παίρνω περισσότερο χρόνο — δεν μιλάω ειδικά για σας . Εδώ έχουμε μονάδες που

βρέθηκαν μέσα στο στρατόπεδό τους και τους τσάκισαν .

X / Αρό την ώρα που σας δίνουν την πληροφορία δτι 100% θα βληθείτε από την τουρκική αεροπορία , από εκεί και πέρα - εγώ δεν το

2/3 6

(Θ.Σ.)

27-1-87

-144-

καταλαβαίνω — Θα περιμένετε άλλη διαταγή , για να προστατευθείτε ,

για να σκορπίσετε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ακούστε , σε αυτό έχετε απόλυτο δίκιο . Όμως αυτό ισχύει για τα εν επαφή τμήματα της αιγιαλίτιδος ζώνης , τα οποία βρίσκονται στο στόχαστρο του εχθρού , περιμένοντας μια απόβαση . Και η αιγιαλίτιδα ζώνη που περίμεναν την επέμβαση , ήταν Κυρήνεια - Αφόχωστος και δχι τα τμήματα τα οποία ευρίσκοντο στην Β' ή Γ' γραμμή .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Πόσο απείχατε εσείς ;

ΜΑΡΤΥΣ . Απείχαμε 25-30 μίλια .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Και τώρα κάτι αλλο , κύριε μάρτυς : Σεις παραμήνατε εκεί από ότι φαίνεται εδώ , από τα ενημερωτικά που έχουμε , μέχρι

ΜΑΡΤΥΣ . Θα σας πω μέχρι πότε ακριβώς .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) τις 29-7 και δεν κάνατε τίποτε . Στις 30-7 αναλάβατε τη διοίκηση της διοικήσεως ανατολικού τομέος με έδρα την Χαλέψκα .

Τόσο χρονικό διάστημα έχουμε μια εισβολή , έχουμε στρατιωτι-

κές επιχειρήσεις , ένα συνταγματάρχη σαν και σας ... Περισσεύατε εκεί κάτω εσείς ; Διαφωτίστε την Επιτροπή . Περίσσευε ένας συνταγματάρχης , όταν και γόταν η Κυρήνεια ; πώς δεν σας εχρησιμοποίησαν ; Σας ξέχασαν πάλι ;

3/3 Θ (Θ.Σ.)

27-1-87

- 145 -

MARTYS . Θα σας απαντήσω σε αυτό . Οι ανώτερες διοικήσεις ήταν πλαι-
σιωμένες με τους διοικητές και το επιτελείο τους .

Η διοίκηση ανατολικού τομέως απεφασίσθη την τελευταία στιγμή
— γιατί υπήγετο μέχρι τότε στην 3η ανωτέρα τακτική διοίκηση , η οποία
είχε ένα εύρος περί τα 40-60 χιλιόμετρα , συμπεριλαμβανομένης της
Κυρήνειας με αριστερό όριο , μέχρι δεξιό 'Αγιο Επίκτητο — το ΓΕΕΦ
απεφάσισε , για την πλέον καλύτερη διοίκηση , να πάρει ένα κομμάτι
από την 3η ανωτέρα και να το αναθέσει υπό την διοίκηση ενός άλλου
συνταγματάρχου .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Αυτό προεβλέπετο από τα σχέδια

τη σύνταξη των δυνάμεών μας στην Κύπρο ή εκείνη τη στιγμή το έφτιαξαν ;

MARTYS . 'Όχι , εκείνη τη στιγμή το έφτιαξαν . Δεν προεβλέπετο τίπο-
τε , από ότι είχαν κατά την εισβολή . Γιατί τα σχέδια προέβλεπαν
μετακίνηση τμήματος της ΕΛΔΥΚ στο χώρο αποβάσεως , για να αντικρού-
σει την επίθεση και αυτού το έστειλαν στο Κιονελι . Κατελήφθη το
Κιόνελι , το γύρισαν πίσω . Το ξαναπήγαν , το ξαναγύρισαν . *Και* .

το αποβατικό *τημήκα* των Τούρκων , γύρω στους 600 , αντιμετωπίσθη από
ένα τάγμα περίπου — και όταν λέμε τάγμα δεν εννοούμε των 500 και

600 , *εννοούμε* των 60 , *των* 100 , *των* 120 ανδρών *τους* αντιμετώπισε με τρομα-
κτικές απώλειες και μάλιστα εφονεύθη και ο διοικητής τους ο Τούρκος

4/3 Θ (Θ.Σ.) 27-1-87-

- 146 -

συνταγματάρχης . Εν συδεμιά περιπτώσει θα μπορούσαν αυτοί , αν τα
τμήματα εφήρμοζαν πιστά, το σχέδιο να αποβιβασθούν .

(3B)

A large, flowing handwritten signature or mark, appearing to be a stylized "K" or "J" shape.

(8)

1/ 3 B ΜΠ 27-1-1987

147

Και μετακινούν τα τμήματα αυτά εν αιθρία και αποδεκατίζονται από την Τουρκική αεροπορία και από το πυροβολικό τόσο του στόλου όσο και αυτό το οποίο έβγαλαν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ποιά ήταν η δύναμη σε άνδρες που είχε η δευτέρα ανωτέρα τακτική διοίκηση Μόρφου.

ΜΑΡΤΥΣ: Η δευτέρα ανωτέρα τακτική διοίκηση Μόρφου είχε γύρω στους 1000 άνδρες .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τι εμπλοκή είχε η διοίκηση αυτή και ο δικός σας τομέας στην ξέλιξη της αποβατικής επιχείρησης των Τούρκων ~~χρησιμοποιήθηκε;~~

ΜΑΡΤΥΣ: Στον πρώτο Αττίλα εκτενήθη ένας λόχος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μόνο από τους χίλιους;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ένας λόχος ετέθη υπό διοίκηση της 3ης ανωτέρας Λευκωσίας προς Καραβά. Εέρετε στις μάχες του Καραβά εκεί σκοτώθηκε και ένα ανηψάκι μου που λεγόταν Μπιτσάκης και μάλιστα εδώ είχαν πιστέψει ότι ήμουν εγώ ο φονευθείς, διότι δεν είχαν πει βαθμό ήλπι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Η υπόλοιπη δύναμη;

ΜΑΡΤΥΣ: Η υπόλοιπη δύναμη μις ήταν στους χώρους διασποράς και η σχολούντο με την κατάληψη των Τουρκοκυπριακών θυλάκων .

2/3 B ΜΠ 27-1-1987

148

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό πορεβλέπετο στο σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Αμα τη εχθρική επεμβάσει άμεσος εκκαθάρισις των Τουρκο-κυπριακών θυλάκων. Ήτο μέσα στο σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στη δευτέρα ανωτέρα. Ποιοι θύλακες ήταν στην αρμοδιότητά της, στην περιοχή της δηλαδή στη ζώνη ευθύνης της ~~με~~ εκκαθαρίσει.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ήταν της Λεύκας, ο μεγαλύτερος θύλακας ο σπούδιος κατόπιν πολλών μαχών και επεμβάσεως ΟΗΕ κατόρθωσε να εκκαθαριστεί και δύο άλλοι μικροί δεν θυμάμαι τα ονόματα, άνευ σημασίας. Δηλαδή προσωπικά για μένα ήταν το τρομερότερο σφάλμα. Διότι ασχολούμεθα με πράγματα που δεν επέδρασαν ~~καθόλου~~ των πολεμικών εξελίξεων, δηλαδή επέδρασαν δυσμενώς

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δηλαδή οι χέλιοι άνδρες της δευτέρας ηματικής ανωτέρας ασχολήθηκαν με τη Λεύκα. Στο θύλακα της Λεύκας μήπως ήταν ο θύλακας που ήταν και πολλοί Εγγλέζοι μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Στο θύλακα της Λεύκας ήταν Τούρκοι αξιωματικοί και είχαν μια αμυντική οργάνωση τρομερή. Και όχι ότι έπεσε από θάρρος, έπεσε κατόπιν συνεννοήσεως με τον ΟΗΕ.

~~ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Η εμπλοκή της δευτέρας ανωτέρας τακτικής διοίκησης στο μέτωπο της απόβασης;~~

ΜΑΡΤΥΣ: Ουδεμία.

3/3 B ΜΠ 27-1-1987

149

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Η δική σας εμπλοκή σ' όλη αυτή την ιστορία του Αττίλα 1 προσωπικά μητέλη είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμία, απλώς παρατηρητής, διότι δεν είχα το δικαίωμα εκδόσεως διαταγών, ούτε λήψεως διαταγών, απλώς παρακολουθούσα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Επομένως δεν έχετε να μας πείτε τίποτα. Αν έχετε να μας πείτε κάτι είναι από πληροφορίες και από ενδιαφέρον που δείξατε για την εξέλιξη των επιχειρήσεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Στον Αττίλα 2 όμως είστε διοικητής κάποιας μονάδος. Εκεί τι εμπλοκή είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί την όλη ευθύνη την φέρω εγώ και είμαι απόλυτα υπεύθυνος για ότι συνέβη, εγώ και κανείς άλλος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ποιά ήταν η ζώνη ευθύνης σας στον Αττίλα 2;

ΜΑΡΤΥΣ: Αριστερό όριο, εργοστάσιο Μερσεντές ήτο βορείως Λευκωσίας επί της οδού Λευκωσίας Αμμοχώστου. Δεξιό όριο Άγιος Επίκετης. Αυτό το όριο μια έκταση 25 με 30 χιλιόμετρα ήταν υπό την ευθύνη μου-

(δ)

(3B) 1/3 δ Φ.Τ. 27.1.87

-150-

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Τι επιχειρήσεις έγιναν

σ' αυτήν την έκταση και τι βαθμό εμπλουκής είχατε σεις;

ΜΑΡΤΥΣ : Να σας πω. Ανέλαβα τη διοίκηση του ανατολικού τομέως -

αν δεν απατώμαι, το έχω γραμμένο, το έχετε και σεις - τέλη

Ιουλίου, ..

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Στις 30 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα, .. μέναν αξιωματικό του τρίτου γραφείου τον
ιύνιο Γελεγό - ταγματάρχης ήταν τότε εκείνος - και έναν Κύπριο
υπολοχαγό ή λοχαγό - ούτε ενθυμούμαι το όνομά του. Και δταν
προτού φύγω τους λέγω, είναι δυνατόν να διοικηθεί μια ανωτέρα
μέναν ταγματάρχη και έναν υπολοχαγό; Ήμου είπαν, δεν υπάρχουν
άλλοι αξιωματικοί, αυτοί είναι. Και πήγα στην Χαλέυκη; στο
Τριόδιος να αναλάβω τη διοίκηση. Εκεί υπήρχαν υποδιοίκηση 5 ή
7 τάγματα. Τα έχετε μπροστά σας, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Δεν μας ενδιαφέρουν οι λε-
πτομέρειες.

ΜΑΡΤΥΣ : Γύρω στους 600 με 700 άνδρες είχα υποδιοίκηση. Αμυντική
οργάνωση τελείως πρόχειρη. Δεν υπήρχαν δηλαδή αμυντικά έργα
μόνιμα από σκυρόδεμα, ήταν φτως θέρετε χρονιώματα με χώμα.

2/3 δ Φ.Τ., 27.1.87

- 151 -

Προσπάθησα να εμψυχώσω δύο μπορούσα το ηθικό το οποίο βέβαια

ήταν πολύ πεσμένο των Κυπρίων και των δικών μας ακόμα και παρα-

κολουθήσαμε εν συνεχείᾳ τις δραστηριότητες των Τούρκων τους

οποίους είχαμε απέναντί μας. Δυο μέρες προ του Αττίλα II

είχαμε τοποθετήσει νάρκες εναντίον προσωπικού στο μέτωπο το

δικό μας, προ του μετώπου, και επί της αμαξητής οδού Λευκωσίας-

Αμμοχώστου αντιαρματινές ώστε εις περίπτωση επιθέσεως τα μεν

πεζούρα τμήματα...

ΠΡΕΟΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκης) : Αποφύγετε τις τεχνικές
ορολογίες. Εινένω που ενδιαφέρει την επιτροπή εδώ, κύριε μάρτυς,
είναι να μας πείτε αν η αποστολή την οποία είχε η διοίκησή σας
εκπληρώθηκε και αν δεν εκπληρώθηκε, γιατί δεν εκπληρώθηκε. Λόγω
αδυναμίας, λόγω κακών διαταγών;

ΜΑΡΤΥΣ : Η αποστολή ήταν, σαμυνα επί της γραμμής. Εις περίπτωση
που δεν μοορούσαμε να τους συγκρατήσουμε, εφαρμογή σχεδίου,
σύμπτυξη προς Λευκόνικο και εν συνεχείᾳ προς Αμμόχωστο. Αυτή

ήταν η αποστολή. Η αποστολή δεν μπόρεσε να εκπληρωθεί, διότι από
την πρωΐα της 20ης, ώρα 5.15, άρχισε ο βομβαρδισμός των θέσεών μας
από θαλάσσης, αέρος και Εηράς από τα πλευρικά πλοία, από την αερο-
πορία

3/3 6 Φ.Τ. 27.1.87

-152-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : 'Όχι της 20ης που είπατε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ : Μιλάω για δεύτερο Αττίλα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Και μιλήσατε περὶ της 20ης...

ΜΑΡΤΥΣ : Με συγχωρείτε, στις 15 του μηνός. Και αρχισε η επίθεση

τουρκική
των τουρκικών δυνάμεων με μια μεραρχία, στις 12 η ώρα το μεση-

μέρι είπασε το αριστερό -γι' αυτό σας μιλησα για νάρκες γιατί

το βράδυ οι ΟΗΕδες απέσυραν με τους Τούρκους τις νάρκες τις

αντιαρματινές που ευρίσκοντο επὶ της εθνικής αμαζητής οδού

Λευκωσίας-Αμμοχώστου-και κατόρθωσαν τα τεθωρακισμένα να πρω-

θηθούν,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ : Οι ΟΗΕδες είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα,

(38A)

(38) 1/3 BA B.T. 27-1-87

153

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Είστε σύγουρος ότι οι άνδρες του ΟΗΕ πήραν μέρος σ' αυτή την ενέργεια;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, διότι μας τα είπαν και οι χωρικοί ότι ήλθαν το βράδυ και έβγαζαν τις νάρκες, αλλά και οι δικοί μας οι στρατιώτες της διλοχίας Μάρκου που εβρίσκοντο προ των εχθρικών θέσεων. Οπότε εκινήθησαν τα άρματα και εκινήθησαν τα πεζοπόρα τμήματα από την αμαξητή οδό.

Και δεν χρησιμοποίησαν το πιο σύντομο για να πέσουν...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Θα ήθελα να ρωτήσω κάτι. Επειδή αυτή η ενέργεια του στρατού του ΟΗΕ είναι πολύ σημαντική που μας λέτε, το ψάξατε, μάθατε αν αυτή η εντολή ήταν του αρχηγού των δυνάμεων του ΟΗΕ, ή πρωτοβουλία κάποιου διοικητού ενος τμηματος κάποιας χώρας;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Αυτό αναφέρθη προφορικά στο ΓΕΕΦ και το ΓΕΕΦ, από και πέρα, δεν γνωρίζω τι έπραξε. Το ΓΕΕΦ πρέπει να το γνωρίζει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Δεν ζητήσατε εσείς πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Οχι, διότι εγώ μετά μετετέθην και πήγα στην Πάφο. Δεν παρέμεινα εγώ εκεί στη διοίκηση. Διότι μετά έγιναν ανακρίσεις και όλοι επαναπατρίστηκαν, όσοι είχαν λάβει ενεργό μέρος στο πραξικόπημα. Εγώ παρέμεινα

διοικητής της 5ης ανωτέρας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτό το γεγονός δεν το θεωρείτε πολύ σημαντικό για την προέλαση των Τούρκων το σεντήραν τις νάρκες,

2/3 ΒΑ. Β.Τ. 27-1-87

- 154 -

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς είναι πολύ σημαντικό. Άλλα μήπως ήταν το πρώτο; Οι ΘΗΕΔΕΣ ασκούσαν κατασκοπεία. Η από το 1967, ήταν ήμουν στα Κόκκινα ως διοικητής τάγματος ήταν εν συνεχεία στην Πάφο, έχονταν παρακολουθούσαν, επαντραν φωτογραφίες, στέλναμε αναφορές ά.λ.π. Αυτό το ήξερε το ΓΕΕΦ, το ήξερε και η κυβέρνηση, το ήξερε όλος ο κόσμος. Ορισμένοι από τους ΟΗΕ - και μάλιστα είχαν συλληφθεί ορισμένοι - ασκούσαν κατασκοπεία υπέρ των Τουρκων. Αυτό το ήξερε και η κυπριακή κυβέρνηση. Δεν ήταν κάτι το κρυφό. Οταν, λοιπόν, έσπασε το μέτωπο και υπήρχε αίνδυνος πλήρους εγκλωβισμού των δυνάμεων, επικοινώνησα με τον Στρατηγό Καραγιάνη δια του ασυρμάτου και του λέω: "Στρατηγέ, τα εχθρικά τμήματα υπερκέρασαν το αριστερό. Το δωδέκατο τακτικό συγκρότημα υπεχώρησε ανευ διαταγής μου, χωρίς να πάρει διαταγή μου!"

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πώς υποχώρησε αυτό; Με δική του πρωτοβουλία;

ΜΑΡΤΥΣ. Με δική του πρωτοβουλία

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Ποιοίς ήταν διοικητής του δωδεκάτου τακτικού συγκροτήματος;

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα δεν μπορώ να θυμηθώ. Μπορείτε να το βρείτε. Δεν μπορώ να θυμηθώ όνομα. Ήταν ένας Αντισυνταγματάρης.... Μετά να ψάξω και να σας πω.

3/3 Β.Α. Β.Τ. 27-1-87

- 155 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Πανσανίας Ζακολίκος). Δεν επιβάλλατε κυρώσεις εσείς σ'
αυτό το διοικητή;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως. Υποβάλλαμε αναφορά - το ξέρει και το ΓΕΕΦ - διενεργήθησαν
ανακρίσεις. Υπάρχει φάκελλος που είναι όλα αυτά γραμμένα.

Και του λέω. "Στρατηγές, υπάρχουν δυο λύσεις : 'Η θα παραμείνουμε μέχρι¹
και του τελευταίου εδώ, ή θα εφαρμοστεί το σχέδιο συμπτύξεως. Δεν
υπάρχει άλλη λύση". Και μου λέει ο στρατηγός Καραγιάννης: "Αμεσος
εφαρμογή του σχεδίου. Πρόσεξε μόνο μην επέλθει πανικός και διαλυθούν
τα τμήματα". Η ώρα, μια, δυο ή τρεις το μεσημέρι - δεν θυμάμαι ακριβώς -
αρχισε η εφαρμογή του σχεδίου συμπτύξεως, η οποία έγινε κατά υποδειγμα-
τικό τρόπο, ανευ ουδεμίας απωλείας. Οι απώλειες οι σοβαρές ήταν στη
διλοχία του Μάρκου, του ταγματάρχου ελληνοκύπριου - διλοχία όταν λέμε,
εννοούμε 65 άνδρες - η οποία ήταν μπροστά, υπεριεράσθη, ενεγκλωβίσθη
και αποδεκατίσθη. Αυτές ήταν όλες οι απώλειες από τους 800 - 1000
άνδρες περίπου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Αν δεν κάνω λάθος, στην αρχή μας είπατε 600.

ΜΑΡΤΥΣ. Λέω 600-800 και πάει στο μισαλό μου η δευτέρα ανωτέρα. Δεν μπορώ
να σας πω συγκεκριμένα.

(3Δ)

(3BA)
1/3 Δ Α.Ι. 27-1-1987

-156-

Διότι άλλοι λόχοι είχαν 60 άνδρες, άλλοι είχαν 110 άνδρες. 'Άλλα τάγματα είχαν 110 και άλλα 180. Έπακριβώς δεν μπορώ να σας πω τον αριθμό.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) : Μετά την σύμπτυξη, κατόπιν εντολής του στρατηγού Καραγιάννη...

ΜΑΡΤΥΣ : 'Εγινε η σύμπτυξη. 'Έγινε η σύμπτυξη κατόπιν εντολής του, και του επιτελάρχου, του τότε ταξιάρχου Ιωαννίδη Ιωάννη.

'Όταν φθάσαμε στο Λευκόνικο, προ της Αμμοχώστου, δύναταν να δεύτερη γραμμή αιμόνης, πήραμε εντολή δια του ασυρμάτου να συμπτυχθούμε προς Αμμόχωστο. Συνεχίσαμε τη σύμπτυξη προς Αμμόχωστο και τότε, βάσει των ισχουσών διαταγών, έπρεπε εγώ προσωπικώς να αναλάβω τη διοίκηση και των τμημάτων Αμμοχώστου και να αμυνθούμε της Αμμοχώστου, η οποία Αμμόχωστος εβομβαρδίζετο την ημέρα της συμπτύξεως και της αφίξεως των τμημάτων μας.

Στις 11 το βράδυ είχαμε νέο σήμα, να πάρουμε τον οπλισμό και να προχωρήσουμε προς Λάρνακα, συμπτυσσόμενοι εν συνεχείᾳ. Πράγματι, έδωσα εντολή εγώ να επιβιβασθούν οι στρατιώτες - τότε είχαμε τα G.M.C.

Ή τα REO - και με 4 πυροβόλα και ένα τεθωρασισμένο, αν δεν απατώμαι, που είχαν μείνει να αρχίσει η σύμπτυξη υύχτα προς Λάρνακα. 'Ηλθε

2/3 Δ Α.Τ. 27-1-1987

- 157 -

ένας Άγγλος λοχαγός των Γκεούρκας, που ήταν αυτοί οι κοντοί, που ήταν από τα τμήματα των αγγλικών βάσεων, και μου λέει: "Κύριε συνταγματάρχα, θα φύγετε χωρίς οπλισμό". Του λέω ότι εγώ χωρίς οπλισμό δεν φεύγω. Θα πάρω τον οπλισμό και θα φύγω, εκτός αν διατάξει ο στρατηγός του ΓΕΕΦ. Μου λέει: "Δεν φεύγετε αλλιώς;". Του λέω: "Δεν φεύγω". Μου λέει: "Οι Τούρκοι θα επιτεθούν αύριο το πρωί" - αυτός ήξερε ότι θα επιτεθούν το πρωί - "και θα σταματήσει ο πόλεμος εδώ".

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Με συγχωρείτε, θα κάνω μία διακοπή. Ο Άγγλος λοχαγός πώς βρέθηκε εκεί και με ποιά ιδιότητα; Τί ρόλο έπαιξε;

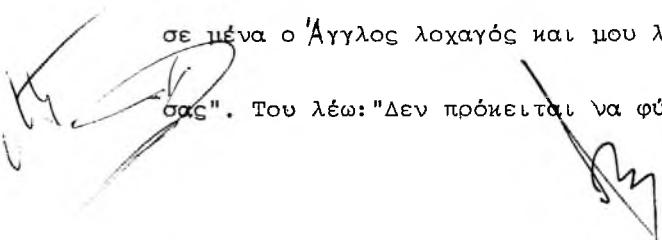
ΜΑΡΤΥΣ: Στην Κύπρο υπήρχαν δύο βάσεις. Η μία ήταν της Δεκελείας και η άλλη ευρίσκετο στο Ακρωτήρι. Αυτός ήταν της αγγλικής βάσεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Σας ρωτώ, για να καταλάβω τις κινήσεις σας. Το σημείο που είσασταν εσείς, πόσο απέιχε από τις βάσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Απείχε 6-7 χιλιόμετρα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Α, ήταν κοντά.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ήταν κοντά. Αυτοί είχαν αλιμάκι στην Αμμόχωστο, διότι δεν ξέρω τι εντολές είχαν και από πού τις είχαν. Και έρχεται, λοιπόν,

σε μένα ο Άγγλος λοχαγός και μου λέει: "Θα φύγετε χωρίς τον οπλισμό σας". Του λέω: "Δεν πρόκειται να φύγω χωρίς τον οπλισμό. Οι διαταγές

3/3 Δ Α.Ι. 27-1-1987

- 158 -

είναι να αμυνθώ εδώ". Μου λέει: "Θα επιτεθούν με άρματα η.λ.π. και θα σας λιώσουν". Του λέω: "Ας διατάξει το ΓΕΕΦ. Και αναφέρετε εσείς στο δικό σας διοικητή, ότι αυτή την απάντηση σας έδωσα". Παίρνω εν τω μεταξύ το ΓΕΕΦ και λέω ότι: "Άυτή τη διαταγή που πήρα δεν μπορώ να την εκτελέσω, διότι τα αγγλικά τμήματα δεν μου επιτρέπουν να περάσω μέσα από τις βάσεις". Διότι έπρεπε να περάσω μέσα από τις βάσεις για να πάω στη Λάρνακα. Οπότε ο στρατηγός λέει: "Όχι, με τον οπλισμό". Έρχεται ξανά ο λοχαγός και του λέω ότι δεν φεύγω, παρά μόνο με τον οπλισμό. Μας επέτρεψαν, απλώς μας είπε ιρύψτε τον, καλυφθείτε και φύγετε. Και βάζουν μπροστά ένα τζιπ με ένα λοχία Άγγλο, κάθομαι εγώ μπροστά, από πίσω τα τμήματα, και ξεκινάμε. Είχα και ένα διερμηνέα μαζί μου Ελληνούπριο και του λέω: "Για ράτη-σέ τον αύριο τί θαγίνει;" Για να δω αυτά που μου είπε ο Άγγλος ο λοχαγός αν είχαν κάποια αληθοφάνεια. Και του απαντά ο λοχίας ο Άγγλος, ότι αύριο το πρωί στις 5.30' θα επιτεθούν 12 ή 48 με ένα σύνταγμα τουρκικό για να καταλάβουν την Αμμόχωστο και σταματάνε εδώ οι επιχειρήσεις. Αυτά τα είπε ο Άγγλος ο λοχίας. Έφυγα εγώ,

Th
με τα τμήματα στη Λάρνακα και παίρνω εντολή να παρουσιασθώ στο στρατικό του ΓΕΕΦ, το οποίο ευρίσκετο στους χώρους της διασποράς.

(3K)

(3Δ)

1/3Κ.

(Ε.Σ.)

27.1.1987

- 159 -

Παρέμεινα εκεί μία εβδομάδα και κατόπιν ήλθε η διαταγή μεταθέσεώς μου στην Πάφο, διότι εκεί είχαν αντικαταστήσει 3 διοικητές, κατόπιν επιμονής και αιτήσεως των Παφίων, διότι αλληλοεδέρνοντο, ο ένας συνελλάμβανε τον άλλον, υπήρχε πλήρης αναρχία και διάλυση στην επαρχία Πάφου. Και μου ανέθεσαν τα καθήκοντα του ανωτέρου στρατιωτικού διοικητού.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) : Πότε αναλάβατε στην Πάφο;

ΜΑΡΤΥΣ : Θα σας πω αμέσως: Αρχάς Δεκεμβρίου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) : Αρχάς Δεκεμβρίου;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) : Θέλω να σας ερωτήσω το εξής:

Από εκεί και πέρα είχαν λήξει οι ιστορίες στην Πάφο, τον Δεκέμβριο που πήγατε στην Πάφο.

ΜΑΡΤΥΣ : Είχαμε άλλες δυσκολίες εκεί, τέλος πάντων.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) : Πείτε μου το εξής, κύριε μάρτυς.

Η σύμπτυξη των Μονάδων που κάνατε εσείς από Αμμόχωστο προς Λάρνακα,

έγινε κανονικά;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, απόλυτα κανονικά.

2/3Κ.

(Ε.Σ.)

27.1.1987

- 160 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Είχατε αποδιοργάνωση, τι απώλειες είχε η διοίκησή σας στον "Αττίλλα 2" συνολικά; Είχατε την ευθύνη της διοίκησης.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαμε 60-80 άνδρες της Διλοχίας Μάρκου. Και μάλιστα...

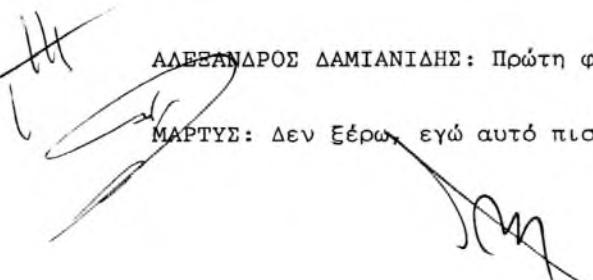
ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τίποτε άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Και μάλιστα στην αναφορά είχε εκ παραδρομής εγγραφεί 600. Και βέβαια, είπαμε, ότι 800 ήταν η δύναμη, δεν έπρεπε να είχε μείνει κανείς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τώρα, μία ερώτηση και τελειώνω εγώ μαζί σας: Εάν δεν γινόταν το πραξικόπημα στην Κύπρο, η κατάσταση από πλευράς ετοιμότητος των δυνάμεων της περιοχής σας, γενικώς των δυνάμεων της Κύπρου, θα ήταν η αυτή; Επηρέασε το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς, καταλυτικά.

Κατ' αρχή, η σύμπνοια που υπήρχε -δε ξέρω τι λένε- μεταξύ Κυπριακού λαού και Ενόπλων Δυνάμεων Ελληνοκυπριακών, παρά τις μερικές αντιθέσεις, προστριβές, κ.λ.π., υπήρχε σύμπνοια και είχαν εμπιστοσύνη οι Κύπριοι στον Ελληνικό Στρατό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πρώτη φορά το ακούω αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, εγώ αυτό πιστεύω. Και δ, τι λένε, είναι απαράδεκτο,

3/3Κ.

(Ε.Σ.)

27.1.1987

- 161 -

διότι οι Κύπριοι και πολέμησαν και αντιστάθηκαν καψέπεσαν μαχόμενοι στο πεδίο της τιμής, σαν ήρωες. Δεν πολέμησε μόνο η ΕΛΔΥΚ, η οποία ομολογουμένως επολέμησε. Να φαντασθείτε ότι ένα τμήμα μηχανικού, 60 ανδρών, από τον τελευταίο στρατιώτη μέχρι τον υπολοχαγό, έπεσαν μέχρι ενός, Άλλα και οι Κύπριοι επολέμησαν. Αλλά, εάν ομιλούν και λένε άλλα -δεν ξέρω τι λένε- αυτά είναι απαράδεκτα.

Εάν δεν γινόταν, λοιπόν, το πραξικόπημα, δεν θα υπήρχε η διχόνοια, διότι με το πραξικόπημα, άρχισαν να συλλαμβάνουν τον κόσμο. Ήταν συλληφθεί 2.000-3.000 άρσης και είχε εγκλεισθεί στις φυλακές.

Δεύτερον, υπήρξε αποδιοργάνωση των τμημάτων, διότι αντί να ευρίσκονται εν συγκεντρώσει και ετοιμοπόλεμα, είχαν διασπαρεί. Και ησχολούντο με το να καταλάβουν χωριά τούρκικα, που δεν υπήρχε κανείς κίνδυνος αντιπερισπασμού. Με 5 τουφέκια τί θα έκαναν, σε μία Ανωτέρα; Απολύτως τίποτα. Κι αυτά τα τμήματα αν εφάρμοζαν τα σχέδια, όπως έπρεπε να τα εφαρμόσουν, οι Τούρκοι, δεν μπορούσαν να καταλάβουν, αυτά που κατέλαβαν. Ή εάν τα καταλάμβαναν...

(3ΠΑ)

3 K

1/3ΠΑ

27.1.87

ΒΠ

162

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μιλάτε για τον ΑΤΤΙΛΑ Ι';

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς. Μετά, όταν κατέβασαν 140 άρματα ποιός να τους σταματήσει;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Θώκε είχε διαμορφωθεί η κατάσταση μετά το πραξικόπημα και μετά την πρώτη εισβολή, μετά τον ΑΤΤΙΛΑ Ι, την κατάληψη των θέσεων, την αποβίβαση αρμάτων, όπλων κλπ στον ΑΤΤΙΛΑ ΙΙ, υπήρχε καμιά δυνατότητα ουσιαστικής αντίστασης αυτής από τις υπάρχουσες μονάδες στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Υπήρχε δυνατότητα οι μονάδες αυτές να ενισχυθούν με μεταφορά μονάδων από την Ελλάδα ή με εμπλοκή της Ελληνικής αεροπορίας στον ΑΤΤΙΛΑ ΙΙ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τελείωσα εγώ, ούριοι συνάδελφοι.

Ο ούριος Βαρχάς έχει το λόγο,

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Είχα κάνει, ούριε μάρτυς, μια διακοπή όταν μιλούσε ο ούριος Πρόεδρος αλλά επειδή είδε ότι θα μακρυγορούσα με εσταμάτη-

[Handwritten signature] σε. Θα επανέλθω λοιπόν,

'Όταν έλειπε ο ούριος ζιος στη Λευκωσία για τη σύσκεψη, ποιός τον αντικαθιστούσε;

2/3ΠΑ

ΒΠ

27.1.87

- 163 -

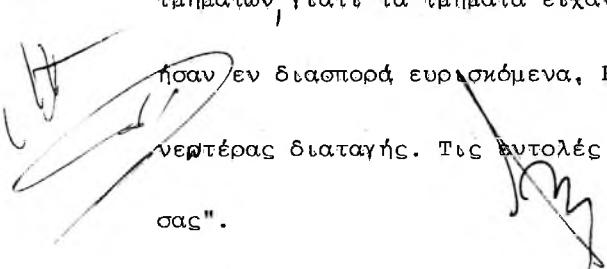
ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Πήρατε λοιπόν στις 5.00'η ώρα ένα σήμα που σας λέει ότι πρέπει να αναμένεται εκατό τοις εκατό επέμβαση της αεροπορίας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να προφυλάξω τη μονάδα μου, ότι πρέπει να τη διασπείρω, 'Επρεπε να περιμένετε να έρθετε ο Χρός να κάνει τη διασπορά ή έπρεπε όποιος ασκούσε διεύκριτη εκείνη την ώρα να πάρει αυτό το μέτρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ προσωπικά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Πώς σκεφθήκατε κας δεν το κάνατε; Δεν σας κατηγορώ αυτή τη στιγμή, αλλά μιλώ με σας κας στο μυαλό μου έχω όλους τους διοικητές των μονάδων, Ριατί εδώ μας έχουν πει φοβερά πράγματα, ότι μονάδες διαλυθήκανε γιατί τους βρήκαν μέσα στους στρατώνες μόνους, κας υποθέτω ότι το σήμα αυτό το πήραν δλοι οι διοικητές των μονάδων, Δώστε μου μια εξήγηση.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Θεαν έλαβα εγώ το σήμα αυτό επεκοινώνησα με το ΡΕΕΦ, με τον κύριο Φεωργίτση προσωπικά κας του λέω "στείλατε αυτό το σήμα. Εγώ έδωσα εντολή προετοιμασίας προς διασπορά της διοικήσεως". 'Οχι των τμημάτων, γιατί τα τμήματα είχαν ήδη διασπαρεί, Εκ των θέσεών τους

ήσαν εν διασπορά ευρισκόμενα, κας μου λέει: "Ουδεμία διασπορά μέχρι νεφτέρας διαταγής. Τις έντολές θα σας τις μεταφέρει ο διοικητής σας".

3/3ΠΑ

ΒΠ

27.1.87

- 164 -

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τώρα μου δημιουργείτε μια άλλη απορία. Παίρνετε μια διαταγή σαφήντα σαφέστατη, Γιατί πρέπει να τηλεφωνήσετε σ' αυτόν που εξέδωσε τη διαταγή;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί δίδεται μια τέτοια διαταγή και άλλη διαταγή καλεί τους διοικητές μετά 4ώρο. Ο Χίος ήταν διοικητής στις 5.00' η ώρα όταν ήλθε το σήμα και έφυγε στις 10.00', αλλά εγώ δεν επιρρέπω ευθύνες στο Χίο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Ούτε εγώ επιρρέπω σε κανέναν. Αλλά ερωτώ το εξής: Απότι ξέρουμε εμείς που δεν είμαστε στρατιωτικοί, δεν συζητείται και μάλιστα σε ώρες τέτοιες. Θα ρωτήσετε αν θα την εκτελέσετε· ή θα την εκτελέσετε μόλις την πήρατε; Σαφής ήταν. Αν είχατε κάποια αμφιβολία το καταλαβαίνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε διαταγή διασποράς. Αν δείτε τα σχέδια θα δείτε ότι με τη διαταγή αυτή δεν εφαρμόζεται η διαταγή διασποράς. Βέβαια η απορία σας είναι λογική,

3ΓΡ

(3ΠΑ)

1/3 Γ.Ρ. Κ.Β. 27.1.1987

- 165 -

Και λέω εγώ η ώρα 5 ήρθε το σήμα. Ο κύριος Χίος έφυγε στις 10.

Επομένως, αναλαμβάνω εγώ την ευθύνη, δεν την επιβρίπτω στον κύριο Χίο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Μην προχωρείτε περισσότερο γιατί θα με κάνετε να ντρέπομαι περισσότερο για το πώς λειτουργούσε ο διάτροπος μας. Εμείς δεν είμαστε στρατιώτες, αλλά εγώ σας λέω, ^{β' 1} σαν ιάποιος τηλεφωνήσει στον πρόεδρο εδώ που προεδρεύει της Επιτροπής και του πει ότι "Κύριοι κινδυνεύετε, γιατί σας έχουν βάλει βόμβα μέσα", θα μας πει αμέσως να σηκωθούμε να φύγουμε. Εσάς σας λένε ότι θα σας αποπήσει η αεροπορία και περιμένετε ιάποια διαταγή. Είναι μία λογική, βέβαια, αυτή, την οποία εγώ δεν την καταλαβαίνω.

Πέστε μου κάτι αλλο, **Είπατε** κάτι πολύ σοβαρό και ορθώς σας το επεσήμανε και ο κύριος Πρόεδρος **ότι** οι οικείες έβγαλαν τις νάρκες. Οι νάρκες αυτές ήταν ανάμεσα σε σας, την μονάδα σας δηλαδή, και τους Τούρκους.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Απότι ξέρω εγώ, από τα λίγα, τις νάρκες τις βάζουμε κάτω στο έδαφος, **κάπου** τις σκεπάζουν η.λ.π. Τις έβγαλαν μέρα ή νύκτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Νύκτα. Μέρα δεν μπορούσαν να τις βγάλουν διότι άρχισε η

2/3 Γ.Ρ. Κ.Β. 27.1.1987

- 166 -

επίθεση, ενώ αυτό έγινε την προηγούμενη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Τις έβγαλαν, λοιπόν, νύκτα. Μπορείτε, λοιπόν, τεχνικώς να μας δώσετε να καταλάβουμε, πώς βγαίνουν αυτές οι νάρκες, δηλαδή ήρθαν πεζοί, ήρθαν με αυτοκίνητο;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Με συγχωρείτε, επάνω σ' αυτό να ρωτήσω και εγώ:

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν υπό την αντίληψή σας αυτό; Οχι, όχι. Εγώ ήμουν στον στρατό, οι νάρκες ήταν 10 χλμ. μακριά. ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω. Όταν είναι επί ασφάλτου και γίνεται βεβιασμένα η τοποθέτηση δεν είναι, όπως όταν έχετε χρόνο, για να υπάρξει πλήρως παραλλαγή. Μπήκαν το βράδυ, διότι την ημέρα περνούσαν τα τεθωρακισμένα των ΟΗΕδων, δικά μας οχήματα η.λ.π. Μπήκαν, λοιπόν, το βράδυ αυτά πρόχειρα. Δηλαδή έγινε εκσκαφή, μπήκαν και εκαλύφθησαν με χώμα, με τσιμέντο από πάνω. Ήταν ευκολότατο με τους ανιχνευτές να βγουν σε δύο λεπτά η κάθε νάρκη, από ειδικευμένο, βέβαια, προσωπικό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Ήρθαν νύκτα, στο σκοτάδι με τους ανιχνευτές και τις βρήκαν. Ανατινάχθηκε κανείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Οι στρατιώτες, λέτε, της μονάδος σας, που ήταν σε σας φύγαν, γιατί λέτε ότι σας το είπαν χωρικοί και στρατιώτες.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

3/3 Γ.Ρ. Κ.Β. 27.1.1987

- 167 -

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Αυτοί οι στρατιώτες, αυτή η δύναμη που είχαν μπροστά, γιατί δεν τους ατύπησε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ήτο εινεχθρία. Μπορούσε να ατυπήσει τους ΟΗΕδες, που βγάζουν τις νάρκες; Κανέναν δεν μπορούσε να ατυπήσει, δεν είχαν τέτοια εντολή.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τότε αυτοκτονήσατε, δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Και εγώ, εάν ήμουν μπροστά ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Ακούστε κύριε μάρτυς, εγώ δεν είμαι στρατιωτικός.

Ξέμαι λίγο αφελής, αν θέλετε, αλλά μερικά πράγματα θέλω να τα καταλάβω. 'Ημουν στρατιώτης — έχω φυλάξει και εγώ σκοπός, δεν είχα την τιμή να πολεμήσω, γιατί δεν έγινε πόλεμος, τότε που ήμουν στρατιώτης — έχω την νάρκη μπροστά να με προστατεύει και έρχεσθε εσείς να την βγάλετε και θα σας αφήσω; Τι είναι αυτά τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορείτε, κύριε, να ατυπήσετε ΟΗΕδες σε καμμία περίπτωση.

Και ξέρετε γιατί;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δεν θέλω εγώ να πάω παραπέρα. Εντάξει, δεν μπορείτε.

Αυτός που έίναι μπροστά, διότι δεν θα ήταν ένας στρατιώτης, θα είχε

και κάποιον παραπάνω...

Η
Σ
ΜΑΡΤΥΣ: 'Ήταν ο ταγματάρχης ο Μάρκου, ο Ελληνοκύπριος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Σας ενημέρωσε αυτός ώς διοίκηση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι δεν με ενημέρωσε, διότι το έμαθα όπως σας είπα, μετά.

4/3 Γ.Ρ. Κ.Β. 27.1.1987

-168-

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Και αυτό το πράγμα τώρα εσείς μας ^{τη}παρουσιάζετε εδώ σαν ορθή λειτουργία μάχιμης μονάδος; Ο ταγματάρχης μαθαίνει την ίδια στιγμή ότι του βγάζουν τις νάρκες από μπροστά και σας το λέει εσάς την άλλη μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Παράλειψη.

ΠΡΕΟΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Με συγχωρείτε αύριε συνάδελφε, ιάτι να ρωτήσω.

Κύριε μάρτυς εξηγήστε μας το εξής : Ξτρώσατε το ναρκοπέδιο.

Μετά το εγκαταλείψατε και συμπτυχθήκατε προς Αμμόχωστο, εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Την ερχομένη που άρχισε η επίθεση. Αυτό το ναρκοπέδιο αύριε πρόεδρε, εγκατεστάθη μεταξύ 12ης και 2ας πρωΐνης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δύμφωνοι, το επιτηρούσατε αυτό το ναρκοπέδιο ή το εγκαταλείψατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το επιτηρούσαν τα τμήματα, τά οποία ευρίσκοντο πλησίον της αμαξίτης οδού. Η διλοχία Μάρκου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δηλαδή είχαν διαταγή να το επιτηρούν;

Αυτό σας λέει ο αύριος συνάδελφος;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Και επομένως τι έγινε εκείνη την χρονική στιγμή, από τις 2 που τέλειωσε το ναρκοπέδιο μέχρι το ωρά;

5/3 Γ.Ρ. Κ.Β. 27.1.1987

- 169 -

Το έβλεπαν ότι πήγαιναν και τους έβγαζαν τις νάρκες.

(3N)

1/3 N

(XII) 27.1.87

- 170 -

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να το έβλεπαν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίνος) Και η αντίδραση ποιά ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγώ το έμαθα μετά την άφιξή μου στο σταθμό διοικήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίνος) Δηλαδή υπήρχε πλήρης αποδιοργάνωση. Κανονικά ο υπεύθυνος ταγματάρχης έπρεπε να σας ειδοποιήσει καὶ να σας πει διε βγάζουν το ναρκοπέδιο. Πρώτα πρώτα που ήξερε διε αυτός που έβγαζε τις νάρκες ήταν του ΟΗΕ καὶ δεν ήταν ένας Τούρκος με στολή του ΟΗΕ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείεται καὶ αυτό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Κύριε συνταγματάρχα, λέτε πολύ σαβαρά πράγματα.

Αν μου τα αποδείξετε αυτά, εγώ θα έμαι ο πρώτος που θα βγάσει στην πλατεία Συντάγματος καὶ θα φωνάξω καὶ για τον ΟΗΕ καὶ για τους πάντες.

Έρχομαι σε ένα άλλο ερώτημα. Σείς κάνατε μια έκθεση που ζήτησαν από διοικητή σας μετά τα γεγονότα;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάναμε μία πολεμική έκθεση επι αυτών των γεγονότων.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εκεί γράφετε αυτά τα πράγματα πχ για τον ΟΗΕ ήτις έβγαλαν τις νάρκες ήλπι;

~~ΜΑΡΤΥΣ:~~ Αυτή είναι μία δημόσια απόρροπη έκθεση που βρίσκεται στα χέρια του ΓΕΕΘΑ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίνος) Και σε μας βρίσκεται αυτή η έκθεση.

2/3 N (XM) 27.1.87

- 171 -

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τα γράφατε αυτά εκεί μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν μου εδόθη η εντολή για την διεξαγωγή των επιχειρήσεως, ούτε σκέφθηκα δτι έπρεπε να το γράψω και ούτε αυτή τη στιγμή δεν θα μου ερχόνταν στο μυαλό μου, αν δεν συνέπιπτε αυτή η διαδικασία.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Αν δεν ~~τις~~ σας είχαν βγάλει τις νάρκες, θα σας είχαν υπεριεράσει οι Τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε. Η υπεριεραση δεν γίνεται μόνο από την αμαξική οδό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Από εκείνο το σημείο που είχατε τις νάρκες σας χτύπησαν οι Τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Πέρασαν. Πάντως πρέπει να ξέρετε δτι επι της οδού είναι ζήτημα αν μπήκαν 5-6 νάρκες Τελερμαν. Μπροστά στα 24 άρματα M48 θα χτυπούσαν 1-2. Τέποτε άλλο δεν θα έκαναν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Θα έκλειναν τον δρόμο, ιύριε μάρσης. Αν χτυπούσαν 1 άρμα θα έπρεπε οι Τούρκοι να έφερναν γερανό για ~~το~~^{για}

σηκώσουμε

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν ο μόνος δρόμος προσπελάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Άλλο θέμα αυτό.

Δύναμη

3/3Ν ΧΜ 27.1.87

- 172 -

Κύριε μάρτυς αυτή την έκθεση που υποβάλλατε, παρακαλώ ρίξτε μια ματιά και να μας πείτε αν είναι αυτή που έχουμε εμείς και να την βεβαίω στε.

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύεται στο μάρτυρα η σχετική έκθεση την οποία αναγνωρίζει και επιβεβαιώνει.)

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι το αντίγραφο αυτής που υπέβαλα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε μάρτυς μας είπατε δτι οι Αγγλοι είχαν ιλιμάνιο στην Αμμόχωστο.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί πρέπει να βρισκόταν, γιατί δεν ήταν η Αμμόχωστος. Δεν ήταν από που ήρθε ο λοχαγός.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε μάρτυς δεν ξέρατε δτι οι Βρετανοί έχουν 2 βάσεις στην Κύπρο; Ο κύριος Κέππος είπε πρίν δτι είχαν βάσεις στη Δεκέλεια και

στο Ακρωτήρι. Υπήρχε λοιπόν ιλιμάνιο των Βρετανών στην Αμμόχωστο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ξέρω ότι πρέπει να υπήρχε ένα ιλιμάνιο, γιατί για να έρθει ο λοχαγός από την Αμμόχωστο που ήμουν εγώ, δεν μπορεί να ήρθε από τις

βάσεις.

(ΣΕΖ)

(N)

1/3 E.Z. B.Z. 27-1-87

173

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. Μας είπατε, σας ρώτησε ο κ. Πρόεδρος άν δεν κάνω λά- ;
 θος, ήταν κοντά 7 χιλ.. Δεν μπορούσε να έλθει από εκεί; Δηλαδή έπρεπε
 και καλά να είναι από την Αμμόχωστο; 'Αν ήταν αλιμάκιο να μας το πείτε.
 Από κεί που ήσαστε εσείς, ο σταθμός διοικήσεώς σας, πόσο ήταν η Αμμό-
 χωστος;

ΜΑΡΤΥΣ. Δύο-τρία χιλιόμετρα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. Τρία χιλιόμετρα. 'Ε λοιπόν επτά η βάση. 'Επρεπε:
 δηλαδή να μετασταθμεύσει εκεί; Άλλα άν ήταν εγώ θέλω να το ξέρω.
 Έθετε, μας βεβαιώνετε, υπήρχε αλιμάκιο στρατιωτικό;

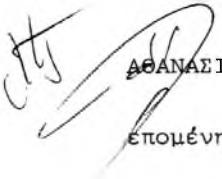
ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι δεν μπορώ να σας το διαβεβαιώσω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. Γιατί λοιπόν μας το λέτε και μας μπερδεύετε;

Κάτι ακόμη: 'Όταν έφυγε η μονάδα σας από κεί υπήρχε καμμία
 μονάδα άλλη που υποστήριζε την Αμμόχωστο;
 ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχε μία άλλη υπό τον Συνταγματάρχη ... δεν θυμάμαι. Ο ανώ-
 τερος διοικητής Αμμοχώστου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. 'Όταν φύγατε, όταν αποχωρήσατε μέσω της βάσεως κλπ.
 υποχωρήσατε βαλλόμενοι;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Νύκτα.

 ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ. Και γιατί υποχωρήσατε; Για να μην σας βάλλουν την
 επομένη;

2/3 E.Z. B.Z. 27-1-87

124

ΜΑΡΤΥΣ. Κατόπιν εντολής του ΓΕΕΦ υποχωρήσαμε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Ο κύριος Κάππος, έχει τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εγώ σε ένα ζήτημα θέλω να σταθώ, κυρίως για τον δεύτερο Αιττήλα και την σύμπτυξη που πήρατε διαταγή να κάνετε. Έχετε υπόψη σας τη γραμμή Γκιουνές;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι, δεν την ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Δεν έχετε ακούσει για ένα σχέδιο που έφερε μία γραμμή μέχρι που θα κατελάμβαναν οι Τούρκοι Κυπριακό έδαφος;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι. Πρώτη φορά το ακούω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Βέρετε πάντως πόσο έχουν καταλάβει οι Τούρκοι ~~σήμερα~~ σήμερα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ένα 38% περίπου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Πόσες διαταγές σύμπτυξης πήρατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Η μία ήταν από την Χαλεύνα μέχρι τον Λευκόνικο και εν συνεχεία προς Αμμόχωστον και εν συνεχεία προς Λάρνακα. Τρείς διαταγές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εμείς δεν είχαμε δυνατότητα να μην κάνουμε έστω την πρώτη σύμπτυξη, να σταθούμε κανανθισμένοι;

3/3 E.Z. B.Z. 27-1-87

175

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι διότι το έδαφος αν είδατε στο χάρτη, είναι τελείως αναπεκαμένο, δεν είχαμε καμμία αεροπορική καλυψη, αυτοί είχαν άρματα. Δεν είχαμε πρώτα αντιαρματικά. Με τί αντιαρματικά, με τί πυροβόλα και πώς; Και οι Κύπριοι όπως αναφέρω ήταν τελείως ανεκπαίδευτοι σε πόλεμο εναντίον αρμάτων και εναντίον κατωκημένων περιοχών. Ήταν 18 χρονών παιδιά. Ποιός να αμυνθεί;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή εσείς είχατε κάνει αναφορές ειδικές ότι δεν μπορούμε να κρατηθούμε ...

ΜΑΡΤΥΣ : Με τον ασύρματο, επικοινωνία με τον στρατηγό. Άλλα εγώ είχα μόνο μία επαφή με τον στρατηγό όταν ήμουν στην Χαλεύκα και όταν υπεριέρασα, οπότε του είπα ή πρέπει να μείνουμε ή να εφαρμόσουμε το σχέδιο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Το σχέδιο τί ήταν δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Συμπτύξεως στην γραμμή Λευκόνικος. Οπότε εν συνεχεία έρχεται άλλο σήμα χωρίς εγώ να έλθω σε επαφή με το ΓΕΕΦ, συμπτυχθείτε προς Αμμόχωστο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και από την Αμμόχωστο να φύγετε για να πάτε

στην Λάρνακα ...

ΜΑΡΤΥΣ: Στη Λάρνακα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μα, αυτό δεν καταλήφθηκε από τους Τούρκους, έμει-

4/3 Ε.Ζ. (B.Z.)

27.1.87

-176-

νε κατά κάποιο τρόπο ουδέτερο.

ΜΑΡΤΥΣ: Το Ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πώς έμεινε ουδέτερο και εσείς συμπτυχθήκατε αφήσατε και την Αμμόχωστο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω τι διαταγές είχε το ΓΕΕΦ από κάτω από την Αθήνα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε πρόεδρε πρέπει να έλθει ο κύριος Καραγιάννης εδώ να μας εξηγήσει. Πρέπει να ξαναεξεταστεί, διότι υπάρχει ζήτημα κατά την γνώμη μου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πού το εντοπίζετε το ζήτημα;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο μάρτυς δεν ξέρει τη γραμμή Γκιουνές. Εδώ υπάρχει καταγγελία, την επιβεβαίωσε ο ίδιος ο Τσουμής, ότι τους είπε ο Κληρίδης ότι μέχρι την γραμμή Γκιουνές να υποχωρήσουμε, εν τω μεταξύ να αφήσουμε να καταλάβουνε, τελικά είδε ότι κατελήφθηκε το μεγαλύτερο μέρος και είπε τότε ότι θα πάω να υπογράψω για τη γραμμή Γκιουνές και ας χαρακτηρισθώ προδότης. Ότι στις διαπραγματεύσεις στην Γενεύη έγινε αυτό, να αφήσουν τους Τούρκους να καταλάβουν μέχρι την γραμμή Γκιουνές. Και τελικά κατέλαβαν περισσότερο. Και εδώ δίνονται διαταγές για υποχώρηση συνέχεια, ακόμη και στην Αμμόχωστο που έμεινε ουδέτερη

περιοχή μέχρι ένα σημείο και αυτή να εγκαταλεφθεί.

(3Δ)

(3EZ)

1/3Δ (Γ.Π.) 27.1.87

- 177 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Δηλαδή να βάλλω το αίτημα στην επιτροπή και να αποφασίσουμε. Πιστεύετε ότι ο μάρτυς αυτός θα είναι εκείνος που θα μας διαφωτίσει σ'όλα αυτά τα πράγματα;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο κύριος Καραγιάννης θα μας εξηγήσει όλα αυτά τα πράγματα. Δεν θέλω αντιπαράσταση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Πάυσανίας Ζακολίνος) Θέλετε ηλήση του μάρτυρος; Θα το δούμε.

Ο κύριος Δαμιανίδης έχει το λόγο.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΝΟΣ". The signature is fluid and cursive, with a large, stylized initial letter "Π".

2/3 Δ(Γ.Π 4)27.1.87178

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυς, τα γεγονότα του Αττίλα I ως ένα βαθμό τα έχω δικαιολογήσει απόλυτα.

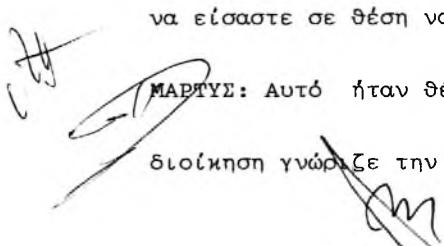
ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Για να μην υπάρξει κάποια παρεξήγηση, επειδή γράφονται θρακτικά, τι εννοείτε τα έχετε δικαιολογήσει; Εξηγείστε μας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αυτό κάνω,

Με την ακαταστασία που υπήρχε, λόγω του πραξικοπήματος, δεν ήταν δυνατόν να αντιμετωπιστεί ο Αττίλας 1. [§] Ο Αττίλας 2, δταν πραγματοποιήθηκε, δεν τα καταλαβαίνω για τον εξής λόγο: Εδώ υπήρχε μια κυβέρνηση, όπως λεγόταν, Εθνικής Ενότητος, μιά πολιτική υπεύθυνη κυβέρνηση και εσείς οι στρατιωτικοί που βρισκόσαστε ακόμα στην Κύπρο τελούσατε κάτω από τις διαταγές της πολιτικής πρεσβύτερων των ημερών εκείνων. Εκεί εσείς οι στρατιωτικοί δεν γνωρίζατε ότι δεν είσαστε σε θέση να αντιμετωπίσετε τους Τούρκους, σε μια ενδεχόμενη δεύτερη προέλασή τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Τί μέτρα πάρθηκαν; Τί εισηγήσεις κάνατε για να είσαστε σε θέση να τους αντιμετωπίσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήταν θέμα ΓΕΕΦ, που γνώρισε την όλη κατάσταση. Η ανωτάτη διοίκηση γνώριζε την κατάσταση που θα αντιμετώπιζε σε περίπτωση νέας

3/3 Δ

(Γ.Π.)

27.1.87

129

εισβολής. Το τι έπραξε και το τι δεν έπραξε είναι θέμα δικό της, εν συνεννοήσει με την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία των Αθηνών.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: 'Ετσι όπως είσαστε εκεί, δεν είχατε λόγο να είστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς! Με τις δυνατότητες που υπήρχαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Εάν οι Τούρκοι ήθελαν να καταλάβουν το νησί, θα μπορούσαν να το καταλάβουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε 4 ημέρες!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Δηλαδή δεν υπήρξε ουσιαστικά καμμία αντίσταση;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Τότε δεν καταλαβαίνω, γιατί δεν το κατέλαβαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετάνοιωσαν. Γιατί δεν θα υπήρχε δύλο αυτό το⁴ κομφούζιο⁴ που γίνεται εις βάρος τους. Θα είχαν ηρεμήσει τα πράγματα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: 'Αλλη μια ερώτηση θα ήθελα και τελειώνω:

Είπατε δτι υπήρξε η παρουσία κάποιου 'Αγγλοψλοχαγού και των δυνάμεων του Ο.Η.Ε. Είπατε ότι μεροληπτούσαν οι 'Αγγλοι υπέρ των

Τούρκων. Απ' αυτά που ζήσατε και από όσα ακούσατε εν συνεχείᾳ, ή

πριν τα γεγονότα, οι πράξεις τους ή οι παρεμβάσεις τους, ήταν με τους

'Ελληνες ή τους Τούρκους;

4/3 Δ (Γ.Π.) 27.1.87

180

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να σας αναφέρω φήμες;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Εάν έχετε υπόψη σας συγκεκριμένες ενέργειες.

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτε απολύτως. Άεν γνωρίζω θετικά, για να σας δώσω τέτοια απάντηση.

(30)

(Δ) 1/4 O (Θ.Σ.) 27-1-87

- 181 -

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Τελειώσαμε ηύριε μάρτυς . Μπορείτε απόψε μετά τις 7.00' το απόγευμα ή αύριο το πρωΐ να έρθετε στο γραφείο 140 Ιου ορόφου , να διαβάσετε την καταθέσή σας και να την υπογράψετε .
Σας ευχαριστώ .

Στη συνέχεια , ώρα 14.55' λύθηκε η συνεδρίαση για την Πέμπτη 29 Ιανουαρίου 1987 και ώρα 10.00 π.μ.

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΠΕΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ANT. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΕΙΓΑΡΤΔΑΣ

Την 27-1-87. ημέρα Τριτη..... και ώρα 7.00
μ.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φύλετο
της Κύπρου" (Α'όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
νήλθε το Προσδιορίστικό της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
από τους βουλευτές, Χρήστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρος, Παυλανία Ζακο-
ληνο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενδιάλειον του
σε εκτέλεση της από 27-1-87... αποφάσεως της Εξεταστικής
Επιτροπής, ο μάρτυρας Αντώνιος Μπιτσάκης.....
..... ανέγνωσε, βιώρησε, βεβαίωσε
και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έθωσε ενέπιπτον της Εξεταστικής
Επιτροπής στις 27.1.1987.....

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΠΑΥΛΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΗΝΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

ΠΑΥΛΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΗΝΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

ΑΝΤ. ΜΠΙΤΣΑΚΗΣ

Την 28^η Ιανουαρίου τηνέρα .18.30..... και ώρα 10.30
 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "δάκτελό
 της Κύπρου" (Α' δροφός, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
 νήλθε το Πραξεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
 από τους βουλευτές, Χρήστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρος, Ναυαρίνα Ζακ-
 λίκη, Αντιπρόεδρος, Κων/νο Τσιγαρίδη, Πραμματέα και ενόπλων του
 σε εκτέλεση της από 27-1-1987 αποφάσεως της Εξεταστικής
 Επιτροπής, ο μάρτυρας Π. Φ. Δικούλη.....
 ανέγνωσε, διώρησε, βεβαίωσε
 και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενόπλων της Εξεταστικής
 Επιτροπής στις 27.1.1987.....

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΙΑΖΑΝΙΑΝΗΣ
ΠΑΥΛΑΝΙΑΣ ΣΑΚΩΤΙΟΣ
ΠΑΥΛΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΝΙΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΙΑΝΑΝΙΑΣ ΣΑΚΩΤΙΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΡΖΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

 Π.Φ. ΔΙΚΟΥΛΗΣ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

ΑΑ: Αρχηγείο Αεροπορίας ή Αρχηγός Αεροπορίας	ΕΣΣΟ: Εκπαιδευτική Σειρά Στρατευσίμων Οπλιτών
Α/Α: Αντιαεροπορικό πυροβόλο	ΙΜΑ: Ίλη Μέσων Αρμάτων
ΑΒΑΚ: Αποβατική άκατος (μικρό πλοιάριο)	ΕΜΑ: Επιλαρχία Μέσων Αρμάτων (= 3ΙΜΑ)
Α/ΓΕΕΦ: Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς	ΚτΒ: Κανονισμός της Βουλής
Α/Δ: Αεροδρόμιο	ΚΥΠ: Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών
ΑΕΔ: Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων ή Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων	ΚΨΜ: Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας
ΑΚΕΔ: Ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων	ΛΟΚ: Λόχος Ορεινών Καταδρομών
ΑΝ: Αρχηγείο Ναυτικού ή Αρχηγός Ναυτικού	ΜΕΟ: Μικτή Επιτελική Ομάς
ΑΣ: Αρχηγείο Στρατού ή Αρχηγός Στρατού	ΝΟΡΑΤΛΑΣ: Μεταγωγικό Αεροσκάφος
ΑΣΔΑΚ: Ανωτέρα Στρατιωτική Διοίκησης Αμύνης Κύπρου (Ε.Ε./Ε.Κ. δυνάμεις. Διοικητής το 1964 ο Γρίβας)	ΟΔΕΠΙΧ: Οδηγίες Επιχειρήσεων
ΑΣΔΕΝ: Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκηση Εσωτερικών και Νήσων	ΠΑΟ: Πυροβόλα άνευ οπισθοδρομήσεως
ΑΣΕΑ: Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας	ΠΑΠ: Προκεχωρημένος Αξιωματικός Παρατηρητής
Α/Υ: Ανθυποβρυχιακό	ΠΟΤ: Πρόσθιον όριον τοποθεσίας
Α/Φ: Αεροσκάφος	ΠΠΠ: Πυροβολαρχία Πεδινού Πυροβολικού
ΓΕΕΘΑ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας	ΣΔ: Σταθμός Διοικήσεως
ΓΕΕΦ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς	ΣΔΑ: Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών
ΓΕΝ: Γενικό Επιτελείο Ναυτικού	ΣΔΑΜ: Στρατηγείον Διοικήσεως Ανατολικής Μεσογείου
ΓΕΣ: Γενικό Επιτελείο Στρατού	ΣΕΜ: Σώμα Εφοδιασμού Μεταφορών
ΔΑΚ: Διευθυντής Α΄ Κλάδου	ΣΥΠ: Σώμα Υλικού Πολέμου
ΔΕΑ: Δόκιμος Έφεδρος Αξιωματικός	Σχέδιο «Κ»: Αμυντικό σχέδιο που προέβλεπε την υπεράσπιση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε περίπτωση εχθρικής εισβολής
ΔΙΚ: Διεύθυνση Κυπριακού	Τ/Α: Τορπιλάκατος
ΕΑΝ: Επιλαρχία Αναγνωρίσεων	Τ/Κ: Τουρκοκύπριοι
ΕΓ: Επιτελικό Γραφείο	ΤΟΥΡΔΥΚ: Τουρκική Δύναμη Κύπρου
Ε/Κ: Ελληνοκύπριοι	ΤΠ: Τάγμα Πεζικού
ΕΛΔΥΚ: Ελληνική Δύναμη Κύπρου	Υ/Β: Υποβρύχιο
ΕΛΔΥΚ/Μ: Η Ελληνική Μεραρχία που στάλθηκε το 1964 στην Κύπρο και αποσύρθηκε το 1967-1968	F84F: Δ/Β - Αεροσκάφη διώξεως βομβαρδισμού
ΕΜΑ: Επιλαρχία Μονάδας Αρμάτων	F5: Αεροσκάφη αναχαιτίσεως, αναγνωρίσεως
ΕΣΑ: Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία	F4: Phantom - Αεροσκάφη πολλαπλού ρόλου

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

- Σελίδα 51: Αντί για SAPE, το ορθό είναι SHAPE.
Σελίδα 469: Αντί για nervus, brake down, το ορθό είναι nervous breakdown.
Σελίδα 478: Αντί για compat profile, το ορθό είναι combat profile.

Ο ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ &
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΙΣΙΑΝΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ &
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΣΑΜΟΥΑ 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ
ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2025